

JONATAN VINKLER (UR.)

Primož Trubar
Noviga testamenta
pusledni deil

1577

ZBRANA DELA PRIMOŽA TRUBARJA • 14

ZBRANA DELA PRIMOŽA TRUBARJA

JONATAN VINKLER (UR.)

Primož Trubar
Noviga testamenta
pusledni deil

1577

ZBRANA DELA PRIMOŽA TRUBARJA ▪ I4

Jonatan Vinkler (ur.), *Primož Trubar, Noviga testamenta pusledni deil 1577*
Znanstvena monografija

Zbirka: *Zbrana dela Primoža Trubarja, 14*
Urednik zbirke in izdaje, transkribiral, prevedel in opombe napisal: *dr. Jonatan Vinkler*
Spremni študiji napisala: *dr. Jonatan Vinkler in mag. Geza Filo*
Oblikovanje in prelom: *ing. Primož Orešnik*
Digitalizacija: *dr. Jonatan Vinkler*
Založnik: *Pedagoški inštitut*
Za založnika: *dr. Igor Ž. Žagar*
Ljubljana 2018

ISBN 978-961-270-298-4 (CD)
Naklada: 500 izvodov

ISBN 978-961-270-299-1 (pdf)
<http://www.pei.si/ISBN/978-961-270-299-1.pdf>
ISBN 978-961-270-300-4 (html)
<http://www.pei.si/ISBN/978-961-270-300-4/index.html>
DOI: <https://www.doi.org/10.32320/978-961-270-299-1>

© 2018 Pedagoški inštitut

Izid Zbranih del Primoža Trubarja 14 je podprla Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, in sicer skozi večletni projekt objave zahtevnih knjižnih del.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID=298140160
ISBN 978-961-270-299-1 (pdf)
ISBN 978-961-270-300-4 (html)

VSEBINA

Noviga testamenta pusledni deil, v tim so s. Paula h tim ludom, s. Iacoba, Petra, Ianja, Iudeža listuvi inu s. Ivana Rezodivene 11

Vsem božym Craincom inu Slovenom 12

Vsem bogaboiečim Craincom inu Slovenom od Buga skuzi Cristusa vse dobru molim 15

Zavolo, de le-ta papyr cilu prazen prez pisma ne ostane, sem le-te besede perlužil 30

Od authora, dv oli od koga ie le-ta List h tim Ebreom, tu ie h tim ludom, pissan 35

Argument oli kratig zapopadig s. Paula listu h tim Ebreom, tu ie, h tim ludom 38

Svetiga Pavla iogra list, pissan h tim Ebreom, tu ie, h tim ludom 44

TA PERVI CAPITUL.	44	TA IX. CAP.	90
TA I. CAPITUL.	46	TA X. CAP.	98
TA II. CAP.	49	TA XI. CAP.	106
TA III. CAP.	55	TA XII. CAP.	116
TA IIII. CAP.	60	TA XIII. CAP.	125
TA V. CAP.	65		
TA VI. CAP.	70		
TA VII. CAP.	75		
TA VIII. CAP.	84		

Svetiga Iacopa list	131		
Predgovor	131		
Argument, summa le-tiga s. Iacopa listu	135		
Svetiga Iacopa list	137		
TA PERVI CAP.	137	TA IIII. CAP.	155
TA II. CAP.	144	TA V. CAP.	159
TA III. CAP.	150		
Svetiga Petra dva listuva	166		
Predgovor čez Petra prvi list	166		
Argument oli summa nega perviga listu	168		
Svetiga Petra prvi list	172		
TA I. CAP.	172	TA IIII. CAP.	196
TA II. CAP.	180	TA V. CAP.	202
TA III. CAP.	188		
Ta drugi list s. Petra	207		
Argument oli summa, kratig zapopadig le-tiga drugiga listu	207		
TA PERVI CAP.	210	TA III. CAP.	222
TA II. CAP.	216		
Čez svetiga lanža prvi list	228		

Predgovor			228
TA PERVI. CAP.	233	TA IIIII. CAP.	254
TA II. CAP.	237	TA V. CAP.	261
TA III. CAP.	247		
Svetiga lanža drugi list			270
Svetiga lanža tretji list			275
Svetiga ludeža list			279
Perva predgovor čez Apocalypsimum, tu ie Rezodivene s. lanža			289
Druga predgovor inu argumenti, tu ie, kratki zapopatki inu izlaga vsakiga capitula praviga Božyga vučeniga doctoria Martina Luteria čez le-te buqve			292
TA I. CAP.	314	TA XII. CAP.	408
TA II. CAP.	324	TA XIII. CAP.	422
TA III. CAP.	332	TA XIIIII. CAP.	441
TA IIIII. CAP.	341	TA XV. CAP.	454
TA V. CAP.	346	TA XVI. CAP.	462
TA VI. CAP.	352	TA XVII. CAP.	479
TA VII. CAP.	361	TA XVIII. CAP.	493
TA VIII. CAP.	368	TA XIX. CAP.	504
TA IX. CAP.	376	TA XX. CAP.	517
TA X. CAP.	385	TA XXI. CAP.	530
TA XI. CAP.	392	TA XXII. CAP.	547
Zamerkanie tih nervegših potrebnih ričy, navukov inu troštov			563
Vsi pravi preroki, iogri inu pridigary so evangelisti			599

Errata	601
Geza Filo, Cerkev v Novi zavezi in pri reformatorjih	603
Jonatan Vinkler, K 14. knjigi Zbranih del Primoža Trubarja	611
Uredniško poročilo	
Seznam krajšav svetopisemskih knjig	615
Bibliografski viri	617
Bibliografski opis	618
Popravek	620
Zahvale	621

NOVIGATA TESTAMENTA

PUSLEDNI DEIL, V TIM SO S.
Paula h tim Iudom, s. Iacoba, Petra, Ian-
ža, Iudeža listuvi inu s. Ivana Rezodi-
vene, s kratkimi, zastopnimi izlagami,
druguč popravlen inu prepissan, zdai
perviç dukan, od
Primoža Tru-
beria.

Deut. 4. Psal. 119. Esai. 8. Apoc. 22.

Si quis apposuerit ad haec vel diminuerit de verbis li-
bri Prophetiae huius, apponce Deus super illum plagas
scriptas in hoc libro, & auferet partem eius è libro vitæ
& ex vrbe sancta.¹

Das leist Theil des newen
Testaments, in wölchem begriffen seind die
Episteln dess heiligen Apostels Pauli zun He-
breern, item Iacobi, Petri, Iohannis, Iude,
sambt der Offenbarung, mit kurtzen
verstendigen Auss-
legungen.²

V TIBINGI,
M. D. LXXVII.

1] 5 Mz 4,2; Ps 119; Iz 8;
Raz 22,18–19:
»¹⁸Contestor enim omni
audienti verba prophetiae
libri huius : si quis appo-
suerit ad hæc, apponet
Deus super illum plagas
scriptas in libro isto. ¹⁹Et
si quis diminuerit de
verbis libri prophetiae
huius, auferet Deus
partem ejus de libro vitæ,
et de civitate sancta, et
de his quæ scripta sunt in
libro isto.«
»¹⁸Vsakomur, ki posluša
preroške besede, ki so v
tej knjigi, izjavljam: če bi
jim kdo kaj dodal, ga bo
Bog udaril z nadlogami,
ki so opisane v tej knjigi.
¹⁹Če pa bi kaj odvzel od
besed, ki so v tej preroški
knjigi, bo Bog odvzel
njegov delež pri drevesu
življenja in pri svetem
mestu, ki sta opisani v tej
knjigi.«

2] Poslednji del Novega
testamenta, v kate-
rega so vključeni Pismo
svetega apostola Pavla
Hebrejcem in tudi pisma
Jakoba, Petra, Janeza in
Juda skupaj z Razodet-
jem, s kratkimi, razum-
ljivimi razlagami.

VSEM BOŽYM CRAINCOM INU SLO-

*venom, kir bodo le-te iogerske buq-
ve brali, pomagai
Bug.*

Osti kasnu inu odlašaie vom tukai pošlem pet iogrov pisma inu pridige, v našim iezi-ku tolmačene inu izložene, katere so od naših starih vučenicov na koncu Noviga testamenta postavlene vsimu kersčanstvu k velikimu navuku inu troštu; te vi čestu zastopnu preberite, skuzi nee bote vi poterieni v ti pravi veri inu navuku tiga catehisma inu v nih bote nešli ta nebeški šac inu izvelyčane vaših duš inu pravu potroštane vseh nadlugah.

V le-taki mahini formi oli modlu, zavolo lahkiga nošena inu kupyla,³ bote tudi skorai, ie li vola Božya, iz muie dolge, težke boleznite evangeliste s obilno izlago imeili, v tim času molite za me, koker iest za vas. Gospud Bug, Oča Jezusov Cristusov, bodi z nami, amen.

*Vaš star pas-
tyr Truber.*

Den

³Trubar je imel v mislih format oktave ali osmerke (8°), kjer je vertikalni rob tiska meril 18–20 cm. Osmerka je bila poleg dvanajsterke (12°) največkrat rabljen knjižni format slovenskih tiskov 16. stoletja.

Den Wolgebornen / Edel-
 len Herren vnnnd Jungkherren /
 Herren Christophen Freyherren
 zu Aursperg vnd Nadlischegk / Erbcamerer in Crein / vnnnd
 in der Windischen Marck / Pfandtherren zu Zobelsberg /
 vnd zu der zeit Verwalter der Landtsauptmanschafft in Cr-
 ein / & Herren Andre von Aursperg / Herren zu Schön-
 berg / Seisenburg vnnnd Naideck / Erbmarschalck in Crein
 vnnnd Windischen Marck. Jungherren Frantzen Gallen zum
 Lueg vnnnd Gallenstein / vnnnd Jacoben Gallen zum Gra-
 enweg vnnnd Gallenstein / & Gottes Gnad / Segen /
 Frid vnnnd alles guts durch
 Christum.⁴

nädige vnnnd
 Günstige lieben Herren
 vnnnd Jungkherren /
 dz ich disen letsten
 Theil deß newen
 Testaments in vnser
 gemeiner Windischen

Sprach (wölchen ich euch vnnnd ewern Schul-
 gesellen / vor ettlich jaren / noch dazumal /
 da ir bey vns zu Tübingen gestudiert / zu
 dedicieren versprochen) so langsam vnd
 spat / in Truck geben / seind nicht allein /
 daß ich die warheit bekenn / meine schwere /
 langwirige Kranckheiten / das Alter / vnd
 vnuermügen den Truck zu uerlegen /

a 2 sonder

Truber ist alt
 vnnnd offt
 Kranck.

4| Transkripcija in prevod
 sta objavljena v: Edvard
 Vrečko (ur.), *Primož
 Trubar: Nemški spisi 1550-
 1581. Zbrana dela Primo-
 ža Trubarja 11.* Ljubljana
 2011, 223–245.

VSEM BOGABOIE-
 ČIM CRAINCOM INU
*Slovenom od Buga skuzi Cristusa
 vse dobru molim.*

AŠ gospud inu izvelyčar Jezus Cristus, tiga samiga praviga večniga živiga Boga večni dini vsigamogoči Syn, v tim času, kadar ie v nega človestvi po tei Iudouski deželi pridigal, te ludi s caihni inu z bessedami, skuzi kai inu koku mogo v nebessa pryti, vučil. Inu poprei ž nega Duhum skuzi te preroke inu potle skuzi suie iogre (Tim vernim k animu navuku inu troštu, de v nih težkih izkušnavah od te prave vere ne pado inu na Božyh oblubah v tim S. pismu, zuseb v tim eva[n]geliju zapopadenih, se ne zmotio, na nega milosti inu pomuči, na smerti ležoč, ne cbivlaio oli ne cagaio. Inu tim nevernim nepokurnim k animu pritežu inu strahu, de se pokore, od hudiga na dobru oberno, v nega inu nega bessedom veruio, de tudi v nebessa, inu nekar zludiu na deil prid.) ie on vmei drugimi ričmi pravil inu prerokoval, koku inu kai se bo v tih puslednih časih

Slednu Božye prerokovane inu pismu Verne trošta, nevernim prity.

XII *Predgovor.*

časih pred sodnim dnem na nebi, na vodah, na zemli, inu vmei ludmi, godylu. De tu sonce inu ta luna bodo gostu merkovale, zvezde iz nebes padale, te nebeske moči gibale, čudne strašne comete inu druge prikazne vidile. Na muryu bodo velike fortune, šumi inu valuvi, na vodah grozne povudne, na zemli gosti veliki tressuvi, prepodi, gorree se bodo narazen klale inu valile. Vmei ludmi bodo zliže,⁵ voiske, boy, punti, dragine, lakote inu vsa huduba, lotrya, nečistost, nezveisčina, sourastvu, nyd, golufya, linoba premagale. Ludie bodo cilu žiher, prez Božyga strahu, nepošteni, lakomni, offertni, veden pyančovali, po blagi se ženili, dobru lebali, z bozimi sylo obhaiali, cymprali, zidali, kupčovali, prave pridigarie zašpotovali, sovražili, preganeli koker v tim času tiga Noe inu Lota.

Inu per tim ništer mane se bo pridigal ta evangeli po vsim sveitu, tim izvolenim h timu navuku, troštu inu poterienu nih vere inu tim nevernim h timu čez pryčovanu nih nevere inu nepokure.

Oli raven tiga bodo vstayeli anticrišti, falš preroki inu vučeniki, ty bodo ž nih hudičevimi caihni, zudesi,⁶ hynavsčino,

Gvišna znamina, čudeša, de sodni dan bo skorai.

5|Žlize.

Pred sodnim dne[m] se bo spet prov pridigalu.

Anticrišti, vražy pridi-

6|Čudesi.

navsčino te ludi od prave vere odpelovali, te prave pridigarye inu vse verne preganeli, ločili inu moryli. Od le-tiga vsiga očitu pišeo pravio inu prerokuio risničnu: Dan. 7, 11; Ezech. 16, 38; Math. 24; Mar. 13; Luc. 17, 21; Act. 20; Rom. 16; 1. Thes. 5; 2. Thes. 1, 2; 1. Thi. 4; 2. Thi. 3, 4; 2. Pet. 2, 3; 1. Io. 2, 4; Iude 1 inu nerveč s. Ianž v nega Rezodivenei.

Inu le-te riči vse, zuseb s teimi anticrišti, preganenem inu martranem tih pravih vernih pridigariev, so se zdaici per iogrovih časih, preden ie tu meistu Ieruzalem rezvalenu inu tu iudousku kraljevstvu inu farstvu zatrenu, inu potle skuzi kecarie arrianarie, nerveč šuzi⁸ Mahometa inu papeže zgodile inu se še zdai gode inu se bodo do sodniga dne dopernašale.

Iz le-tiga prerokouane ie tudi ta marin inu perpuvid vmei ludmi vstal inu eni so pissali tar pridigali, de pred sodnim dnem bo ta anticrišt z velikimi žakli denarriev po sveitu hodil, pridigal, caihne delal, te ludi od Crisusa na suo krivo vero obračal. Inu te, kir se nemu podado, bo z velikim blagum, čestio inu oblastio tiga suita obdelil, kateri pag bodo nega vuku inu veri zubper, te iste bo grozovitu

gary, tudi bodo pred Sodnim dnem.

Arrius, Mahomet, papeži hudi anticrišti.

Starih preprostih govoriene od prihodniga anticrišta.

7|Dan 7,8.21.25; 11; Ezk 16; 38,2–18; Mt 24,4–5.11; Mr 13,5–6; Lk 17,1; 21,8; Apd 20,29–30; Rim 16,17; 1 Tes 5,5–6; 2 Tes 1,8–9; 2,2–12; 1 Tim 4,1–3; 2 Tim 3,1–5; 4,3–4; 2 Pet 2,1; 3,3; 1 Jn 2,18–19; 4,1–5; Jud 1,4–16.

8|Scuzi ali skuzi.

XIIII *Predgovor.*

grozovitu martral. H puslednimu prideta Enoh inu Elias, ta bota tiga anticrišta v pekal pehnila, za teim zdaici pride ta sodni dan.

Menišku
prerokova-
ne od so-
dniga dne.

Eni tudi pišeio inu govore, de sedem leit pred sodnim dnem obena žena ne živina bo rodyła, oben sad ne žytu raslu inu drugi grozni caihni se godili. Oli tu so meniške babske basni, Cristusu inu s. Paulu zubper, kir pravita, de tedai, kadar sodni dan pride, bodo ludie žiher, prez skerbi, pyančovali, ženili, možili, v posvitnim obilei inu v vesselei prebivali. Luc. 17, 21; 1. Thess. 5.⁹

9|Lk 17,27-28; 21,7-11;
1 Tes 5,3.

Anticrišto-
vih oča ie ta
stari perui
Zludi.

Ampag tu pervu prerokovane inu perpuvid od anticrišta ie risničnu, oli nekar od vseh prov zastopleni. Zakai ta anticrišt nei le en sam človik, od te Iudouske žlahte dan, oli od ene farice, koker eni krivu menio, royen, temuč ta Lucifer, ta Hudič ž nega družbo ie ta pravi viši anticrišt. Ta besseda anti ie gerška, slovenski pomeni zubper (berite ta 12., 13. capitula Apoc. ž nyu izlago)/./Obtu sledni, bodi človik oli hudič, eden oli nih stu oli tysuč vkupe, kateri so timu pravimu Cristusu, nega bessedi, vuku, oblubi, zapuvidi, oblasti, postavi, opravilu, zasluženu inu česty super, so anticrišti.

Inu

Inu ta anticrišt nei stuprov v tih puslednih časih pred sodnim dnem gori vstal oli začel Cristusu biti zuper, temuč on ie začel v ne-
bessih, potle na zemli, v Paradižu v ti kači, za tem v tim Caynu, v tih aydih, falš prerokih, falš cristusih, kecarih inu nerveč v tim Mahometu inu papežih, cardinalih, sčofih,¹⁰ faryh, menihih, sectirarih, spotlivcev tih s. zacementou etc. ie sui kreg inu voiskovane zuper Cristusa inu nega verne obhaial inu dopernašal.

Anticrišt ner ta stariši Cristusev zupernik.

10|Šcofih.

Obtu Moizes, preroki, Cristus inu iogri čestu ostru zapovedaio tim vernim, de se pred falš cristusi, preroki inu vučeniki varuio. S. Paul, 2. Thes. 2,¹¹ pravi, de tu prekletu deite, ta antichrišt, kateri ie imel pred sodnim dnem v tim Mahometu inu papežu v tim templu, tu ie, v tim kerscanstvi¹² z veliko oblastio na Božym meistu sideti, zapovedovati inu za Buga se pustiti molyti, kateriga bo Cristus ž nega vusti, tu ie, s to pridigo tiga evangelia rezodil inu pobil inu na sodni dan stuprov cilu končal, ie že per nega času skrivaie to suo hudubo začenal. S. Peter, 2. Pet. 2,¹³ piše, de falš preroki so poprei pred nim bili inu za nim bodo, glih taku s. Ianž, 1. Ioh. 2, 4,¹⁴ pravi, de per nega času ie dosti anticrištov b bilu,

Anticrišti so vsi, kir se Cristuseve česti, oblasti pooblastuio.

11|Tes 2,3–9.

12|Kersčanstvi.

13|2 Pt 2,1.10–19.

14|1 Jn 2,18–28; 4,1–5.

XVI *Predgovor.*

bilu, od tih anticrištov v nega Buqvah tiga rezodivena veliku piše.

Anticrištovi
denarij inu
meči kakovi.

Iz le-tiga prerokovane lahko zastopimo, du inu kakov ie ta anticrišt, kakovi so nega caihni, vuk, vera inu žakli z denarmi, od kot pride, kadai ie začel oli ratal anticrišt, tu ie, Cristusu biti zubper, du so Enoh inu Elias, kir ga bodo rezodeli inu pobili, inu du inu kadai ga bo cilu končal etc. De ta anticrišt ie ta nečisti hudi peklenški zludi zo vso nega družino inu služabniki, kateri ie od začetka tiga svita Božymu Synuvi Jezusu Cristusu inu vsem tim, kir s Cristusom derže, sylnu sovraž, zatu on skuzi te nega neverne, kecarie inu tyranne te verne pregane, tu nih po syli inu krivici iemle, lovi, mory inu martra, ampag tim, kir se nemu podado, malikuio, vso lotryo, hudubo dopernašαιο, velike žakle z denarmi, tu ie, to čast oblast, blagu, myr, pokoi, brambo tiga svita (koker ie Cristusu na tei vissoki gori kazal inu ponuial) daie inu on tu zdai v tih poslednih časih, potehmal on vei, de ta sodni dan skorai bo, nerveč v tih Turkih inu papežnikih izkazuie. Zakai kateri kerčeni¹⁵ suio vero zatay, tursko gori vzame inu se poturči, timu ty Turki pomagαιο, kako kupčio oli drugu dellu izročē, de skorai bogat

15|Kerčeničnik.

Predgovor. XVII

rai bogat rata, de ima myr, pokai¹⁶ inu dober leben, inu te ene postavio, de so nih baše, agi, nih capitani, ty so huši tim kersčenikom koker ty pravi Turki. Glih taku ty papežniki tim suim deio, nim velike grady, bogate šcofye, debele fare, cloštre, caplanye, šenkige inu daruve daio inu pošilaio, nee myre, v veliki časti inu oblasti derže inu branio.

Iz tiga mi tudi zastopimo, de ty pravi kersčeniki na tim sveitu pred sodnim dnevom bodo malu dobriga imeili. Ty draki, levi, medvedi, kače, curbe, strašne dyviasčine, tu ie, vsi žlaht zludy inu anticrišti nih ne puste nigdir z myrom, koker od tiga s. Ianž v nega Buqvah tiga rezodivena veliku piše. Obtu sledni dobri kersčenik se perpravi inu obleci s teim duhovskim arnožom inu panceriem, koker nas s. Paul, Ephes 6,¹⁷ lipu vuči.

Oli per tim mi imamo le-ta trošt, kir Cristus pravi, de se bo vini per tacih revah inu anticrištih ta evangeli po vsim sveitu pridigal. Inu koker ty eni govore. De ta Enoh inu Elias bota pridigala inu tiga anticrišta premogla etc. Tu se zdai per našim času gody, Bug ie obudil inu S. Duhum resvetil tiga Luteria inu druge zveiste, vučene pridigarie, ty tiga anti-

b 2 cristha¹⁸

16|Pokoi.

Pravi kersčeniki na tim sveitu neimaio myru pred anticrišti.

17|Ef 6,11–17.

Enoh, Elias prihodni so sadašni pravi pridigary, vučeniki, pissary.

18|Anticrišta.

XVIII *Predgovor.*

crišta v tih papežnikih inu Turkih krivo vero, vuk, malikovane inu oblast z Božyo besedo rezodevaio inu doli tareio, de tudi ty, kir papežu noge kušuiuo, od nega veliko čast, oblast inu blagu imaio, iz nega žegnov, odpuskov, panane, postave, zapuvidi inu prepuvidi, iz šcofov, faryev inu menihov špot delαιο inu ta vegši deil ludi ga za praviga anticrišta spoznavaio inu derže.

Turska vera
inu nih kra-
levstvu se
rezydo.

Glih taku ta turska vera doli iemle inu še bo stuprov naprei manši perhaiala. Zakai ty eni baši inu Turki nih otroke skrivaie kersčuiuo. Inu ty eni mladi Turki v ogerski deželi (taku sta meni pred enim leitom dva studenta iz Ardelske dežele, iz Sybenburga, poveidala) se v šulah ta catehisem vuče inu ty eni očitu to vero kersčansko spoznaio, inu se puste od Turkov s kamene[m] possuti inu umoriti. Turki tudi sami prerokuio, de nih vera inu kralevstvu bo skorai konec imeilu, ampag tu kersčanstvu ostane. Pereč čez psalme piše, de ie ena stara perpuvid vmei kersčeniki, de Turki vmei sebo se bodo voiskovali, ta dva deilla bota pobyta, ta treti deil od nih bo spoznal, de ta Mahumet ie hudičev prerok inu anticrišt, natu se bodo na to kersčansko vero preobernili inu tu Tursku kralevstvu se rezide. Inu

Inu tu ie risnica, kadar se ty pravi kersčeni-
niki pregano, love inu moree, tedai se ker-
sčanstvu rezteguie, zakai »iz sledne srage
kersčanske kry en kersčenik zraste«, pravi s.
Tertullianus. Inu tu vidimo inu slišimo per
naših časih po vseh deželah široku inu deleč,
de ty papežniki ž nih preganenem inu mori-
nem to evangelisko vero, katerio oni luter-
sko imenuio, le širšo inu vegšo delaio.

Nu bi pag eden mogel misliti inu vprašati,
zakai Bug perpusti tim Turkom inu papež-
nikom tako sylo, krivico s teimi kersčeniki
obhaiati inu ž nih falš vero, vukum, hynavs-
čino inu malikovanem tulikain ludi od prave
vere odpelati inu zepelati. Ty Turki glih ta-
ku ty papeži okuli devetstu leit tu pravu ker-
sčanstvu doli tareio inu zepelavaio. Per na-
šim pumnenim so Turki skorai vso vogersko,
slovensko, croasko inu druge dežele zaterli
inu pod se perpravili, papežniki so veliku
tissuč pravih kersčenikov pregnali inu gro-
zovitu umurili. Vnuvič pred enim leitom so
nom Turki našiga zveistiga iunanškiga cra-
inskiga Gedeona inu Samsona (Iudic. 7, 14,
15, 16),¹⁹ gospudi Erbarta Aurspergaria, capi-
tana, sred drugimi vitezi pustil/i/ pobyti,²⁰
nega synu raniti inu uloviti etc. Od

b 3 tiga

Kersčanstvu
pod cryžom
raste.

Zakai Bug
tim anticri-
štom tako
sylo, oblast
dopusti.

Viteski cra-
inski dežel-
ski

19|Sod 7, 14–16.

20|Gre za Herbarta VIII. Turjaškega, kranjskega deželnega glavarja in poveljnika vojne krajine. Ta se je bil v bitki pri Budačkem 22. septembra 1575 prisiljen, zgolj s svojo predhodnico ob sebi, spoprijeti kar z glavnino sil bosenskega sandžakbega Ferhat paše Sokolovića, srečanje obeh vojska pa se je za odločnega Turjačana končalo usodno. Pokopal ga je tretji superintendent oz. škof evangeličanske cerkve na Kranjskem, M. Krištof Špindler Nemški, in sicer 22. septembra istega leta. Spindler je imel tedaj tudi posmrtno pridigo za Herbartom Turjaškim, ki je nato še istega leta izšla v tiskarni Janža Mandelca. Njen naslov je *Ain christliche Leichpredig bey der Begrebnus, weyland des Wolgeborenen Herr, Herrn Hörwarden, freyherrn zu Auersperg* in velja poleg sorodnega spisa Jurija Khisla (*Herbardi Aurspergy baronis etc. rerum domi militiaeque praeclarè gestarum gloria praestantissimi, vita et mors: ad salutem et commodum patriae transacta, et in Coruatiæ extremis finibus ad Budatsch kum X. Calend. Oct: in praelio aduersus Turcas, omnis memoriae crudeliss: Christianorum salutis oppugnatores, gloriosissimè oppetita*, 1575; nemška verzija je pri J. Mandelcu izšla leta 1576) pred knjigo Jacoba Andreaea o Primožu Trubarju (slovenski prevod/predelava je prišel izpod peresa Matije Trosta, 1588) za prvo (protestantsko) biografijo pomembneža s področja Kranjske.

XX *Predgovor.*

21| Primož Trubar, *Tiga Noviga testamenta ena dolga predgovor*, 1557, pog. LIX in LX, v: Jonatan Vinkler (ur.), *Primož Trubar, Tiga Noviga testamenta ena dolga predgovor 1557, En register, ena kratka postila 1558*, Zbrana dela Primoža Trubarja 8, Ljubljana 2012, 173–189.

22| Slušati.

23| 2 Tes 2,10–12.

24| 5 Mz 13,2–6;
Mt 13,24–30;
1 Kor 11,18–19;
Gal 3,1;
Ef 4,17–19;
Heb 13,9.

capitan, go.
Er. Aurspergar od
Turkov ubyen.

Skuzi falšvuk se ty verni izkušaiio.

Malikovane, nepokura serde Boga, de ty kersče-

tiga bi bilu dosti govoriti, oli tukai v ti predgovori se ne spodobi; berite ta 59., 60. capitula v ti naši Dolgi predgovori čez ta Novi testament,²¹ v ti bote devet uržahov, za čes volo ty verni na tim sveitu veden moraiio biti pod cryžom, inu raven nih pet lipe trošte v nadlugah, nešli; s. Paul, 2. Thes. 2, od anticrista le-ta uržah piše, kir pravi. »Potehmal ty ludie neso hoteli ta evangeli, to risnico poslušati inu sluhati,²² ie Bug dopustil, de tim anticristom inu tim falš hudičevim caihnom inu lažom veruio.«²³

H drugimu: Bug tudi perpusti te anticriste, falš preroke, vučenike, caihne, zmote, secte, kecarye vstaieti inu regirati, de skuzi nee te verne izkuša inu probira, so li v ti pravi veri inu navuku stonoviti oli nekar, de se ne puste ličkakimu navuku oli pravlenu koker en ror od veitrov sem tar tam gibati inu od prave vere odpelati. Od tiga berite Deut. 13, Matth. 18, 1. Cor. 11, Gal. 3, Ephess. 4, Heb. 13.²⁴

H tretimu: Bug tudi perpusti te Turke anticriste, hynavce, tyranne, otroke čez nas gospodovati inu to dobro gosposčino, iunaške, serčne, umeitelne viteze pobyti oli prevzgudo umreti, zavolo

volo naše nepokure inu malikovane, koker Iob 24. pravi: »Bug sturi, de ty hynavci registraio zavolo grehov tih ludi,«²⁶ inu Salomon, Prov. 28, Eccles. 10,²⁷ piše: »Zavolo grehov te dežele se dosti vyudov preminuio, ampag zavolo modrih inu zastopnih, so dolgu živi,« tu ie: dobra gosposčina per dobrih dolgu, per hudih kratku terpi. Esaias tudi, 3. cap.,²⁸ prerokuie, de Bug tim nepokurnim inu malikovcem odvzame redle, iunaške capitane, viteze, rihtarie, sveite, stariše inu zastopne poštene ludi. S. Paul, Rom. 13,²⁹ pryčuie, de sledna huda inu dobra gosposčina (koker dragina, dobra leita, toča, dobru vreme) le od samiga Boga prideio. Koker se ty ludi pruti Bogu derže, taku Bug pruti nim. Iz tiga vsaki zastopi, de le Bug sam te Turke, papežnike, anticrištove hlapce, koker druge nesreče, čez nepokurne, malikovske kersčeni-
 ke daie inu pošyle etc.

Na le-te štraifinge inu serd Božy imamo čestu mi vsi (smo li papežniki oli luterski, kir se imenuiemo inu hočmo biti ty pravi kersčeni-
 čeni, te stare catoliske evangeliske vere inu Božy ludie) premisliti inu prov pogledati v tu S. pismu, v katerim so te zapuvidi inu postave Božye, te oblube inu navuki s. evan-
 b 4 gelia,

niki bodo z anticrihti²⁵ inu z drugimi penami tepeni.

25| Anticrišti.

26| Job 24,13.

27| Prg 28,2;
 Sir 10,1-3.

28| Iz 3,1-3.

29| Rim 3,1-4.

Hynavski nepokurni luterski inu papežniki imajo sami nih grehe rezgledati, za-

30|Ludem.

kai nas Bug
z anticrišti
tepe.

gelia, aku se po nih pruti Bogu inu Iudem³⁰ s to vero, z naši/m/í Božymi služibami, stanum, poklicanem, dianem inu lebnom deržimo. Taku mi bomo nešli, slišali inu vidili, de ta vegši deil, taku dobru tih luterskih koker papežnikovi, so nerodlivi, Božy bessedi zuper inu nepokorni. Zakai ty papežniki očytu malikuio ž nih izpačenimi mašami, odpuski, zalubami, cloštri, ordni, to Cristusevo očyto zastopno bessedo, zapuvidi, postave savražio inu tu nega čast, martro, zaslužene stavio nazai inu poteptavaio, te s. zacramente prevračaio, ž nih falš vukum inu hynavsčino boge ludi ob dušo inu blagu perpravlaio. Ty luterski tudi le čedale huš nezveistiši perhaieio, v nepokuri prebivaio, malu inu skorai nikomer prave lubezni inu periazni izkažo. In summa: ty luterski glih taku koker ty papežniki, ta vegši deil od nih, v tih velikih smertnih grehah, ozgorai poprei imenovanih, od samiga Cristusa prerokovanih, do vušes stoye. Nigdar poprei od obenih ludi na sveitu ne/í/bilu slišati ne viditi take offerti, pozresčine inu mnogetere nepridne potrate, koker zdai per nas se gody/,³¹ zuseb s teim gvantom inu gostovanem. Mi zdai te naše smerkove glave,

31|Ločilo v predlogi za transkripcijo ni bilo jasno razvidno.

Predgovor. XXIII

glave, te smerdeče trebuhe, blatne noge zgul žametom, damašcom, skarlatom, spinatom, žydami, zlatom, srebrom, s perlami inu žlahtnimi kamini oblačimo inu na nee obesueimo. Nigdar poprei per nikomer, per obenim gostovanu oli povablenu, se nei tulikain dragih, slatkih, mnogeterih leidi inu ryht kmalu naprei neslu inu postavilu koker zdai, nekar le samuč per žlahtnikih, temuč tudi per purgaryh etc. Zatu se oben ne čudi, inu Bogu krivu ne dai oli persodi, kir nas taku s Turki inu z drugimi nadlugami obišče inu štraifa; berite, kai od tiga Esaias 3, 5³² prerokuie, de take offertne žene bodo gole, v gitlah, štriki prepasane, po blatu vlečene. Nih možye, zlahtniki³³ od meča, lakote inu žeye hud konec vzeli etc.

Oli per tim imαιο tudi vsi pravi pokorni kersčeniki veideiti inu le-ta dober, vessel troš/t/imeiti, de Gospud Bug s takimi penami inu šlagi te suie izvolene ne hoče končati, temuč h ti pravi pokuri, spoznanu inu grevingi tih grehov, terdni veri, serčni lubezni pruti Bogu inu ludem, molitvi, poštenimu trezivimu lebnu, pohlevščini inu volnimu terplenu narediti inu perpraviti, koker od tiga sam Bug v tim 89. psalmu³⁴ pravi: »Aku

b 5 muiga

32|Iz 3,16–23; 5,13–14.

33|Žlahtniki.

Šlagi, pene
Božye čez
kersčenike
so materne
šybe.

34|Ps 89,31–35.

XXIIII *Predgovor.*

muiga Synu synuvi (tu ie: ti kersčeniki) muie zapuvidi zapuste inu ne derže inu po muih pravdah ne bodo hodili, muie postave šturali, taku iest hočo nih grehe s to šybo inu nih hudubo s teimi žlaki obiskati, oli muio milost ne hočo od nih obernti inu nim muio oblubo inu risničo³⁵ hočo deržati.« Natu David pravi, Psal. 118: »Ta Gospud ie mene dobru tepel, oli tei smerti me nei izdal.«³⁶ Salomon, Prov. 11, 3, Iere. 25, 1. Pet. 4, Heb. 12, 1. Cor. 12, Apoc. 3³⁷ pravio, de Bug te suie hišne, katere lubi, tepe, de s teim svitum ne bodo pogubljeni.

Prava poku-
ra, vera, lu-
bezan, mo-
litov, volnu
terplene
Božy serd
utolaži, de
reši od zle-
ga.

Obtu, kadar se mi spet h Bugi, h ti nega pravi stari kersčanski veri oberremo, nega bessedi, koker so to isto ty preroki inu iogri s Cristusom red pridigali inu zapissali, katerih pridig ie ta summa v tim catehismi zapopeden,³⁸ se s celim sercem podamo, po tei isti to našo vero, Božye službe, nas³⁹ stan, leben, poklicane deržimo inu pelamo, te s. zacramente dilimo inu iemlemo, ta cryž inu nadluge, katere Bug nom naloži, volnu, pohlevnu nossimo, na Buga po navuki Cristusevim v tim Očanašu inu S. Duha v tih psalmih kličemo inu molimo, našimu bližnimu vso mogočo dobruto izkažemo etc. Taku imamo tu gvišnu zevupane, de
Gospud

35| Risnico.

36| Ps 118,18.

37| Prg 3,12; 11;
Jer 25; 1 Pt 4,12–19;
Heb 12,5–6; 1 Kor 11,32;
Raz 3,19.

38| Zapopaden.

39| Naš.

Predgovor. XXV

Gospud Bug se tudi spet suio milostio inu pomočio k nom oberne inu nas bo pred anticrišti, Turki, papežniki, tyranni, zludie mi inu pred peklom koker to pervo suio izrael-sko cerkov v tim Egipci, v ti Cananeiski inu Bobiloniski⁴⁰ deželi (beriti te s. Buqve od ric-ttariev), tiga Iosefa očaka v ti vozi, Daniela v ti leoviski iami, nega tovariše v ti goreči apnenici, te perve inu sadašne kersčenike vmei Iudih, aydih, Turkih inu vseh žlaht oči-tih inu skrivnih sovražnikih čudnu obaroval inu iz nih rok, aku nekar telesnu, videče, ta-ku vsai duhovsku, nevideče, odrešil inu nas bo po le-tim kratkim revnim lebnu v tu svi-tlu nebesku Ieruzalem possadil, gdi ne bode več obene žalosti, bolezni, selze ne smerti, temuč večnu neizrečenu vesselie, koker od tiga s. Ianž na koncu le-tih buqvih lipu, za-stopnu piše. V tu istu pryti nom dai inu po-magai Bug Oča zavolo suiga Synu Jezusa Cristusa, gospudi inu izveličarie našiga, sred S. Duhum. Amen. Tu vom iz Derendinge, še vselei na životu bolan, pišem. V tim mescu tiga maliga travna, v tim leitu po Cristusevim roystvu.

M. D. LXXVII.

Vaš zveist star
pastyr Truber.

K le-tei

40| Babiloniski.

Hud glas od
mamalukov.

K Le-tei predguvori so mene ty stras-
livi marini, kir pravio, dosti kersče-
nikov se na tursko inu papesko vero
preobračuo, pergнали inu permorali. Pred
tako hudičevo izkušno, zmoto inu anticriš-
tovim vrečem z denarmi inu nega zepelanem
nas obari Jezus Cristus skuzi muč tiga S.
Duha inu nega s. evangelia. Tu bodi etc.

ZAVOLO, DE LE-
-TA POPYR CILU PRAZEN
prez pisma ne ostane, sem le-te
bessede perlužil.

Nim dostim
ne dopade,
de se tim
papežnikom
odgovarie.

I Est veim inu sam sebi prerokuiem,
de nekar le samuč tim našim zu-
pernikom, temuč tudi nakate-
rim, kir hote evangeliske vere biti, oli
so per tim boieči, se strašio zcludia,
tiga visšiga anticrišta reserditi etc., ne
bo dopalu, de mi luterski vseh naših
pismih inu izlagah, zuseb v tim Rez-
odivenei s. Ianža, te papeže ž nih
družbo, cardinale, scoffe, farye
inu

Predgovor. XXVII

inu menihe, za te prave anticristove zle inu hlapce vunkai daemo, reznašamo, veden inu povsod čez nee vpyemo, vsem ludem pravimo od nih kriviga navuka inu falš Božyh službi, nemarniga, nepošteniga lebna, de se tiga vsiga varuio inu od nih beže etc.

Natu mi damo zavolo tih dobrih preprostih le-to odgovor, de mi tu, Bug vei, ne deimo iz sovraštva, naisi oni nas obrupavaio, pregano, love inu more inu bi radi nas vse kmalu obsesseli inu sežgali oli utupili, inu iz offerti oli za našiga pryda tudi nekar, temuč zavolo Božye inu nega lubiga Synu česty inu izvelyčane vseh ludi. Zakai vegšiga greha inu špota Bogu se ne sturi, samuč kadar se nega besedom, oblubo[m], pritežo[m] inu pryčovanu od nega Synu ne veruie inu kadar se ta s. evangeli
krivu

Pridigary iz lubezni inu Božyga porocbena anticristovim zuper govore.

41 | Poročena.

XXVIII *Predgovor.*

krivu izlaga, Cristuseve postave, zapuvidi, ty s. zacramenti prevračaio inu na drugu, koker so postavleni, obračaio. Raven tiga ty ludie bodo za le duih grehov volo zgubleni inu ferdamnani, nerpoprei zavolo falš vere, kriviga vuka inu malikovane, potle zavolo nepokure.

Papežniki
Boga, nega
Synu, pre-
roke inu io-
gre na laz-
sie⁴² stavio.

42|Laže ali lažee.

Onu ie pag vedeoč vsem ludem, de timu Božymu s. evangeliu, vseh prerokov inu iogrov pryčovanu, kyr pričuo, de ta sami Cristus, Božy inu Divice Marie syn, ž nega pokorsčino, martro inu zasluženem ie vsem revnim pokurnim, kir bodo v nega verovali, dobil inu zaslužil per Bugi, nega Očetu, celi popolnomi odpustig vseh grehov inu ta večni leben. Inu de obena Božya služba Bogu ne dopade, samuč katero ie on sam postavil etc. Ia, v le-timu obuyumu

obuymu so ty papežniki cilu zubarper, inu kateri tu vuče inu veruio, te oni sodio inu žgo za kecarie inu puntarie. Raven tiga ie vedeoč, de so h timu s. kerstu nih ole, crižmo, sul, sline, blatu perlužili, to Jezusevo večerio izpačili; Jezus ie rekal s to čisto vodo kersčovati, tu nega s. tellu inu kry iesti inu pyti, oni tu Bogu za žive inu mertve za denarie offruiio inu druge norske malikovske Božye službe, žegnovane, sul, vodo, sveče, cvetie, svinsku messu, iaiza inu druge fraškarye v tim kersčanstvi naredili inu perpravili, s katerim se Bug grozzovitu serdi inu ty bosu ludi bodo ob nih blagu obrupani inu nih duše zgublene.

Le-tu veliku, škodlivu, grešnu, štrašnu⁴³ zepelane inu falšya tih papežov inu tih, kir ž nimi derže

S. Paul, 2.,
1. Thes. 2;
2. Thi. 3,
s. Ianž čestu

43| Strašnu.

44| 2 Tes 2,3-12;
2 Tim 3,1-7.

pravio od
rezodivena
inu zatrena
tiga anticri-
šta.

že inu nih krivi vuk inu malikovane
terdio inu zagovaraio, zubper kate-
ru sam Cristus, nega preroki inu io-
gri povsod vpyo inu zapovedaio
vsem ludem, de se pred falš preroki,
vučeniki inu anticrišti varuio. Nom
pravim pridigariem k sercu gre inu
kadar ie nom tudi od Buga zapove-
danu inu poročenu, de imamo nuč
dan čez naše ovčice cuiti,⁴⁵ pred vol-
ki varovati. Inu potehmal ie ta čas
prišal, de ta anticrišt se ima rezode-
ti inu zatreti. Za tiga volo mi pridi-
gary zubper anticrišta inu čez vse
te, kir ž nim derže, taku vpyemo inu
pišemo, vsem ludem ga daiemo na
znane, de nemu na deil ne prido.
Temuč de se Cristusu samimu poda-
de, veruio inn ga slušaio, de ž nim
possedo tu večnu vesselie v nebes-
sih. Amen.

45|Čuiti.

OD AV-

**OD AUTHO-
RA, DVOLI OD KO-
ga ie le-ta List h tim Ebreom, tu ie
h tim Iudom, pissan.**

U oli od koga inu ka-
dai ie le-ta list pissan,
ie vmei vučenimi bilu
vselei veliku dišputira-
ne. Ty eni so hoteli, de
ga ie s. Paul pissal, zavolo kir v tim
13. capituli Timotea imenuie inu v
tim 10. cap. pravi, de ie v ieči, inu
kir tu podpismu pravi, de ie le-ta
list pissan iz Laške dežele, inu kir
nei suiga imena podpissal, tu ie on
sturil zavolo tih Iudov, kir so ga
sylnu sovražili, neso hoteli nega
pridig poslušati, ne nega listov
brati. Zatu ie on v le-tim listei tu
nega ime zatayl, de bi vsai le-ta
list brali, iz nega se naučili, kai so
te Moizesove postave, te Božye
službe inu offri pomeinili, inu de

Kir kuli
Cristusu
prov pryču-
ie, iz tiga S.
Duh govori.

A bi

bi Cristusa ž nega stanum inu opravilom prov spoznali. Ty eni pag ne hote, de bi le-ta list s. Paula bil, temuč eniga drugiga vučeniga iogerskiga mlaišiga, s. Lukeža oli Barnaba oli Clemena, zakai ta, kir le-ta list piše, očytu v tim drugim capituli pravi, de se ie on ta evangelium od drugih pridigariev inu caihnov navučil, tiga s. Paul ne dopusti, de bi se on ta evangeli od lu-di bil navučil, temuč iz nebes inu v nebi od Jezusa Cristusa, Gal. 1, 2. Cor. 12.⁴⁶

46| Gal 1,1.6–12;
2 Kor 12,1.

Le-ta list
iudovsko,
turško, pa-
peško vero,
službe,
mašova/n/e
cillu zame-
č/ú/e.

Nu, piši le-ta list, dur hoče, taku ie on od vseh pravih kersčenikov vselei za en Božy, iogerski, kersčanski, vučen, kunšten, moder, risničen, pravičin, potreben inu priden list bil verovan inu deržan. Inu tu ie risnica, de bi le-ta list ne bil, bi tiga S. pisma, zuseb tiga Noviga testamenta, bilu enu veliku pomankane. Zakai on tu
Cris-

Cristusevu farstvu, to nega martro, smert, ta Stari zakon oli testament, kai so ta utta oli šotor, tempel, cor, atar, tu staru farstvu inu offrovane pomeinilu, lipu inu prov izlaga. Obtū sledni, kir hoče ta Stari testament, vse Moizesove vunane službe prov zastopiti, ta ima le-ta list s flissom, čestu inu zastopnostio prebrati. Inu kadar le-ta list, glih taku koker s. Paul v nega listeh, nerveč od te v vere Jezusa govori, zatu ga mi hočmo tudi za s. Paula list imeiti inu deržati.

A 2

AR-

ARGUMENT OLI

*kratig zapopadig s. Paula listu
h tim Ebreom, tu ie,
h tim Iudom.*

Le-ta list
od Cristu-
seviga sta-
nu inu
opravila iz
S. pisma
modru go-
vori.

47|1 Mz 11,10–14.

VLe-tim listei S. Duh skuzi s. Paula
nerveč te Ebreerie, tu ie, te Iude
(Eber ie Semov, tiga Noa synu, prevnu-
čic bil, od tiga Abraam inu vsi Iudi pri-
do, Gen. II.)⁴⁷ inu nas vse nerveč vuči,
kai inu kakovu opravilu ie Cristusevu na
tim sveitu, de nei iz nebes k nom prišal
inu človik ratal, kir bi tukai na tim sve-
itu gospodoval, koker ty cessary, krali oli
vyudi, inu koker ty Iudi menio, temuč de
ie en offer, enu zadosi plačilu za naše
grehe postal inu tu dokonal inu dopernes-
sel, kar so te Moizesove sluše⁴⁸ pomeinile
inu kar so ty drugi preroki od nega prero-
kovali. Obt te Moizesove službe imai
konec, ž nimi se Bogu več ne sluši.

I.
Evangeli
ie čez to
postavo.

48|Službe.

*V tim pervim capituli zdaici rezlotig
vmei teim evangeliom inu vmei to po-
stavo*

tiga Listu h tim Iudom. 5

*stavo stavi, ta evangeli, pravi on, ie rez-
odiven inu pridigan od samiga Božyga
Synu, skuži kateriga so vse riči stvariene,
on vse riči gori derži, nemu so tudi vsi
angeli podverženi inu služio, nega molio.
Ta postava pag ie le skuži Moizesa, Bo-
žyga hlapca dana. Obtú se ima od evan-
gelia več koker od Moizesove postave
deržati.*

*V tim drugim capituli ostru opomina
inu vely, de Jezusu veruiemo, ga slušamo,
sice bomo od Buga grozovitu štraifani.
Potehmal ty, kir neso angelom, Moizesu
inu prerokom verovali ne slušali, so bili
sbtraifani,⁴⁹ potle pravi, zakai ie Jezus
naš brat, človik ratal, umerl, zatu, de ie
nas od te večne smerti odrešil. S teim nas
vabi, de se nemu raiši podamo inu de se
Iudi na nega pohlevščini inu smerti ne
zblaznio oli ne zmotio, zakai oni so meni-
li inu še zdai meinio, Cristus ne bo terpel
ne umerl, temuč na tim sveitu gospodoval
inu vse suie sovražnike premogel.*

II.
Nevera v
Jezusa ie
nervegši
greh.

49|Štraifani.

A 3 V tim

Kratig zapopadig

III.
Jezus ie
Moizesov
Bug.

V tim trety glih tu, kar v drugim pravi, opomina, pryti nevernim, inu očytu Cristusa čez Moizesa vzdiguie.

III.
Le Jezus
sam nom
pomaga
od vse reve
inu dobru
da.

V četertim še pag ostru opomina, hočmo li h pravimu pokoyu, večnimu myru inu praznovanu pryti, taku veruimo terdnu Cristusevi bessedi, zakai skuzi obeno reč ne moremo vsi reve, večni smerti inu pogublenu uyti, samuč skuzi to vero v Jezusa. Potle pravi od močy inu opravila te bessede Božye, de Bug vse vei inu vidi inu de Jezus ie naš pravi šcoff, bessednik inu odvetnik.

V.
Jezus sam
ie ta pravi
naš papež,
šcoff inu
far.

V petim izlaga tu Cristusevu farstvu, nerpoprei vuči, kakovu ie tu nega farstvu, potle, de ie on h timu od Buga postavljen, h tretimu, de ie on vse tu, kar h timu farstvu sliši, dopernešel.⁵⁰ In summa: on tukai vuči, de skuzi ta sami dini offer Cristusev ie nom dobitu odpusčane vseh grehov inu ta večni leben. Kateri tu zna inu zastopi, ta isti stuprov prov

zna

tiga Listu h tim Iudom. 7

zna inu zastopi, kai so vse Moizesove vunane Božje službe inu ceremonie pomeinile.

V šestim svari te Iude inu vse kersčeni-ke zavolo, kir v ti veri gori ne iemlo, de se varuio pred linobo inu nemarnastio, de spet od vere ne pado, zakai ty ludie, katerim se veden prov pridiguie inu naprei bere, v ti veri, v zastopnosti inu v poštenei ne rasto inu gori ne iemlo, brumniši ne rataio, bodo od Buga zaverženi koker ta zemla, kir se gnoy, della, čez no dež gre inu ne rody, bo prekle-ta inu zapusčena. Potle tak nega svar omečuie, vupane ima, de oni taki ne bodo. Na koncu sui vuk pela, de tu staru Moizesovu farstvu ie le ena senca tiga prihodniga Cristusa bilu.

VI.
Verni im-
io v ti veri
rasti, moč-
neši biti.

V sedmim pravi od Melhizedeka, du, kai, od koga ie royen bil, Genes. 14.⁵¹ De ie zo vsem Cristusa pomenil, inu izlaga od nega ta 110. psalm, de Christus ie ta pravi farr, od Buga odločen inu postavljen.

VII.
Jezus ie ta
viši far inu
Melhize-
deh.

51 | 1 Mz 14,18.

A 4 Vos-

Kratig zapopadig

VIII.
Vse Moiz-
zesove
službe
Cristusa
pomenio.

V osmim pravi inu izlaga te Moizesove vunanane Božye službe, farstvu, šotor, tempel, offre, de so zgul sence bile, de so na Cristusa inu na ta pravi tempel v nebensih kazale. Inu s teim Ieremiam prerokom spryča, de bo en drugi novi testament, obtu ta stari bo doli dian.

IX.
Samu Cristusevu
zasluhilo⁵²
naše visty
očisti inu
obesseli.

52|Zaslužilo.

V devetim še pag le te Moizesove mnogetere čudne službe per tih altaryh, offrih, špendiah izlaga inu pravi, de obene visty oli duše iznotra prov ne očyste inu ne posviče, ampag le ta sami Cristusev offer, nega kry inu smert vseh vernih visty inu duše iznotra prov očistio, posveči inu obesseli. Na koncu pravi od drugiga Cristuseviga prihoda, de se vsaki k nemu perpravi.

X.
Jezus ie tu
samu iagne, ta
pravi offer
za naše
grehe.

V desetim gliha vkupe te Moizesove službe inu offre s teim Cristusevim offer inu pravi, de ty Moizesovi offri inu službe so bili le ena senca inu pomeinena, ampag Cristusov offer ie ta risni-

tiga Listu h tim Iudom. 9

risnica. Inu de skuzi Cristusov offer so ty Moizesovi offri inu vunane službe proč inu gori vzdignene, zakai ta Cristusevi dini offer vselei terpi inu vela pred Bugom inu on ie tu pravu cilu dopernessene inu dokonane vseh vunanih Moizesovih službi. Za teim ostru te Iude inu vse ludi opomina, de v le-tiga Cristusa terdnu, stonovitu veruio inu de ga ž nega offrom ne zaveržeio inu ne ferahtaio.

V enaistim pravi, kai ie ta vera, de prez vere nisče ne dopade Bogu, inu to vero vseh očakov, prerokov inu marternikov hvali inu pravi, kai ie ta vera per nih opravila. S teim hoče te Iude, aku hote nih očakov inu starišev pravi otroci inu mlaiši biti, de tudi koker oni v Cristusa inu nega evangeliu veruio.

V dvanaistim opomina vse kersčenike h timu volnimu terplenu za vere volo inu de per ni stonovitu ostano, zatu on dosti exemplov, praud inu perglih nim naprei stavi. Zakai ty kersčeniki, kir so

XI.
Prava vera vse reve z vesseliem preterpi inu premore.

XII.
Verni morajo od nevernih veliku terpeti.

A 5 tedai

10 *S. Paula list h tim Iudom.*

*tedai od iudovske oli aydovske, koker
zdai od papeške, vere pali, ty so morali
povsod veliku terpeti.*

XIII.
Verni so
zveisti,
dobri lu-
die.

*V puslednim capituli tim vernim mno-
getere lipe, potrebne inu pridne navuke
daie inu na koncu za nee moli.*

SVETIGA PAV- LA IOGRA LIST, PIS- san h tim Ebreom, tu ie, h tim Iudom.

TA PERVI CAPITUL.

*Cristus ie poprei suiem Duhum skuzi
preroke, h puslednimu sam z ludmi
govuril, on ie Bogu glih, stvarnik
vseh ričy, gospud vseh angelov, zatu
nega vuk ie nervegši. I.
Pet. I.⁵³*

53 | 1 Pt 1,20.

A.
Cristus ie
ta pusledni
vučenik
inu moi-
ster, obtu
tim,

Ug ie nakadai mnogeteri-
krat inu v dostih vižah go-
vuril h tim očako[m] skuzi
te preroke, ²¹h puslednimu
pag v le-tih dnech ie nom govu-
ril

ril skuzi tiga Synu, kateriga ie on postavil k animu erbiču čaz vse ričy, skuzi kateriga ie on tudi ta sveit sturil. ^[3]Inu kateri ie ta svitloba tiga gospostva inu ta ravenpildnega stanu inu on gori derži s to nega mogočo bessedo vse ričy. Inu on ie sturil skuzi sam sebe tu očysčene naših grehov inu on se ie posadil na to destnico te maiestete v ti vissokoti.

B. ^[4]Tulikain on ie bulši čez te angele ratal, kuliku ie on enu više ime mumu nee erbal. ^[5]Zakai kadai ie kei k animu angelu dial[:] »Ti si mui syn, danas sem iest tebe rodyl[?]« Inu spet: »Iest bom nega oča inu on bo mui syn.« ^[6]Inu spet, kadar noter pela tiga pervičroyeniga na ta sveit, pravi: »Inu vsi angeli Božy ga bodo molyli.« ^[7]Od angelov pag pravi: »On sturi te suie angele duhuve inu ta ogneni plamen k suim služabnikom.« ^[8]Ampag od tiga synu

kir za nim drugači vuče, se nema verovati. Math. 17, 23, Sap. 7, Col. 1.

Cristusu po tim človeistvi ie dana vsa oblast, poprei ie Vezhni Bug, obtu sledne stvar v nebi, na zemli ga imaio molyti, slusati. ⁵⁴ Psal. 2, 89, 2. Reg. 7, 1//Paral. 18, Psal. 79, Psal. 110, Psal. 45.

54| Slušati.

55| Prevodna rešitev
 »(pravi)« je Trubarjev
 prevodni interpretativni
 dostavek za lažje razumevanje
 bibličnega besedila, ki ga Luthrov
 prevod *Biblia: das ist Die gantze
 heilige Schrift, D. Martin Luther,*
 1545 (Luthrova biblična edicija
 »zadnje roke«; nadalje L1545)
 in *Vulgata Clementina,*
 1592 (nadalje V) nimata.
 L1545:
 »⁸Aber von dem Son /
 Gott / dein stuel weret
 von ewigkeit zu ewigkeit
 / das Scepter deines
 Reichs ist ein richtiges
 Scepter.«
 V: »⁸Ad Filium autem :
 Thronus tuus Deus in
 sæculum sæculi : virga
 æquitatis, virga regni
 tui.«

56| Nekorigirana napaka
 v izvornem številčenju
 poglavij; pravilno: Ta II.
 capitul, na kar kaže tudi
 pravilna raba žive pagine.

Psal. 102.
 Psal. 110.
 1. Cor. 15.
 Heb. 10.

Cristus
 večni bug,

nu (pravi):⁵⁵ »O, Bug, tui stol terpy
 od večnusti do večnusti, ta palica
 tuiga kraljevstva ie ena ravna palica.

^[9] Ti si lubil to pravico inu krivino
 sovražil, obtu ie tebe, o, Bug, tui
 Bug žalbal s teim olem tiga vesselia
 čez tuie tovariše. »^[10] Inu: »Ti, Gospud,
 si od začetka gruntal to zemlo
 inu ta nebessa so tu dellu tuih rok,
^[11] ta ista konec vzamo. Ti pag ostaneš
 inu vse, koker gvant staru pride
^[12] inu ti nee koker en gvant preminiš
 inu bodo preminena, ti si pag glih ta
 isti inu tuia leita ne zmankaio.« ^[13] Inu
 h katerimu angelu ie kadai dial:
 »Sedi h ti mui destnici, dotle iest
 položim te tuie sovražnike k animu
 šcamnu tuih nug[?]
 « ^[13] Neiso li vsi kmalu služabni
 duhuvi vunkai poslani h timu
 služenu zavolo tih, kir bodo
 erbali tu izveličane.

TA I. CAPITUL.⁵⁶

A Cilu z visokimi inu lepimi bessedami

začne le-ta list, s teim hoče vse ludi per-
 vabiti, de radi inu s flissom le-ta list
 prebero. Inu kir pravi, de ie Bug s teimi
 starimi očaki inu ludi čestu, mnogeteri
 štalti, tu ie skuzi prikazni, videne, vdi-
 hane, v saneh, iz ogná, iz oblaka, v vetri,
 skuzi angele inu preroke, govuril, s teim
 hoče dati na znane, de on bo v le-tim li-
 stei to pravo staro Božyo vero vučil. Za-
 kai glih ta isti Bug, kir ie poprei skuzi te
 preroke h tim očakom govuril, ta isti zdai
 k nom tudi skuzi suiga Synu govori inu
 Bug ostru zapoveda, de nemu veruiemo.
 Inu de ga slušamo. Inu on tukai od Cri-
 stuseviga stanu, oblasti, močy, rovnane
 zastopnu govori inu pryčue, de Cristus ie
 Bug od večnusti, Bogu zo vsem glih inu
 raven, on ie z Bugom vse ričy stvaril inu
 gori derži. Per tim pravi od nega človei-
 stva inu opravila na tim sveitu, de le on
 sam, nisče drugi, ne obena reč, ie nas
 očystil od naših grehov ž nega kryo. Inu
 de zdai ta celi Cristus, bug inu člo-
 vik,

stari inu
 novi pravi,
 risnični
 vučenik.

14 *S. Paula list h tim Iudom.*

vik, sidi na Božy destnici, z Bugom red gospoduie inu rovna vse ričy. S teim tudi pryčuiie, de obena vera nei taku stara, od Buga skuzi preroke, angele inu caihne sp-ryčana inu poteriena, koker ta kersčan-ska. Inu de po Cristusu drugim vučeniko[m] neimamo verovati. On ie od Buga postavljen k animu vučeniku inu moistru. Matth. 17, 23.⁵⁷

57| Mt 17,5; 23.

Cristus
vseh ange-
lov inu riči
stvarnik
inu gos-
pud.

*B. Inu potehmal ty Iudi od angelov inu Davidovih psalmov veliku derže, zatu on tukai s teimi Davidovimi psalmi pryčuiie, de Cristus nei le sam človik, koker zdai ty Iudi inu Turki menio, temuč de ie tudi pravi bug, zakai David očytu pryčuiie, de angeli moraiio Cristusa moliti, de nega kralovstvu bo vselei terpelu, de poleg Boga na destnici sidi, z Bugom red kraluie, rovna, varuie, gori derži vse ričy. Ty angeli pag so od nega stvarieni inu postavljeni, de ne-
mu inu vsem vernim
služio inu
strego?*

TA

TA II. CAP.

Cristusu so vse riči podveržene inu kir ie izkušēn, umerl, s teim ie nas od večne smerti rešil, v naših izkušnavah nom bo tudi pomagal, zatu ga imamo slušati inu pod nim ostati do konca.

OBtu mi moremo tim bule merkati na te ryči, katere smo mi slišali, de kei mumu ne izteko (koker ta voda).⁵⁸ ^[2]Zakai potehmal ta besseda, kir ie bila skuzi te angele govoriēna, ie bila terdna inu sledne prestoplene inu vsaka nepokorsčina ie nee pravi lon pryela. ^[3]Koku mi tedai vydemo, aku mi za taku izvelyčane ne bomo rodili. Kateru ie bilupervič pravlenu skuzi tiga Gospudi, potle ie bilu od tih, kir so slišali, pruti nom poterienu ^[4]inu od Buga spryčanu s teimi caihni inu čudesi inu z mnogeterimi moči inu rezdilenem tiga S. Duha po tei nega voli.

^[5]Zakai

A
Vsi ty, kir
evangeliu
ne veruio,
večno
Božyo
štraifingo
nase nala-
gaio.
Gen. 18, 19.

58 | Prevodna rešitev »(koker ta voda)« je Trubarjev prevodni interpretativni dostavek za lažje razumevanje bibličnega besedila, ki ga L1545 in V nimata. L1545:

»¹DArumb sollen wir deste mehr warnemen / des worts / das wir hören / das wir nicht da hin fahren.«

V: »¹Propterea abundantius oportet observare nos ea quæ audivimus, ne forte perefluamus.«

Stuprov na
sodni dan
bomo vi-
dili to Cri-
stusevo
čast, oblast
inu naše
izveličane,
zdai le ve-
rujemo.
Psal. 8, 110,
Math. 28,
1. Cor. 15.

59|Obysčeš.

Phil. 2.

Le Kristus
sam ie

B. ^[5]Zakai on nei ta prihodni sve-
it, od kateriga mi govorimo, tim
angelom podvergal. ^[6]Inu eden na
enim meistu pričue inu pravi:
»Kai ie ta človik, kir ti na nega
spumniš[?] Oli syn tiga človeka,
de ga ti obysčes, ⁵⁹ ^[7]ti si ga en mai-
hin čas manšiga sturil koker te an-
gele, ti si ga s to hvalo inu čestio
cronal inu si ga postavil čez ta del-
la tuih rok, ^[8]ti si vse riči podvergal
nega nogom.« V le-tim, kir ie ne-
mu podvergal vse riči, ništer nei
izpustil, de bi nemu podverženu
ne bilu. Oli mi še zdai ne vidimo,
de bi nemu vse riči bile podverže-
ne. ^[9]Oli ništer mane mi vidimo Je-
zusa, kir ie bil en maihen čas man-
ši sturien od tih angelov skuzi tu
terplene te smerti, de ie cronan s
to glorio inu čestio zavolo, de ie
on od te milosti Božye za vse to
smert pokussil.

C. ^[10]Zakai onu se ie spodobilu timu,

za

za kateriga volo so vse riči inu sku-
 zi kateriga so vse riči, kir ie dosti
 otruk h ti večni česti perpelal, de
 on tiga vyuda nih izvelyčane skuzi
 terplene popolnoma sturi. ^[11] Po-
 tehmal ta, kir posvečuie, inu ty, kir
 bodo posvičeni, so vsi od eniga.
 Obt u se on tudi ne sramuie nee
 brate imenovati, ^[12] kir pravi: »Iest
 hočo oznaniti tuie ime muim bra-
 tom inu v sredi te cerqve iest hočo
 tebi hvalo peiti.« ^[13] Inu spet: »Iest se
 hočo na nega zavupati.« Inu spet:
 »Pole, iest inu ty otroci, katere ie
 meni Bug dal.«

od Buga
 postavljen
 k animu
 vyudi inu
 izvelyčariu
 vseh ver-
 nih.

Psal. 22, 18.

Esa. 8, 12.

D. ^[14] Inu potehmal ty otroci so
 diležni tiga messa inu te kry, taku
 on tudi ie hotel glih diležen biti,
 de on skuzi to smert to muč vza-
 me timu, kir ie to oblast te smer-
 ti imel, tu ie, timu zludiu, ^[15] inu de
 odreši vse te, kir so skuzi ta strah
 te smerti vse nih dni bili podver-
 ženi h timu hlapčovanu, ^[16] za-
 kai

Cristus ie
 to našo
 naturo inu
 revo
 izlevssil,⁶⁰
 obtu on
 zna inu
 hoče nom
 iz vsake
 nadluge
 pomagati.
 Ozee 13.

60 | Izkusil.

1. Cor. 15.
1. Tim. 1.

kai on nigdir nei tih angelov nase vzal, temuč on tu seime Abraamovu nase vzame. ^[17]Obtu ie on bil dolžan zo vso ričio tim bratom glih biti zavolo, de on bo milostiv inu en zvesti vissoki far v tih ričeh, kir se imajo pred Bugom opraviti, de očisti te grehe tih ludi. ^[18]Zakai v tim, kir ie on terpil inu izkušn bil, more on tudi tim, kir bodo izkušeni, pomagati.

Nervegši
greh neve-
ra v Cri-
stusa.

*A. Vely inu opomina, de s flissom, radi Cristusevo bessedo poslušamo inu ohranimo, de no ne pustimo iz serca, koker enu rešetu oli resušena possoda to to vodo pusti izteči. Zakai, ie li Bug poprei te Iude inu vse žlaht ludi, kir neso nega bessedom, katere ie on skuzi angele, Moizesa oli druge preroke govuril, verovali inu pokorni bili, grozovitu štraifal, koku veliku več zdai ty ludie, kir tim nega bessedom, katere ie on skuzi suiga lubiga diniga Synu,
potle*

potle skuzi te iogre govuril inu z velikimi caihni poterdil, ne hote verovati inu pokorni biti, bodo grozovitu štraifani inu on tukai ta evangeli tu izvelyčana imenuie, zakai le ty, kir inu veruio, bodo izvelyčani/, / Rom. I.⁶¹

61|Rim 1,16.

B./ Spet od Cristuseviga bogastva, oblasti inu gospostva govori; per tim tudi od nega ponižane, zakai ty Iudi ne hote verovati, de bi Cristus taku bog imel biti na tim sveitu inu umreiti, temuč de bo visok, mogoč inu oblasten etc. Taki iudovski nezastopnosti tukai odgovarie inu pravi, de S. pismu od Cristusa drigači govori, de na tim sveitu bo nizag, zaveržen, nikomer podoben. Esa. 53.⁶² Oli zdaici po nega nizkosti, martri inu smerti bo vekoma v veliki časti inu oblasti prebival. Za teim pravi, zakai se ie Jezus ponizal, de za našo volo ie to smert pokussil, s to ie nas od večne smerti odrešil, de se vže mi naprei te smerti neimamo taku britku strašiti.

Cristusev prvi prihod, bo pohleven, ta drugi bo v veliki časti.

62|Iz 53,2-5.

B 2 C. Pra-

63|Človik.

Cristus ie
človik ratal
po Božy modru-
sti inu
pravici.

C. Pravi pag, zakai ie Jezus, skuži inu za kateriga volo so vse riči stvariene, ie človiki⁶³ postal, zatu, kir ie taku ta čudni modri Božy svit, nega vola, naredba oli ordninga inu ta pravica hotela. Bug ie hotel Cristusa taku skuži terplene k animu vyudu našiga izvelyčane postaviti inu žegnati. Za teim pravi, de Cristus ie naš brat ratal, zakai on nas za suie brate ključie inu derži.

Cristuseva
smert ie to
večno
smert pre-
mogla inu
končala.

D. Zdai očytu govori, za čes volo ie Jezus naš brat postal, naše messu inu našo kry k sebi perozel, zatu, de ie mogel umreti inu skuži to nega smert ie Hudiču to nega oblast vzel inu ga ie obrupal inu ie nas od te večne smerti odrešil. Inu ie sturil, de ty verni se pred no ne bodo bali, zakai oni veido inu veruio, de ie Cristus tudi umerl inu skuži to smert ie v to suoio část v nebessa šal inu de oni tudi taku na sodni dan ž njih telessom puido. Inu de ty verni bulši trošt imαιο, pravi tukai tudi, de
Bug

Ta II. cap.

21

Bug nigdir nei te angelske oli kake druge nevideče nature, samuč to človesko ie pervzel, obtu vsi verni v nih težkih nadlugah inu na smerti lezoč imaiio le h Cristusu bežati, zakai on ie počutil inu izkusil, kai človeku nadležji, zatu on bo nim tudi gvišnu pomagal.

TA III. CAP.

Sylnu opomina, de Jezusu, kir ie Moize-sev gospud, slušamo. Inu de ne bomo koker ty Iudi v pusčavi nepokorni.

ZA tiga volo vi, bratie svety, ^A kir ste diležni tiga nebeskiga poklicane, merkaite na tiga iogra inu vissokiga farye tiga našiga spoznane, Jezusa Cristusa, ^[2] kateri ie zveist timu, kir ga ie postavil, koker ie tudi Moizes bil v ti celi sui hyši, ^[3] ampag le-ta ie vegše česti vre-

^A
Cristus ie
bug inu
gospud,
Moizes
pag inu
preroki so
le hlapci,
obtu se
ima gos-
podariu

B 3 den

več slušati.
Exod. 25.

den koker Moizes, potehmal to ve-
gšo čast ima, kir to hyšo cimpra
koker ta hyša. ^[4]Zakai sledna hyša
bo od nekoga scymprana, ta pag,
kir ie vse riči scympral, ie Bug. ^[5]Inu
Moizes ie bil zveist v ti nega celi
hyši koker en služabnik h pričova-
nu od tih ričy, kir so se imeile pra-
viti. ^[6]Ampag Christus koker en syn
čez to suo hyšo, katera hyša smo
mi, aku mi tu zevupane inu to hvalo
tiga vupane terdnu do konca ob-
deržimo.

Sledni ima
Cristusa
poslušati,
nemu ve-
rovati per
ferdamna-
nu nega
duše.
Psal. 95,
Heb. 4.

B. ^[7]Obtu koker Sveti Duh pra-
vi: »Aku vi bote danas to nega
štymo slišali, ^[8]taku vi ne obterdi-
te vašiga serca koker v tim rez-
draženu na ta dan te izkušnave v
ti pusčavi, ^[9]gdi so ty vaši očeti
mene izkušovali inu skusili ^[10]inu
so vidili ta muia della štyridesseti
leit, zatu sem iest le-tei žlahti bil
nevulen

nevulen inu sem dial, oni vselei s teim sercom zahaieio inu neso znali tih muih potov, ^[11]obtu sem nim tudi v muim serdu persegal, de oni neimaio pryti v mui pokoi.«

C. ^[12]Gledaite, lubi bratie, de kei du vmei vami ne bo imel hudobnu, nevernu serce, kir bi stopilu od tiga živiga Boga, ^[13]temuč opominai eden drugiga vsag dan, dotle se pravi danas, de se kei du vmei vami ne obterdi skuzi goluffyo tiga greha. ^[14]Zakai mi smo Jezusa Cristusa diležni ratali, aku mi ta začeti stan do konca terdnu obderžimo. ^[15]Zuseb v tim, kir pravi: »Danas, aku vi bote slišali nega štymo, ne obterdite ta vaša serca koker v tim rezdraženu.« ^[16]Zakai ty eni, kadar so slišali, so ga bili rezdražili, oli nekar vsi, kir so vunkai vlekli

Evangeli
pridigova-
ne prez
verē niko-
gar ne iz-
velyča.

B 4 iz

24 *S. Paula list h tim Iudom.*

iz Egipta skuzi Moizesa. ^[17]Katerim pag ie bil serdit štiridesseti leit[?] Nei li tim, kir so grešili[?] ^[18]Katerih vudi so pali v ti pusčavi; ^[19]katerim pag ie prisegal, de neimaio *k* nega pokoyu pryti[?] Samuč tim, kir ne-so verovali, ^[19]inu taku mi vidimo, de neso mogli noter puiti zavolo ne-vernosti.

Cristus
ie naš
gospud,
stvarnik,
bessednik,
myrnik inu
izveličar.

A!./ Lipu inu lubežnivu vse verne, katere (koker drugdi inu ty drugi iogri) svetnike imenuio, zveistu opomina, de na Cristusa, du, kai ie on, za čes volo ie človik ratal, kai ie nom s teim dobriga sturil, s flissom merkaio. De ie nas taku k sebi v nebessa poklical inu de ie on naš ioger, saell inu sčoff,⁶⁴ tu ie tulikain rekoč, de ie naš zveisti vučenik, bessednik, spravlavec, myrnik pred Bugom. Inu de ie nezmasnu vegši, bulši, vredniši inu oblatsniši, koker ie Moizes inu vsi preroki,

64|Šcoff.

roki, zakai Moizes, vsi preroki inu iogri so le ty hyšni, tu ie te cerqve, vseh vernih hlapci. Ampag Cristus ie gospodar inu gospud, večni Syn Božy. Obtū, aku mi v nega hyši, v ti cerqvi stonovito vero inu s terdnim vupanem do konca ostanemo, taku bomo izvelyčani.

B. S. Duh skuzi le-tiga iogra v le-tim listei hoče te Iude inu vse ludi napelati, de bi Cristusa ž nega oblastio inu močio, de ie pravi večni Syn Božy, bug inu človik inu de ie on nas s to nega martro inu offrom z Bugom zmyril, prov spoznali inu de bi ga slušali, nemu verovali. Zakai kateri Cristusa posluša, nemu veruie, ta pride v ta večni pokoi, kateri pag nikar, ta bode od Buga, koker ty Iudi v ti pusčavi, štraifani inu v ta pekal zavolo nih nevere pahneni.

C. Vely, de se pred linobo inu hudičevim zepelanem varuiemo, eden drugiga opominamo, de v ti pravi veri gori iemlemo, rastemo inu naprei gremo, v ni do kon-

S. Paul nas zveistu h Cristusu napelava.

Te štraifinge iudovske v ti pusčavi stavi naprei.

ca ostanemo. Inu ta čas oli dan, kadar se nom ta S. evangeli pridiguie, ne zamudimo. Zakai skuzi ta posluh tiga evangelia inu pokorsčino ratamo diležni Cristuseviga blaga. Sice skuzi nepokorsčino inu nevero zgubimo vse blagu nebesku.

TA IIII. CAP.

Besseda Božya prez vere ne priduie. Pravi pokoi v nebessih se da tim vernim. Zakai ta besseda Božya reže na dva platu, verne izvelyča, neverne končava; Cristus ie ta pravi naš viši far, vei inu vidi vse riči, zuseb te naše nadluge.

A.
Nekar poslušavci Božye bessede, temuč slušavci v nebu prido.
Luc. II.

BUimo se tedai, de mi to oblubo pryti v ta nega pokoi ne zamudimo inu de oben od nas odzada ne ostane. ^[2] Zakai onu ie nom tudi oznanenu koker nim. Oli nim ta pridigana besseda ništer nei pomagala, kadar

kadar ta vera nei bila perložena od tih, kir so no slišali. ^[3]Zakai mi, kir veruiemo, puidemo v ta pokoi, koker on pravi: »Iest sem v tim muim serdu persegal, de oni v ta mui pokoi ne puido.« Inu kadar so ta della od začetka tiga svita bila dokonana, ^[4]pravi eden v enim meisti od tiga sedmiga dne le-taku: »Inu Bug ie počival na sedmi dan od vseh suih dell« ^[5]inu v le-tim drugim tudi spet: »Oni ne puido v mui pokoi.«

Psal. 95.

Gen. 2.
Deut. 4.

^[6]Inu potehmal še naprei stoy, de eni v ta isti prido inu de ty, katerim ie bilu naprei oznanenu, neso noter k nemu prišli zavolo nih nevere. ^[7]Inu on nim spet za dolgim časom en drugi dan postavi naprei, kir pravi skuzi Davida: »Danas, koker ie poprei pravlenu, danas, aku vi bote nega štyma⁶⁵ slišali, taku ne obterdite ta vaša serca.« ^[8]Zakai de bi Iozue nee bil h timu pokoyu perpravil, on bi ne bil potle

B.
V tu izve-
lyčane, h
timu prav-
vimu praz-
novanu inu
pokoyu če
ty verni
prydo.

Hebr. 3.

65|Štymo.

le več od eniga drugiga dne govuril. ^[9]Obtu ie še enu počyvane puscenu tim Božym ludem. ^[10]Zakai kateri ie v ta nega pokoi prišal, ta isti tudi počyva od suih dell koker Bug od suih.

C.
Božya beseda ie stonovita inu opravilna. Prov. 30.

Eccles. 15.

^[11]Hitimo tedai pryti v ta isti pokoi, de kei eden v ta isti exe[m]pel te nevere ne pade. ^[12]Zakai ta beseda Božya ie živa inu močna inu ie ostreši koker oben meč, kir na obei strani reiže, inu gre noter, de rezdyli dušo inu ta duh, tudi muzk inu te kosty, inu ona ie en rihtar tih missel inu napreivzetiga tiga serca. ^[13]Inu obena stvar nei nevideča pred nim, temuč vse ričy so nagee inu rezodivene pred nega očyma, od tiga mi govorimo.⁶⁶

Bug ž nega šego se ne preminuie, vselei verne lubi, neverne štraifa.

A. Še pag ostru opomina, de Cristusu, nega evangeliu, vsem Božym oblubom inu prytežom terdnu veruiemo, de nekar koker ty Iudi v ti pusčavi na Božy oblubi inu močy zvivolamo. Zakai koker

⁶⁶Trubar je Heb 4,14–16 pričlenil k petemu poglavju.

koker se ie tim nevernim Iudom godilu, de neso v to oblubeno Cananeisko deželo zavolo nih nevere prišli. Taku tudi nom, aku timu evangeliu ne bomo verovali, puidе, de v nebessa ne prydemo.

B. Pravi, de ta Cananeiska dežela, tim Iudom oblublена inu en čas dana, ie bila le ena senca inu prykazen te prave večne nebeške dežele. Zakai v ti Cananeiski deželi nei bil stonoviti večni pokoi, myr inu praznik, temuč v nebessih bode, obtu David dolgu za Iozuem od tiga praviga večniga myru, pokoya inu praznika govori. S teim vuči inu opomina, koker odspreda, de Christusevim oblubom inu bessedom terdnu veruiemo, hočmo li v to myrno večno deželo pryti. V le-tim capituli od truiga pokoya govori: 1. koku ie Bug počival oli praznovaval na sedmi dan po stvarienu vseh ričy; 2. od iudovskiga v ti Cananeiski deželi; 3. od tiga praviga v nebessih, inu on tukai tudi od tiga našiga duhovskiga praznovane, de tu naše messu morymo, govori.

Kar ie Bng Iudom v Egipti, v puscavi, v Cananeiski deželi do-briga sturil, tu vse ie pomenilu nebesko dobruto.

C. Ka-

Bessedo
Božya nei
en maryn
oli praze/in/
glass, te-
muč risni-
ca, po ni se
bo sodni
dan deržal.
Rom. 2.

*C. Kadar ie od tiga tretyga pryčovane
oli praznovane v nebessih izgovoril, natu
on vissoku opomina, de sledni gleda, de v
ta večni praznik oli pokoi skuzi terdno,
stonovito vero inu pokorsčino pride. Za
teim on govori od močy inu opravila te
Božye bessede. Bug nei zabston suio besse-
do skuzi suiga Synu, očake, preroke inu
iogre pustil pridigati, zakai ona se bo tu-
kai na tim sveitu vsakiga veisti, zuseb na
smerti inu potle na sodni dan, na tih ver-
nih inu nevernih izkazala, ty verni skuzi
bessedo Božyo bodo v nih nadlugah velik
trošt, ty neverni pag grozovit strah inu
trepetane počutili inu pryeli. Na koncu
pravi, de Bug vse ričy vei, vidi, nemu
so vseh ludi serza odperta inu rezkrive-
na, obtu se vsaki varui pred
hynavsčino.*

TA

TA V. CAP.

Zglíhuie tu Cristusevu farstvu s teim aaroniskim oli iudovskim, de se merka, de tu Cristusevu ie vegše, inu opomina vissoku, de na Cristusa merkaio koker na tiga, kir ie sam vse verne inu pokorne izvelyčal inu ie per Bugi opravil, kar pravimu faryu sliši.

K Adar mi tedai eniga velikiga vissokiga farye Jezusa, Synu Božyga, imamo, kir ie noter skuzi nebessa šal, deržimo mi tedai le-tu spoznane.⁶⁷

A.
Le sam Jezus ie vseh verni zveisti papež, besednik pred Bugom.

67| Številčeno kot Heb 4,15.

Zakai mi neimamo eniga vissokiga farye, kir by ne mogel z našo šibkoto poterplene imeiti, temuč kir ie izkušén vseh ričeh glih koker mi, mumu tiga greha.^[Heb 4,16] Obtupostopymo z gvišnim zevupanem h timu stollu te gnade, de obderžimo to milost inu de naidemo to gnado na ta čas, kadar nam bo pomuči potreba.

Heb. 6, 8, 9.
Rom. 3.

^[1]Zakai

B.
 Le Cristus
 sam ie ta
 pravi visši
 far, kir ie
 vsem ver-
 nim spros-
 sil inu za-
 služil ta
 večni le-
 ben.
 1. Par. 23.

Psal. 2.
 Hebr. 1.
 Psal. 110.
 Heb. 7.

^[1]Zakai sledni visši far, kir se iz tih ludi vzame, ta bo za te ludi pruti Bogu postavle[n], de offruie te daruve inu offre za te grehe, ^[2]kir more lahku enu poterplene imeiti s temi, kir so neumni inu zahaieio, potehmal ie on tudi s to šibkoto obdan. ^[3]Obtu on mora tudi koker za te ludi taku za sam sebe offrovati za te grehe. ^[4]Inu nisče ne vzame sam sebi to čast, temuč kateri ie poklycan od Buga koker ta Aaron. ^[5]Glih taku Cristus se nei sam sebe v to čast posadil, de bi on ta visši far bil, temuč ta, kir ie k nemu dial: »Ti si mui Syn, danas sem iest tebe rodył.« ^[6]Inu koker drugdi pravi: »Ti si en farr vekoma po tei ordningi Melhizedevi.« ^[7]Kateri ie v tih dnech tiganega messa z velikim vpitiem inu selzami te prošne inu molytve offral timu, kir ga ie mogel od smerti odrešiti. Inu on ie bil uslišan zatu, kir ie Boga poštoval. ^[8]Inu naisi ie
 on

on Božy Syn bil, ništer mane se ie on skuzi te riči, kir ie terpil, navučil to pokorsčino. ^[9]Inu kadar ie bil po- Joh. 17.svičen, ie on en urzaher tiga večni- ga izvelyčane vsem teim, kir bodo nemu pokorni. ^[10]Inu on ie bil od Buga imenova[n] en visši far po tei ordningi Melhizedevi.

^[11]Od kateriga bi mi imeli veliku govoriti inu se težku izložy zavolo, kir ste liny ratali h timu poslušanu.

^[12]Zakai vi bi imeli izdavnu vučeniki biti, taku vi potrubuiete, de vas spet te perve puštabe tih Božyh besed vučimo, inu ste ty ratali, kir mleku inu nekar močno spyžo potrubuio.

^[13]Zakai katerimu se mora še mleku dati, ta isti nei izkušēn v ti bessedi te pravice, zakai on ie enu deite.

^[14]Tim popolnim pag sliši ta močna spyža, tu ie tim, kir zavolo navade imaio izkušēne vume h timu rezlo- čēnu tiga dobriga inu hudiga.

C.
Verni ima-
io v veri
inu v za-
stopu Sve-
tiga pisma
rasti.

1. Cor. 14.
1. Pet. 2.

C A. Spet

Iudovsku farstvu, nih offri so bile senca, Cristusevu ie risničnu inu izveli-čansku.

A. Spet od Cristuseviga farstva inu opravila govori inu ga vzdiguie čez Iozua inu čez vse iudovske farye, kir pravi: Naš farr inu vyuda Cristus te suie verne ludi nekar koker Iozue v to Cananeisko deželo, temuč v nebessa pela, z Bugom spravle, za nee moli inu prossi. Inu naisi ie Cristus bug inu en velik vsigamogoč gospud, taku ie on vini milostiv, zakai on ie sam izkusil, kai človekom nadleži. Ty iudovski fary ž nih offri neso mogli te ludi z Bugom spraviti. Obtú sledni, kir hoče gnado, milost per Bugi dobiti, ta se s terdno vero Cristusa derži.

Cristusevu farstvu ie cilu svetu popolnoma. iudovsku grešnu inu tadlivu.

*B. Zglihuie tu Cristusevu inu iudovsku farstvu, oli tu Cristusevu nerviše stavi. Zakai ty iudovski fary so morali tudi za suie grehe offrovati, Cristus pag le za grehe tih ludi, nekar zase, se ie of-
fral. Za teim pravi, kai ie Cristus ž nega človeistvom, messum, martro, smertio, vpyenem, s plačom, s to nega veliko poblevsčino inu pokorsčino na cry-
žu*

*žu nom dobil inu opravil, gvišnu le-tu,
de ie vsem, kir bodo nemu pokorni, tu ie,
nemu verovali, dobil inu zaslužil odpu-
ščane vseh grehov inu ta večni leben.*

*C. Svary Iude inu vse te, kir prov ne
zastopio, kai ie tu iudovsku farstvu, te
mnogetere čudne Moizeseve službe po-
meinilu inu zakai ie ta postava dana.
De take vunane službe človeka ne izve-
lyčaiu inu ne sture močniga v ti veri.
Obtu on tukai te iudovske službe imenu-
ie eno mlečno spyžo, en začetig, abece oli
puštabe, s. Peter, 1. Petr. 2,⁶⁸ ta evangeli
v enim drugim zastopu mleku imenuie.
S. Paul tudi 1. Corinth. 14.⁶⁹ S teim hoče
vse verne opominati, de v ti veri inu
v zastopu vsiga S. pisma imaiu rasti,
gori iemati, pravi zastop tiga
S. pisma od kriviga
de znaio
ločiti.*

Iudi sada-
šni Mašni-
ki, ne za-
stopio kai
se te Iudo-
vske služ-
be inu of-
fri
pomenili.

68| 1 Pt 2,2.

69| 1 Kor 14.

C 2 TA

TA VI. CAP.

Opomina, de v ti veri inu v tim kersčanskim navuku, rasto inu gori ie[m]lo, tim mamolukom inu nepokurnim ostru priti, per tim te pokurne inu verne trošta inu veli Božym oblubom terdnu verovati, zakai so od Buga s persego obblene.

A./
 Strašnu,
 grozovitu
 grešio,
 Cristusa
 cryžαιο inu
 zašpotuio
 vsi ty, kir
 od prave
 vere pado.

OBtu mi hočmo zdai ta navuk od začetka tih Cristusevih ryči pustiti inu naprei h ti popolnosti puiti, mi ne hočmo spet ta grunt polagati od pokure, od tih mertvih dell inu od te vere na Buga, ^[2]od kersta, od navuka, od gori polagane tih rok, od gorivstaiena tih mertvih inu od večne pravde.

^[3]Inu tu hočmo sturiti, aku Bug perпусти. ^[4]Zakai onu ie nemogoče, de ty, kir so enkrat resvičeni bili inu so pokussili ta nebeški dar inu so diležni ratali Svetiga Duha ^[5]inu so pokusili to dobro bessedo Božyo inu moči

Math. 12.
 2. Pet. 2.
 Heb. 10.

moči tiga prihodniga svita, ^[6]aku proč pado (inu spet sami sebi Božyga Synu križαιο inu zašpotuio), de bi se spet ponuvili h ti pokuri.⁷⁰

^[7]Zakai ta zemla, kir ta dež pye, kir ^{Esa. 55.}čez no čestu pride inu pernesse pridnu zeele tim, od katerih ie udelana, ta ista prime ta žegen od Buga, ^[8]katera pag ternie inu ossat pernesse, ie nepridna inu tei prekletvi blizi, katera se h puslednimu sežge.

^[9]Mi pag, vi lubeznivi, se zevupamo, od vas bulšiga inu timu izvelyčanu bliziše, aku glih taku govorimo. ^[10]Zakai Bug nei krivičin, de bi on pozabil tu vaše diane inu dellu te lubezni, kateru ste izkazali pruti nega imenu v tim, kir ste služili tim svetnikom inu še zdai služite. ^[11]Mi pag želimo, de en vsaketeri iz vas ta isti flis izkaže, de tu vupane terdnu do konca obderži, ^[12]de ne bodete liny, te-

C 3 muč

70| Trubarjev prevod v Heb 6,4–6 skupaj z rabo oklepajev dosledno sledi L1545:

»⁴Denn es ist vmmöglich / das die / so ein mal erleuchtet sind / vnd geschmeckt haben die himlische Gaben / vnd teilhäftig worden sind des heiligen Geistes / ⁵vnd geschmeckt haben das gütige wort Gottes / vnd die kreffte der zukünfftigen Welt / ⁶wo sie abfallen (vnd widerumb jnen selbs den Son Gottes creutzigen / vnd fur spot halten) das sie solten widerumb ernewert werden zur Busse.«

V: »⁴Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cæleste, et participes facti sunt Spiritus Sancti, ⁵ gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi, ⁶ et prolapsi sunt; rursus renovari ad pœnitentiam, rursus crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, et ostentui habentes.«

Genes. 22,
12, 17.

muč postopavci tih, kir so skuzi to vero inu volnu terplene erbali to oblubo. ^[13]Zakai, kadar ie Bug timu Abraamu oblubil inu kadar on nei imel vegšiga, per katerim bi perse-gel, ie on per sam sebi perse-gel, ^[14]rekoč: »Za risnico, iest hočo tebe žegnati inu gmerati.« ^[15]Inu kadar ie z volnim terplenem čakal, ie on do-segel to oblubo. ^[16]Ty ludie persegui-o per enim vegšim, koker so oni, inu kadar se ta persega h poterienu sturi, taku ie vsiga krega en konec. ^[17]V katerim, kadar ie Bug hotel tim erbom te oblube obilnu izkazati, de ta nega svit ie stonoviten, ie on vmeis polužil to persego, ^[18]zatu, de mi skuzi dvei riči, kir se ne premine (v katerih ie nemogoče, de bi Bug lagal), imamo en močan trošt, ^[19]mi, kir tiakai bežymo, de obder-žimo tu nom naprei stavlenu vupa-ne, katero mi deržimo koker eno žiher

žihher inu terdno ancoro te naše duše, kir gre v tu noterne tiga predelaniga perta, ^[20]tiakai ie noter šal za nas ta predhodeč Jezus, kir ie sturien en večni viši far po tim redu Melhizedevim.

A. Še pag te verne lude inu ayde vissoku opomina, de kadar so se ta celi catehismus, ta začetig inu grunt te vere kersčanske, kir stoy, de veido, kai ie Bug v ti S. Troyci, kai ie Cristus, kai ie ta prava pokura, vera, kerst, greh inu de bo gvišnu en pusledni sodni dan, navučili. Natu inu za teim se imaiio vže druge ričy v tim S. pismu, kai so te Moizesove službe, tu iudovsku farstvu etc. pomeinile, vučiti. Inu de od catehisma inu eva[n]gelia, v katerih stoy ta grunt te prave izvelyčanske vere, se nemaio nigdir ločiti, ne pasti. Zakai kateri od taciga grunta te kersčanske vere odstopio, ty isti nigdar ne mogo spet h pravi veri, ne v milost Božyo priti.

Ty, kir z volo od prave vere inu pokure stopio, težku oli nigdar v to milost Božyo prido.

C 4

Inu

Inu ty isti Cristusa druguč cryžaiu inu zašpotuio. Obtú taki bodo koker ta huda zemla, kir se veden gnoy, polyva tar vini dobriga žita ne sadu ne rody, precleti, izcopani inu iz nebes zaverženi.

V vseh težkih izkušnavah, nadlugh se imamo Božye oblube terdnu deržati, taku pridenio h timu inu dobimo, kar nom ie Bug oblubil.

B. Spet po nih pomečuie, vabi inu trošta, de per evangeliu ostano. Inu kadar so se z lubezno pruti drugim vernim izkazali, s teim so z adosti spryčali, de per evangeliu hote obstati. Za teim opomina, de se zo vso močio flissaio v ti veri inu vupanu pruti Bogu stonovitu obstati, de koker Bug ie ž nega oblubo inu persego stonoviten, de tudi oni taku s to vero inu vupanem nekar šibki, temuč močni, terdni bodo. Inu de gledaio na te stare svete očake, preroke, iogre inu na vse verne, kir so skuzi terdno vero inu terplene to oblubleno erbsčimo v nebessih posseli. Inu on tukai Abraama naprei stavi, de ie Božy oblubi inu persegi terdnu veroval, na no taku dolgu čakal, de ie no dobil. Per tim pravi,
zakai

zakai Bug inu ty ludie persequio. Bug za naše šibkote volo inu nevere persequie, de teim terdneše nega oblubom imamo verovati, zakai Bug ne laže. Obtū vely vsem vernim, de vseh žlaht težkih nadlugah na tim sveitu se terdnu do konca derže tih Božyh oblub, koker se te barke na muriu v tih velikih fortunah inu valuvih te ancore oli mačke derže, inu taku zevupane nas perpela skuzi ta obešeni pert v tim templi v ta corr, tu ie, v nebessa, v kateri corr ie pred nami šal naš Gospud Jezus, kir ie naš ta pravi višifar, spravlavec inu besednik pred Bugom, od S. Troyce postavljen.

TA VII. CAP.

Izlaga, koku ie Melhizedeh Cristusa pomeinil, de tu iudovsku farstvu, kir nikoger nei izvelyčalu, ie skuzi Cristusa gori vzdignenu inu zaverženu. Cristus ie ta pravi večni
C 5 farr,

*farr, s persego od Buga postavljen inu
zadosti mogoč te verne izveljčati.*

A.
Melhize-
deh ie ena
figura oli
podobnu
premeine-
ne Cristu-
sevu. Tu
iudovsku,
papešku
farstvu,
offrovane,
mašovane
so skuzi
Cristusa
doli diane
inu odver-
žene.
Gen. 14.

71| Raba oklepajev na tem mestu je Trubarjeva interpretacijska odločitev, prevod pa sledi L1545: »¹DJeser Melchisedech aber war ein König zu Salem / ein Priester Gottes des Allerhöhesten / Der Abraham entgegen gieng / da er von der Könige schlacht wider kam / vnd segenet jn / ²Welchem auch Abraham gab den Zehenden aller güter. Auffs erst / wird er verdolmetscht / ein König der gerechtigkeit / Darnach aber / ist er auch ein könig Salem / das ist / ein König des friedes / ³On Vater / on Mutter / on Geschlecht / vnd hat weder anfang der tage noch ende des Lebens / Er ist aber vergleicht dem Son Gottes / vnd bleibet Priester in ewigkeit.«

Z Akai le-ta Melhizedeh ie bil en kral v tim Salem, en far tiga nervišiga Boga (kateri ie bil Abraamu pruti prišal, kadar se ie bil povernil od poboya tih kraljev, inu ga ie žegnal, ^[2]katerimu ie Abraam tudi desetino dal od vsiga blaga), ⁷¹ kateri nerpoprei se on tolmači en kral te pravice, pottle ie on tudi en kral Salem, tu ie, en kral tiga myru, ^[3]prez očeta, prez matere, prez žlahte inu on neima začetka tih dnev inu konca nega života, temuč on ie perglihan perglihan timu Božymu Synuvi inu ostane en far vekoma. ^[4]Gledaite pag, koku velik ie le-ta, katerimu tudi Abraam, ta

ta veliki očak, to desetino daie od tiga obrupane ^[5]inu gvišnu ie, de ty otroci, kir so od Levi, kadar tu farstvu prymo, imaiio eno zapuvid, de to desetino od ludi, tu ie, od nih bratov, po tei postavi iemlo, naisi so oni tudi iz tih Abraamovih ledaviev prišli, ^[6]ampag ta, kateri-ga žlahta nei imenovana vmei ni-mi, iemle to desetino od Abraama inu žegnuie tiga, kir ie oblubo imel. ^[7]Nu prez vsiga zupergovori-ena ie timu taku, de ta manši ie žegnan od tiga vegšiga. ^[8]Inu tukai ty ludie, kir umerio, iemlo to des-setino, ampag tamkai ta, od kate-riga se pryčuie, de ie živ. ^[9]Inu (de iest taku govorim)⁷² ta Levi, kir to desetino daial, ^[10]zakai on ie še te-dai v tih ledavieh tiga očeta bil, ka-

Num. 18.
Deut. 18.
Jozue 14.

72] Raba oklepajev na tem mestu je Trubarjeva interpretacijska odločitev za lažje razumevanje bibličnega besedila; prevod sledi L1545: »⁹Vnd das ich also sage / Es ist auch Leui / der den Zehenden nimpt ...«

dar ie Melhizedeh pruti nemu bil prišal.

B.

S teim Davidom spyryčuie, de tu Cristusevu farstvu ie večnu, Moizesovu pa le en čas ima terpeti. Psal. 110.

^[11] Nu ie li tedai tu dokonane skuzi tu levitisku farstvu sturienu (zakai pod tim istim ie ta folk to postavo pryel), ⁷³ kai ie tedai bilu več potreba, de ie imel en drugi far pryti[?] Po tei ordningi Melhizedevi inu nekar po tei ordningi aronski[?]

^[12] Zakai kadar se tu farstvu premieni, taku se ta postava mora tudi preminiti. ^[13] Zakai le-ta, od kateriga se le-tu govori, ie od ene druge žlah-te, od katere nei oben nigdar timu altariu služil, ^[14] zakai očytu ie, de naš Gospud ie od te žlahte Iuda royen, h kateri žlahti Moizes od farstva ništer nei govuril. ^[15] Inu le-tu ie še očitiše: aku po tei viži Melhizedevi gori vstane en drugi far, ^[16] kateri nei po tei postavi te messene zapuvidi sturien, temuč po tei moči tiga nezločeniga lebna. ^[17] Zakai on le-ta-ku

73|Trubarjev prevod v skupaj z rabo oklepajev dosledno sledi L1545: »¹¹JSt nu die Volkomenheit durch das Leuitische Priesterthum geschehen / (Denn vnter demselbigen hat das Volck das Gesetz empfangen) Was ist denn weiter not zu sagen / Das ein ander Priester auffkomen solle / Nach der ordenung Melchisedech / Vnd nicht nach der ordenung Aaron?«

Gen. 49.
Math. 1.

Heb. 3.
Psalm 110.

ku pryčue: »Ti si en far vekoma po
 tei ordningi Melhizedevi.« ^[18] S tem
 on to predno zapuvid zamečuie za-
 volo nee šibkote inu nepridnosti,
^[19] zakai ta postava nei ništer mogla
 popolnoma sturiti, temuč ie bila
 enu napelovane k animu bulšimu
 vupanu, skuzi kateru se mi h Bugi
 perbližuiemo. ^[20] Inu tu ie tudi veli-
 ku, kir on nei prez persege (posta-
 vlen)⁷⁴ // Zakai oni so prez persege
 fary ratali, ^[21] ampag le-ta s to perse-
 go skuzi tiga, kir ie k nemu dial:
 »Ta Gospud ie persegel inu ga ne
 bo grevalu, ti si en far vekoma po
 tei ordningi Melhizedevi.« ^[22] Obt
 ie Jezus eniga veliku bulšiga testa-
 menta en prerok postal ^[23] inu nih ie
 veliku bilu, kir so fary sturieni za-
 volo, kir ta smert nih nei pustila
 ostati. ^[24] Ampag le-ta, zatu, kir ve-
 koma ostane, ima enu večnu far-
 stvu. ^[25] Od tod on premore vselei
 izvelyčati te, kir skuzi nega gredo
 h Bu-

Psal. 110.

74 | Prevodna rešitev
 »(postavljen)« je Trubarjev
 prevodni interpreta-
 tivni dostavek za lažje
 razumevanje bibličnega
 besedila, ki ga L1545 in V
 nimata.

h Bugi inu on ie vselei živ inu za nee prossi.

C.
Le Cristus ima ta pravi, lepi noterni mašni gvant, v katerim Bogu dopade, tih drugih so smerdeči. Exod. 28, 29. Psal. 133.

^[26]Zakai onu se ie spodobilu, de mi eniga taciga vissokiga farye imamo, kir ie svet, nedolžen, prez madeža, odločen od grešnikov inu ie vissokeši, koker so ta nebessa. ^[27]Katerimu nei potreba vsag dan koker vunim vissokim faryem nerpoprei za suie lastne grehe, potle za tih ludi grehe offrovati, zakai on ie tu enkrat sturil, kader ie sam sebe offral.

^[28]Ta postava postavle vissoke farye te ludi, kir šibkoto imαιο, ampag ta besseda te persege, kir ie za to postavo govorienu, postavi tiga Synu vekoma inu popolnoma.

Tukai zastopnu govori, de tu samu Cristusevu farstvu, offrovane verne izveli-

A. Spet od Cristuseviga farstva inu opravila vissoku inu veliku govori inu Cristusa čez Abraama inu čez vse iudovske farye vzdiguie inu ga s tem Melhizedehom, kir ie pred Moizesom vegši, stariši koker Abraam inu Moizes

Moizes bil, zglihuie. Tu S. pismu od Melhizedeve žlahte,⁷⁵ roystva inu smerti ništer ne pravi, naisi ie royen bil inu umerl. Inu kir ie vmei hudimi nevernimi aydi blizi Sodome, Gomore v Cananeiski deželi en brumen farr inu kral prebival. Glih en tak farr inu kral ie Cristus prez vsiga začetka inu konca inu nega farstvu inu kralovstvu vekoma terpi inu ostane. S teim on tu iudovsku Moizesovu farstvu, na kateru so se ty Iudi cillu zanesli, de bodo žnim inu skuži tu istu izvelyčani, ponižuiie inu zamečuiie inu tu Cristusevu vsem ludem stavi naprei z dostimi besedami inu s pričovanem, de tu istu samu vsem vernim dobi tu večnu nebesku izvelyčane. Levi ie bil Abraamov prevnučic, tiga Iacoba očaka iz tih dvanaist synov eden, inu kar ie tiga Levi synov inu od nega žlahte bilu, ty so morali fary biti. S teim spričuie, potehmal Abraaham, vseh iudovskih fariiev očak inu predid, ie Melhizedehu, kir
ie

ča inu tu
papešku
offrovane,
mašovane
ie pregre-
ha.

75| Žlahte.

ie Cristusa pomenil, desetino daial inu Melhizedeh ie Abraama žegnal. Inu ty iudovski fary eden za drugim merio, od Melhizedeve smerti tu S. pismu melči, koker de ie vselei živ, obtu ie Melhizedeh vegši, bulši inu sveteiši, koker ie Abraam inu vsi iudovski fary. Le-te bessede imamo dobru zamerhati zubper to papeško mašo, kir pravio, koker ie Melhizedeh kruh inu vinu offroval, taku oni tudi s teim kruhom inu vinom offruiio tu tellu Christusevu inu to nega kry. Nu, tukai s. Paul inu Moizes, Gen. 14,⁷⁶ ništer od offrovane ne pravita, temuč de Melhizedeh, koker en velik, brumen, dober kral inu šcoff, ie Abraamu inu nega trudnim lakotnim hlapcem inu žolneriem kruh inu vinu naprei pernessel, nim dal ieisti inu pyti. Cristus tudi ne vely nega tellu inu kry offrovati, temuč ieisti inu pyti. Iz tiga vsaki zastopi, de ta papeška maša ie ena pregreha, koker potle več v le-tim listu bomo slišali.

B. Zdai

B. Zđai začne spet od iudovskega farstva inu offrov disputirati, de neiso popolnoma inu zadržati h timu izveličanu. Zakai Moizes inu David od eniga drugiga preroka inu farye pravita, Deut. 18, Psalm. 110.⁷ Kır bo te Moizesove postave, službe inu offre predstavlel, doli vergal inu de bo en far nekar koker Aron, Moizesov brat, temuč koker ie Melhizedeh bil. Inu de tuga istiga samiga vuk, postave inu offer te ludi izveličaio. Inu de take postave od offrov, praznikov, obreže, templa etc. le do Cristuseviga prihoda imaiio terpeti. In summa: vse postave, zapuvidi, Božye službe so šibke, nepridne h timu izveličanu, kadar Christus nei per nih. Zakai Kristus sam ie ta pravi pot inu cesta v nebessa. Te Moizesove Božye službe inu zapuvidi vse so le nape-lovale, perganele inu vabile te ludi h Cristusu inu Kristus ie z Božyo persego k animu večnimu faryu postavljen, ty ludovski fary pag neiso s persego inu neiso

D večni

Cristus ie vselei bil, ie inu bo vseh vernih besednik, spravlavec, vučenik inu izveličar.

77|5 Mz 18,18;
Ps 110,1-4.

večni, so vsi eden za drugim umerli. Obtu le sam Christus, kir ie od smerti vstal, več ne umerie, ie en večni, vselei živ inu obstoyeči far, bessednik, prerok inn⁷⁸ izve-lyčar vseh vernih.

78|Inu.

Kir hoče pred Buga priti, pred nim obstati, ta se samiga Christusa svero derži.

C. Zdai na koncu zastopnu Christusa čez vse iudovske inu druge farye stavi, de ie on sam vseh vernih ta pravi, sveti, Bogu perietni visšifar, na nega samiga svetust, offer, zaslužene inu prošne se imaiio senesti, zakai ty iudovski fary so sami grešniki, nečisti. Kakovi so pag ty papežovi, se tudi vei, pred nih brumo, čistostio, offrovanem inu mašovanem vsakiga Bug obarri/,/amen.

TA VIII. CAP.

*Pravi inu spryčue z Moizesem inu s teim Ieremiem, de ta Christusevi offer inu ta novi testament, ta evangeli, so veliku bulši,
koker*

*koker so ty iudovski offri inu te postave
Moizesove, zakai le ta offer Cristusev
inu evangeli ludi izvelyčαιο.*

Le-tu ie pag ta summa tih riči,
od katerih mi govorimo, de mi
imamo eniga taciga vissokiga farye,
kir sidy na destnici na tim stollu te
maiestete v nebessih ^[2]inu ie en fle-
gar tih svetih riči inu te prave utte,
katero ie Bug inu nekar en človik
gori naredil. ^[3]Zakai sledni visšifar
bo postavle[n], de on offruie daru-
ve inu offre, obtu ie potreba, de
le-ta tudi nekai ima, de on offra,
^[4]zakai kadar bi on še na zemli bil,
taku bi on far ne bil, potehmal so
tukai fary, kir po tei postavi daruve
offruio, ^[5]kateri služio tei podob-
nosti inu senci tim nebeskim ričym,
koker ie ta Božya odgovor govori-
la h timu Moizesu tedai, kadar bi
imel to vutto dokomati:⁷⁹ »Gledai,«

A
Vse iudov-
ske Božye
službe, of-
fri, far-
stvu, ta-
bernakel
so le na
Cristusa
pomenile.
Heb. 4.

D 2 pravi,

79|Dokonati.

pravi, »de ti vse ričy sturiš po tim furmi, kateri ie tebi na tei gori pokazan.«

B. ^[6]Ampag zdai ie on eno bulšo službo dobil, koker ie ta, kir ie on tudi eniga bulšiga testamenta srednik inu kir na bulših oblubah stoy. ^[7]Zakai de bi ta pervi prez tadla bil, bi se enimu drugimu mesta ne iskalu. ^[8]Zakai on ga tadla. Kir pravi: »Pole, dnevi prydo, pravi ta Gospud, de iest hočo čez to hišo Izraelsko inu čez to hyšo Iuda sturiti nov testament, ^[9]nekar po tim testamenti, kir sem ž nih očeti sturil na ta dan, na kateri sem bil nih roko pryel inu sem nee vunkai iz Egipta izpelal, zakai oni neso obstali v muim testamentu inu iest tudi za nee nesem rodil, pravi ta Gospud. ^[10]Zakai le-ta ie ta testament, kateri hočo gori narediti tei hiši Izraelski po tih istih dneh, pravi ta Gospud, iest hočo dati te muie

Bug ie
oblubil en
drugi
testa-
me[n]t po
Moizesu,
obtu ta
pervi nei
popolnom,
ampag ta
drugi, tu
ie, ta evan-
geli daie
pravi vuk h
timu izve-
lyčanu.
Jere. 31.
Rom. 11.
Heb. 10.

muie postave v nih missel inu nee v nih serce hočo zapissati inu iest hočo nih Bug biti inu oni bodo moi folk ^[11]inu nisče ne bo vučil suiga bližniga inu oben suiga brata, rekoč: Spoznai tiga Gospudi, zakai vsi me bodo znali, od tiga manšiga noter do tiga vegšiga. ^[12]Zakai iest hočo milostiv biti nih krivini inu nih grehom inu na nih hudubo iest nečo več zmisliti.« ^[13]V tim, kir pravi en nov, ie ta pervi star sturil, tu pag, kir ie staru inu dosti leit terpelu, tu ie blizi nega konca.

A. Dosehmal ie spryčal, de Christus ie en pravi višifar, bulši, sveteiši, vegši, koker ie Abraam, Moizes, Aaron inu vsi iudovski fary. Zdai pag pravi, kei Christus prebiva, kir ie nega cerkov oli tempel, nekar na zemli, v Ieruzalemu, ta isti tempel ie nemu prenizig, preozek, prežleht, se ie rezvalil,

Cristusevu farstvu se zdai v ne-bessih opravla, od vekoma do vekoma terpi.

D 3 temuč

temuč v nebessih per Bugi Očetu. Natu pravi, de Christus ie tudi koker ty drugi fary Bogu offeral, oli nekar koker oni to pozemelsko živino, temuč en bulši, vegši offer, tu ie, tu suie lastnu tellu inu kry na cryžu. Obtú on nei en pozemelski far, temuč en nebeski. Zakai tu pozemelsku farstvu inu offerovane so bile le ena senca inu pomeinene tiga Cristuseviga, koker od tiga sam Moizes piše, de ie ta tabernakel, vutto oli šotor sturil inu vse Božye službe gori postavil, koker ie nemu Bug na gori pokazal inu rekal. Obtú take Moizesove Božye službe, offri, utta, tempel so zgul mineče pozemelske riči inu ena senca, ampag Cristusevu farstvu, nega offer so večne, nebeške inu risnica.

Cristus v
tim evan-
geliju daie
tim vernim
S./Duha,
de volnu,
vesselu

B. Še pag tu Cristusevu farstvu čez tu Iudovsku vsdiguie, v tim kir ž nim pred Bugom več opraula, grehe cillu popolnoma odpusče, dobiva inu zasluži vsem vernim ta večni leben, daie
S. Du-

*S. Duha, s teim on vseh vernih serca pre-
deluie, ponavla, de radi, iz lubežni derže
te zapuvidi Božye, tiga tu iudovsku far-
stovu inu te nega postave ne daio inu ne
premoreio. Tu on s teim prerokom Iere-
miom spryčue, de Bug ie tudi skuzi nega
en drugi testament oli šaft inu naredbo
gori postaviti oblubil, v tim se bodo prov,
risničnu, popolnoma vsi grehi odpusčali
inu vsi verni iz cele lubežni volnu služili
Bogu, Boga prov znali inu lubili. Le-tu
vse se skuzi ta novi testament, tu ie,
skuzi to pridigo tiga S. evangelia s po-
močio S. Duha dopernaša. Ty Iudi tedai
koker še zdai so meinili, oni hote skuzi tu
Moizesevu farstovu inu offrovane, koker
zdai ty papeški ž nih mašovanem,
praznovanem, kadylom kropylom, v
nebu pryti inu Cristusa nazai stavio,
tiga ta ioger inu poprei ty preroki
ne hote imeiti, hote, de se
timu evangeliu veruie, s teim bodo vsi
verni izvely-
čani.*

služio
Bogu.

D 4 TA

TA IX. CAP.

80| Sotor.

Izłaga, kai so ta utta oli sothor,⁸⁰ cor inu ta cerkovna possoda v tim iudovskim templi inu iuncevi, kozłovi offeri, nih kry, kropylu pomenilu, de so le na Cristusa kazale, nega pomenile, Cristus sam ž nega kryo ie tu odrešitvu od vseh grehov nom vernim nešil inu dobil.

A.
Cristus ie ta pravi tempel, offer, luč, kruh nebeski, skrina vseh nebeskih šacov. Ioh. 2, 1, 8, 12 inu s. Paul, Co. 2.

ON ie ta tudi poprei imel te suie pravde, Božye službe inu to posvitno svetust. ^[2] Zakai tukai ie bil ta pervi deil te utte, v tim ie bil ta sveičnik inu ta myza inu ty naprei položeni kruhi. Ta isti se imenuie tu svetu. ^[3] Potle ta teim drugim obessenim pertom ie bila ta utta, kir se imenuie ta nersveteiši, ^[4] ta ie imeila ta zlati kadiłnik inu to skrino tiga testamenta,

menta, povsod okuli zlatom okovana, v ti ie bil ta pozlačeni čeber, kir ie imel ta nebeski kruh inu to šibo Aaronovo, kir se ie zelenila, inu te table tiga testamenta. ^[5]Ozgorai nad no pag sta bila ta kerubim tiga gopostva, kir sta to senco delala timu stolu te gnade, od katerih riči zdai nei časa od vsake zuseb govoriti.

^[6]Nu kadar ie bilu taku nareienu, so ty fary vsak čas v to pervo utto hodili inu so te Božye službe dopernašali, ^[7]v to drugo pag ie ta viššifar le enkrat v leiti notar šal nekark prez kry, katero ie zase inu za tiga folka nezastopnost offral. ^[8]Steim ie Sveti Duh pomeinil, de ta cesta h ti svetusti še nei rezodivena, dotle ie ta perva utta stala, ^[9]katera ie tedai morala biti ena pergliha, v kateri so se ty daruvi inu offri offrovali, kateri ne mogo te visty tiga, kir offruie, sturiti popolnoma.

D 5 ^[10]Za-

Exod. 26,
36, 40, 30.
Num. 16.
Levit. 16.
3. Reg. 8.
2. Paral. 5.

B.
Z messom,
s kryo, s
cerqvami,
z altary se
ne mogo
ty grehi iz
duše sprati,
tu sama
Cristuseva
kry stury,
tu pryčuo
vsi iogri
inu prero-
ki.
Exod. 30.
Levit. 16.

^[10]Zakai take Božye službe so le v tih spižah, v pitiei, v mnogete/r/im umivanu inu v pravičnosti tiga messa, katere so bile do tiga časa tiga popravljena naložene.

C.
Le sam
Cristus ie
ta pravi
srednik
vseh ver-
nih pred
Bugom, le
nega tes-
tament,
kry inu
smert nas
prov čisty,
posvečiuie,
nom dobi-
va celi od-
pustik inu
ta večni
leben, na
kateriga
samiga so
vse Moi-
zesove po-
stave, offri
inu službe
kazale.

^[11]Cristus pag ie prišal, de ie on en visšifar tih prihodnih dobrut inu on ie skuzi eno vegšo inu polnešo utto, kir nei z rokami sturiena, tu ie, kir nei le-tiga cympra, ^[12]on tu-di nei skuzi kry tih kozlov inu tellec, temuč skuzi to suio lastno kry ie le en samkrat noter šal v to sve-tust INU IE ENU VEČNU ODREŠITVU ZNEŠIL. ^[13]Zakai, aku ta kry tih iuncov inu kozlov inu ta pepel od te iunice pokroplen čez te, kir so ne-čisti, očysti h ti čistosti tiga messa, ^[14]koku veliku več ta kry Cristuseva, kir se ie sam sebe prez vsiga made-ža skuzi Svetiga Duha Bogu offral, bode očystil to našo veist od tih mertvih dell h timu služenu timu

timu živemu Bogu[?] ^[15]Inu obtu ie on en srednik tiga noviga testamenta, de skuzi to smert, kir ie vmeis prišla, h timu odrešitvu tiga prestoplena (kir ie bil pod teim pervim testameniom⁸¹) ty, kir so poklyceni, prymo to oblubo tiga večniga erba. ^[16]Zakai gdi ie en testament, tukai mora tudi vmeis pryti ta smert tiga, kir šaffuie. ^[17]Zakai en testament bo le-tih, kir umerio, poterien, sice dotle ie živ ta, kir šaffuie, ne vela. ^[18]Od tod tudi ta prvi nei bil prez kry štifan, ^[19]zakai kadar ie Moizes sledno zapuvid po tei postavi k vusimu folku izguvoril, ie on vzel to telsko inu kozlovsku kry s to vodo inu erdečo volno inu ižopom inu ie pokrupil te buqve inu vus folk, ^[20]rekoč: »Le-tu ie ta kry tiga testame[n]ta,« kateri ie vom Bug zapovedal, ^[21]inu on ie tudi to utto inu vso possodo, kir ie h Božy službi slišala, glih taku s to kryo pokrupil.

81|Testamentom.

Exod. 24.

krupil. ^[22]Inu skorai vse riči po tei postavi so se s to kryo očistovale inu prez prelivane te kry se ne sturi obenu odpusčane. ^[23]Obtu so morale te perglihe tih riči, kir so v nebesih, s takimi ričmi biti očistčene. Oli te nebeske riči se čistyo z bulšimi offri, koker so ty isti bili. ^[24]Zakai Cristus nei šal v te svetusti, kir so z rokami sturiene, katere so bile ene perglihe tih risničnih riči, temuč noter v ta nebessa, de se zdai izkažuie pred Božym obličiem za nas. ^[25]Inu on tudi nekar, de bi sam sebe čestče offral koker ta visšifar vsaku leitu gre noter v to svetust s ptuio kryo, ^[26]sice on bi moral od začetka tiga svita čestče terpeiti. Ampag zdai, na koncu tiga svita, se ie on sam enkrat izkazal skuzi sui lastni offer h timu rezdianu tiga greha. ^[27]Inu koker ie tim ludem postavleno, de morαιο enkrat umreti inu potle za teim ta

Rom. 5.
1. Pet. 3.

ta pravda, ^[28] taku tudi Cristus ie enkrat offran, de vzame proč te grehe od nih dosti. H drugimu pag se bo on prez greha izkazal tim, kir na nega čakaio h timu izvelyčanu.

A. Izlaga tiga Stariga testamenta, kir ie imel mnogetere službe, kai so pomeinile, de neso popolnoma inu zadržati h timu izvelyčanu inu de konec vžamo pod Cristusom. Inu on tukai nerveč od tabernacula, tu ie od te utte inu templu, kai ie v nih bilu inu kai se ie v nih godilu, govori. Tabernakel oli tempel ie bil na try deile rezdilen. Nerpoprei odspreta ie bil ta cor, z anem dolgim inu širokim pertom oli tebihom odzada zakriven, tiga so imenovali Sanctum sanctorum, tu Nersveteše, v nim so bili ta zlati kadilnik, ta pozlačena skryna, v ti so bile te Desset zapuvidi, katere on tukai testament imenuie, ozgorai nad skrino sta bila dva kerubim, katera, pravi Iozefus,⁸² sta dva letoča pilda, nikomer podobna bila, poleg te

Zglicuie to nebeško utto ž ne posodo s to pozemlisko, Moizesovo.

82| Jožef Flavij, Židovske starožitnosti VII, 14.9.

62 *S. Paula list h tim Iudom.*

te skrine ie bil ta zlati čeber oli kabel, v nim ie bila ta manna, ta nebeški kruh inu ta aronska šyba. Potle za corom vsredi ie bila ta cerkov oli hiša, to so imenovali Sanctum, to Svetust, v tei so bile myže, lampe, ty sveti kruhi, v tei so ty fary vsag dan bili inu offrovali. Odzada na koncu ie bila ta veža, to so imenovali Atrium, v ti so ty gmain ludi veden prebivali. Le-tu vse ie le tu Cristusevu opravilu pomenilu.

Cristus ie enkrat sam sebe offral, s teim vsem vernim milost, spravo z Bugo[m] dobil.

B. Zdai sam izlaga, kai sta ta dva deilla tiga tabernakula inu templa pomeinila. Inu zuseb tu, kir ie le enkrat v leiti ta visšifar v ta cor s kryo šal, dva kozla sebo noter pelal, eniga ie zaklal inu offral, tiga drugiga ie z grehi obloženiga živiga v to pusčavo izpustil, berite, Levtt. 16.⁸³ De s teim ie S. Duh te Iude vučil, de skuzi nih službe Božye ne mogo h Bugu pryti, temuč Cristus ie ta pravi pot h Bugi. Ioh. 14.⁸⁴ Inu de take Moizesove službe imaiio le do Cristuseviga prihoda terpeti. Per tim tudi pravi, de te vuna-
ne,

83| Levit; 3 Mz 16,2–22.

84| Jn 14,6.

ne iudovske inu papeške, Božye službe, offri, prazniki, prepuvidi od nakaterih špyž, ta kropila oli tu prane nigdar ne mogo obeno dobro veist obesseliti inu z Božyo milostio potroštati. Zakai greh ie ena noterna reič v ti duši, tiga te vunane riči ne mogo doseči ne izprati. Tu sama kry, muč, tu zaslužene Cristusa sturi./

C. Zastopnu, z dostimi bessedami pravi, zakai so te iudovske čudne mnogetere Božye službe, tu farstvu, ta utta, ty živinski offri gori postavljeni, nekar de bi ž nimi odrešeni od vseh grehov Božyo milost dobili. Kratku nekar, temuč Jezus ž nega človeistvom (kateru ie ta sredni deil tiga te[m]pla pomeinilu), kir ie v ta nebessa šal (katera ie ta cor pomenil), pred Buga stopil. Inu kir on tukai pravi, de Cristus nei to živinsko kry, temuč suo prelil inu zaslužil vsem vernim ta večni leben, ž nega offrom tih vernih vysti inu od tih mertvih dell očistil, ž nega offrom od nih dosti, tu ie, od vseh verernih,⁸⁵ grehe proč vzel etc. Le-tu ima vsaki

Cristusev offer sam od začetka tiga svita do konca vse verne ie inu bo izveličal.

64 *S. Paula list h tim Iudom.*

*ki kersčenik dobru zamerhati. Iz le-tih
bessed se lahku zastopi, de tu iudovsku,
aydovsku, papešku inu tursku offrovane,
mašovane inu vse žlaht službe za te grehe
pred Bugo[m] ništer ne velaio inu oni s
teim Cristusov offer, martro, smert inu
vse nega zaslužene zašpotuio.*

TA X. CAP.

*Ty offri tiga stariga testamenta neso
mogli obene visty očistiti, Jezus sam ž
nega offerom, en samkrat na cryžu do-
pernessenim, ie vsiga svita grehe od
vernih proč vzel. Ostru inu vissoku
opomina, de tak nega offer ne zaverže-
mo, zakai aku mi tak offer zapustimo,
taku smo ferdamnani, zakai s teim mi
to Cristusevo, Božyga Synu kry z noga-
mi teptamo inu greišimo zuper Svetiga
Duha. Na koncu opomina h stonoviti
veri inu k volnimu terplenu.*

A.
Pričuie, de
Moize-

Z Akai ta postava ima le eno senco
tih prihodnih dobrut inu ne-
kar

kar to reč samo na sebi. Zakai s temi
 offri, kir veden vsaku leitu vu eni vi-
 ži offruio, ne mogo nidgar⁸⁶ te, kir
 offruio, popolnoma sturiti, ^[2]sice tu
 offrovane bi bilu gori nehalu[,] ka-
 dar bi ty, kir offruio, enkrat bili
 očistčeni inu obene visty ne imeili
 od tih grehov, ^[3]temuč skuzi te iste
 se sturi vsaku leitu en spomin tih
 grehov, ^[4]zakai nemogoče ie, de bi
 ta kry tih iu[n]cev inu kozlov te
 grehe proč vzela. ^[5]Za tiga volo
 gredoč na ta sveit on pravi: »Ti nesi
 hotel offrov, ne darov, ampag tu
 tellu si ti meni perpravil, ^[6]ty sežgani
 offri inu grešni offri tebi ne dopa-
 do, ^[7]tedai sem rekal: Pole, iest pri-
 dem (v tih buqvah ie nerveč od me-
 ne pissanu), de sturim, o, Bug, tuio
 volo.« ^[8]Ozgorai ie govuril: »Of-
 frov inu darov, sežganih inu gre-
 šnih offrov ti nesi hotil inu oni te-
 bi ne dopado« (katere so se po tei
 postavi offrovale),⁸⁷ ^[9]tedai ie govu-
 E ril:

sovi vsi
 žlaht offri
 zavolo, kir
 ne mogo
 nikogar od
 grehov
 sturiti
 prostiga,
 so doli di-
 ani. Obt
 le Cristu-
 sev offer ie
 tu vse
 opravil.
 Levit. 16.
 Psal. 40, 1.

86| Nigdar.

87| V Heb 10,7–8 Trubarjev prevod (deloma tudi z rabo oklepajev: prvi oklepaj je Trubarjeva interpretacijska odločitev, z drugim pa sledi L1545) dosledno sledi L1545: »7Da sprach ich / Sihe ich kome / Jm Buch stehet furnemlich von mir geschrieben / Das ich thun sol Gott deinen willen. 8Droben als er gesagt hatte / Opfer vnd Gaben / Brandopffer / vnd Sündopffer hastu nicht gewolt / sie gefallen dir auch nicht (welche nach dem Gesetz geopffert werden) ...«

ril: »Pole, iest pridem, de sturim, o Bug, tuio volo.« Tukai on tu pervu proč vzame, de tu drugu gori postavi, ^[10]v kateri voli smo mi posvičeni skuzi ta offer tiga tellessa Jezusa Cristusa, enkrat sturieniga. ^[11]Inu sledni farr ie gori postavljen, de on vsag dan Božye službe dopernaša inu de on čestu ene glihe offre offruie, **KATERI NIGDAR NE MOGO TE GREHE PROČ VZETI.** ^[12]Ampag le-ta ie en sam offer za te grehe offral, kir vela vekoma, inu sidi na destnici Božy, ^[13]inu vže čaka naprei, dotle ty nega sovražniki bodo podloženi k animu podnužniku nega nug. ^[14]Zakai on ie z anim samim offrom vekoma popolnoma sturil te, kir bodo posvičeni.

Psal. 110.
I. Cor. 15.

B.
Skuzi Cristusev dini offer inu kry smo

^[15]Inu Svetu Duh nom tudi pričuie, zakai kadar ie poprei govuril: ^[16]»Le-tu ie ta testame[n]t, kateri iest hočo gori narediti po tih istih dneh, pravi

pravi ta Gospud, iest hočo dati te muie postave noter v nih serca inu noter v nih missli zapissati ^[17] inu na nih grehe inu hudubo nečo več zmisлити.« ^[18] Gdi ie pag le-tih odpustig, tukai nei več offra za te grehe. ^[19] Kadar tedai, lubi bratie, imamo slobust puiti noter v to svetust skuzi to kry Jezusovo, ^[20] po tim novim inu živim potu, kateri ie on nom perpravil skuzi ta pert, tu ie, skuzi suie messu, ^[21] inu kir imamo eniga velikiga visšigafarye, postavljeniga čez to hyšo Božyo. ^[22] Puidimo tedai k nemu s pravim sercem, z gvišno vero, kir smo pokropeni v naših sercih inu smo prosty od hude visty inu tu naše tellu ie oprano s čisto vodo, ^[23] deržimo terdnu tu spoznane tiga vupane inu se ne maimo, zakai ta, kir ie oblubil, ie zveist. ^[24] Inu gledaimo eden na drugiga, de se vmei sebo vabimo h ti lubezni inu h dobrim dellom ^[25] inu ne zapus-

E 2 čamo

prov pokropeni
inu
očistčeni
od grehov
inu de
gremo po
pravi cesti
pred Buga.
Iere. 31.
Rom. 11.
Heb. 8.
Ioh. 14.

čamo tu naše vkupezbrane, koker nakateri deio, temuč opominaimo se vmei sebo, inu zatu veliku več, kir vidite, de ta dan se perbližuie.

Heb. 4.

C.
Zamerkai-
te, vzamite
k serci le-
-te strašne
bessede vi
vsi, kir ste
S. evange-
liu zuper
oli od ne-
ga padete.
Deut. 17,
19.
Math. 18.
Ioh. 8.
2. Cor. 13.

^[26]Zakai aku mi potle, kadar smo tu spoznane te risnice pryeli, z dobro volo grešimo, taku mi vže naprei neimamo obeniga offra za te grehe. ^[27]Temuč enu grozovitu čakane te pravde inu pečene tiga oagna, kir bo požiral te zupernike. ^[28]Aku kei du to Moizesovo postavo prelomi, ta isti more prez vse milosti skuzi dvei oli try pryče umreti. ^[29]Kai se vom zdy, koku veliku več bo vegše štraifinge vreden ta, kir tiga Božyga Synu poteptava inu to kry tiga testame[n]ta, skuzi katero ie on posvičen, za nečisto ima inu tiga duha te gnade zašpotuie[?] ^[30]Zakai mi znamo tiga, kir ie dial: »Muie ie tu mesčene, iest hočo poverniti, pravi ta Gospud.« Inu spet: »Ta Gospud bo sui folk sodil.« ^[31]Grozovitu ie v te roke

Deut. 32.
Rom. 12.

tiga živiga Boga pasti.

^[32] Spumnite na te perve dni, v katerih ste vi resvičeni inu ste en velik boi tih nadlug preterpeli ^[33] en deil, kir ste zašpotovane[m] inu z nadlugami k animu pogledu bili postavljeni, en deil pag, kir ste tovariši tih, katerim taku gre. ^[34] Zakai vi ste z muiemi zvezami poterplene imeili inu ste tu obrupane tiga vasiga⁸⁸ blaga z vesselie/m/ preterpeli koker ty, kir veido, de imate enu vegše inu obstoyeče blagu v nebessih. ^[35] Obtū ne verzite proč tiga vašiga vupane, kateru ima en velik lon. ^[36] Zakai volniga terplena ie vom potreba, de kadar vi to volo Božyo sturite, primete to oblubo. ^[37] Zakai že čez en maihin čas ta, kir ima pryti, pryde inu se ne bo mudil. ^[38] Inu ta pravičin bo iz te vere živ, kateri pag se odvleče, na tim muia duša ne bo imeila dopadena. ^[39] Mi pag neismo od tih, kir bi se odvlekli inu pogubleni bi-

E 3 li,

D.
Vsi, kir
prov veru-
io, se mo-
raio h
terplenu
perpraviti.

88|Vašiga.

Habac. 2.
Rom. 2.
Gal. 3.

li, temuč od tih, kir veruio inu to dušo ohranio.

Človeiska
pamet te-
sku veruie,
de Cristus
sam te
verne zve-
liča.

*A./ Ti Iudi, koker zdai Turki inu pa-
pežniki, so se težku na to pravo karsča[n]
sko vero obračovali, s. Paula, kir ie tudi
en Iud bil, ie moral Bug po sili h pravi
veri perpraviti. Obtū le-ta ioger v le-tim
listei veliko skerb, flis inu muio ima, kir
bi rad te Iude od stare krive vere inu ne-
izvelyčanskih Božyh službi odvlekal. Zatu
on tulekain od tih Moizesovih Božyh
službi govori, izlaga, kai so pomeinile,
zuseb v le-tim capituli zastopnu govori
inu s teim štyridessetim psalmo[m] (v
katerim sam Cristus govori) spryčuie, de
Bug tih iudovskih offrov neče imeiti, ne-
so zadosti h timu izveličanu. Obtū ie Cri-
stus sam, s to suio pokorčino⁸⁹ inu offrom
za vse grehe zadosti sturil. Inu tukai vsa-
ki dobru zamerikai, kir dvakrat poredu
pravi, de smo le skuzi ta sami dini offer
Cristusev posvičeni. Obtū ty mašni, pape-
ški offri za grehe tih mertvih inu živih so
eni malikovski prekleti offri, pred temi se
vsaki varui inu beiži pred nimi. Še*

89| Pokorsčino.

*B. Še pag spryčuie s teim Ieremiom pre-
 rokom, kar ie ozgorai govuril, de Cristus
 ž nega samim offrom, kir pred Bugo[m]
 vekoma vela, ie vse grehe vzdignil inu de
 ie tak offer enkrat sam sturil inu doko-
 nal, Cristus se neima več offrovati, koker
 ty papežniki v nih mašah deio. Inu de
 Cristus sam daie tim vernim S. Duha, ty
 radi, z dobro volo Božye zapuvidi derže.
 Za teim očitu pravi, kai so ta utta,
 te[m]pel, pert, kropylu, zuseb ta cor, v
 kateri neso ty gmain ludi šli, temuč le ta
 visšifar enkrat v leitu, pomeinili, de ta
 cor pomeini nebessa, ta pert tu nega člo-
 veistvu inu Cristus ž nega martro inu
 kryo ie vsem vernim nih veist očistil, nim
 nebessa odperl, de vže smemo serčnu, z
 dobro vistio stopiti pred Buga. Potle opo-
 mina, de per pravi veri stonovitu do
 konca ostanemo inu de se vmei sebo lubi-
 mo, služimo prov Bogu inu de se od te
 prave cerqve, od družbe tih vernih ne lo-
 čimo, temuč z dobro vystio čakamo na
 sodni dan.*

In summa:
 vse S. pis-
 mu, vsi
 preroki
 pričuo, de
 Cristus
 sam ie vseh
 vernih
 zveličar.

E 4 C. Gro-

Ve mamalukom in nevernim.

C. Grozovitu prerokuie inu pryti vsem mamalukom, kir od spoznane te prave vere inu evangeliskiga vuka zavolo trebuba oli straha pado, na nih ie Cristuseva martra cilu zgublena inu ostano pod večnim Božym serdom.

Verni imajo stonoviti, terpežlivi inu volni v naddlugah biti.

D. Opomina, de kersčeniki, kir so resvičeni inu druguč rojeni, do konz a per eva[n]geliju obstoy inu pod crižom ne vležo, inu nee trošta, de za nih terplena inu obrupane nih blaga bodo veliku več v nebessih pryeli. Inu de taku nih terplene na tim sveitu bo kratku terpelu, per tim na koncu pravi, de taku volnu terplene dobimo le skuži to vero, kir veruieno⁹⁰ Božym oblubom, de nas vseh slaht⁹¹ naddlugah ne zapusti. Inu de taka vera nas brumne inu Bogu lube sturi.

TAXI. CAP.

Pravi dolgu poredi, kai ie ta vera, od nee moči inu opravila, de samuč skuži to isto so vsi očaki inu verni Bogu dopali, vsi svetniki čudne riči sturili inu britke martre preterpeli.

Ta

90| Veruiemo.

91| Žlaht.

TA vera pag ie enu gvišnu zannessene na te riči, kir se vu-
paio, inu enu izkazane tih riči, kir
se ne vidio, ^[2]inu skuzi to so ty sta-
riši pričovane dobili. ^[3]Skuzi to ve-
ro mi zastopimo, de ta sveit ie
skuzi to bessedo Božyo dokonan,
de vse tu, kar mi vidimo, ie iz ni-
česar sturienu. ^[4]Skuzi to vero ie
Abel en vegši offer offral Bogu,
koker Cain. Skuzi no ie on tu pri-
čovane dobil, de ie pravičin, kadar
ie Bug pričoval od nega darov, inu
skuzi to isto, naisi ie umerl, še zdai
govori. ^[5]Skuzi to vero ie Enoh
prenessen, de to smert nei vidil,
inu nei bil naiden, zatu Bug ga ie
bil proč vzel. zakai preden ga ie bil
proč vzel, ie on imel pričovane, de
ie Bogu dopal. ^[6]Inu prez vere ie
nemogoče, de bi gdu Bogu dopal.
Zakai kateri hoče h Bogu pryti, ta
isti mora verovati, de ie (Bug)⁹² inu
en povračnik tih, kir ga isčeio.

E 5

^[7]Skuzi

A.
Vera zna
Boga, ve-
ruie terdnu
vsem Bo-
žym besse-
dom, oblu-
bom inu
pritežom,
vidi nevi-
deče inu
prihodne
riči, člove-
ka, vse ne-
ga diane,
službe po-
svečuie.
Gen. 4.
Joh. 1.
Math. 23.
Gen. 5.
Eccle. 44.

92] Prevodna rešitev
»(Bug)« je Trubarjev
prevodni interpreta-
tivni dostavek za lažje
razumevanje bibličnega
besedila, ki ga L1545 in V
nimata. L1545:
»⁶Aber on glauben
ists vmmöglich / Gott
gefallen / Denn wer zu
Gott komen wil / der
mus gleuben / das er
sey / vnd denen / die jn
suchen / ein Vergelter
sein werde.«
V: »⁶Sine fide autem im-
possibile est placere Deo.
Credere enim oportet
accedentem ad Deum
quia est, et inquirentibus
se remunerator sit.«

Gen. 6.
Eccl. 44.

^[7]Skuzi to vero ie Noe Boga čestil inu ie to arho⁹³ perpravil h timu ohranenu nega hiše tedai, kadar ie bil Božye poročene pryel od tih riči, kir se še neso vidile. Skuzi katero ie on ta sveit ferdamnal inu ie to pravico, kir skuzi to vero pryde, erbal.

B.
Pravi od moči inu opravila te vere inu de Abraam, vsi s očaki so s to vero velike riči sturili, naši na tim sveitu, kai ie nim Bug oblubil, neso pryeli, so le verovali inu vupali.
Gen. 12, 13, 17, 18, 21.

^[8]Skuzi to vero ie Abraam, kadar ie bil poklican, bil pokoren, de ie vlekal vunkai v to deželo, katero ie on imel vzeti k ani erbsčini inu on ie vunkai vlekil inu nei veidil, kam ie šal. ^[9]Skuzi to vero ie on bil en ossobenik v ti oblubljeni deželi koker v ti ptuy inu ie prebival s teim Izaacom inu Iacobom, ž nega ravenerbiči te iste oblube, v tih uttah. ^[10]Zakai on ie čakal na enu meistu, kir ima en grunt, kateriga ie Bug moister inu stvarnik. ^[11]Skuzi to vero ie tudi ta Sara muč pryela, de ie noseča ratala inu čez nee starosti čas rodyla, zakai

kai ona ie šacala tiga, kir ie ni bil
 oblubil, za zveistiga. ^[12]Obtu iz eni-
 ga (kir ie vže od starosti mertov
 bil)⁹⁴ ie nih dosti royenu, tulikain,
 kuliku ie zvezd na nebi inu tiga
 peiska na kraiu tiga moria, kir se
 ne more prešteti. ^[13]Le-ty vsi so
 umerli v ti veri inu neso tih oblub
 pryeli. Temuč so nee le od daleč vi-
 dili inu so verovali, na tim so imeili
 zadosti inu spoznali, de so gostie
 inu ptui na zemli. ^[14]Zakai ty, kir tu
 govore, daio očitu na znane, de oni
 eno očino deželo isčeio. ^[15]Inu gvi-
 šnu ie, de bi oni na to bili zmislili,
 iz katere so bili vlekli, so imeili do-
 bru čas se poverniti. ^[16]Zdai pag po
 eni bulši žeele, tu ie po tei nebeski.
 Obtu Bug se ne sramuie biti ime-
 novan nih Bug, zakai on ie nim enu
 meistu perpravil. ^[17]Skuzi to vero ie
 Abraam, kadar ie bil izkušēn, of-
 fral Izaaca inu tiga samoroieniga ^{Gen. 22.}
 tiakai dal vže tedai, kadar ie bil to ^{Eccle. 44.}
 oblubo

Eccle. 44.
Esa. 55.

94 | Prevod »(kir ie vže od starosti mertov bil)« je Trubarjev prevodni interpretativni poseg za lažje razumevanje bibličnega besedila, ki ga L1545 in V nimata.

95] Raba oklepajev je Trubarjev prevodni interpretativni dostavek za lažje razumevanje bibličnega besedila, ki ga L1545 in V nimata.

»¹⁷DVrch den glauben opfferte Abraham den Jsaac / da er versucht ward / vnd gab dahin den Eingebornen / da er schon die Verheissung empfangen hatte / ¹⁸Von welchem gesagt ward / Jn Jsaac wird dir dein Same geheissen werden / ¹⁹Vnd dachte / Gott kan auch wol von den Todten erwecken / Daher er auch jn zum Furbilde wider nam.«

V: »¹⁷Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur, et unigenitum offerebat, qui susceperat repromissiones : ¹⁸ad quem dictum est : Quia in Isaac vocabitur tibi semen : ¹⁹arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est Deus : unde eum et in parabolam accepit.«

Gen. 21.
Rom. 4.

Gen. 27,
48, 47, 50.

C.
Moizes ie
le iz vere
velike riči
delal inu
dosti pre-
terpil.
Exod. 1, 2.
Act. 7.

oblubo pryel ^[18](h katerimu ie bilu rečenu: »V tim Izaacu bode imenovanu tuie seime«)⁹⁵ ^[19]inu ie premislil, Bug ga more tudi od tih mertvih obuditi. Od unot ga ie on tudi spet k ani perglihi tiga gorivstanena vzal. ^[20]Skuzi to vero ie Izaac tiga Iacoba inu Ezava žegnal od prihodnih riči. ^[21]Skuzi to vero ie Iacob, kadar ie merl, obba Iozefa synu žegnal inu se poklunil pruti tei spici nega palice. ^[22]Skuzi to vero ie Iozef, kadar ie merl, govuril od vunkai vlečena tih izraelskih otruk inu ie poročil od suih kosty.

^[23]Skuzi to vero ie Moizes, kadar ie royen bil, od suih starišev try meisce skriven bil zatu, kir so vidi-li, de ie enu lipu deite bilu inu se neso bali te kraleve prepuvidi.

^[24]Skuzi to vero ta Moizes, kadar ie vže velik bil, nei hotel biti več imenovan te faraonove sčere syn ^[25]inu ie izvolil raiši s teim Božym folkom

kom nadluge terpeti, koker kratig čas na tih grehih lušt imeiti ^[26]inu on ie šacal za vegše blagu tu zašpotovane Cristusa koker te Egiptove šace, zakai on ie gledal na tu lonovane. ^[27]Skuzi to vero ie on to Egiptu zapustil inu se nei bal tiga kraloviga serda, zakai on se ie deržal tiga, kateriga on nei vidil, koker de bi ga vidil. ^[28]Skuzi to vero ie on to veliko nuč inu tu prelivane te kry deržal, de ta, kir ie te pervičroyene končaval, se nih nei doteknil. ^[29]Skuzi to vero so oni skuzi to Erdeče morye šli koker po suhi zemli, tu so ty Egiptary tudi hoteli izkusiti, so se vtupili. ^[30]Skuzi to vero so ty zyduvi tiga Ieriha doli pali, kadar so sedemkrat okuli bili obhoyeni. ^[31]Skuzi to vero nei ta curba Raab konca vzela s teimi nevernimi, kir ie bila te špearie z mirom gori vzela.

Exod. 12,
14.

Jozue
2, 6.

^[32]Inu kai bi imel več iest praviti[?]

D.
Le-ta pra-
Meni

va vera vse
žlaht težke
izkušnave
tiga messa,
svita, hu-
diča inu
nadlege
preterpi
inu pre-
more.
Jud. 4, 6,
II, 12, 13.
I. Reg. 17.
Dan. 3, 6.

Meni bi čassa zmancalu, kadar bi poredu pravil od Gedeona inu od Baraca inu od Samsona inu od Ieffta inu od Davida inu od Samuela inu od tih prerokov, ^[33]kateri so skuzi to vero ta kralevstva premoogli, to pravico delali, te oblube dossegli, ta vusta tim levom zamašili, ^[34]to sylu tiga ognia ogassili, tei ostrusti tiga meča ubeižali, iz te šibkote so močni ratali, so v ti voiski močni postali, so te neznanne voiske v beg perpravili, ^[35]te žene so nih mertve otroke skuzi to gorivstanene spet vzeli. Ty drugi pag so bili pezani inu neso rodili za odrešene, de so enu bulše gorivstanene obderžali. ^[36]Ty eni pag so špot inu gaižlane izkusili, per tim tudi zveze inu ieče. ^[37]Ty eni so s kamenem posuti, režagani, izkušeni, s teim mečom ubyeni. Oni so hodili okuli v ovčih inu v kozyih kožah, potrebni, žalostni, revni, ^[38]katerih

^[38]katerih ta sveit nei bil vreden, so hodili po pusčavah, po gorah, špyloviei inu po zemliskih iamah. ^[39]Inu le-ti vsi so skuzi to vero tu pryčovane dobili inu to oblubo ne-so pryeli, ^[40]zakai Bug ie za nas ene bulše riči naprei ogledal, katere prez nas ne bodo dokonane.

A. V le-tim celim capituli le od te vere, kai ie, kai per tih, kir pravo vero imaiio, opravi, govori. De ty, kir no imaiio, na prihodne, kir nom naprei stoye, inu nevideče riči, katere ie nom Bug oblubil, ž gvišnim ževupanem inu troštom, ž vesseliem čakaio inu oni ne cvioloio, oni bodo te iste per pravim času, žuseb na sodni dan prieli. Inu de le s tako vero so vsi očaki, preroki, svetniki inu verni dopali Bogu inu prišli v nebessa. So volni bili vseh nih težkih nadlugah inu so preterpeli velike britke martre inu premogli vse žlaht izkušnave, reve, beteže, žalost, buštovu, preganene, to smert inu

Prava vera se na prihodne oblube z gvišnim ževupanem inu čakanem zanaša.

uso

vso nesrečo. Per tim on tukai zadosti sp-ryčúie zuper Iude, Turke inu papežnike, de ty stari očaki, Moizes, David, preroki neso zavolo nih offrov, diane, brume, temuč le zavolo te vere, kir so Božym oblubom od Cristusa verovali, Bogu dopali inu prisli v nebessa. Obtú, kateri hoče to pravo vero imeiti inu dopasti Bogu, v nebu pryti, ta isti tudi Bogu, nega vsem bessedom, oblubom inu prytežom cillu terdnu verui.

Na Abraamu, Izaacu Iacobu imamo pravi navuk inu exempel te vere.

B. Dosehmal ie tih pervih očakov vero hvalil, zdai tiga Abraama naprei vzame, s katerim se ty Iudi zavolo, kir so od nega žlahte, veliku hvalio, ž nim on z dostimi ričmi pryčúie, de zo vsem teim, kir ie Bogu pokoren bil, dobru sturil, suiga synu hotel zaklati oli offrati, de tu vse ie le iz vere sturil, kir ie veroval Božym oblubom, naisi tih istih nei vidil ne pryel, temuč nega prevnučiči stuprov čez 400 leit so to isto oblubleno deželo noter vzeli inu uživali. Inu Abraham, Isaac, Iacob inu vsi verni očaki
v ti

v ti Canineiski deželi so se le tiga praviga meista v tih nebessih, na smerti lezoč, troštali zatu, kir so veidili inu verovali, de Bug ie tudi tih mertvih en bug, nih ne pusti v ti smerti cilu konca vzeti, temuč nim da en bulši leben v nebessih.

C. Potehmal ty Iudi tedai, koker zdai vsi verni, so od Moizesa veliku deržali. Zatu on tudi tukai z dostim besedami pryčue, de ie le s to vero, nekar ž nega caihni, službami oli diani dopal Bogu, inu kar ie sturil, tu ie nega le ta vera h timu perpravila. Inu de ta vera ie tudi to curbo Raab, koker vse pokurne grešnike, ie no obarovala pred telesnim inu večnim pogublenem. S teim očitu daie na znane, de le skuzi to vero v Cristusa se z Bugom spravimo.

D. Tukai dolgu poredu pravi, de vsi stari, novi, mladi inu veliki svetniki, kir so čudessa, caihne delali, nevernike premogli, težke britke martre preterpeli etc. Tu vse so le skuzi to vero sturili, kir so se cilu terdnu na milost, pomuč inu ob-

Le prava
vera sturi
te ludi Bo-
gu lube,
brumne
inu serčne.

Marterniki
so se le s
prihodni-
mi oblu-
bami tro-
štali.

F lube

lube Božye v nih martrah inu na smerti lezoč do konca zanesli. Zakai ty očaki, preroki, materniki inu svetniki tu, kar ie nim Bug zavolo Cristusa oblubil, neso na tim sveitu, temuč po smerti inu stuprov na sodni dan bodo pryeli inu prov uživali. So le terdnu verovali inu vupali Bogu inu nega risničnim inu vsigamogočim bessedom.

TA XII. CAP.

*Zdai nekar le samuč s teimi exempli tih očakov, prerokov inu marternikov, temuč tudi s teim exemplum Cristusevim vse verne opomina, vuči inu trošta, de radi, volnu, serčnu inu z vesseliem vse žlaht nadluge preterpe, timu messu inu svitu zuper stoye inu de zmisslio, de Bug nee iz lubežni h dobrimu take nadluge nalaga, koker ty brumni naši pozemliski očeti deio, na tu z Božym pritezom inu
z lubežno*

z lubežno vse verne opomina, de od te prave vere v Cristusa ne odstopio.

OBtu tudi mi, kader smo z anem taku velikim oblakom tih pryč okuli obdani, položimo od nas vsako butoro inu ta greh, kir se nas terdnu derži, inu tecimo z volnim terplenem h timu boyu, kir ie nom naprei postavljen, ^[2]gledaioč na Jezusa, kir ie ta začetig inu dokonavec te vere, kateri zavolo tiga vesselia, kir ie nemu bilu naprei postavlenu, ie on ta cryž preterpil, nei rodil za ta špot inu ie seidil h ti destnici na ta stol Božy. ^[3]Obtu spomislite prov, du ie ta, kir ie enu taku zupergovoriene zuper sebe od tih grešnikov preterpil, de vi v tih vaših mislih trudni ne ratate inu bi nehali. ^[4]Vi še neste zuperstali do te kry v tim boyovanu zuper ta greh ^[5]inu ste pozabili tiga trošta, kir q vom koker h tim otrokom govori,

A.
Verni v nih nadlugah imaio na Cristusa gledati, nee za očino šybo spoznati, kai nim naprei stoy, zmi-sliti.
Rom. 6.
Col./3.
Ephes. 4.
1. Pet. 2, 4.

F 2 vori,

Pro. 3.
Apoc. 3.

vori: »Mui syn, ne derži za maihi-
 no reč to štraifingo tiga Gospudi
 inu ne cagai tedai, kadar boš od
 nega štraifan. ^[6]Zakai kateriga ta
 Gospud lubi, tiga on štraifa inu
 on tepe sledniga synu, kateriga
 on gori vzame.« ^[7]Inu aku vi to
 štraifingo volnu preterpите, taku
 Bug se vom naprei daie koker tim
 otrokom. Zakai kei ie en syn, ka-
 teriga ta oča ne štraifa[?] ^[8]Ste li vi
 pag prez štraifinge, katere so oni
 vsi bili diležni, taku vi ste oltrini
 inu nekar pravi synuvi. ^[9]Potle, ka-
 dar smo mi te naše telesne očete
 imeili, kir so nas vučili, inu smo
 nee strahom čestili, neimamo li mi
 veliku več biti pokorni timu Oče-
 tu tih duhov, de bomo živeli[?] ^[10]
 Inu oni so nas taku malu dni po
 nih voli vučili, amgag⁹⁶ le-ta nas
 vuči te riči, kir so nom pridne, de
 bomo te nega svetusti diležni.
^[11]Sledna štraifinga pag, ka-
 dar

96| Ampag.

dar ie tukai vpryčo, se nom ne zdi, de bi bila vesselie, temuč žalost, ampag potle ona da en pokoren sad te pravice tim, kir so skuzi no izkušeni.

^[12]Obtu naredite gori spet te odlasave roke inu ta trudna kolena ^[13]inu sturite gvišne stopine s temi vašimi nogami, de kei du klečeoč ne zaide od potu, temuč veliku več, de bo ozdravlen. ^[14]Myr zo vsemi imeite inu to svetust, prez katere nisče bo vidil tiga Gospudi. ^[15]Imeite skerb, de kei du ne pade od Božye milosti, de kei kak grenak koren gori ne zraste inu nemyrie naredi inu skuzi tu istu nih dosti omadežuie. ^[16]De kei du ne bo en curbar oli nevernik koker Ezav, kir ie za eno samo ieid prodal suie pervuroistvu. ^[17]Inu vi veiste, de potle pag, kadar ie on hotel ta žegen erbati, ie bil odveržen. Zakai on nei nešil meista h ti pokuri, naisi ie on no selzami iskal.

B.
V pokuri, veri, v svetust, v ljubezni imamo veden gori, nekar dolí iemati.

Gen. 25, 27.

F 3

^[18]Zakai

C.

Postava ie
grozovita
grešni-
kom,
evangeli
pag tim,
kir mu ve-
ruio,
lubezniv
inu vessel.
Exod. 19,
20.

^[18]Zakai vi neste prišli h ti gori,
kir bi se mogla dotegniti, inu h ti-
mu gorečimu ognju inu h ti megli
inu h ti temmi inu h ti pyži ^[19]inu h
timu glassu te trobente inu h ti
štymi tih besed, katero ty, kir so
slišali, so prossili, de bi se ta besse-
da nim več ne govorila.^[20]Zakai kar
se ie govurilu, oni neso mogli nesti.
Inu aku bi ena zvirina se bila te go-
re dotegnila, bi se imeila s kame-
nem possuti oli z ano strelo pre-
sterliti.⁹⁷ ^[21]Inu ena taka strašna reič
ie bila, kir se ie vidila, de ie Moizes
dial: »Iest sem prestrašen inu
trepeče[m].« ^[22]Temuč vi ste prišli h
ti gori Syon inu h timu meistu tiga
živiga Boga, h timu nebeškemu Ie-
ruzalemu inu h timu čislu prez šti-
vena veliku tissuč angelov ^[23]inu h ti
cerqvi tih pervihroyenih, kir so za-
pissani v nebessih, inu h timu Bo-
gu, kir ie rihtar čez vse riči, inu h
tim duhum tih pravičnih inu
popol-

97|Z vrstico 20 Trubar-
jev prevod sledi L1545;
V take formulacije na
pozna: »²⁰Denn sie
mochtens nicht ertragen
/ was da gesagt ward.
Vnd wenn ein Thier den
Berg anrürete / solte es
gesteiniget / oder mit
einem Geschos erschos-
sen werden.«

popolnovih ^[24]inu h timu Jezusu, sredniku tiga noviga testamenta, inu h ti kry tiga pokroplena, kir bulše riči govori koker ta abelska.

Gen. 4.

^[26]Gledaite tedai, de ne feržmagate tiga, kir govori. Zakai aku ty, kir so tyga, kateri ie na zemli govuril, feržmagali, neso ubežali, veliku mane mi, aku timu, kir iz nebes govori, herbet oberne, ^[27]kateriga štyma ie tedai to zemlo stresla. Ampag zdai daie na znane inu pravi: Še enkrat iest hočo stresti nekar samuč to zemlo, temuč tudi tu nebu. ^[28]Sice tu, kir on pravi še enkrat, pomeni tu preminene tih riči, kir so se stresle, koker te riči, kir so sturiene, de te riči ostano, kir se ne stressaio. ^[28]Obtu, kadar mi primemo tu kralevstvu, kir se ne stresse, imamo mi gnado, skuzi katero služimo Bogu, de nemu dopademo s to čestio inu strahom. ^[29]Zakai naš Bug ie en ogen, kir končava.

D.
Večno
grozovito
štraifingo
bodo ter-
peli ty, kir
evangeliju
ne veruio.
Aggeus 2.

F 4 *A. Veli*

Cristus,
verni v nih
žalosti inu
martri gle-
daio na
večnu ves-
selie.

A./ Vely inu opomina, de mi, gledaioč inu spumneoč na te ozgorai štivene velike pryče (per tim oblaki zastopite dosti), kir so skuzi to vero velike riči sturili inu preterpeli, se mi tudi s to vero taku deržimo, de se grehov izvabimo inu de radi, volnu, z vesseliem, kar nom Bug naloži, preterpimo. Inu de vselei gledamo na našiga vyuda Cristusa inu de zmislmo, kai nom naprei v nebessih po tim terplenu stoy, zakai Cristus inu vsi svetniki v nih težkih nadlugah, martrah inu izkušnavah so se le s prihodnimi rični,⁹⁸ s teim gorivstanene[m] od smerti inu s teim večnim vesseliem troštali. Inu s. Iacob, 5. cap., glib taku trošta te verne, kir pravi: »Vi ste slišali tu Iobovu volnu terplene inu ta konec tiga gospudi Jezusa.«⁹⁹ Per tim pravi, de ty verni nekar se samuz¹⁰⁰ preganene, ieče, obrupane, temuč tudi to smert zavolo Cristusa morai preterpeti inu de taku terplene nim Bug koker en oča h dobrimu nalaga, de bodo brumni, sveti inu izveličani.

B. Opomi-

98|Ričmi.

99|Jak 5,11.

100|Samuč.

B. Opomina, de v nadlugah, v terple-
nu liny inu boieči v ti veri ne ratamo,
temuč de prov po Božy voli inu bessedi
gremo naprei inu de se ne pustimo timu
cryžu oli strahu, tim luštom tiga messa
inu tu vesselie tiga svita od Božye po-
korsčine odvleči inu odpelati. Za teim
zapoveda vsem vernim, de se varuio
pred zdražbo, nečistostio inu pozresčino,
zakai s takimi grehi se Božya milost
zgubi. Inu kir tukai pravi, de Ezav s
pokuro inu selzami nei per Bugi žegna
inu erbsčine nešil, se ima zastopiti, de
Ezav nei te prave evangeliske pokure,
temuč le to cainsko, faraonsko, saulosko,
iskariotovo inu hudičevo imel, nei ve-
roval v Cristusa inu Božy oblubi, ga ie
le grevalu, kir ie bil to suio čast, oblast
inu žegan prodal.

Verni ima-
io h ter-
plenu per-
naredni
biti, pred
grehi se
varovati.

C. Gliha vkupe to postavo s teim evan-
geliom. Ta postava, pravi, ie od Buga
strašnu inu grozovitu dana, ta eva[n]
geli pag od Cristusa krotku inu periatli-
vu. Obtva ta postava vse ludi ferdam-

Evangeli
ta serca
obesseli,
postava
straši.

F 5 nuie,

90 *S. Paula list h tim Iudom.*

*nuie, evangeli pag vse, kir nemu prov veruio, izveliča, v tu nebesku, angelsku inu vseh svetnikov tovarištvu perpraula. Zatu imamo ta eva[n]geli, Cristusev vuk, lubiti, nemu verovati, per nim do konca ostati, berite 2. Cor. 3.*¹⁰¹

101|2 Kor 3.

Ty, kir so Moizesovim vukom bili zubper, so štraifani bili, veliku več ty bodo, kir so Cristusu nepokorni.

D. Sylnu opomina, de Cristusev vuk s pravo vero inu pokorsčino gori vžamemo, potehmal ta Moizesov navuk ie tulikan velal, de ty, kir nemu neso bili pokorni, so zdaici grozovitu štraifani, veliku več ty, kir so evangeliu, timu nebeskimu navuku nepokorni, bodo vekoma štraifani. Zakai Moizes ie bil le en pozemliski človik, Kristus pag ie bug, Božy lubeznivi syn, ie iz nebes k nom prišal, v nega prihodu inu martri so se caihni na nebi inu na zemli izkazali. Inu ta nega styma, tu ie, ta evangeli, se nei le vmei Iudi, temuč tudi vmei aydi po vsim sveitu rezglassilla, koker ie od tiga Aggeus, 2. cap.,¹⁰² prerokoval. Inu kir timu evangeliu prov veruie, ta pryme to gnado Božyo, tiga S. Duha, de volnu Bogu

102|Ag 2,7.

Bogu služí, kir pag ne veruie, ta bo od Buga končan.

TA XIII. CAP.

Lipe navuke vsem kersčnikom daie inu vuči, s kakovimi dobrimi deli se Bogu služí inu dopade. Tak vuk ima vsaki verni volnu, z vesseliem, s celim sercem gori vzeti inu po nim se deržati.

V Ti bratovski lubezni ostanite terdnu, ^[2]tiga erpergovane ne pozabite, zakai skuzi tu istu so eni neveideče te angele erpergovali. ^[3]Spumnite na te ietnike, koker de bi vi ž nimi red bili uieti, inu na te, kir so v nadlugah, koker ty, kir ste še tudi v tim telessu. ^[4]Ta zakon ie pošten vmei vsemi inu nih postela ie prez madeža, ampag te curbarie inu prešustnike bode Bug sodil. ^[5]Tu vaše diane bodi prez lakom-

A.
Znamina,
šege inu
Božye
službe tih
pravih
kersčeni-
kov.
Rom. 12.
1. Pet. 4.
Gen. 18, 19.

Jozue 1.
Psal. 18.

nosti, imeite zadosti na tim, kar ie tukai vpryčo. Zakai on ie govuril: »Iest tebe ne zapustim inu se tebi ne odpovem,« ^[6]taku de smemo z vupanem reči: »Ta Gospud ie mui pomočnik inu se nečo bati, kai mi more človik sturiti.« ^[7]Spumnite na vaše vučenike, kir so vom to besse- do Božyo pravili, gledaite na konec nih prebivane inu deržite se s to ve- ro koker oni.

Math. 23.
Heb. 6.

B.
Kateri
Cristusa
prov zna-
io, ry ^[8]per
nega vuku
ostano, ž
nim terpe,
pridigarie
inu vse lu-
di lubio.
Apoc. 3.
Joh. 6.

103|Ty.

^[8]Jezus Cristus ie včera inu danas inu ta isti ie tudi vekoma. ^[9]Ne pu- stite se z mnogeterimi inu ptuimi navuki okuli voditi, zakai onu ie dobru, de to serce bo poterienu s to gnado inu nekar s to spyžo, ka- tera tim, kir so ž no okuli hodili, ništer nei nucala. ^[10]Mi imamo en altar, od kateriga ty, kir tei utti ne služio, neimaio oblasti ieisti. ^[11]Za- kai ta telessa tih živin, katerih kry se od tiga visšigafarye nossi noter v to svetino, za ta greih bodo
izvuna

izvuna pred campom sežgana. ^[12] Za Levit. 16.
Num. 19, 6.
Joh. 19. tiga volo tudi Jezus, de ie ta folk suo lastno kryo posvečil, ie on terpil izvuna pred vrati. ^[13] Obtuidimo mi tudi k nemu vunkai iz tiga campa inu nossimo tu nega zašpotovane. ^[14] Zakai mi neimamo tukai meista, kir bi obstalu, temuč Math. 2.
Phil. 3.
Ozee 14. mi tu prihodnu isčemo. ^[15] Offruimo tedai veden skuzi nega hvaležni offer Bogu, tu ie, ta sad tih vust, kir hvalio tu nega ime. ^[16] Sice dobru diati inu podiliti ne pozabite, zakai taki offri dopado Bogu. ^[17] Bodate pokorni tim vašim vučenikom inu nee slušajte, zakai oni čuio čez te vaše dušee koker ty, kir morαιο za nee raitingo dati, de oni tu z vesseliem deio inu nekar vzdihanem, zakai tu bi vom nepridnu bilu. ^[18] Molite za nas. Naš trost ie le-ta, de imamo eno dobro veist, inu mi želimo vmei vsemi se poštenu deržati. ^[19] Inu čez tu še vas več
pros-

prossim, de vi tu sturite, de teim berže bom iest vom povernen.

C.
Le-taku v
Jezusevim
imeni se
ima moliti.
Ezech. 10.
Joh. 10.
1. Pet. 5.
Deut. 8.
Philip. 2.

^[20]Inu Bug tiga myru, kir ie tiga velikiga pastyria tih ovac, našiga Gospudi Jezusa, izpelal od te smer-ti skuzi to kry tiga večniga testa-menta, ^[21]ta vas sturi popolnoma na vseh dobrih delih, de deite to nega volo inu de sturi notri v vas tu, kar ie pred nim perietnu skuzi Jezusa Cristusa, katerimu bodi čast od ve-koma do vekoma, amen.

D.
Verni ima-
io zgovor-
ni biti,
eden dru-
gimu vse
dobru
prossiti.

^[22]Lubi bratie, iest vas prossim, vzamite to bessedo tiga opominane za dobru, zakai iest sem vom malu pissal. ^[23]Vi imate veiditi, de naš brat Timoteus ie spet prust, aku on sko-rai pryde, iest hočo vas viditi. ^[24]Spoveite službo vse[m] vašim vu-čenikom inu vsem svetnikom. Ty bratie iz Laške dežele vom zdravie prossio. ^[25]Ta gnada bodi z vami zo vsemi, amen.

Ie poslan iz Laške dežele skuzi Timotea.¹⁰⁴

Vučī

104 | S stavkom »Ie poslan iz Laške dežele skuzi Timotea.« Trubar sledi L1545: »Geschrieben aus Jtalia / Durch Timotheum.«

A. Vuči, koku se ty kersčeniki eden pruti drugimu inu vsak suim stanum inu lebnom imaiio deržati. De se vmei sebo iz serca lubio, radi ptuie, za te vere volo pregnane ludi erperguio, čez nedolžne ientnike zmislío, za nee molio, zakon per vseh žlaht ludih poštuio, de se varuio pred curbario, pred lakomnostio, terdnu vupane v Buga stavio, na prave pridigarie, na nih vuk, vere,¹⁰⁵ leben inu konec gledaio.

Vernih
diane, stan
inu leben.

105|Vero.

B. Cristus ie inu bo vekoma, v nega se ie od začetka tiga svita verovalu inu ta nega evangelium vselei ostane vu eni vrednusti. Obtú, kateri Cristusa prov zna inu ie tiga nega zaslužena s to vero diležin, ta isti ne potrubuie h timu izveličanju iudovskih inu drugih Božyh službi, ne zapuvid od špendie, praznikov inu ofrov. Zakai Cristus s to nega martro pred Ieruzale[m] ie nas inu vse zdrave špendie žegnal. Obtú ty Iudi inu papežniki, kir s to špendio, de iaic, messa v petkih inu v postu ne ieido, hote s teim služiti Bogu,

špendio, s
posti, s
prazniki
po Moize-
sovi posta-
vi se ne
služi več
Bogu, te-
muč svetu-
stio, z vol-
nim
terplenem.

106| Rim 14,20;
Kol 2,16;
Tit 1,15.

Bogu, taka nih služba pred Bugom ništer ne vela. Od tiga berite Rom. 14, Col. 2, Tit. 1. ¹⁰⁶ Inu kir pravi: »Mi imamo en altar, od kateriga ty, kir tei utti ne služjo, nemaio oblasti ieisti,« tu ie tulika-in: kateri hote s temi iudovskimi offri inu službami v nebu pryti, ty isti nei-maio na Cristusevim offru obeniga dela. Obtusledni zapusti take iudovske inu papeške službe inu offre inu na samiga Cristusa sui trošt postavi, ž nim red na tim sveitu terpi, ne isči dobriga lebna ne ostanka na zemli, temuč v nebessih, hvali Boga, božim dobru sturi, pravim pridigariem bodi pokoren, moli za nee inu za to cerkov, ohrani dobro veist, derži se poštenu etc. S teim se Bogu prov služji inu offruie.

Prava molitov.

C. D. Prov, iz serca moli. V ti vsaki zamerikai, koku on to Cristusevo martro, eno kry tiga večniga testamenta imenuie, tu ie, de ta nega martra vselei, vsag čas vsem vernim pride hpomočan inu nee izveliča. Na koncu vsem vernim

vernim prossi zdravie inu službe spoveda, tu ima vsak kersčenik tudi diati, amen.

SVETIGA IACOPA LIST.

PREDGUVOR.

KULIKU IE IACOPOV IOG-
rov bilu, koku so umerli inu kate-
ri ie le-ta list pissal.

VEideče inu risnica ie, de sta dva iogra s teim imenom Iacob bila, koker ty try evangelisti s. Mat. 10, Mar. 3, Luc. 6¹⁰⁷ očitū pryčūio. Ta eden ie bil s. Ianža evangelista brat, s pridevkom Zebedeov syn, timu ie ta eden Erodež kral v Ieruzalemu glavo odsekal, piše s. Lucas, Act. 12.¹⁰⁸ Timu drugimu ie bil pridevk Alfeov syn inu brat tiga Gospudi imenovan, Gal. 1.¹⁰⁹ Zatu ty eni vučeniki menio, de ie te perve Iozefove žene syn, ty eni

G pag,

Dva Iacopa sta iogra bila, obba martrana.

107| Mt 10,2;
Mr 3,17;
Lk 6,14–16.

108| Apd 12,2.

109| Gal 1,19.

pag, de ie Divice Marie sestre syn. S. Ieronim piše, de ie zdaici po Cristusevim v nebessa hoienu od iogrov k animu šcoffu v Ieruzalemu bil postavlen inu ie trydesseti leit to kersčansko ieruzolimiško cerkov regiral, vina nei pyl, messa nei ieidil, nigdar se nei bril ne kopal, sukneniga gvanta nei, temuč le pertenino nossil, ie veden na nagih kolenih klečoč molil. Inu kadar ie Festus, kir ie to Iudovsko deželo inu Ieruzalem na meisti tih rimskih cessariev tedai regiral, umerl inu preden ie en drugi capitan, katerimu ie bilu Albinus ime, iz Ryma v Ieruzale[m] prišal, ie ta iudovski šcoff Ananus en concilium zbral, pred ta isti s. Iacopa poklical, nemu zapovedal, de bi Cristusa, Božyga Synu zatayl, tiga nei hotel diati, zatu ga ie rekal s kaminem possuti inu so ga iz verha tiga templa pehnili, v tim so se nemu obei koleni vlomile. Inu kadar ie na tleh pul živ ležal, ie roke pruti nebu deržal inu molil, rekoč: »Gospud, odpusti nim, zakai oni ne veido

veido, kai deio.« Inu v tim ga eden z anem farbarskim kolom na čelu udari, de ie zdaici umerl. Iosefus piše, de ty ludi so ga za taku svetiga inu brumniga deržali, de so diali, za nega martre inu smerti ie tu meistu Ieruzalem zatreneu. Inu on ie poleg tiga templa, gdi ie ubyen, pocopan.¹¹⁰

Kateri s. Iacop pag oli en drugi ie le-ta list pissal, ty vučeniki glib ne pravio. Oli vsai ta vegši deil ga timu Alfeov persoduo. Ty eni pag, s. Ieronim tudi, pravio, de nei obeniga iogra, temuč eniga, katerimu ie Oblia bilu ime, ta ga ie na meisti inu v tim imeni s. Iacopa pissal. Ta Božy mož Martin Luter neče kratku, de bi on eniga iogra bil, zakai on cilu v tim drugim capituli Moizesu, Genes. 15, inu s. Paulu, Rom. 4,¹¹¹ inu vsimu S. pismu od te vere v Cristusa, de sama tiga človeka pred Bugom pravičniga ne sturi inu ne izveliča, zubper piše. Inu on tudi od Cristuseviga opravila inu zaslužena mallu oli skorai ništer ne piše, koker ty preroki inu drugi iogri
G 2 deio.

S. Iacob, Alfeov syn, piše le-ta list zubper hynavske nepokurne kersčeni-ke.

110 Celotna predhodna stran do konca komentiranega odstavka z opisom življenja in smrti Jakoba je prevod in preubeseditvev II. poglavja (Jacobus frater Domini) iz dela *De viris illustribus*. V njem je Hieronim zbral 135 biografij avtorjev antike do konca četrtega stoletja (Hieronim je svojo zbirko življenjepisov, med katerimi je tudi njegova avtobiografija, končal leta 392 oz. 393 v Betlehemu), biografija Jakoba je druga po vrsti, začenja pa se s stavkom: »Jacobus, qui appellatur frater Domini (Galat. I, 19), cognomento Justus, ut nonnulli existimant, Joseph ex alia uxore, ut autem mihi videtur, Mariae sororis matris Domini (Joan. XIX, 25), cujus Joannes in libro suo meminit, filius, post passionem Domini statim ab Apostolis Hierosolymorum episcopus ordinatus, unam tantum scripsit Epistolam, quae de septem Catholicis est, quae et ipsa ab alio quodam sub nomine ejus edita asseritur, licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem.« Hieronim se v Jakobovi biografiji sklicuje na neohranjeni zapis o Jakobu iz dela *Hypomnemata* krščanskega zgodovinarja Hegesipa (110–180) ter na pripoved o Jakobovi smrti iz *Židovskih starožitnosti* Jožefa Flavija (XX,9,1).

111 1 Mz 15,1–5. Rim 4,3–22.

112|Jn 15,27.

113|1 Kor 2,2.

deio. Ty pravi iogri inu pridigary raven drugiga vuka imaiio tudi od Cristusa, koker Cristus pravi, Ioh. 15,¹¹² pryčovati. Inu s. Paul pravi, 1. Cor. 2,¹¹³ de drugiga ne vmei, samuč Cristusa pridigati. Obtubodi dur bodi, kir od Cristusa prov ne govori oli pisše, ta isti nei en ioger ne pravi pridigar. Inu on ie vzel ene bessede iz s. Petra lystov, iz tiga se zastopi, de ie po s. Petri bil inu pissal. In summa: on zuper te pisše, kir se s to vero hvalio, oli to vero z dianem ne izkažo.

Lipe navuke piše.

Kadar pag le-ta list vže dosti leit, koker tudi s. Ieronim pravi, s. Iacopu Alfeu iogru persoiem inu lipe, potrebne iogerske navuke v sebi derži, naisi v tim drugim capituli drigači, koker ty drugi iogri (oli se ima prov zastopiti) od te vere govori, mi ga tudi hočmo za iogerski imeiti inu deržati.

AR-

ARGUMENT, SUM-

ma le-tiga s. Iacopa
listu.

V Tim pervim capituli opamina¹¹⁴ vse verne, de vse žlaht nadluge, kir nim za vero volo prido, volnu inu z vesseliem preterpe. Inu de prossio z pravo stonovito vero Boga za modrost. Inu vuči, de ta človeiski stan inu leben na tim sveitu kratku terpi. Te hude grešne izkušnave prydo od naših hudih želli, ampag kar ie dobriga v nas, tu pride od Buga. Za teim vely, de retku, malu, z mišlao, prez serda imamo govoriti, Božyo bessedo gorivzeti inu slušati, ta nas izvelyča. Te prave Božye službe so tim božim ludem sturiti dobru inu brumsku se deržati.

V tim drugim vely, de te kersčenike, boge inu bogate, imamo za glih deržati, zakai Bug te boge za lubu ima. Za teim z dostimi bessedami inu exempli pryčue, de vera prez dobrih dell pred Bugom ne vela, človeka ne izvelyča.

G 3 V tim

I
Verni imao terpeti, moliti, hudim želem stati zubper, pomišlao govorit, Božy bessedi slušati, boge obiskati.

114|Opomina.

2
Verni vse ludi glih lubio, vero z dobrimi delli izkažo.

Predgovor čez ta list.

3
Imamo ie-
zik vuzda-
ti, ž nim
nikomer
škoditi.

*V tim tretym vely, de naš iezik vselei
na vuzdi deržimo, aku nekar, taku sebi
inu drugim ž nim veliko škodo sturimo.
De en pošten leben pelamo, pred nydom,
sovraštvom se varuiemo, de se po nebeski
modrusti deržimo.*

4
Z nikomer
se serditi,
v grehah
prebivati.

*V tim četertim prepoveida vmei sebo se
kregati, eden drugiga opravlati, sovraži-
ti, hude lušte imeiti, zakai ty, kir v takih
grehah prebivaio, od Buga ništer ne
sprossio, inu de vse riči imamo Bogu iz-
ročiti.*

5
Ty nemi-
lostivi bo-
do prez
vse milosti
obsoieni.

*V tim petim pryti ostru tim bogatim,
kir s to sylo inu golufio okuli hodio, tim
bozim ne podile. Potle vely tim vernim,
de v tim terplenu bodo volni inu de se
troštaio s teim, kar nim naprei v nebessih
stoy. Za teim vuči, koku se imamo, kadar
smo zdravi, vesseli oli bolni, deržati,
inu de tih vernih molitov pred
Bugom veliku opravi
inu obderži.*

SVE-

SVETIGA IACO- pa list.

TA PERVI CAP.

Opomina, de vse žlaht nadluge inu izkušnave z vesseliem gori vžamemo inu de prossimo s to vero Boga za mo- drost. Potle pravi, kakov lon primemo, kadar te nadluge preterpimo, inu de te hude žele inu misli prideio iz našiga iz- kaženiga messa inu kar ie dobriga, radi poslušamo inu de se ne serdimo. De imamo Božyo bessedo nekar samuč po- slušati oli brati, temuč po ni se deržati. Na koncu pravi, kakove so te prave Bo- žye službe.

IAcob, Božy inu tiga Gospudi Je- zusa Cristusa hlapec, tim dvanaist žlahtom, kir so sem tar tam rezkro- pleni, zdravie prossim. ^[2]Mui bratie, deržite za veliku vesselie, ^[3]kadar vi v mnogetere izkušnave padete inu le- tu vi imaite veiditi, de taka

A.
Imamo z
vesseliem
terpeti,
moliti,
terdni v ti
veri biti.
Act. 8, 5.
Rim. 5.
1. Pet. 1.

G 4 skuš-

Prov. 2.
Math. 7.
Luc. 11, 18.
Iob 14, 16.
Mar. 11.

skušna te vaše vere rody tu volnu terplene, ^[4]tu volnu terplene pag ima terdnu obstati do konca, de bote popolnoma inu cily, inu de neimate obeniga pomankane.

^[5]Aku pag komu vmei vami manca modrusti, ta prossi od Buga, kir daie vsem preprostu inu nikomer oponaša inu nemu bode dana. ^[6]Oli on prossi s to vero, nekar cvivlai-oč, zakai kateri cvivla, ie on glih tim morskim vallum, kir bodo od veitrov goneni inu gibleni. ^[7]En tak človik le ne missli, de bi on kai od Buga pryel. ^[8]En človik duie missli, ie neobstoyeč na vse suih potih.

Eccle. 14.
Esa. 40.
Luc. 12, 16.
1. Pet. 1.

^[9]En brat, kir ie nizkiga stanu, ta se hvali ž nega vissokoto, ^[10]inu kateri ie bogat, ta se hvali ž nega nizkostio. Zakai on se rezyde koker en cveit te trave, ^[11]tu sonce gori gre s to vročustio inu ta trava usahne inu ta nee cveit doli pade inu nee lipota konec vzame, glih taku

ta

ta bogati ž nega imeinem segnye.

^[12]Izvelyčan ie ta mož, kir to izku- Iob 5.
šno preterpi, zakai kadar on bo iz-
kušēn, bo pryel to krono tiga leb-
na, katero ie ta Gospud oblubil
nim, kir ga lubio.

^[13]Nisče, kadar bo izkušēn, ne reci: *B.*
»Iest sem od Buga izkušēn,« zakai *Kar ie v
nas dobri-
ga, tu ie
Božie, kar
ie hudiga,
tu ie naše.*
Bug nei en izkušnavec h timu hudi-
mu, on nikogar ne ie izkušā, ^[14]temuč
en vsaki bo izkušēn, kadar ie od suih
lastnih luštov odvličen inu odvablen.

^[15]Potle, kadar ie ta lušt počet, rody Ioh. 3.
ta greh, inu kadar ie ta greh doko-
nan, rody to smert. ^[16]Ne obnorite se,
mui lubeznivi bratie, ^[17]sledne dobru
darovane inu sledni popolnoma dar,
pride od ozgorai, od Očeta te luči,
per katerim nei obeniga preminena,
ne preobračena te luči inu te tem-
me. ^[18]On ie nas po sui lastni dobri *1. Cor. 4.
1. Pet. 1.*
voli rodyl skuzi to bessedo te risni-
ce, de bomo ty pervični tih nega
stvari. G 5 Obtū

C.
Beseda
Božya se
ima v nas
okoreniti,
de sui sad
pernesse.
Prov. 17.
Eccles. 5.

^[19]Obtu, mui lubi bratie, sledni člo-
vik bodi hiter h timu poslušanu,
ampag kassan h timu govorienu,
inu kassan h timu serdu, ^[20]zakai tiga
človeka serd ne dei, kar ie prov
pred Bugom. ^[21]Za tiga volo položi-
te od sebe vso nečistost inu obil-
nost te hudobe, inu primite s to
krokoto ¹¹⁵ to noter vas zasaieno bes-
sedo, katera more ohraniti vaše du-
še. ^[22]Bodite ty, kir deio po tei bes-
sedi, inu nekar samuč poslušαιο, de
sami sebe obnorite. ^[23]Zakai, aku du
le poslušā to bessedo inu po ni ne
dei, ta isti ie glih enimu možu, kir
tu suie oblyčie, s katerim ie royen,
notri v enim špegļu ogleda, ^[24]zakai
potle, kadar se ie pogledal, gre
proč inu zdaici pozabi, kakeršne
štalti ie bil. ^[25]Ampag kateri prov
pogleda v to popolnoma postavo te
prosty inu v ni ostane inu nei en
pozabliivi poslušavec, temuč eden,
kir tu dellu sturi, ta isti bode iz-
veličan

115| Krotkoto.

Math. 7.
Rom. 2.

veličan v suim dellu. ^[26]Aku pag kei du vmei vami se zdy, on služi Bogu inu ne vuzda suiga iezika, temuč zepela tu suie serce, tiga istiga Božya služba nei ništer vredna. ^[27]Ena čista inu prez madeža Božya služba pred Bugom inu Očetom ie le-ta te sorote inu vduve obiskati v nih revah inu sam sebe prez madeža od tiga svita se deržati.

1. Pet. 3.
Iac. 3.

A. S. Iacop vsem kersčenikom, oli vsai nerveck¹¹⁶ tim vernim Iudom, kir so tedai, koker zdai, mnogeterih deželah prebivali inu kir poprei v tim celim catehismu, tu ie, v ti veri kersčanski navučeni bili, piše. Inu kadar ty pravi kersčeniki od vseh stran, od zľudia, messa inu svita v myru inu ne v myriu morajo dosti terpeti. Obtú on tukai nee silnu trošta inu pryčúie, de nadľuge so tim kersčenikom pridne, zakai te iste nee sture prov verne, volne, pohlevne, brumne, zanesľi-

Koker
Cristus na
tim sveitu
nei myru,
česti, bla-
ga imeil,
taku vsi
verni tiga
neimaio.

116|Nerveč.

ve

*ve inu terpežlive. Inu taku volnu terple-
ne, trošt inu vesselie v težkih nadlugah ie
tih kersčenikov ta prava modrost, nim
dana od Buga skuzi to pridigo tiga S.
evangelia, obtu on vely, de za tako mo-
drost le samiga Boga stonovito vero pros-
simo, inu nom oblubi, de bomo uslišani.
Za teim tudi te boge, na tim sveitu za-
veržene, trošta, de so vissoki, v veliki ča-
sti pred Bugom, kir so skuzi to vero synu-
vi Božy ratali. Ioh. 1.¹¹⁷ Raven nih tudi
tim bogatim zapoveda, de zmisljo, koku
tu blagu, zasth,¹¹⁸ oblast, vse naše diane,
stan inu leban tiga svita cilu kratku, ko-
ker te rože inu trava, terpe. Potle zepre
sui vuk od volniga terplena inu pravi, de
so srečni, kir imajo dosti nadlug, kadar v
tih istib¹¹⁹ v ti veri obstoye inu preterpe.*

117|Jn 1,12.

118|Čast.

119|Istih.

Vse dobru
ie od Bu-
ga, vse hu-
du ie od
vraga inu
od našiga
skaženiga
messa.

*B. Dosehmal ie govuril od tih vuna-
nih izkušnav inu nadlug, kir nom od
Buga h dobrimu bodo dane, zdai pag
govori od tih naših noternih messenih
izkušnav, tu ie, od tih hudih luštov, ty
ne prydo od Buga, temuč od hudiča inu
od na-*

od našiga izkuženiga¹²⁰ messa, kir nas na greh nagano. On tukai z dostimi besse-
dami zagovarje Boga, de ty grehi ne pri-
do od Buga, koker ty eni meinio, greh ie
naš, nekar Božy, Bug grehe sovražji.
Psal. 5.¹²¹ Obtu on tukai pravi, de vse do-
bru inu nekar tu hudu pride iz nebes,
Bug ie vselei dober, on se ne preminuie,
koker sam govori: »Iest sem ta Gospud
inu iest se ne preminuiem.« Mala. 3.¹²²
Num. 23 za teim pravi koker s. Peter, 1.
Pet. 1,¹²³ de Bug nas skuži ta evangeli
druguč predeluie inu rody, de smo sveta
Božya stvar.

C. Vuči, koku inu s čim imamo služiti
Bogu, hvaležni pruti nega dobruti se iz-
kazati, de imamo radi, iz serca Božyo
bessedo poslušati, po tei isti en brumen,
čist, svet leben, naš stan pelati, Bogu slu-
žiti, od Buga govoriti, božim ludem inu
vduvom dobru sturiti. Te bessede, kir
pravi »izveličan bo v suim dellu«, bomo
v tim drugim capituli izlagali.

Prave Bo-
žye službe.

120|Izkaženiga.

121|Ps 5,5.

122|Mal 3,6.

123|4 Mz 23,19;
1 Pt 1,3.

TA

S. Iacopa list.
TA II. CAP.

*Vuči inu vely vse ludi, taku dobru te bo-
 ge, zaveržene, koker te bogate inu obla-
 stne, lubiti inu poštovati, zakai Bug
 več z božimi koker z bogatimi derži.
 Prava lubežan vse zapuvidi derži, ka-
 teri eno prelomi, ta vse prelomi. Prava
 vera se izkazuie s to lubežno inu zo
 vsemi dobrimi delli, sice ta vera prez
 dobrih dell ie kriva, hinavska inu
 mertva.*

A
 Verni bozi
 so lubiši
 Bogu ko-
 ker never-
 ni bogati
 inu oblast-
 ni.
 Levit. 19.
 Deut. 16.
 Pro. 24.
 Eccle. 24.
 Iob. 31.

MUi bratie, ne imeite te vere
 Mod našiga Gospudi Jezusa
 Cristusa visoku čestčeniga s teim
 rezgledovanem tih ludi. ^[2]Zakai
 aku gre noter v tu vaše vkupe
 zbrane en mož z anem zlatim per-
 stanom inu z anem lepim gvantom
 obličen inu gre noter tudi eden z
 anem gardim gvantom, ^[3]inu vi gle-
 date na tiga, kir ima lep gvant, inu
 pravite

pravite k nemu: »Ti sedi semkai, na tu bulše,« inu h timu bozimu pravite: »Stui ty tamkaie,« oli: »Sedi tukai pod ta scamen muih nug.« ^[14]Neiste li vi per sami sebi rezgledane sturili inu ste rihtary tih hudih misel ratali[?] ^[5]Poslušajte, mui lubi bratie. Nei li Bug te boge tiga svita izvolil, de bodo bogati v ti veri inu erbiči tiga kralevstva, kateru ie on oblubil tim, kir ga lubio[?] ^[6]Vi pag za špot imate tiga boziga. Ty bogati, neso li ty, kir silo nad vami obhaieio inu vas pred pravde vlačio[?] ^[7]Ne šentuio li oni tu dobru ime, po katerim ste vi imenovani[?]

^[8]Aku pag vi to kralevo postavo dopolnete po tim pismi, lubi tuiga bližniga koker sam sebe, taku vi dobru deite. ^[9]Aku pag vi imate enu rezgledovane na te ludi, taku vi grešite inu bote svarieni od te postave koker ty prestopavci. ^[10]Zakai, kateri to celo postavo derži, inu le na
eni

B.
Te
nervegše
zapuvidi
Božye so
le od
lubezni.
Levit. 19.
Math. 22,
5.
Marc. 12.
Rom. 13.
Gal. 5.

eni greši, ta ie na vseh dolžan. ^[11]Zakai ta, kir ie dial »Ne prešuštvai«, ta isti ie tudi dial »Ne ubyai«. Aku ti ne prešuštváš, ubyaš pag, taku si ti en prestopavec te postave. ^[12]Taku govorite inu taku sturite koker ty, kir imαιο obsoieni biti skuzi to postavo te fraynge. ^[13]Zakai zuper tiga, kir milosti ne sturi, se bo pravda prez milosti delala. Inu ta milost se bo hvalila zuper to pravdo.

C.
Koker ta
duša v tim
telessu s
teim gib-
lanem, ta-
ku ta vera
s to bru-
mo, lube-
zenio se
izkažuie.
Luc. 3.
1. Ioh. 3.

^[14]Kai pomaga, lubi bratie, kadar kei eden pravi, on ima to vero, inu neima tiga diane[?] Aku taka vera ga more ohraniti[?] ^[15]Inu ako en brat oli sestra so nagy inu potribuio vsagdaniga užitka ^[16]inu kei eden izvmei vas pravi k nim: »Puidite z myrom, segreite se inu nasytite se,« inu nim ne daste, kar k nih tellessu potrubuio, kai nim tu pomaga[?] ^[17]Glih taku tudi ta vera, aku neima diane, ie mertva sama na sebi. ^[18]Oli kei bi pag eden mogel reči: »Ti imaš to vero

vero inu iest imam ta deila, pokaži ti meni tuio vero iz tuih dell, taku iest hočo tudi tebi muio vero z muiemi delli izkazati. ^[19]Ti veruieš, de ie sam Bug[?] Ti prov deiš, ty zludi tudi veruio inu trepečo.«

^[20]Hočeš li pag veiditi, ti prazni človik, de ta ista vera prez dell ie mertva[?] ^[21]Nei li Abraam, naš oča, iz dell pravičin sturien, kadar ie suiga synu Izaaca na tim altariu offroval[?] ^[22]Ti tukai vidiš, de ta vera ie pomagala nega dellom inu skuzi ta della ie ta vera popolnoma ratała. ^[23]Inu ie tu pismu dopolne-

Gen. 22.

nu, kir pravi: »Abraam ie Bogu veroval inu ie nemu h ti pravici persoienu inu ie en periatel Božy imenovan.« ^[24]Nu, vi vidite, de ta človik skuzi ta della bo pravičin sturien inu nekar skuzi samo vero.

Gen. 15.
Rom. 4.
Gal. 3.

^[25]Glih taku ta curba Raab, nei li ona skuzi ta della pravična sturiena, kir ie te sle gori vzela inu ie nee

Iozue 2.
Heb. 11.

H po

po enim drugim potu vunkai pustila[?] ^[26]Zakai koker tu tellu prez duha ie mertvu, taku tudi ta vera prez dell ie mertva.

124|Koncu.

Verni, bozi inu bogati, so pred Bugom ene vrednusti.

A. Na konca¹²⁴ tiga perviga capitula ie vučil, de nervegše Bogu dopadeče službe so, kadar mi bozim ludem, sorotom inu vduvom pomagamo inu se z našim stanom inu lebnom poštenu deržimo. Natu pag, kadar ie veidil inu vidil, de dosti kersčenikov se zdee, de prov veruio, naisi za boge ludi ništer ne rodio, obene lubežni ne izkažeio, v velikih, v smertnih, v neglavnih grehah inu v sramoti prebivaio, zuper te iste on tukai v le-tim capituli piše. Nerpoprei prepoveda kersčenikom, de neimaio te bogate neverne za suiga prida volo več koker te bože verne poštovati oli od nih deržati, zakai ta evangeliu[m] inu ta prava vera kersčanska bode nerveč od tih bogatih inu velikih zašpotovana, koker so ty šcoffi, fary inu oblastniki v Ieruzalemu od Cristusa govuri-

govurili, kir so diali, Ioh. 7: »Kei eden iz vyudov oli farizeio na nega veruie, samuč le ta prekleti gmain folk.«¹²⁵

125| Jn 7,48–49.

B. S to postavo Božyo spričuie, de s takim rezlotkom, kir se več ty bogati koker ty bos postuio, se greši zuper vse Božye zapuvidi, zakai Bug ie zapovedal vse gluh, boge inu bogate, periatile inu sovražnike, lubiti; kir tiga ne dei, ta ie v nemilosti Božy. Zakai Božya milost ie čez vse nega stvare inu riči, obtu tudi per nas ima ta milost inu lubezan veliku pruti vsem ludem velati.

Grešio, kir te bogate več koker te boge postuio.

C. V le-tim puslednim deilu on od te vere, de človeka sama ne izveliča, vsimu S. pismu zuper inu drugači, koker Moizes, Gen. 15, Esa. 53, Abacuc 2, s. Ianž. 1, 3, 5, 6, 8, 11, 14, 20 inu s. Paul, Rom. 3, 4, 5, 10, 14, 1. Cor. 1, 2. Cor. 5, Ephe. 2 etc. pišeo. Oli on tu dei zavolo nepokornih, pofarbanih inu hynavskih kersčenikov, kir so se veliku, koker eni per sadašnjim času, s to vero inu s teim evangeliom hvalili, oli per nih se nei vi-

Ostru zubper hynavske nepokurne ialove kerscenike¹²⁶ govori.

126| Kersčenike.

H 2 dilu

*dilu obena lubezan, pokura; zuper take, kir neso obeniga sadu te vere, obeniga do-
briga della izkazali, on tukai govori. Za-
kai vsi pravi verni, koker Abraam, vsi
očaki, preroki, iogri, ia, curbe Raab,
Maria Magdalena, so naprei Bogu lubi,
pokorni, so se brumsku deržali, Bogu inu
ludem služili; risnica ie, gdi ie ta prava
vera, ona se izkazue inu pryčue z dobri-
mi delli. Inu de le ta sama živa, prava
vera, kir tu zaslužene inu pravico Cri-
stusevo nase perpravi, človeka izvelyča,
tu smo v tei Dolgi predgovori čez Novi
testament, v tim tretym inu četertim
deillu zadosi spryčali.¹²⁷*

TA III. CAP.

*Vely iezik za zobmi deržati, zakai
hud iezik vse hudu obudi; tak vuk
z lepimi perglibami terdi. Potle
pravi, kakove šege ie ta prava ne-
beška modrost inu kakova ta poze-
mliska.*

Mui

127| Primož Trubar, *Tiga Noviga testamenta ena dolga predgovor*, 1557, pog. VII, v: Jonatan Vinkler (ur.), *Primož Trubar, Tiga Noviga testamenta ena dolga predgovor 1557, En regišter, ena kratka postila 1558*, Zbrana dela Primoža Trubarja 8, Ljubljana 2012, 84–163.

MUi bratie, nekar se vsaki ne podstopi moister biti inu imate veiditi, de mi teim vegšo pravdo bomo pryeli, ^[2]zakai mi vsi v dostih ričeh grišimo. Aku pag kei du z obeno bessedo ne griši, ta isti ie en popolnom mož, kir more tu suie cillu tellu na vuzdi deržati. ^[3]Pole, mi tim konem v nih vusta te berzde devamo, de nas slušαιο, inu nih cillu tellu okuli obračamo. ^[4]Pole, te barke, naisi so taku velike inu od močnih veitrov bodo gonene, taku vsai bodo one od eniga mahiniga timona (vesla)¹²⁹ obernene, kamer hoče ta, kir no rovna. ^[5]Glih taku tudi ta iezike¹³⁰ /ie/en maihin vud inu velike riči naredi. Pole, en mahin ogen, kakov velik gost vužge[?] ^[6]Inu ta iezik ie tudi en ogen, en sveit, poln hudobe. Taku ie ta iezik vmei našimi vudi postavljen, kir omadežuie tu cillu tellu inu vuziga tu kollu našiga roistva, kadar ie

H 3 vu-

A.
Veliki grehi se z iezikom sture, obtu se inu¹²⁸ vuzdati.
Math. 23.
Eccle. 14,
19, 25.

128|Ima.

129| Raba slovenskega izraza ob tujki (timon – veslo) je Trubarjev prevodni interpretativni dostavek za lažje razumevanje bibličnega besedila, ki ga L1545 in V nimata. Sicer Trubarjevo besedilo sledi L1545:

»⁴Sihe / die Schiffe / ob sie wol so gros sind / vnd von starcken winden getrieben werden / werden sie doch gelenckt mit einem kleinen Ruder / wo der hin wil / der es regieret.«

V: »⁴Ecce et naves, cum magnæ sint, et a ventis validis minentur, circumferuntur a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit.«

130|Iezik.

vužgan od pekla. ^[7]Zakai sledna natura tih diviaščin inu tih ptyc inu tih kač inu tiga morya bode vuzdana inu so vuzdane od človeiske nature, ^[8]ampag tiga iezika oben človik ne premore vuzdati, ie enu zlu, kir se ne more vuzdati, polnu smertniga strupa; ^[9]z nim mi hvalimo Boga, tiga Očeta, inu ž nim kalnimo te ludi, kir so po spodobi Božy stvarieni. ^[10]Iz enih vust gre hvala inu kletva. Mui bratie, tu nema taku biti. ^[11]Zvira li en studenic iz ene iame slatko inu kisselo vodo[?] ^[12]Eno figovu drevu, mui bratie, more li olike, oli ena vinska terta fyge roditi[?] Glih taku en studenec ne more slano inu slatko vodo dati.

Gen. 1.

B.
Vu čem
inu s čim
se ta prava
Božya
modrost
inu kunšt
izkazuie.
Rom. 13.

^[13]Du ie vmei vami moder inu kunšten[?] Ta isti izkaži ž nega poštenim dobrim stanum sua della v ti krotkoti inu modrusti. ^[14]Aku vi pag grenak nyd inu kreg vašim sercei imate, taku se ne hvalite inu

ne

ne lažite zuper to risnico. ^[15]Zakai le-taka modrost ne pryde ozgorai, temuč ona ie pozemliska, živinska, hudičeva. ^[16]Zakai, gdi ie nyd inu kreg, tukai ie zmešnava inu vsaku hudu dellu, ^[17]ampag ta modrost, kir ie od ozgorai, ie nerpoprei čista, myrnova, masna, si pusti dopovedati, polna milosti inu dobriga sadu, prez opravlane inu prez hynavščine. ^[18]Ta sad pag te pravice se seye v tim myru tim, kir myr delaio.

A. V le-tim capituli ostru inu dolgu zuber tu moistrovane, opravlane, reznasane inu hude iezike govori. Zakai ty, kir ludi rihtuio, nih diane, bessede, šib-koto inu pomancane le na hudu izlagajo, bodo od Buga težko pravdo pryeli. Inu kadar mi tudi čestu, v dostih ričeh krivu deimo inu greišimo, obtu mi neimamo našiga bližniga zavolo vsakiga tadla oli greha opravlati, temuč nemu zanesti, nega padec zakryti. Natu on vissoku hvali
H 4 te ludi,

Prazne, opravlavce, hvalce, iezične ostru svari, veli nih iezik za zobni¹³¹ deržati.

131|Zobmi.

S. Iacopa list.

te ludi, kir znaio sui iezik prov rovnati, inu pravi, de se s teim iezikom dosti hudi-ga inu dobriga sturi, inu ga h dostim ričem perglihuie inu svary, s teim nas vuči, de imamo ta naš iezik na vuzdi deržati. Inu kir pravi, de ta »iezik vužiga tu kollu našiga roistva,« tu ie, ta iezik per vseh ludeh, per otrucih, per starih, per možeh, ženah, božih inu bogatih, kadar ga zľudi gible, ie hud, od nega vse zľu pryde. S. Martin Luter le-te bessede le-taku tolmečuie: »Inu on vužiga vse naše rovnane,«¹³² tu ie, oskruni vse naše diane. le-te bessede imaiio vsi opraulauci inu lašniki dobru samerkati, kai nim od Buga naprei stoy.

Modrost
Božya ie
krotka,
vsem prid-
na inu lu-
ba.

*B. Zuper te posvitne modre inu vučene, kir se ž nih kunštio offertuio, iz preprostih špot delaio, obene lubexni pruti bozim, ne poštena izkažo inu kir nyd nosio, ostru govori. Zakai ta modrost oli kunšt, kir človeka ne popravi, dobriga, brumniga, pohlevniga, bogaboyečiga, krotkiga, milostiviga, pošteniga ne sturi, temuč offertniga, divyga, ostriga, nemi-
lostiviga,*

132| Jak 3,6 (L1545):
»Vnd die Zunge ist auch ein Feuer / eine Welt vol vngerechtigkeit. Also ist die Zunge vntr vnsern gliedern / vnd befleckt den gantzen Leib vnd zündet an allen vnsern wandel / wenn sie von der Helle entzündet ist.«

Ta IIII. cap.

121

*lostiviga, nepošteniga, taka Modrost oli
kunšt nei Božya, temuč ie prekleta, po-
svitna, pozemliska inu hudičeva. Zakai
ty pravi kersčeniki so brumni, tihi, zo
vsemi myr imaiio inu derže. Le-tih bes-
sed pravo izlago imate Gal. 5.¹³³ Gdi s.
Paul šteye, kakova so ta messena inu ta
duhovska della.*

133|Gal 5,22–23.

TA IIII. CAP.

*Pravi, kakove skode¹³⁴ prido od messenih
luštov, žel, nydov, kregov, offerti, oprava-
vlana, de s takimi grehi Boga ž nega
milostio od sebe preženo. Obtui imaiio
pohlevni inu pokorni biti Bogu, žludiu
žubper stati inu po Božy voli se deržati.*

134|Škode.

OD kod priido boii inu kregi
vmei vami[?] Nei li od tod[,]
iz vaših žel, kir kreg delaio v vaših
vudih. ^[2]Vi želite inu ništer neima-
te, vi nidate inu sovražite inu

A.
Hudi lušti,
opravlane,
kregi, ne-
čistost, za-
špoto-

H 5 s teim

vane nei-
maio per
vernih biti.

1. Ioh. 2.
Gal. 1.

Gen. 6.
Rom. 8.

Prov. 3.
1. Pet. 5.
Ephe. 4.

s teim ništer ne dobite, vi se boyute inu kregate inu s teim ništer ne obderžite, zakai vi ne prossite. ^[3]Vi prossite inu ništer ne primete, zatu, kir vi hudu prossite, de bi v tih vaših luštih zadiali. ^[4]Vi, presuštniki inu prešustnice, ne veiste li, de ta periazzen tiga svita ie sovraštvu z Bugom? Kateri tedai hoče en periatel biti tiga svita, ta bo Božy sovražnik. ^[5]Kai vi meinite, de tu pisnu zabston pravi: »Ta duh, kir notri v vas prebiva, ^[6]žely zubper ta nyd,« inu on daie vegšo gnado. Obtū pravi: »Bug tim offertnim stoy zubper inu tim pohlevnim da milost.« ^[7]Bodite tedai podverženi Bogu, ampag timu zludiu stuite zuper inu on od vas pobeži, ^[8]perbližuite se h Bogu in on se bo qvom perbližoval. Vi, grešniki, očistite roke inu vi, kir ste duye misli, sturite vaš serca čista. ^[9]Bodite revni inu klaguite inu se plačite, vaš smeh

smeh se preoberne na plač inu vaše
vesselie na žalost. ^[10]Bodite pohlevni ^{i. Pet. 5.}
pred Bugom, taku vas poviša. ^[11]Lu-
bi bratie, ne govorite hudu eden od
drugiga; kateri od suiga brata hudu
govori inu sodi suiga brata, ta isti
od te postave hudu govori inu sodi
to postavo. Ako ti pag sodiš to po-
stavo, taku ti nesi, kir bi to postavo
deržal, temuč te postave en rihtar.

^[12]En sam ie, kir daie to postavo, ta ^{Rom. 14.}
isti more ohraniti inu pogubiti. Du
si ti, kir drugiga sodiš[?]

^[13]Nu, vi, kir pravite: »Danas oli ^{B.}
iutri puidimo v le-tu meistu inu ^{Kratki,}
undukai hočmo enu leitu biti inu ^{revni so}
kupčovati inu dobivati,« ^[14]Vi, kir ne ^{človeiski}
veiste, kai zaitra bode, zakai kai ie ^{dnevi na}
vaš leban[?] Ie en tomff, kir mai- ^{zemli.}
hin čas terpi inu potle pogine. ^{Iob. 14.}

^[15]Zatu bi imeili reči: »Aku ta Gospud ^{Act. 18.}
bo hotel inu aku bomo živi, hočmo ^{i. Cor. 4.}
le-tu oli unu sturiti.« ^[16]Vi se pag
hvalite

hvalite v ti vaši offerti, sledna taka hvala ie huda. ^[17]Zakai kateri zna dobru diati inu ne dei, timu ie greh.

Mi imamo
Boga za
pridne inu
poštene
riči prossi-
ti inu mo-
liti.

A. Še pag te fals hynavske kersčenike ostru svari zavolo, kir se s to vero, s teim evangeliom hvalio, oli obene lubežni pruti Bogu inu ludem, ne brume, ne poštena ne izkažo. On hoče od nih imeti, de tim hudim luštom, tim messenim želem inu timu hudiču zuper stoye inu de enu čistu, dobru serce imaiio inu de Boga za poštene, potrebne h timu nebeskimu izveličanu /ričy/prossio, s teim oni Boga k sebi perpravio, de suio milost na nih izkaže. Te bedesse,¹³⁵ kir tukai pravi: »Ta Duh, kir notri v vas prebiva, žely zuper ta nyd inu on daie vegšo gnado,« tu ie tulikain, kateri serd, nyd, lakomnost, offert, nečistost ima, v takim nei S. Duh, zakai gdi inu per kom ie ta S. Duh, timu daie veliko gnado, de ie brumen, čist, za prave riči Boga prossi, de ie uslišan. Za teim sylnu govori zuper te rezna-

Ta IIII. cap.

125

reznašavce inu opravlavce, nim pravi, de oni ž nih reznašanem Bogu v to nega postavo, pravdo inu oblast segaio.

B. Zubper prešerne, kir se prevzamo, de hote eno reč začeti inu sturiti, prodati inu kupiti, tar si Bogu dopadi oli nekar, tukai piše. Inu takimu prevzetiu stavi naprei ta naš kratig, negvišen leben oli život. Salomon, Pro. 27, ie tudi poprei od tiga govuril, kir pravi: »Ne hvali se s teim zaisteršnim dnem, zakai ti ne veiš, kai se tebi more danas pergoditi.«¹³⁶ Na koncu pravi, de ty, kir so skuzi to pridigo tiga S. evangelia h timu spoznanu prišli, de veido, kai Bug od nih hoče imeiti, inu ga ne deio, bodo grozovitu štraifani. Tu tudi Christus govori, Luc. 12.¹³⁷

Le dotle
Bug hoče,
se giblemo
inu živimo.

136|Prg 27,1.

137|Lk 12,16–20.

TA V. CAP.

Prerokuie inu ostru prity tim bogatim, lakomnim, kir sylo inu krivino s temi bozimi obhaieio, nim nih lon doli tergaio.

tergaio. S teim tudi te boge zatrene trošta, de take nadluge volnu terpe, Bug nim bode iz ž nih v kratkim pomagat; per tim vuči, koku se imaiio v žalosti, v vesselei, v lubežni inu pruti grešnikom deržati.

A.
Odertniki,
lakomni
bogati ve-
lik serd
Božy nase
nalagaio.
1. Thi. 6.
Rom. 2.

Deut. 24.
Luc. 8.

NU, vi bogati, plačite se inu tulite čez vaše reve, kir čez vas prydo. ^[2]Vaše blagu ie segnilu, vaš gvant ie od molev sneden, ^[3]vaše zlatu inu srebru ie eryavu inu nih erya bode zuper vas pričovala inu ieilla vaše messu koker ta ogen. Vi ste zbrali en šac v tih pu-slednih dnech. ^[4]Pole, tih delovcev lon, kir so vaše polee poželi, kateri ste vi z golufio obderžali, ta vpye inu tih žencev vpy je prišal pred ta vušesa tiga Gospudi te voiske. ^[5]Vi ste dobru lebali na zemli, vi ste hoclivi¹³⁸ bili inu pasli ta vaša serca koker na dan tiga klana.

^[6]Vi

^[6]Vi ste obsodili inu umurili tiga pravičniga, kir se nei vom stavl zubper.

^[7]Bodite tedai, lubi bratie, volni v tim terplenu do prihoda tiga Gospudi. Pole, en orač čaka na ta žlahetni sad te zemle inu nega čakaioč volnu terpi taku dolgu, de on pryemta dež viutro inu v večer. ^[8]Obtu vi tudi volnu terpite inu poterдите ta vaš serca, zakai ta prihod tiga Gospudi se perbližui. ^[9]Lubi bratie, ne vzdži eden zubper drugiga, de ne bote ferdamnani. Pole, ta rihtar pred daurimi stoy. ^[10]Mui bratje, vzamite k animu exemplu tih nadlug volniga terplena te preroke, kir so govurili v tim imeni tiga Gospudi. ^[11]Pole, mi nee, kir so terpeli, za izvelyčane deržimo. Vi ste slišali tu volnu terplene tiga Ioba inu vi ste vidili ta konec tiga Gospudi, zakai ta Gospud ie sylnu milostiv, inu ie eden, kir se usmili. ^[12]Pred

B.
Z velikim,
tezkim,¹³⁹
dolgim
terplenem
so vsi ver-
ni, Iezus
sam v ne-
bessa pri-
šli.
Act. 14.

Math. 18.

Math. 5.
Heb. 1.
1. Pet. 1.

139|Težkim.

C.
 Nisče ne
 presegui.
 Bolniki
 molyte,
 zdravi pui-
 te h Bogu
 etc. Gre-
 šniki se
 imajo vi-
 žati.
 Math. 5.
 2. Cor. 1.
 Mar. 6.

^[12]Pred vsemi ričmi pag, mui bra-
 tie, ne persequite, ne per nebi, ne
 per zemli, ne z obeno drugo per-
 sego, ampag vaša besseda bodi »ia«
 »ia« inu »ne« »ne«, de v to hyna-
 vsčino ne padete. ^[13]Aku kei du
 vmei vami ie z nadlugami obdan, ta
 moli. Ie li kei du dobre vole, ta pui
 te psalme. ^[14]Ie li du vmei vami bo-
 lan, ta pokličiči k sebi te stariše od te
 cerqve inu pusti čez se molyti inu
 žalbati s teim olem v tim imeni tiga
 Gospudi ^[15]inu ta verna molytou bo
 timu bolnimu pomagala inu ta Go-
 spud ga gori vzdigne inu ie li gre-
 he sturil, bodo nemu odpusčeni;
^[16]spoznai eden drugimu suie grehe
 inu molyte ede[n] za drugiga, de
 zdravi bodete. Zakai tiga pravični-
 ga molytov, kadar ie serčna, veliku
 vela. ^[17]Elias ie bil en človik, glih
 tim terplenem podveržen koker
 mi inu on ie molil eno molytou,
 de bi ne dežilu, inu nei de-
 žilu

3. Reg. 17,
 18.
 Luc. 4.

žilu čez zemlo try leita inu šest mescev ^[18]inu on ie spet molil inu nebu ie dalu dež inu ta zemla ie rodyła nee sad. ^[19]Lubi bratie, aku kei du vmei vami zaide od te risnice inu ga du preoberne, ^[20]ta ima veiditi, de kateri tiga grešnika od nega kriviga potu oberne, ta isti ie eni duši pomagal od te smerti inu on pokrye množico tih grehov.

A. Tim nevernim, lakomnim, nemilostivim oblastnim bogatim ludem, kir veden v luštih prebivaio, dobru lebaio, sylo z božimi obhaieio, strašnu prerokuie nim pravi, koku se nim inu nih blagei na sodni dan bo godilu. S teim te verne vuči inu opomina, de oni taki ne bodo.

Tim, kir po krivim, sylo blagu zbiraio, hudu pui-de.

B. Trošta te boge, kir sylo inu krivino od tih bogatih inu hude gosposčine terpe, vely, de zmisljo na sodni dan, kir skorai pryde, tedai Christus bo vso sylo inu krivino gori vzdignil inu grozovitu

Zveličani so ty, kir sylo terpe. Luc. 6.^[140]

140|Lk 6,22–23.

I štrai-

*štraifal inu tiga terplena lipee perglihe
inu exemple nim stavi naprei.*

Verni nei-
maio Bo-
žyga ime-
na
nepridnu
imenovati,
temuč
ede[n] za
drugiga,
zuseb v
bolezni,
moliti, s to
arznyo
perstopiti,
eden dru-
giga doli
prostiti.

*C. Prepoveda persegovati inu lagati
inu vuči, koku se ty revni, kir so v na-
dlugah inu bolni inu kir so zdravi, vese-
li, imαιο deržati. Inu kir tukai se vely s
teim olem mazati, tu on dei za duyh riči
volo. Per iogrovih časih ie Christus h po-
terienu tiga evangelia h takimu mazanu
inu oliu suo muč perdal, de ty bolniki so
skuzi tu mazane spet zdravi postali, ko-
ker od tiga S. Marco, 6,¹⁴¹ pišše. H dru-
gimu: v ti ludovski inu drugih deželah ie
mnogeteru žlaht ole bilu, h timu arcno-
vanu za dosti bolezan pridnu, obtu s.
Iacop vely se s teim olem za zdravie ko-
ker z ano arcnyo mazati inu moliti, de
Bug timu bolniku spet zdravie poverne.
Iz tiga vsaki zastopi, de tu cupersku pa-
pešku ole, s katerim le te bolnike, kir na
smerti leže inu poiemlo, zavolo, de nim
Bug nih grehe, kir so ž nih peteimi vudi
grešili, odpusti, žalbaio, nei od
Cristusa postavlenu inu tukai s. Iacob
ništer*

ništer ne govori. Skuzi tu ole, od kateri-
ga *Christus* pravi, so ty bolniki zdravi
postali, papežniki le strašio inu moree
nih bolnike, svetnike nad nimi kličeio
inu nee mažeio, kadar več ne vidio, ne
slišio, ne govore. Inu s. *Iacop* pravi, de
ta verna molytov, nekar tu ole, tiga bol-
nika ozdravi inu nemu dobi odpustig
nega grehov. Inu kir tudi sukai¹⁴² s. *Iacop*
pravi »spoznaite« oli izpoveite te grehe
eden drugimu etc. S teimi besedami ho-
te ty papežniki nih vušesno skrivno iz-
puvid, kir se ima od vsakiga vsaku leitu
enkrat enimu faryu oli menihu sturiti,
spriyčati. Oli tukai sledni prov rezgledai
inu merkai na te besede, aku s. *Iacob* od
take izpuvidi govori inu aku le-tei dvei
besedi »eden drugimu« farie inu meni-
he pomenio, aku se per tih dveyu besse-
doma fary inu menihi imaiio zatopiti;¹⁴³
taku le ty fary inu menihi, ti gmain lu-
di nekar, se imaiio eden drugimu izpove-
dati. Obtū taka izlaga inu zastop ie kriv
inu falš. S. *Iacob* hoče, de ty kersče-
I 2 niki,

142|Tukai.

Papešku s.
olc ie cu-
pernia inu
malikova-
ne.

143|Zastopiti.

Predgovor

niki, zuseb bolniki, imajo eden drugiga doli prossiti, odpustiti, spraviti inu eden si drugiga iz serca inu lubezni molyti, koker Christus, Matth././ 5,¹⁴⁴ tudi taku zapoveda.

Konec.

SVETIGA

PETRA DVA

listuva.

PREDGOVOR ŽESS¹⁴⁵
 PETRA PERVI LIST, DU OLI
 kai ie s. Peter bil, terpil, kei inu koku
 umerl, kai ie pissal.

S. Peter s pridevkom ie zveistu vučil, pissal, veliku terpil, na kof[n]cu chrižan.

Vetimu Petru ie poprei Simon ime bilu inu nemu ie Christus, naš Gospud, sam ta pridevik Cefas po ludovskim ieziku, po gerskim Petrus, po latinskim Lapis, po slovenskim Kamen perdal. On ie roien inu skoyen v ti Galileiski deželi, v ti vassei Betsaida, nega očetu ie Ioanna bilu ime,

ime, nega bratu *Andreas* inu sta obba rybiča bila, sta prvič s. *Ianža Kerstnika* pridiguioč poslušala, potle sta obba kmalu od *Christusa* h timu iogerstvu poklicana inu postavlena. Od le-tiga pišeta s. *Ianž* 1. inu s. *Matevž* 4. cap.¹⁴⁶ Inu naš *Gospud Jezus Christus* ie *S. Petra* sylnu lubil, nemu dosti riči mumu inu čez druge pustil viditi. Koku se ie on pag per *Christusu* pred nega martro inu potle deržal, kai ie pridigal inu koku ie v *Ieruzalemu* dvakrat uiet inu enkrat tepen bil, tu vsi štiri evangelisti inu zuseb s. *Lucas* v nega tih drugih buqvah, *Act.* 2, 3, 4, 5, 10, 12, 15,¹⁴⁷ zastopnu pišeo. Za teim ie on koker ty drugi iogri po sveitu okuli hodil, pridigal, vse žlaht nadluge zavolo tiga evangelia terpal. *S. Ieronim* piše, de ie en čas v tim velikim meistu *Antiohy* prebival, potle ie vlekal v *Rym*, tiga *Simona*, eniga kunštniga cupernika, preganat, undukai ie petinudvasseti leit bil, potle ie od *Nerona* cessarye z nogami

I 3 v vsík

146| Jn 1,40–42;
Mt 4,18.

147| Apd 2,14–36;
3,12–26;
4,3; 5,18–40; 10,34–43;
12,3–19; 15,7–11.

v vsik inu z glavo doli cryžan, nei hotel koker Cristus, nega moister inu gospud, z glavo gori cryžan biti. Ty eni pag pravio, de nei v Rym prišel. On ie dva listu pis-sal, le-ta prvi ie gvišnu nega, na tim drugim ty eni cbivlaio, oli on ie vsai prov inu priden. S. Marco ie iz ž nega vusta evangelium spissal, kar se več pisma ne-mu persoiuie, tu nei nega.

ARGUMENT OLI

summa nega prvi-
ga listu.

Le-ta list pridne riči vuči, zatu se ima od vseh čestu prebrati.

S. *Peter le-ta list vsem kersčnikom (naisi v nim le ta ena meista imenu-
ie), kir so po vsim sveitu vmei neverniki rezkropleni inu rezpoieni, pišše. On ima le pet capitolov, malu bessed, oli on ie bo-gat z vissokimi, s potrebnimi inu s pri-dnimi navuki inu trošti. On ie nakuliku taman, v nekaterih meistih se težku za-stopi zavolo, kir te bessede inu navuke deleč narazen postavla inu kir z vissoki-mi bes-*

mi besedami vuči inu pišše. Oli kadar ga eden le čestu inu s flissom prebere, ga potle dobru inu lahku zastopi.

On v tim nega pervim listei vse verne nerveč opomina, de se timu svitu, tim messenim želem inu posvitnim luštom odpoveido inu zuper stoye, de vse žlaht izkušnave promogo,¹⁴⁸ de želee po nebeskim kralovstvu, de bodo močni, stonoviti inu volni v tim terplenu. Obtú on zdaici v tim začetku z dostimi besedami to veliko gnado inu milost Božyo, v Cristusu nom izkazano, visoku hvali inu pridiguije inu vuči, de mi tudi od Cristusa, kir ie umerl, od smerti vstal inu ie v tim večnim lebni, bomo ta večni lebe[n] pryeli inu kadar ty kersčeniki za vere volo moraió na tim sveitu veliku terpeti, zatu on nim pravi, kakov konec, nuc inu prid v nebessih bodo imeili. Potle pravi, de od te Cristuseve martre, od nega česti inu gorivstanena so ty preroki izdavna poprei prerokovali inu pissali. Za teim nee opomina, de en svet, čist, pošten leben

I 4 pelaio

I.
Hvali visoku milost Božyo, v Cristusu izkazano, skuzi katero bomo zveličani.

148| izkušnave premogo.

pelaio zavolo, kir so skuži Cristusevo kry odrešeni inu skuži to besedo Božyo druguč rojeni inu ponovleni.

149|Stonovitu.

2.
Verni imai-
o prez vse
hude kun-
šti stono-
viti¹⁴⁹ Boga
čestiti, više
poštovati,
v nadlughah
volni biti.

V tim drugim capituli vuči, de ty kersčeniki imaiio otročio šego imeiti, tu ie, prez vse hudobe inu nyda biti. De se na Cristusu, koker ty Iudi inu neverniki, ne zmotio. Potle pravi, de ty verni so fary inu krali pred Bugom, de imaiio duhovske offre offrovati Bogu, en brumen, pošten leben vmei aidi pelati, de po risnici od nih ništer hudiga ne mogo govoriti. Za teim vely tim kralom, vsi žlaht gosposčini, gospodariem, dobrim inu hudim, biti pokorni. Inu on h timu Cristusa k animu exemplu tiga terplena od hude krive gosposčine stavi naprei, de volneše vso žlaht revo preterpe.

150|Ferahtaio.

3.
Zakonice
imaiio biti
tihe, po-
hlevne
pruti
može[m],
možy

V tim tretym vely, de te verne žene nih neverne možie ne ferathtaio,¹⁵⁰ temuč de ž nih tihoto, poštenim lebnom inu s pokorsčino nee na kersčanstvu preoberno, de možie nih ženom zaneso.

Potle

*Potle vsem vely, de se iz serca vmei sebo
lubio, pravico, pohlevščino derže, zatu
nim oblubue, de bodo srečo, dolg život
imeili. Per tim zuseb vely, de neimaio
odgovoriati, kleti, nikomer hudu reči, h
timu še pag Cristusa stavi k animu
exemplu inu navuku.*

nim zene-
sti, vsaki
suiga bli-
žniga lubi-
ti.

*V tim četertim vuči, de tu naše hočlivu
messu s to treživostio, s čuvanem, z mas-
so, z molitvo moistrimo inu vuzdamo inu
v tih nadlugah s Cristuseuo martro se
troštamo inu to vero terdimo. Potle vuči,
de na pridigi se ima zgul sama čista Bo-
žya besseda govoriti inu de vsak suiem
darum eden drugimu služi. Za teim še
pag vuči, koku se v nadlugah imamo der-
žati, s čim se trošati. Na koncu tim, kir
timu evangeliu ne hote biti pokorni inu
verovati, grozovitu pryti.*

Vely, de tu
naše messu
z masno
spižo inu s
treživostio
morimo,
risnico
pridigui-
mo inu s
teim več-
nim leb-
nom troš-
stamo.¹⁵¹

151|Troštamo.

*V tim petim inu puslednim capituli
vuči inu opomina vse šcoffe, pridigarie
inu farmoštre, koku se v nih službah
imaio deržati, de neimaio čez ludi*

Vuči vse
pridigarie,
koku se
imaio ž nih
vukum inu

I 5 gospo-

lebnom
deržati,
inu de ty
mladi te
stare imai
slušati,
pred zlu-
diem se
varovati.

*gospodovati, temuč zabston, z dobro volo
nih ovčice pasti, zatu bodo od Cristusa
na sodni dan velik lon pryeli. Za teim
tim mladim vely te stare slušat, inu de
se pred offertio, pred hudičem varuio,
zveistu veden molio inu v trezivosti ču-
io, de ta zľudi nee ne obnori inu ne zepre-
la. Potle ta list dokona inu zepre. Ie en
lep priden list, mnogetere riči vuči, ner-
več od te vere v Cristusa, od brumniga
nedolžniga lebna inu od volniga terplena
zavolo te vere inu pravice. V ti Babilo-
nij, gdi ie dosti Iudov inu aydov na ker-
sčansko vero preobernal, ie le-ta list pis-
sal inu per Silvanu okuli pošilal.*

SVETIGA PETRA pervi list.

TA I. CAP.

*Vissoku vzdiguie inu hvali to milost
Božyo, v Cristusu nom izkazano, kir
smo h timu pravimu večnimu blagu
poklicani, kateru blagu mi s to
vero*

*vero primemo inu s teim vupanem
ohranimo, od kateriga so tudi ty prero-
ki pravili, ty angeli se ga vesselili. Na-
tu opomina, de se vsem hudim želem,
starimu, gardimu lebnu odpovemo inu
naprei en sveit leben, koker Božym
otrokom sliši, pelamo.*

PEtrus, en ioger Jezusov Cri-
stusov, tim izvolenim, ptu-
im, rezkroplenim po Ponti, Ga-
laciji, Capadocii, Azii inu Bitinii,
[2] po tim napreividenem Boga
Očeta, skuzi tu posvičene tiga
Duha h ti pokorsčini inu pokro-
plenu te kry Jezusa Cristusa,
gnada inu myr se vom pobulšai.
[3] Zahvalen bodi Bug inu Oča na-
šiga Gospudi Jezusa Cristusa, kir
ie nas po tei nega veliki milosti
spet druguč rodyt h timu živimu
vupanu skuzi tu gorivstanene Je-
zusa Cristusa od tih mertvih,
[4] h ti erbsčini, kir ne strohni,
ie

A.

Tih vernih
erbsčina se
nim v ne-
bessih
hrani, s to
se v nadlu-
gah tro-
štaio.
Act. 8.
Heb. 9, 10.
2. Cor. 1.
Ephe. 1.

1. Cor. 15.
Rom. 8.
Phil. 3.

Ioh. 16.

ie prez madeža inu ne segnie, kir
 ie ohranena v nebessih vom, ^[5]kir
 iz te moči Božye skuzi to vero bo-
 te obarovani h timu izvelyčanu,
 kateru ie h timu perpravlenu, de
 se bo rezodelu v tim puslednim
 času, ^[6]v katerim se bote vesselili
 vi, kir zdai en maihin čas (aku bo
 potreba) mnogeterih iskušnavah
 žaluiete, ^[7]de ta iskušnava te vaše
 vere bo žlahtniši koker tu zlatu
 (kir konec vzame inu vsai bo skuzi
 ogen izkušenu)^[52] naidena h ti česti,
 hvali inu h poštnu tedai, kadar
 Jezus Cristus bo rezodiven, ^[8]kate-
 riga vi neste vidili inu ga lubite
 inu vi zdai na nega veruiete, naisi
 ga ne vidite, inu se vesselite z
 anem neizrečenim inu gosposkim
 vesseliem ^[9]inu bote proč nesli ta
 konec te vaše vere, tu izveličane
 vaših duš.

B.
 Preroki so

^[10]Po katerim izveličanu so iskali
 inu vprašali ty preroki, kir so
 od

152 Raba oklepajev v vr-
 sticah 6 in 7 sledi L1545:

»⁶In welcher jr euch
 frewen werdet / die jr jtz
 eine kleine zeit (wo es
 sein sol) trawrig seid in
 mancherley anfechtun-
 gen / ⁷Auff das ewer Gla-
 ube rechtschaffen vnd
 viel köstlicher erfunden
 werde / denn das vergen-
 gliche Gold (das durchs
 fewer beweret wird) Zu
 lobe / preis vnd ehren /
 wenn nu offenbaret wird
 Jhesus Christus.«

od te prihodne gnade čez vas pre-
 rokovali ^[11]inu so izvprašovali, v
 katerim oli v kakovim času bi po-
 menil ta duh Cristusev, kir ie v nih
 bil inu kir ie pričoval ta terplena,
 preden so se godila, kir so na Cri-
 stusa prišla, inu te česty, kir so po-
 tle za nimi nemu došle, ^[12]katerim ie
 bilu tu istu rezodivenu, oli oni neso
 sami sebi, temuč nom služili s temi
 ričmi, kir so vom zdai oznanene
 skuzi te, kir so vom pridigali ta
 evangelium skuzi Svetiga Duha,
 poslaniga iz nebes, v katere riči tu-
 di ty angeli žele gledati.

^[13]Za tiga volo oppašite vaše leda-
 uie te vaše misli, bodite trezivi inu
 postavite vaše vupane cillu na to
 gnado, katera se vom naprei nesse
 v tim, kir se vom Jezus Cristus rez-
 odeva. ^[14]Inu koker ty pokorni
 otroci ne deržite se glih tim luštom
 koker poprei, kadar neste še Cri-
 stusa znali, ^[15]temuč koker ta, kir
 ie

izdavna
 poprei
 pred iogri
 od Cristu-
 seviga
 opravila
 pravili.
 Gen. 49.
 Dan. 2, 7,
 9.
 Aggei 1.
 Zah. 2.

Act. 4.
 Luc. 2, 15.

C.
 Imamo v ti
 veri inu v
 tim vupa-
 nu stono-
 viti biti,
 svet leben
 pelati.
 Luc. 12.

Luc. 1.
Levit. 11, 19,
20.
Devt. 10.
2. Paral. 19.
Rom. 2.
Gal. 2.

ie vas poklical, ie svet, taku tudi vi,
bodite svety zo vsem vašim prebi-
vanem; ^[16]za tiga volo ie pissanu:
»Bodite svety, zakai iest sem svet.«

^[17]Inu aku vi za očeta kličete tiga,
kir prez rezgledane tih ludi sodi
vsakiga diane, taku pelaite vaš stan
ta čas vašiga rumane strahom, ^[18]ka-
dar vi veiste, de neste s teimi ričmi,
kir se rezydo, koker zlatom oli sre-
brom, odrešeni od vašiga nepridni-
ga prebivane, koker ste se od oče-
tov navučili, ^[19]temuč s to žlahtno
kryo Cristusevo koker tiga nedol-
žniga inu prez madeža iagneta,

1. Cor. 6, 7.
Heb. 9.
1. Iohan. 1.
Apoc. 3.
Esa. 9.
Luc. 2.

^[20]kateri ie bil h timu odločen po-
prei, preden ie ta sveit stvarien, oli
on ie rezodiven v tih puslednih ča-
sih za vašo volo, ^[21]kir skuzi nega
veruiete v Buga, kir ie nega obudil
od te smerti inu ie nemu dal tu go-
spostvu, de to vero inu vupane v
Buga imate.

Phil. 2.

D.
Zatu smo

^[22]Sturite vaše dušee čiste s to
pokors-

pokorsčino tei risnici skuži tiga Duha inu s to bratovsko lubezno prez vse hynavsčine inu se vmei sebo iz čistiga serca sylnu lubite ^[23] koker ty, kir ste druguč rojeni, nekar iz semena, kir se rezyde, temuč kir ne rezyde, skuži to živo bessedo Božyo, kir ostane vekoma. ^[24] Zakai vse messu ie koker trava inu vsaku gospostvu tiga človeka ie koker te trave cveit; ta trava ie usahnila inu nee cveit ie doli padel, ^[25] ampag ta besseda tiga Gospudi ostane vekoma. Inu le-ta besseda ie ta, katera ie vmei vami oznanena.

od S. Duha skuži bessedo druguč rojeni, de imamo prez hudobe v svetusti živeiti.
Act. 17.
Esai. 40.
Eccle. 14.
Iac. 1.

A. Začne sui list glih koker s. Paul. Piše vsem izvolenim, kir so posvičeni, tu ie, tim, kir so se s to vero Cristusu podali, ty so od nih grehov očisčeni, tim od Buga prossi, de bi le čedale bule v Božy milosti močneši inu terdneši bili. Za teim hvali Boga inu pravi, kakovo dobruto vsi verni skuži to smert inu gorriustanene

Naše vere lon bomo stuprov cillu na sodni dan pryeli.

rivstanene Cristusevu prymo, de bodo druguč rojeni, imaiο gvišnu vupane tiga večniga lebna, bodo imeili to pravo, čisto, vselei zeleno, kir nigdar konca ne vzame, erbsčino per Bugi v nebessih, ta ista erbščina se bo stuprov na sodni dan vidila inu dilila, zdai no le s to vero inu vupanem imaiο. Potle vissoku hvali to pravo kerčansko vero, zavolo, kir veruie tu, kar se zdai ne vidi, inu kir sturi tiga človeka vseh žlaht nadlugah vesseliga inu serčniga inu kir se s to vero dobi tu večnu izvelyčane.

S. Duh ie skuzi pre-roke inu iogre v eni viži od Cristusa pissal inu govuril.

B. Pravi, de od tiga izvelyčane v Cristusu, od nega martre, zašpotovane inu od nega gorivstanena, velike česti so tudi preroki izdavna poprei iz S. Duha prerokovali inu tu istu so nom h dobrimu sturili, oni nas s teim v ti naši veri terdio inu zagvišuiο, de prov veruiemo, zakai oni glih tu istu od Cristusa, kar zdai potle ty evangelisti inu iogri, pišeio inu govore, ty preroki inu iogri so eniga S. Duha imeili, ta isti ie eno reič od Cristusa skuzi nee

zi nee govuril inu pissal. Inu on tukai ta evangeli inu Cristusevu opravilu vissoku hvali, kir pravi, de ty angeli so želeti tu Cristusevu diane na zemli viditi, obtu so se nega roystva vesselili inu se zdai vesese, kadar en grešnik v pravo celo pokuro stopi. *Luc. 2, 15.*¹⁵³

C. Z lepimi, vissokimi inu z dostimi besedami vse verne opomina h pošteni-
mu lebnu, h trezivosti, h svetusti, zakai oni so Cristusa spoznali, Božy otroci ratali, dragu s kryo Cristusevo odrešeni, bodo od nih diane inu lebna Bogu daijali raitingo, obtu se spodobi, de brumni ostanemo. Inu kir tukai pravi, Cristus ie nas ž nega kryo od našiga nepridniga oli ličkakiga prebivane (tu ie: od krive vere, malikovane, od grehov) odrešil, katero vero smo se od naših očetov oli starišev navučili, se mi vučimo, de vse stare vere neso prov, ne Božye. Glih taku David, Psalm 45, inu Ezechiel 20¹⁵⁴ vučita. Za teim še pag lipu zastopnu, koker s. Paul, od Cristuseviga opravila govori.

K D. Spet

153| Lk 2,13–14;
15,4–7.8–10.11–32.

Verni so svety, zatu imaio v sveitusti prebivati.

Vere stare neso vse prov.

154| Ps 45;
Ezk 20,7.

Verni imajo iznotra,
na duši,
inu izvuna,
s telessom,
čisti biti.

D. Spet vse verne opomina, de nih duše, misli čiste derže, dobro veist obratio, pred hudimi lušti inu želami se varuio, de tei risnici, tu ie S. evangeliu, s pomočio S. Duha veruio inu slusaio, de se iz serza prov vmei sebo lubio zavolo, kir so drugi ludie ratali, so skuzi to večno besedo Božyo predelani inu premine ni, so ta večni leben dobili. Obtuo se spodobi, de vže naprei nebesku, po voli Božy živimo.

TA II. CAP.

Verni imajo preprosti, prez vse hudobe, nyda inu offerti, koker ty mladi otroci biti, zakai oni so ta živa Božya cerkov inu fary, kir s to pridigo od Cristusa veden offrui, zatu so Bogu lubi. Potle vely, de se derže od hudih luštov, de en pošten leben Bogu na čast pelaio inu de vsi žlaht gosposčini, hudi inu dobri, inu nih pravim postavem. Inu ty hlapci

hlapci nih gospodariem bodo zveisti inu pokorni. Na koncu de imaiio, kadar se nim syla inu krivica gody, volnu terpeti, nekar odmermrovati oli kolniti, po Cristusevim exempli.

POložite tedai od sebe vso hudo inu vso golufyo inu hinavščine inu nyde inu vse opravlane ^[2]inu želite po tim zastopnim čistim mleki koker ty zdai royeni otroci, de skuzi tu istu vi gori rastete, ^[3]potehmal ste pokusili, de ta gospudi ie periazniv, ^[4]h katerimu ste vi prišli koker h timu živimu kamenu, kir ie od tih ludi zavržen, ampag per Bugi ie drag inu izvole[n]. ^[5]Inu vi tudi, koker ty živi kameni, se gorizidate k ani duhovski hiši inu k animu svetimu farstvu, h timu offrovanu duhovske offre, kir bodo perietni Bogu skuzi Jezusa Cristusa.

^[6]Obtu tudi v tim pismi stoy: »Pole,

K 2 iest

A.

Verni so ta izvoleni, žlahtni Božy folk, obtu imaiio Božyo bessedo lubiti, brumni biti, Bugi veden sluziti.
Ephe. 4.
Col. 3.
Rom. 6.
Heh. ¹⁵⁵ 12.

155|Heb.

Apoc. 1.

Math. 21.
Act. 4.
Rom. 9.

156|Paq.

Exod. 19.
Osec. 2.
Rom. 9.

iest položim v tim Syonu en izvo-
len, drag vogelski kamen inu kate-
ri bo na nega veroval, ta isti ne bo
zasromovan.« ^[7]Vom pap, ¹⁵⁶ kir veru-
iete, ie lub inu drag. Sice tim, kir
ne veruio, ie en kamen, kateriga so
ty zydari zaverqli, ta isti ie en glav-
ni vogelski kamen ratal, ^[8] on ie en
kamen tiga opotaknena inu ena
skala tiga zblaznena tim, kir se
opotakno na tei bessedi inu ne ve-
ruio na tu, h katerimu so bili
postavleni. ^[9] Vi pag ste ta izvolena
žlahta, tu kralovu farstvu, ta sveti
folk, ta folk te lastyne, de oznanu-
ite te moči tiga, kir ie vas poklical
iz tih temnic h ti nega čudni luči.
^[10] Vi nakadai neste bili en folk, zdai
pag ste ta folk Božy, inu kir naka-
dai neste v milosti bili, zdai pag ste
v ti milosti.

B.
Verni so
fray od

^[11] Lubeznivi, iest vas prossim ko-
ker te ptuie inu popotnike, zderži-
te se od tih messenih luštov, ka-
teri

teri zubper to dušo voiskuio, ^[12]vaše Rom. 13.
Gal. 5.
1 Pet. 3.
Math. 5. diane, stan, rounane imeite pošte-
nu vmei aydi, de ty, kir od vas hu-
du govore koker od tih, kir hudu
deio, vidio vaša dobra della inu
hvalio Boga na ta dan tiga obiska-
ne. ^[13]Zatu bodite pokorni sledni
človeiski postavi zavolo tiga Go-
spudi, bodi timu kralu koker timu
višimu ^[14]oli tim altmonom koker
tim, kir so od nega poslani k ma-
ščovanu čez te, kir hudu store, h ti
časti pag tim, kir prov deio. ^[15]Za-
kai taku ie ta vola Božya, de dobru
delaioč zamašyte vusta tim nor-
skim inu nezastopnim ludem ^[16]koker
ty, kir so fray inu nekar koker
bi imeili to frayngo k animu po-
krivalu h ti hudobi, temuč koker ty
hlapci Božy; ^[17]vsakiga poštuite,
bratovščino lubite, Boga se buite,
krala poštuite.

^[18]Vi hlapci, bodite pokorni zo C.
Po Cristu-
sevim na-
vsem strahum tim gospudom, ne-

K 3 kar

157] Raba slovenskega izraza ob tujki (gnada – hvala) je Trubarjev prevodni interpretativni dostavek za lažje razumevanje bibličnega besedila, ki ga L1545 in V nimata. Sicer Trubarjevo besedilo sledi L1545: »¹⁹Denn das ist gnade / so jemand vmb des Gewissens willen zu Gott / das vbel vertregt / vnd leidet das vnrecht.«

vuki so služabniki, kmeti, ia, vsi verni dolžni sylo, krivino terpeti. Ephe. 6. Col. 3. Tit. 2. Esa. 53.

kar samuč le tim dobrim inu periatlivim, temuč tudi tim čudnim.

[19] Zakai tu ie gnada (hvala),¹⁵⁷ aku kei du zavolo te visty pruti Bogu tu zlu nesse inu nedolžnu terpi.

[20] Zakai kakova ie ta hvala, kadar vi zavolo hudiga diane žlako terpite[?] Ampag kadar vi dobru sturite inu za tu žlake terpite, tu ie gnada per Bugi. [21] Zakai h timu ste vi poklicani, potehmal tudi Christus ie za nas terpil inu ie nom en exempel za sebo pustil, de imamo po nega stopinah hoditi, [22] kir nei obeniga greha sturil inu se nei nešla golufya v nega vustih, [23] kir nei nazai hudu rekal, kadar ie nemu hudu bilu rečenu, nei pritil, kadar ie terpel, temuč on ie izročil timu, kir prov sodi, [24] kateri sam ie te naše grehe nossil na suim telessu gori na tim drivessu, de mi tim grehom umeriemo inu tei pravici živimo, skuzi katere rane ste

Esa. 53.

ste vi zdravi postali. ^[25]Zakai vi ste bili koker te ovce, kir so zešle, ampag vi ste se zdai obernili h timu pastyriu inu šcoffu vaših duš.

A. Vuči, koku se vsi verni, kir so vže druguč iz S. Duha skuzi ta evangeli rojeni inu ena nova stvar ratali, imaiio deržati, de koker ty otroci prez vse hudobe, golufye, nyda inu sovraštva veden po Božy bessedi koker po maternim mleki želeiti. Inu v ti zastopnosti tiga evangelia rasti inu gori iemati. Per tim hvali koker David, Psalm 34, ¹⁵⁸ to dobruto, milost inu lubezno Božyo, nom v Cristusu izkazano. Za teim lipu iz stariga S. pisma, Esa. 28, Psalm. 118, ¹⁵⁹ v perglibah od Cristusa inu vseh vernih govori. De Cristus ie ta živi kamen, skala, vogal oli grunt tiga templa oli cerqve. Ty verni so te cerqve živu kamene, ty zidary so vučeniki. S teim te verne terdi v ti veri inu trošta, de se ne zblaznio

Verni so prez želči, čisti, lubi vudi Božye cerqve, offruiio veden inu služio Bogu.

158|Ps 34,1–7.

159|Iz 28,16;
Ps 118,22–23.

K 4 zavolo,

160| Mt 21,33–43;
Lk 2,34.

zavolo, kir ty eni vučeniki inu drugi oblastniki so Cristusu zuber, tu ie poprei od Buga poveidanu. Cristus sam, Math. 21, inu Simeon, Luc. 2,¹⁶⁰ sta tu istu pravila. S teim on tudi izlaga, kai ie ta iudovski tempel v Ieruzalemu pomeinil, le Cristusa inu to nega kersčansko cerkov, inu on tukai vsem vernim lepa imena daie, kir nee imenuie »tu svetu kralovu farstu«, »en svet folk«, »en lastni folk« inu »erb, kir offruiio duhovske offre.« S teim daie tudi na znane, de tu iudovsku farstvu ž nega offri inu vunanimi službami ie gori vzdignenu, de gdi kuli ty kersčeniki prov pridiguio, pridige poslušaiio, te svete zacramente prov dilee inu iemlo, molio, almožno daio, vmei sebo lubio, poštenu se derže inu nih stan po Božy voli inu bessedi pelaio, s teim oni Bogu offruiio inu služio. H timu on vse kersčenike z le-teimi lepimi bessedami vabi inu nagane.

Verni se zo
vsem pruti
višim,

B. Natu očytu, zastopnimi bessedami
vuči inu govori, kar ie poprei s pergli-
hami

hami govuril, de se pred hudimi lušti, nepoštenim dianem varuio zavolo, de ty neverniki Božy iz Cristusa inu iz te kerszanske¹⁶¹ vere ne bodo špota delali. Obtū on tudi vely dobri inu hudi, veliki inu mali gosposćini inu vsem nih pravićnim postavom inu zapouvidom pokornim biti inu se kratku s to kersćansko vero, skuži katero smo otroci, krali, cesary, vyudi, sveti, Bogu lubi postali, neimamo od te pokorsćine pruti vsaki verni inu neverni gosposćini v spodobnih rićeh, kir Bogu, nega bessedi neso zuper, odvleći.

nizkim
zveisti inu
pohlevni,
brumni iz-
kažo.

161|Kersćanske.

C. Vse verne hlapce lipu vući, koku se imαιο v nih službi deržati, nee inu vse verne, kadar se nim syla, krivina v nih službi, v tlaki, v ieći gody, lipu trošta inu de neimαιο, koker ty ludi čestu, tei gosposćini biti zubper. Inu de tak nega vuk bo moćneši, postavi tukai Cristusa k nega vuku inu h timu volnimu terplenu k animu exemplu.

Hlapci,
kmeti, de-
lovci imαιο
zvesti, po-
korni biti,
sylo pre-
terpěti.

K 5 TA

TA III. CAP.

Verne zakonice se imajo pruti nih hudih nevernih možeh z brumo, tihoto lipe inu dobre delati. Ty možye nim zanesti. Za teim vsem vely, de zo vsemi myr, periazen derže, nikogar ne opravleio, s teim sebi dober dolg čas inu Božyo milost dobee. Per tim še pag vely v nadlugah, krivini, de terpe volnu, s teim služio Bogu. Na koncu pravi, de tudi tim mertvim ie ta evangeli pridigan inu tu terplene Cristusevu ie nim oznanenu, natu od pryda tiga kersta lipu govori.

A.
Ženska ti-
hota, po-
hlevnost,
moška krot-
kota, zana-
šane, verne
molytve do-

GLih taku vi zakonice, bodite podveržene tim vašim lastnim možem, de tudi ty, kir neso tei bessedi pokorni, se prez besse-
de skuzi tu diane inu rovnane tih žeen dobee, ^[2]kadar bodo vidili tu vaše čistu diane inu rovnane
v tim

v tim strahu. ^[3]Katerih lipu oblačilu neima biti izvuna, s teim spletanem tih las inu s teim nase obešanem od zlata oli s teim gvantnim oblačilom, ^[4]temuč de ta skriveni človik tiga serca se ne premakne, de bo krotkiga inu pokorniga duha; tak duh ie ena draga reič pred Bugom, ^[5]zakai taku so se nakadai te svete žene, kir so nih vupane v Buga stavile inu nih možem pokorne bile, lipe delale, ^[6]koker ta Sara ie Abraamu bila pokorna, kir ga ie gospud imenovala, katere ste vi sčere ratale, aku dobru deite inu se ne buite pred obenim strašenem. ^[7]Glih taku vi, možye, prebivaite per nih s to zastopnostio inu daite tim ženom koker tei šibkeši possodi nih čast, kir so tudi ravenerbiči te gnade tiga lebna, de te vaše molitve ne bodo zamuiene.

pado Bogu.
1. Cor. 11.
Ephe. 5.
Col. 3.
1. Thim. 2.

Gen. 18.

1. Cor. 7.
1. Thes. 4.

^[8]In summa, bodite vsi ene misli, *B./*
terpi

162|Imeite.

Vuči, koku
se ty verni
vmei sebo
inu pruti
nih sovraž-
nikom ima-
io deržati.

terpi eden z drugim, imeiti¹⁶² bra-
tovsko lubezan vmei sebo, bodite
milostivi inu zgovorni. ^[9]Ne povra-
čuite hudu za hudu, za zlo besse-
do, temuč nazai dobru recite ko-
ker ty, kir veiste, de ste h timu
poklicani, de imate ta žegen skuzi
to erbsčino possesti. ^[10]Zakai kateri
ta leben lubi inu hoče dobre dni
viditi, ta derži sui iezik od hudiga
inu ta sua vusta, de golufyo ne
govore. ^[11]On se oberni od hudiga
inu sturi dobru, isči myru inu sledi
za nim. ^[12]Zakai te očy tiga Gospu-
di gledaio na te pravične inu nega
vušessa na nih molitov. Ampag ta
obraz obraz tiga Gospudi gleda na
te, kir hudu deio. ^[13]Inu du ie ta, kir
bi vom kai žaliga sturil[,] aku bote
po dobrim hodili[?] ^[14]Inu aku vi
tudi terpite za pravice volo, taku
ste izvelyčani. Sice pred nih gro-
zenem ne buite se inu ne zmotite
se, ^[15]temuč svetyte Gospudi Boga
vaših

vaših sercih. Inu bodite vselei per-
naredni h ti odgovori vsakimu, kir
vas bo vprašal za ta grunt tiga vu-
pane, kir ie notri v vas, ^[16]s to krot-
kotio inu strahom. Inu imeite eno
dobro veist, de v tim ty, kir od vas
hudu, koker od lotrov, govore inu
kir zašpotuio tu vaše dobru ravnane
v Cristusu, bodo zasromovani.
^[17]Zakai onu ie bulše, ie li Božya
vola, de vi terpite zavolo dobriga
diana koker za hudu diane, ^[18]po-
tehmal tudi Cristus ie enkrat za
naših grehov volo terpil, ta pravič-
ni za te krive, de nas h Bugu per-
pela inu on ie umorien po teim
messei, ampak on ie živ sturien po
tim duhei.

^[19]V tim istim ie on tudi šal inu ie
pridigal tim duhuvom, kir so v ie-
či bili, ^[20]kateri so nakadai bili ne-
verni, kadar ie Bug enkrat čakal
inu zanašal v tih dneh tiga Noe,
kadar se ie ta arca perpravlala, v
kateri

C.

Ta smert
inu vsta-
nene Cri-
stusa ie tu-
di tim
mertvim
oznanenu.

kateri mallu, tu ie ossem duš, so bile ohranene skuzi to vodo, ^[21]katera zdai nas tudi izveliča v tim kerstu, kir ie skuzi no pomeinila. Nekar kir se ta nečistost od messa proč deva, temuč kir pryčovane daie, de imamo eno dobro veist pruti Bogu skuzi tu gorivstanene Jezusa Cristusa, ^[22]kateri ie šal v nebessa, ie na destnici Božy inu so nemu podverženi ty angeli inu ty oblastniki inu te moči.

Zakon ie en stan Božy, zatu ga Cristus, Moizes, vsi iogri poštuio inu povišnuio, od nun ništher ¹⁶³ne govori.

163|Ništer.

A. Lipu, zastopnu vse verne zakonike vuči, koku ž nih dianem inu rovnanem inu aku glih kei eden ima enu čudnu, nevernu družę, se imαιο deržati. Tukai tudi vsaki zamer kai, de s. Peter, Moizes nerveč v nega Peruih buqvah, Christus, preroki inu iogri le tim zakonikom, vduvom inu dečlom pridiguio inu pišeio, od menibov ¹⁶⁴inu nun ništer ne pravio. Inu kir pravi, te žene se ne imαιο ličkake riči bati, s teim nee v ti

164|Menihov.

*v ti veri terdi, hoče, de s cuprom inu že-
gnovanem otrokom inu živini, sebi ne
drugim imaiio pomagati*

*B. Gmain navuki, kir vse ludi tičeio.
On, koker Christus, iogri inu preroki,
hoče od vernih imeiti, de se vmei sebo
inu tudi nih sovrahnik¹⁶⁵ lubio zavolo,
kir so od Buga izvoleni inu poklicani, de
imaiio tu večnu vesselie erbati, inu kir
Bug na nee vselei inu povsod gleda, va-
ruie, zatu neimaiio nikomer hudu reči ne
sturiti, temuč vse žlaht nadluge volnu
preterpeti, nikogar priteža za vere volo
se bati, od nih vere lipu, tihu, zastopnu,
z dobro vystio, s poštenem, z Božym
strahom govoriti, praviti iov¹⁶⁶ druge
vučiti inu nekar per vini serdom oli šra-
iom za vere volo se disputirati. Za teim
vely, de vse nih riči po Božy bessedi rov-
naio, s teim oni dobro veist obranio, tim
sovražnikom inu spotlivcem te vere ker-
sčanske vusta zamašo inu zasramuio.
Inu de nekar za lotrye oli hudobe
volo, temuč zavolo prave vere inu
risnice*

Vsakiga
prov služit
Bug vuči.

165|Sovražnike.

166|Ino.

risnice, koker Christus, se puste martrati.

Temne so le-te besede, se v mnogogeteri viži izkladaio.

C. Le-te besede, kir pravi: »V tim istim oli v katerim, zastopi duhei, ie on tiakai šal inu pridigal tim duhum v ti ieči, kir so v tim času Noe neverni bili etc.,« so temne, nezastopne, tacih v tim celim S. pismi nei, obtu bodo v mnogogeteri viži izlagane inu zastoplene. Ty eni hote, koker v ti peismi Cum Rex glorie¹⁶⁷ etc. poio, de Cristus zdaici po nega smerti, kadar ie nega tellu v grobu ležalu, ie ž nega Bogastvum inu dušo pred ta vrata tiga pekla, katera limbus imenuio, šal, pred nim so šli ty angeli inu so na ta peglenska vrata klukali. V tim so ty verni očaki, kir so pod to postavo inu pred Cristusevim človeistvom umerli bili, ty so Cristusa ž vesseliem pryeli, te iste ie on vunkai sebo izpelal inu nih telessa so s Cristusom red od smerti vstala, Matth. 27.¹⁶⁸ Inu tu spryčuo ž Davidom iz tiga 107. psalma, kir pravi: »Ti si ta kuffrasta vrata inu te železne rygle rezbil,«¹⁶⁹

167] Gre za antifono *Cum rex gloriae Christus*, imenovano tudi *Canticum triumphale* z naslednjim besedilom: »*Cum rex gloriae, Christus, infernum debellaturus intraret, et chorus angelicus ante faciem eius portas principum tolli praeciperet sanctorum populus qui tenebatur in morte captivus, voce lacrimabili clamaverat: Advenisti desiderabilis quem expectabamus in tenebris, ut educeres hac nocte vinculos de claustris. Te nostra vocabant suspiria, te larga requirebant lamenta. Tu factus es spes desperatis, magna consolatio in tormentis. Alleluya.*« »Ko je kralj slave, Kristus, šel v (pred)peklo, da bi ga premagal, in je zbor angelov zaukazal, da se pred njegovim obličjem vrata veljakov vržejo s tečajev, je ljudstvo svetih, ki je bilo v ječi smrti, s presunljivim glasom kričalo: Prišel si, o zaželjeni, ki smo te v tmini pričakovali, da bi osvobodil to noč jetnike njihovih verig. Tebe so klicala naša vzdihovanja, po tebi so koprnele naše tožbe. Ti si postal upanje obupanim, največja uteha v mukah. Alleluja.« (Prevedel Ivan Florjanc.)

Raziskovalci te antifone so si praktično enotni (G. Baroffio, K. Gschwend, A. De Santi, G. Pressacco), da je to besedilo nastalo v Ogleju ali v njegovem kulturno-liturgičnem okolju.

Besedilo in melodija sta navzoča v oglejskih liturgičnih priročnikih (*Processionale*) v tesni zvezi z dramatiziranimi vstajenskimi obredji velikonočnega jutra (antfona *Cum rex gloriae Christus* je tvorila uvod v vstajensko procesijo na velikonočno jutro), ki so znani tudi v slovenskem prostoru; slednji je bil do 15. stol. pod močnim cerkvenoupravnim vplivom Ogleja. Iz Ogleja se je antifona hitro razširila po vsem evropskem prostoru, bila umeščena v zelo različne bogoslužne in izvenliturgične (npr. *Visitatio sepulchri*) priložnosti, vendar vedno v velikonočnem času, postala pa je tudi podlaga za številne tropuse, zlasti osrednji del besedila antifone »*Advenisti desiderabilis*«, ki je pobuda za številne polifone skladbe v renesansi in baroku. Mogoče je misliti, da se je Trubar srečal z antifono pri škofu Bonomu v Trstu, če ne že v Salzburgu (glej Ivan Florjanc, Riba Faronika na freskah sv. Krištofa – Razmislek ob 500-letnici potresa v Škofji Logi, v: *Loški razgledi* 58, Škofja Loka, 2012, 182–200).

Med reformatorji se je z eksegezo komentirane latinske antifone kot eden prvih spoprijel Urbanus Henricus Rhegius (Urban Rieger, 1489–1541), in sicer v knjigi *Der Vier und Zwanzigst Psalm, sampt de Ostergesang Cum Rex gloriae Christus* (Wittemberg, 1533), v kateri vsebino povezuje s simbolično interpretacijo Ps 24.

168] Mt 27,52–53.

169] Ps 107,16.

resbil, « inu s teim Zahariom prerokom, iz tiga 9. capitula, kir pravi: » Ti rešiš te ietnike iz te iame, kir neima vode.«¹⁷⁰

Oli David od tih ietnikov povsod na zemli govori inu Zaharias od te babilonske ieče inu nekar od vyc, pekla oli limba. Inu de bi tih verni/h/ očakov duše do Cristuseve smerti v pekli bile, tu ie S. pismu zubper, zakai Enoh, Moizes, Elias so z dušo inu s telessom pred Cristusevo smertio v nebu vzeti, Moizes, Elias, sta s Cristusom iz nebes govurila, David inu Salomon pravita, de tih vernih duše so v Božyh rokah, nekar v hudičevih. Abram ie v vesseliu prebival, Luc. 16.¹⁷¹ Obtuty eni le-te bessede zastopio inu izlagajo, de ta Cristuseva martra inu smert ie tudi tim mertvim zdaici rezglassena, na katero so oni že v nih životu z vesseliem čakali inu ž no v nih nadlugah inu na smerti lezoč se troštali. Mi moremo tudi zastopiti, de s. Peter tukai vse žive ludi mertve zavolo tiga greha imenuie, te iste že zdai Cristus ž nega Duhum,

L tu ie,

170|Zah 9,11.

171|Lk 16,22.

tu ie, ž nega močio skuži to pridigo iz te ieče, iz pekla izpelava. Inu koker v tim času tiga Noe ie malu ludi timu Nou verovalu, taku glih zdai malu ludi veruio timu evangeliu, oli zatu ty verni se neimaio zblazniti, zakai koker ty verni per tim čassu tiga Noe so v ti arki bili ohraneni, glih taku zdai ty verni bodo skuži ta kerst izveličani. Tukai lipu od s. kersta gavori, de skuži ta kerst bomo iznotra od grehov očistčeni inu dobro veist pred Bugom dobimo, zakai s teim kerstom nas Bug zagvišuje, de smo nega lubi otroci. Za teim na koncu od Cristuseve oblasti lipu govori.

TA IIII. CAP.

172|Volnimu.

Še pag nas opomina k volnimi⁷⁷ terplenu, h kregu s teim grehi, h ti lubezni inu de zmislimo, de vseh riči bo skorai konec, bomo li ta kratig čas s Cristusom terpeli, taku ž nim bomo

bomo vekoma vesseli, zakai tu terplene ie nerveč tim vernim dobrim naloženu, de ty neverni inu nepokorni per tim zmisljo, de nih huduba ne bo prez štraifinge.

K Adar ie tedai Cristus v tim messei za nas terpil, taku se vi tudi s to isto misselio orožite, zakai kateri na messei terpi, ta neha od grehov, ^[2]de vže naprei ta čas, kir ima v tim messei živeiti, ne živi tim človeiskim luštom, temuč tei voli Božy. ^[3]Zakai onu ie zado sti, de smo mi ta čas tiga lebna, kir ie minil, po tei aydovski voli dopernesli, kadar smo prebivali v tih hočlivostih, luštih, v pyančovanu, v pozresčini, v prevelikim pitiei inu v tih nespodobnih malikovih službah. ^[4]Inu tu se nim neznanu zdy inu šentuio, kir ne tečete ž nimi v to isto nemarno hočlivo zmešnavo, ^[5]kateri bodo

A.
Koker
Cristus
glava, taku
ty vudi
moraio na
tim sveitu
terpeti,
biti brum-
ni, molyti,
čūiti, lubiti
vmei sebo.
Rom. 6.
1. Ioh. 2.
Ephe. 4, 6.

L 2 raitin-

raitingo dali timu, kir ie perpravlen sodyti te žyve inu te mertve.

1. Pet. 3.
1. Ioh. 2.

^[6]Zakai zatu ie tudi tim mertvim ta evangeli pridigan, de bodo soyeni koker drugi ludie po tim messei, ampag po tim duhei so živi Bogu. ^[7]Sice ta konec vseh riči ie blizi. Bodite tedai trezivi inu čuite v tih molitvah. ^[8]Inu čez vse riči imeite silno lubezan vmei sebo, zakai ta lubezan zakrye to množico tih grehov. ^[9]Erperguite eden drugiga prez mermrane

2. Pet. 3.
1. Ioh. 2.
Luc. 21.
Pro. 10.

Rom. 12.
Heb. 13.
2. Cor. 8.
Phil. 2.

^[10]inu služite eden drugimu, vsaketeri po nega perietnim darum, koker ty Božy šafary te mnogetere gnade Božye. ^[11]Aku gdu govori, taku on govori to besedo Božyo. Aku gdu ima eno službo, taku on služi, koker iz te moči, kir Bug da, de vseh ričeh bode česčen Bug skuzi Jezusa Cristusa, katerimu bodi čast inu oblast od vekoma do vekoma, amen.

Vi

^[12]Vi lubeznivi, ne čudite se, koker de bi se vom kai noviga pergudilu, kadar vi bote skuzi ta ogen izkušeni, kateru se vom k ani izkušni sturi, ^[13]temuč vesselite se, de vi s Cristusem terpite, de vi tudi v tim času tiga rezodivena nega gospodstva se bote silnu inu visokou vesselili. ^[14]Aku vi zavolo Cristuseviga imena zašpotovane terpite, taku ste vi izveličani, zakai tu gospodstvu inu ta duh Božy nad vami počiva. Per nih ie šentovan, per vas pag ie čestčen. ^[15]Nisče vmei vami ne terpi koker en razboinik olit at oli en hud loter oli kir bi po eniga drugiga ričeh želil. ^[16]Am pag aku terpi koker en kersčnik, taku se ne sramui, on česti s teim Boga. ^[17]Zakai ta čas ie tukai, de ta pravda se začne v ti Božy hyši, inu aku se nerpoprei ned¹⁷³ nami začne, kakov konec bode tih, kir timu evangeliu Božyumu

B.
Verni skuzi cryž bodo izkušeni, rataio Cristusevi tovariši, česte Boga, radi umerio. Luc. 12. 1. Cor. 3. 1. Pet. 1. 2. Thi. 2. Math. 5.

173|Med.

L 3 ne

ne veruio[?] ^[18]Inu aku kumai ta pravični bo ohranen, kei se ta nevernik inu grešnik hoče izkazati.

^[19]Obtu kateri tukai terpe po Božy voli, ty isti nemu nih duše izročite h timu ohranenu, koker timu zveistimu stvarniku z dobrimi delli.

174|Naš.

Cristus ie nah ¹⁷⁴ohranenik, exempel inu navuk, na nega gledaioč imamo grehe v sebi moriti, brumni biti inu ž nega vstane-
-ne[m] se troštati.

A. Spet od cryža, tu ie, terplena, inu od pošteniga lebna tih kersčenikov v le-tim capituli govori. Inu on tukai koker poprei k animu exemplu obuiga tiga cryža inu tiga poštena cristuseviga naprei stavi. Žakai tu S. pismu nom Cristusa za try riči naprei derži. Nerpoprei za eniga daru, zavolo, kir ie nom dan od Buga zo vsem nega blagum, dianem inu zasluženem, skuzi inu zavolo nega imamo milost Božyo, odpustig vseh grehov, odrešitvu od hudiča inu pekla inu ta večui ¹⁷⁵leben. H drugimu nom ie tudi Cristus od Buga Očeta dan k animu exemplu tiga terplena, de tudi mi koker on vse žlaht nadluge volnu preter-

175|Večni.

preterpimo, sovražnike lubimo, za nee prossimo. H tretymu: de imamo tak stan inu leben, koker on, deržati, tim grehom umreiti, v sebi ne pustiti gospodovati. Inu on tukai od pusledniga exempla govori, s teim vse kersčenike vuči inu opomina, de nih hudu izkaženu messu, kir ie polnu ličkakih nespodobnih lustov inu žely, imaiio moryti inu vže naprei vsem nevernikom klubi en pošten stan pelati. Za teim trošta vse verne, de so te smerti ne boie, zakai Cristuseva smert ie tudi tim mertvim oznanena, obtu Cristus bo tih mertvih duše žive ohranil. Per tim vely, de zmislimo na ta kratki posvitni leben inu na sodni dan; tu ima vsakiga pergnati h pravi serčni lubezni, de en vsaki, s čim premore, služi suimu bližnjimu inu on tu dei le Bogu na čast inu ne¹⁷⁶ hvalo.

B. Vely, de zavolo nadlug inu cryža, kir tukai ogeu¹⁷⁷ imenuie, se neimaiio v ti veri zblazniti, zakai od začetka tiga svita so ty verni na tim sveitu morali

L 4 dosti

176|Na.

177|Ogen.

Kadar nas ogen, ta criž peče, se v ti veri neimamo

zmotiti, za-
kai ty verni
moraio na
tim sveitu
terpeti.

*dosti preterpeti. Inu s teim cryžom Bug
nih vero, ie li prava, stonovita, izkušā
inu ž nim nee Cristusu perdrūžuiē. Obtu
v tih nadlugah imamo zmisliti, kakova
večna čast inu tu večnu vesselie nom na-
prei stoy. Inu Bug, pravi, ima to šego, de
te suie verne več inu nerpoprei na tim
sveitu štraifa inu tepe inu z velikim,
težkim terplenem moraio v nebu puitu.
Iz tiga se imaiio ty neverniki vučiti, de
nim nih lotrya, nevera gvišnu ne bo šen-
kana, na sodni dan bodo v sramoti osta-
li. Le-te pusledne bessede vsaki dobru
preraitai inu prebivai v pokuri inu v
Božym strahu.*

TA V. CAP.

*Farmoštne inu pridigarie vuči, de nih
ovčice zveistu, z lubexonio s to bessedo
inu s poštenim lebnom passo, zatu bodo
pryeli na sodni dan velig lon, inu te ov-
čice inu farmane vuči, de nih pastyriem
bodo pokorni inu de se vmei sebo lubio,
ponižuiio,*

*ponižũio, de čũio inu se varũio pred hu-
dičem, de nemu s terdno vero stoye žu-
per inu Bug bo nim vselei pomagãl inu
stal na strani.*

TE stariše, kir so vmei vami, ko-
ker ta, kir sem tudi star inu
priča tiga Cristuseviga terplena inu
sem deležen tiga gospostva, kir se
ima rezodeti, ^[2]prossim, passyte tu
kardelu Cristusevu, kir ie vom po-
ročenu, imeite čez nee skerb, nekar
permoraioč, temuč volnu, nekar
zavolo merzkiga dobitka, temuč iz
pernaredne misli ^[3]inu nekar koker
de bi hoteli gospodovati čez te far-
mane, temuč bodite tiga kardela
eni naprei postavljeni pildi. ^[4]Inu ka-
dar se ta vyuda tih pastyriev izkaže,
bote pryeli to crono te česti, kir ni-
gdar ne uvene.

^[5]Glih taku vi, mlaiši, bodite
podverženi tim starišem, taku de
vsi eden drugimu bodete pod-

L 5 verže-

A.
Šcoffi, fa-
ry imãio
ovčice pa-
sti, nekar
dreti oli
klati.
Act. 5, 20.
Ioh. 10, 21.
Esa. 40.
Iere. 23.
Ezeh. 34.
Luc. 21.
Tis. ¹⁷⁸ 2.

1. Cor. 9.
2. Thim. 4.

B.
Verni ima-
io biti sta-
rim po-
kor-

178|Tit.

ni, pohlev-
ni, trezivi, v
nadlughah
serčni, zlu-
diu zubper.
Pro. 11.
Math. 6, 11.
Iac. 4.
Rom. 12.
Psal. 54.
Sap. 12.

verženi inu v tim izkažite pravo pohlevščino, zakai Bug tim offertnim stoy zubper, ampag tim pohlevnim daie gnado. ^[6]Obtu bodite pohlevni pod to močno roko Božyo, de vas poviša per nega času. ^[7]Vso vašo skerb verzite na nega, zakai on skerbi za vas. ^[8]Bodite trezivi inu čuite, zakai vsah zupernih, ^[79]ta hudič hodi okuli koker en eryoč lev inu isče, koga bi požerl; ^[9]timu stuite zubper terdni v ti veri inu imate veiditi, de glih te iste nadluge se dopolnuio v tim tovarištvi vaših bratov, kir so na sveitu. ^[10]Oli ta Bug vse gnade, kir ie nas poklical h timu nega večnimu gospostvu skuzi Jezusa Cristusa, ta isti bo vas, kir tukai en maihin čas terpyte, dokonal, podperl, močne sturil inu poterdil. ^[11]Timu istimu bodi čast inu oblast od vekoma do vekoma, amen. ^[12]Per Sylvanu, kir ie vom, koker iest menim,

179|Vaš zupernik.

nim, en zveist brat, sem vom kratku pissal, opominaioč inu pričuioč, de ie le-ta ta prava gnada Božya, v kateri vi stoyte. ^[13]Vom vse dobru prossi ta Cerkou, kir ie v Babilony, kir ie z vami izvolena, inu mui syn Marcus, ^[14]prossi eden drugimu vse dobru s teim pušovanem te lubezni. Myr bodi vom vsem, kir ste v Cristusu Jezusu, amen.

A. Pravim šcofom, pridigariem inu farmoštrom. Lipu ime daie, kir nee stariše imenuie, s teim imenom oli pridevkom vse pridigarie vuči inu opomina, de koker ty stari ludie so brumni, možati, modri, zastopni, v dostih ričeh vučeni inu izkušeni, de tim glih imaiio vsi pridigary biti. Per tim nim pravi, kai ie nih diane inu služba. De imaiio zveistu pričovati od Cristuseve martre, pasti nih ovce, pohlevnu vučiti, svariti, opominati, troštati, inu tu vse volnu, iz lubezni, skerbio inu nekar zavola ¹⁸¹suiga pryda

Pravu diane vsem šcofom inu pridigariem naprei piše, tukai ništer od pepežoviga ¹⁸⁰žegnovane inu cupra ne ne govori.

180|Papežoviga.

181|Zavolo.

*pryda oli dobitka oli de bi hoteli čez nee
gospodovati, ž nimi silo obhaiati, žgati,
topiti, obešati, moryti, temuč de nih ov-
čicom s poštenim lebnom, z dianem, z
navukom naprei gredo. Zatu bodo pryeli
od Christusa, koker od tiga višiga scoffa,
to čast tiga večniga lebna.*

Vsem lu-
dem to če-
terto zapu-
vid derži
naprei.

*B. Vsem ludem pridne inu potrebne na-
vuke daie. De ty mladi te stariše poštuio
inu slušaiio, de sledni eden drugimu služī,
de se varuio pred offertio, pyanstvom, de
se Bogu podveržeio, nemu vse riči izročē,
zludiu iuu¹⁸² nega izkušnavom s to vero
zuber stoye. Inu per tim te, kir so v na-
dlugah, trošta, kir pravi, de tudi ty dru-
gi bratie, kir so po vsem sveitu, moraiio
terpeti, inu Bug bo v nadlugah per nih,
nee troštal inu ohranil. Na koncu pravi,
per kom ie le-ta kratig list poslal, inu
nim od sebe inu od drugih službo spoveda,
tu ie, vse dobru od Buga prossi.*

Svetiga Petra perviga listu

konec.

TA

TA DRUGI LIST s. Petra.

ARGUMENT OLI SUM -
ma, kratig zapopadig le-tiga
drugiga listu s.
Petra.

S. Peter nega drugi list piše h tim, h katerim ta prvi, inu v nega starosti, koker on sam v le-tim listei, v tim drugim inu pervim capituli pryčue. Inu on v tim capituli nerpoprei vissoku hvali to milost Božyo, kir ie nas v to nega družbo, v ta nebessa vzel. Natu vse verne opomina, de nih vero izkažo svetustio, s poštenem, z modrustio, z guvorom, z dobrim dianem, z volnim terplenem, zakai kateri se s to vero hvali inu to isto z brumo inu z lubežno pruti vsem ludem ne izkaže, tiga istiga vera ie fals, kriva, hinauska, pred Bugom ne vela inu v težkih izkušnavah ne obstoy. Za teim od nega starosti inu /s/merti pravi, s teim hoče, de te nega pridiže inu pisma imaiio za en velik šac inu za nega smertni testament. Potle sui vuk inu

Vissoku vse verne opomina, de nih vero z dobrimi delli izkažo inu poterdio, slovu od nih iemle, spričue, de nega vuk ie prov inu risničin.

inu to vero kersčansko terdi inu zagvišue, de ie prov, risničin, Božy, zakai on ie Boga slišal s Cristusem govoreč, kar ie Cristus govuril oli dial, tu ie on vidil inu slišal. Inu tu so tudi poprei vsi preroki iz S. Duha pissali inu pre-rokovali.

Cerkov
Božya ie
inu bo vse-
lei imeila
duie soyra-
stnike:¹⁸³
tyranne inu
falš vučeni-
ke.

183|Sovražnike.

V tim drugim capituli prerokuie od falš prerokov, de gvišnu prydo; s teim vse verne opomina, de na nee gledaio inu se pred nimi varuio. Inu on te papeže, sadašne šcoffe, farye, menihe, vse krive pridigarye prov, zastopnu doli mala, nih šego, diane, rovnane, tu ie, nih falš vuk, nih falš, malikovske Božye službe, zavolo dobitka gori perpravlene, nih hudo kunšt, golufyo, lakomnost, hinavsčino, prossane, curbaryo, offert rezodeva. S teim tudi daie na znane inu vuči, de ty pravi kersčeniki na tim sveitu nigdar ne bodo imeili myru ne pokoie pred zľudiem, nega tovarišem, temuč de bodo veden od falš vučnikov oli od tiranov martrani. Obtumaio

*imaio veden s teim duhovskim arnažom biti obličeni. Ephe. 6.*¹⁸⁴

V tretym pravi od sodniga dne, de ie blizi, zakai per Bugi nei obeniga časa, pred nim tavžent leit ie koker en dan. Inu prerokuie, de pred sodnim dnem se bodo nešli eni špotlivci, neverni, hudi epicurary, kir ne bodo verieli, de sodni dan bo inu de bi ty mertvi od smerti vstali, zatu taki bodo žiber, nerodlivi, nuč tar dan pyančovali inu suimu smerdečimu trebuhu stregli. Per tim pravi, kai inu koku se bode na sodni dan godilu, de zemla, nebu bodo gorela inu taiala. Natu vse ludi opomina, de veden, na sledno uro z dobro vystio, s pravo vero, v pokuri, v svetusti čakaio na sodni dan. Na koncu s. Paula pismu hvali.

*In summa: v tim pervim capituli pravi, koku tu kersčanstvu tedai, kadar se prov ta evangeli pridiguie, bo stalu. V tim drugim pravi, koku v tim času, kadar ta krivi vuk, papež inu nega družina bodo v tim kersčanstvu gospo-
dovali*

Vsa znami-
na so zdai
pred roka-
mi, de so-
dni dan nei
deleč.

Zopopa-
dig¹⁸⁵ vsiga
listu.

184|Ef 6,12-18.

185|Zapopadig.

dovali inu premagali. V tim tretym de ty ludie v puslednih časih bodo iz tiga evangelia inu iz sodniga dne špot delali, koker se tu istu zdai gody, dotle Cristus v nega glory pride.

TA PERVI CAP.

Zveistu opomina vse verne, potehmal so od Buga vse dobru pryeli inu Božye nature diležni ratali, de zatu se Bogu brumni, hvalezni¹⁸⁶ izkažo inu nih vero terdio inu pobulšavaio. Potle pravi, de nim tu piše zavolo, kir se bo skorai od nih ločil, de po nega smerti na nega pridige zmisljo inu de take nega pridige za risnične derže, zakai on nim nei basni oli praxne marine pravil, temuč tu, kar ie vidil inu slišal, kar ie Sveti Duh skuzi preroke govuril.

186|Hvaležni.

A.
Verni pri-

Simon Peter, en hlapec inu ioger Jezusov Cristusov, tim kir so z nami

mi red to drago vero dobili, v ti pravici, katero naš Bug inu izveličar Jezus Cristus daie. ^[2]Bug vom dai dosti gnade inu myru skuzi tu spoznane Božye inu Jezusa Cristusa, Gospudi našiga. ^[3]Potehmal ta nega Božya muč ie nom vse riči, kir h timu lebnu inu bogaboičimu rovnanu sliši, dala skuzi tu spoznane tiga, kir ie nas poklical, skuzi to nega čast inu muč, ^[4]skuzi keteru so nom te drage inu nevergše oblube darovane, de vi skuzi tu istu bote te Božye nature diležni, aku bote beižali pred temi hitru minečimi lušti tiga svita. ^[5]H timu vi vus vas¹⁸⁷ fliss perložite inu izkažite v ti vaši veri vso šlaht brumo inu v taki brumi to vmeital, v ti vmeitolsti to zmasso, ^[6]v ti zmassi tu volnu terplene, v tim volnim terplenu te prave Božye službe, ^[7]v tih pravih Božyh službah to bratovsko periazen,

M v ti

mo večnu blagu, zatu se imajo z brumo, z lub/e/zno hvaležni izkazati, nih vero terditi. i. Pet. 1.

Ioh. 1.
Col. 2.

i. Cor. 8.

187|Vaš.

v ti bratovski periazni to lubezan.
^[8]Zakai kadar le-te riči bodo obilnu per vas, taku vas nekar prazne inu prez sadu bodo sturile v tim spoznanu našiga Gospudi Jezusa Cristusa. ^[9]Ampag per katerim le-tih riči nei, ta isti ie slep inu z roko tupa ta pot, ie pozabil, de ie od suih starih grehov očistčen. ^[10]Obtu, lubi bratie, imeite vegši flis, de tu vaše poklicane inu izvolene terdnu sturite, zakai aku vi le-te riči sturite, taku vi nigdar ne padete ^[11]inu vom bo obilnu danu tu noter hoye-ne v tu večnu kralevstvu našiga Gospudi inu izveličarie Jezusa Cristusa.

B.
 Pridigary
 veden, zu-
 seb v nih
 starosti,
 imajo nih
 ovčice h
 brumi
 opominati.

^[12]Obtu iest nečo zamuditi vas vselei opominati od le-tih riči, naisi vi te iste veiste inu ste poterieni v ti gotovi risnici. ^[13]Oli meni se prov zdi, de dotle sem v le-tei utti, de vas gori obudim inu opominam, ^[14]potehmal iest veim, de v kratkim bom to muio

muio utto doli polagal, koker ie tu meni naš Gospud Jezus Cristus rezodil. ^[15]Obtu iest se hoču flissati, de vselei tudi po mui smerti na le-te riči zmislite.

^[16]Zakai mi nesmo vom na znane dali to muč inu prihod našiga Gospudi Jezusa Cristusa iz tih iz kunšti zloženih basnih, temuč koker ty, kir smo z našimi lastnimi oči gledali to nega maiesteto ^[17]tedai, kadar ie on pryel od Buga Očeta to čast inu glorio skuzi eno štymo, kir ie k nemu bila sturiena od tiga velika gospostva, le-taku: »Le-tu ie mui lubeznivi Syn, v katerim imam iest dobru dopadene.«

^[18]Inu mi smo le-to štymo šlišali iz nebes prideioč tedai, kadar smo ž nim red bili na tei sveiti gorri.

^[19]Inu mi imamo tudi eno terdnešo preroksko besedo inu vi prov deite, de vi na no merkaite koker na eno luč, kir v enim temnim

M 2 krayu

Luc. 22.
2. Cor. 5.
Ioh. 12.
2. Thit. ¹⁸⁸ 4.

188|Thi. ali Thim.

C.
Iogersku
preroksku
pismu, nih
vuk ie Bo-
žy, gvišen,
risničin.
Ioh. 1.
1. Ioh. 1.
Matt. 17.

Psal. 19, 119.
2. Cor. 4.

krayu sveiti, dotle se ta dan resveiti inu ta zaria gori zyde v tih vaših sercih. ^[20]Inu le-tu imate nerpoprei veiditi, de obenu prerokovane tiga pisma se ne sturi iz lastne izlage.

Dan. 9.
2. Thi. 3.

^[21]Zakai obenu prerokovane nei nigdar iz človeiske vole naprei pernessenu, temuč ty sveti Božy ludie so govurili, pergnani od Svetiga Duha.

Zah. 7.

Bug ie preveliko do-bruto v nega Synu vsem lude[m] izkazal inu ponudil, to isto imamo s pravo vero pryeti inu z brummo zahvaliti.

A. V začetki pravi, du inu komu le-ta list piše. De ga piše en služabnik inu sal Cristusev vsem kersčenikom, kir so iz milosti Božye skuzi to vero to Cristusevo pravico, s katero pred Bugom obstoye, nase koker ty iogri perpravili. Tim istim vse dobru na duši inu na telessu, pobulšane te vere inu tiga Božyga spoznane prossi. Natu nim derži naprei, kokovu velikou, žlahtnu, dobru blagu so skuzi tu pravu spoznane Božye inu nega Synu iz milosti dobili, de imamo vse tu, kar h timu večnimu lebnu sliši, de so
Božye

Božye nature, tu ie, de bodo per Bugi vekoma živi, aku se bodo naprei zderžali od grehov inu varovali pred hudimi želami inu lušti inu flissali to nih vero izkazati inu terditi z brumo, s poštenem, z masso, zastopnostio oli modrustio, z volnim terplenem inu s pravo lubežno pruti vsem ludem. Kateri pag tiga ne dei, ta isti ne-ima prave vere inu v tu večnu ladane ne pryde.

B. Nim tudi pravi, zakai le-ta lyst pyše, de ie potreba v tim kersčanstvi nekak samuč vučiti, temuč tudi opominati inu troštati. Inu on le-ta list tudi piše zavolo, kir ie star, de skorai umerie, po Cristusevim prerokovanu, inu on tukai lipu pergliha ta človeiski stan na tim sveitu k ani pastyrski utti oli hišici, de koker ty pastyry v nih uttah dolgu ne prebivaio inu se labku tar hitru rezvale, taku tudi mi inu naša telessa.

C. Te verne terdi inu zagvišue v nega navuku, de ie prov, risničin, Božy inu izveličanski, nega vuk neso

M 3 zmislene

Zveistim pastirjem, zuseb tim starim, sliši te nih ovčice h dobri-mu opominati.

Od vere kersčanske Bug s temi prero-

ki inu iogri
pričuie.

*zmislene basni. Zakai on ga ie od Božyga
Synu inu od Buga samiga iz nebes pryel
inu ie poprei od tih prerokov pissan, pri-
digan inu spričan.*

TA II. CAP.

*Prerokuie, de v tim kersčanstvi bodo
vselei falš vučeniki dosti ludi zepelali,
nee naprei mala, od nih šege, hudube,
lotrye inu štraifinge z dostimi exempli
pravi, de tim, kir bodo od nih prave
vere na krivo zepelani, na koncu hudu
puide.*

A.
V le-tim
capituli
govori,
kakove še-
ge, nature,
misli, dia-
ne so falš
preroki,
kir so bili
inu bodo,
inu

Inu ty falš preroki so bili vmei te-
im folkom, koker vmei vami bo-
do tudi falš vučeniki, kir skrivaie
bodo noter pelali ordne tiga pogu-
blena inu bodo zatayli tiga Gospu-
di, kir ie nee odkupil, inu sami čez
sebe perpelaio enu naglu poguble-
ne. [2] Inu nih dosti puide po nih po-
gublenem, skuzi te iste bo ta pot
te ris-

te risnice šentovan. ^[3]Inu skuzi nih lakomnost, s teimi iz kunšti zmišljenimi bessedami, bodo na vas kupčovali, katerih pravda se vže izdavna ne mudi inu nih pogublene ne spy. ^[4]Zakai aku Bug tih angelov, kir so grešili, se nei šonal, temuč ie nee s ketinami te temnice v pekal pehnil inu ie nee izdal, de bodo ohraneni h ti pravdi. ^[5]Inu se nei šonal tiga stariga svita, temuč on ie tiga Noe, pridigarie te pravice, samo osmiga ohranil inu ie to povudno perpelal čez ta sveit tih nevernikov. ^[6]Inu on ie ta meista Sodomu inu Gomoro h pepelu sturil, okuli vergal inu ferdamal. Inu ie nee k animu exemplu postavil tim, kir bodo potle nevernu dali. ^[7]Inu on ie tiga pravičniga Lotu, katerimu so ty nesramni ludie vse zlu ž nih nepoštenim dianem nagaiali, odrešil. ^[8]Zakai kadar ie on suiemi oči inu vušesi pravi-

od nih grozovite štraifinge.
Math. 7, 24.
Act. 20.
1. Thi. 4.
Iuda 4.
Iob 4.
Apoc. 20.
Esa. 14.
Gen. 7.

M 4 čin

čin bil inu ie vmei nimi prebival, so oni to nega pravično dušo ž nimi krivimi delli vsag dan martrali.

1. Cor. 14.

^[9]Oli ta Gospud zna te prov verne iz te izkušnave odrešiti, te krive pag ohraniti h ti štraiffingi na ta dan te pravde, ^[10]nerveč le-te, kir po tim messei hodio inu v ti nečisti, hočlivosti prebivaio, kir iz te gosposčine špot delaio, so prešerni, suie vole inu se ne boye te mai-estete tih viših kleti. ^[11]Kadar še ty angeli, kir so s to močio inu oblastio vegši, ne daio pred teim Gospudom zuper nee prekleto pravdo. ^[12]Ampag oni so koker ta nezastopna zvirina, kir ie po naturi h timu royena, de bo ulovlena inu zaklana, preklinaio te riči, katerih ne zastopio, v nih pogublenu konec vzamo ^[13]inu prymo ta lon te krivice. Oni imαιο za velik lušt tu posvitnu dobru lebane, oni so ta gardust inu madeži, prangaio od va-
še

Papežovi,
duhovski
ne hote
deželski
gosposčini
biti pod-
verženi.
Iud. 1.

še almožne, dobru lebaio od tiga vašiga, ^[14]oči imaiο polne prešuštvā, ne znaio od grešena nehāti, vābio k sebi te neobstoyeče duše, imaiο enu pregnanu serce s to lakomnostio, so eni prekleti otroci, ^[15]kir so ta ravni pot zapustili, so zašli inu gredo po tim potu tiga Baalama, Bosora synu, kir ie lubil ta lon te krivice, ^[16]oli on ie bil svariēn zavolo nega hudobe od ene butoroske mutaste živine, kir ie s to človeisko štymo govōrila inu ie branila tei norosti tiga preroka. ^[17]Le-ty so studenci prez vode inu oblaki od vethra gone- ni, katerim ie ta megla te tem- nice vekoma ohranena. ^[18]Zakai oni govore offertne bessede, kir ništer ne velaio, inu vābio skuzi nečistost h ti messeni hočlivosti te, kir v tim zepelanu prebivaio, ^[19]nim oblubio, de bodo fray, inu oni sami so eni hlapci ti-

M 5 ga

Num. 22,
23, 24.

Iud. 1.

Ioh. 8.
/Rom. 6./

Luc. 9.
Heb. 8, 10.
Math. 12.

ga pogublena. Zakai od kateriga ie eden premagan, tiga istiga ie hlapec ratal. ^[20]Zakai potehmal so oni skuzi tu spoznane tiga gospudi inu ohranenika Jezusa Cristusa ubežali tei gardusti tiga svita, oli oni so se spet v to isto vpleli inu so premagani, ie tu pusledne ž nimi huiše koker tu pervu ratalu. ^[21]Obtu bi nim bulše bilu, de bi nigdar ne bili spoznali ta pot te pravice, koker potle, kir so spoznali inu so se obernili od te svete zapuvidi, kir ie nim bila dana. ^[22]Oli nim se ie po tei risnični perpuvidi pergudilu, kir pravio: »Ta pes spet iei, kar ie izpluval,«¹⁸⁹ inu: »Ta svina po tim opranu se spet v tim blatu vala.«

Act. 5.

Prover. 26.

189|Izbluval.

V le-tim capituli prerokovane ie zastopnu, zakai per našin¹⁹⁰

190|Našim.

A. Pravi, de vselei, gdi se ie prov pridigalu, verovalu, Bogu služilu, undukai ie žludi skuzi suie hynavske inu kunštne hlapce pravi vuk inu Božye službe preobernil, glih taku bo v tim kersčanstvi

čanstvi do sodniga dne delal. Per tim take zepelavce ž nih šego, naturo, dianem inu rovnanem naprei mala, de nee en vsaki mora lahku spoznati. Oni bodo secte, ordne, regule, ločitve, rezdilene v ti veri začenal, mnogetere čudne Božje službe le zavolo dobi/t/ka inu denariev gori perpravlali, s temi bodo tu Cristus/e/vu zaslužene zataili inu zaterli inu bodo vseh žlaht messenih nečistih lušthih inu hoclivosti¹⁹¹ prebivali, le po curbary inu presuštvi¹⁹² gledali, za Buga, za nega zapuvidi inu prepuvidi, za gosposčino ništer rodili, nikomer koker oblaki prez vode ne bodo k nucu. In summa: on tukai očitū inu zastopnu od papežov, od šcoffov, od faryev inu menihov, od nih ordnov, mašovane, malikovane, od nih offerti, de za nekogar, za Buga, ne za ludi, ne rodio, de vsi lotry, v nečistosti, v pyanstvi, v nydu prebivaio, neso nikomer k nuci, temuč le h ti škodi, nuč tar dan žro inu pyo, prerokuie. Oli per tim nim tudi od nih štraifinge pravi, de
bodo

času se ie doperneslu inu se dopernaša; vsaki gledai na te papežove duhovske više inu nizke, taku bode vidil, de ie s. Peter prov od nih prerokoval.

191|Hočlivosti.

192|Prešustvi.

bodo zo vsemi hudiči inu sodomitary vekoma v tim peklu goreli.

TA III. CAP.

Pravi, zakai nim druguč piše, inu prerokuie, de pred sodnim dnem bodo ty ludie iz sodniga dne špot delali, ne verovali, de bi Cristus druguč z veliko oblastio inu čestio k nom prišal, per tim pravi, kai se tedai bo s temi nebessi inu s to zemlo godylu, inu vse ludi opomina, de čakamo pernaredni vsako uro na ta prihod Cristusev. Na koncu s. Paula pismu vissoku hvali.

A. ^[1] **V**I, lubeznivi, le-tu ie ta drugi list, kir vom pišem, v katerim iest gori budim inu opominam to vašo čisto missal, ^[2]de vi zmislite na te bessede, katere so vom poprei od tih prerokov povedane, inu na našo zapuvid, kir smo iogri tiga Gospudi

K navuku sliši opominane.

pudi inu ohranenika.

^[3]Inu nerpoprei imate veiditi, de v tih puslednih dneh prido špotlivci, kir bodo po nih lastnih luštih hodi-
li ^[4]inu diali: »Kei ie ta obluba nega prihoda[?] Zakai od tiga časa, kar so ty očaki zaspali, ostano vse riči, koker so od začetka tiga stvariene bile.« ^[5]Oli oni tu istu iz suie lastne vole ne hote veiditi, de ta nebessa so tudi en dolg čas bila, inu ta zemla iz te vode inu ie v ti vodi ostala skuzi to bessedo Božyo, ^[6]oli vini tedai ie ta sveit skuzi to isto s to povudno končan. ^[7]Ta nebessa pag inu ta zemla, kir so zdai, so skuzi to isto bessedo odločeni, de bodo ohraneni h timu ognu na ta dan te pravde inu ferdamnena tih nevernih ludi.

^[8]Enu pag, mui lubeznivi, ne bo-
di vom zataienu, de en dan pred tim Gospudom ie koker tyssuč leit inu tyssuč leit koker en dan. ^[9]Ta
Gospud,

B.

Ty, kir ne veruio, de sodni dan bo, imaiio zmisli na povudno vsiga svita.
1. Thi. 4.
2. Thi. 3.
Iud. 1.
Ezeh. 12.
2. Thes. 2.
Gen. 1. 7.

Eccle. 16.
2. Thes. 1.

C.

V večnusti nei časa, na sodni dan bodo vse ri-

či premi-
nene.
Psal. 89.
Rom. 2.
Ezech. 18.

Math. 2.
1. Thes. 5.
Apoc. 3, 16.

Esa. 65.
Apoc. 21.

D.
Cristus,

Gospud, kir ie oblubil, nei kassan, koker ty eni menio, de ie kassan, temuč on z nami poterplene ima inu ne hoče, de bi gdu bil pogubljen, temuč de se vsaki h ti pokuri oberne. ^[10]Ta dan pag tiga Gospudi pryde koker en tat ponoči, na katerim se bodo ta nebessa rešla z velikim pokanem, ty elementi pag bodo od vročusti taieli inu ta zemla inu ta della, kir so v ni, bodo zgorela. ^[11]Nu kadar le-tu vse se ima rezyti, kakovi tedai imate vi biti v tih svetih bogaboyečih ričeh inu dianih[?] ^[12]De vi čakate inu hytite h timu prihodu tiga dne tiga Gospudi, za kateriga volo se ta nebessa vužgo inu rezydo inu ty elementi pred vročustio se reztaio. ^[13]Mi pag po nega oblubi čakamo na nova nebessa inu na novo zemlo, v katerih bo ta pravica prebivala.

^[14]Obtu vi, lubeznivi, kadar vi čakate

kate na take riči, daite vaš flis, de bote pred nim prez madeža inu prez tadla v tim myru naideni. ^[15]Inu tu dolgu zanašane našiga Gospudi Jezusa Cristusa imeite vi za vaše izveličane, koker tudi ta naš lubi brat Paulus po tei nemu dani modrusti ie vom pissal ^[16]inu koker on v tih nega vseh listeh od tiga govori, v katerih se nekatere riči težku zastopio; te iste ty eni nezastopni inu neobstoyeči preobračuo koker tudi ta druga pisma k nih lastnimu pogublenu. ^[17]Vi pag, mui lubeznivi, kadar vi tu poprei veiste, taku varuite se, de skuzi tu nih zahaiane tih neumnih ludi ž nimi red ne bote zepelani inu padete od vaše lastne terdnusti. ^[18]Ampag rastyte v ti gnadi inu spoznanu našiga Gospudi inu ohranenika Jezusa Cristusa, timu istimu bodi čast zdai inu na ta dan te večnusti, amen.

iogri, pre-
roki véle,
de s h timu
sodnimu
dnevi per-
pravimo.
Luc. 21.
Rom. 2.

A. Pra-

Zakai ty
iogri so
pissali.

193|Pustiti.

A. Pravi, de le-ta dva nega listi ie zatu pissal, de hoče za sebo en spomin inu opominane vsem vernim pustiii,¹⁹³ de per pravi veri, v poštenim lebnu do konca ostano inu de se varuio pred fals včeniki.

Ta vegši
deil ne ve-
ruie, de bi
kadai so-
dni dan
bil.

B. Še pag prerokuie, kakovi ludie bodo pred sodnim dnem, de nih dosti bodo iz sodniga dne špot delali, ne bodo verovali, de bi le-ta sveit kadai konec vzel oli se premenil, bodo govurili: »Ta sveit ie vselei bil inu bode inu koker ty stari očaki neso dosehmal od smerti vstali, glih taku tudi mi, inu ty, kir bodo za nami, od smerti ne vstano.« Takim špotlivcem inu nevernikom tukai lipu poredu odgovarie inu pravi, potehmal ta sveit ie od Buga skuzi to nega bessedo iz te vode stvarien, na vodi stoy inu potle s to vodo ie bil končan, glih taku Bug bo to zemlo inu tu nebu s temi neverniki red s teim ogne[m] končaval.

Pravi, za-
kai Bug

C. Te verne zagvišuiie, de bo gvišnu sodni dan, naisi Bug ž nim odlaša.

Bug

Bug ima druge časse, ure, dni, leita, tissuč leit per Bugi so koker per nas ena ura oli en dan. Obtū neimamo xvivlati na sodnim dnevi, aku glich zdaici ne pryde. Kir pag Bug s teim sodnim dnem taku dolgu odlašā, tu on dei za tiga volo, kir hoče, de bi se v tim času ty ludie preobernili, pokuro sturili inu izveličāni postali. Za teim pravi, kadai, v kakovi štalti pryde ta sodni dan, tedai, kadar bodo ty ludie neržihriši inu huiši. Tedai bo ta zemla inu tu nebu gorelu inu taialu. Natu opomina vse verne, de se očistio od vseh grehov, v svetusti inu v poštenu čakaiō na sodni dan. Potehmal tu nebu, kir ie poprei čistu, mora se še bule očistiti, obtū ie potreba, de mi tudi čisti na sodni dan bomo naide-ni, inu kir v tih novih nebessih inu na novi zemli ne bode obena krivica, ne oben grešnik več prebival, nih stan bodo v pekli imeili.

sodnim
dnem od-
vlači inu
de tedai
bodo vse
riči pono-
vlene.

Veli vsem
ludem v
pokuri

D. Še pag opomina vse verne, de čakaiō s pravo vero, v pokuri, Luc. 12, 21,¹⁹⁴

N v tim

194|Lk 12,35–40;
21,36.

195| Mt 22,2–13;
Mt 24,42–44;
25,1–13.

196| Vseh.

197| Špotlivci.

*v tim ohcainim gvantu, Math. 22, ž
gorečimi lampami inu faglami, Math.
24, 25,¹⁹⁵ na ta sodni dan, od kateriga so
vsi preroki, iogri, žuseb s. Paul, pissali.
Per tim s. Paula pisma, de so prov, ri-
snična, Božya, vissoku hvali inu nega,
vseb¹⁹⁶ prerokov inu iogrov pisma žago-
varie, de neso ž nih pismi dolžni na nih
neveri inu pogublenu, temuč nih ne-
rezum inu nezastopnost. Na konca žve-
istu opomina vse kersčenike, de se pred
spotlivci¹⁹⁷ iz sodniga dne, pred fals v-
čeniki varuio.*

Svetiga Petra drugiga listu konec.

ČEZ SVETI- GA IANŽA pervi list.

PREDGŮVOR,

Od s. Ian-
ža pišcio
vsi eva[n]-
gelisti.

*V inu kai ie s. Ianž ioger
inu evangelist bil inu koku
veliku, vissoku inu vrednu ie
tu ne-*

tu nega pismu šacanu inu deržanu, od tiga on sam inu ty drugi evangelisti. Potle tudi ty stari inu sadašni vučeniki pravio inu pričuo. Inu od nega smo mi tudi odspreda čez nega evangelium nakuliku govurili. Inu de le-ta list ie on sam pissal, na tim per vernih nei obeniga cbivla.

KAI, KOMU INU ZA ČES
 volo ie s. Ianz le-ta list
 pissal.

S. Ianz v le-tim listei ta celi potrebni kersčanski navuk, kir h timu izveličanu sliši, s kratkimi besedami vkupe zapopade. Inu on ga piše tim kersčenikom, tu ie, tim, kir so poprei v ti pravi veri bili poduvčeni. Oli tedai tudi, koker zdai inu vselei, so ty eni kersčeniki hynavci inu prez pokure bili, v velikih, gardih grehah prebivali, nepošteno živeli, nikomer dobriga diali, obene lubezni izkazali inu so se vini pavsod s to vero hvalili. Raven tiga so tudi vmei nimi

S teimi hynavci, nepokurniki, kercarmi, zepelavci, imajo vsi pravi pridigary dosti muie.

N 2 bili

*bili falš vučeniki, falš preroki inu ke-
cary, ty neso dopustili, de bi Cristus
pravi Bug inu večni Božy Syn bil inu
de bi on sam ž nega martro inu služē-
nem vse verne izvelyčal. Takim duiem
ludem, hynavcem, nepokurnim inu tim
kezariem, falš vučenikom tukaie v tim
listei odgovarie inu te verne zagvišuiē,
de Cristus ie ta pravi Bug inu večni
Syn Božy inu de le skuzi nega zašluže-
ne samu mi, kir v nega veruiemo, ima-
mo ta večni leben. Zakai on sam ie ta
leben inu on sam ie nas ž nega kryo oči-
stil inu opral od vseh grehov. Inu ty,
kir tako pravo vero imaiō, ty isti se vže
naprei brumsku, poštenu, čistu derže,
pred grehi varuio inu suimu bližnimu
vse dobru deio inu izkažo. Tym hynav-
cem inu nepokurnim, kir v tih grehiv,
kir so tei visty zubper, prebivaio, lube-
žni ne periazni nikomer ne izkažo inu
tim kecariem, falš vučenikom, katere
anticrište imenuie, pryti s teim večnim
pogublenem inu pred nimi vely
vsem*

vsem vernim se varovati. Obtú on tukai v tim začetku tiga perviga capitula zdati tu Cristusevu Bogastvu inu opravilu s kratkimi bessedami naprei stavi. Za teim opomina vse verne, de se per taki veri čistu, tu ie, brumsku inu poštenu derže.

V tim drugim capituli trošta te verne, kir iz šibkote ne mogo cilu prez grehov biti, nim stavi naprei tiga praviga odvetnika, spravlavca inu bessedniga¹⁹⁸ Jezusa Cristusa. Natu vuči, de kir ie tu pravu spoznane Božye, undu ie tudi svetust, bruma inu pravica. Za teim piše mladim inu starim, s teim bi rad vse h pravi veri perpravil. Per tim vely, de se pred posvitnimi messenimi hudi lušti, kir hitru s to žalastio konec vžamo, inu pred kezary inu fals včueniki, koker pred anticrišti, varuiemo.

V tretym hvali to preveliko dobruto Božyo, kir ie nas za syni gori vzel inu k veliki časti izvolil, de bomo raven nega Synu v nebessih vekoma prebivali.

N 3 Natu

Vmei Bugom inu vmei ludmi ie en sam odvetnik.

198| Bessednika.

Verni na tim sveitu se ne vido, kai v nebessih bodeio.

Natu vse verne opomina, de se vmei sebo nekar le z lepimi, slatkimi besedami inu z vusti, temuč iz serca, z risnico inu z dianem lubio.

Nekar vsi prov ne vuče.

V četertim vely varovati se pred anticrišti, tu ie, pred falš pridigarmi inu kecarmi, kir tu Cristusevu Bogastvu inu človeistvu inu tu nega zaslužene taie, doli taro inu zamečuo. Za teim spet od te prave kerszanske¹⁹⁹ lubezni govori inu pravi, zakai smo dolžni se vmei sebo lubiti.

199|Kersčanske.

Verni vsih žlaht nadlugah so serčni.

V petim veliku govori od te moči inu dobrute te vere, kaie ie inu v čem stoy, de per ni imamo stonovitu obstati. Potle vely s pravo vero inu v pokuri klicati na Buga. Na koncu zapoveda vsem kersčenikom, de se pred malikovanem vanem varuio. In summa: le-ta list ie lep, priden inu h timu našimu sadašnjimu času silnu potreben.

TA

TA PERVI CAP.

Risničnu pričuiie, de ta Božya večna besseda, Jezus Kristus ie ta pravi naš leben, luč inu izveličane inu de skuži nega pridemo v Božye tovarištvu. Aku se naprei brumsku po nega voli bomo deržali, grehov verovali. Inu kadar se za grešnike spoznamo, za milost prossimo, taku nas ta kry Jezusova očisti inu pred Bugom pravične sturi.

TU, kar ie bilu od začetka, tu, kar smo slišali, tu, kar smo z našimi očy vidili, tu, kar smo rezgledali inu te naše roke tipale od te bessede tiga lebna ^[2]inu ta leben se ie rezodil inu mi smo ga vidili inu mi pričuiemo inu oznanuiemo vom ta leben, kir ie večni, kateri ie bil per tim Očetu inu se ie nom rezodil. ^[3]Tu, kar smo vidi-

A.
Iogerski
vuk ie star,
gvišen,
vessel, v
nebešku
tovarištvu
perpravi.
Ioh. 1, 20,
17, 8, 6.
2. Pet. 1.

N 4 li inu

li inu slišali, tu mi vom oznanuiemo, de vi tudi bote z nami red imeili tu tovarištvu. Inu tu naše tovarištvu bode s teim Očom inu ž nega Synom Jezusom Cristusom ^[4]inu le-tu mi vom pišemmo, de tu vaše vesselie polnu bode.

B.
Nepokurniki,
hynavci,
samopravičary ne
slišio v nebesku tovarištvu.
Ioh. 8.
Heb. 9.
1. Pet. 1.
Apoc. 1.
3. Reg. 8.
2. Paral. 6
Pro. 20.
Eccle. 7.
Psal. 32.

^[5]Inu le-tu ie ta obluba, katero smo mi od nega slišali inu vom oznanuiemo, de Bug ie ena luč inu v nim nei obene temme, ^[6]inu aku mi pravimo, de mi ž nim tovarištvu imamo, inu mi v ti temmi hodimo, taku mi lažemo inu ne deimo to risnico. ^[7]Ampag aku mi v ti luči hodimo, koker ie on v ti luči, taku mi imamo tovarištvu vmei sebo inu ta kry Jezusa Cristusa, nega Synu, nas očisti od vsakiga greha. ^[8]Aku mi pravimo, mi neimamo obeniga greha, taku mi sami sebe obnorimo inu ta risnica nei v nas. ^[9]Aku mi pag spo-

spoznamo te naše grehe, taku ie on zveist inu pravičin, de nom odpusti te naše grehe inu nas očisti od vsake hudobe. ^[10]Aku mi pravimo, de nesmo grešili, taku mi nega k animu lažniku stavimo inu nega besse-da nei v nas.

A. Pravi v tim začetku, de ta nega inu vseh iogrov navuk oli pismu nei od novih, nepridnih oli negvišnih, temuč od starih, potrebnih inu gvišnih riči. Zakai Cristus, od kateriga oni pridiguio, pišeio inu pryčuo, de le on sam ie vseh vernih izvelyčar inu ta večni leben, nei nov, temuč on ie od večnusti. Od tiga so tudi ty očaki inu preroki pravili inu on se ie pottle v tim človeistvi tim nega iogrom pustil viditi, gledati, slišati inu tipati. Obtú tu nega inu vseh iogrov vuk inu pismu ie risničnu. Inu le ta iogerski navuk ludi odreši od večne smerti inu perpravi v nebešku tovarištvu, žalostne

Iogerski vuk ie star, večni, pridén, gvišen, sam verne izveliča.

N 5 visty

visty vseh žlaht nadlugah obsesseli.

Pridiga s.
evangelia
te verne
brumne
sturi, ne
dopusti,
de bi na-
prei v
smerdečih
grehah, nih
visty zub-
per, prebi-
vali.

*B. V le-tim drugim deilu le-tiga capi-
tula zubper nepokurnike, falš kersčenike,
hynavce inu samopravičarie govori. Inu
on tukai ta eua[n]geli to oblubo Božyo
imenuie, zakai v tim evangeliu se vsem
vernim vse dobru od Buga zavolo Cri-
stusa oblubuie. Inu potehmal naš Gospud
Bug, kir nom take nebeske riči oblubuie,
ie svital, čist inu svet, obtu, kir so take
oblube diležni, imaiio tudi čisti, svitli
inu svety biti, tu ie, pred grehi se varo-
vati. Per tim tudi te pokurne strašne
šibke kersčenike trošta, kir taku sami se-
bo mislio inu govore: »Du hoče na tim
sveitu taku čist inu svet biti koker Bug?«
Natu nim odgovori inu pravi: »Ia, ri-
snica ie, de oben z brumo inu čistostio na
tim sveitu ne bodo Bogu glih, oli kadar
se le flissamo zo vso močio po Božy voli
živeiti, taku Bug od nas to dobro volo
inu missal za diane gori vzame.« Inu mi
s to očistostio te kry Jezusove inu nekar
z našo svetustio bomo pred Bu-
gom*

gom obstali. Natu on začne zubper te samopravičarie, kir menio ž nih brumo prez Cristuseviga zaslužena pred Bugom obstati, govoriti inu pravi: »Kateri človik Božye milosti inu Cristuseviga zaslužena ne potrubuie, ta isti ie en lažnik, hynavec inu preklet pred Bugom.« Ampag ty, kir se spoznaio za grešnike, prossio Boga za odpustig, tim istim Bug zavolo suiga Synu, gospudi inu odrešenika našiga, odpusti vse grehe.

TA II. CAP.

Pričue, de per Bugi vsi ludie eniga samiga bessednika inu odvetnika Jezusa imaiio. Ty pravi verni se spoznaio, kadar Božy vuk ohranio. Ta evangeli mladim inu starim sliši, de vsaki Boga, nega zapuvuidi²⁰⁰ lubi, nekar te posvitne riči, kir kratig čas terpe. Du so ty anticrišti, vely pred nimi se varovati inu per tei risnični Božy bessedi

200|Zapuvidi.

bessedi do konzža obstati.

A.
Cristus sam
ie nom od
Buga per-
iazzen dobil;
kir tu zna,
ie Bogu iz
serca peria-
tel inu po-
koren.
Rom. 3.
Heb./ 7.
1. Ioh. 4.
Ioh. 13, 15..

MUi synkuvi, iest vom le-te ri-
čiči pišem, de ne grešite. Inu
aku pag gdu greši, taku imamo mi
eniga bessednika per tim Očetu,
Jezusa Cristusa, kir ie pravičin.

^[2]Inu on ie ta milostna sprava za te
naše grehe inu nekar le samuč za te
naše, temuč tudi za vsiga svita. ^[3]Inu
na tim mi veimo, de smo ga spo-
znali, aku mi te nega zapuvidi der-
žimo. ^[4]Kateri pag pravi: »Iest ga
znam« inu te nega zapuvidi ne der-
ži, ta isti ie en lažnik inu v takim nei
obena risnica. ^[5]Ampag kateri to
nega bessedo ohrani, v tim istim ie
risničnu ta lubezan Božya popol-
noma, na tim mi spoznamo, de smo
mi v nim, ^[6]kateri tedai pravi, de on
v nim ostane, ta ima tudi taku hodi-
ti, koker ie on hodil.

B.
Evangeli

^[7]Bratie, iest vom ne pišem eno
novo zapuvid, temuč to staro za-
puvid,

puvid, katero ste od začetka imeili, ta stara zapuvid ie ta besseda, katero ste vi od začetka slišali. ^[8] Spet vom pišem eno novo zapuvid, kir ie risnična v nim inu v nas, zakai te temnice so minile inu ta prava luč zdai sveiti. ^[9] Kateri pravi, de ie v ti luči, inu sovraži suiga brata, ta ie še dosehmal v ti temmi. ^[10] Kateri pag lubi suiga brata, ta isti ostane v ti luči inu per nim nei obeniga zblaznena. ^[11] Kateri pag sovraži suiga brata, ta isti ie v ti temmi inu hodi v ti temmi inu on ne vei, kam gre, zakai ta temma ie oslipila te nega oči.

ie star, oli
človeka
noviga
sturi.
Ioh. 13, 15.

1. Ioh. 3.

^[12] Otročiči, iest vom pišem, de vom bodo ty grehi odpusčeni, ^[13] zavolo nega imena iest vom očetom pišem, zakai vi ste spoznali tiga, kir ie od začetka. Iest pišem vom hlapčičem, zakai vi ste premogli tiga hudiga. ^[14] Otročiči, iest vom pišem, zakai vi ste spoznali

C.
Evangeli,
odpusčane
gréhov
vsaki sta-
rosti sliši,
vsaki se
varui pred
messenimi
lušti.

Luc. 24.
Act. 4, 10.
Psal. 89.
Esa. 40.
1. Cor. 7.
Ioh. 8.
1. Thes. 4.

spoznali tiga Očeta. Očeti, iest sem vom pissal, zakai vi ste spoznali tiga, kir ie od začetka. Iest sem vom hlapčičem pissal, zakai vi ste močni inu ta besseda Božya ostane per vas inu ste tiga hudiga premogli. ^[15]Ne lubite ta sveit inu te riči, kir so na sveitu. Aku gdu lubi ta sveit, v tim istim nei lubezni tiga Očeta. ^[16]Zakai vse tu, kar ie na sveitu (koker so ty lušti tiga messa inu ty lušti tih oči inu ta ofertni život), ^[201]neso od Očeta, temuč od tiga svita. ^[17]Inu ta sveit inu ty nega lušti minee, kateri pag dei to volo Božyo, ta isti vekoma ostane.

D.
Falš vuk,
nepokura
ludi
ferdam-
nuio, pred
obema se
varimo.
Math. 24.

^[18]Otročiči, ta pusledni čas ie tukai inu koker ste slišali, de ta anticrišt pride, inu zdai ie začelu dosti anticrištov biti inu od unot mi veimo, de ta pusledni čas ie tukai. ^[19]Oni so od nas vunkai šli, oli oni neso bili od nas, zakai de bi oni

201| Raba oklepajev in pomenska struktura sledi L1545: »¹⁶Denn alles was in der Welt ist / (nemlich des Fleisches lust1 / vnd der Augen lust / vnd hofertiges Leben) ist nicht vom Vater / sondern von der welt.«

oni bili od nas, taku bi oni, ia, bili per nas ostali, ampag (tu ie sturieniu),²⁰² de bodo rezodiveni, de neso vsi od nas. ^[201]Ampag vi imate to žalbo od tiga svetiga inu znate vse riči. ^[21]Iest vom nesem pissal, koker de bi vi ne znali to risnico, temuč koker tim, kir no znate inu veiste, de obena laža nei iz te risnice. ^[22]Du ie en lažnik[,] samuč le-ta, kir tay, de Jezus nei Cristus. Ta isti ie ta anticrišt, kir tay tiga Očeta inu tiga Synu. ^[23]Kateri kuli tay tiga Synu, ta isti tudi tiga Očeta neima.

^[24]Obtu, kar ste vi slišali od začetka, tu ostani per vas. Aku tu, kar ste slišali od začetka, ostane per vas, taku vi bote tudi per tim Synuvi inu Očetu ostali. ^[25]Inu le-ta ie ta obluba, katero ie nom oblubil, ta večni leben. ^[26]Le-tu sem iest vom pissal od tih, kir vas zepelavaio. ^[27]Inu ta žalba, katero ste vi od nega pryeli, ostane per vas. Inu vi ne potrubuite,

Ioh. 5, 13.
Act. 20.
1. Cor. 1.

Heb. 1.

E.
Le ta stara vera, katero S. Duh skuzi pretoke,²⁰³ iogre vuči, izveliča.

Esa. 54.
Ioh. 6, 14,
16.

202| Raba oklepajev »(tu ie sturieniu)« je Trubarjev prevodni interpretativni dostavek za lažje razumevanje bibličnega besedila, ki ga L1545 in V nimata. Trubarjev prevod sledi L1545.

L 1545: »¹⁹Sie sind von vns ausgegangen / Aber sie waren nicht von vns / Denn wo sie von vns gewesen weren / so weren sie ja bey vns bli eben / Aber auff das sie offenbar würden / das sie nicht alle von vns sind.«
V: »¹⁹Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis, nam, si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum : sed ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis.«

203| Preroke.

buite, de bi vas gdu vučil, temuč koker ona ta žalba vas vuči vse riči, taku ie risnica inu nei laža. Inu koker ie ona vas vučila, taku ostanite per tim istim. ^[28]Inu zdai vi, otročiči, ostanite per nim, de kadar se on prikaže, de imamo zevupane inu de ne bomo zasromovani od nega v tim nega prihodu. ^[29]Inu aku vi veiste, de ie on pravičin, taku vi tudi veiste, de kateri prov sturi, ta isti ie od nega royen.

Kersčeni-
neso v tim
životu cilu
prez gre-
ha, zatu
oni potru-
buio vsag-
daniga od-
puska, oli
timu gre-
hu zo vso
močio sto-
ie zubper.

204| Počutio.

*A. Še pag te prave kersčenike, kir bi radi po voli Božy živeli, oli oni še vselei v sebi veliko šibkoto, hude lušte inu grehe počutuio, ²⁰⁴ trošta inu vuči inu pravi: »Risnica ie, lubi otroci Božy, de Gospud Bug povesod prepoveda grešiti inu iest tudi, oli dotle smo v tim messei na sveitu, ne moremo biti cilu prez grehov,« koker od tiga tudi s. Paul od sam sebe govori. Rom. 7. ²⁰⁵ Oli zatu ne-
imamo*

205| Rim 7,14–23.

imamo na milosti inu pomuči Božy cagati inu od molitve, od dobrih dell, ne pravih Božyh službeh pustiti. Zakai mi verni imamo per Bugi eniga dobriga, zveistiga bessednika, spravlavca inu odvetnika Jezusa Cristusa. Ta isti nas pred Bugom zagovarje, on ie na našim meistu vse Božye zapuvidi popolnoma dopernessel, za naše grehe ž nega marto inu offrom na cryžu sturil zadosti inu plačal inu ie nas z Bugom spravil inu zmyril. Za teim spet te verne h ti Božy pokorsčini vabi inu pravi, de taku vedene od Cristusa inu tu pravu spoznane Božye tiga človeka sturi, de ie vže naprei Bogu pokoren, se flissa, ie volan po Božyh zapuvidah živeiti, po nega voli nemu služiti, sui stan inu leben pelati. En človik, kir pravo vero ima v Cristusa, ta se očitu

S. evangeli
ie star,

B. Odgovarje inu zagovarje ta evangeliski vuk, kir vuči v Cristusa ve-

O rovat,

večni, oli
te ludi sturi
ri nove,
brumne
inu lube-
znive.

rovati, lubiti Boga inu suiga bližniga, deržati Božye zapuvidi, de nei nov, temuč de ie star, od Buga od večnusti odločen inu postavljen. Zakai taku se ie Adamu, Abrahamu inu vsem ludem vselei pridigalu, de imaiio biti Bogu pokorni, brumni inu v Cristusa verovati. Oli on per tim tudi perpusti, de ta evangeliski navuk se more tudi nov imenovati zavolo, kir te verne iznotra s to pravo vero inu S. Duhum ponovi inu druge sturi, de več v temmi, tu ie, v grehik, v neveri, v nečistosti, temuč po Božy voli v svitlobi, v čistosti inu v sveitusti prebivaio inu se vmei sebo lubio. Per tim očitu govori, gdi ie pravi evangeli v serci, undukai ie tudi bratovska lubezan.

Svetu pis-
mu se ima
od vseh
ludi, žen
inu otruk
brati, za-
kai vse ludi
modre

206 | Žlaht.

C. Pravi, de ta evangeliski vuk inu S. pismu sliši vsem ludem, starim, mladim inu otročičem; v nim se vsem žlaht²⁰⁶ ludem oznanuie odpuscane vseh grehov zavolo Cristusa. Inu skuzi ta isti bodo ty stari prov modri, kir Boga prov spoznaio.

spoznaio. Ty mladi bodo prov močni, redle inu serčni, de mogo s teim žludiem, suiem messum inu sveitom se voiskovati inu premoči. Ty otročiči praviga očeta v nebessih dobe. Natu vsem mladim inu starim zapoveda, de tu diane tiga svita ne lubio, tu ie, de se varuio pred hudimi messenimi lušti inu grehi. Zakai vse posvitne riči, s katerimi ta vegši deil tih ludi okuli hodi, vesselie, lušti, hočlivost tiga messa, offert hitru konec vzamo inu so Bogu zubper. Lušti tiga messa ie curbarya, lušti tih oči ie blagu inu lakomnost, offerten leben, ta prazna čast, hvala inu oblast tiga svita.

D. Pravi, koker Cristus, Math. 24, s. Paul, 2. Thes. 2, 1. Thi. 4, inu s. Peter, 2. Petri 2,²⁰⁷ od anticrištovih hlapcev inu fals vučenikov, kir imaiio v tim kersčanstvi pred sodnim dnem gorivstati, skuži te iste bodo ty verni rezodiveni, so li stonoviti v ti veri. Za teim se spet dober dela pruti tim pravim, zastop-

O 2 nim

sturi, anticrišt prepovidue.

Prerokuie od anticrištov, pravi, kai ie nih vuk inu kakove so šege.

207| Mt 24,11;
2 Tes 2,3-4;
1 Tim 4,1-2;
2 Pt 2,1-3.

nim kersčenikom, de nemu za zlu ne vzamo, kir nim od fals̄ vučenikov pravi, koker de bi oni sami od nih poprei ne veidili. Inu on tukai tiga S. Duba to žalbo imenuie, kateriga vsi ty, kir v Cristusa prov veruio, imaiio. Natu te fals̄ vučenike malla inu pravi, du so ty nerskodliviši lažniki inu anticrišti, tu so ty, kir ne hote, de bi Jezus ta pravi Cristus bil. Taki so truy: ty pervi so Iudi; le-ty ne hote, de bi Jezus Divice Marye syn, kir ie pod Ponciom Pilatom cryžan, ta pravi Cristus bil, temuč oni še na eniga drugiga čakaio. Ty drugi so ty kecary Kerintus, Ebion inu vsi Turki; ty ne hote, de bi Jezus Bug inu večni Božy Syn bil: Iudi pravio, de ie en zepelavec, Turki, de ie le en prerok bil. Ty trety so ty papežovi pridigary, kateri ne hote, de bi le Jezus sam tih pravih vernih izveličar bil. Temuč de nih malikovske maše, rimski papežovi odpustki, kadilu, kropilu, rumane, nih dobra della tudi te ludi v nebessa perpravlaio.

E. Opo-

E. Opomina vse verne, de per tei pravi, stari veri, katero so ty s. očaki imeili, iogri, preroki, sam Cristus vučili, kir ie v tim catehismi zapopadena, do konca ostano, aku tu deio, taku oni per Bugi Očeti inu nega Synu ostano, tu ie, so v Božy milosti inu bodo imeili po Božy oblubi ta večni leben. Za teim vse verne trošta inu zagvišuiie, de ta žalba, tu ie, S. Dub per nih ostane, ta isti bo nee per taki risnični veri ohranil, nee vižal, troštal inu ne dopustil, de bi nee te laže, hudič, falš preroki zepelali inu na sodni dan ne bodo zasromovani. Per tim na koncu opomina, de ostano brumni, potehmal veido, de Bug ie pravičin inu pravico lubi, s teim se izkažo, de so druguč prov od Buga skuži nega bessedo rojeni inu ponovleni.

Vely, de v tim Božym spoznanu do konca ostano, ti ga S. Duha od sebe ne odpahno, ta bo nee troštal inu opominal h dobrimu.

TA III. CAP.

Pravi, de ty verni so otroci Božy, naisi tu zdai se na nih ne vidi inu
O 3 ludem

ludem ne zdi, stuprov na sodni dan se bo vidilu, zatu se imamo čisti deržati, grehov varovati, zakai ta greh ie hudičevu dellu, inu de se vmei sebo lubimo, skuzi tu se damo na znane, de smo v pravi veri, de lubimo Boga inu prov molimo.

A.
 Verni so
 otroci Bo-
 žy, čisti,
 brumni,
 grehom
 koker zlu-
 diu sovraž.
 Luc. 20.
 Rom. 8.
 I. Cor. 15.
 Col. 3.
 Esa. 53.
 I. Thi. 1.
 Tit. 2.
 I. Pet. 2.

GLedaite, kakovo lubezan ie nom ta Oča dal, de bomo Božy synuvi imenovani, obtu ta sveit vas ne zna, zakai on nega ne zna. ^[2]Lubeznivi, mi smo vže zdai otroci Božy inu se še nei izkazalu, kai mi bomo, ampag mi veimo, kendar se on bo izkazal, de bomo nemu glih, zakai mi ga bomo vidili, koker ie. ^[3]Inu en vsaketeri, kir ima v nega le-tu vupane, ta se očisti, koker ie on čist. ^[4]Vsaketeri, kir greh sturi, ta tudi krivino sturi, inu ta greh ie krivica. ^[5]Inu vi veiste, de se ie on prikazal, de naše grehe proč vzame, inu v nim nei obeni-
ga

ga greha. ^[6]Sledni, kir v nim ostane, ta ne greši, sledni pag, kir greši, ta ga nei vidil inu ga nei spoznal. ^[7]Otročiči, nisče vas ne zepelai, kateri prov dei, ta ie pravičin, glih koker ie on pravičin. ^[8]Kateri greh sturi, ta ie od zludia, zakai ta zludi od začetka greši. H timu se ie ta Syn Božy izkazal, de ta della tiga zludia rezdei. ^[9]Kateri ie iz Buga royen, ta greha ne sturi, zakai tu nega seime per nim ostane inu on ne more grešiti, zakai on ie iz Buga royen. ^[10]V le-tim so rezodiveni ty otroci tiga hudiča, kateri prov ne dei inu ne lubi suiga brata, ta isti nei iz Buga. ^[11]Zakai le-tu ie tu selstvu, kateru ste vi od začetka slišali, de se vmei sebo lubimo. ^[12]Nekar koker Cain, kir ie iz tiga hudiča bil, inu ie ubil suiga brata. Inu za čes volo ga ie ubil[?] Zatu, kir so nega della huda bila, nega brata pag pravična.

Rom. 2.

Ioh. 8.

1. Ioh. 5.
1. Pet. 1.
Ioh. 13, 15.

Gen. 4.

O 4 ^[13]Ne

B.
 Šega inu
 znamina
 pravih
 kersčeni-
 kov so ter-
 plene, lu-
 bezan,
 dobra
 veist,
 molytov.
 Ioh. 15.
 Math. 5.
 Levit. 19.

Deut. 15.
 Iac. 2.

^[13]Ne čudite se, mui bratie, aku vas ta sveit sovraži, ^[14]mi veimo, de smo iz te smerti v ta leben prišli, zakai mi lubimo brate; kateri ne lubi tiga brata, ta ostane v ti smerti. ^[15]Vsaki, kir sovraži suiga brata, ie en uboinik inu vi veiste, de sledni uboinik neima tiga večniga lebna v sebi prebivačiga. ^[16]V le-tim smo mi to lubezan spoznali, kir ie on dal za nas sui leben, inu mi imamo tudi ta leben za te brate dati. ^[17]Sice kateri tu blagu tiga svita ima inu vidi suiga brata potrebniga inu zepre tu suie serce pred nim, koku ta lubezan Božya per nim ostane[?] ^[18]Mui otročiči, ne lubimo le s to bessedo inu s teim iezikom, temuč z dianem inu s to risnico. ^[19]Inu skuzi le-tu mi spoznamo, de smo iz te risnice inu ta naša serca so utolažena pred nim, ^[20]aku pag tu naše serce nas ferdamnuie, taku Bug ie vegši, koker ie tu naše serce, inu on
 zna

zna vse riči. ^[21]Lubeznivi, aku tu naše serce nas ne ferdamnuie, taku imamo enu zevupane pruti Bogu ^[22]inu kar ga bomo prossili, tu bomo od nega pryeli, zakai mi ohranimo te nega zapuvidi inu sturimo tu, kar nemu pred nim dopade. ^[23]Inu le-tu ie ta nega zapuvid, de veruiemo timu imenu nega Synu Jezusu Cristusu inu de se vmei sebo lubimo, koker ie on nom to zapuvid dal. ^[24]Inu kateri te nega zapuvidi ohrani, ta isti ostane v nim inu on v nim. Inu skuzi le-tu mi veimo, de on notri v nas prebiva iz tiga Duha, kateriga ie on nom dal.

Ioh. 15.
1. Ioh. 5.
Iac. 4.

Ioh. 5, 6,
13, 14, 15.

1. Ioh. 4.

A. S. Ianž še pag zubper te falsš, hynavske, nepokurne kersčenike v le-tim capitululi govori inu pravi, potehmal smo mi verni skuzi to kry Cristusevo od vseh naših grehov očistčeni inu smo otroci Božy postali, koker se tu bo na sodni dan očitū vidilu. Obtū imamo Bo-

Kersčeniki na tim sveitu neso angeli, tu ie, cilu prez greha. Oni tudi neso zcludievi,

O 5 gu

kir bi z
dobro volo
v smertnih
grehih
prebivali.

*gu z brumo, svetustio inu čistostio se
glihati, pred grehi varovati inu našiga
bližniga prov iz serca lubiti. Kateri pag
z dobro volo greši, prez Božyga straha,
prez pokure v velikih grehah, kir so naši
lastni visty zuber, od Buga ostru pre-
povedani, prebiva (v taki viži se ima
tukai ta greh zastopiti: ty veliki grozo-
viti smertni grehi, koker so malikovane,
šentovane, razboi, curbarya, tatvina,
lažee etc.), ta isti nei syn Božy, temuč
enu hudičevu deite, koker ie Cain bil,
kir ie suiga brata ubil. Ta besseda greh
se ima tukai prov zastopiti. Zakai le-tu
ie risnica inu veideče, de verni pravi
kersčeniki inu neverni, dotle so na tim
sveitu, grešio. Oli vmei nimi ie en velik
rezlotik. Ty verni, kadar iz slabusti inu
zepelane tiga zľudia, messa oli svita
grešio, taku oni zdaici nih grehe žaluo,
Boga za odpustig prossio, se naprei zo
vsem flisom grehov varuio, de več Boga
ne reserde. Neverniki pag neimaio obe-
ne prave grevinge čez nih grehe, vol-
nu*

nu inu z vesseliem v grehah prebivaio; od obuih Salomon, Pro. 24, le-taku govori: »Ta pravičin sedemkrat na dan pade, oli spet gori vstane.«²⁰⁸ Ampag ta neverni le čedale globokeši pada v tu hudu.

B. Trošta vse verne, kir moraiio od nevernih, koker Abel od Caina, na tim sveitu veliku terpeti, de se v tih nadlugh v ti veri ne zmotio inu ne zblazno, temuč de se s teim troštaio inu tiga vessele, kir so skuzi Cristusa od večne smerti odrešeni inu v ta večni leben postavljeni. Inu kir tako nih vero s to pravo bratovsko lubexenio izkažuio, s teim so zagvišani, de to pravo izveličansko vero imaiio, zakai ta prava lubexen pruti bližnimu ie vsakiga kersčenika enu gvišnu znamine, de on prov v Buga inu v nega Synu veruie. »Zakai per kateri veri,« pravi s. Augustin, »nei lubezni, ta ista nei Božya, temuč hudičeva vera.« Vmei inu per tim tukai s. Ianž zastopnu govori, de vsi ty, kir suiga bližniga, tu ie, kakeršniga človeka, sovražio, suiga ži-
vota

Vera prez lubezni ie vražia, vera, kir se s to lubezno vsak čas izkaže, ie prava inu Božya.

208| Prg 24,16.

*vota zavolo suiga bližniga ne hote vage-
ti, suiga blaga z božimi podiliti, vsaki-
mu človeku iz serca z dianem inu z dobro
volo sturiti dobru, ty isti so uboniki, te
Božye lubežni pruti nom neso prov spo-
znali, neimajo dobre visty pruti Bogu,
nih serce, missel inu veist nim pravio, de
stoye v ti ferdamnosti, nih prošne inu
molitve Bogu neso perietne, neimajo obe-
niga praviga zevupane v težkih nadlu-
gah pruti Bogu, ne sture tu, kar Bug ho-
če. Zakai Bug obuie zapoveda, de imamo
v nega Synu verovati inu vsakiga člove-
ka lubiti. Inu kateri taku veruie, suoio
vero s to lubežno pruti vsem ludem izka-
že, Božye zapuvidi ohrani; v tim inu per
tim istim Bug suoio gnado inu S. Duhum
prebiva.*

TA IIII. CAP.

*Vely te duhe pravih inu krivih pridikari-
ev probirati inu koku te iste imamo
spoznati inu narazen loči-
ti. Še*

*ti. Še pag vely, de se vmei sebo prov
lubimo zavolo, kir ie nas Bug lubil
inu suiga Synu nom dal k animu od-
rešeniku inu izveličariu, zatu imamo
pruti Bogu terdnu zevupane inu pru-
ti našimu bližnimu celo lubezen
imeiti.*

VI, lubeznivi, ne veruite vsaki-
mu duhu, temuč skussite te
duhe, so li od Buga, zakai veliku
falš prerokov ie vunkai šlu na ta
sveit. ^[2] V le-tim pag spoznaite tiga
Božyga duha. Sledni duh, kir spo-
zna, de Jezus Kristus ie prišal v tu
messu, ta ie od Buga. ^[3] Inu sledni
duh, kir ne spozna, de bi Jezus
Kristus bil v tu messu prišal, ta nei
od Buga inu le-tu ie ta duh tiga
anticrišta, od kateriga ste vi slišali,
de ima pryti inu ie vže zdai na tim
sveitu.

^[4] Vi, otročiči, ste od Buga inu ste
nee premogli, zakai ta, kir ie not-
ri

A.
Ty, kir
Cristusevu
Bogastvu
inu zaslu-
žene taye,
so anticri-
šti.
3. Reg. 22.
Iudit. 8.
Math. 7.
1. Ioh. 2.
2. Ioh. 1.

B.
Hynavci,

Neverniki
Boga ne
znaio, pravih
pridigariev
ne poslušao,
bližniga ne
lubio.
Ioh. 8.

Ioh. 3.
Rom. 5.

2. Cor. 5.
Col. 1.

Exod. 33.
Deut. 4.

ri v vas, ie vegši koker ta, kir ie na sveitu. ^[5] Oni so od tiga svita, obtu govore od tiga svita inu ta sveit nee poslušā. ^[6] Mi smo od Buga inu kateri Boga zna, ta nas poslušā, kateri pag nei od Buga, ta nas ne poslušā. Iz tiga mi spoznamo tiga duha te risnice inu tiga duha tiga zabloiena. ^[7] Lubeznivi, lubimo se vmei sebo, zakai ta lubezan ie od Buga inu sledni, kir lubi, ta ie ro-yen od Buga inu zna Boga. ^[8] Kate-ri ne lubi, ta ne zna Boga, zakai Bug ie ta lubezen. ^[9] V le-tim pag se ie ta lubezen Božya izkazala pruti nom, kir ie suiga diniga Synu poslal na ta sveit, de skuzi nega bomo živi. ^[10] V le-tim ie ta lubezen, nekar de bi mi Boga bili lubili, temuč kir ie on nas lubil inu poslal suiga Synu k ani spravi za naše grehe. ^[11] Lubeznivi, ie li nas Bug taku lubil, taku se mi imamo tudi vmei sebo lubiti, ^[12] Boga nisče nigdar nei vidil.

dil. Aku se mi vmei sebo lubimo, Ioh. 1, 6.
taku Bug ostane notri v nas inu ta r. Thi. 6.
nega lubezen ie notri v nas popolnoma. r. Ioh. 3.
[13] Iz le-tiga mi spoznamo, de
mi v nim ostanemo inu on notri v
nas, kir ie on nom dal od suiga Du-
ha. [14] Inu mi smo vidili inu pričuie-
mo, de ta Oča ie poslal tiga Synu k
animu izvelyčariu tiga svita. [15] Kate-
ri tedai spozna, de Jezus ie Syn Bo-
žy, v tim istim Bug ostane inu on v
Bugi. [16] Inu mi smo spoznali inu ve-
rovali to lubezen, katero Bug ima
pruti nom. Bug ie ta lubezen inu
kateri ostane v ti lubezni, ta v Bugi
ostane inu Bug v nim. [17] V le-tim ie
ta lubezen per nas popolnoma, de
imamo zavupane na ta dan te prav-
de, de koker ie on, taki smo tudi mi
na sveitu. [18] Strah nei v ti lubezni,
temuč ta popolnoma lubezen ta
strah unkai ižene, zakai ta strah ima
marter, kateri pag se boy, ta isti nei
popolnom v ti lubezni. [19] Lubimo
ga

1. Ioh. 2. ga tedai mi, zakai on ie nas poprei lubil. ^[20]Aku gdu pravi: »Iest lubim Boga« inu suiga brata sovraži, ta ie en lažnik, zakai kateri suiga brata, kateriga on vidi, ne lubi, koku on more Boga, kateriga ne vidi, lubiti[?] ^[21]Inu mi imamo od nega le-to zapuvid, de kateri lubi Boga, ta isti tudi lubi suiga brata.

Levit. 19.
Ioh. 13,15.
Ephes. 5.

Spet pravi
od pravih
inu krivih
vučenikov,
s čim inu
koku se
spoznaio.

A. Še pag, koker poprei Kristus, preroki inu iogri, vely vsem vernim varovati se pred falš vučeniki, kir se S. Duhum, s to staro vero hvalio, oli oni s teim te ludi od te prave vere v Cristusa inu od te kersčanske lubexni odpelavaio. Per tim pravi, koku, s čim, skuzi kai, s kakovimi znamini se mogo spoznati inu ločiti ty pravi pridigary od tih falš inu krivih, kateri pridiguio, de Kristus ie prišal v tu messu, tu ie, kateri veruio inu vuče, de Kristus ie od večnusti z Bugom red bil inu ie potle v tim odločnim času zavolo našiga izveličane na ta sveit

sveit prišal inu tu človeistvu k sebi perovzel, s teim ie on nas odrešil od večne smerti inu ie nom dobil inu zaslužil tu nebesku večnu izveličane. Le-ty so ty pravi Božy pridigary. Kateri pag taye, de Cristus nei od večnusti en Bug inu de on sam ž nega človeistvom inu martro nas nei popolnoma izvelyčal, de imamo tudi drugdi odpustkov iskati oli mi sami z našimi službami ta nebessa zaslužiti, le-ty isti so zepelavci, anticrišti inu fals preroki, pred katerimi vsaki se vari.

B. Spet te verne trošta, de se pred takimi zepelavci, kir so Cristusevi sovražniki, neimajo bati, zakai Cristus ž nega Duhum inu pomočio ie per nih, ta isti bo skuži nee te nega sovražnike inu ta celi hudi sveit ž nega sveitom, modrustio inu oblastio premogel po oblubi Cristusevi, kir pravi: »Na tim sveitu bote nadluge imeili, oli imeite vupane, iest sem premogel ta sveit.« Ioh. 16.²⁰⁹ Za teim pravi, de ta sveit, tu ie, ta vegši deil ludi, kir

Anticri-
štovi ne is-
čeio per
samim
Cristusu
Božye mi-
losti inu te
prave ver-
ne sovra-
žio, fratu-
io,
pregano,
love, mo-
ree, obene
lubezni ne
izkažo.

209|Jn 16,33.

P. S. Du-

S. Duha inu te prave vere neimaio, take fals vüčenike radi poslušaiio inu ž nimi derže. Oli per tim se tudi rezodevaio, de neimaio prave vere, zakai per tacih se ne vidi obena prava serčna lubezen. Za teim zastopnu, lipu inu obilnu govori od te prevelike lubezni Božye pruti nom, katero ie on izkazal s teim, kir ie zavolo našiga izveličane suiga lastniga Synu na ta hudi sveit v tako revo inu martro poslal. Inu on s tako Božyo lubezno vse verne opomina, vuči inu pergane, de se vmei sebo prov iz serca imaiio lubiti, eden drugimu dobru sturiti. Zakai kateri suiga ravenkersčenika ne lubi, ta daie na znane, de neima prave vere, ne zna Boga, Boga ne lubi, se ga inu sodniga dne sylnu boy, nei zo obeno ričio Bogu glih, temuč zcludiu zo vsemi nega delli. Zakai Gospud Bug obuie zapoveda, v Cristusa verovati, sebe inu suiga bližniga inu brata lubiti.

TA

TA V. CAP.

Kateri v Cristusa prov veruie, Božye zapuvidi prov obrani, suiga bližniga lubi, ta ie Božy syn, iz Buga royen, s tako vero Božye zapuvidi lahku obrani inu ta sveit ž nega lushi premaga. Pryčue s teim kerstom, s teim obhaylom inu S. Troyco, de Jezus ie pravi Syn Božy inu v nim samim s to vero imamo ta večni leben inu zavolo nega so naše molitve uslišane.

Sledni, kir veruie, de Jezus ie ta Cristus, ta isti ie royen od Buga. Inu sledni, kir lubi tiga, kir ga ie rodyt, ta isti tudi lubi tiga, kir ie od nega royen. ^[2]V le-tim mi spoznamo, de mi lubimo Božye otroke, kadar mi Boga lubimo inu nega zapuvidi deržimo. ^[3]Zakai ta lubezen Božya ie le-ta, de mi te nega zapuvidi

A.
Vera, lubezen, pokorsčina daio prave preroyene kersckenike²¹⁰ na znane.
Math. II, 16.
Ioh. I, 14 16.
I. Cor. 15.

210|Kersčenike.

vidi deržimo, inu nega zapuvidi ne-
so teške. ^[4]Zakai vse tu, kar ie od
Buga royenu, premaga ta sveit, inu
naša vera ie tu premagane, ^[5]katera
ta sveit premaga. Du ie pag ta, kir
ta sveit premaga[,] samuč ta, kir
veruie, de Jezus ie Syn Božy[?]

B. ^[6]Inu le-tu ie ta Jezus Kristus, kir
ie imel pryti s to vodo inu kryo,
nekar samuč s to vodo, temuč s to
vodo inu kryo. Inu ta duh ie ta,
kir pričuie, zakai ta duh ie ta ri-
snica. ^[7]Zakai oni try so, kir v nebi
pričuio, ta Oča, ta Bessedu inu S.
Duh, inu le-ty try so enu. Inu try
so tudi na zemli, kir pričuio, ^[8]ta
Duh, ta voda inu ta kry, inu le-ty
try so enu. ^[9]Ako mi tih ludi pri-
čovane gorivzamemo, tu pryčova-
ne Božye ie vegše inu le-tu ie tu
pričovane Božye, kateru ie on
pričoval od nega Synu. ^[10]Kateri
veruie na Božyga Synu, ta ima tu
Božye pričovane per sebi, ka-
teri

Cristusu,
de ie prišal
na ta sveit,
de ie Syn
Božy, de
ie vseh
vernih iz-
velyčar,
pryčuio S.
Troyca, S.
Duh s pis-
mom pre-
rokskim,
iogerskim,
s. kerst,
nega več-
ria inu
martra.
Math. 3,
¹⁷.
Ioh. 1, 12,
³.
Rom. 8.
Rom. 4.

teri Bogu ne veruie, ta ga ie k animu lažniku sturil, zakai on nei veroval timu pričovanu, kir ie Bug pričoval od nega Synu. ^[10]Inu tu pričovane ie le-tu, de Bug ie nom dal ta večni leben inu le-ta leben ie v nega Synuvi. ^[12]Kateri ima tiga Božyga Synu, ta isti ima ta leben, kateri pag neima tiga Božyga Synu, ta isti neima tiga lebna. ^[13]Inu le-tu sem vom, kir veruiete na tu ime tiga Božyga Synu, pissal, de bote veidili, de imate ta večni leben, inu ^{Ioh. 6.} de vi veruiete na tu ime tiga Božyga Synu. ^[14]Inu le-tu ie tu zevupane, kir mi imamo pruti Bogu, de aku ga mi kai prossimo po nega voli, de nas usliši. ^[15]Inu kadar mi <sup>Ioh. 16.
1. Ioh. 3.
Math. 6, 7.</sup> veimo, de karkuli ga prossimo, de nas usliši, taku mi veimo, de smo te prošne, kir smo prossil/i/, obderžali.

^[16]Aku kei eden vidi suiga brata <sup>C.
Za slabe</sup> grešiti en greh, kir nei h ti smer-
P 3 ti,

nezastop-
ne grešni-
ke se ima
prossiti.
Ier. 7.
Math. 12.
Ioh. 8.
1. Ioh. 3.

ti, ta prossi Boga inu nemu bo dal ta leben tim, kir ne grešio h ti smerti. Ie li pag en greh h ti smerti, za ta isti iest ne pravim, de prosiš.

^[17]Sledna krivica ie greh inu ie en greh nekar h ti smerti.

D.
Verni so
inu neso
grešniki;
grehu,
zludiu so
zubper,
zatu Cris-
tus nih
grehe za-
kriva.
Luc. 24.

^[18]Mi veimo, de sledni, kir ie od Buga royen, ne greši, temuč kateri ie od Buga royen, ta sam sebe varuie inu ta hudi se ga ne dotakne. ^[19]Mi veimo, de smo od Buga, inu ta celi sveit leži v ti hudobi. ^[20]Inu mi veimo, de ta Syn Božy ie prišal inu ie nom dal razum, de znamo tiga Risničniga inu smo v tim Risničnim, v tim nega Synuvi Jezusu Cristusu, le-ta ie risnični Bug inu ta večni leben.

^[21]Otročiči, varuite se pred temi maliki. Amen

Verni Bo-
ga inu vse,
katere
Bug

A. V začetku le-tiga capitula še pag zubper te kezarie, Iude inu Turke, kir ne hote, de bi Jezus, Divice Marye syn,

syn, ta pravi Cristus bil, inu zুবper hynavce, fals kersčenike, kir suimu bližnimu ništer dobriga ne deio, tukai govori. Obtú on pravi, vsi ty, kir veruio, de ie Jezus Cristus, inu lubio te verne otroke Božye, suimu bližnimu vse dobru izkažo, se po Božyh zapuvidah derže, so od Buga rojeni, imaió S. Duha inu to pravo vero. Inu per tim pravi, de tim, kir pravo vero imaió, so te Božye zapuvidi lahke, zakai s pravo vero, s poštenim lebnom ležei koker z malikovanem inu z lotryó imaió inu prebivaio inu vse žlaht izkušnave tigma messa, svita inu hudiča premagaio.

B. Še pag terdi to vero kersčansko inu pričúie s tem kerstom inu s caihni, kir so se per Cristusevim kerstu godili, s to nega martro inu s kryó, kir ie iz nega mertviga telessa na cryžu s to vodo red tekla, Ioh. 19,²¹ inu S. Dubum, kir od Cristusa skuzi preroke inu iogre pričúie, inu s to celo S. Troyzo, zuseb ta Oča nebeski, de Cristus ie gvišnu inu risničnu pri-

lubi, lubio inu ohra-
nio Božye
zapuvidi.

S. Troyza,
Cristusevi
caihni, ne-
ga martra,
S. Kerst,
pričúio
Cristusu,
de ie on ta
pravi Syn
Božy.

211|Jn 19,34.

šal na ta sveit inu ie opravil inu dokon-
nal vse tu, kar ie od nega bilu preroko-
vanu inu slišalu k našimu izveličanu.
Obtu na obeniga drugiga Cristusa nei-
mamo čakati, ne drugdi odpustkov inu
naših duš izveličane iskati. Inu kateri
tu deio, ty isti Boga imaiio za risničniga,
nih prošne so uslišane, kir pag nekar, ty
Boga stavio na laže inu tiga večniga
lebna nigdar ne bodo imeili, nih molytve
ne dopado Bogu.

Vernih
prošne per
Bugi veli-
ke riči
opravio,
sprossio,
de grešni-
ki se preo-
berno, ko-
ker s.
Steffan s.
Paulu ie
izprossil.

C. To pravo vero v Cristusa hvali inu
povišuiie, kir pravi, de ty verni nekar le
samuč nim samim, temuč tudi drugim
tar grešnikom sprossio od Buga posvitno
inu večno dobruto, koker Moizes, *Exod.*
14, 17, 32, *Num.* 12, *Elias*, 3. *Reg.* 17,
Elizeus, 4. *Reg.* 4, s. *Peter*, *Act.* 9, s.
Paul, *Act.* 20, 27,²¹² so milost, pomuč,
život inu zdravie sprossili. Kir pag pra-
vi, de za te ludi, kir smertnu oli h ti
smerti grešio, se nema molyti, tu ie, za
te, kir ne hote sami sebe, suie grehe spo-
znati, žalovati, od nih pustiti, prave
poku-

212|2 Mz 14,13–27;
17,4–6; 32,7–14;
4 Mz 12,1–14;
1 Kr 17,1–16;
2 Kr 4,8–37;
Apd 9,36–41; 20,7–12;
27,13–37.

pokure diati, v Cristusa verovati, koker so Cain, Saul, Iſcariot bili, kir pag suie grehe spozna, žaluiie, zapusti, pravo pokuro dei, milost, odpustig per Cristusu isče, ta isti naide inu dobi milost inu odpustig vseh grehov, kokerkuli veliki, naglavni inu smertni so, koker David, Manasses, s. Peter, žahar, Maria Magdalena, s. Paul etc. S. Auguſtin pravi, de ta smertni ferdamnani oli, koker ty stari Crainci pravio, tag naglavni greh, ie finalis impenitentia,²¹³ tu ie, stonovitna, prez konca nepokura, kadar en človik pred nega smertio suie grehe ne žaluiie, ne greva, Boga za milost ne prossi, v Cristusa ne veruiie, en tak, dotle ie živ, Bogu ne dopade, h puslednimu mora v peklu vekoma prebivati.

D. Tukai koker v tim pervim 3. capituli koker David inu s. Paul te grehe inu grešnike narazen loči. V tim 1. capituli pravi, aku mi pravimo, de neimamo obeniga greha, taku sami sebe zepelamo inu ta risnica nei v nas. Tukai

P 5 pag

213 Finalis impenitentia, blasfemija, kletev proti Svetemu Duhu; *Sermones ad populum*, sermo 71, v: J. P. Migne, *Patrologiae cursus completus, series latina* 38, 455, 456, 464. Isto mesto razlaga tudi Tomaž Akvinski, *Summa theologiae* 3a.86,2.

Kateri so to vero v Jezusa zaisaieni oli vpelceni, ty isti ne bodo zgubljeni, aku

po tim du-
hei inu ne-
kar po tim
messei ho-
dio.
Rom. 8.

pag pravi, de ty, kir so od Buga rojeni, tu ie, h pravi veri prisli, ty isti ne grešio. Inu on v tim pervim capituli, koker v le-tim, od vernih govori, obtu ty grehi tih vernih inu nevernih se moraiio po vuki s. Davida, Paula, s. Ianža inu po pravim zastopu vsiga S. pisma rezložiti. Vsi ver-ni inu svetniki, dotle so v ti stari hudi izkaženi koži na tim sveitu, neso inu ne mogo biti prez grehov, Rom. 6, 7, 8.²¹⁴ Božym zapuvidom neso popolnoma pokorni, hude žele, nespodobni lušti v nih tiče. Oli oni taki nemarnosti, hudim mi-slom stoye zubper, z Davidom red Psal. 119 veden molio, Bogu oblubuiio inu pravio: »O, de bi muy poti šli inu deržali se po tei pravdi Božy, iest sem tuie bessede skril v tu mui/e/ serce, de tebi ne grešim, iest sem persegel inu cillu naprei vzel deržati to pravdo tuie pravice.«²¹⁵ Le-takim nih grehi bodo od Buga zavolo Cristusa zakriveni, pregledani, aku glih časi padeio, de le spet vstano, v pokuro stopio. Ampag tim nevernikom, nepo-kurnim,

214|Rim 6,11–14; 7,14–21;
8,10.

215|Ps 119,5.11.

*kurnim, kir tim grehom nih volo, lušt
inu uzdo oli berzde puste, takim bodo
nih grehi zaderžani, na sodni dan vsem
ludem rezodiveni. Za teim te verne za-
gvišue, de so Božy, bodo izvelyčani,
ampag ta sveit, ta vegši deil ludi, kir v
neveri, v nepokuri, vsi žlaht hudobi
inu v lotry prebivaio, ie hudičev, bo
gvišnu ferdamnan. Na koncu lipu, za-
stopnu od Cristuseviga stanu, diane
inu opravila govori, de ie ta pravi Bug,
naš ohranenik inu večni leben. Ioh.
14.²¹⁶ De ie nas vučene, modre sturil, kir
ie nom suiga Očeta skrivno, čudno volo
rezodil. Natu ostru vsem kersčenikom
zapoveda, de se pred maliki, tu ie, pred
falš Božymi službami, s katerimi hote
ty eni ludie milost Božyo dobiti,
nebessa zaslužiti inu vsimu
zlegu ubežati,
varuio.*

216|Jn 14,6.

Konec tiga perviga s. Ianža listu.

SVETIGA I A N Ž A drugi list.

PREDGOVOR ČEZ
ta drugi list s. Ianža.

Le-ty try
listuvi so s.
Ianža.

Ni vučeniki ne hote, de bi le-ta dva pusledna listu s. Ianža iogra bila, temuč eniga drugiga s. Ianža, katerimu ie pridevik Presbyter, tu ie, ta Stariši ime bilu. Ta vegši deil pag imaiio tudi le-ta oba listu za s. Ianža iogra listuve, zakai v nima se glib tu, kar v tim nega pervim inu v nega evangeliu inu kar ty drugi iogri, vuči inu piše.

Brumne,
verne žene
so Bogu,
angelom
inu vsem
svetnikom
lube.

On piše le-ta list eni gospei, kateri ie lohki Electa, tu ie, Izvolena bilu ime; ta se ie suiemi otruki prov brumsku per pravi veri stonovitu deržala inu se nei pustila od fals̄ vučenikov zepelati. Zatu on no hvali inu opomina, de taku do konca

konca ostane, de se derži po Božy zapuvidi inu bessedi inu de izkaže lubežen pruti vsem vernim. Inu kateri ne veruie, de Jezus ie ta pravi Cristus inu Syn Božy inu de ie na ta sveit prišal, tiga neima erpergovati, ž nim obeniga tovarišta imeiti. Eni pag hote per tei izvoleni to kersčansko cerkov zastopiti, oli krivu.

Piše eni plemeniti ženi, kir ie pokorne, verne otroke imeila, no opomina, de v taki veri inu lubežni ž nimi ostane inu de se varuie pred fals vččeniki, ž nimi obeniga tovarišta ne zguvora neima.

TA stariši tei izvoleni gospei inu nee otrokom, katere iest lubim v ti risnici inu nekar iest sam, temuč vsi ty, kir so to risnico spoznali, ^[2]zavolo te risnice, katera notri v nas ostane inu bo per nas vekoma, ^[3]bodi z vami gnada, milost, myr od Buga Očeta inu
Gosp-

A.
Prave vere
stari, mladi
so Bogu,
vsem ver-
nim lubi.

Gospudi Jezusa Cristusa, od Synu tiga Očeta v ti risnici inu v ti lubezni.

B.
Kadar se
tu kers-
čanstvu
rezteguic,
prov služi
Bogu, tiga
se verni
vessele.
Math. 17.
1. Ioh. 2.
Iob 13, 15:

^[4]Iest sem se sylnu obesselil, de sem nešel vmei tuimi otruki, kir v ti risnici hodio, koker smo to zapuvid pryeli od Očeta, ^[5]inu vže zdai, gospa, te prossim (nekar koker de bi tebi pissal eno novo zapuvid, temuč to, kir smo imeili od začetka), ^[6]de se vmei sebe lubimo. ^[6]Inu le-ta ie ta lubezen, de hodimo po nega zapuvidi. Le-ta ie pag ta zapuvid, koker ste od začetka slišali, de vi v ti isti hodite. ^[7]Zakai dosti zepelavcev ie prišlu na ta sveit, kateri ne hote spoznati, de bi Jezus Cristus bil v tu messu prišel, en le-tak ie en zepelavec inu anticrišt. ^[8]Gledaite sami nase, de ne zgubimo, kar smo perdelali, temuč de polni lon primemo.

C.
Pred ke-

^[9]Sledni, kir prestopi inu ne obstoy v tim Cristusevim navuku, ta
isti

217 | Raba oklepajev
»(nekar koker de bi tebi
pissal eno novo zapuvid,
temuč to, kir smo imeili
od začetka)« je Trubarjev
prevodni interpreta-
tivni dostavek za lažje
razumevanje bibličnega
besedila, ki ga L1545 in V
nimata. Trubarjev prevod
sledi L1545: »⁵Vnd nu
bitte ich dich / Fraw /
nicht als ein new Gebot
schreibe ich dir / sondern
das wir gehabt haben
von anfang / Das wir vns
vnternander lieben. ⁶Vnd
das ist die Liebe / das wir
wandeln nach seinem
Gebot.«

isti neima Boga, kateri pag obstoy v tim navuku Cristusevim, ta isti ima tiga Očeta inu tiga Synu. ^[10]Aku kei gdu k vom pride inu le-tiga vuka ne pernesse, tiga ne vzamite v to hyšo inu ne ricite k nemu »Pomagai Bug«, ^[11]ta isti se diležen sturi nega hudih dell. ^[12]Iest bi imel vom dosti pissati, oli iest nesem hotel skuzi papyr inu tinto, temuč iest vupam k vom pryti inu vpryčo z vusti z vami govoriti, de tu naše vesselie bo polnu. ^[13]Tuie sestre izvolene otroci tebi službo spovedaio, amen.

A. S. Ianž sam sebe starišiga imenuie inu ty drugi iogri inu pridigary bodo stariši imenovani, I. Petri 5, Tit. I, Act. 15, ²¹⁸ zavolo nih starosti inu kir nih ovčice, koker očeti nih otroke, passo, varuio, vuče inu na vse dobru vižao. Inu kir on piše eni ženi inu otrokom, s teim daie na znane, de pridigary imαιο za vse

cary, anticrišti se imamo varovati.
2. Thes. 3.
Rom. 16.

Ioh. 16.
I. Ioh. 1.

Pridigary imαιο očinu serce pruti nih ovčicam imeiti, za nee skerbeti inu zveistu pasti.

218| 1 Pt 5,1;
Tit 1,5–6;
Apd 15,4,22.

za vse žlaht ludi skerbeti, nim s pridigo inu s pismom služiti. To risnico tukai ta s. evangeli inu bessedo Božyo, koker Kristus, Ioh. 14, 17,²¹⁹ imenuie. Inu risnica ie vse tu, kar ie prov, Božye, stonovitu, prez falsye, hynavsčine inu nei ležnivou ne zepelavski. Lubezzen pag ie vse tu, kar oli s čim se bližnimu, vsakimu človeku dobru sturi.

219|Jn 14,6; 17,17.

Verni farmani se imajo čestu opominati h dobrimu.

B. Pravi, za čes volo ni le-ta list piše, kar ie zveidil, de ona inu nee otroci stonovitu stoye per risnici, tu ie, per navuku tiga s. evangelia, inu de naprei bodo še volneši pokorni Bogu, inu de se varuio pred kezary, fals vččeniki, de ne zgube, kar so skuzi to pravo vero dobili, temuč de prymo nih vere lon v nebessih.

Fals vččeniki se neima obeniga tovarih-tva²²⁰ imeiti.

220|Tovarištva.

C. Očitu inu ostru govori, de prez vere v Cristusa obena vera, Božya služba, molitov, oben človik ž nega dianem ne dopade Bogu, obtu vsaki človik se varui pred fals vero inu pred fals vččeniki. Na koncu oblubuie sam vpryčo

*vpričo z gospo govoriti inu ni od nee se-
stričev službo spoveda.*

SVETIGA IANŽA tretý list.

PREDGUVOR ČEZ

ta tretý list s. Ianža.

*Le-tim listu hvali tiga
Gaia (od nega berite
Rom. 16, 1. Cor. 1),²²¹ kir
ie tim ptuim pregna-
nim božim kersčenikom*

S. Ianž dva
prava
kersčenika
inu eniga
hynavski-
ga tukai
nom ne-
prei stavi k
navuku.

221| Rim 16,23.
1 Kor 1,14.

*vso dobruto izkazal, nee erpergoval, da-
roval, s ceringo omislil, vučil, opominal
inu troštal. S teim vse verne opokmina,
de oni tudi taku deio, vsem ludem služio,
s čim premoreio. Za teim tiga Diotrefa,
falš hynavskiga kersčenika, groznu tadla
inu svari, kir ie te prave predigarie re-
znašal, vernim ništer dobriga sturil inu
ie branil nim dobru sturiti. S teim vuči,*

Q de se

de se pred nepokuro, hynavsčino imamo varovati, potle Demetria hvali, kir se ie zo vso ričio dobru deržal, s teim bi rad vse kersčenike tudi h timu perpravil.

Hvali Gaia, kir ie vsim vernim dobru sturil, zatu nemu vse dobru prossu inu pričue, de ie nega vera prov inu risnična. Toži čez Diotrefa, kir nikomer nei dobriga sturil inu branil drugim vernim dobru sturiti. Demetria hvali inu ga vsem vernim poroči.

A.
Eniga praviga kersčenika hvali drugim k animu exemplu.
Rom. 16.
1. Cor. 1.

TA stariši, Gaiu timu lubimu, kateriga iest lubim v ti risnici. ^[2]Mui lubi, iest želim, de bi tebi v seh ričeh dobru šlu inu de bi zdrav bil, koker tui duši dobru gre. ^[3]Iest sem se sylnu obesselil, kadar so ty bratie bili prišli inu so pričovali od tuie risnice, koker tudi ty hodiš po risnici. ^[4]Iest neimam vegšiga vesselia, samuč de slišim, de
muy

muy otroci hodio po risnici. ^[5]Mui lubi, ti zveistu delaš, karkuli sturiš na tih bratih inu na ptuih, ^[6]kateri so vpričo te cerqve od tuie lubezni pričovali, inu ti si dobru sturil, de si nee odpravil vrednu pred Bugom. ^[7]Zakai oni so za nega ime na vunkai vlekli inu so od aydov ništer vzeli. ^[8]Obtu take imamo mi gorivzeti, de tei risnici pomagamo.

1. Cor. 9.
2. Cor. 11.
Math. 10.

^[9]Iest sem tei cerqvi pissal, ampag Diotrefes, kir hoče vmei nimi ta pervi biti, ta nas gori ne vzame. ^[10]Obtu, aku iest pridem, hočo izkazati tu nega dellu, kir on della, koku on mermra ž nega hudimi besedami zubper nas, inu on neima na tim samim zadosti, kir on sam ne vzame gori te brate, temuč on tudi tim, kir nee hote gorivzeti, brani inu nee iz te cerqve pehuio. ^[11]Mui lubi, ne hodi za teim hudim, temuč po tim d/o/b/r/im, kateri dobru

B.
Papeži,
ščoffi, fa-
ry, menihi
so Diotrefu
glih.

Psal. 34.

Q 2 dei,

dei, ta ie od Buga, kateri pag hudu dei, ta ne vidi Boga.

C.
Demetrius
ie brumen,
po nim se
imaio der-
žati.

^[12]Demetrius ima od vseh pričovane inu od te same risnice. Inu mi pričuiemo tudi inu vi veiste, de tu naše pričovane ie risničnu. ^[13]Iest bi imel dosti pissati, oli iest nečo skuzi tinto inu perut tebi pissati, ^[14]iest vupam tebe v kratkim viditi, tedai hočva z vusti vpryčo vkupe govoriti, ^[15]myr bodi s tebo. Ty periateli tebi službo spovedaio, spo-vei službo tim periatelom per imeni.

Le ty verni
so lubi
Bogu.

A. Le-ta Gaius ie en pravi kersčenik bil, ie suio vero š poštenem inu z lubezno pruti vsem vernim izkazal, zatu ie nemu s. Ianž bil periatel, ga hvali, de hodi po risnici, tu ie, de se derži s to vero, z Božymi službami, ž nega stanum inu lebnom po Božy bessedi.

Tih Diotrefov ie
zdai povsod dosti.

D.²²² Čez Diotrefa, kir ie en hud klafar, opravlavec, reznašavec, offernten inu nemilostiv bil, tožji inu nemu priti, de nega

222|B. Izvirno neorigirano označevanje vrstnega reda komentarjev.

ga lotryo hoče rezodeiti.

C. Demetria hvali, hoče, de bi vsi verni koker on se deržali. Natu pravi, zakai ie le-ta list kratig, hoče sam list biti. Potle službe spoveida.

Konec s. Ianža dveyu lystov.

SVETIGA I U D E Ž A list.

PREDGUVOR.

Ristus Jezus, naš gospud inu izveličar, ie dva iogra s teim imenom Iudas imel, timu enimu ie bilu pridevik Išcariot, ta ie Cristusa fratal, se ie obsessil inu rezpočil. Timu drugimu pag ie bilu ime Lebbeus, s teim pridevkom Taddeus, nega brata sta bila Iacobus, Alfeov syn, inu Simon Cananaeus, nih mati ie bila, koker s. Marcus 6²³ pričue, Maria Cleofe oli Iacobi,

Cristus ie dva iogra s teim imenom Iudas imel.

223 | Mr 6,3.

Iacobi, Divice Marie sestra.

Tudi le-ta
list ie iog-
gerski.

*Le-ta list tudi ty eni stari inu novi
vučeniki ne hote ga imeiti za en iogerski
list zavolo, kir ima s. Petra drugiga listu
bessede, mi pag, kadar v le-tim listei ni-
šter S. pismu zubper ne piše, ga mi hočmo
imeiti za en pravi iogerski list.*

Zdaici per
iogrovih
čassih so
bili hudi,
hynavski,
nepokurni
kersčeniški.

*On ie po vseh iogrov, koker S. Ianž
Evangelist, dolgu šiv bil, ie vidil, de ta
vegši deil kersčeniškov se neso prov po Bo-
žy bessedi inu nega strahu deržali, so se
od fals vučeniškov, kir so nim vso lotryo
dopustili, pustili zepelati. Zubper take
fals, hynavske nepokurne inu pridigarie
le-ta oster list piše. V nim vse verne zve-
istu opomina, de do konca ostano per
pravi veri, brumsku derže, pred kecary se
varuio.*

S. IUDEŽA LIST.

*Iudas koker Cristus, iogri inu preroki
vse verne opomina, de se vario pred
fas²⁴ vučeniški, špotlivci inu epicura-
ry, zakai taki bodo od Buga grozo-
vitu štraifani, koker ty hu-
diči*

*diči inu Sodomitary; pravi tudi, ko-
ku se ie žludi zavolo Moizesoviga
tellessa kregal. Per tim vely, de per
pravi veri inu v lubezni do konca
ostano.*

IUdas, en hlapec Jezusa Cristu-
sa inu brat Iacopov, tim pokli-
canim, kir so posvičeni v Bugi
Očeti inu ohraneni v Jezusu Cri-
stusu. ^[2]Milost, myr inu lubezen
vom se pobulšai. ^[3]Mui lubi, po-
tehmäl sem iest mui vus flis perlu-
žil vom pissati, od tiga gmain iz-
velyčane ie bilu meni potreba vom
pissati inu opominati, de vi zavolo
te vere, katera ie enkrat dana tim
svetnikom, se štritaite. ^[4]Zakai ty
eni ludie so poleg perlezli, kir so
neverniki, kateri so bili poprei za-
pissani k le-timu ferdamnanu, kir
to gnado našiga Boga prenašai
na hočlivost inu zataiuio Boga inu
našiga Gospudi Jezusa Cristu-

A.
Nei zado-
sti h timu
izveličanu
začeti po-
kuro inu
prov vero-
vati, temuč
do konca v
takim
ostati.
2. Pet. 2.

Gal. 5.

Q 4 sa,

sa, kir ie sam en Gospud. ^[5]Iest ho-
čo pag vas spumniti, potehmal vi
enkrat le-tu veiste, de ta Gospud,
kadar ie bil timu folku iz te Egip-
tove dežele pomagat, ie on potle
spet te, kir neso verovali, končal.

Num. 14.

^[6]Inu te angele, kir neso suiga
vyudstva ohranili, temuč so nih
prebivališče zapustili, ie on nee
zvezane s teimi večnimi zvezavi
pod to temnico h ti pravdi tiga ve-
likiga dne ohranil. ^[7]Koker tudi

Esai. 14.

Gen. 19.

Sodoma, Gomorra inu poleg nih
lezeča meista, katera so glih taku
koker onee curbale inu so po enim
drugim messei hodile, so postavle-
ne h timu exemplu inu terpe to
martro tiga večniga ognja. ^[8]Glih
taku so le-ty, kir so od saine ob-
norieni, kir tu messu omadežuio,
gosposčino zažmaguio inu te veli-
ke oblasti šentuio.

B.
Angeli,

^[9]Mihael pag, ta viši angel, kadar
se ie s teim zludiem kregal inu
dišpu-

dišputiral od Moizesoviga telessa, nei smil to sodbo tiga šentovane izreči, temuč ie dial: »Bug te svari.«

^[10]Le-ty pag tim ričem, katere ne znaio, hudu reko, kar po naturi koker ta nezastopna živina znaio, v tim istim oni konec vzamo. ^[11]V

enim, zakai oni so na ta cainski pot stopili inu so zašli v tu zahaiane tiga Baalama zavolo tiga lona inu so v tim zupergovorienu tiga Cora končani. ^[12]Le-tu so ty madeži, kir do-

bru lebaio od vaše almožne, prez skerbi, oni sami sebe passo. Oni so oblaki prez vode, kir bodo od vitrov okuli goneni, drivessa, kir so iessen segnyla, prez sadu, dvakrat umoriene inu s kurenom izderte,

^[13]divy morski valluvi, kir nih lastne sramote vunkai penio, zahaiave zveizda,²²⁵ katerim ie ta magla te temnice vekoma ohranena. ^[14]Od le-

-tih ie tudi Enoh, ta sedmi od Adama, prerokoval, kir ie dial: »Pole, ta

Q 5 Gospud

verni z Božym imenom ne šentuijo, Bogu ne odmermraivo. Zah. 3. 2. Pet. 2. Gen. 4, 24. Num. 16.

2. Pet. 2.

Apo. 1.
Esa. 3.

Gospud pryde suiemi svetniki. Tih bo veliku tyssuč, ^[15]bo pravdo deržal zubper sledniga inu bo štraifal vse, kir so vmei nimi neverniki zavolo nih vseh neverniških dell, kir so nevernišku delali, inu zavolo nih ostrih bessed, kir so ty neverniški grešniki zuper nega govurili.«
^[16]Le-ty so ty odmermravci, kir veden tožio inu po nih luštih hodio inu nih vusta offertne riči govore inu te ene ludi za veliku derže zavolo tiga pryda.

C.
Pred keca-
ry se va-
ruimo, v
pravi veri
se terdi-
mo, v lu-
bezni de
prebiva-
mo, pošte-
nu živimo,
molymo.
1. Thi. 4.
2. Thi. 3.
2. Pet. 3.

226| Špotlivci.

^[17]Vi pag, mui lubeznivi, spumnite na te bessede, katere so poprei govoriene od tih iogrov našiga Gospudi Jezusa Cristusa, ^[18]kir so vom pravili, de v tim puslednim času bodo spotlivci, ²²⁶kir bodo po suih lastnih neverniških luštih hodili.
^[19]Le-ty so ty, kir se ločio, so živinski, neimaio tiga Duha. ^[20]Vi pag, mui lubeznivi, zidaite vi sami sebe na to nersveteišo vero skuzi Svetiga

tiga Duha, molyte inu ^[21]deržite se v ti lubezni Božy inu čakaite na to milost našiga Gospudi Jezusa Cristusa h timu večnimu lebnu. ^[22]Inu deržite le-ta rezlotig, de se vi čez te usmilite, ^[23]te ene pag s teim strahum izvelyčate inu izderite nee iz oagna inu sovražite to sukno, kir ie madežova od tiga messa. ^[24]Timu pag, kir more vas ohraniti prez greha inu postaviti prez tadla z velikim vesseliem pred tu obličie sui-ga gospostva, ^[25]timu Bogu, kir ie sam moder, našimu izveličariu bodi čast inu maiesteta, gospostvu inu oblast zdai, vselei inu vekoma, amen.

A. V začetku try Božye dobrute vsem vernim derži naprei; ta pervá ie, kir so od Buga skuzi evangelium h pravi veri poklicani. Ta druga ie, kir so skuzi S. Duha posvičeni, tretya, de so skuzi Cristusa h timu večnimu lebnu obrane-ni.

Božya mi-
lost nas ne
vuči v gre-
hah ostati,
temuč
pred grehi
se naprei
varovati.

*ni. Za teim nim vse dobru od Buga pros-
si, nim pravi, de ty fals vuceniki so nega
k le-timu pismu pergnali, kir so pridiga-
li, de en kersčenik, kadar on skuži to vero
v Cristusa inu te s. zacramente odpuscane
vseh grehov, milost Božyo inu ta večni
leben ie dobil, more naprei žiher, prez
serda inu štraifinge Božye, grešiti, v
messenih luštih prebivati etc. Takim fals
vucenikom inu kerčenikom te Iude, hudi-
če, Sodomitarie stavi naprei, kir so tudi
poprei bili v Božy milosti, oli skuži nih
nepokuro so v Božy serd inu štraifingo
pali.*

Zludi pov-
sod zo vso
kunštio is-
če inu na-
reie, de bi
te ludi od
prave vere
stopili inu
malikovali.

*B. Od s. Mihela inu zcludia voiskova-
ne inu od Enohoviga prerokovane tu
staru S. pismu ništer ne govori. Zatu ty
eni le-ta list zamecuio. S. Iudas pag ie
lohki od tiga krega inu prerokovane od
starih brumnih Iudov slišal oli v kakih
starih buqvah sam bral. Kir ie pag ta
zcludi tu mertvu tellu Moizesovu, kate-
ru ie sam Bug skrivaie pokopal, Deut.
34,²²⁷ hotel rezodeiti zavolo, de bi ty
Iudi*

*Iudi taku tellu za eno papeško svetino deržali, čestili, molili, nemu cerqve zy-dali inu per nim odpustkov iskali etc. Takimu malikovanu ie s. Mihel bil zubper. Inu kir pravi, de s. Mihael nei zľudia klel, preklel, ne šentoval, s teim nas inu vse ludi vuči, de neimamo nikomer hudu reči, nikogar kleti, koker ty neumni, zuseb papežniki, deio; ty drugiga ne umeio, samuč ta naš vuk kleti, ferdamnati inu nas panati inu žgati, inu oni ne veido inu ne zastopio, kai mi veruiemo inu kai mi vučimo. Take opravlavce perglihuie timu sovražniku Cainu inu timu cuperniku Baalamu inu timu puntaryu inu zdražniku Coru. Inu on tukai nim oznanuie, de bodo koker oni šraifani.²²⁸ Za teim take nepridne vučenike, zepelavce inu fals hynavske kersčenike malla, kakovo šego imaiio, kai ie nih diane, de radi od družih blaga dobru lebaio, so perlizavci, nikomer, samuč sebi so k nucu, kar se po nih voli ne sturi oli gody, zubper tu istu mermraio inu to-
žio.*

228|Štraifani.

žio. Od tacih, pravi, ie še per starim per-
vim sveitu ta Enoh prerokoval.

Vselei
imamo
gledati na
falš vuče-
nike, pred
nimi, pred
grehi se
varovati,
slabe v ti
veri pod-
preti, te
prešerne
ostru sna-
riti.²²⁹

C. Vely inu opomina se varovati pred
falš vučeniki inu zepelavci, kir secte, tu ie,
zdražbe, ločene inu rezdilene v tim ker-
sčanstui delaiio. Per tim zveistu prossi, de
v ti sveti, tu ie izveličanski veri od dan
do dne gori iemlo inu rasto inu de prov, iz
serca, iz perganena S. Duha molio, v Bo-
žy inu v bližni lubežni prebivaio, volnu, z
vesseli[m] na ta večni lebe[n], kir nim iz
milosti zavolo Cristusa bo dan, čakaio. Za
teim lipu vuči, koku se ima slabimi ker-
sčeniiki inu grešniki deržati inu ž nimi
okuli hoditi, de ty eni se imaiio s poterple-
nem inu z lepimi bessedami, ty eni pag s
pritežom, strašnimi bessedami spet na
pravi pot, h ti pokuri inu h pravi veri na-
pelati inu perpraviti inu iz tiga večniga
ogna izdreti, inu de neimamo tiga
človeka, samuč ta greh, hudubo,
lotryo sovražiti. Na koncu
lipu moli inu
hvali Boga.

PER-

APOCALYPSIS.

PERVA PRED-
GUVOR ČEZ APO-
calypsim, tu ie Rezodivene
s. Ianža.

*E-te buqve so gerski
imenuio Apocalypsis,
latinski Revelatio,
nemski Offenbarung,
slovenski Rezodivene,*

Kakova le-
-ta besse-
-da apoca-
-lypsis.

*zakai v le-tih buqvah so ene čudne
skrivne riči, katere ie Bug suimu Synu
rezodil, te ie Syn Božy s. Ianžu skuži
eniga angela dal na znane, koker od tiga
ta začetig v le-tih buqvah zastopnu
pryčuiie.*

*Od authora, du ie le-te buqve pissal, ty
vučeniki glih ne pravio. Eni hote, de so
od s. Ianža iogra. Ty eni pag, de so od
eniga drugiga s. Ianža, Theologa, stari-
ga pridiarie, pissane. Oli kadar v le-tih
buqvah S. Dub glih tu, kar ty preroki
inu iogri, od vseh articulov te naše
prave*

Od koga
so v le-te
buqve pis-
sane.

- prave stare vere piše, koker od Cristuseviga opravila inu nega dobrute očitu zastopnimi besedami govori, kir pravi, cap. 1: »JEZUS CRISTUS ie nas lubil inu ie nas opral skuzi to suio kry inu ie nas sturil, de smo fary inu erbiči našiga Boga,«²³⁰ inu cap. 5: »Ti si tu zaklanu lagne. Inu ti si nas odrešil skuzi tuio kry od vse žlahte inu si nas sturil, de smo fary tui.«²³¹ Per tim tudi pravi lipu od pokure inu de ty, kir iz slabusti v grehe pado, bodo spet v Božyo gnado vzeti. Od tiga v tim 2. inu v tim 3. cap. piše inu koku s to vero ta greh inu to smert skuzi odpusčane tih grehov premoremo. Cap. 2 inu cap. 14, kir pravi: »Bodi zveistu etc.«²³² Inu: »Izveličani so ty mertvi, kateri umerio v tim Gospudi.«²³³ Inu cap. 12: »Oni so premogli tiga hudiča skuzi to kry tiga Iagneta.«²³⁴ Inu od te nove pokorsčine cap. 2. pravi: »Iest xnam tuia della inu tuio težkust inu tuie volnu terplene.«²³⁵ Inu od sodniga dne inu ustanena tih mertvih v le-tih buqvah taku zastopnu piše,*
- 230|Raz 1,5.
- 231|Raz 5,9–10.
- 232|Raz 2,10.
- 233|Raz 14,13.
- 234|Raz 12,11.
- 235|Jn 2,2.

čez s. Ianža Rezodivene. 257

*še, de kumai drugdi taku, od anticrišta, papeža, fals včuenikov inu hynavcev, od nadlug te prave cerqve, kai kersčeniki na tim sveitu bodo terpeli, v kakovi časti bodo od smerti vstaieli, kakov lon, vesse-
lie bodo potle v nebessih vekoma imeili, očitu pravi. Poleg tiga tudi pravi, kai ty anticrištovi, papežniki terpeli bodo v pe-
kli etc., lipu, zastopnu, čestu govori inu piše. Inu kadar s. Ieronim pravi v ti predgovori čez to Biblio, de kuliku ie bes-
sed v le-tih buqvah, tuliku ie v nih Bo-
žyh skrivnust, inu kadar sledne preroko-
vane, preden se dokona, ie temnu, kadar pag tu prerokovane v le-tih buqvah ie dopernessenu, zatu se lažei zastopi. Obtumi hočmo le-te buqve z drugimi dostimi včueniki za s. Ianža iogra pismu imeiti, deržati inu nim terdnu verovati.*

R DRU-

DRUGA PREDGU-

govor inu argumenti, tu ie, kratki zapopatki inu izlaga vsakiga capitula praviga Božyga vuečeniga doctoria Martina Luteria čez le-
-te buqve.

V dostih vižah se prerokuie, pridigarstvu ie nerpridniše.

236| 1 Kor 12,4–10;
14,2–19.

MNogeteru prerokovane se v ti cerqvi, tu ie, v ti gmaini Božy, naide. Eni prerokuio, de zgul tu S. pismu izlagaio. Od le-tiga prerokovane inu izlage s. Paul, Cor. 12, 14²³⁶ inu drugdi govori. Le-tu prerokovane ie nerpotrebniše, se more veden imeiti, zakai taku prerokovane vuči to čisto bessedo Božy, ta pravi grunt te vere kersčanske polaga, to vero terdi inu zagovarie; in summa: taku prerokovane postavla, rovna, derži inu opravla tu pridigarstvu.

Od prihodnih riči truie prerokovane.

Ty eni pag prerokuio od prihodnih riči, kir neso poprei v tim S. pismu bile zapissane, inu taku prerokovane ie truie. Tu pervu ie očitu, zastopnu prez pil-dov inu figur, koker ie tu Moizesovu, Davidovu inu nim glih prerokov, kir so
očitu

očitu, zastopnu od Cristusa prerokovali. Inu koker Cristus, ty iogri so zastopnu od falš prerokov inu anticrista govurili. Ty drugi pag prerokuio s teimi pildi, prikazni inu sainami, oli oni take pilde, prikazne inu saine sami očitu inu zastopnu izlagajo, koker Iozef inu Daniel nih prikazne inu saine. Ty trety prerokuio prez besede, pridige inu prez izlage, zgul s pildi inu s figurami. Taku prerokovane ie v le-tih s. Ianža, Ezehiela inu v drugih buqvah, kir so saine, čudne pilde, zviryne inu prikazni vidili, oli nih neso izlagali. Od tih s. Peter iz preroka Ioela, Act. 2, govori, kir pravi: »Vaši synovy inu sčere bodo prerokovali inu vaši mlaishi prikazne vidili inu vaši stariši saine sainali.«²³⁷ Inu dotle taku prerokovne prez gvišne zastopne izlage ostane, ie enu skrivnu, mutastu, nepridnu prerokovane, ništer ne nuca timu kersčanstvu. Koker se ie le-timu s. Ianžu prerokovanu godylu, zakai nih dosti so se čez le-te buqve moi-

R 2 strili,

strili, oli neiso ništer gvišniga naprei pernesli.

Ty stari so tudi na le-tih buqvah, so li s. Ianža, cbi-vlali.

Za take negvišne izlage inu skrivniga zastopa volo smo mi tudi le-te buqve dosehmal prez izlage pustil tečati. Inu zuseb za tiga volo, kir ty eni stari vučeniki le-te buqve neso za s. Ianža buqve imeili, ne deržali, koker od tiga Eusebius v ti Cerkovni croniki, lib. 3, cap. 25,²³⁸ piše, v takim cbi-vli mi le-te buqve tudi pustimo. Oli mi per tim nikomer ne branimo inu ne prepovedamo nee za s. Ianža buqve oli koker on hoče, deržati.

Reve, nadduge, kattere so se v ti cerqvi godile, izlagaio le-te buqve.

Kadar bi mi pag eno gvišno izlago inu pravi zastop, kai pomenio, imeli, hočmo mi tukai drugim inu višim duhum uržah dati h timu rezmišlovanu inu te naše misli tudi na dan inu naprei dati. Le-taku, potehmal le-te buqve so enu prerokovane inu rezodivene prihodnih riči inu zuseb od prihodnih žalost inu velikih, težkih nadlug, kir so imeile pryti čez tu kersčanstvu. Taku mi šacamo,

²³⁸ Evzebij, *Historia ecclesiastica* 3.25.2.

camo, de bulše, gvišniše izlage inu pravi-
ga zastopa čez le-te buqve ne moremo na-
iti, samuč mi gledamo na te stare histo-
riae inu cronike, kai se ie od iogerskiga
čassa dosehmal v tim kersčanstvi godylu,
kai ie terpelu inu prestalu. Inu te iste re-
ve, nadluge inu diane de se z le-temi pil-
di inu bessedami zglihaio inu preraitaio.
Inu kadar se le-tih buqvi bessede inu pil-
di oli prikazni s teimi diani inu nadlu-
gami, kir so dosehmal šle čez tu kersča[n]
stovu, zglihaio, taku imamo pravi zastop
inu gvišno izlago čez le-te buqve.

Obtu mi deržimo, koker tudi ta text
zastopnu daie na znane, de ty prvi try
capituli, kir od tih sedem gmain oli cer-
kov inu od tih angelov v ti Azy govore,
drugiga v sebi ne derže, samuč s prepro-
stim bessedami daio na znane inu pra-
vio, koku so se tedai te iste cerqve v ti
Azy deržale inu kai se ie nim godilu. Inu
bodo opominane, de v pokuri, per pravi
veri, v brumnim, poštenim lebnu osta-

V kersčan-
stvi ie vse-
lei več hu-
dih, zatu
ostriga
svara po-
trubaie.

no, gori iemlo inu de se pobulšaio. Inu per tei bessedi angel imamo zastopiti te šcoffe inu vučenike v tim kersčanstvi. De ty eni bodo brumni, dobri inu zvesti, koker so ty prvi stari očaki, svety inu vučeni šcoffi inu pridigary bili. Ty eni pag hudi, zepelavci, koker so ty kecary, fals, hynavski vučeniki, inu od le-tih hudih več koker od dobrih le-te buqve govore.

Kai ty 24. stari, kir so veden pred Bugom, pomenio.

V tim 4. inu 5. capituli bode naprei mallanu tu cilu kersčanstvu, kir ie imeilu te prihodne žalosti inu nadluge preterpeti. Tukai so štiri inu dvaisseti stariši pred Bugom (ty so vsi šcoffi inu vučeniki, kir so ene misli inu vere) s to vero kronani, ty isti Cristusa, tu Iagne Božje, s temi arfami inu s temi kadilniki hvalio, tu ie, očitu od Cristusa pridiguio, nemu zveistu služio inu veden iz serca z andohtio molio. Inu tu vse se gody h troštu vsem kersčenikom, de imαιο veiditi, de tu kersčanstvu²³⁹ ima vini v takih prihodnih žalostih inu v težkih nadlugah ostati.

V tim

čez s. Ianža Rezodivene. 263

V tim 6. se začno te prihodne žalosti inu uadluge²⁴¹ rezodevati. Inu ner poprei te telesne, koker so tu preganene, lovlene, ieče, umoriene inu britke martre. Od te deželjske gosposčine, nim naložene. Te iste pomenio tiga cronaniga sčitnika oli ieždeca s teim lokom na belim konu, potle voiske inu kry, te pomenio tiga ieždeca s teim močom²⁴² na tim erdečimu koynu. Potle ie dragina inu lakota, ta ista ie ta ieizdeč s to vago na tim čer nim ko inu . Potle so kuge inu žlizee na tim bledim konu s teim mertvaškim pil dom. Inu le-te štyri štraifinge raven drugih, koker tu preminene inu zatrene tih kralovstov inu gosposčin, vselei gvišnu prido, kadar se iz Božye bessede špot della inu se ni ne sluša, koker od tiga v le-tim capituli na koncu zastopnu govori. Inu h taki štraifingi Boga perpravio ty, kir te prave pridigarie inu kersčenike preganeio inu moree, zakai nih kry nuč ter dan vpye pruti Bogu.

V le-tim 7. inu 8. se začne tu rezodi-
R 4 *vene*

Štyri štraifinge, kate re čez te sovražnike inu spotlivce²⁴⁰ te bessede Božye prido.

241|Nadluge.

240|Špotlivce.

242|Mečom.

duhovske nadluge.

Dobri an-
geli.

vene od tih duhovskih žalost inu nadlug, tu ie, od mnogeterih kecariev. Oli per tim ie še pag en troštliv pild postavljen v tim, kir ta angel te kersčenike znamenjuje inu tim štyrim hudim angelom brani. S teim te kersčenike zagvišuje, de tu kersčanstvu, ty brumni angeli, tu ie, ty pravi vučeniki inu ta čista besseda Božya, ostano tudi vmei kecary. Inu ta angel s teim kadilnikom, tu ie, s to molytvo tudi tu istu pričuje; taki dobri angeli so bili ty dobri pravi stari vučeniki, koker so bili Spiridion, Atanaxius, Hilarius, ta nicenski concili inu tim glih.

Tacianus
inu samo-
pravičary.

Ta prvi hudi angel ie ta kecar Tacianus ž nega encratiti, kateri so ta zakon prepovedovali, inu ty, kir so ž nih lastnimi dobrimi delli hoteli pred Bugom brumni inu pravični biti, koker ty Iudi inu Turki. Zakai ta krivi zepelavni vuk od dobrih dell ie moral ta prvi biti timu evangeliu zuper inu on ostane tudi ta pusledni do sodniga dne inu on ima
vselei

vselei suie nove z drugimi imeni vučeni-
ke, koker so bili ty pelagiani inu zdai ty
papežniki etc.

Ta drugi ie ta Marcion ž nega cataf- Marcion.
rygi, manihei, montani etc., kir so se ž
nih duhi oli duhovščino čez v/s/e S. pismu
hvalili inu so letali koker le-ta goreča
gorra vmei nebom inu vmei zemlo inu
koker per našim času ta Myncar inu te
čudne neobstoyeče švermeriške glave.

Ta trety hudi angel ie Origenes, kir ie Origenes.
skuži filozofyo inu suio zastopnostio tu S.
pismu grenku sturil inu izkazil koker per
nas te velike šule.

Ta četerti ie Novatus ž nega katari, Novatus,
donatisti.
ty so to pokuro zametovali inu so se za
te nerčistiše inu sveteiše deržali. Take
šege so bili potle tudi ty donatisti. Ty
naši sadašni duhovski so z le-teimi
vsemi štirimi kecary omadeženi. Ty
vučeni, kateri so te stare hystorie bra-
li, bodo le-te riči dobru mogli prerai-
tati, prešteti inu zglihati, zakai tukai

R 5 vse

266 *Predgovor, argument*

vse riči poredu zapissati inu praviti bi predolgu bilu.

duhovske
inu telesne
reve.

V le-tim 9. inu 10. se začno stuprov te prave reve inu nadluge. Zakai te telesne inu duhoske²⁴³ nadluge, katere so dosehmal bile, so le en šerc inu iegra pruti tim, katere so potle imeile pryti, koker od tiga sam ta angel na koncu tiga 8. capitula govori, kir pravi, de imaiio try »ve« oli »io« pryti, katera »ve« imaiio ty drugi try angeli, ta peti, šesti inu sedmi, opravit, inu timu svitu en konec. Inu tukai prydo try nadluge, duhovske inu telesne vkupe, ta pervá bo velika, ta druga še vegšě, ta tretia cilu velika.

243|Duhovske.

Tu pervu
»ve« ie
Arius.

Ta pervi »ve« oli »io« ie ta peti hudi angel, tu ie ta velik kecar Arius inu nega tovariši, ty so tu kersčanstvu po vsim sveitu grozovitu martrali, preganali inu morali, koker od tiga tukai ta text govori, kir pravi, de ty brumni ludie bi bili raiši umerli, koker de so tako revo morali viditi inu preterpeti. Ia, on pravi, de ta angel iz pekla, katerimu ie
Končavec

Končavež ime, ie nih krail, koker bi hotel reči, ta žludi sam nee iezdi, zakai oni neso le samuč duhovsku, s falš vukuvi, temuč tudi telesnu, s teim mečom, te prave kersčenike preganali inu morili. Berite to historio inu tu diane od tih arianeriu, taku bote le-to prikazen oli pild inu bessede dobru zastopili.

Tu drugu »ve« ie ta šesti angel, ta hudi, prekleti Mahomet ž nega tovariši, s teimi Saraceni, kir ž nih falš vukum inu mečom so timu kersčanstvu veliko revo nalužili. Poleg inu s teim istim angelom, de taku »ve« bo vegše, pride k nemu ta močni angel s to mavro inu s temi grenkimi buqvami, tu ie, tu svetu papeštvu ž nega duhovsko hynavsčino inu malikovanem, ty merio, zapopadeio inu vežeio ta cor inu nareiaio eno šemavo cerkov inu eno vunano ličkako svetust.

V tim 11. inu 12. vmei takimi »ve« inu revami bota dva trošt pilda postavlena. Eden od dveyu pridigariev inu ed-

Tu drugu
»ve« ie
Mahomet
inu papeži.

Dva trošt-
liva pilda.

en

en od te nosseče ženee, kir eniga hlapčiča timu draku oli lintvornu klubu rody. S teim daie na znane, de vmei teima dveima »ve« inu vmei teim prihodnim vini nekateri brumni kersčeniki inu vučeniki na zemli ostano. Inu ta dva pusledna »ve« tečeta vkupe inu obba kmallu popadata tu kersčanstvu, s teim ta žludi hoče tu kersčanstvu cilu zatreti.

Papež cesar postane.

Za teim v tim 13. capituli pryde (na tu trobentane tiga pusledniga vmei temi sedmimi angela, kir v začetku tiga 12. capitula trobenta) tiga istiga sedmiga opravilu, tu tretie »ve«, tu ie, tu papeštvu kraljevstvu inu cessarsku papeštvu. Inu tukai tu papeštvu dobi inu perpravi tudi ta deželski meč v suio oblast inu regira inu gospoduie nekar le samuč s teimi buqvami v tim drugim »ve«, temuč tudi s teim mečom v tim tretym »ve«, koker sami papeži se hvallio, de imaiio obba meča, deželski inu duhovski.

Le-tukai

Predgovor, argument 269

Le-tukai ste dvei žvirini, ta ena ie tu cessarstvu, ta druga s dveima rogama ie tu papeštvu, kateru ie tudi na zemli enu kraljevstvu ratalu s teim napreidaienem inu imenom, de ie Cristusov služabnik. Žakai ta papež ie tu zatrenu Rymsku kraljevstvu spet gorivzdignil inu od tih Gerkov na Nemce perpravil. Oli le-tu kraljevstvu ie le en pild inu nekar tu pravu tellu od tiga Rymškiga kraljevstva, koker ie poprei bilu. Oli on vini takimu pildu inu kraljevstvu daie inu possoduie tiga duba inu ta leben žavolo, kir ima te suie stanuve, pravde, vyude, oblasti inu tu nega rovnane inu opravilu. Le-tu ie ta pild oli prikazen, kir ie bil ranen inu spet zdrav postal.

Kakova²⁴⁴ revo, škodo, žlu inu »ve« ie le-tu cesarsku papeštvu sturilu, se tukai ne more ždai prešteti. Žakai ž nega grenkimi buqvami ie tu kersčanstvu po vsim sveitu ž malikovanem, s falš Božymi službami, s temi cloštri, štifti, svetniki, rumanem, vycami, odpustki, s prepo-

Prerokuie, de tu papeštvu bo enu cessarstvu.

Veliku zlu ie tu papeštvu v kersčanstvi naredilu.

244|Kakovo.

270 *Predgovor, argument*

s prepovedanem tiga zakona inu spyže, ž nečloveiskimi vuki inu delli napolnil. H drugimu: Du more prešteti, kuliku nedolžne kry so ty papeži inu ty, kir ž nimi derže, prelyli, brumne, vučene ludi umurili, velike, dolge krege, voiske vmei cesary, Kraili inu vyudi obudili inu naredili?

Gog, Magog, ta očiti inu skrivni anticrišt.

Tukai gre inu teče vkupe tiga zľudia pusledni serd, od Iutroviga tu drugu »ve«, Mahomet inu Saraceni, od večeri papeštvu inu cesarstvu s teim tretym »ve«, k nim prydo h pomočiu ty Turki, God²⁴⁵ inu Magog, koker od tiga v tim 20. capituli bomo več slišali. De tu bogu kerscanstvu²⁴⁶ po vsim sveitu inu od vseh stran ie s fals̄vukum inu s kregi, s teimi grenkimi buqvami inu z mečom grozovitu inu nemilostivu martranu inu z velikimi revami obdanu inu le-tu ie ta nervegša inu pusledna nadluga. Natu gredo vže ty troštlivi pildi inu prikazne, de taku »ve« inu reve bodo konec imeile

V tim

245|Gog.

246|Kerscanstvu.

Predgovor, argument 271

*V tim 14. cap. začne Cristus nerpo-
prei s teim Duhum nega vust, koker s.
Paul, 2. Thes. 2, ²⁴⁷ govori, anticrišta
moriti inu en angel pride s teim evan-
geliom zubper te grenke buqve tiga
močniga angela. Inu ty svetniki inu
dečle spet stoye okuli Iagneta inu pri-
diguio prov. Inu za teim evangeliom
gre tiga drugiga angela štyma inu vpy,
de tu meistu Babilon ima doli pasti, tu
ie, tu duhovsku papežbtvu ²⁴⁸ biti zatre-
nu inu rezdianu.*

Papeštvu,
Turki pred
sodnim
dnem bo-
do rezdia-
ne.

247| 2 Tes 2,8.

248| Papeštvu.

*Za teim pravi, de ta žetov bo derža-
na inu ty, kir s papežom timu evange-
liu zubper bodo deržali, bodo iz tiga
meista Cristuseviga v to prešo Božyga
serda verženi, tu ie, skuzi to pridigo
tiga evangelia bodo od kersčanstva lo-
čeni inu obsoieni h timu Božymu serdu,
keterih bo veliku zavolo, kir ta preša
da veliku kry. Oli lohki tu pomeni, de
ena velika štraifinga inu sodba čez nas
pride za našiga ²⁴⁹ velikih zrelih grehov
volo.*

Papežniki,
kir so
evangeliu
zubper, v
Božym
serdu pre-
bivaio.

249| Naših.

Potle

250| Johann Faber (1478–1541), vplivni katoliški teolog, ki je bil v svojem času znan predvsem po antiluteranskih (npr. *Opus adversus nova quaedam dogmata Martini Lutheri*, 1523) in protiprekrščevalskih polemikah. Johann Maier von Eck (1486–1534), vplivni katoliški teolog, biblični prevajalec, papeški protonator in inkvizitor, ki je bil eden poglavitnih Luthrovih nasprotnikov (leipziška disputacija 1519, državni zbor v Wormsu 1521 ...).

Hieronim Emser (1477–1527), humanist in katoliški teolog, znan zlasti po polemičnem nasprotovanju Luthrovi poslanici *Krščanskemu plemstvu nemškega rodu o izboljšanju krščanskih razmer* (1520).

Friedrich Staphylus (1512–1564), nemški teolog, ki je najprej sprejel luteranstvo ter nato opravil rekonvezijo. Z Luthrovo teologijo se je polemično ukvarjal zlasti v spisu *Theologiae Martini Lutheri Trimembris Epitome* (1558).

Martin Eisengrein (1535–1578), katoliški teolog, polemik, prošt in svetovalec rektorja univerze v Ingolstadt, ki je konvertiral iz protestantizma v katolicizem.

Objavil je spis o Mariji *Unser liebe Frau zu Alt-Oeting* (1571).

Anton Lauterbach (1502–1569), luteranski teolog in reformator, student Martina Luthra. Znan je bil po osebnem in korespondenčnem sporu z Luthrom zastran teoloških vprašanj. Lauterbach je v svojem dnevniku (1538/1539) ohranil številne pomembne informacije o Luthrovih »govorih pri mizu«, kjer je bil prisoten; ti podatki so eden pomembnejših virov za biografijo Martina Luthra.

Kokerkuli ty anticri-
šti čez-
iemlo, ta-
ku vini
pod nimi
vselei se
pravi pri-
digary na-
ido.

Potle v tim 15. inu 16. capituli prydo sedem angeli sedmemi kupami, tukai ta evangeli goriiemle skuzi vučene, brumne pridigarye inu tu papeštvu šturmaio, to zvyrino, ta papežovi stol inu oblast, temno, nesrečno inu sromotno delαιο. Oli papežniki so za tu serditi, se sylnu branio, obtu gredo semkai try žabe, nečisti dubuvi iz te zvyrine vust, drastio te krale inu vyude zubper ta evangeli. Oli oni s teim ništer ne opravio, nih boi inu voiskovane se gody v tim Armageddon. Nih žabe so ty sofisti Faber, Eck, Emser, Stafilus, Osius, Aysengrein, Lauterpah, brat Nass oli Moker;²⁵⁰ le-ty inu nim glih dosti zubper evangeli reglαιο, oli oni ništer ne dobe, ostane žabe.

Papeštvu
bo zatre-
nu.

*V tim 17. ie tu cessarsku papeštvu inu tu papesku cessarstvu cilu od začetka do konca v en pild vkupe zapopadenu inu glih v eni summi naprei postavlenu. De ništer nei (zakai tu staru Rïmsku cessarstvu se ie zdavnu rešlu). Inu ie vsai
(so še*

Predgovor, argument 273

(so še ene dežele inu meistu Rym tukaie). En tak pild oli prikazen bode tukai naprei postavljen, glih koker eniga tatu oli razbonika očitū pred to pravdo postavio, de bo obsoien, inu očitū se ta pranda²⁵¹ čez nega reče, de se vei, de le-ta zvyrina ima biti skorai ferdamnana. Inu koker s. Paul, 2. Thes. 2,²⁵² pravi, de skuži to prikazno tiga prihoda našiga Gospudi bo rezdiana inu zatrena, inu taku zatrene tiga papeštva bode, koker ta text tukai govori, sturienu od tih, kir bi imeili tu papeštvu braniti; tu se zdai povesod vidi, de ty fary, menihi od nih papeške gospoščine bodo taku braneni, de bodo skorai nagi hodili.

V tim 18. taku zatrene inu ta velika pompa inu offart vže gre ka dnu inu tih štiffi razboiniki inu tih caplany tatie inu ty dvorniki vzamo konec. Obtū tudi ta Rym ie moral zatu biti obrupan skuži nega lastne odvetnike inu varihe²⁵³ k animu xnam inu inu začetku, de na koncu bo tu papeštvu cilu rezdianu inu zatrenu.

S Oli

251|Pravda.

252|2 Tes 2,8.

Papeštvu, Rym bo od periatelov obrupanu.

253|Trubar ima v mislih plenitev Rima 1527., ki se je zgodila s strani čet katoliškega cesarja Karla V.

Papežniki
nih mali-
kovane z
mečom
branio,
kadar z
Božyo
bessedo
več ne
mogo.

Oli oni ty papežniki se ne hote vdati, ne nehati od nih napreivzetia, se troštaio vmei sebo, h brambi se perpravlaio, koker od tiga le-ta 19. cap. govori. Inu kadar oni s teim S. pismom inu z buqvami ne mogo naprei, nih žabe so izraglale, taku oni ž njih modrustio inu serdom spravlaio krale, vyude h timu boyu, oli oni s teim zateko, zakai ta, kateri na belim konu sidi, kateri ie imenovan Bessedo Božya, ta dobiva inu premaga taku dolgu, de ta zvyrina inu prerok bota uieta inu v ta pekal veržena.

Turki pred
sodnim
dnem tudi
pogyo.

*V tim, kadar le-tu gre naprei, pride v tim 20. cap. tu pusledne vpytie, ta Gog inu Magog, tu ie, ty Turki inu erdeči Iudi, katere ta hudič, kir ie poprei tysuč leit v ieči bil inu spet tissuč leit prust ratal, perpela, oli oni tudi moraiio skorai v ta goreči pekal. Zakai mi meini-
mo, de le-ta pild oli prikaxen ie, koker en drugi od tih pervih, zavolo Turkov naprei postavlena. Inu ty tissuč leit se imaiio začeti, v tim čassu, kadar so le-te
buqve*

čez s. Ianža Rezodivene. 275

*buqve pissane, inu v tim istim čassu ie
tudi ta zľudi zvezan bil. Oli le-ta rai-
tinga vini ne more povsod glih zadeiti.
Za teimi Turki na koncu le-tiga capitu-
la pryde zdaici sodni dan, koker od tiga
Daniel, 7. cap.,²⁵⁴ tudi govori.*

254| Dan 7.

*Na koncu, v tyu 21. inu 22. capitulih,
bode ta pusledni večni trošt pildan, mal-
lan inu naprei postavljen, de tu svetu
meistu bode cilu popolnoma nareienu inu
koker ena neveista h ti večni ohcaiti pe-
lanu. V tim bo Cristus sam gospud inu
vsi neverniki inu nepokurniki zo vsemi
zľudy puido v ta pekal.*

Vernim bo
vselei do-
bru etc.

*Po le-tei izľagi moremo mi sebi le-te
buqve k nucu inu h pridu sturiti inu te
iste sebi inu drugim s prydom brati.
Nerpoprei: nom so le-te buqve k animu
velikimu troštu k nucu, kir se mi iz ž nih
koker iz drugih svetih bukov vučimo,
zastopimo, veimo inu terdnu veruiemo,
de obena oblast, ne laže, ne modrost, ne
svetust, ne žalost, ne reva, ne nadluga
ne bodo tu kersčanstvu zaterle, temuč*

Kersčan-
stvu, ta
prava cer-
kov bo
ostala inu
na koncu
dobivala.

S 2 onu

276 *Predgovor, argument*

*onu bo na koncu dobivalu inu vse sovraž-
nike premagalu.*

V cerqvi
so vse lei
zmote
bile.

*H drugimu: nom le-te buqve nucaio k
animu varovanu inu poduvku zubper te
velike, mnogetere zmote, zblaznene inu
zmešnave, katere se v tim kersčanstvi
godee. Zakai potehmal take velike mogo-
če oblasti, cessary, krali, vyudi, papeži,
šcoffi, modri vučeni ludie, so tei pravi
cerqvi zubper inu ta cerkov, ty pravi
kersčeniki so prez vse oblasti, branena,
moči inu vunaniga videna v velikih re-
vah, žalostih inu nadlugah, vmei keca-
ryh inu hudih ludeh prebivaio inu skriv-
nu se gori derže. Le-tu vse ie tei naturi
inu človeski zastopnosti inu modrusti
nemogoče prov zastopiti inu iz tiga to
cerkov, tu kersčanstvu spoznati. Obtū ty
ludie od praviga kersčanstva ništer ne
derže, se na nim zmotio inu zblazno,
padeio proč, sovražio to pravo cerkov, te
kersčenike za kecarie, kecarie za verne
deržee. Inu taku zgube inu zapuste ta
articul, kir pravimo: »Iest veruio eno
kersčan-*

Predgovor, argument 277

kersčansko cerkov. «²⁵⁵ Koker zdai ty Turki, papežniki inu Iudi te luterske, prave verne za neverne šachaio²⁵⁶ inu deržee.

Inu zdai, per sadašnjim časnu so eni preveč modri inu svety, kir pravio inu sodio, potehmal mnogetere kecarye, zmote, zdražbe per nas inu v ti naši cerqvi vstaieio, dosti pomancane vidio, de fals, hynavski, nepokurni, nezveisti ludie vmei nami prebivaio, na tu oni zdaici sodio inu pravio, de per nas inu vmei takimi ludmi nei obeniga kersčanstva.

Le-ti pag bi imeili le-te buqve brati inu vučiti se tu kersčanstvu²⁵⁷ z drugimi očimi, nekar s to človeisko zastopnostio rezgledati inu prov pogledati. Zakai le-te buqve (koker se meni zdy) zadosti kažeio inu pravio, kakove grozovite velike strašne zvirine inu kakovi hudi sovražni angeli inu kakove velike težke reve inu nadluge so inu bodo v tim kersčanstvi. Raven tiga ie tudi v tim

S 3 kersčan-

255| Navedek iz Apostolske (oz. Nikejsko-carigrajske) veroizpovedi: »Credo /.../ Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam.«

256| Šachaio.

Kriva pravda inu sodba od te cerqve.

Tu kersčanstvu se neima zastopnostio gledati, ne soditi.

257| Kersčanstvu.

kersčanstvi vselei dosti nepokurnih, hudih grešnih ljudi inu veliku pomankane bilu, de po tei človeiski zastopnosti nei obeniga praviga kersčenika na sveitu bilu viditi. Mi tukai svitlu vidimo, kokovu pomankane inu kakove velike grozovite zmote inu kecarye so v tim kersčanstvi pred našim časom bile, kir smo mi meinili, de ie cilu dobru stalu, de ta sadašni naš čas, kadar se k unimu pergliha, ie zgul zlat; kai se tebi sdy: Nei li so se tudi tedai ty aydi na tim kersčanstvu zmotili inu zblaznili, kadar so take garde, sromotne grehe, kecarye, zdražbe per inu vmei kersčeniki vidili?

Cerkov
Božya ie
na tim
sveitu
skrivena.

Le-ta štuk oli articul te naše vere, kir pravimo »Iest veruio eno sveto kersčansko cerkov«, ie taku dobru en articul te vere koker ty drugi. Obtu to cerkov obena človeska zastopnost, de bi glih vse glaže na oči postavila, ne more viditi ne spoznati, ta hudič more no dobru zmotami, zdražbami, sectami zakriti

čez s. Ianža Rezodivene. 279

zakriti oli zavdati, de se ty ludie na ni
zmotio inu zblaznio. Inu Gospud Bug
more tudi no s pomankanem inu zo vse-
mi žlaht tadli skriti, de ti na ni k ani-
mu norcu rataš inu eno krivo pravdo čez
no rečeš. Ona ne hoče biti videča, temuč
verovana, ta vera ie pag ena nevideča
reč, pravi s. Paul, Heb. 11.²⁵⁸ Inu ona po-
je ž nee gospudom tudi le-to peisen
»Dobru ie timu, kir se ne zmoti nad
meno« inu en kersčenik ie tudi sam sebi
skriven, de sam sebe ne vidi, on to suio
svetust inu brumo na sebi ne vidi, temuč
zgul grehe inu nečistost. Inu ti debeli,
preveč modri, hočeš s tuio lipo zastopno-
stio inu z nečistimi oči tu kersčanstvu
viditi?

In summa: naša bruma, svetust ie, Psal.
45, *v nebessih, gdi ie Cristus, inu nei na*
sveitu pred očima koker ena krama v sta-
cuni oli na tergi. Obt, ti mui lubi kersče-
nik, pusti zmote, kecarye, secte, zmešnave,
zdražbe, vse žlaht grehe inu lotryo v tim
kersča[n]stvi, za le-tih riči vo-

S 4 lo se

258|Heb 11,1.

Cerkovna
lipota inu
bruma ie
iznotra
skrivena.

lo se te²⁵⁹ v ti pravi kersčanski veri ne zmoti, de le ta S. evangeli, ta čista besse-da Božya per nas inu vmei nami ostane inu mi to isto za lubu inu za dragu imamo, taku neimamo cbivlati, Cristus ie z nami inu per nas, aku glih kersčenikom hudu gree, koker v le-tih buqvah povsod vidimo, de Cristus skuži inu čez vse rove, nadluge, zvyrine, te hude angele ie pre-mogel, dobival inu per suih vernih inu svetnikih stal.

TA I. CAP.

Pravi Iohannes, od koga on ima poročene te riči, v tih buqvah zapissane, tim sedmim cerqvom dati na znane, tu ie od samiga Cristusa, za teim pravi, kai ie vidil inu slišal, cristusa v nega mai-esteti inu de te zveizde inu svečniki po-menio te angele inu sedem cerqve.

A.
Kai inu

LE-tu ie tu rezodivene Jezusa Cristusa, kateru ie Bug nemu dal,

dal, de da tim suim hlapcem na zna-
ne te riči, kir se imaió v kratkim go-
diti. Inu ie nee pomeinil inu poslal
skuzi suiga angela suimu hlapcu Io-
annežu, ^[2]kir ie pričoval od te besse-
de Božye, inu tu ie pričoval od Je-
zusa Cristusa inu vse tu, kar ie on
vidil; ^[3]dobru ie timu, kir tu bere,
inu dobru ie tim, kir poslušaió te Apoc. 22.
bessede tiga prerokovane inu ohra-
nio tu, kar ie v nih pissanu, zakai ta
čas ie blizi.

^[4]Ioannes tim sedmim gmainom,
kir so v ti Azy, gnada inu myr vom
od tiga, kir ie inu kir ie bil inu kir
ima pryti inu od tih sedem duhov,
kir so pred nega stolom, ^[5]inu od
Jezusa Cristusa, kateri ie ta zvei-
sta pryča, pervoroyen od tih mer-
tvih inu en vyuda tih kralev na ze-
mli inu kir ie nas lubil inu nas
oppral od grehov s to suio kryo ^[6]
inu ie nas pred Bugom inu nega
Očetom h kanim kralom inu far-
S 5 yem

s čemu so
le-te
buqve.
Iob. 15.

Apoc. 22.

B.
Verni so
krali inu
fary /p/red
Bugom.
Exod. 3.
Col. 1.
1. Cor. 15.
Heb. 9.
Ioh. 1.

1. Pet. 1.

Esa. 3.
Math. 24.
Zach. 12.
Ioh. 19.

260|Omega.

yem sturil, timu istimu bodi čast inu oblast od vekoma do vekoma, amen. ^[7]Pole, on pryde s temi oblaki inu ga bo vidilu sledne oku inu ty, kir so ga boli, inu se bodo čez nega iokali vse žlahte na zemli, timu ie taku, amen. ^[8]Iest sem Alfa inu O, ²⁶⁰začetig inu konec, pravi ta Gospud, kir ie inu kir ie bil inu kir pryde, ta Vsigamogoči.

C.
Začne
praviti,
kei, kadai,
kakove
prikazne
ie vidil.

Esa./44.
Apoc. 22.

^[9]Iest, Ioannes, vaš brat inu kir sem diležen tih nadlug, tiga kraljevstva inu volniga terplena Jezusa Cristusa, sem bil v ti insuli, kir se imenuie Patmos, ^[10]zavolo te besse de Božye inu pričovane od Jezusa Cristusa. Iest sem bil v tim duhei na ta dan tiga Gospudi inu sem slišal odzada za meno eno veliko štymo, koker ene trobente, ^[11]ta ie diala: »Iest sem ta A inu ta O, ta Pervi inu ta Pusledni inu kar ti vidiš, zapiši vu ene buqvi inu pošli nee tim sedmim cerqvom, kate-
tere

tere so v ti Azy, v to Efezo inu v to Smyrno inu v to Pergamo inu v to Tyatiro inu v to Sardis inu v to Filadelfo inu v to Laodico.« ^[12]Inu kadar sem se okuli obernal, de bi to štymo, kir ie z meno govorila, vidil, inu kadar sem se bil obernal, sem vidil sedem zlatee svečnike ^[13]inu vsredi tih zlatih svečnikov eniga, kir ie bil glih timu Synuvi ^{Dan. 7, 10.}tiga človeka, ta isti ie bil obličn z anim dolgim gvantom do nug inu ie bil okuli pers opassan z anim zlatim passum. ^[14]Nega glava inu nega lassye so bili beili koker beila volna inu koker ta sneg. Inu nega oči koker ogenski plamen ^[15]inu nega noge so bile glih enimu svitlimu kuffru, koker de bi v eni peči gorele, inu nega štyma koker ena velika šumeča voda ^[16]inu ie imel v nega desni roki sedem zvezd. Inu iz nega vust ie šal en meč, na obeyu strani oster, inu nega oblyč-

ie

Math. 21. ie ie sveitilu koker tu svitlu sonce.

D. ^[17]Inu kadar sem ga bil zagledal, sem bil doli padel pred nega nogee koker mertov inu on name položi suo desno roko inu ie dial k meni: »Ne bui se, iest sem ta Pervi inu ta Pusledni, ^[18]iest sem ta, kir sem živ, kir sem bil mertov inu , pole, iest sem živ od vekoma do vekoma. Amen, inu imam te kluče od tiga pekla inu od te smerti, ^[19]zapiši le-te riči, katere si vidil, te, kir so, inu katere se imαιο pottle godyti. ^[20]Ta skrivnust tih sedem zvezd, katere si ti vidil v mui desni roki, inu ty sedem zlati svečniki. Te sedem zvezde so ty angeli tih sedem gmain inu ty sedem svečniki, katere si ti vidil, so te sedem gmaine.«

Cristus časí²⁰¹ govori po tim člo-

A. V začetku pravi, kakove so le-te buqve, de od skrivnih prihodnih riči pravio. Inu de take riči so od Buga, nega

ga Synu (Zastopi: po nega človeistvi, zakai po Bogastvi Božy Syn ž nega Očetom vse vei, stvari inu rovna, obtu ie dial h tim Maryom po nega gorivstanenu: »Iest grem k muimu očetu po tim Bogastvi inu k muimu Bogu po tim človeistvi.«) Cristusuz rezodivene inu Christus potle ie skuzi eniga angela s. Ianžu dal na znane. Inu kateri bo le-te buqve bral, zastopil, po nih dial, timu bo dobru, bo izveličan. Zakai skuzi taku brane inu zastop spoznaio tiga anticrišta inu fals vučenike, de veido pred nimi se varovati.

B. Pravi, du inu komu le-ta list piše, tim sedem cerqvom oli gmainom, tu ie vsem vernim po vsim sveitu, vse dobru od celiga Bogastva v ti S. Troyci, pros-si S. Duha, nih sedem tukai imenuie zavolo nega mnogoeterih darov, za teim pravi, du ie Cristus, kai ie nom ž nega martro dobriga sturil inu s čemu odrešil. S teim ie nas pred Bugom krale inu farye, tu ie, nebeske erbiče sturil inu de imamo hvaliti vselei Boga. Potle s Cristusovim

veistvi, de
vseh Bo-
žyh riči ne
vei, koker
Mar. 13 od
sodniga
dne.

Verni so
svety, s
Cristusovo
kryo od
grehov
oprani.

tusovim s čestnim inu gosposkim prihodom na sodni dan inu ž nega vsigamogočio vse verne, kir so na tim sveitu pod cryžom, trošta, te neverne pag straši, nim prity, s teim bi rad nee h pokuri inu h pravi veri perpravil.

Jezus suio cerkov sylnu lubi, no inu nee pridigarie viža inu trošta, brani inu varuie, ta evangeli-u[m] na-prei poriva.

C. Pravi, de v ti insuli Patmos (V to isto ie bil od cessaria Domiciana zavolo tiga evangelia pregnan, piše Esebius, lib. 3, cap. 18.)²⁶² ie vidil le-te prikazne na eno nedelo (to nedelo so ty stari kersčeniiki imenovali ta dan tiga Gospudi zavolo, kir na ta isti dan ie Cristus od smerti vstal) inu kadar ie molil inu ž Bugom govuril, ie zaslišal eno glosno štymo tiga Vsigamogočiga, Večniga Boga. Ta isti ie nemu rekal tim sedmim cerqvom, tu ie, tim kersčenikom, kir so v tih meistih v ti Mansi Azy, v katerih ie tudi s. Paul inu drugi iogri pridigali, prebivali, pissati. Kai pag ty sedem svečniki oli laihtery pomenio, te iste Cristus sam na koncu le-tiga capitula izlaga. Kir Cristus vsredi le-tih svečnikov
stoy,

262| Evzebij,
Historia ecclesiastica
3.18.3.

stoy, pomeini inu daie na znane, de Cristus sam te suie cerqve vse verne varuie, viža, rovna, trošta inu ohrani h timu večnimu lebnu, koker ie on sam vsem vernim oblubil, Math. 28.²⁶³ De per nih hoče biti do konca tiga svita. Inu kir ie z anim zlatim passum čez perse opassan, pomeini, de Cristus, Božy Syn, se veden s temi sovražniki nega cerqve voiskuie inu nee premaga. Zakai take passi so ty stari žolnery koker zdai te pancarie okuli arnože nossili. Inu kir goreče oči ima, pomeni, de Cristus ie te nega cerqve sovražnikom sylnu sovraž, koker od tiga vsi preroki, nerveč David, prerokuio. Inu kir ima nogee od čistiga gorečiga kuffra, pomeni to preveliko lubezan, kir on ima pruti sui cerqvi, ta ie nega vesseliga inu pernaredniga sturila h ti martri inu smerti za našo volo. Inu kir ima glosno štymo, pomeni, de ta nega besseda, ta evangelium, so močne riči, se bodo reglassile po vsim sveitu. Te sedem zveizde v nega rokah pomenio vse prave pridigarie

264|Dan 12,3.

265|Jer 1,18–19;
Apd 18,10.266|Mt 10,7;
Lk 12;
Ef 6,17.

267|Ps 4,7.

digarie inu vučenike, ty sveituo ž nih vukum inu lebnom, pravi Daniel, 12. cap.,²⁶⁴ koker te nebeške luči inu te večne žveizde; te iste Cristus v sui desnici derži, tu ie, on nee regira, suio muč k nih pridigi daie, nee varuie, brani, nih pridige ne pusti zatreti, koker h timu Ieremiu, cap. 1, inu s. Paul, Act. 18,²⁶⁵ ie govuril. Nega vusta so ty preroki, iogri inu vsi pravi pridigary, Math. 10. Nega muč ie ta nega besseda, Luc. 12, Ephe. 6.²⁶⁶ Nega svitlu obličie ie ta vera, tu pravu nega spoznane, de ga imamo za naši-ga odvetnika, odrešenika inu izvelyčarie. Obtū vsi verni z Davidom red molio, Psal. 4: »Vzdigni čez nas to luč tuiga obličie.«²⁶⁷

Jezus ie tudi časi tim vernim strašan, stuprov bode ne-vernikom na sodni dan gro-zovit.

D. Kir tukai s. Ianž od straha pred Cristusom doli pade inu pul mertov rata, s teim se daie na znane, de človeiska šib-kota raven inu poleg Božye glorie, maie-stete, česti inu gospostva, ia, ty angeli tudi nekar, ne mogo obstati; ty angeli nih obličie skrivaio s perutmi pred Bož-

yo

yo maiesteto, Esa. 6. Inu glih taku se ie godilu Maneu, Iudi. 13, Esayu, 6, Ezech. 1, Daniel, 10.²⁶⁸ Tim iogrom na gorri Tabor. Math. 17. Inu kadar so rybe lovili. Tim žolneriem, kir so Cristusov grob varovali. Na le-tu imaiio vsi neverniki inu nepokurni zmisliti, kadar ty angeli, preroki inu iogri, brumni inu sveti ludie, kadar Bug milostivu ž nimi govori oli se nim perkaže, se taku boie inu prestrašio pred nega obličiem, koku bodo ty grešniki pred nega serdom na sodni dan obstali? Natu Christus nega roko na Ioanneža položi, s to ga zagvišvie, de hoče nega inu vseh vernih pomočnik inu varih biti. Per tim se rezodeva, de ie on ta pravi Cristus, kir ie enkrat umerl inu ie vekoma živ, on ie s to nega smertio vse verne od večne smerti, hudiča inu pekla odrešil inu on ima vso oblast v nebi inu na zemli inu čez ta pekal. Potle Cristus sam to prikazen inu ta pild izlaga. Tukai ty sedem angeli so vsi zveisti pridigary, koker v tim

T drugim

268| Iz 6,2;
Sod 13,6.20;
Ezk 1,4-28;
Dan 10,5-6;
Mt 17,2.

drugim capituli vsaki lahku zastopi, kir tudi nim vely pokuro diati inu popraviti. Ty pravi angeli ne grešio. Cerkov bo svečnikom perglihana zavolo, kir v ni Cristus ž nega vukum skuži te nega pridigarie sveiti inu te ludi resvečuie, h pravi veri inu h pokuri perpravla.

TA II. CAP.

Cristus pravi, kai Iohanes ima tim štirim cerqvom inu nih pastyriem pissati inu povedati, kakove grehe vmei sebo imaiio, te iste štraifati, od nih pustiti, per tim ta dobra della hvali inu te verne trošta, vely pred zcludiem, curbario se varovati.

A.
V ker-
sča[n]-
stvi so vse-
lei dobri,
pravi, hu-
di, liny,
odlažnivi
ludie.

PIši timu angelu te Efeziske cerqve: »Le-tu pravi ta, kir te sedem zveizde v suy desnici derži, kateri hodi vsredi tih sedem zlatih svečnikov. [2] Iest veim tuie diane inu tuie dellu inu tuie volnu terplene inu

inu de ne moreš te hude terpeti Mal. 2.
2. Cor. 11.
 inu si izkusil tee, kir pravio, de so
 iogri inu neso, inu si nee lažnike
 nešil ^[3]inu si preterpil inu terpiš
 volnu inu ti delaš zavolo muiga
 imena inu se nesi utrudil. ^[4]Oli iest
 imam le-tu zubper te, kir si to tuio
 pervo lubezen zapustili. ^[5]Obtu spo-
 misli, od koga si ti padel, inu sturi
 pokuro inu delai ta pervo della,
 aku nekar, taku iest skorai h tebi
 pridem inu čo tui svečnik od nega
 meista premakniti, aku ne boš po-
 kuro dial. ^[6]Ampag le-tu ti imaš, Luc. 13.
Act. 6.
 kir sovražiš ta della tih nicolaiteri-
 ev, katera iest tudi sovražim. ^[7]Ka-
 teri ima vušessa, ta poslušai, kai ta
 Duh tim cerqvom pravi. Kateri bo
 premogel, timu iest hočo dati ieisti
 od tiga drevia tiga lebna, kir ie
 vsredi tiga Božyga paradiža. Gen. 2.
^[8]Inu tim angelu te cerqve v ti **B.**
 Smyrni piši: »Le-tu pravi ta Pervi Verni se na
tim sveitu
veden
 inu ta Pusledni, kateri ie bil mer-

T 2 tov

269| Trubarjev prevod skupaj z rabo oklepajev dosledno sledi L1545: »⁹Jch weis deine werck vnd deine trübsal / vnd deine armut (du bist aber reich) vnd die lesterung von denen / die da sagen / Sie sind Jüden / vnd sinds nicht / sondern sind des Satans schule.«

s tem Zludiem voiskuiuo. Esai. 41.

tov inu ie živ ratal. ^[9]Iest veim tuia della inu tuio revo inu tuie buštvu (oli ti si bogat) ²⁶⁹ inu tu šentovane od tih, kateri pravio, de so Iudi, inu neiso, temuč so tiga zludia šula. ^[10]Ne bui sse ništer od tih riči, katere imaš terpeti, pole, ta zludi bo nakatere od vas vergal v to iečo, de bote izkušeni inu bote nadlugo imeili deset dni. Bodi zveist do smerti, taku iest hočo tebi dati to crono tiga lebna; ^[11]kateri vušessa ima, ta poslušai, kai pravi ta Duh h tim cerqvom. Kateri bo premogel, timu se ne bo ništer žaliga sturilu od te druge smerti.«

C. Hudič nerveč z malikovane[m], s pozrečino ²⁷⁰ inu curbaryo te ludi zepelave.

270| Pozresčino.

271| Deržiš.

^[12]Piši tudi timu angelu te cerqve, kateri ie v tim Pergamu: »Le-tu pravi ta, kateri ima ta meč od obeiu platu oster, ^[13]iest veim, kar delaš inu kei prebivaš, gdi ie ta hudičev stol, inu ti deržiš ²⁷¹ tu muie ime inu muio vero nessi zatail tudi

tudi v tih muih dneih, v katerih ie ^{Heb. 4.} ta Antipas, muia zveista pryča, per vas ubyen, gdi ta zludi prebiva. ^[14]Oli iest imam nakatere maihene riči zuper te, zakai ti imaš undukai, kateri derže tiga Balaa-
ma navuk, kateri ie vučil tiga Ba- ^{Num. 25,} ^{31.} laca zblaznene gorinare diti poleg tih izraelskih otruk, de so ieili od tih malikovskih offrov inu de so curbali. ^[15]Glih taku ti tudi imaš, kateri ta vuk tih nicolaiteriev derže, ^[16]tu iest sovražim, dei pokuro, aku nekar, taku iest skorai h tebi pridem inu se hočo ž nimi biti s teim mečom muih vust; ^[17]kateri ima vuhu, ta poslušai, kai ta Duh tim cerqvom pravi, kateri bo premogel, timu hočo dati iesti od tiga skrivniga nebeškiga kruha inu nemu hočo dati en beil kamen inu na kamenu enu novu ime zapissanu, kateru nisče ne zna, samuč kir nee pryme.«

T 3

^[18]Inu

D.
 Dobru
 bode ve-
 koma, ka-
 teri pred
 falš vero,
 vukum,
 malikova-
 ne[m],
 curbario
 so se varo-
 vali.
 Apoc. 1, 19.

[18] Inu timu angelu te cerqve v ti
 Tyatiri piši: »Le-tu pravi ta Syn
 Božy, kateri ima oči koker pla-
 menski ogen inu nega nogee glih
 timu čistimu kuffru. [19] Iest veim
 tua della inu tuo lubezan inu tuo
 službo inu tuo vero inu tue volnu
 terplene inu tue diane inu ta po-
 sledna več hoker²⁷² ta perva. [20] Oli
 iest imam nakatere mahine riči zu-
 bper te, kir pustiš to ženo Izabelo
 (katera pravi, de ie ena prerokina)²⁷³
 vučiti inu zepelati muie hlapce, de
 curbaio inu ieido od tih maliko-
 vskih offrov. Inu iest sem ni dal
 čas, de bi od nee kurbarye pokuro
 sturila inu se nei pokorila. [22] Pole,
 iest no veržem vu eno postelo inu
 kir so ž no prešuštvali, v veliko na-
 dlugo, aku ne bodo diali pokuro
 od nih diane, [23] inu nih otroke ho-
 čo v smerti ubiti inu bodo spozna-
 le vse cerqve, de sem ta, kir obysti
 inu serce izvprašuiem, inu
 bom

272|Koker.

273| Raba oklepajev na tem mestu je Trubarjeva interpretacijska odločitev za lažje razumevanje bibličnega besedila; prevod sledi L1545:
 »²⁰Aber ich habe ein klei-
 nes wider dich / das du
 lessest das weib Jesabel /
 die da spricht sie sey eine
 Prophetin / Ieren vnd
 verführen meine Knechte
 / Hurerey treiben / vnd
 Götzenopffer essen.«

3. Reg. 16.
 4. Reg. 9.

Ier. 17.

bom dal vsaketerimu vmei vami po ^{Psal. 7.} nega dellih. ^[24]Ampag vom iest pravim inu tim drugim, kir so v tim Tyatiri, vsem tim, kir neimaio le-tiga vuka inu kir neso spoznali to globosčino tiga hudiča (koker oni pravio).²⁷⁴ Iest ne bom na vas nalagal drugo butoro, ^[25]oli vsai kar imate, tu deržite, dotle iest pridem. ^[26]Inu kir bo premogel inu bo ohranil ta muia della do konca, timu iest hočo dati to oblast čez te ayde ^[27] inu on bo nee passel z ano železno šibo inu on bo nee rezbil koker eniga lončaria possodo. ^[28]Koker sem iest tudi pryel od muiga Očeta inu hočo nemu dati to iutrovo zveizdo. ^[29]Kateri ima vušessa, ta poslušai, kai ta Duh tim cerqvom pravi.«

A. V le-tim inu v tim tretym capituli sam Cristus v ti pervi prikazni s. Ianžu vely tim sednim ²⁷⁵angelom, tu ie, vsim šcoffom inu pridigariem povsod

T 4 (zakai

274 Trubarjev prevod skupaj z rabo oklepajev dosledno sledi L1545: »²⁴EVch aber sage ich vnd den andern / die zu Thyatira sind / die nicht haben solche lere / vnd die nicht erkand haben die tieffe des Satans (als sie sagen) ich wil nicht auff euch werffen eine andere last /«

^{Psal. 2.}
^{Apoc. 19:}

275 Sedmim.

276|Mt 18,21–22.

(zakai sedem v tim S. pismu ie enu štivene prez čisla, Math. 18)²⁷⁶ pissati inu nerpoprei timu pridigariu v tim meistu Efezu. Inu od le-tiga efeziskiga šcoffa inu pridigaria ž nega ovčicami zavolo, kir so za te prave kersčanske vere dosti preterpeli inu per taki veri stonovitu obstali, fals pridigariem bili zubper inu te nicolaiterske kecarye, kir so nih žene za gmain deržali, sovražili, vissoku hvali, oli per tim opomina, de se s pravo, živo vero inu s pokuro, z lubezno popravio.

277|Smyrni.

Verni morao na tim sveitu veliku terpeti, zatu bodo pryeli v nebessih velik lon.

B. V tim meisti Šmyrni²⁷⁷ so bili pravi kersčeniki, so za vere volo dosti nadlug, preganene, obrupane inu martre, zuseb od Iudov, kir hote prave vere inu Božy folk biti, preterpeli, zatu nee Kristus hvali, trošta nim prerokuie, de bodo še več morali terpeti, oli aku v takih nadlugah per veri do konca ostano, bodo ta večni leben imeili inu v pekal ne prydo. V le-tim meistu ie potle ta sveti brumni vučeni Polycarpus, s.
Ianža

Ianža šular, šcoff inu marternik bil.

C. V tim meisti Pergami so tudi ty eni brumni, stonoviti kersčeniki bili, zuseb ta Antipas, nih zveisti pridigar. Oli oni so okuli sebe imeili sylne, močne sovražnike, ty so nee rupali, lovili, byli inu morili inu per tim vso žlaht lotryo, nečistost tribali, z malikovane[m] okuli hodili. Glih koker zdai v Rymi inu v tih meistih, v katerih ie dosti faryev inu menihov, v tih istih ty pravi kerszeniki ne smeio psalmov peiti, S. pisma brati, od vere, od s. eva[n]gelia govoriti, zakai aku tu deio, taku bodo od fariev inu menihov pregnani, lovljeni inu sežgani, sice vsa žlaht lotrya inu nečistost se v takih meistih prez vse gosposke štraifinge dopernaša. Takim tukai Cristus ž nega ostrim mečom prity. Inu per takih se tudi fals, nepokurni inu hynavski kerszeniki,²⁷⁸ kir hote prave vere biti, naideio, ty s temi aydi inu papežniki aydovske malikove offre ieido, k nih mašom hodio,

T 5 žnimi

Cerkov
Božya ima
povsod
okuli sebe
inu v sebi
velike so-
vražnike,
lotre inu
hynavce.

298 *Režodivene s. Ianža.*

ž nimi tovarištvu imaiio zavolo trebuha. Take bo Cristus tudi štraifal, ampag tim stonovitim vernim Christus bo dal ta nebeški kruh, veliku ime inu to večno čast; od Balaama berite Num. 22, 23, 24, 25, 31.²⁷⁹

279|4 Mz 22–25; 31,8.

V cerqvi so vselei hynavci, kir Bogu inu malikom za myru inu trebuha služio./

D. Tyatriski šcoff inu te ene nega ovčice so tudi te prave vere bili inu so nih vero z mogeterimi dobrimi delli, z lubezenio, zveisčino inu z volnim terplenem izkazali. Oli vmei nimi so eni bili, kir curbario, malikovane, inu na aydovska žegnane hoditi, od malikovskih offrov ieisti neiso za greh imeili, glih koker zdai ty eni luterski hynavci; takim tukai sam Cristus prity z naglo hudo smertio inu z drugimi težkimi nadlugami, aku se ne pokure. Tim pag, kir stonovitu per evangeliu ostano, oblubuie dati muč inu čast.

TA III. CAP.

Še pag Jezus vely tryem cerqvom Iohanežu

*hanežu pissati, te pokurne verne hvali,
vse dobru oblubuie, te nepokurne
hynavce ostru svari inu nim prity, aku
se ne popravio.*

INu timu angelu te cerqve v tim
Sardis piši: »Le-tu pravi ta, ka-
teri ima te sede[m] Duhe Božye
inu te sede[m] zvezde. Iest veim
tua della, ti imaš tu ime, de si živ,
inu si mertov. ^[2]Bodi čuieč inu po-
terdi te druge riči, katere imao
umreti. Zakai iest ne naidem, de bi
tua della polna bila pred Bugom.
^[3]Obtu spomish li, koku si pryel inu
poslušal, inu derži taku inu dei po-
kuro. Aku pag ne boš čul, taku iest
h tebi pridem koker en tat inu ne
boš veidil, v kateri vuri h tebi pri-
dem. ^[4]Ti imaš še malo imen v tei
Sardis, kateri neiso nih gvanta oma-
dežili, inu oni bodo z meno hodili v
beilim gvantu, zakai oni so ga vre-
dni. ^[5]Kateri bo premogel, ta bo
obličien

A.
Hynavci,
nepokurni
so mertvi
pred Bu-
gom.
1. Thi. 5.
Apoc. 2,
16.

Math. 24.
1. Thes. 5.
2. Pet. 3.

obličěn z belim gvantom inu nega imena nečo izbrissati iz tih bukov tiga lebna inu hočo tu nega ime spoznati pred muim Očetom inu pred nega angeli. ^[6]Kateri ima vušessa, ta poslušai, kai ta Duh pravi tim cerqvom.«

B.
Cristus ie
vseh ver-
nih dobri,
zveisti,
vsigamo-
goči varih,
nim daie
nebeško
purgarsči-
no.
Esa. 22.
Iob 12.
Apoc. 1.

^[7]Piši tudi timu angelu te cerqve v ti Filadelfy. »Le-tu pravi ta Svety inu Risnični, ta, kateri ima Davidov ključ, kir odpre inu nisče ne zapre, zepre inu nisče ne odpre. ^[8]Iest veim tuia della, pole, iest sem tebi naprei dal ene odperte dauri inu nee ne more nisče zapreti, zakai ti imaš eno maihino muč inu si ohranil muio bessedo inu neisi zatail muie ime. ^[9]Pole, iest te dam iz te zludeve šule, kateri pravio, de so Iudi, inu neiso, temuč lažeio. Pole, iest hočo nim sturiti, de morαιο pryti inu molyti pred tuiemi nogami inu spoznati, de sem iest tebe lubil. ^[10]Potehmal si ti ohranil to bessedo

bessedo od muiga volniga terplena, taku iest hočo tudi tebe ohraniti pred to uro te izkušnave, katera ima pryti čez vus sveit izkušati te, kateri prebivaio na zemli. ^[11]Pole, iest pridem skorai, derži tu, kar imaš, de nisče ne vzame to tuio cro-no. ^[12]Kateri bo premogel, tiga hočo sturiti k animu stebru v tim templi muiga Boga inu ne puidе več vunkaie. Inu hočo na nega zapissati tu ime muiga Boga inu tu ime te nove Ieruzalem, tiga meista muiga Boga, kateru ie doli iz nebes prišlu od muiga Boga inu od muiga noviga imena. ^[13]Kateri ima vušessa, ta poslušai, kai ta Duh tim cerqvom pravi.«

^[14]Inu timu angelu te Laodicenske cerqve piši. »Le-te riči pravi Amen, ta zveista inu risnična pryča, ta začetik te stvari Božye. ^[15]Iest veim tuia della, de neisi merzal ne gorak, Bug hotel, de bi ti bil merzal

C.

Hynavce,
nepokurne
Bug so-
vraži, am-
pag kateri
nega bes-
sedo

poslušaio
inu slušaio,
te lubi, rad
per sebi
ima.
Ioh. 12.
Gen. 1.
Eccle. 24.

Prov. 3.
Heb. 12.

merzal oli gorak. ^[16]Obtu, kadar si mlačin inu neisi merzal ne gorak, iest tebo izbluiem iz muih vust ^[17]inu kir praviš: »Iest sem bogat ratal inu ne potrubuiem obene riči« inu ti ne veiš, de si dini inu revni inu bog, slep inu nag. ^[18]Iest tebi svetuiem, kupi od mene zlatu, v tim ognu očisčenu, de boš bogat, inu beli gvant, de se obleičeš, de se ne bo vidila ta sramota tuie nagote, inu namaži tuie oči s to očino žalbo, de boš vidil. ^[19]Iest vsakiga, kateriga lubim, svarim inu štraifam, bodi tedai naprei bule flissig inu dei pokuro. ^[20]Pole, iest stoym pred daurih inu klu-kam, aku du bo muio štymo poslušal inu te dauri odperl, h timu iest noter puidem inu bom ž nim večerial inu on z meno. ^[21]Inu kateri bo dobil, timu hočo dati sideiti na muim stolu, koker sem iest dobil inu sem seidel z muiem Očetom

tom na nega stol. ¹²²¹Kateri ima vušesa, ta poslušai, kai ta Duh tim cerqvom pravi.«

*A. V tim meisti Sardis po s. Ianža smerti so bili eni dobri šcoffi inu marterniki, vmei temi ie bil s. Meliton, koker Eusebius inu s. Ieronim pišeta.²⁸⁰ Ampag per čassu s. Ianža ie v tim Sardis dosti hynavskih inu nepokurnih kerščenikov bilu, ty so se zdeili inu hvalili, de prov veruio inu služio Bogu, oli kadar neso prov, cilu /i/nu terdnu v Cristusa verovali, v Božy pokorsčini prebivali, so tei večni smerti bili podverženi. Zakai le Christus sam ie vseh vernih život inu ta večni leben, koker Cristus čestu govori, Ioh. 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12.²⁸¹ Inu s. Ianž Kerstnik pravi, Ioh. 3: »Ta oča ima tiga Synu za lubu inu ie vse riči v nega roke dal; kateri v tiga Synu veruie, ta ima ta večni leben, kateri pag v tiga Synu ne veruie, ta isti tiga lebna ne bode vidil, temuč ta serd
Božy*

Cristus hoče od suih vernih raven te vere brumo inu lubezan imeiti.

280 | Evzebij, *Historia ecclesiastica* 4.26.1. Hieronim, *De viris illustribus* 24, ki zadevni zapis začinja s stavkom: »Melito Asianus, Sardenis episcopus, librum imperatori M. Antonino Vero, qui Frontonis oratoris discipulus fuit, pro Christiano dogmate dedit.«

281 | Jn 3,16–17; 5,21,24; 6,27; 8,12,51; 12,25.

282| Jn 3,35–36.

Božy ostane na nim. «²⁸² Obtú tukai Cristus zapoveda, de prov, stonovitu v nega veruimo, to vero s pokorsčino inu z lubežno pruti Bogu inu ludem izkažemo, zakai Cristus ie hynavcem, nepokurnim sovraž, on ta serca gleda inu vidi, ludie pag le izvuna tiga človeka vidio. Ludie so Saulusa vidili, de ie en kral bil, Davida prvič nekar, Bug ie Davida že tedai, kadar ie passel, za suiga praviga krala deržal. Beli čisti gvant pomeini čistost, brumo, nedolžnost, vesselie inu tovarištvu nebešku.

283| Vsigamogoč.

Cristuseva
besseda ie
oblastna
inu močna,
ž no te
verne šib-
ke močne
sturi, ne-
verne pre-
oberne.

*B. Cristus še pag daie na znane, de ie svet, risničin inu vsigamoč,²⁸³ klučí pomenio celo oblast. Obtú, komu on nebessa odpre oli zapre, timu nisče ne bo odperl oli zaperl. Inu gdi on hoče, de se ta evangeli pridiguie, s katerim se ta nebessa odperio, tiga undukai nisče ne premore ubraniti inu naisi so ty pridigary inu kersčeniki nizki, šibki inu zaverženi na tim sveitu. Oli Cristus hoče skuzi nee, kadar stonoviti inu očiti
v ti*

v ti veri ostano, tudi nih sovražnike, Iude, ayde h ti kersčanski veri perpraviti. Koker ie s. Paula, sylniga sovražnika vsiga kersčanstva, perpravil, de ie tiga pridigarie Anania čestil inu slušal, Act. 9.²⁸⁴ Glih taku te iudovske ene farye, Act. 6.²⁸⁵ Inu tiga beriča, kateri ie s. Paula v kehi deržal, de ie pred s. Paula doli padel, prossil inu vprašal, koku bi mogel pryti v nebessa. Act. 16.²⁸⁶ Inu ty Galatery so s. Paula za angela gori vzeli. Inu per nas zdai se tudi taku gody, de dosti papežnikov, kateri so nas poprei sovražili, k naši veri stopio, naše pridige radi poslušajo. Za teim prero-kuie, de ty pravi kersčeniki vsag čas, zuseb pred sodnim dnem, bodo od ne-vernih hynavskih ludi dosti terpeli, oli nim bo Cristus na strani stal, per veri obderžal, nebeski šapel dal, v ti veri koker te stebre Božye cerque terdil, de sku-zi nee ty preprosti šibki bodo v ti veri poterieni, vseh žlaht izkušnavah inu nadlugah potroštani.

V C. Cristus

284| Apd 9,1–18.

285| Apd 6,7.

286| Apd 16,29–33.

Kersčeni-
ki, ki neso
terdni v
veri, v po-
korsčini,
so gnusni
pred Bu-
gom.

*C. Cristus se čestu Amen, tu ie, Ri-
sničin inu Zveist imenuie, tu on dei
zavolo, de mi na nega bessedi inu oblu-
bi neimamo cbivlati. Inu kir on vei inu
vidi sledniga serce, misli inu diane,
obtu ga imamo veden pred očima imei-
ti, po nega voli se deržati, zakai sle-
dniga greh, naisi en čas ie zakriven,
pride naprei na sveitlu, koker Caynov,
Rubenov, Davidov etc. Inu on tukai te
klecavce, cagove, nestonovitne, strašne
inu boyeče v ti veri inu te hynavce, sa-
mopravičarie, nepokurne, kateri se zde
inu hvalio s to vero inu milostio Božyo,
perglihuie k ani mlačni vodi, katero,
kadar se viutro na tesče pye, taku sturi,
de človik meče inu se mu gnussi. Glih
taku Bug na tacih falš kersčenikih
gnussato ima. Obtus Cristus vely od sebe
čistu zlatu kupiti inu te oči žalbati, tu
ie, s pravo, terdno vero per nim samim
odpusčane vseh grehov, milost Božyo is-
kati, skuzi tu bodo z belim gvantom, s
to ohcaitno sukno obličeni. Za teim nim
pravi,*

pravi, de nee iz lubežni taku svari, hoče, de bi dvari, tu serce nemu odperli, nega bessedo poslušali inu slušali, pravo pokuro diali inu de bi potle ž nim v nebessih večeriali, per Bugi Očetu vekoma prebivali, / amen.

TA IIII. CAP.

Enu drugu videne oli prikazen tiga Božyga gospostva inu te nega maiestete, katero štýri zvyrine inu štiri inu dvaisseti štarišev veden česte inu hvalio.

INu pole, potle sem iest vidil ena vrata odperta v nebessih inu ta pervá štýma, katero sem slišal, ie bila koker ena trobenta, z meno govoreč, ta ie diala: »Stopi sem gori, iest hočo tebi pokazati, kai se ima za le-tim goditi.« ^[2]Inu zdaici sem bil v tim Duhei. Inu pole, en stol ie bil v nebessih postavljen inu na
V 2 tim

A.
Ta velika
část,
oblast,
muč, do-
bruta Cri-
stuseva se
ima od nas
prov spo-
znati, če-
stiti, pridi-
gati inu
hvaliti.

Apoc. 2.

tim stolu ie eden sidil ^[3] inu ta, kateri ie sidel, se ie glih vidil timu kamenu iaspis inu sardis inu ta nebeška mavra ie bila okuli stola, ta se ie glih vidila enimu smaragdu. ^[4]Inu okuli tiga stola ie bilu štiri inu dvaisseti stolov inu sem vidil na tih stoleh sideč štiri inu dvaisseti starišev, z belim gvan-
tom obličeni inu so imeili na nih glavah zlate crone, ^[5]inu od tiga stola ie šlu bliskane inu garmeine inu štyme inu pred stolom so bile sedem goreče bakle, katere so ty sedem Božy duhuvi. ^[6]Inu pred teim stolom ie bilu koker enu glaževu morye, glih timu krištal-
lu, inu vsredi tiga stola so bile štiri zvirine, polne s teimi oči odspreda inu odzada. ^[7]Inu ta perva zvyr ie bila podobna enimu livu inu ta druga zvyr ie bila podobna enimu telletu inu ta tretya zvyr ie imeila en obraz koker en člo-
vik

Ezeh. 2.

vik inu ta četerta zvyr ie bila podobna enimu letečimu orlu. ^[8]Inu le-te štiri zvyrine, ena vsaketera ie imeila šest peruti okuli sebe inu iznotra so bile polne s teimi oči inu neiso pokoya imeile nuč inu ^{Esa. 6.} dan inu so diale: »Svet, svet, svet ie ta Gospud Bug, ta Vsigamogochi, kir ie bil inu kir ie inu kir pride.« ^[9]Inu kadar so te zvyrine to čast, hvalo inu zahvalene timu, kateri ie sidil na stolu, inu timu, kateri ie živ od vekoma do vekoma, dali, ^[10]so ty štiri nudvaisseti stariši doli pali pred teim, kateri ie na stollu sidil, inu so molili tiga, kateri ie živ od vekoma do vekoma. Inu so vergli nih crone pred ta stol inu so diali: ^[11]»Gospud, ti si vreden vzeti to glorio inu to čast inu to muč, zakai ti si vse riči stvaril inu skuzi tuio volo so inu so sturiene.«

A. V le-tim capituli se daie na zna- ^{Cristuseva}
V 3 ne

inu tiga
evangelia
muč,
oblast,
rovnane
inu čast se
daie na
znane.

ne tu Bogastvu inu veliku gospostvu, ta muč, oblast inu čast našiga Gospudi Jezusa Cristusa, katerimu vsi duhuvi, angeli inu verni v ti večnusti persodio inu daio, pravio inu pridiguio, de le od nega dobrute vse imaiio, od inu skuži nega so vse riči stvariene inu gredo po nega voli. Inu kir Cristus na takim kralvim stolu sidi, s teim na znane daie, de ie on sam ta pravi rihter čez žive inu mertve, od celiga Bogastva postavljen. Act. 10.²⁸⁷ Pred teim ty hudi, nepokurni, neverni bodo trepetali inu bežali. Ty žlahtni kameni, iaspis ima vodeno farbo, sardis ogneno, smaragdus cilu zeleno, pomenio to maiesteto Cristusevo, mavra okuli nega pomeni, de ty verni zavolo Cristusa imaiio myr inu spravo z Bugom. Gen. 9.²⁸⁸ Ty 24. stariši na stoleh sedoč pomenio vse verne očake, krale, preroke, iogre, martyrnike, pridigarie inu vse prave kersčenike, ty bodo na sodni dan inu vekoma Jezusevi pravdi inu sodbi prov dali, te hude neverne

287|Apd 10,42.

288|1 Mz 9,12-17.

verne kleli, te verne brumne hvalili. Gen. 7. Heb. 11. Math. 19. 1. Cor. 6. Tu bliskane, garmene inu štyme pomenio tu pridigarstvu, s teim se ty nepokurni strašio s teim peklom, ty verni troštaio. Te goreče lampe pomenio te daruve S. Duha, ta te verne resvečue, de Boga ž nega Synum prov spoznaio. Tu crištalovu morie pomeni ta kerst, zakai ta kerst te verne pred Bugom beile, čiste dela. Te štiri zvyrine, polne oči, tu ie, kir so velike zastopnosti inu moči, mnogetere riči pomenio. Ty eni vučeni pravio, de pomenio ta velika močna kardela tih angelov, kateri se imenuio Kerubim, koker ta Ezechiel, 10. cap., izlaga. Inu Esa. 6.²⁸⁹ Inu tukai s. Ianž sam od tiga govorita. Inu kir veden pravio »svet, svet, svet« inu nih crone pred Cristusa doli mečeio, s tem S. Troyco hvalio nom k animu exemplu, de mi tudi taku ž nimi red imamo od Božje moči inu dobrute povesod vsem ludem praviti, rezglasiti inu Boga hvaliti.

V 4 Ty

289|Ezk 10,2–21.
Iz 6,2.

312 *Režodivene s. Ianža.*

Ty eni pag pravio, de pomenio Cristusa, zakai on ie royen od Divice Marie koker en človik, terpil inu umerl koker enu telle, kateru se offruie, od smerti vstal, s teim ie suio muč inu oblast izkazal koker en lew, v nebessa šal koker en orel. Ty stari nee perglihuio tim štyrim evangelistom, tiga človeka s. Mathe- vžu, lewa s. Marcu, telle s. Lucasu, orla s. Ianžu.

TA V. CAP.

Enu drugu videne: ene buqve iznotra inu izvuna pissane, zapečatenene sedmemi pečati, te iste ie samu tu Iagne, kir ie imeilu sedem rogov inu sedem oči, odperlu inu bralu. Le-timu Iagnetu so vse stvare peile, molile, čast inu hvalo daiale.

290|So.

A.
Le-te
buqve se²⁹⁰
skrivnusti
Bož-

INu iest sem vidil v ti desnici tiga, kateri ie na tim stolu sidil, ene buqve iznotra inu izvuna pissane, zapeča-

zapečatenene sedmemi pečati. ^[2] Inu iest sem vidil eniga močniga angela, ta ie z močno štymo pridigal: »Du ie vreden odpreti te buqve inu te pečate rezlomiti[?]« ^[3] Inu nisče, ne v nebi, ne na zemli, ne pod zemlo, nei mogel te buqve odpreiti ne noter v ne pogledati. ^[4] Inu iest sem se sylnu plakal, de se nihče nei znešil vreden te buqve odpreiti inu brati inu nee viditi.

ye, katere so se skuži Cristusa rezodele. Ezech. 2:

^[5] Inu eden od tih starišev reče k meni: »Ne plači se, pole, ta liv od te žlahte Iuda, ta kore[n] Davidov ie premogel, de odpre te buqve inu de rezlomi te nega sedem pečate.«

B.
Le bogaboječim se Cristus ž nega besedo daie na znane. Gen. 49. Esa. 11, 53.

^[6] Inu pole, tedai sem vidil vsredi tiga stola inu tih štirih zvirin inu vsredi tih starišev enu Iagne, koker bi bilu ubienu, stoieče, tu ie imeilu sedem rogov inu sedem oči, kateri so ty sedem duhuvi Božy, kateri so poslani po vsim sveitu.

^[7] Inu on pride inu vzame te buq-
V 5 ve

C.
Cristus ie

ta dini offer, za kateriga volo smo Božy erbiči, zatu ga imamo na zemli inu v nebessih veden hvalliti.

Apoc. 7, 1.
Heb. 9.
1. Pet. 1.
Dan. 7.

Heb. 9.
1. Pet. 1.
1. Ioh. 1.
Apoc. 1.

Dan. 7.
Apoc. 4.

ve iz te desnice tiga, kateri ie na stolu sidil, ^[8] inu kadar vzame te buqve, taku te štiri zviryne inu ty štiri inu dvaisseti stariši pado doli pred tu Iagne inu en vsaketeri ie imel arffe inu zlate skudele, polne žlahtniga kadila, katere so te molitve tih svetnikov, ^[9] inu so peili eno novo peissem inu so diali: »Ti si vrednu vzeti te buqve inu odpreiti nega pečati, zakai ti si bilu ubienu inu si nas odrešil Bogu s tuio kryo iz vsake žlahte inu iezi-ka inu folka inu dežele ^[10] inu si nas sturilu, de smo našimu Bogu krali inu fary inu bomo kralovali na zemli,« ^[11] inu sem vidil inu sem slišal eno štymo, dosti angelov okuli tiga stola inu okuli tih zviryn inu okuli tih starišev inu nih ie bilu veliku tissuč. ^[12] Ty so diali z veliko štymo: »Tu iagne, kateru ie ubyenu, ie vrednu, de vzame to muč inu tu bogastvu inu to modrost

modrost inu to kripnust²⁹¹ inu to čast inu to glorio inu to hvalo.«
^[13]Inu sledna stvar, katera ie v ne-
 bessih inu na zemli inu pod zemlo
 inu v tim moriei inu vse riči, katere
 so v nih, sem iest slišal, de so diali h
 timu, kateri ie na stolu sidil, inu h
 timu Iagnetu: »Hvala inu čast inu
 gloria inu oblast od vekoma do ve-
 koma.«^[14]Inu te štiri zvirine so dia-
 le: »Amen.« Inu ty štiri inu dvaisse-
 ti stariši so doli pali na nih obličie
 inu molili tiga, kateri ie živ od ve-
 koma do vekoma.

*A. V le-tim capituli se nerveč pravi,
 de le Cristus sam ta²⁹² skrivno volo Bo-
 žyo, katera ie potle v te bibliske buqve
 skuzi preroke inu iogre zapissana, tim
 ludem rezodeva. Inu de le on sam tu S.
 pismu tim izvolenim skuzi S. Duba
 daie prov zastopiti, koker tu na Iudih,
 kecarieh, samopravičaryh, hynavskih
 papežnikih, kateri tudi tu S. pismu ve-
 den bero, oli ga prov ne zastopio, vidi-
 mo.*

S. pismu ie
 tim vuče-
 nim pre-
 modru,
 prevučē-
 nu, tim
 prepro-
 stim pag ie
 preprostu
 inu
 zastopno.

291|Kripkust.

292|To.

316 *Rezodivene s. Ianža.*

293|Ps 119,20.27.

294|Mt 11,25; 13,11.

mo. Obtú David inu ž nim vsi verni veden, žuseb v tim 119. psalmu,²⁹³ molio za zastopnost te Božye besede. Cristus tudi pravi, de te skrivnusti Božye v tih nega besedah neiso vseim rezodivene, Math. 11, 13.²⁹⁴ Tu pismu, v tih buqvah iznotra pissanu, ie ta Stari testament, žakai v nim se od Cristusa temnu inu skrivnu, ta Novi pag očitú od S. Troyce inu od Cristuseviga stanu inu opravila govori. Ta angel, kateri vpye, de bi se te buqve odperle, pomeni vsakiga žvestiga pridigarie, ty imaió te skrivnusti, katere so v tih Božyh buqvah, tim ludem rezglassiti. S. Ianža plač pomeni vse ludi, kateri nučtar dan želee po pravih pridigah, de bi h pravi veri, v milost Božyo inu v nebessa prišli.

Cristus ie ta sami offer za naše grehe, vei, vidi vse naše riči, pridigarie po-

B. Le-ta stari pomeni vse s. očake, preroke inu iogre, koker smo odspreda izlagali. Le-ty Cristusa tukai koker prepri enu Iagne, Esa. 53, Gen. 49, inu eniga leva imenuio. Žakai on ie tu pravu iagne Božye, kateru ie ž nega pohlevsčino

levščino inu offrom naše grehe plačalu, nas ž Bugom spravilu inu on ie tudi en lev zavolo, kir ie nas ž nega močio inu oblastio od večne smerti odrešil. Inu tu Iagne ima sedem okov oli oči, pomeni, de Cristus ie poln vse modrusti, vse riči vei, rovna inu vidi, trošta skuzi pridigarie, vse verne brani inu varuie to suo cerkov, de taku tim dobrim sercom da inu pošle prave pridigarie, skuzi te prydo h pravi veri. Ty sedem duhuvi pomenio vse dobre pridigarie po vsim sveitu inu te daruve, katere ty verni od Buga primo. Inu kir tu Iagne Cristus vžame te buqve iz te desnice, kateri ie sidil na stolu, pomeni, de Cristusev vuk inu nega besseda ie Božya, koker sam Cristus pravi: »Mui vuk nei mui, temuč tiga kateri ie mene poslal.« Inu: »Kār sem slišal od muiga Očeta, tu iest govorim./« Ioh. 7, 8.²⁹⁵

C. Kīr pag te štiri žvirine oli diviaščine inu ty štiri inu dvasseti stariši, kadar tu Iagne Cristus te buqve vžame

šile, S.
D/ū/ha
daie.

295|Jn 7,16; 8,40.

Vsi verni
imaio Je-
zusa nuč
tar dan

hvaliti, kir
ie nas h
pravi veri
perpravil.

*vzame inu odpre, zdaici doli pado,
kadee, molio zo vsemi angeli, poyo,
hvalio Boga inu tu Iagne, se od nih
vučimo, de imamo na milost inu do-
bruto Božyo inu nega Synu zmisliti
inu prov preraitati, kir ie nas Cristus
ž nega kryo inu martro rešil od pekla,
z Bugom spravil, h pravim vernim fa-
ryem inu kraleem v nebessih sturil. Inu
kir ie nom te buqve rezodil, pustil to
nega bessedo zastopnu pridigovati,
skuzi to smo h pravi veri prisli, zatu
imamo nega nuč tar dan hvaliti inu
čestiti, amen.*

TA VI. CAP.

*Tu Iagne Cristus odpre te šest pečate tih
odspreda prikaznih buqvih, za kateri-
mi se izkažeio poboy, lakote, žlize,
tresuve inu mnogetere prikazni na
nebi inu te tožbe tih svetnikov, kir so
za te vere inu pričovane od Cristusa
umorieni.*

Inu

INu iest sem vidil, kadar ie tu Iagne ta prvi pečat odperlu inu sem od tih štyrih zviryn eno slišal, katera ie diala koker z ano garmečo štymo: »Pridi inu gledai.«^[2] Inu iest sem vidil inu pole, en beil kon inu ta, kateri ie na nim sedil, ie imel en lok inu nemu ie bilu dana ena crona inu ie vlekal vunkai en premagaveč²⁹⁶ inu de ima premoči.

^[3] Inu kadar onu ta drugi pečat odpre, sem to drugo zvyrino slišal, katera ie diala: »Pridi inu gledai.«^[4] Tedai gre vunkai en erdeč kon inu timu, kateri ie na nim sidil, ie bilu danu ta myr od te zemle proč vzeti inu de se vmei sebo ubyaio inu nemu ie bil dan en velik meč.

^[5] Inu kadar onu ta trety pečat odpre, sem iest slišal to tretio zvyrino, ta ie diala: »Pridi inu gledai.« Inu iest sem gledal inu pole, en čern kon ina ta, kateri ie na nim sidil,

A.
Ta perva
reva čez
cerkov:
preganene
od tyra-
nov.

B.
Druga re-
va: kregi
inu boy.

C.
Tretia reva
čez kers-
čanstvu:
dragina
inu lakota.

296| Premagavec.

sidil, ie imel eno vago v nega roki.

^[6]Inu iest sem slišal eno štymo vsredi tih štirih zviryn, ta ie diala: »Ena mera pšenice za en denar inu timu v inu inu olu ne sturi obene škode.«

D.
4. reva:
žlizee inu
pomor.

^[7]Inu kadar onu ta četerti pečat gori dei, sem iest slišal to štymo te četerte zvyrine, ta ie diala: »Pridi inu gledai.« ^[8]Inu iest sem gledal inu pole, en bleid kon inu timu, kateri ie na nim sidil, ie bilu ime Smert inu ta pekal ie šal za nim inu nemu ie bila dana oblast umoriti ta četerti deil na zemli s teim mečom inu s to lakoto inu s to smertio inu skuzi te dyviasčine na zemli.

E.
Trošta vse
verne v tih
nadhugah.
4. Esd. 15.
Dan. 12.

^[9]Inu kadar onu ta peti pečat odpre, sem iest vidil pod teim altariem te duše tih, kateri so ubyeni zavolo te bessede Božye inu zavolo tiga pričovane, kateru so oni

oni imeili. ^[10]Inu one so vpyle z veliko štymo inu so diale: »Gospud, ti sveti inu risnični, koku dolgu ne sodiš inu ne mastiš to našo kry na tih, kateri na zemli prebivaio[?]«
^[11]Inu nim ie bil dan, eni vsaketeri, en beil, dolg gvant inu ie bilu k nim rečenu, de počivaio še en maihin čas, dotle nih ravenhlapci inu bratie bodo dopolneni, kateri imaio še tudi ubieni biti glih koker oni.

^[12]Inu sem vidil, kadar ie ta šesti pečat odperlu, inu pole, se ie sturil en velik tres inu tu sonce ie černu ratalu koker en žimasti žakel inu ta cella luna ie ratala koker kry ^[13]inu te zvezde so padale iz nebes na zemlo, glih koker enu figovu drevu, kadar se od velikiga veitra gible, te nega fyge od sebe meče. ^[14]Inu tu nebu ie odstopilu koker ene okuli obyte buqve inu sledna gorra inu ty otoki so

X

se iz

/F./

Cristusev
 velik serd,
 ostra prav-
 da zubper
 neverne,
 nepokur-
 ne.
 Math. 24,
 27.
 Esa. 2.

se iz nih meist ganyli. ^[15]Inu ty kralli na zemli inu ty vyudi inu ti bogati inu ty capitani inu ty oblastniki inu vsi hlapci inu vsi fray so se skrili v tu špelovie inu vmei skalovie tih gurr ^[16] inu so diali h tim gorom inu h tim skalom: »Pardite čez nas inu skrite nas pred tem obličiem tiga, kateri sidi na tim stolu, inu pred serdom tiga Iagneta, ^[17]zakai ta veliki dan nega serda ie prišal inu du bo mogel obstati.«

Osee 10.
Luc. 23.
Apoc. 9.

Verni imajo sylne sovražnike na sveitu, Cristus nee brani.

A. Mi hočmo per tei pervi luterski izlagi, katero smo odspreda v ti predgovori čez le-ta šesti capitul zapissali, ostati, da ta ieizdec s tem lokom pomeni tih kersčenikov preganene inu tu vunane terplene od tih tyranov. Ty eni hote, de ta ieizdec na belim konu pomeni Cristusa, nega iogre inu vse zveiste pridigarie, s teimi se ta hudič, ta sveit inu vsi tyrani te cerqve strelaio inu preganeio.

B. Ta

B. Ta drugi kon, kateri ie erdeč, pomeni te tyranne, kateri so moryli inu še zdai moree te prave kersčenike, inu žludi nee ieizdi, nagana h takimu delu.

Hudič
tyranne
nagane čez
verne.

C. Ta iezdic s to vago na černim konu pomeni vse kecarie, falš vučenike, ty ž nih vukum, pismum te boge ludi slipee, temne sture, zatu inu za tacih hynavskih, falš, nepokurnih kersčnikov volo prido lakote, dragine inu vse žlaht reve, oli v takih nadlugah bodo ty verni s tem olem inu vinom, tu ie, s telesno potrebo čudnu obderžani, de od lakote ne umerio.

Vernim so
tudi keca-
ry, falš vu-
čeniki
zubper.

D. Ta bleidi oli plavi kon, na katerim ta Smert ieizdi, pomeni vse hynavce, nepokurne, kecarske, turske, papeske inu živinske ludi inu nih vučenike, tih ie veliku, oli vsi taki slišio v ta pekal inu v to drugo večno smert. Luter pravi, de pomeni te žlizee inu pomor.

Vsi, kir so
vernim
zubper,
slišio v pe-
kal.

E. Žle-tim videnem inu žle-to prikaz-

Vseh ver-

X 2 no,

nih duše v
nebessih
vpio po
sodnim
dnevi.

no, kir tih marternikov duše pod enim altariem so v nebessih per Bugi inu kir želee po sodnim dnevi, vse verne, kateri za vere volo so inu bodo umorieni, lipu, zastopnu trošta, de nih duše so žive per Bugi, so z belim gvantom obličene, Boga hvalio (ne spee, koker eni krivu menio), so ta pravi altar inu offer Božy, z vesseliem čakaio na sodni dan, tedai tudi nih tellu k nim pride inu bodo na suih sovražnikih zadosti masčeni.

Velike ke-
carie,
oblastni
sovražniki
so inu bo-
do vstaieli
zubper to
cerkov
Božyo.

*F. Prerokuie, kakove velike, grozovite štrafinge prydo čez vse nevernike, nepokurne, kecarie inu sovražnike tiga s. eva[n]gelia. De tu sonce, luna, zveizde ne bodo hoteile več sveititi, zemla nossiti inu Cristus, tu pohlevnu Iagne, bo na nih sui strašan serd izkazal. Inu ty grozni tressuvi so se zdaici po iogrovih smerti v dostih meistih po Azy inu Grecy, koker ie v ti Tripartiti hystory, lib. 7, cap. 15, 22,²⁹⁷ pissanu, izkazali. Ta meista Antiochia, Nicomedia, Nicea, Laodicea, Colosse, Ierapolis, Tripolis, Damas-
cus,*

297|Casiodor, Historia ecclesiastica tripartita, v: J. P. Migne, Patrologiae cursus completus, series latina 69, 1080-81 (308D) in 1085,1086 (311A).

cus, potle v ti Sicily tu meistu Contana inu v tim 1336. leitu so v Nemški deže- li tudi veliki tressuvi, koker v ti Bassi- lei inu v Straspurgi bili, dosti ludi po- bili, hiše poderle, de ty ludie so pod nebom na puli prebivali. V tim 1382. leitu ie bil en tress po vsim sveitu. Inu taki tressuvi tudi pomenio inu preroku- io ta Božy serd inu to nega grozno štra- ifingo, kir ima priti čez ta hudi sveit, inu de ta pravi evangeliski vuk, ta sta- ra izveličanska vera inu mnogetera kralovstva bodo preminena, izpačena inu zatrena. Inu po tacih tressuvih ie ta prekleti veliki kecar Arrius, kateri ie tu Bogastvu Cristusevu, koker sadašni Iudi inu Turki, tayl, gorivstal inu ra- ven nega inu za nim tudi drugi kecary, koker so bili Sabellius, Maniheus, Marcion, Fotinus, Samosatenus, Ne- storius, Novatus, Diodorus, Appolli- naris, Pelagius inu nim glih kecary, fals vuceniki. Za nimi ty papeži ž nih car- dinali, šcoffi, fary inu menihi. Le-ty

326 *Režodivene s. Ianža.*

usi so to pravo vero kersckansko²⁹⁸ ž nih fals vukum inu z Božymi ličkakimi službami taku preobernili, izpačili inu zaterli, de skorai oben človik nei veidil, de le Cristus sam ž nega martro, smertio inu gorivstanenem te pokurne inu verne izveliča. Raven nih so tudi ty Scyte, Vuni, Gotti, Vandali, Anali inu ty Turki tu kersčanstvu skorai pavsod zaterli. Per našim času, v tim 1547. leitu, zuseb v Crainski deželi, ie bilu tudi veliku tressov. Za takimi tressuvi zdaici v tim istim inu v tim drugim, tretym leitu so bili ty evangelski nemški vyudi inu gospudi inu ty pridigary (vmei katerimi ie tudi bil gospud Paul Biener inu iest, crainska pridigaria) uieti inu pregnani inu ta prekleti interim, ta anticrištova, papežova kriva vera inu fals Božya služba posyli spet gori nareiena inu poteriena. Obtū, kaddar so tressuvi, sonce, luna merkneio, se imαιο ty verni h pokuri inu h terplenu perpraviti.

TA

TA VII. CAP.

Tim štirim angelom ie prepovedanu, de neimaio tim vernim, kir so od Boga s teim s. kerstom znamenovani, skoditi,²⁹⁹ ne sturiti žaliga, inu koku ty isti zo vsemi marterniki Boga inu nega Synu česte inu hvalio z vesselitem.

299|Škoditi.

INu potle sem vidil štiri angele, stoyeče na tih štirih vogleh te zemle, inu ty so deržali te štiri veitre te zemle, de bi oben veiter ne pihal čez to zemlo, ne čez murie, ne čez obenu drevu. ^[2]Inu iest sem vidil eniga drugiga angela gori gredoč, od koder tu sonce gori gre, ta ie imeil ta pečat tiga živiga Boga inu ie vpyl z veliku štymo h tim štirim angelom, katerim ie bilu danu škodo sturiti tei zemli inu timu moryu, ^[3]inu ie dial: »Ne sturite škode tei zemli,

A.
Cristus ne dopusti vučenikom te izvolene zepelati.

Apoc. 9.

X 4 ne

ne moryu, ne tim dreviem, dotle
ne znamenemo te hlapce našiga
Boga na nih čelih.«

B.
Cristus vse
žlaht ludi
po vsem
sveitu sku-
zi suie pri-
digarie h
pravi veri,
h Božy
šlužbi inu
česty per-
pravi.

^[4]Inu iest sem slišal tu čislu tih
znamenovanih stu inu štiri inu
štirideset tissuč, kateri so bili
znamenovani od tih izraelskih
otruk. ^[5]Od te žlahte Iuda ie bilu
dvanaist tissuč znamenovanih,
od te žlahte Ruben ie bilo dva-
naist tissuč znamenovanih. Od te
žlahte Gad ie bilu dvanaist tissuč
znamenovanih. ^[6]Od te žlahte
Aser ie bilu dvanaist tissuč zna-
menovanih. Od te žlahte Neffta-
lim ie bilu dvanaist tissuč zname-
novanih. Od te žlahte Manasse ie
bilu dvanaist tissuč znamenova-
nih. ^[7]Od te žlahte Simeon ie bilu
dvanaist tissuč znamenovanih.
Od te žlahte Levi ie bilu dvana-
ist tissuč znamenovanih. Od te
žlahte Isahar ie bilu dvanaist tis-
suč znamenovanih. ^[8]Od te žlah-
te

te Zabulon ie bilu dvanaist tissuč znamenovanih. Od te žlahte Iožef ie bilu dvanaist tissuč znamenovanih. Od te žlahte Beniamin ie bilu dvanaist tissuč znamenovanih.

^[9]Potle sem vidil inu pole, ena velika množica, katere nisče nei mogel prešteiti, od vseh aydov inu iudovskih žlaht inu folka inu iezikov, ty so stali pred teim stolom inu pred teim Iagnetom inu so bili obličeni z dolgim beilim gvantom inu so imeili te palme v nih rokah ^[10]inu so vpyli z veliko štymo inu so diali: »Izveličane bodi timu, kateri na stolu sidi, našimu Bogu, inu timu Iagnetu.«

^[11]Inu vsi angeli so stali okuli tega stola inu okuli tih starišev inu okuli tih zvirin inu so pali doli pred ta stol na nih obličie inu so molili Boga, rekoč: ^[12]»Amen, hvala inu gloria inu modrost inu zahvala inu čast inu oblast inu muč bodi

X 5 naši-

našimu Bogu od vekoma do vekoma, amen.«

^[13]Inu eden od tih starišev odgovori inu pravi k meni: »Du so le-ty, kateri so s teim beilim dolgim gvantom obličeni[?] Inu od kod so prišli[?]« ^[14]Inu iest sem k nemu dial: »Gospud, ti veiš.« Inu on pravi k meni: »Le-ty so, kir so prišli iz velike nadluge inu so nih dolgi gvant oprali inu ubeilili v ty kry tiga Iagneta. ^[15]Obtu so oni pred teim Božym stolom inu služio nemu nuč tar dan v tim nega templi. Inu ta, kir na tim stolu sidi, bo v nih prebival. ^[16]Oni ne bodo več lačni, ne žeini inu čez nee ne pade več tu sonce inu obena vročust. ^[17]Zakai tu Iagne, kir ie vsreidi tiga stola, bode nee paslu inu pelalu h tim živim vodenim studencom inu Bug bode izbrissal vse selze od nih oči.«

Esa. 49.

Esa. 25.
Apoc. 21.

Tukai se

*A. Le-ta celi capitul nas vissoku
vuči*

*vuči inu trošta, de oben žludi zo vsemi
nega pomočniki, koker so ty tyranni, bu-
trih, hynavci, falš kunštni modri pri-
digary inu oblastniki, nigdar ne bodo
mogli to cerkov, te verne ž nih pravo
vero zatreti inu končati. Le-ty štiri
angeli, kateri branio timu veitru, de bi
povsod ne pihal, so ty žludy inu nih to-
variši, Iudi, Turki, kecary, papežniki,
kateri ne hote, de bi S. Dub skuzi te
pridigarie ta evangeli povsod, per vseh
žlaht ludeh prov, očitu pridigal, prepo-
viduio inu žgo te evangeliske buqve.
Takim žludiem inu sovražnikom tiga s.
evangelia ta drugi angel, kateri ie Cri-
stus sam, kateri ie, od kod tu sonce gori
gre, tu ie, iz nebes, od suiga Očeta k nom
prišal, stoy zubper inu z velikim glas-
sum, tu ie, s teim s. evangeliom inu ž
nega oblastio zapoveda inu brani, de
tim vernim, kateri so S. Dubum, ker-
stom inu s pravo vero obdani inu zna-
minovani, ne smeio inu ne mogo kai
žaliga sturiti.*

pravi, de
te cerqve
obena
vražia muč
ne z me-
čom ne
falš vukum
ne zatare,
zakai Cri-
stus ni stoy
na strani.

B. Glih

Obluba
Božya, h
timu
Abraamu
sturiena,
de nega
otruk ni-
sče ne pre-
šteie, ne
bo lagala.

B. Glih taku s teim znamenovanem inu štivenem tih vernih, kateri so S. Duhum inu s pravo vero obdileni, de ie nih od te iudovske žlahte tulikain tavžent inu aydov iz vseh dežel inu iezikov tuliku, de se ne mogo prešteti, vse kersčenike trošta, de neimao cbivlati, Bug bo po sui oblubi, h timu Abraamu govori- eni, tulikain vernih otruk, kuliku ie zveizd inu peiska, dal inu sturil. Obtutu kersčanstvu bo povsod gori iemalu, nai vsi žludy inu ludie, deželski tar duhovski, so inu bodo nemu zubper. Inu kir on te žlahte Dan tukai ne imenuie inu ne šteye, tu on dei, pravio eni vučeni- niki, za tiga volo, kir iz te iste žlahte ima ta antichrišt priti, potehmal ta s očak iacob, Gen. 49, ie od nega le-taku prerokoval: »Ta Dan bo en rihtar vmei nega folkom koker ta druga žlahta v tim Izraelu. Dan bo ena kača na tim potu inu en rogati madras na tei stezi.«³⁰⁰ Inu ta besseda rihtar se dobru s papežom gliha inu raima, zakai papež ie dosehmal

dosehmal čez vse ludi sodil, čez se pag nei pustil nikomer soditi. *Distinc. 40:* »Si Papa etc.«³⁰¹

C. Zdai zastopnu vse verne, kateri so kai za vere volo preterpeli, lipu trošta, nim pravi, kakova dobruta nim napreistoy, de bodo od vsiga zlega, od reve inu žalosti rešeni inu večniga vesselia per Cristusu uživali, zo vsemi angeli veden Boga čestili inu hvalili. Inu tako Božyo službo oni že na tim sveitu začno, veden molio »Posvičenu bodi tuie ime etc.« inu pousod pravio inu pridiguio od Božye moči, milosti inu od Cristuseviga opravila. Inu tukai vsaki zamer kai, kei, koku, skuži kai so vsi marterniki inu svetniki lipi, čisti, beili, sveti pred Bugom postali. Nikar ž nih brumo oli martro, temuč le s to kryo Cristusevo. Koker od tiga tudi drugdi govori, 1. Ioh. 1, kir pravi: »Ta kry našiga Gospudi Jezusa Cristusa ie nas očystila od vseh naših grehov.«³⁰² Obtuy papeški, cardinalski inu šcoffli odpustki, kir zavolo

Po kregu bo myr, po toči vedru, po žalost vesselie.

301| *Decretum Gratiani*, I, distinkcija 40,6:

»Si Papa suae et fraternae salutis negligens reprehenditur inutilis et remissus in operibus suis, et insuper a bono taciturnus, quod magis officit sibi et omnibus, nichilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit, primo mancipio gehennae cum ipso plagis multis in eternum uapulaturus. Huius culpas istic redarguere presumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus a nemine est iudicandus, nisi deprehendatur a fide deuius; pro cuius perpetuo statu uniuersitas fidelium tanto instantius orat, quanto suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertunt propensius pendere.« (*Corpus iuris canonici, pars prior: Decretum magistri Gratiani*, Graz 1959, 146). Dekret je bil del kanonskega prava tudi v potridentski cerkvi; prim. izdajo iz leta 1582, dostopno na: <http://digital.library.ucla.edu/canonlaw/>

302| 1 Jn 1,7.

*volu tih marternikov martre inu zaslu-
žena nih odpustke daio, so zgul golufia
inu zašpotovane te Cristuseve martre.*

TA VIII. CAP.

*Tu Iagne odpre ta sedmi pečat inu offrui-
ie s kadilom te molitve tih svetnikov.
Štiri angeli trobentaio, za teimi se gro-
zovite riči zgode na zemli, na muriu
inu na nebi.*

A.
Verni s
pridigo, z
molitvo
kercarie
inu tyran-
ne premo-
go, cerkov
reztegno.

INu kadar onu odpre ta sedmi
pečat, ie tihu v nebessih ratalu
okuli ene pul ure. ^[2]Inu iest sem
vidil sedem angelov stoyeče pred
Bugom inu nim so bile sedem
trobente dane. ^[3]Potle pride en
drugi angel inu ie stal pred alta-
riem inu ie imel en zlat kadilnik
inu nemu ie bilu danu dosti
kadyla, de bi tu dal h tim molytvom
vseh svetnikov na ta zlateni
altar, kateri ie bil pred teim
stolom. ^[4]Inu ta dim od tiga ka-
dila,

dila od molitov tih svetnikov, ie ^{Tob. 12.} šal gori od tih rok tiga angela pred Buga. ^[5]Potle ta angel vzame ta kadilnik inu ga napolni s teim ognem od altarie inu ga verže na zemlo inu so se sturile štyme inu garmene inu bliskane inu tressuvi.

^[6]Inu ty sedem angeli s temi sedem trobentami so se perpravili h timu trobentanu. ^[7]Inu ta prvi angel ie trobental inu rata toča inu ogen, zmešana s to kryo, inu so bili verženi na zemlo inu ta tretý deil od drevia ie zgorelu inu vsa zelena trava ie zgorela.

^[8]Inu ta drugi angel trobenta inu koker ena velika goreča gorra ie bila veržena v tu morie inu ta tretý deil moria kry rata ^[9]inu ta tretý deil tih živih stvari, kir so duše imeili v tim moriei, so umerle inu ta tretý deil čolnov so konec vzeli.

B.

Za volo nevere prido vse žlaht nadluge inu kecarie.

C.

Tyranni bodo cerkov morili inu preganali.

^[10]Potle

D.
Kecary ž
nih slatki-
mi besse-
dami dosti
ludem
zavdade.

^[10]Potle trobenta ta trety angel inu pade doli iz neba ena velika zvezda, ta ie gorela koker ena bakla inu pade na ta trety deil tih reck inu na vodene studence ^[11]inu tu ime te zvezde se ie dialu Pelin inu ta trety deil ie ratalu pelin inu dosti ludi ie umerlu od tih vod, katere so bile grenke ratale.

E.
Arrius,
Mahomet,
papeži,
ščoffi bo-
do to pra-
vo vero v
Cristusa
zaterli.

^[12]Inu ta četerti angel ie trobental inu ie bil byen ta trety deil tiga sonca inu ta trety deil te lune inu ta trety deil tih zvezd, taku de nih ta trety deil ie bil temman, de trety deil tiga dne nei sveitilu inu ponoči glih taku. ^[13]Potle sem vidil inu slišal eniga angela, letečiga skuzi sredo tih nebes, kateri ie dial z veliko štymo (pred temi drugimi štīmami te trobente tih trieh angelov, kateri so še imeili trobentati):³⁰³ »Io, io, io tim, kateri prebivaio na zemli.«

Cristus

*A. V le-tim capituli, pravi Luter,
nerpoprei*

303| Raba oklepajev
»(pred temi drugimi
štīmami te trobente tih
trieh angelov, kateri so
še imeili trobentati)« na
tem mestu je Trubarjeva
interpretacijska odločitev
za lažje razumevanje bi-
bličnega besedila; L1545
in V enake tekstacije ne
poznata.

L1545: »¹³Vnd ich sahe
/ vnd höret einen Engel
fliegen mitten durch den
Himel / vnd sagen mit
grosser stimme / Weh /
weh / weh / denen die
auff Erden wonen / fur
den andern stimmen der
Posaunen der dreier En-
gel / die noch posaunen
sollen.«

V: »¹³Et vidi, et audivi
vocem unius aquilæ
volantis per medium cæli
dicentis voce magna : Væ,
væ, væ habitantibus in
terra de ceteris vocibus
trium angelorum, qui
erant tuba canituri.«

nerpoprei od dobrih pridigariev, kir vernih
prov molio inu vuče, govori. Potle od molitve
tih hudih kecariev; berite odspreda le- inu službe
-tiga capitula argument oli to summo. Bogu pe-
Eni pag hote, de s. Ianž tukai govori od rietne dela
sodniga dne, kateri dan bo tim vernim inu skuzi
lub, vessel inu tih, tim nevernim pag pridigarie
inu nepokurnim bo strašan inu žal- velike riči
sten, zakai na ta isti dan se bo Christus opravi, vse
stuprov vsimu svitu ž nega čestio, močio kecarie, te
inu oblastio rezodil inu pustil viditi. cerqve so-
Inu tukai bo cilu tihu v nebessih, tu ie, vražnike
ta pravi celi myr, polna lubezan vmei premaga.
vsemi izvolenimi, angeli inu vmei Bu-
gom, inu ty hudiči, vsi sovražniki te
cerqve Božye bodo verženi inu odpahne-
ni v ta pekal. Ty sedem angeli, kateri
pred Bugom s temi trobentami stoye,
pomenio vse zveiste pridigarie, koker
Esaias 58³⁰⁴ izlaga, kir vely tim pridiga-
riem nih štymo koker eno trobento vzdi-
gniti inu tim ludem nih hudobo ozna-
niti. Inu ta drugi angel s kadilom,
kateri molitve tih svetnikov pred Bu-
Y ga nossi,

ga nossi, ie Cristus sam, zakai on sam sturi, de tih vernih molitve inu prave službe Božye so perietne Bogu. Inu kir ie ogen na zemlo vergal, tu ie, on da tim zveistim pridigariem skuzi S. Duha, de ž nih pridigo garme, vpyo, bliskaio, tresso, tu ie, velike riči na tim sveitu sture inu opravio, vse žlaht ludi preobračαιο na pravo vero, naisi takimu nih pridigovanu ie ta vegši deil ludi, cessary, kra-li, vyudi, meista, papeži, šcoffi, fary inu menihi zubper, taku vini ty pridigary nim vsem dobivaio, zakai Božya besse-da, katera ie ta cela risnica, reže inu premaga vsa serca/,/Heb. 4.³⁰⁵ Iz te so ty preprosti vučeneši koker ty velaki inu modri.

305| Heb 4,12.

Gdi se evangeli pridiguie inu ne veruie, prido velike štraifinge.

B. Ty sedem angeli pomenio te zveiste pridigarie, zakai ty so koker ty angeli vselei perpravleni inu volni tim nevernim inu nepokurnim to ostro Božyo pravdo oznanovati. Koker tu s. Marco 16³⁰⁶ od iogrov pričue, kir pravi, de so povesod okuli hodili inu pridigali ta evangelium,

306| Mr 16,20.

evangelium, ta isti s caihni poteriovali etc. Inu kir ie po tim trobentanu tīga perviga angela toča inu ogen s to kryo ratala inu ie ta trava zgorela, pomeni, de po tim pridiganu tīga evangelia, kadar se gori ne vzame inu nemu ne veruie, velike štraifinge prido od Buga.

C. Ta velika goreča gorra, katera ie v tu morie veržena, pomeni, de ta velika oblastna kralovstva, ty velaki, krali inu vyudi bodo timu evangeliu silnu zubper, oli oni per tim konec vzamo, bodo poto-pleni, evangeli ž nega pridigary ostane. Inu kir ie ta trety deil moria kry ratalu inu te žive stvare, katere so duše imeile, umerle, pomeni, de taki tyranni bodo dosti nedolžne kry prelili inu tih vernih umurili. Inu te barke oli čolnuvi pomenio te kersčanske gmaine inu cerqve, te bodo od tacih kralov inu tyrannov, koker so ty Turki inu papežniki, pregnane inu zatrene.

Evangeli
bo imel
oblastne
zubperni-
ke, bodo
te verne
premagali.

D. Ta goreča zveizda, katera ie
Υ 2 *pala*

Kecariov

340 *Režodivene s. Ianža.*

vuk se vidi
sladak, oli
v nim ie
zgul strup.

pala v te studence inu vode, so grenke inu pelinove ratale, pomeni te velike vučene kecarie, koker so bili Simon Cupernik, Maniheus, Novatus, Arrius inu Pelagius; le-ty vsi so poprei prov verovali inu vučili, so nebeski ludie bili, oli potle iz velike offerti so od prave vere pali, tu S. pismu krivu izlagali inu s takim nih krivim vukum koker z anim slatkim strupom, kir so vučili, kar ie človeiskimu zastopu dopalu, so dostim ludem zavdali, nih dušo inu tellu umurili v tu večnu pogublene. Od tacih kecariev so tudi Kristus inu ty iogri čestu prerokovali. Math. 24. Act. 20. 2. Thes. 2. Thi. 4. 2. Thi. 4. 2. Pet. 2. 1./Ioh. 2.³⁰⁷

307| Mt 24,5.24;
Apd 20,29-30;
2 Tes 2,3-12;
2 Tim 4,3-4;
2 Pt 2,1;
1 Jn 2,18.22-23.

Kakovi kecary bodo po tih iogrih gorivstaieli inu v ti veri zmoto delali.

*E. Christus v tim S. pismu bo čestu sonce, ta nega cerkov luna, ty pridigary te zveizde imenovani, obtu le-tu videne inu prikazen tulikain pravi inu prerokuie, kai se bo po iogrovih smerti na tim sveitu s to cerkovio godilu. De Cristus per tih enih kersčenikih bo cilu merknem, čern, temman v tim kersčanstvi
od*

od kecariev, papežov inu Turkov sturien, tu ie, oni ne bodo prov od Christuseviga stanu, od obeyu natur, koker Arrius inu Turki, kateri nega Bogastvu taye, inu od nega opravila, de on sam ž nega smertio vse verne iz milosti, zabston izveliča, koker Pelagius inu papežniki so verovali, vučili, pissali inu pridigovali. Skuzi take kecarie bo Cristus ž nega čestio, oblastio inu zasluženem nazai postavljen inu zaveržen. Luna, ta cerkov, glih taku bo zmotena inu zblaznena, obeniga praviga trošta na smerti lezoč, ne obene prave Božye službe imeila. Te zveizde, tu ie, ty pridigary sami ne bodo veidili, kai veruio oli pridiguio, tu se ie vže, koker vsaki vei, skuzi ozgorai imenovane kecarie, papeže, farie inu menihe v tim kersčanstvi zgudilu. Obtü čakaimo z dobro vistio inu z vesseliem na sodni dan. Inu od taciga grozovitiga zlega, kateru se ima pred sodnim dnem zgoditi, tukai ta leteči angel, kateri ie vpil: »Io, io, io,« tudi prerokuie.

TA IX. CAP.

Ta peti angel trobenta, na tu prido škodlive strupovite kobilice, ta šesti angel ž nega trobentanem perpela čudne iezdice, ty končαιο ta hude, neverne, hynavske ludi.

A.
Ta veliki,
hudi kecar
Arrius ie
Cristusa
zaterl, to
cerkov
rezderl,
zavdal,
končal,
glih taku
ty papeži ž
nih mali-
kovskimi
postavami.

INu ta peti angel ie trobental inu iest sem vidil eno zvezdo padaioč iz nebes na zemlo inu ni ie bil dan ta ključ h ti žušterni tiga predpoda. ^[2]Inu ona odpre to žušterno tiga predpoda inu ie iz te žušterne gori šal en dim koker en dim iz te velike pečy inu od tiga dima te žušterne so tu sonce inu ta lufft temne postale. ^[3]Inu iz tiga dima so vunkai šle kobilice na zemlo inu nim ie bila dana oblast, koker ty scorpioni imαιο oblast na zemli. ^[4]Inu nim ie bilu poročenu, de neimaio škoditi tei travi

vi

vi na zemli, ne obenimu zelennu, ne obenimu drivessu, temuč samuč tim ludem, kateri neimaio Božyga znamina na nih čelih. ^[5]Inu nim ie bilu danu, de nih neimaio umoriti, temuč de martrario pet mesecev dolgu inu nih martra ie bila koker ena martra od scorpiana, kadar eniga človeka vpyči. ^[6]Inu v tih istih dneh bodo nešli inu bodo želeli umreiti inu ta smert bo od nih bežala.

Apoc. 6.
Esa. 2.
Osee 10.
Luc. 23.
Sap. 16.

^[7]Inu te kobilice so bile podobne tim konem, kateri so h timu boyu perpravleni, inu na nih glavah so bile koker krone, timu zlatu podobne, inu nih obraz ie bil koker obraz tih človeikov ^[8]inu so imeile lassie koker ženske lassie. Inu nih zobee so bili koker levov. ^[9]Inu so imele pancarie koker železne pancarie inu v nih peruti šum koker ta šum od vozov, kadar dos-

B.
Falš pridi-
gary ž nih
vukum
blagu po-
žiraio, du-
še koker
scorpiani
moree
strupon.³⁰⁸

308|Strupom.

ti kun vkupe teko h timu boyu.

^[10]Inu so imeile reppe glih tih scorpionom inu na nih repih so bili želuvi inu nih oblast ie bila tim ludem škoditi pet mescev dolgu. ^[11]Inu one imαιο čez se eniga krala, eniga angela iz tega predpoda, kateriga ime ie po iudovsku Abaddon inu po gerškim ie nemu ime Appollyon, tu ie Končavec. ^[12]Tu enu »io« ie minilo inu pole, še dvei »io« prido za le-teim.

C.
Kecarijev,
vernih so-
vražnikov,
ie veliku,
so obla-
stni, serdi-
ti, perli-
zavci,
nemilosti-
vi.

^[13]Inu ta šesti angeli ie trobental, iest sem slišal eno štimo od tih štirih kraiev tiga zlatiga altarie, kateri ie pred Božyma očima, ^[14]ta ie diala h timu šestimu angelu, kateri ie to trobento imel: »Odveži te štiri angele, kateri so pervezani v ti veliki reki Euffrati.« ^[15]Inu ty štiri angeli so bili odvezani, kateri so bili perpravleni na eno uro inu na en dan inu na en messec inu na enu leitu, de bi pobyli
ta

ta tretý deil ludi. ^[16]Inu tu čislu te ieizdeče voiske ie bilu veliku tisučkrat tisuč. Inu iest sem nih štivene slišal. ^[17]Inu taku sem vidil te kone v tim videnu inu ty, kateri so na nih sideli, so ime/i/li ognene, gele³⁰⁹ inu žveplene pancarie inu nih koni te glave koker te glave tih levov inu iz žnih vust ie vun šlu ogen inu dim inu zveplu.³¹⁰ ^[18]Od le-tih tryeh ričeh, od ogná, dima inu žvepla, katere so iz nih vust šle, ie bilu umorienu ta tretý deil tih ludi, ^[19]zakai nih muč ie bila v nih vustih inu nih reppi so bili tim kačovim glih inu so imeili glave inu s teimi so škodo delali.

^[20]Inu ty drugi ludie, kateri neso od le-tih žlakov ubyeni inu neiso pokure sturili od tih dell nih rok, de bi ne molili te zlude inu te zlatee inu sreberne inu kuffraste inu kamenate inu lessene pilde, kateri

Y 5 ne

309|Hijacintne.

310|Žveplu.

D.
Ty, kir prave pokure ne deio, bodo s kečary goreli v pekli.
Psalm 115.

346 *Rezodivene s. Ianža.*

ne mogo ne viditi, ne šlišati, ne hoditi. ^[21]Inu neso pokure diali od nih mordane³¹¹ inu cupernye inu od nih curbarye inu od nih tatvine.

311|Umorov.

Od vseh žlaht kecariev, zuseb papežnikov prerokuie, kir bodo Cristusa čast, oblast inu zaslužene zakrivali, bodo v ti cerqvi veliko zmototo, težke, žalostne vysti delali.

312|Dan 12,3.

A. Le-tiga capitula pravo celo izlago imamo odspreda v ti luterski predgovori. Ta zveizda koker drugdi, Dan. 12,³¹² pomeni te velike pridigarie. Kir so pag od nebess pali, pomeni, de taki pridigary so od te prave cerqve stopili inu kecary postali. Inu ta kluč pomeni veliko oblast, ta žušterna inu predpod pomeni pekal, ta dim pomeni tu zavdane inu strup, tu sonce pomeni Cristusa, ta lufft to cerkov, te kobilice farye inu menihe, tu ie tulikain, skuži le-to prikazen ie s. Ianžu rezodivenu inu na znane danu, de po iogrovih smerti bodo v tim kersčanstvi vučeni, kunštni, lepoiezični, slatkovustni, hynavski falš pridigary, kecary, papeži, šcoffi, fary inu menihi gorivstaieli, veliko oblast inu pokorsčino od vseh žlaht ludi imeili. Ty bodo

do tu sonce, Cristusa, černiga, temniga delali, nega čast, oblast inu dobruto doli terli, to cerkov s temi ličkakimi človeiskimi službami inu malikovanem napolnili, s. zacramente izpačili, te boge, žalostne visty ž nih izpuvidio, pokuro, vicami martrali, strašili, žalostne inu cagove delali, prez vsiga trošta pustili, de taki ludie bi raiši mertvi koker šivi bili etc. Le-tu vse smo v ti papeški krivi veri izkusili inu vididi.³¹³

B. Le čedale bule inu očitiše rezodeva te anticristove hlapce, de so kobilice, k boyu perpravlene, le zdražbo, kreg, umoriene zubper te verne v tim kerščanstvi gori nareiaio inu nastavlaio, ne passo, temuč le končavaio te boge ovčice, imaiio crone na glavah, velike, široke obrivene plate, se vidio nih crone, koker de bi zlate bile, oli neso, hote s takimi platami veliko svetust izkazati, oli ie zgul hynavsčina. Imaiio človeiski obraz, ty falš pridigary se znaio h tim ludem perlizovati, brumni, dobri se delati,

Tukai tih kecariev dellu, naturo naprei daie.

313|Vidili.

delati, imaiio ženske lassee, so curbary inu sodomitary inu koker curbe slatkimi bessedami te pube k sebi pervabio, taku ž nih fals Božymi službami, dosti duš žepelaio. Imaiio levske zobee, vseh žlaht ludi blagu, život inu dušo požiraiio inu končavaio. Imaiio železni pancar, nih serca so terda pruti Bogu inu ludem, ne veruio Božy bessedi, obeniga človeika prov ne lubio, oni s peruti vkupe luskaio inu vpyo, timu s. evangeliu inu pravim pridigariem so vselei žubper, pousod, v cerqvi, po hišah ž nih pridigo inu pismom čez nee kričee, se vozio inu derče okuli, nareiaio gosposčino, de bi ta pravi evangeliski vuk žaterli, imaiio scorpionove repe, nih vuk, Božye službe ie žgul strup tih božih duš. Inu tacih fals pridigariev, papežov, šcoffov, faryev inu menihov kral ie Abaddon inu Appollyon, tu ie ta hudi škodlivi³¹⁴ pekleniski rogati Zludi. Obtú taki nemu ž lažami, ž boiem inu poboioim služio. S le-teimi kobilicami tu enu »io«, ta ena

ena velika nadluga v tim kersčanstvi kon-
nec vžame. Še dva »io« naprei stoyta.

C. Ta štyma, kir gre od tih štirih kra-
iev tiga zlatiga ataria, kateri ie pred
Božymi oči, pomeni vse prave zveiste
pridigarie, kateri vsi glih iz tih štirih
evangelistov vuče inu tiga antichrišta ž
nega hlapci, vse žlaht vučenike rezode-
vaio. Ty štiri angeli, kateri so v ti ve-
liki reki Euffrati pervezani, pomenio
vse oblastne duhovske inu deželске so-
vražnike tiga s. evangelia; tim Bug do
eniga čassa te ludi, kateri ne hote Božy
risnici verovati, perpusti zapelovati
inu te verne, so li stonoviti, umoriti.
Inu tacih sovražnikov bo vselei sveit
poln, ieizdo na kunih veliku stu ta-
všent, inu milariev. Nevernih ludi,
Turkov, papežnikov ie vselei več koker
tih vernih inu oni so veden pernaredni,
volni inu želni te verne končovati. Inu
so železom obličeni, ieizdo na grozovitih
kunih, tu ie, oni so v veliki oblasti, vi-
denu, sylni, serditi, neusmileni,
strašni

Glih taku
pravi, kar
poprei od
tih pape-
žnikov inu
od nih ca-
planov,³¹⁵
kokovo
škodo v ti
cerqvi de-
lao.

315|Kakovo.

316] Johann Cochläus (Dobneck, 1479–1552), nemški humanist in polemik. Cochläus je bila zlasti znamenit po svojih protiluteranskih polemikah. Topogledno zgodovinsko trajno živa je njegova knjiga *Sieben köpffe Martini Luthers* iz leta 1529, v kateri Cochläus polemizira z Luthrovim razumevanjem Gospodove večerje, sama izdaja pa je postala znamenita po naslovnem listu Hansa Brosamerja, ki Luthra prikazuje kot sedemglavo hidro herezije in Luthra tako umešča v likovni imaginarij krivovercev (Jonatan Vinkler, Ali je mogoče o Luthru pisati enako kot v preteklosti? Imaginarij Luthra skozi čas – razmerje do historiografskih paradigem, *Stati inu obstati* XIV, št. 27 (2018), 27–50).

Hieronymus Osius (1530–1575), nemški humanist in pesnik. Po študiju v Erfurtu in Wittenbergu je v slednjem predaval poetiko. Leta 1558 je bil s strani danskega kralja Kristjana III. kronan za kralja pesnikov (poeta laureatus). Predaval je še v Jeni, Regensburgu in Gradcu, kjer je bil tudi ubit. Osieva delo so v njegovem času pogosto tiskali, med njimi *Carmen de natali Christi* (1557) in latinsko priredbo parodi-je na Iliado *Batrachomyomachia* (*Pugna ranarum et murium*).

Johannes Nas (tudi Nasus, Nass oz. Nase, 1534–1590), frančiškan, protireformacijski pridigar, polemik in pisatelj, po letu 1580 pomožni škof Briksenške škofije. Nas, ki se je rodil v evangeličanstvu naklonjeni družini, je bil plodovit avtor, znamenit pa je po polemičnih bojih zoper Formulo concordiae, npr. po spisih *Examen chartaceae Lutheranorum Concordiae* (1581) in *Concordia Alter unnd newer, guter, auch böser Glaubens strittiger lehren, verglichne beschreibung* (1583).

Pravi, ko-ku takim inu vsim nepokurnim na sodni dan puide.

strašni inu grozoviti pruti vsim vernim, žveplu, gard smrad iz nih vust gre, kar govore, pišeio inu vuče, tu vse gre iz hudičeviga garla, ž nih pridigo, z dianem inu lebnom ta trety deil tih božih, preprostih ludi pelaio v pekal. Inu oni imaiio kačie reppe, na reppih kačie glave, tu ie, ty papeži inu šcoffi imaiio nih caplane, farie, menihe, iezubiderie inu doctorie, koker so Eckius, Faber, Cohleus, Stafilus, Osius, Nass³¹⁶ inu taki nih tovariši, ty na nih plat inu stran pridiguiio, pišeio, govore inu fals vuk, malikovane, odpustke, curbaryo inu lotryo zagovarieio. Le-ty vsi imaiio strup, gard duh v nih garlu, te boge, preproste na duši inu na telessu moree inu te verne preganeio inu martraio.

D. Zuper te nepokurne, fals, hynavske kersčenike, kateri v velikih grehah zuber nih veist prebivaio, govori; ty tudi, koker ty, kateri so od tih antichrištovih zepelani, s Turki inu s Papežniki puideo v pekal. Obtui vsaki stui vselei v pokuri,

kuri, v Božy pokorsčini, v brumi inu v svetusti.

TA X. CAP.

En drugi angel, obličien z oblakom, svitlim obličiem, deržeč ene buqvice v rokah, se izkaže, vpye glasnu inu ta angel govori od s odniga dne inu s. Ianž te buqvice požre, te so v ustih bile slatke, v trebuhu grenke.

INu iest sem vidil eniga drugi-
ga močniga angela, gredočiga
doli iz nebes, ta ie bil obličien z
anem oblakom inu na nega glavi
ie bila ta deževa mavra inu nega
obličie ie bilu koker tu sonce inu
nega noge koker ogneni stebri.
[2] Inu on ie imel v sui roki ene od-
perte buqvice inu ie postavil to
suo desno nogo na tu morie inu
to levo na to zemlo [3] inu on ie vpyl
z veliko

A.
Cristus
sam to su-
io cerkov v
težkih
nadhugah
S. pismom
trošta inu
brani.

z veliko štymo, koker kadar en lev eriove. Inu kadar ie vpyl, so sedem garmena govurila nih štymo.

^[4]Inu kadar so te sedem garmena govurila nih štyme, sem hotel nee zapissati, oli iest sem slišal eno štymo iz nebes, ta ie diala k meni: »Zapečati te riči, katere so sedem gramena govorila, inu nih ne piši.«

Dan. 12.

B.
Cristus s
persego
zagvišue,
de sodni
dan bo
skorai.

^[5]Inu ta angel, kateriga sem vidil stoiečiga na muriu inu na zemli, ie vzdignil suio roko gori k nebu
^[6]inu ie persegel per tim, kateri ie od vekoma do vekoma živ, kateri ie stvaril nebu inu kar ie v nim, inu to zemlo inu kar ie v ni, inu to morie inu kar ie v nim, de naprei ne bo več časa, ^[7]temuč v tih dneih te štyme tiga sedmiga angela, kadar on bo začel troben-tati, se bo dokonala ta skrivnust Božya, koker ie on oznanil tim prerokom, suim hlapcem.

^[8]Inu

[8] Inu ta štyma, katero sem slišal iz nebes, ie spet z meno govorila inu ie diala: »Puidi inu vzami te odperte buqvice iz te roke tiga angela, kateri na tim moriei inu na tei zemli stoy.« [9] Inu iest sem šal h timu angelu inu sem dial k nemu: »Dai meni te buqvice.« Inu on pravi k meni: »Vzemi te buqvice inu nee požri inu one bodo grenkoto v tuim trebuh i sturile, ampag v tuih vustih bodo slatke koker ta med.« [10] Inu iest sem vzal te buqvice iz te roke tiga angela inu sem nee požerl inu v muih vustih so bile slatke koker med, ampag kadar sem nee požerl, ie mui trebuh grenak postal, [11] inu on ie k meni dial: »Ti moraš spet prerokovati timu folku inu tim aydom inu tim iezikom inu dostim kralom.«

C.
Cristus daie zastop tiga S. pisma tim pridigariem, de zubper anticrišta pridiguio. Ezech. 3 4. Esd. 14.

A. V le-tim capituli se prerokuie, de ta čista prava pridiga inu navuk ti-

Še pag prerokuie, de ta evan-

Z ga

geli pod
anticriš-
tom z mo-
čio tiga
angela se
bo pridigal
inu puido
naprei po
širokim
inu de tim
vernim bo
ta evangeli
slodak,
tim never-
nim gre-
nak.

*ga s. evangelia se ima spet pod anticri-
štom inu pred sodnim dnem rezodeti,
očitu, zastopnu pridigati. Inu de ty pri-
digary bodo serčni, prez straha tiga an-
ticrišta ž nega tovariši, s fals vukum, ž
malikovimi mašami inu krivimi Bo-
žymi službami očitu s teim evangeliom
rezodevali inu vsem ludem daiali na
znane. Inu Cristus sam bo per takih nih
pridigah suio močio inu dubum, de take
nih pridige puido naprei, dosti ludi od
papeža oberno, na pravo vero perpravla-
io inu perpelaio. Tu se zdai per našim
čassu gody. Ty mladi otroci iz catehisma
veido inu zastopio, de ty papeži, šcoffi,
fary inu menihi ž nih fals vukum, ž
mašami, odpustki, vigiliemi, vicami,
rumanem, s prepovedanem tiga zakona
inu spendie so nas deleč od s. evangelia
odpelali inu de so ty pravi anticristovi
hlapci. Le-ta močni angel ie naš Gospud
Jezus Cristus sam, le-timu ta anticrišt
ne oben nega hlapcz, ia, ta Zludi inu
vsa peklenska oblast ne mogo
zubper*

zubper stati. Zakai on ie ta mogoči inu močni gospud v ti voiski inu boyu, pravi David, Psal. 24.³¹⁷ »Nemu se morajo vsa kolena pokloniti.« Phil. 2.³¹⁸ On sam to suo cerkov brani, hrani inu gori derži. Inu on v le-tei štalti, koker tukai s. Ianž pravi, v tim oblaki pride na sodni dan. Math. 26. Act. 1.³¹⁹ Ta nebeški lok oli mavra pomeni, de pruti vernim bo dober, Gen. 9,³²⁰ inu svital, lubeznivi, koker ie bil pruti iogrom na gorri Tabor. Luc. 9. Math. 17.³²¹ Ampag tim nevernim inu nepokurnim bo strašan, goreči ogen, nee bo v ta večni ogen metal. Inu Kristus sam ima te buqve v suih rokah, tu ie, nega vuk ie prov, risničin, on sam v ti nega bessedi nom daie to čudno skrivno volo Božyo inu katera služba dopade Bogu, na znane. Inu on sam nom daie tiga S. Duba, ta nom tu S. pismu prov izlaga inu ta naša serca naklana, de timu S. pismu veruiemo. Inu stoy na muriu inu na zemli tar glosnu vpye, tu ie, tu nega kralovstvu bo široku inu ta nega evan-

Z 2 geli

317|Ps 24,2.

318|Flp 2,10.

319|Mt 26,64;
Apd 1,9.

320|1 Mz 9,9-16.

321|Lk 9,29;
Mt 17,2.

evangeli se bo po vsim sveitu rezglassil, koker se tu zdai godi, de skuži pridigo, tolmačene inu drukane se ta s. evangeli po cili Evropi očitū pridiguie. Zakai ta besseda Božya inu tu pridigarstvu ie strašnu tim nevernim koker eniga leva eriovene, pravi Amos 1, 3. cap.³²² Tim prestrašenim pag ie ta evangeli troštliu inu obei pridigi gredo noter v tu serce. Kir pag prepoveda, kai so ta sedem garmena govorili, zapissati, pomeni, de obeniga pridigarie besseda oli izlaga se neima h ti Božy bessedi glihati, perložiti oli od nee kai vžeti. Inu tu S. pismu ie v tim enim, koker sadašnjim Iudom inu papežnikom, skrivnu, težku inu nezastopnu. Inu Bug sam tu istu, kadar inu komu on hoče, rezodei inu da prov zapostiti.³²³

322|Am 1,2; 3,8.

323|Zastopiti.

324|Zavolo.

325|Bodo.

Cristus tukai inu drugdi čestu suoio bessedo s persego poterduic//

B. Cristus tukai inu drugdi čestu perseguie zavole³²⁴ te naše nevere inu cbivlane, kir težku veruiemo inu cbivlamo, aku kadai bo konec tiga svita inu , sodni dan, boda³²⁵ li kadai ty verni od vse

reve

reve inu nadluge rešeni inu uživali tiga večniga vesselia inu aku ty hudi neverni bodo štraifani. Obtú Cristus s to nega persego nas zagvišúie, de gvišnu h timu pride, kar ie pissanu inu prerokovanu skuži Cristusa, iogre inu preroke od sodniga dne, od izveličane tih vernih inu terplena tih nevernih inu nepokurnih. Inu de turska inu papežova vera, nyu kralovstva, muč inu oblast konec vzamo. Enu taku prerokovane imamo tudi mi Danielis 12.³²⁶

326|Dan 12,1.

C. Bug iz nebes veli vsem pridigariem te odperte buqve, tu ie, ta pravi zastop vsiga S. pisma le od Cristusa vzeti. Inu Christus nim veli te buqve požreti, tu ie, volnu, z vesseliem, iz serca inu z andah-tio vedan brati inu iz nih vsem ludem pridigati. Inu kir so v tih vustih slatke, v trebuhu pag grenke, pomeni, de tu S. pismu, besseda Božya tu serce, to strah-no,³²⁷ žalostno veist, to dušo obessele, ampag kadar se po Božy bessedi prov veruie, živi, služi Bogu inu očitu pri-

Besseda Božya ie tim slabim vystem slatka inu perietna, ampag tim, kir no pridiguio, ie grenka; morao za nee volo cryž nositi.

327|Strašno.

Ž 3 diguie,

358 *Rezodivene s. Ianža.*

diguie, taku grenke prido, tu ie, ta cryž, vse žlaht nadluge inu preganene na tim sveitu sebo pernesse inu hočlive hude lušte v tim našim messei doli tlačí inu mory, tu timu našimu izkaženi-mu messu težku dei, se nemu grenku ždy etc. Od le-tiga tudi Ezechiel. 3³²⁸ piše.

328|Ezk 3,1–8.

TA XI. CAP.

Ta veliki angel Cristus veli ta tempel premeriti inu dva preroka obudi, ta sta od te zvyrine rezderta, nyu nisče ne pocopa, Bug nyu od smerti obudi, v nebessa vzame, tiga se neverniki prestrašo. Potle ta sedmi angel s trobento oznanuie ta sodni dan inu tu gorivstanene tih mertvih.

A.
Božya
besseda
rezodeva
inu loči

POtle ie bil meni en terst dan, ta ie bil eni šybi podoben inu ie bilu k meni rečenu: »Vstani gori inu premeri ta tempel Božy inu ta

ta altar inu te, kateri v nim molio, ^[2] prave inu
 ampag ta noterni tempelski cor falš ker-
 verzi ga vunkai inu ga ne meri. Za- sčenike.
 kai on ie dan tim aydom inu bodo Ezech. 40,
 tu svetu meistu poteptovali dva inu 41, 42, 43.
 štirideseti mescev.

^[3]Inu iest hočo dati muima dvei- **B.**
 ma pričama, de bota prerokovala Ta dva te-
 tissuč dveistu inu šestdeset dni stamenta
 inu bota z žakli obličena. ^[4]Le- se bota
 ta sta dvei oliko inu ta dva svečnika, zubper
 kateri stoye pred obličiem tiga anticrišta z
 Boga te zemle. ^[5]Inu aku gdu nima velikim
 bo hotel škoditi, taku ogen gre pridom
 vunkai iz nyu vust inu požre nyu pridigala.
 sovražnike. Inu aku gdu nima ho- Zach. 4.
 če kai žaliga sturiti, ta more taku
 ubyen biti. ^[6]Le-ta imata oblast tu
 nebu zapreti, de ne dežy v tih
 dneih nyu prerokovane, inu imata
 oblast čez te vodee preminiti na to
 kry inu to zemlo udariti zo vso
 žlaht revo, kulikukrat bodo ho-
 teili.

Z 4

^[7]Inu

C.
 Anticrišt
 bo te pri-
 digarie tyu
 dveiu te-
 stamentov
 moryl inu
 tu S. pismu
 en čas z
 nogami
 potepta-
 val.
 Dan. 7.
 Apoc. 13.

^[7]Inu kadar ona dva nyu prero-
 kovane dokonata, taku ta zviryna,
 katera iz tiga predpoda gori gre,
 se bode ž nima voiskovala inu bo-
 de nyu premogla inu nyu bode
 ubyla. ^[8]Inu nyu telessa bodo leža-
 la na vulicah tiga velikiga meista,
 kateru se duhovsku imenuie So-
 doma inu Egiptus, gdi ie tudi naš
 Gospud cryžan. ^[9]Inu nyu telessa
 bodo eni od tih žlaht, od folkov
 inu od iezikov inu od aydov try
 dni inu pul gledali inu nih telessa
 ne pustili v grobe položiti ^[10]inu
 ty, kateri na zemli prebivaio, se
 bodo čez nyu vesselili inu dobru
 lebali inu eden drugimu daruve
 pošilali, zakai le-ta dva preroka
 sta martrala te, kateri prebivaio
 na zemli.

D.
 Spet tu
 pridigova-
 ne S. pisma
 bo gori

^[11]Ampag potle po tryh dneih inu
 eniga pul puide od Buga ta duh ti-
 ga lebna v nyu inu bota stala ravnu
 gori na nyu nogah inu en ve-
 lik

lik strah pade čez te, kateri bodo nju gledali. ^[12]Inu ona sta slišala eno veliko štymu iz nebes, ta ie k nima diala: »Puidita semkai gori,« inu ona sta šla v nebu vu enim oblaku inu tu so nju sovražniki vidili ^[13]inu v ti isti uri se ie sturil en velik tress inu ta deseti deil tiga meista ie doli pal inu v tim tressu ie ubienu sedem tissuč ludi. Ty drugi pag so se prestrašili inu so dali čast timu nebeškimu Bogu. ^[14]Tu drugu »ve« ie proč šlu inu , pole, tu tretye ve skorai pride.

vstalu inu tiga anticrišta premoglu. Dan. 11, 12.

^[15]Inu ta sedmi angel zatrobenta, na tu so se v nebessih velike štyme sturile, te so diale: »Kralevstva tiga svita so ratala našiga Gospudi inu nega Cristusa inu on bo kraloval od vekoma do vekoma, amen.« ^[16]Inu ty štiri inu dvaisseti stariši, kateri so pred Bugom na tih stoleh sideli, so pali doli na nih obličie inu molili Boga, rekoč:

E.
Tu sedmu trobentane ie sedmi dan, tedai bodo vse riči očitu Cristusu podveržene. 1. Cor. 15. Psal. 110.

Z 5 ^[17]»Mi tebe,

^[17]»Mi tebe, vsigamogočiga Gospudi Boga zahvalimo, kir si inu kir si bil inu kir boš, zakai ti si pr-
 yel to tuio veliko muč inu si kra-
 loval. ^[18]Inu ty audy³²⁹ so serditi inu
 tui serd ie prišal inu ta čas tih
 mertvih, de bodo obsoieni inu de
 boš dal tim tuim hlapcem, prero-
 kom, svetnikom inu tim, kir se
 boye tuiga imena, malim inu veli-
 kim, nih lon inu boš končal te, kir
 to zemlo končavaio.« ^[19]Inu tedai
 se ie ta tempel Božy v nebessih
 odperl inu ta arca nega testameta
 se ie vidila v tim templi inu štyme
 inu garmena inu tressuvi inu ena
 velika toča.

Le-tu
 preroko-
 vane se per
 našim čas-
 su doko-
 nava, tu S.
 pismu se

*A. V le-tim capituli pravi od dveyu cer-
 kov, de ta prava bo to krivo, hudo, katera
 ie Cristusu inu nega bessedi zhubper, pano-
 vala; potle pravi, de dva pridigaria, tu ie,
 nih mallu, bodo iz Stariga inu Novi-*

ga

ga testamenta zubper anticrišta, papeža inu Mahometa pridigala, na koncu prerokuie od sodniga dne. Cristus, ta močni angel tukai vely s to palico oli šibo, tu ie, s to bessedo Božyo (Zakai David to bessedo Božyo imenuie palico, Psalm 45,³³⁰ kir pravi: » Ta palica tuiga kralevstva ie ena ravna palica.«) to nega pravo cerkov regirat inu pasti inu krivo, hudo, falš, hynavsko sodyti, ločiti inu ta notersni cor oli vežo, v katerim ty papeži, kardinali, šcoffi, appati, fary inu menihi poleg tiga altaria stoye, vunkai vreci, tu ie, vsim ludem povedati, rezodeti inu oznaniti, de nih Božye službe, vera, stan inu leben ie aydovski, Bogu inu nega bessedi zubper, koker se tu zdai gody od nas, evangeliskih pridigariev, kir z Božyo bessedo, s teim catehismom pričuiemo, de ta papeška vera, stan, leben ie S. pismu cilu zubper. Per tim prerokuie, de ta prava sveta kersčanska cerkov, ty evangeliš ludie, bodo mnogetera leita od papež-

prov izlaga, tu papežniki nemogo terpeti.

330|Ps 45,7.

papežnikov inu Turkov dosti terpeli.

Vselei od iogroviga čassa so se vselei pridigary koker malu, kir so iz stariga pisma tim anticrištovim zubper stali, te verne per pravi veri obderžali, te anticrištove hlapce rezodeli inu z risnico premo gli.

B. Le-ty dwei pryči pomenio, de pod anticrištom iz tiga Stariga inu Noviga testamenta, kateri se tudi v tih anticrištovih, papeških inu turskih cerqvah bero, poio inu bero, bo malu pravih pridigariev, kateri bodo serčnu, očitu zubper anticrišta, papeža inu Turka govurili, pissali inu očitu pridigali, koker so s. Augustin, s. Bernhard bili, ampag fals prerokov inu pridigariev nesli, faryev inu menihov bo povsod polnu, koker per čassu tiga Elia inu Mihea; berite 3. Reg. 18, 19, 22.³³¹ Ty eni pag hote, de te dwei priči pomenio ta Stari inu Novi testament, ta se ie tudi v tih anticrištovih cerqvah bral inu peil, iz tiga so ty izvoleni vselei zubper papeže inu Turke pissali inu govurili, koker so s. Bernhard, s. Gregor, s. Augustin, s. Ieronim inu s. Ambrož bili. Ty eni pag hote, de tukai od Enoha inu Elia govori, katera sta obba s telessom v nebessa vžeta, de ona spet videča s telessom na

ta

331 | 1 Kr 18,19; 19,1-2; 22,12.22.

ta sveit pred sodnim dnem prideta, bota pridigala inu bota od anticrišta umori-ena. Oli tak zastop sam Cristus zameču-
ie, Math. 17,³³² kir pravi de Ioannes Kerstnik ie ta isti Elias, kateri ie imel na ta sveit pryti. Inu Enoh, pravio sadašni vučeniki, ie doctor Mart inu s Luther, zakai on ie tiga anticrišta pape-ža rezodil. Inu kir pravio, de bota s temi žakli obličena, tu ie, ty pravi pridigary ne hodio v žameti ne offertnim gvantu, temuč žleht, preprostu, v kamelskih dlakah, koker Elias, Kerstnik inu drugi preroki inu iogri so hodili. Inu tako pridigarie perglihuie koker Zaharias 4³³³ h tim olikom inu svečnikom, zakai oni to pravo luč, tu ie, Cristusa, v nih pridigah okuli nossio inu s teim olem, tu ie, S. Duhum inu S. pismom, podnetuio. Inu kir nih sovražņike s teim ognem požirao, pomeni, de ty pridigary ž nih pridigo, ž risnico inu S. pismom te sovražņike Božye bessede premagaio, nih vysti ž Božym serdom inu pritežom strašio
inu

332|Mt 17,12-13.

333|Zah 4,11-14.

inu moree, zakai ta evangeli ie enim, tu ie, tim vernim inu pokurnim, ta večni leben, tim enim pag, tu ie, tim nevernim inu nepokurnim, ta večna smert, pravi s. Paul, 2. Cor. 2.³³⁴ Inu kir ta dva preroka imata oblast tu nebu zapreti, de ne dežy, inu to vodo na kry preminiti, pomeni, de ty pravi pridigary ž nih evangelisko pridigo gvišnu tar risničnu vsem ludem, kateri nih pridigo gori vzamo, veruio, pokuro deio, de tim istim nebu gvišnu odpro, tim pag, kir nih pridigo zamečuo, zepro tu nebu inu čez nee prido vse žlaht posvitne inu večne nadluge inu štraifinge, koker se ie per tim čassu Elia, kir pulčertetu leitu nei dežilu, inu per Moizesu v tim Aegiptu godilu. Ty neverni inu nezastopni pag, kadar se prov pridiguie inu per tim lakota, dragina, voiska inu druge nadluge inu reve gorivstaieio, taku tim pridigariem dolg daio, ne zmisljo, de per čassu Noe, Abraama, Iacopa, Elia, Eliasa, tih iogrov so velike lakote, voiske

ske inu druge reve bile, na tih ty pridigary neiso bili krivi oli dolžni, temuč tih ludi nevera, huduba inu nepokornost. Inu kir pravi »kulikokrat bodo hoteli etc.«, se ima prov zastopiti. Ty pridigary neimaio oblasti od Buga, koker papež sam sebi sodi, de bi oni ludi panali oli svete delali po nih voli, temuč le tim vernim pokurnim imaio oznanovati, de zavolo Cristusa so nim gvišnu nebessa odperta, tim nevernim pag inu nepokurnim povedati očitú, de bodo ferdamnani.

C. Le-ta diviasčina oli zvyrina, katera iz tiga predpoda oli pekla gre inu se krega s teima prerokoma, nyu premaga inu mory inu nih telessa ne pusti pocopati, tiga so dosti ludi vesseli, pomeni, pravio vsi vučeniki inu sadašne diane inu rovnane tih papežnikov, tiga anticrišta, papeža v Rymi, pričuío. Zakai ty papeži inu nih tovariši, cardinali, šcoffi, fary inu menihi, preganeio, love inu moree vse prave pridigarie, kateri iz Stariga inu Noviga Testamenta

Le-tu prerokovane sadašni čas inu te riči, kir se zdai gode, prerokuie.

335 | Girolamo Savonarola (1452–1498), italijanski reformator in pridigar. M. Jan Hus (1396–1415), češki teolog, profesor, pridigar in reformator, ki je bil zavoljo reformnih nazorov, katere ni želel preklicati, 6. julija 1415 sežgan pred koncilom v Konstanci. Martin Luther je Husa eksplicitno štel za svojega predhodnika, 1520. je namreč zapisal: »Kurz, wir alle sind unbewußt Hussiten. Ja, Paulus und Augustin sind aufs Wort Hussiten.« (Prim. Jonatan Vinkler, Jonatan Vinkler, Češki bratje – 560 let, I: Med nedovršenim husitskim prelomom z Rimom, *Stati inu obstati* XIII, št. 25 (2018), 9–34.) Hieronim Praški (1379–1416), češki humanist in govornik; eden najpomembnejših zgodnjih privržencev M. Jana Husa, ki je s svojim vzornikom delil tudi podobno življenjsko usodo. Pod obsodbo herezije so ga 30. maja 1416 sežgali pred koncilom v Konstanci.

336 | Trubar je imel tukaj najverjetneje v mislih usodo saškega elektorja, kneza Johanna Friedricha I. (1503–1544) v šmalkadski vojni (1546–1547). Po porazu v bitki pri Mühlbergu (24. april 1547), ko se je branil pred bratrancem, vojvodo Moricem Saškim, ki se je bojeval na katoliški strani, je bil namreč od cesarja Karla V. ujet in poslan Worms. Obsojen je bil sicer na smrt, toda ker je podpisal wittenberško kapitulacijo (19. maj 1547), pomiloščen, prenehal pa je biti elektor. Zovoljo poraza pri Mühlbergu je bil od Karla V. zaprt tudi voditelj šmalkaldske lige, Filip I, mejni grof hessenski (1504–1564).

*menta, tu ie, iz S. pisma, zuber nih ži-
vinski, curbarski, nemaren leben inu
zuber nih malikovane, ličkake norske
Božye službe inu odpustke pridiguio, te
preproste na pravo vero vižαιο, inu taku
nih hudičevu serce pruti pravim pridi-
gariem so izkazali na tih brumnih zve-
istih pridigaryh Ieronimu Savanorolu,
Ioanežu Ussu, Ieronimu iz Prage, Il-
denu iz Ayslebna³³⁵ pred stu leit inu per
sadašnjim čassu na dostih tissuč evange-
liskih kersčenikov, katere so po vsei
Evropi umurili. Le-ta dva preroka mo-
reta tudi pomeniti ta dva vyuda, saxo-
niska inu essoviga,³³⁶ per našim čassu za
vere volo ulovlena. Inu on tukai ta Rym
perglihuie h ti Sodomi, Egiptu inu Ie-
ruzalemu zavolo, kir se v Rymi vsa
žlaht huduba, lotrya, sylla, nečistost
tryba inu kir te vude Cristuseve žgo, da-
vio, topee, obešαιο, pokopati v nih bri-
toffih prepovedaio. Tiga se vsi bos, sli-
pi papežniki vessele, eden drugiga gostee,
se hvalio ž nih krivo vero, de so te prave
pridigarie,*

pridigarie, kateri nih malikovane, lotryo inu hudubo rezodevaio, kir s teim nee križeio inu martraio, premogli inu umurili.

D. Kir sta pag le-ta dva preroka spet od smerti vstala, se ima duhovsku zastopiti. Onu ie, ia, risnica, de bodo telesnu na sodni dan od smerti vstali vsi ludie inu ty hudi neverniki bodo pred vernimi trepetali. Sap. 5.³³⁷ Oli mi imamo tukai tu zastopiti, de že³³⁸ pravimi pregnanimi inu martranimi pridigarmi spet drugi na nih meistu nim glih gorivstano. Ty s očaki, preroki, iogri, vučeniki so vselei eden za drugim pridigali. Inu per našim čassu ie za Ioanesom Ussom gorivstal doctor Martin Luter, za Luteriem nih veliku po vseh deželah, za meno, kir sem tretyč³³⁹ pregnan, so zdaici v Krainski deželi drugi pridigary, hvala Bogu, na muim meistu stopili; pred nimi ty papežniki trepečo, se boye inu govore, de ie nim nemogoče vse luterske pridigarie pregnati inu končati, zakai aku
Aa nih

Marternikov kry ie tu pravu seime tigma kersčanstva: iz sledne sra-ge en kersčenik zraste.

337| Mdr 5,15–23.

338| Za.

339| Pojasniti.

340| Zašpotovani.

341| Trubar najverjetneje aludira na husitske vojne, ki so prve velike evropske verske vojne, povezane z željo po reformi rimske cerkve. Te trajajo od prve praške defenestracije 30. julija 1419, ko Jan Žižka, Jan Želivský in tovariši skozi okno rotovža na Novem mestu praškem zadegajo sedem katoliških članov mestnega sveta in jih pri tem ubijejo, do 5. julija 1436, ko so na glavnem trgu v češki Jihlavi slavnostno razglašeni jihlavski kompaktati med Čehi, cesarjem Sigismundom Luksemburškim in rimsko cerkvijo (Jonatan Vinkler, Češki bratje – 560 let, I: Med nedovršenim husitskim prelomom z Rimom, *Stati inu obstati* XIII, št. 25 (2017), 9–34). Husitske vojne so povzročile tudi znatno upostojenje dotedanje gotske sakralne arhitekture, zato je pogled na to obdobje v matični češki historiografiji že več stoletij deljen; znameniti enooki husitski general Jan Žižka s Trocnova pri Čeških Budejovicah je razumljen v enaki meri kot narodni junak in kot požigalec. Temeljno historigrafsko delo o zadevnem obdobju je František Šmahel, *Husitská revoluce* 1–4, Praha 1996.

nih več more, več nih gorivstaie inu kir sta ta dva preroka šla v nebu, pomeni, de ty marterniki inu pravi vučeniki, kateri so na tim sveitu zaspotovani³⁴⁰ inu umorieni, so v nebessih v veliki časti, tu bodo nih sovražniki vidili inu pred nimi trepetali na sodni dan. Inu kir ie od tiga tressa ta deseteti deil tiga Sodomiskiga meista doli pal inu sedem tissuč imenitih ludi ie ta tress pobil, ty eni pag so se preštrašili inu na tu čestili Boga etc., pomeni, de gdi inu kadarkuli se začne ta evangeli prov očitu pridigati, taku vselei kreigi, poboy vmei ludmi vstano. Inu naisi ty neverniki te verne zo vso silo pregano, love inu moree, taku vsai na koncu, nekar le samuč na sodni dan, temuč tudi čestu na tim sveitu odzdolai leže, koker se ie po Ussevi smerti inu per našim čassu godilu. Ty Peami zavolo Ussa, nih zveistiga pridigarie, so te farye inu menihe, kateri so Ussa fratali, dolgu klali inu morili.³⁴¹ Per našim čassu ie Rym ž nega cardinali

dinali inu šcoffi obrupan³⁴² inu za nimi so v tih nemških deželah nih tovariši od erzoga Moryca inu margrava tudi dobru castigani.³⁴³ Inu raven taciga krega inu potle se ie tudi dosti dežel, meist inu vyudov skuzi pridigo tiga evangelia od papeža, od te krive vere inu malikovane h ti naši pravi stari veri preobernilu. Inu zdai z nami molio, česte in hvalio Boga. Inu kir pravi, de tu drugu »ve« ie minilu, tu tretye »ve« skorai pride. Ozgorai v tim osmim capituli na koncu ie ta četerti angel prerokoval, de try »ve« poredu bodo, tu ie, de velike nadluge pred sodnim dnem čez ludi prydo, koker od nih zdai v tim devetim capituli govori.

E. Le-ta sedmi angel pravi od sodniga dne, na ta isti bo Cristus vsa kraljevstva inu gospostva gorivzdignil, rezdial, rezterl inu bo sam suiemi izvolenimi v nebessih kraloval. Inu tedai stuprov bo Cristus to suo veliko muč inu oblast izkazal, hudiča, smert, anticrišta, vso hudo gosposčino, vse Turke, Iude,

Aa 2 fals

Na sodni dan se bo Christus suo oblastio inu čestio inu suiemi vernimi izkazal inu te neverne od suie

342 Oplenitev Rima (sacco di Roma), maj 1527. Italijanski renesančni zgodovinar Francesco Giuccardini svojem delu *Storia d'Italia* (XVIII,8) poroča: »Udivansi per tutto infiniti lamenti di quegli che erano miserabilmente tormentati ; tutte le cose sacre, i sacramenti, e le reliquie de' santi, delle quali erano piene tutte le chiese, spogliate de' loro ornamenti, erano gittate per terra; aggiungendovi la barbaria tedesca infiniti vilipendi.« Poveljnik nemških lansknichtov v tej najemniški vojski Georg von Frundsberg st. (1473–1528) je na nek način povezan tudi s slovensko književnostjo: njegov osebni tajnik biograf Adam Reusner (*Historia Herrn Georgen und Hr. Casparn von Frundsberg, Vater und Sohn, beyder Herrn zu Mindelheim*) je tudi avtor predlog za pesmi po slovenskih protestantskih kancionalih (*Uporniki, »hudi farji« in Hudičevi soldatje*, Ljubljana 2011, 216, <http://www.pei.si/ISBN/978-961-270-095-9/index.html>).

343 Gre za zaplembo premoženja rimske cerkve s strani saškega vojvode, meissenskega mejnega grofa in elektorja Morica Saškega (1521–1553). M. Saški je leta 1543 na podlagi *Nove deželne postave* (*Neue Landesordnung*) iz zaplenjenega premoženja organiziral knežje šole (Fürstenschulen) v Schulpforti (v razpuščenem cistercijanskem samostanu, 100 mest za šolajoče), Grimmii (70 mest) in Meissenu (60 mest).

gmaine
ločil.

fals kersčenike, hynavce inu nepokurne bo v ta pekal pehnil, koker od tiga tu S. pismu čestu pričue; berite Dan. 2, 12; Psalm. 110; Math. 24, 25, 28; 1. Cor. 15; 1. Thes. 4. Tiga se bodo ty 24. stariši, tu ie, vsi preroki, iogri, zveisti pridigary inu vsi pravi kersčeniki, vesselili, veden inu vekoma tiga Boga, kateri ie vselei bil, ie inu bo, čestili inu hvalili. Inu tedai se bo tudi ta serd Božy na tih aydih, tu ie, na tih nevernih inu nepokurnih, kateri so se s temi vernimi na tim sveitu serdili inu kregali, očitū izkazal. Inu tedai bodo tudi vsi mertvi prov obsoieni, pravo pravdo imeili, ty pravi, zveisti pridigary inu vsi bogaboeči zavolo Cristusa, kateriga so spoznali inu pridigovali, bodo pryeli nih velik lon v nebessih, ty aydi pag, tu ie, vsi neverniki inu nepokurni, kateri so to zemlo končovali, tu ie, te ludi morili, vsem ludem k veliki škodi, nikomer h pridu bili, bodo v tu večnu pogublene pahneni. Inu kir se ie ta tempel (oli cerkov) v nebi odperl

odperl inu ta arca oli skryna Božya se ie v nim vidila inu kir se ie bliskalu, garmelu, treslu inu toča šla etc., pomeni, de skuzi to pridigo tiga evangelia se odpre, rezodei inu reztegne tu kralovstovu, v tim se ta arca, tu ie Cristus, Syn Božy, vidi inu spozna. Inu za take pridige volo obuy ludie, verni inu neverni, bliskaio, treskaio inu vmei sebo se serde. Ty neverni branio zo vso nih sylo inu brambo, de bi se ta evangeli prov ne pridigal, ty verni pag ne depuste³⁴⁴ tiga evangelia inu te s. zacramente prov dati inu vzeti sebi prepovedati oli braniti, oni se branio z Božyo bessedo, postavo, oblubo, prepoviduio inu zapoviduio s to vero, očitim spoznanem, inu z volnim terplenem. Inu le-tu videne pomeni tudi, de gvišnu inu risničnu vsi kersčeniki inu pravi pridigary bodo Cristusa v nebessih vidili, ty neverni inu nepokurni pag bodo gvišnu Božy serd na sodni dan na sebi počutili inu imeili.

Aa 3 TA

344|Dopuste.

TA XII. CAP.

Ena žena, obličena soncem inu s to luno, ta ie bila noseča, ie imeila roditi eniga synu, tiga ie ta drak sred to ženo hotel požreti, tei ženi pride h pomočan ta angel Mihael inu ta zemla, na tu se ta drak serdi inu se zo vsemi svetniki vo-iskuie.

A.
Cerkov,
naiso Zlu-
di ž nega
anticrišti
zuper no
dyvia, ni-
šter mane
rody, dosti
ludi h pra-
vi veri per-
pravi.

INu en velik caihen se ie izkazal na nebi: Ena žena, s teim soncem obličena inu ta luna ie bila pod nee nogami inu na nee glavi ie bila ena crona od dvanaist zvezd, ^[2] inu ona ie bila nosseča inu ie vpyla, ie imeila porodne beteže inu ie imeila velik marter h timu porodu. ^[3]Inu en drugi caihen se ie vidil na nebi inu pole, en velik erdeč drak, ta ie imel sedem glav inu dessed rogov inu na suih glaveh sedem kron ^[4]inu ta nega rep ie vlekil ta trety

trety deil tih zvezd iz nebes, te ie on doli metal na to zemlo, inu ta drak ie stal pred to ženo, kir ie imeila roditi, de kadar bi bila rodyla, bi požerl nee synu moškiga spolu, ^[5]kateri ie imel regirati vse ayde s to železno palico, inu ne syn ie bil maknen v nebessa h Bugi inu k nega stollu. ^[6]Ta žena pag ie beizžala v to pusčavo, gdi ie imeila en kot perpravlen od Buga, de ie undu billa reiena tissuč dveistu inu šestdeset dni.

Dan. 11.

^[7]Inu en velik boi se sturi v nebi, Mihael inu nega angeli so se byli s teim drakom inu ta drak ž nega angeli se ie boyoval. ^[8]Oli oni neso premogli inu nih meistu nei bilu več naidenu v nebi. ^[9]Inu ie bil veržen ta veliki drak, ta stara kača, kateri ie ime Zludi inu Satanus, kir zepalava vus sveit, inu ie bil verže[n]a to zemlo inu ty nega ange-

B.
Le-ta Mihael ie Cristus, kir ie tei kači glavo zmental, ž nega družbo v pekal pehnil.
Esa. 14.
Luc. 10.

Aa 4 li

li so bili ž nim red tiakai verženi.

C.
Vsi mar-
terniki so
le s Cri-
stusevo
pomočio,
oblubo inu
vero tiga
Zludia
premogli.

[10] Inu tedai sem iest slišal eno veliku štymo, rekoč: »Nu, zdai ie v nebi sturienu tu izveličane inu ta muč inu tu kralevstvu našiga Boga inu ta oblast tiga našiga Cristusa, zakai ta zatožnik, kir ie te naše brate nuč ter dan zatožoval pred Bugom, ie doli veržen. [11] Inu oni so ga premogli skuzi to kry tiga Iagneta inu skuzi to bessedo tiga suiga pričovane inu neiso lubili suiga života noter do te smerti. [12] Obtū vesselite se vi, nebessa, inu vi, kir v nih prebivate. Ampag »ve« tim, kir na tei zemli inu na muriu prebivaio, zakai ta Zludi ie doli k vom prišal inu ima en velik serd inu on vei, de ima en maihin čass.«

D.
Ta cerkov,
ty verni
beižo pred
sem

[13] Kadar ie pag ta drak vidil, de ie zaveržen bil na to zemlo, ie on to ženo, katera ie bila rodila tiga hlapčiča, podil. [14] Ampag tei ženni so bile

so bile dvei peruti dane, koker eniga velikiga orla, de ie leteila pred teim obličiem te kače v to pusčavo na sui krai, undukai se ie živila en čas inu ene časse inu pul čassa. ^[15]Inu ta kača ie vlila iz suih vust za to ženo eno vodo, koker eno veliko reko, de bi ona no s to reko potopila. ^[16]Ampag ta zemla ie pomagala tei ženi inu ie odperla sua vusta inu ie požerla to reko, katero ie ta drak izlil iz suih vust. ^[17]Inu ta drak ie bil serdit čez to ženo inu ie šal tiakai, de bi voiskoval s teimi drugimi od nee semena, kir ohranio te zapuvidi Božye inu kir imαιο tu pričovane Jezusa Cristusa.

tar tam
pred
Zludievimi
hlapci inu
bodo čud-
nu ohra-
neni.
Dan. 7.

A. Le-ta capitul inu prikazen še pag več inu zastopnu pravi, koku se tei cerkvi od čassa tih iogrov do sodniga dne bo godilu. Inu tukai on tu pravu kersčanstvu, to cerkov Božyo, k ani

Anticrišt,
ta huda
kača zo
vso kun-
sthio,³⁴⁵
modrustio
inu močio,
slat-

345|Kunštio.

Aa 5 ženi

kimi oblu-
bami, z
grenkimi
priteži te
verne pre-
gane, lovi
inu mory,
oli nee
Cristus
čudnu
brani, va-
ruie inu na
sveitu ob-
derži.

*ženi, katera ie s teim soncem obličena
inu kir ima dvanaist zveizd na glavi
inu to luno pod nogami, inu tiga Zludia
inu nega hlapca anticrišta k animu dra-
ku oli lintvornu perglihuie. Zakai koker
ta kača, ta Zludi, ie to pervo ženo, to
Evo, zepelal inu ž no red vse ludi vse re-
ve inu v tu večnu pogublene perpravil,
taku potle, zdai inu naprei do sodniga
dne to cerkov, vsakiga verniga zuseb, na
vse zlu inu na nepokorsčino pruti Bogu
naklana, slatkimi besedami inu s prite-
ži pregovarie inu te, kir nega ne hote
slušati, skuzi te suie anticrište levi,³⁴⁶
mory inu končava. Oli ta cerkov, vsi
verni so obličeni s teim soncem, tu ie, s to
terdno, pravo, stonovito vero v Cristusa,
tiga so v tim s. kerstu oblekili, oni imai
tudi na glavi dvanaist zveizd, tu ie, ta
navuk tih dvanaist iogrov inu vseh pre-
rokov, s teim se vseh žlaht nadlugah go-
ri derže, troštaio inu branio. Inu imai
to luno pod nogami, tu ie, nih ie čassi
malu, čassi veliku na sveitu, tu kers-
čanstvu*

čanstvu gori tar doli iemle, široku tar
 vozku koker ta luna perhaie, čassi do-
 leč³⁴⁷ slove, ie v veliki časti, čassi pag ie
 cilu zatrena inu zaveržena. Inu ty ver-
 ni, ta cerkov vse posvitne, neobstoieče,
 hitru premineče riči, katere ta sveit za
 veliku derži inu lubi, za ništer ima, z
 nogami poteptava inu le tu nebesku
 večnu blagu derži inu ima za lubu. Inu
 ta cerkov ie nosseča, veden težku³⁴⁸ rody,
 tu ie, ona za prave vere v Cristusa inu
 očitiga spoznana veliku terpi na sveitu
 inu veden želi inu bi rada vidila, de bi
 to nee vero vsi ludie gorivželi inu izve-
 ličani ratali. Inu de bi se povesod široku
 na tim sveitu reztegnila. Takimu cer-
 kovnimu roistvu, veri inu Cristusu ie
 ta eriava, erdeča kača, ta hudič, kir ie
 poln nedolžne tih vernih kry, stoy pru-
 ti, bi rad Cristusa ž nega cerkovio po-
 žerl, končal inu cilu pogubil. Inu on
 ima crono na glavi, tu ie, ta papež an-
 ticrišt v Rymi bo imel dosti kralevt
 pod sebo, ia, ta celi sveit skorai
 bo

347|Deleč.

348|Težku.

*bo ž nim deržal. Inu ž nega repom bo
tudi ta vegši deil zveizd na tla metal,
tu ie, ta kača, hudič ž nega hudo kun-
štio bo ta vegši deil vseh žlaht ludi,
krale, vyude inu vučene, modre, brumne
ludi, kir so poprei prov verovali, pridi-
gali inu pissali, po sebi na te pozemlske
riči, lušte, čast inu blagu tiga messa inu
svita preobernil, de zavolo pozemlskiga
kratkiga myru inu dobriga lebna bodo
ta s. evangeli zatayli, od prave vere od-
stopili, te verne sovražili, tim bo tudi
ta hudič v pekli lonoval. Inu kir ta drak
pred to porodno ženo, kir ie imeila eniga
synu roditi, stoy inu hoče tu deite pož-
reiti, pomeni, de ta Zludi suiem an-
ticrištom vselei inu povsod zo vso nega
kunštio inu močio išče, koku bi to cerkov
Božyo, to pravo pridigo tiga s. evange-
lia zaterl inu pogubil inu de bi te nove,
mlade, preproste kersčenike s posvitnimi
lušti, ž nega lažnivimi oblubami
oli s priteži od te vere odpelal, od
Božye pokorsčine perpravil. Oli on
naredi,*

*naredi, de ta gosposčina te prave pridi-
garie preženo, dobre buqve žgo, prepo-
vedaio te s. buqve tolmačiti, brati inu
pravih pridig poslušati. Le-tu vse ta
huda kača skuži te suie hlapce anticri-
šte, papeže, šcoffe, farie inu menihe
zveistu per našim čassu dopernaša. Oli
ta cerkov vini rody eniga moškiga, tu
ie, močniga redliga synu, kir s to žele-
zno palico kraluie, tu ie, ta cerkov vini
ima na sui plat Cristusa, ima serčne
pridigarie, te ta drak ne more požreti,
bodo v nebu zamakneni, tu ie, čudnu
od Buga zubper tu dyviana³⁴⁹ tih an-
ticrištov inu papežnikov ohraneni, gori
držani inu braneni na tim sveitu inu
Cristus s to železno palico te ludi regi-
ra, tu ie, on pusti vsem ludem to posta-
vo inu pokuro pridigati, s teim te ludi
perpravi pod Božy strah inu pokorsčino,
inu on tudi te cerqve sovražnike grozo-
vitu štraifa. Inu kir ta žena, tu ie, ta
cerkov v to pusčavo pobegne, tu se ie
vselei godilu inu bo, de ty verni čestu
moraio*

349|Dyviane.

moraio tei syli tih nevernikov se vganiti, v druge, naznane dežele beižati. Oli Bug nee v ptuih deželah tudi čudnu passe inu ohrani do praviga čassa. Taku so beižali Moizes, Exod. 2; David, 1. Reg. 19; Elias ž nega tovariši, 2. Reg. 18, Heb. 11.³⁵⁰ Inu ty pravi kersčeniki, Eusebius, lib. 11, cap. 4.³⁵¹ Inu per našim čassu nih dosti. Oli skuzi nih beg ie Bug suy cerqvi vselei dosti dobriga sturil.

*B. Tu ime Mihael po našim ieziku ie tulikain »du ie Bug« oli »Bug udari«. Zatu le-ta Mihael koker per Danielu preroku, Dan. 10, 12,³⁵² nei en angel, temuč sam Syn Božy, ta isti sred nega angeli, pridigary inu vernimi s to kačo veden, sylnu inu dolgu, od začetka tiga svita do sodniga dne voskuie.³⁵³ Inu koker ie tiga Zludia ž nega tovariši pervič iz tih guranib nebes v ta pekal pehnil, 2. Pet. 2.³⁵⁴ Glih taku zdai ga goni inu meče s teim s. evangeliom iz tih dulanib nebes, iz cerqve, iz tih vernih serc, koker od tiga sam Cristus govori, Luc. 10,³⁵⁵ kir pravi:
»Iest*

350| 2 Mz 2,15;
1 Sam 19,1–12.

351| Evzebij,
Historia ecclesiastica 2.4.2.

352| Dan 10,5–21;
12,5–7.

353| Voiskuie.

354| 2 Pt 2,4.

355| Lk 10,18.

Christus
ž nega
evan-
gelium
Zludia
ž nega an-
ticristi iz
te cerqve
na zemli
pregane.

»Iest sem vidil tiga Satana padeioč iz nebes koker ta blisk.« Le-te bessede ie Cristus tedai govuril, kadar so nega iogri nemu pravili, de so ž nih pridigo inu cahni dosti ludi na pravo vero preobernali, hudiče preganeli. Inu Cristus ž nega martro inu smertio ga ie stuprov cilu premogel, žatu ie dial kratku pred suio smertio, Ioh. 14, 16, 12: » Ta Velika ³⁵⁶tiga svita ie obsoien inu ie vunkai veržen.«³⁵⁷

C. V nebi, tu ie, v ti cerqvi, ie veliku duhovsku vesselie inu hvala Bogu, kadar ty nee hudi sovražniki, tyranni ž nih preganenem inu morienem moraiio nazai stati inu ta cerkov myr ima, koku se ie godilu per tim cessariu Constant inu, kir ie bil te aydovske cessarie inu krale, kir so te kersčenike martrali, pobil inu premogel, tim kersčenikom myr šaf-fal. Inu per našim čassu ty nemški vyudi so ta interim, ³⁵⁸papeža ž nega vero bili pregnali, ie per vseh vernih bilu veliku vesselie inu hvala pruti Bogu, žakai skuzi dobro gosposčino inu myr tu izve-ličane,

356| Veliki.

357| Jn 12,31–32;
14,30–31; 16,11.

Kadar ty verni skuzi dobro gosposčino myr imaiio, de se ta evangeli široku pridiguie, hvalio Boga. Hudič ž nega tovariši te verne pred Bugom inu pred gosposčino zatožnie,

358| Razložiti.

oli oni se s
Cristusevo
pomočio
branio inu
zagovario.

*ličane, tu ie, ta prava pridiga tiga
evangelia inu vera kersčanska se rezte-
guie, vsim ludem pridiguie inu ponuie
inu tu kraleovstvu Cristusevu inu ta ne-
ga oblast inu muč se rezodeva, de tu ker-
sčanstvu vegše perhaie. Inu tukai vsaki
žamerkai inu se vuči, de s. Ianž tiga
Zludia imenuie eniga zatožnika tih
vernih inu od tiga zatožena tu S. pismu
drugdi pravi, koker od s. Ioba, kateriga
ie ta Zludi zatožoval pruti Bogu, de ne-
mu iz lubežni ne služi, temuč le zavolo
pozemelskiga blaga. Inu ta Zludi ie ta-
ku nesramen, de on te s. ludi, ia, tudi
pred Bugom, kir vseh serca zna, zatožu-
ie. Glih taku tudi ty nega služabniki
deio. Ty neverni Iudi so Christusa pred
Pilatušom zatožovali, on avštrio, punt
začena, Boga šentuie, kecaryo vuči. Glih
taku potle s. Stefana, on pridiguie Bogu,
Moizesu inu templu žubper. Glih taku
zdai ti naši župerniki, papežniki, pov-
sod pred cessary, krali inu pred prepro-
stimi tožio. Per tim pravi, skuzi kai inu
koku*

koku ty verni tiga Zludia premogo, skuzi obeno drugo reič, samuč skuzi to kry, tu ie, martro Cristusevo, kadar oni terdnu veruio nega pričovanu, tu ie, timu evangeliu, inu de so pernaredni zavolo tiga evangelia umreiti inu vse zlu preterpeti. Tukai vsaki zamer kai, de ta Zludi se ne prežene inu ne premore s to žegnano vodo, s kadylom inu s kropilom, temuč le s to vero v Cristusa, koker od tiga s. Ianž v nega pervim listei na petim capituli. Inu s. Peter, 1. Pet. 5, inu s. Paul, Ephe. 6,

³⁵⁹ pišeio. Inu kadar ty verni taku s teim hudičem inu z greihi voiskuio inu premogo, tiga se vsa nebeška družina vesse-
 li. Tim nevernim pag inu kir le po požemliskih ričih mislio inu v velikih grehah prebivaio, tim bo »ve«, zakai ta Zludi bo nih gospud, čez nee s temi tyranni, ke-
 cary, s fals vučeniki, z malikovanem, zo vso lotryo inu hudobo gospodoval inu regiral. Inu on tu bo le čedale bule nagaial zavolo tiga skorai prihodniga sodniga dne. Zakai po sodnim dne-

Bb vi

359| 1 Jn 5,4;
 1 Pt 5,9;
 Ef 6,16.

*ui ne bo mogel več nikomer žaliga sturiti,
bo v pekli vekoma na ketinah prebival.*

Zludi
okuli tih
vernih koker
en lev
veden hodi,
isče,
koku inu s
čim bi nec
v te suie
krample
oli nohti
perpravil
inu rez-
derl./.
i. Pet. 5.
Oli Cristus
nec čudnu
varuie.

*D. Ta Zludi ie hud, vseih hudih
kunšti poln, naisi on bo čestu zasromo-
van, premagan inu odpahnen, taku on
zdai z drugo kunštio te verne od Buga,
od prave vere odpelovati, v te greihe
perpraviti začne, koker ie s Cristusom v
ti pusčavi delal, naisi ga ie Cristus
premogel inu od sebe odegnal, taku ga
ie le en čas zmahom pustil inu taku
dolgu s teimi Iudi okuli nega hodil, de
ga ie na kryž perpravil. Glih taku potle
ie s to cerkovio, kir hlapčiče rodi (tu ie,
močne, redle, serčne kersčenike skuzi te
zacramente inu prave pridige dela,
rody inu koy), delal, prvič ie to cerkov
s temi tyranni preganal, moril inu do-
li terl, oli kadar s teim ie malu opravil,
taku ie kecarie, fals vucenike, papeže,
šcoffe inu farie gori obudil, ty so z nih
fals službami inu z malikovanem pravi
vuk Božy inu službe Božye preobernili
inu so to pravo staro vero zapustili,
koker*

koker so od tiga s. Paul, Act. 20, Rom. 16, 2. Cor. 11, inu s. Peter, 2. Pet. 2, inu Judas³⁶⁰ v nega listei prerokovali. Ta žena ž ne ditetom pomeni to cerkov s temi vernimi, to ta Zludi veden isče, koku bi no mogel požreiti, zatreti, s temi velikimi vodami, tu ie, s teškimi nadlugami, potopiti, čez tako sylo vsi verni v tim 124. psalmi tožio. Oli Bug nim daie peruti, tu ie, on no brani, varuie, koy koker ena kokalnica suia pisčeta. Inu taka nee nadluga od Zludia kratig čas terpi. Inu kir ta zemla ie tei ženi pomagala, tiga draka vodo požerla, pomeni, de čestu ty požemliski, messenski neverni ludie prydo tim kersčenikom h pomočan, koker Cristusu ty modri ž nih daruvi, Egiptery v nega begu, tim iogrom so ty aydi, Felix, Festus, Agrippa inu Nero pomagali, zdai pod Turki kersčeniki imaiio myr, pred papežom nekar. Nemški, barbariski ludie iz vseh dežel verne, kir so pregnani, per sebi derže inu žive. Na koncu pravi, zakai ta kača,
Bb 2 hudič

360 | Apd 20,29–30;
Rim 16,17–18;
2 Pt 2,1–19;
Jud 1,4–13.

hudič skuži tyranne, hynavce inu papežnike to ženo inu nee seime, tu ie, to pravo Božyo cerkov, kir s to bessedo Božyo inu s temi s. zacramenti otroke Bogu rody inu koy, pregana, lovi inu mory. Za drugiga volo nekar, temuč kir ta cerkov suiemi otruki se flissa v Jezusa prov verovati inu kir pryčue, de Jezus Cristus ie pravi večni bug inu pravi človik inu de le on sam ž nega smertio ie nom zaslužil inu dobil ta večni leben, od pekla inu hudiča odrešil, inu služi Bogu, te s. zacramente dili inu iemle, moli, sui stan derži inu pela po Božy postavi inu zapuvidi, ne rodi, za ništer derži te človeiske postave, kir so Božy bessedi zuper. Zatu ie Zludi tim vernim sovraž.

TA XIII. CAP.

Pravi od te velike, ž dostimi glavami rogate beštie, anticrišta, ž ne oblastio, kir ie ni bila dana od draka, tu ie, od tiga Visšiga Zludia, ta isti Boga šentuie inu nega svetnike

nike mory, to ta vegši deil ludi od straha moli, per tim ena druga beštia z velikimi caibni te ludi od vere odpelava, de so ni pokorni.

INu iest sem stal na peisku tiga moria³⁶¹ ^[1]inu sem vidil eno zvirino, gredoč gori iz tiga moria, ta ie imeila sede[m] glav inu deset rogov inu na nee rogeh deset cron inu na nee glavah tu ime tiga šentovane. ^[2]Inu ta ista zvirina, katero sem iest vidil, ie bila podobna enimu pardu inu nee noge koker eniga medveda nogee inu nega vusta koker eniga leva. Inu ta drak ie nemu dal suo muč inu sui stol inu veliko oblast. ^[3]Inu sem vidil od nega glave eno, koker de bi bila do smerti rana inu nee smertna rana ie bila ozdravlena. Inu ta cela ze[m]la se ie začudila inu ie šla za to zvirino ^[4]inu so molili tiga draka, kateri ie tako oblast tei zverini bil dal,
Bb 3 inu

A.
Anticrišt
ima to suo
oblast,
muč inu
kunšt od
Zludia iz
pekla.

361|Zadevno vrstico navaja kot Raz 12,13, L1545 pa kot Raz 13,1.

inu so molili to zvirino inu so diali:
 »Du ie tei zvirini glih, da se more ž
 no boyovati[?]«

B.
 Anticrišt
 šentuie
 Boga, ne-
 ga ime inu
 službe,
 svetnike
 mory.

^[5]Inu ni so bila dana vusta h go-
 vorienu velike riči inu šentovane
 inu ni ie bila dana oblast h dianu
 dva inu styridesset mescev. ^[6]Inu
 ona odpre sua vusta h timu šento-
 vanu zubper Boga, h timu šento-
 vanu nega ime inu to nega utto inu
 te, kir v nebi prebivaio. ^[7]Inu ni ie
 bilu danu voikovati s temi svetniki
 inu nee premoči. Inu ni ie bila da-
 na oblast čez vse žlahte inu folke
 inu iezike inu ayde ^[8]inu no bodo
 molili vsi ty, kir na zemli prebiva-
 io, katerih imena neso zapissana v
 tih živih buqvah tiga Iagneta, kir
 ie ubyenu od začetka tiga svita.
^[9]Aku gdu ima vušesa, ta poslušai,
^[10]kateri v to iečo pela, ta gre v to
 iečo, kateri mory s teim mečom,
 ta mora s teim mečom umorien
 biti. Tukai ie tu volnu terp-
 lene

lene inu vera tih svetnikov.

^[11]Inu iest sem vidil eno drugo beštio, gori gredoč od te zemle inu ie imela dva roga, glih koker tu ia-gne inu ie govorila koker ta drak.

C.
Ta druga beštia, ta papež bo žnega malikovanem dosti ludi zepelal.

^[12]Inu ona ie izkazala pred nim vso muč te perve beštie inu della, de ta zemla inu ty, kir na ni prebivaio, molio to pervo beštio, kateri ie ta smertna rana bila ozdravlena. ^[13]Inu ona dela velika čudessa, taku de ona sturi, de ta ogen iz nebes gre vpryčo tih ludi. ^[14]Inu ona zepelava te, kir na zemli prebivaio, zavolo tih caihnov, kir so ni bili dani, de ima sturiti pred to beštio inu pravi tim, kir na zemli prebivaio, de imaio ti bešty, katera ie to rano od meča imeila, inu ie oživila, en pild sturiti.

^[15]Inu ni ie bilu danu, de ie timu pildu te beštie ta duh dala, de ta pild te beštie ie govuril inu de sturi, de vsi ty, kir ne bodo ta pild te

D.
Anticrišta morao vsi moliti inu slu-

Bb 4 beštie

šati oli
umreiti.

beštie molili, bodo ubyeni, ^[16]inu de sturi, de vsi mali inu veliki, bogati inu bozi, slobotni inu služabniki vzamo enu znamine v nih destno roko oli na nih čelu. ^[17]Inu de nisče ne more kupiti oli prodati, samuč ta, kateri ima tu znamine oli tu ime te beštie oli tu štivene nega imena. ^[18]Le-tukai ie ta modrost, kateri ima to zastopnost, ta štei tu štivene te beštie. Zakai onu ie enu štivene eniga človeika inu nega štivene ie šeststu šest inu šedeset.

Drak, ta
Zludi, daie
tei zvirini,
tim anti-
crištom
suo oblast
inu muč.

A. V le-tim capituli, pravio stari vučeniiki, ie četveru prerokovane od tiga Zludia, kateriga tu S. pismu h tim kačom, drakom, lintvornom, pardom, levom, medvedom, groznim, strašnim, zobatim, glavatim beštio inu divym zvirinom perglihuie, de on skuži te perve inu pusledne rimske neverne cessarie inu krale inu raven nih skuži te nega anticrište, Mahometa, Turke, papeže, farie

fariae inu menihe v tim kersčanstvi veliko škodo bo sturil, ta vegši deil vseh žlaht ludi zepelaval. Inu le-tu prerokovane se gliha s teim Danielem prerokom, 7. cap.,³⁶² od te četerte zobate beštie, katera ie tu Rimsku cessarstvu pomenila, zakai ty neverni aydovski cessary inu krali so povsod te verne lovili, preganeli inu morili, glib taku za nimi ty Turki, cessary inu papeži. Inu še zdai ty papežovi kralli inu vyudi te prave vere ludi sovražio inu nemilostivu moree, zatu tu S. pismu take tyranne h takim grozovitim beštio, kir tako oblast čez te verne od Zludia skuzi tu Božye perpusčene do eniga čassa imaio (zakai Bug hoče suo cerkov na tim sveitu pod cryžom imeiti), pergluie. Inu taki tyranni inu papežniki Boga inu nega Synu šentuio, kir nega bessedo nazai stavo, nega postave inu službe prestavlo, s teim se čez Buga vzdiguio, koker vsi anticrišti deio, od tiga tudi s. Paul, 2. Thes. 2,³⁶³ piše. Inu kir pravi, de ie vidil,

Bb 5 de

362| Dan 7,7.

363| 2 Tes 2,3–4.

de tei zvirini ie ta ena nee glava bila do smerti ranena inu ta nee rana ie bila spet ozdravlena, pomeni, de tu Rimsku cessarstvu ima biti od Mahometa, Turkov inu od papeža rezdianu inu zatrenu, koker tu zdai vidimo, oli ta beštia, Zludieva zvyrina, ta anticrišt ž nega malikovanem, s falš vero inu s krivimi Božimi službami skuži papeže, Turke, farye inu menihe ie spet ozdravlena, deleč tar široku po vsim sveitu, koker ty pervi aydovski cessary, regira. Inu kir pravi, de za to beštio ie po vsej zemli bilu enu veliku začudene inu so tiga draka molili, se ga bali inu za močniga deržali, tu ie, ta Zludi bo tiga anticrišta v tih papežih, faryh, menihih inu Turkih taku velikiga oblastniga sturil, de tudi ty preprosti, nezastopni kersčeniki bodo tiga draka, Zludia v tih falš malikovskih Božyh službah tih imenovanih anticristovih hlapcih molili, čestili, bali inu po nega voli diali, od tiga stariga kersčanstva zavolo

voló, kir ie vselei maihinu inu pod cryžom, stopili inu to pravo vero zatajli.

B. Zle-teim videnem oli prikazni Bug očitu timu kersčanstvu prerokuie inu rezodeva, kai ta anticrišt, drakov inu Zludieu hlapez, v tih pervih aydovskih rimskih cessaryh, kralih, vyudih inu v papežih zuper Boga inu te prave verne bo začenal inu dokonat; tukai ie potreba zavolo tih preprostih, de se spet zastopnu inu obilnu povei inu izloši, kai inu du so ty anticristi; »anti« ie ena gerška besse-da, tei mi pravimo zuber, koker so vsi kecary, sadašni Iudi inu Turki, kir ne hote inu ne veruio, de bi Cristus pravi Božy Syn inu večni Bug bil, z Bugom ene moči, oblasti inu česti, ga le za eniga preroka imaió inu derže. Papeži, šcoffi, fary inu menihi inu vsi, kir z nimi derže, veruio z nami red, de Cristus ie večni Bug inu stvarnik inu de ie v tim čassu tu človeistvu k sebi pervzel, oli oni ne dopuste inu ne veruio, de on sam vse te, kir v nega prov veruio, poku-

Du, kai so ty anticristi, nih di-ane, se tu-kai dolgu, zastopnu piše.

396 *Režodivene s. Ianža.*

*ro deio, ie ž nega martro z Bugom spravil, od pekla odrešil, nim zaslužil inu dobil tu večnu vesselie v nebessih, temuč hote, de te nih človeiske postave, zapuvidi, kriva mašovane, malikovske, ličkake, norske, od nih zmišlene, nareiene Božye službe, nih odpustki za denarie, rumane, nepridnu praznovane, menihstvu, nunsku diane etc. tudi izveličaio; le-tu vse ie Cristusevimu, nega prerokov inu iogrov vuku cilu zuber, zakai Kristus pravi, de ie on sam ta risnica, ta pot v nebessa, on sam daie ta večni leben inu de le skuzi nega pridimo k nega Očetu. Ioh. 14.³⁶⁴ Inu s. Peter, Act. 10,³⁶⁵ pravi, de vsi preroki, iogri inu svetniki pričuo, de le skuzi nega ime, tu ie, zaslužene, dobimo odpusčane vseh naših grehov. Per tim so ty papeži ž nih fary inu menihi te Cristuseve zapuvidi, prepuvidi, postave preobernili, zaverqli inu nazai postavili, koker to nega s. večerio, per kateri ie Kristus zapovedal ieisti tu nega tellu inu pyti to nega kry. Pa-
peži*

364| Jn 14,6.
365| Apd 10,43.

peži so to kry proč diali inu prepovedali tim gmani ludem. Cristus pravi, de obe-na zdrava spiža, s to hvalo inu z masso vzeta, človeka ne omadežuie, Math. 15, 1. Thi. 4, Col. 2, Tit 1,³⁶⁶ papeži pag so prepovedali v petik, v soboto, v posti messu, iaica, maslu iesti; Cristus ie zapovedal na samiga Boga klicati, Očanaš, te Davidove psalme moliti, papeži zapoviduio klicati na vse žlaht svetnike za vse žlaht duhovske inu telesne nadluge, Avo Mario, Salve Regina, Marie, mater gratiae inu tim glih miniske molitve moliti inu te, kir tacih nih malikovskih molitov ne hote moliti, na svetnike klicati, te iste oni žgo inu obešao. Cristus ie dopustil vsem možem poročene žene inu ženom možye imeiti, Math. 19, 1. Cor. 7,³⁶⁷ papeži so pag vsem fariem, menihom inu nunom zakon prepovedali. Curbaryo pag nim dopusčao inu ty pusedni papeži so se čez Buga vzdignili, nih človeske malikovske postave, krive službe čez Cristuseve postavili koker ty

366|Mt 15,11;
1 Tim 4,3-4;
Kol 2,16;
Tit 1,15.

367|Mt 19,3-9;
1 Kor 7,2-15.

368| Dan 7,8;
2 Tes 2,3–4;
1 Tim 4,1–3;
2 Pt 2,1.

ty župerniki Božy inu nega Synu, koker Daniel 7, 11 inu s. Paul, 2. Thes. 2, 1. Thi. 4, s. Peter, 2. Pet. 2, ³⁶⁸ so prerokovali. Žakai oni od sebe derže inu pišeio, de mogo Božye postave po nih voli postaviti, preobniti, tim angelom inu žludiem, cessariem inu kralom, vsem cardinalom, šcoffom, fariem, menihom inu nunom, ia, vsem ludem na sveitu zapovedati, nee ferdamnati inu izveličati, svetnike sturiti, vsakiga od nega oblasti odstavitoli k ni perstaviti. Zatu cessary, krali, vyudi inu vsi žlaht ludi morajo te papeže za Buga moliti, nih noge klečoč kušovati, od nih nebessa kupovati. Inu papeži v nih pravdah očitu pišeio, naisi en papež dosti duš sebo v pekal zapela, taku ga zatu nisče neima svariti. Žakai on ima oblast vse ludi svariti, ampag nega nisče etc. ³⁶⁹ Du hoče nih vso žlaht lotryo, offart, golufio prešteiti inu vkupe žraitati. Obtū ty preroki, Cristus inu iogri take papeže, Turke inu vse žlaht kecarie,

369| *Decretum Gratiani*, I, distinkcija 40,6: Si Papa.

carie, anticrište, tiga draka inu strašne kače, tu ie, tiga rogatiga Zludia hlapce, h tim grozovitim beštio inu zvirinom perglibuie, zakai taki Boga inu nega Synu, to Božyo utto, tu ie, to pravo staro cerkov, te prave svetnike na zemli inu na nebi šentuio, za kecarie šacaio, moree, love inu pregano. Oli tu ne bo vselei terpelu; tim anticrištom, papežom, Turkom so eni mesci, tu ie, en čas, dopusčen, nih tyrannia, lotria, syla inu golufia bode skuzi to čisto, očito, zastopno pridigo tiga s. evangelia rezodivena, zašpotovana, zaveršana inu zatrena, koker zdai, per našim času, hvala Bogu, se gody, de vsi žlaht Božy zastopni ludie Turke inu papeže za te anticrište so spoznali, imai inu derže, iz ž nega postav, zapuvidi, službe inu offeri očitu špot delaio. Inu kir tukai s. Ianž pravi, de to beštio vsi ty, kir na zemli prebivaio, katerih imena neso v tih živih buqvah tiga Iagneta zapissana, bodo molili, tu se ie vže zgudilu
skuzi

skuzi papeže inu Mahometa, zakai ta Mahomet tim Turkom, papeži tim kersčenikom so take hynavske Božye službe naprei zapissali, de vsi žlaht ludie, kir se neso tiga s. evangelia, S. pisma inu catehisma deržali inu prov zastopili, so menili, tih papežov inu Turkov vera ie prov, nih Božye službe Bogu dopado. Zakai ty papeži so ž nih hinavskimi offertnimi mnogeterimi čudnimi Božymi službami, ordni, menihi, nunami inu nerveč s teim krivim malikovskim mašovanem, per katerim se tu iudovsku farsku oblačilu od zlata, srebra, žameta inu vseh žlaht žid, veliku sveič, zgonene, orglane, petye, crižovane, poklečovane, kropilu, kadilu, altarie, pozlačene pilde, table, male, velike cerqve, žegnovane nucali, s teim so ty preprosti,³⁷¹ nevučene inu nezastopne v tim S. pismu boge ludi od prave izveličanske Božye vere na nih anticristovo, zľadievo, malikovsko perpravili. Poprei, preden ie doctor Martin Luter

370|Papežove.

Papeže³⁷⁰
Božye
službe se
tim ludem
lipse inu
dobre
zdee, s te-
mi so ta
vegši deil
kersčeni-
kov zepe-
lali.

371|Preproste.

Luter začel to staro vero pridigati, ta s. evangelium inu ta celi catehismus prov izlagati, so vsi ludie, mali tar veliki, duhovski tar deželski, papeža za pul Boga, šcoffe,³⁷² farie, menihe inu nune za velike svetnike deržali inu mi vsi smo menili, de oni ž nih službami, ordni, molitvami nas izveličaio inu vse dobru od Buga dobee, zuseb te bossee menihe smo za brumne, svete ludi imeili. Ampag vže per tei nebeški luči tiga s. evangelia smo mi nee spoznali, de so vsi taki ty pravi hlapci tiga draka inu nega anticrišta, inu tu se zdai vidi nekar le samuč v nih malikovskih Božyh službah inu na nih nečistim, curbarskim, pyanim, offertnim lebnu, temuč veliku več inu očitiše v nih nydu, sovrastvu timu s. evangeliu inu kir taku povsod te prave evangeliske brumne ludi nemilostivu moree; kar ie spet ta stara prava vera na dan skuzi Luteria inu druge brumne vučene ludi gori prišla, od tiga časa, v tih pet inu šest-

Cc deset

372|šcoffe.

desset leit, so veliku tavžent kersčenikov umurili, utopili, sežgali inu obsessili. Zuseb pred tryemi leiti na s. Ierneia dan v tim Franskim kralovstvi se ie ta drak inu ta beštia v tih anticristih, papežih, cardinalih, šcoffih inu kralih očitu režodil inu dal na znane.³⁷³ Glih taku Mahomet inu Turki, nih fary inu menihi imaiio izvuna lipe videče, andohtlive Božye službe, oni vsag dan petkrat molio, viutro, obpuldan, ob večernici, kadar sonce zahaie inu po večery, kadar leč gredo, pred nih molenem se umiyo, so bossy, na tleh leže, nih praznike inu poste ostru derže, eden drugiga h brumi opominaio, velike špitale, studence za ptuie popotne ludi v meistih inu per cestah delaiio, velike almožne daio, gostu rumaiio, gdi nih prerok Mahomet leži pocopan, nigdar vina ne pyo, se ne obžro, na malim žive.³⁷⁴ Nih menihi veliku posteneši, treživiši inu čistiši koker papežovi se derže inu caihne delaiio; ty Turki, kar eden drugimu oblubu, kupi, proda,

373| Prvi slovenski odziv na šentjernejsko noč 24. avgusta 1572, ki se je nadaljevala v poboj številnih hugenotov (historiografija stavi najvišje število umrlih v tem verskem poboj na 30000). Komentirana pasaža daje tudi oporno točko (*terminus ante quem*) za datacijo nastanka pretežnega dela *Tega posledniga deila tiga Noviga testamenta*. Trubar svojega prevoda ni končal pred poletjem 1575.

Turske falš Božye službe tudi dosti ludi v ti veri oslipe.

374| Prvi zapis, ki v slovenskem jeziku omenja izvajanje namaza ali salata, muslimanske obredne molitve; enako prvi zapis v slovenskem jeziku, kjer je eksplicitno omenjen hadž v Meko.

proda, obdelži,³⁷⁵ tu zveistu prez pisma inu pečatov risničnu deržee. Nih žene doma, na potu, v cerqvi ta obrazz se ne puste viditi, se zakryo s pečo,³⁷⁶ v cerqvi imαιο nih stan zuseb od mož, ne gredo na plac prodaiat oli kupovat. Vsi Turki nih cessariu veliko čast, zvesčino, lubezan inu pokorsčino povsod izkažo, kadar nim na vuisko reče, so vesseli nih vero terditi, gredo na boy, koker de bi šli na ohzait etc. S teim oni dosti preprostih kersčenikov na nih anticrištovo vero preoberno, kir vidio, de Turkom po sreči gre,³⁷⁷ kersčenike premagaio, obtu menio, turska vera ie tudi prov, zatu s. Ianž tukai pravi, de vsi, kir na zemli prebivaio, tu ie, pozemliski messeni ludie, kir neimaio S. Duha, neso druguč royeni, molio to bethtio,³⁷⁸ tiga anticrišta, papeža inu Turka. Inu kir tukai inu odspreda s. Ianž inu čestu Cristus v nega evangeliu pravita »Du ima vušesa, ta poslušai«, s temi besedami hočta, de na nyu pridige inu prerokovane

Cc 2 imαιο

Turške žene so sromotlive.

Turška velika pokorsčina pruti nih cessariu.

375|Obderži.

376|Prvi slovenski opis muslimanske navade ženskega pokrivanja z ruto (peča je najstarejše znano slovensko žensko pokrivalo v obliki rute, prvič omenjena pri zgodovinarju Francescu di Toppu, 1334), ki onstran razumnega dvoma izključuje misel o pokrivanju celotnega telesa (burka ipd.). Srednjeevropski avtorji so upodabljali z ruto pokrite in v celoti odkrite ženske; za topogledno likovno informacijo glej delo Melchiorja Lorck *Wolgerissene und geschnittene Figuren in Kupffer und Holz*. Gre za edinstven likovni vir, ki prikazuje bitje in žitje Osmanskega imperija, in sicer tako, kot ga je Lorck videl v letih 1555 do 1559, ko je bil prideljen diplomatski posadki Ferdinanda I. pri Visoki porti v Carigradu. Takrat so nastale risbe za lesoreze, ki jih je avtor izdeloval od leta 1570 naprej. Tako je v naslednjih letih nastalo 128 lesorezov, kot jih v Lorckovi knjigi »turških podob« poznamo danes. Glej <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b2000133k>. Slovenska objava v: Jonatan Vinkler, *Uporniki, »hudi farji« in Hudičevi soldatje*, Ljubljana 2011, <http://www.pei.si/ISBN/978-961-270-095-9/index.html>.

377|Vprašanje »Alahovih kristjanov«, ki ga tukaj izpostavlja Trubar, zadeva zgodovino migracij na ozemlje Visoke porte ter vzroke zanje in za spreobrnitve v islam. Natančnejše ocene doslej ni bilo mogoče podati, ker ne obstaja velika sinteza, ki bi primerjalno »utežila« dognanja tako evropske kot osmanske zgodovine v zvezi s tem vprašanjem. Mogoče pa je reči, da so bili primarni vzroki za prostovoljne migracije kristjanov v Osmansko cesarstvo in spreobrnitve v islam naslednji: 1) vojne med krščanskimi deželami in Visoko porto, 2) delovanje Osmanov v deželah, ki so jih nameravali zasesti (propaganda, napadanje ključnih plemiških družin), 3) predvsem pa ekonomski razlogi oz. boljše možnosti za preživetje pod Osmani kot pod krščanskimi vladarji. Osmanski podložniki so imeli namreč v 15. in 16. stoletju občutno manj obveznosti do svojih fevdalnih gospodov in do države, kot je to ponavadi veljalo za tretji stan na krščanski strani, zato so npr. z beneškega ozemlja številni kmetje prebegnili na področja pod osmansko upravo. Topogledno so se npr. kranjski deželni stanovci večkrat pritoževali nad kmeti, ki da pravijo, kako bi jim bilo bolje pod Turki, kjer je mir in se ne plačuje toliko davkov. Eden od razlogov za prestop v islam je bila tudi možnost vojaškega in družbenega vzpona v osmanski hierarhiji (mameluki). Temeljno slovensko delo o zadevnem vprašanju, na podlagi katerega je napisan tudi pričujoči komentar, je: Klemen Pust, *Vpliv vojaških spopadov med Beneško republiko in Osmanskim cesarstvom na migracije na območju zgornjega Jadrana v 16. stoletju*, doktorska disertacija, Koper 2009, 347–431. V evropskem merilu je eno ključnih del knjiga Bartolome Bennassar in Lucile Bennasar, *Le Chrétiens d'Allah. L'histoire extraordinaire des renégats XVIe-XVIIe siècles*, Paris 2001.

378|Beštio.

404 *Režodivene s. Ianža.*

Tim anticrištovim se bo nih dellu povračalu.

379| 1 Mz 9,5–6;
Iz 33,1;
Mt 26,24.53;
2 Tes 1,6;
Jud 1,14–15.

imaio vsi ludie dobru merkati, prov zastopiti, k sercu vzeti, nim terdnu verovati, zakai kar govorita oli prerokuieta, se bo gvišnu godilu. Inu kir pravi »kateri v iečo pela, gre v to iečo etc.« S teim te verne trošta, kir od anticrištov veliku terpe, inu nim Bug, koker Cristus, Gen. 9, Esa. 33, Math. 26, 2. Thes. 1, Iude 1,³⁷⁹ prerokuie inu pryti, de koker ty anticrištovi hlapci tim vernim deio, taku se bode nim spet nazai povernilu, bodo vekoma v pekli v ieči inu s to večno smertio umoriene. Oli ty verni moraiio per tim poprei veliku terpeti inu močni, terdni v ti veri do konca ostati.

Papežovu kraljevstvu, huda hinarvska beštia krivu S. pismu izlaga.

C. Le-ta druga beštia, kir iz te zemle, inu nekar koker ta perva, iz muria, gori gre inu kir dva roga koker enu iagne ima, oli govori koker drak, velike caihne dela etc. Gvišnu pomeni to cello papežovo oblast. Zakai papeži se za iagneta pišeio, de so hlapci vseh Božyh hlapcev, oli lažeio, govore koker ta drak, tu ie, koker ta Zludi. Oni tu pismu koker hudič,

hudič, kadar ie Cristusa v pusčavi izkušal, krivu izlagajo, kir pravio, de Cristus ie le nim te ključe od nebes dal inu te papeže čez vse druge šcoffe inu čez cessarie postavil zavolo, kir ie Cristus s. Petru trykrat dial: »Passi muie ovce,« Ioh. 21.³⁸⁰ Inu kir ie s. Peter dial v tim vertu: »Pole, dva meča sta tukai,«³⁸¹ de le oni imajo obba meča,³⁸² duhovski inu deželski, imajo oblast čez cessarie, krale, šcoffe postaviti, prestaviti, poterditi inu odvreči. Oli per tim Cristuseve zapuvidi inu postave rezdi-raio, prestavlo inu doli tareio, te, kir ne grešio, koker zakonike, fardamnuio, te grešnike, koker so ty curbary, za svetnike derže, koker smo od tiga odspreda zadosti spričali. Ty papeži ž nega fary inu menihi so tudi dosti skuzi Zludia inu nega hlapce fals cahnov sturili, rumane h tim pildom naredili, vice zmislili, s teim so skorai vse kersčanstvu zepelali, de so to beštio, te papeže molili, nee čez Buga čestili, nih panna več koker Boga bali inu
Cc 3 nim

380| Jn 21,15–17.

381| Lk 22,38.

382| Prva slovenska omemba cerkvenopolitične teorije dveh mečev. Za temeljito pojasnitev glej: Tomaž Jurca, *Dva meča: novo razmerje moči med Cerkvijo in državo*, Ljubljana 2010, 75–96.

nim služili, od nih odpustkov več koker od Cristuseviga zaslužena deržali.

Anticri-
štovi to
suo vero s
falš caihni
inu z me-
čom terdio
inu branio.

D. Tukai prerokuie, de ty papeži bodo veliki cuperniki, koker te cronike od nih tudi pričuo; ty bodo sturili, de ty lissen i pildi Divice Marie inu drugih svetnikov bodo govurili, selžili se, prestavlali inu caihne delali, inu kateri ne bodo v ne verovali, bodo umorien; tu se ie vse zgudilu v dostih meistih skuzi pomuč inu hudo kunšt tih fariev, menihov inu starih cuperskih bab. Inu obba anticrišta, Turki inu papeži, nih krivo vero le z mečom inu z morienem terdio inu branio, zakai S. pismom ne moreio. Inu tukai moremo tudi zastopiti, de ty fary, menihi, doctary, velike šule, cessary inu krali bodo te papeže s falš pismom inu caihni, s krivimi pridigami zagovariali, terdili inu branili, tu se ie vže zgudilu inu se gody, zakai vsi cardinali, šcoffi, fary, menihi, doctary, velike šule, cessary inu krali morαιο papežovu znamine, plate na gla-

vi

vi imeiti, nega službe obderžati, z desno roko perseči timu anticrištu, tim papežom, de hote te papeže zo vso močio zago-variati inu braniti, inu kateri tiga ne dei, ta isti ne smei kupiti ne prodati, tu ie, nigdir nei suiga života žiher. Per tim, kir pravi »Le-tukai ie ta modrost, kateri ima to zastopnost, ta štei etc.« S teim vse ludi opomina, de gledaio zveistu na anticrišta, kir bo eniga človeka starost imel, tu ie, on bo en človik, nekar večni Bug, on inu nega kralovstvu, naisi ie veliku, široku, oblastnu, se rezyde, konec vzame, aku glih 666 leit bo terpelu, oli vsai bo skuži prave pridige tiga s. evangelia inu pisma rezodivenu, zatrenu inu na sodni dan pogublenu.

TA XIII. CAP.

Tu Iagne Cristus stoy na gorri Sion suiemi svetniki. Ta en angel oznauie ta evangeli, ta drugi prerokuie, de Babilon, anticrištovu

Cc 4 kralov-

*kralevstvu, bo zatrenu, ta tretý opo-
mina se varovati pred to beštio inu
pravi, de ty, kir v ti veri v Cristusa
umerio, so zveličani. Za teim Cristus
pošle sui serp na zemlo žeti inu grozdu-
vie tergati.*

A.
Naisi an-
ticrišt ž
nega be-
štio dyvia,
taku vini
Cristus s
temi suie-
mi ostane
inu ga
premore.

INu iest sem vidil inu pole, enu
Iagne ie stalu na tei gorri Syon
inu ž nim stu štiri inu štiridesset
tissuč, ty so imeili tu ime nega
Očeta na nih čeleh zapissanu.

^[2]Inu sem slišal eno štymo iz ne-
bes, koker eno štymo ene velike
vode inu koker eno štymo eniga
velikiga garmena inu sem slišal
eno štymo, koker tih, kir na arffe
byo, kir arffaio na nih arffah, ^[3]inu
so peili koker eno novo peisen
pred teim stolom inu pred štirimi
zvirinami inu stariši inu nisče se
nei mogel te peisni navučiti, sa-
muč ty stu štiri inu štiridesseti
tissuč, kir so kupleni od te zem-
le.

le. ^[4]Le-ty so, kir se neiso s temi ženami omadežili, zakai oni so dečle inu gredo za teim Iagnetom, kamer onu gre. Le-ty so odkupleni od tih ludi h tim pervičnim Bogu inu timu Iagnetu ^[5]inu v nih vustih se nei obena goluffia znešla, zakai oni so prez dolga pred teim stolom Božym.

^[6]Inu iest sem vidil potle eniga drugiga angela, letočiga po sredi tih nebes, ta ie imel en večni evangelium, de ga ima pridigovati tim, kir na zemli prebivaio, inu vsem aydom inu žlahtom inu iezikom inu folkom. ^[7]Inu ie dial z veliko štymo: »Buite se Boga inu daite nemu to čast, zakai ta ura nega pravde ie prišla, inu molite tiga, kir ie sturil zemlo inu nebu, tu morie inu te vodene studence.« ^[8]Inu en drugi angel ie za nim šal inu ie dial: »Doli ie pala, doli ie pala ta Babilonia, tu veliku meistu, zakai

B.
Vsi pravi pridigary pred sodnim dnem bodo pokuro inu vero pridigali, anticrišta rezodevali, vse ludi zveistu opominali, de se pred papežovo vero, aku ne hote v pekalo priti, varuio, tu se

Cc 5 ona

zdai gody.
Ier. 51.

ona ie s teim vinom tiga serda te
nee curbarye napaiala vse ayde.«

^[9]Inu za nima gre ta trety angel, ta
ie dial z veliko štymo: »Aku gdu
bode to beštio inu nee pild molil
inu vzame nee znamene na suie
čellu oli v suie roke, ^[10]ta isti bode
pyl od tiga vina tiga Božyga serda,
kateru ie nalitu inu čistu v tim ke-
lihu nega serda, inu bode martran
s teim ognem inu žveplom pred
temi svetemi angeli inu pred teim
Iagnetom. ^[11]Inu ta dim od nih ter-
plena bo gori šal od vekoma do
vekoma inu oni, kir so to beštio
inu nee pild molili inu kateri ie tu
znamine nee imena vzal, ty isti ne
bodo pokoia podnevi inu ponoči
imeili.

C.
Anticri-
štovi nig-
dar te ver-
ne z
mahom ne
puste, ob-
tu

^[12]Le-tukai ie tu volnu terplene tih
svetnikov, le-tukai so ty, kir ohra-
nio te zapuvidi Božye inu to vero
od Jezusa.« ^[13]Inu iest sem slišal eno
štymo iz nebes, rekoč k meni:
»Zapiši,

»Zapiši, izveličani so ty mertvi, kir odsehmal naprei zavolo tiga Gospudi umerio. Inu, ia, pravi ta Duh, de počivaio od nih truda inu nih della puido za nimi.«

morao
volni nih
sylo pre-
terpeti.

^[14]Inu iest sem vidil inu pole, en beil oblak inu na tim oblaku ie eden sidil, podoben timu Synuvi tiga človeka, ta ie imel na glavi eno zlato crono inu v nega roki en oster serp. ^[15]Inu en drugi angel gre vunkai iz tiga templa, ta ie vpil z veliko štymo h timu, kir ie na tim oblaku sidel: »Pusti doli tui serp inu žeini, zakai ta ura ie prišla, de žaneš, zakai ta žetev te zemle ie suha.« ^[16]Inu ta, kir ie na tim oblaku sidel, pusti doli sui serp na to zemlo inu ta zemla ie bila požeta. ^[17]Inu en drugi angel gre vunkai iz tiga templa, kir ie v nebesih, ta isti ie tudi imel en oster serp. ^[18]Inu en drugi angel gre vunkai od altarie, ta ie imel oblast čez oge[n] inu ie vpyl

D.
Prerokuie
od konca
inu od so-
dniga dne
inu večni-
ga terple-
na tih an-
ticrištovih.

412 *Režodivene s. Ianža.*

vpyl z veliko štimo h timu, kir ie imel ta oster serp, rekoč: »Pusti doli tui oster serp inu reži doli grozduvie na zemli, zakai tu grozdie ie zrelu,«^[19] inu ta angel doli pusti sui oster serp na zemlo inu reže doli ta vinograd te zemle inu ga ie utrgal v to veliko prešo tiga Božyga serda.^[20] Inu ta preša ie bila prešana izvuna tiga meista inu iz te preše ie tekla kry noter do vusd tih konev čez tyssuč šestu laških myl.³⁸³

383| Italijanska milja je bila kot merska enota naslednica antične rimske milje (mille passus); običajno je merila 1486 metrov, toda po posameznih italijanskih krajih je imela enota lahko tudi druge vrednosti, npr. pri beneški (1507 m), torinski (1296 m), bolonjski (1646,6 m) in toskanski (1527,2 m) milji.

Cerkov Božya na sveitu, v kateri so prave vere, brumni, sveti inu pokorni, kir gredo inu ostano per Cristusu, bodo pod anticrištom,

*A. Od tryeh riči le-ta capitul pravi, nerpoprei od Cristuseve moči inu oblasti, de bode vekoma kraloval, de ta nega cerkov vselei bo inu ostane, naisi ty dvei bešty, Turk inu papež, tu ie, ta anticrišt, ta vegši deil ludi bo pod sebo imel. Potle pravi, de ta pridiga s. evangelia bo spet ponovljena inu ta anticrišt bo režodiven. H tretymu: govori od so-dniga dne, na tiga ty verni z vessel-
iem*

iem čakaio, ampag tim nevernim hudu
tedai puidē, s teim s. Ianž tu kersčan-
stovu lipu trošta, de pod anticristom ne
cagaio, inu ty verni veido, de nekar vsi
od Buga inu od prave vere ne pado, ko-
ker ie nekadai Elias tudi menil, 3. Reg.
19. Rom. II.³⁸⁴ V tim pervim deilu tiga
cepitula³⁸⁵ pravi, naisi ta anticrist skuzi
Turke inu papeže dyuia, bo zloban,
oblasten, ta vegši deil ludi pod suio
oblastio imel, te verne premagal inu
moril, taku ništer mane bo Cristus tudi
na zemli v ti sui cerqvi te suie ludi imel,
kir bodo ž nim deržali, očytu ga spozna-
li, čestili inu hvalili. Tu Iagne ie Cri-
stus, Syon ie ta cerkov, gmaina inu
družina Božya, ty 144. tyssuč so vsi
verni pravi kersčeniki prez čisla, kir oč-
tu koker tu čellu z iezikom, z lebnom inu
zo vsem dianem se izkažo, de so ty pravi
Božy otroci. Inu vernim ie ta pridiga
s. evangelia enu vesselu petie, tim ne-
vernim pag ie enu strašnu garmene inu
velika povudna, koker s. Paul, 2. Cor. 2,
pravi,

Turki inu
papeži ču-
dnu oba-
rovani inu
ohraneni.

384| 1 Kr 19,10;
Rim 11,2-4.

385| Capitula.

414 *Rezodivene s. Ianža.*

pravi, de »ta evangeli ie enim en duh h timu večnimu lebnu, tim enim pag ta duh h ti smerti«. ³⁸⁶ Inu ty verni bodo peili pred sodnim dnem eno novo peisen, koker se zdai gody, de vseh žlaht iezikih se pridiguie inu poye ta čisti evangelium, vsi štuki te izveličanske vere; tiga ty neverniki, papežniki ne hote terpeti inu ne mogo prov zastopiti, zakai nih serce ie okornu, terdu inu oslipleno. Inu ty neverni, kir neso kupleni od te zemle, tu ie, kir neso izvoleni inu odločeni od tiga svita, S. Duhum obdileni, druguč skuzi to bessedo Božyo royeni, preoberneni na to pravo vero, ty ne mogo inu ne hote obene pridige tiga s. evangelia oli catehisma zaslišati inu zastopiti. Te dečle, kir za teim Iagnetom, tu ie, za Cristusom, gredo inu kir so kupleni od ludi inu neso golufi ne lažniki, so vsi pravi verni, pokurni kersčeniki, zakai oni so skuzi to kry Jezusevo, na cryžu prelita, ³⁸⁷ očisčeni, oprani, posvičeni, I. Cor. 6. I. Ioh. I. ³⁸⁸ Inu oni nih tellu, nih život

386| 2 Kor 2,15–16.

387| Prelito.

388| 1 Kor 6,11;
1 Jn 1,7.

život koker to cerkov S. Duha čisto der-
že, 1. Thes. 4.³⁸⁹ Zakon ie čist, svet, po-
šten stan, koker s. Paul pryčúie, de te
zakonice v ti svetusti stoye, 1. Thi. 2.³⁹⁰
Inu Heb. 13 pravi: »Tih zakonikov po-
stela ie prez madeža.«³⁹¹ Obtú on pravi,
2. Cor. 11,³⁹² de on te kersčenike koker či-
ste divice Cristusu h timu zakonu daie.
Inu taki pravi kersčeniki gredo za teim
Iagnetom, Cristusa v tim zlei inu v do-
brim, z iezikom inu s poštenim lebnom
očitu spoznaio. Zakai oni so od zemle
inu ludi, od sveita odkupleni, tu ie, od
Buga izvoleni, skuzi tu Cristusevu za-
služene na cryžu odrešeni od hudiča, pe-
kla inu od vsiga zlega, odločeni inu po-
stavleni v nebessa pred ta stoll Božy inu
Cristusev.

B. Le-ty try angeli pomenio vse zve-
iste, risnične pridigarie per tim čassu
tiga anticrišta inu pred sodnim dnem.
Zakai ty pridigary bodo čestu od pre-
rokov angeli imenovani. Ta prvi an-
gel inu pridigar ima ta večni evan-
ge-

Ta s.
eva[n]-
gelium,
perpuvid
od Jezusa,
ie večni
inu te ver-
ne h ti
večni dob-

389| 1 Tes 4,3–5.

390| 1 Tim 2,9–10.

391| Heb 13,4.

392| 2 Kor 11,2.

416 *Režodivene s. Ianža.*

ruti per-
pravi, zatu
pred sod-
nim
dne[m],
bode dosti
pridigariev
zubper
anticrišta
vstaielu.

*gelium, tu ie, ta s. evangelium ie od Bu-
ga v ti večnusti odločen inu v tim para-
dižu režodiven, potle ie od s. očakov inu
skuzi preroke oznanen, za nimi ga ie
Cristus sam, potle nega iogri inu se ie do-
sehmal inu naprei bo do sodniga dne pri-
dikal, zakai ta evangeli ie enu perpuvid
od Cristusa, Cristus pag ie vselei bil inu
bo, koker s. Paul, Heb. 13, pravi: »Jezus
Cristus ie včera inu danas«³⁹³ inu ta isti
ie tudi vekoma inu ta večni evangeli se
tudi tukai imenuie zavolo, kir daie tim
vernim tu večnu blagu v nebessih. Inu on
pridiguie vsem ludem to pokuro, to vero,
od klicane na Buga inu sodniga dne. Inu
kir vpye, tu ie, ta evangeli se ima glosnu,
očitu pridigati, nekar po krayh oli mol-
čeč, koker Cristus suim iogrom zapoveda,
kir pravi: »Kar iest vom v temi pra-
vim, poveite to vi podnevi, kar zdai
z vušessi slišite, tu pridiguie na stre-
hah,« Math. 10.³⁹⁴ Inu kir pravi:
»Buite se Boga inu ga čestite,« s teim
zapoveda, de šledni³⁹⁵ človik zo vso
ričio*

393|Heb 13,8.

394|Mt 10,27.

395|Sledi.

ričio ima le samimu Bogu, nekar malikom, tim anticrištom prov slušiti, de bo na sodni dan pred Bugom obstal inu izveliča[n]. Ta druga dva angela, kir gresta za teim pervim, pomenita, de pred sodnim dnem inu per čassu tiga anticrišta bodo eni pridigary za drugimi gori-vstaieli inu bodo s to pridigo inu s pi-smom tiga anticrišta rezodevali, doli tlačili, nega oblast inu tim ludem brani-li, de tiga anticrišta ne slušaiio, zakai kateri tiga anticrišta molio, k nega služ-bam hodio, se ga boye, od straha deio, kar on hoče, ty isti Božy serd nase vzamo, bodo vekoma notri v pekli goreli, grozo-vito marito terpeli. Ta Babilonia, veliku meistu, moremo zastopiti ta Rym, v ka-terim ta papež regira, gdi se velika lotria inu vse žlaht malikovane godi inu doper-naša, inu per tim moremo tudi zastopiti vse anticrištovu kralovstvu pod papežom inu pod Turkom, le-tu obuie kralov-stvu mora se rezyti, zatrenu biti inu rezdreti, ampag Cristusevu bode ostalu

Dd inu

396 John Wycliffe (1331–1384), angleški teolog, univerzitetni profesor in biblicist. M. Jan Hus in Martin Luther sta Wycliffea štela za predhodnika, »starega očeta« lastnega teološkega razmišljanja (zlasti o vprašanju Cerkve) ter se nanj eksplicitno tudi sklicevala, predvsem na njegov traktat *De Ecclesia* (Hus; prim. Jonatan Vinkler, Tekst in kontekst: *De Ecclesia* – fatalno besedilo M. Jana Husa in njegovo zgodovinsko »sbesedilo«, *Stati inu obstati* XI, št. 21–22 (2015), 12–40), oz. ga (Luther, ki se je naslanjal na Husovo recepcijo Wycliffea) za razliko od koncila v Konstanci, kjer so bili spisi angleškega teologa anatemizirani kot krivoverski, štela za povsem pravovernega krščanskega avtorja. Na trditev Johanna Maierja Ecka na leipziški disputaciji julija 1519: »Hinc inter damnatos et pestiferos errores Iohannis Wicleff damnatus est et ille: Non est de necessitate salutis credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias. Sic inter pestilentes Iohannis Hus errores ille quoque connumeratur: Petrus non est nec fuit caput Romane ecclesie sancte catholice,« je Luther reagiral z naslednjimi besedami: »Secundo et hoc certum est, inter articulos Iohannis Hus vel Bohemorum multos esse plane Christianissimos et Evangelicos ...«

397 Sežig M. Jana Husa (6. julij 1415) in Hieronima Praškega (30. maj 1416) pred koncilom v Konstanci.

Zveisti pridigary bodo od anticrištovih umori- eni, oli nim bo v nebessih vselei do- bru.

inu terpelu vekoma. Od te Babilonie obilno izłago naidete ozdolai, v tim 18. capituli.

C. Potehmal s. Ianž ie prerokoval, de h puslednimu čassu bo ta anticrišt, papež inu Turk ž nih krivo malikovsko vero inu ž nih fals, hinavskimi Božymi službami režodiven inu zatren skuzi prave pridigarie, koker skuzi Ivana Ussa, Bikleffa,³⁹⁶ obba Peama, kir sta pred pul drugu stu leit v Cošnici od papeža sežga- na,³⁹⁷ potle skuzi Luteria, za nimi skuzi dosti pridigariev po vseh deželah inu iezikih. Per tim inu za tem zdai pravi, de taki pridigary inu kersčeniki, kir se bodo anticrištu zuber stavili, bodo morali od nega veliku terpeti. Obt morai volnu preterpeti vse žlaht težke nadluge inu močni, terdni v ti veri do smerti ob- stati, Jezusa inu nega bessedo ne za- tayti. Natu on vse prave kersčenike, zuseb te pridigarie, kir zavolo prave ve- re umerio inu martrani bodo, silnu tro- šta, de taki so gvišnu izveličani, nim
bo

bo vekoma dobru, bodo v nebesih zavolo nih martre velik lon pryeli, koker od tiga tudi Cristus govori, Math. 5, 19.³⁹⁸ Papežniki le-te bessede v nih izpačenih mašah bero inu tihu žalostnu poyo, ž nimi hote, de so vice, spričati inu tim dušem iz vic pomagati, taku so ty boži papežniki oslipleni, zepalani, de obeniga praviga zastopa tiga S. pisma neimajo.

D. Zdai od sodniga dne z dveima perglihama, od žetve inu vinske tergatve, govori. S teim te verne trošta, de tedai od vsiga anticristoviga zlega bodo cillu odrešeni, inu tim anticristovim hlapcem inu služabnikom grozovitu priti, de bodo tlačeni s to prešo tiga Božyga serda, de nih kry, koker se v tih velikih voiskah inu boyh godi, bode iz te preše tekla konem do glave, tu ie, bodo vekoma v pekli groznu terpelj. Ta Syn tiga človeka ie Cristus, bug inu človik, ima zlato crono na glavi inu na tih oblakih sydi, tu ie, nemu ie dana popolnoma od nega Očeta vsa oblast, Dan. 7.³⁹⁹

Dd 2 Math.

398|Mt 5,10; 19,29.

Koku se na sodni dan s temi vernimi inu anticristovimi bo godilo.

399|Dan 7,13–14.

420 *Režodivene s. Ianža.*

400| Mt 28,18.

401| Mt 26,64;
Apd 1,9.

402| Mt 13,24–30;
25,31–46;
Jn 5,29;
2 Tes 1,6–7.

403| Mt 3,10–12;
13,24–30.

404| Mt 19,28;
1 Kor 6,2–3.

*Math. 28.*⁴⁰⁰ *V oblaku pride spet soditi ta žive inu te mertve, Math. 26. Act. 1.*⁴⁰¹ *Te verne bo požel inu vindimal h timu večnimu lebnu, te neverne pag v to prešo, tu ie, v ta pekal, koker sam Cristus zastopnu govori, Math. 13, 25; Ioh. 5; 2. Thes. 1.*⁴⁰² *S. Ianž Kerstnik inu Cristus, Math. 3, 13,*⁴⁰³ *imenuieta ta sodni dan eno žetov. Ta ostri serp pomeni to ostro pravično sodbo Cristusevo, pred katero se ne bo oben človik mogel izgovoriti oli ubežati. Inu h ti Cristusevi sodbi bodo vsi angeli, tu ie, pridigary inu verni perlužili inu prov dali, Math. 19, 1. Cor. 6.*⁴⁰⁴

TA XV. CAP.

Sedem angeli ž nih šcudelami, polne Božyga serda, kir so se imeile preliti čez te anticrištove. Ty verni, kir so to beštio premogli, hvallio s petiem Boga z veiliko čestio.
Inu

INu iest sem vidil en drugi zaihen na nebi, velik inu čuden: sedem angelov, ty so imeili te pusledne sedem štraifinge, zakai v nih ie dokonan ta serd Božy. ^[2]Inu iest sem vidil koker enu glaževu morie, s teim ognem zmešanu, inu te, kir so premogli to beštio inu ta nega pild inu tu nega znamine inu tu štivene nega imena, de so stali na tim glaževim moriei inu so imeili te arffe Božye ^[3]inu so peili to peissen Moizesovo, tiga Božyga hlapca, inu to peissen tiga Iagneta, rekoč: »Velika inu čudna so tuia della, Gospud, vsigamogoči Bug, pravični inu risnični so tui poti, ty kral tih svetnikov. ^[4]Du bi se tebe ne bal, Gospud[?] Inu bi tuie ime za veliku ne deržal[?] Zakai ti sam si svet, zakai vsi aydi prido inu bodo molili pred tebo, zakai tuie pravde so rezodivene.«

^[5]Inu potle sem vidil inu pole, ta
Dd 3 tem-

A.
Ty pridi-
gary bodo
tiga an-
ticrišta,
papeža,
Turka,
rezodeli
inu zaterli,
zatu Boga
zo vsemi
vernimi
hvalio.

B.
Te štra-

finge čez anticrišta inu nega služabnike se perpravleio.

tempel te utte tiga pričovana v tim nebessu se ie odperl ^[6]inu so vunkai šli iz tiga templa ty sedem angeli, kir so imeili te sedem štraifinge, ty so bili obličeni s čistim inu z belim platnom inu so bili opassani nih perssi z zlatimi pasmami ^[7]inu ena od tih štirih zvirin ie dala tim sedem angelom sedem bocalov od zlata, polne serda Božyga, kir ie živ od vekoma do vekoma. ^[8]Inu ta tempel ie ratal poln dima od tiga gospostva Božyga inu od nega moči inu nisče nei mogel v ta tempel puiti taku dolgu, de so te sedem štraifinge bile dopernessene.

Verni, kir neso tiga anticrišta na tim sveitu slušali, temuč stali zub-

A. V le-tim inu potle v tih šestih capitulih ie izlaga tih sprednih 5., 13., 14. capitulov. Tukai pravi, de ty stonoviti verni, kir tiga anticrišta v Turkih inu v papežih neso molili ne slušali, Boga hvallio inu opominaio vse stare h Božy hvallio inu

inu koker ie v tim sprednim capituli, vsem tim, kir so to beštio inu draka molili, slušali, prtil z Božym serdom, ta isti serd ie zdai tukai rezdelil na sedem peen oli štraifinge. Ty sedem angeli so vsi pravi pridigary, ty z nih preprosto nizko pridigo od Cristuseviga Bogastva to grozovito beštio, pred katero so se skorai vsi ludie poklanali, bali, slušali, molili inu čestili, koker ie v tim 13. capituli zapissanu, rezodevaio, doli tarro inu te beštie služabnikom oznanuio tu večnu terplene, tim stonovitim vernim inu marternikom tu večnu vesselie inu koku bodo Boga vselei hvalili. Inu kir pravi, de ty, kir se s teim anticrištom kregaio inu ga premagaio, stoye na enim glaževim moriei, s teim ognem zmešanim, pomeni, de na tim sveitu dosti vallov, vse žlaht matre inu nadluge od anticrištovih hlapcev moraiio preterpeti, koker od tiga ty verni govore inu tožio Bogu v tim 66. psalmi,⁴⁰⁵ kir le-taku pravio: »Ti Bug si pustil te ludi čez naše gla-

per, bodo v nebi veseli inu hvalili Boga.

Dd 4 ve

424 *Režodivene s. Ianža.*

*ve voziti inu smo v ta ogen inu v to vodo
pršli, oli ti si nas izpelal na hlad,« tu ie,
ti si tim tyrannom dopustil čez nas regi-
rati, de smo v veliki nadlugi, oli nee si
koncal,⁴⁰⁶ nas si pag od nih odrešil. Zatu
oni godo, poyo inu Bogu česte inu hvalio
koker so ty Iudi, kadar so tu Erdeče mo-
rie prešli inu ty Egiptary potopleni bili,
peili inu bobnali, Exod. 15.⁴⁰⁷ Inu opomi-
naio, de vsi ludie imαιο se bati Boga, tu
ie, nemu prov služiti inu ga čestiti, zakai
on sam ie vsigamoč, moder, dober, svet
gospud inu kral vseh vernih inu čez vse
riči.*

406|Končal.

407|2 Mz 15,1–18.

Ta prava
utta oli sk-
ryna, iz
katere ie
Bug h tim
Iudom v ti
pusčavi
govuril, ie
Cristus ž
nega
eva[n]-
geliom inu
iogri; ty
nom Boga
ž nega

*B. Ta tempel inu utta pomenio Cri-
stusa, kir sidi na destnici Božy, ie ž
Bugom, nega Očetom ene oblasti, moči
inu česti, inu koker per tei stari cerqvi,
tim Iudom inu Moizesu, ie Bug iz ut-
te inu templa odgovor daial inu pravil,
koku se imαιο ty ludi zo vso ričio der-
žati inu Bogu služiti, glih taku potle ie
Cristus sam na sveitu to čudno volo su-
iga Očeta inu celiga Bogastva, koku
inu*

inu skuzi kai mogo ty ludie izveličani biti, Bogu prov služiti, zo vso ričio se deržati, govuril, vučil inu vse riči, kir slišio h timu izveličanu, očitū pridigal inu to nega pridigo s čaihni⁴⁰⁸ spričal inu poterdil inu še zdai ž nega evangelium skuzi te suie angele, tu ie, zveiste pridigarie rezodeva; ty so z belim čistim gvantom obličeni inu zlatimi pasmi opassani, tu ie, oni imaiio to sveto čisto bessedo Božyo, se brumsku derže, risničnu vuče. To Božyo bessedo čestu David h timu sedem spusčenimu zlatu inu h tim zlahtnim⁴⁰⁹ kamenem inu h ti luči perglihuie. Inu Esaiias 52 inu s. Paul, Rom. 10,⁴¹⁰ pravita, de ty pridigary, kir nom ta Božy myr oznanuio, imaiio lipe noge. Ta ena od tih štirih zvirin, kir tim sedmim angelom ie dala sedem bocalov od zlata, polne Božyga serda etc. Pomeni, de ty pravi pridigary bodo le iz tih štirih evangelistov vučili, čistu, zastopnu, prez vse golufye, koker ie tu zlatu. Inu kir v nih skledeh, kernicah

Dd 5 oli

volo daio prov na znane, rezodevaio, premagaiio tiga anticrista ž nega křivim vukum.

408| Caihni.

409| Žlahtnim.

410| Iz 52,7; Rim 10,15.

oli v bocalih Božy serd imaiio, pomeni, de ty Božy pridigary tim nevernim, nepokurnim inu anticristovim hlapce[m] Božy serd oznanuio, pred nimi tu nebu zapiraiio, nih lotryo, hude misli inu sveite rezodevaio, nazai stavio. Obt u s. Paul, kadar on od suie oblasti, kir ie nemu inu vsem pridigariem od Buga dana, 2. Cor. 10 le-taku govori: » Ta orožia našiga voiskovane neso messena, temuč mogoča od Buga, s temi mi rezderemo te terdne brambe oli gradi, s temi orožy mi rezderemo te sveite inu sledno vissokust, kir se vzdigno zubper tu Božye spoznane, inu mi v iečo vžamemo vsako missal, pod to pokorsčino Cristusevo, inu mi imamo pred rokami tu mesčovane zubper sledno nepokorsčino, kadar ie vaša pokorsčina depolnena.«⁴¹¹ Obt u oben človik Božy večni inu telesni štraifingi ne vuyde, kateri Božym oblubom, ne pri-težom ne veruie, za nee ne rodi, špot iz žnega pridigariev della, sovrahi,⁴¹² preganu inu mory; Gospud Bug ie tudi te suie angele

411|2 Kor 10,4–6.

412|Sovraži.

angele, te sovražnike nega cerqve čestu grozovitu štraifal, te Egiptarie perveroyene, *Exod. 12.* Tiga krala Senaheriba pred Ieruzalem, *4. Reg. 19.* Tiga Erodeža, *Act. 12,*⁴¹³ ie skuzi te angele pobil inu kir pravi »ta serd ie tiga vselei živečiga Boga«, s teim hoče vse ludi perpraviti, de se Boga prov boye, zakai te anticrištove hlapce bo vekoma ferdamnal. Inu kir ie ta tempel poln dima bil od te maiestete inu moči Božye, pomeni, de se Cristus pruti tim nevernikom serdit bo izkazal, zakai Moizes pravi, de Bug, kadar se reserdi, ie en ogen, kir vse konča, *Deut. 4.*⁴¹⁴ Per tim se tudi zastopi, de Cristus ž nega Bogastvum, oblastio, močio inu opravilom ie tim nevernim teman, neznan, zakriven, dotle se na nih te štraifinge ne dopernesso. Ta bogati nei znal ne vidil tiga Lazarusa, temuč stuprov, kadar ie v pekli goril, tedai ie vže Lazarusa znal, vidil inu od nega petlal. Taku tudi ty neverniki bodo pruti tim vernim govurili na sodni

413| 2 Mz 12,29;
2 Kr 19,35;
Apd 12,23.

414| 5 Mz 4,24.

415|Mdr 5,1–4.

428 *Režodivene s. Ianža.*
*ni dan, de nih neso znali. Sap. 5.*⁴¹⁵

TA XVI. CAP.

416|Bokal je bil
tekočinska prostorninska
enota, meril je 1/40 vedra
oz. 1,415 litra.

*Ty sedem angeli izlyo nih bocale*⁴¹⁶ *oli
verče tiga Božyga serda čez te an-
ticrištove malikovske ludi, kir so to
beštio molili inu slušali, zatu so
grozovitu štraifani z velikimi bete-
ži, oli oni neso diali pokure ne česti-
li Boga, temuč grozovitu kleli inu
šentovali.*

A.
Zdai mno-
getere
štraifinge
se izlivaio
čez an-
ticrištove
zavolo, kir
so vernih
kry prelili.

INu iest sem slišal eno veliko
štymo iz tiga templja, ta ie diala
h tim sedem angelom: »Puidite inu
izlite te sedem verče tiga Božyga
serda na zemlo.«^[2] Inu ta prvi an-
gel ie šal inu ie izlil sui verč na ze-
mlo. Inu se ie sturil en hud inu
škodliv turr na tih ludeh, kir so
imeili tu znamine te beštie, inu na
tih, kir so ne pild molili.^[3] Inu ta
drugi angel ie izlil ta sui verč v tu
morie

morie inu se ie sturilu kry koker eniga mertviga inu kar ie v tim moriei živu bilu, ie umerlu. ^[4]Inu ta trety angel izlye sui verč v te reke inu v te vodene studence inu so kry ratali. ^[5]Inu iest sem slišal tiga angela te vode, rekočiga: »Gospud, ti si pravičen, kir si inu kir si bil, inu si svet zavolo, kir si le-te riči obsodil. ^[6]Zakai oni so to kry tih svetnikov inu prerokov prelili inu ti si nim tudi dal to kry piti, zakai oni so vredni.« ^[7]Inu iest sem slišal eniga drugiga angela iz tiga altarie, rekočiga: »Ia, Gospud, vsigamogoči Bug, tuie pravde so risnične inu pravične.«

^[8]Inu ta četerti angel ie izlil sui verč na tu sonce inu nemu ie bilu danu vroče sturiti tim ludem s tem ognem ^[9]inu tim ludem ie bilu vroče od velike vročusti inu oni so kleli tu ime Božye, kir ima oblast čez le-te štraifinge, inu oni

B.
Anticri-
štovi te vi-
sty le žgo,
ne hlade.

oni se neso pokurili, kir bi nemu to čast dali.

C.
Anticri-
štovi so v
temi, kri-
čo, kolno
Boga.

^[10]Inu ta peti angel ie izlil sui verč
na ta stol te beštie inu nee krale-
stvu ie temnu ratalu inu oni so dve-
čili⁴¹⁷ nih iezike od beteža ^[11]inu so
kleli Boga nebeškiga zavolo nih
betežov inu torrov inu neso pokure
sturili od nih della.

D.
Anticri-
štovi iz
Zludia go-
vove, caih-
ne delaio,
nih sle h
kralem
pošilaio, s
teim k sebi
dosti ludi
naklanaio.

^[12]Inu ta šesti angel ie izlil ta sui
verč v to veliko reko Eufraten inu
neee voda ie posehla, de se ta pot
perpravi tim kralem, od kod tu
sonce gori gre. ^[13]Inu iest sem vidil
iz vust tiga draka inu iz vust te
beštie inu iz vust tiga falš preroka
try nečiste duhuve vunkai grede,
ty so tym žabom bili podobni. ^[14]
Zakai oni so duhuvi tih zludiev,
kir caihne delaio, inu gredo vun-
kai h tim kralem na zemli inu po
vsih krayh tiga svita nee vkupez-
birati h timu boyu na ta dan
tiga

tiga velikiga Boga vsigamogočiga.
[15] Pole, iest pridem koker en tat. Iz-
veličan ie ta, kir čuie inu hrani sui
gvant, de on nag ne hodi inu de se
nega sram ne vidi. [16] Inu on ie nee
vkupezbral na en krai, kir se iudo-
sku imenuie Armageddon.

[17] Inu ta sedmi angel ie izlil sui
verč (oli bocal)⁴¹⁸ v ta lufft inu ie šla
ena velika štyma iz tiga templa
nebeškiga od te strane tiga stola,
ta ie diala: »Onu ie sturienu.« [18]
Inu so se sturile štyme inu garme-
ne inu bliskane inu ie bil en velik
tress; takov nei bil, kar so ludie na
zemli, tak velik tress. [19] Inu iz tiga
velikiga meista so se try deili stu-
rili inu ta meista tih aydov so doli
pale. Inu Babilonia, ta velika, ie
bila spumnena pred Bugom, de ie
ni dal ta pehar s teim vinom nega
zlobniga serda. [20] Inu vsi otoki so
beižali inu te gorre se neso nešle
[21] inu ena velika toča koker en
cent

E.
Anticri-
štovi bodo
strahom,
prez bega,
s kletvo
cilu po-
gubljeni.

418| Raba oklepajev »(oli bokal)« je Trubarjev prevodni interpretativni dostavek za lažje razumevanje bibličnega besedila, ki ga L1545 in V nimata. Trubarjev prevod sledi L1545:
»¹⁷VND der siebend Engel gos aus seine Schale in die Lufft / Vnd es gieng aus eine stim vom Himel aus dem Stuel / die sprach / Es ist geschehen.«

cent ie pala iz nebes na te ludi inu ty ludie so kleli Boga zavolo te štraifinge te toče, zakai nega štraifinga ie bila cilu velika.

419|Bodo.

Sovražnikom te Božye cerqve gvišna strašna grozovita štraifinga naprei stoy, koker se tukai v le-ti izlagi pravi inu pričue.

A. Summa le-tiga vsiga capitula. Ty neverniki, anticristovi služabniki za Božye štraifinge ništer ne rodio, bodo le čedale huiši, taku dolgu, de bobo⁴¹⁹ od Božyga serda cilu končani. Ampag ty verni Bogu nega čast daio inu nega pravde vissoku hvalio. Inu tukai šteie sedem peen oli štraifinge čez anticristove službanike, te so tim, katere ie Bug čez te Egiptarie skuzi Moizesa bil poslal, z nakaterimi glib. Zakai ty Egiptary ž nih kralom faraonem so glib taku te verne, to cerkov Božyo, koker zdai ty anticristovi te prave kersčenike, zuseb te pridigarie, martrali inu morili, zatu ie Bug te Egiptarie z desetemi grozovitimi štraifingi obiskal, nih vode ie na kry obernil, nih deželo žabami, stenicami, z muhami napolnil, potle

potle žlizee, toruve, točo, kobilice, tem-
mo čez nee poslal, h puslednimu nih vse
perveroyene od ludi inu od živine pobil
inu pomuril, glih taku Bug te anticri-
štove še zdai duhovsku inu telesnu štra-
ifuie. Ta štima iz templu ie Fezuseva,
kir vse riči rovna inu sodi, ta vely tim
angelom, tu ie, vsem pridigariem, de
tim nevernikom inu zupernikom ta
evangeli oznanuio, de bodo na duši tor-
ruvi, smerdeči, gnusni inu slipi, se bodo
živinsku inu cilu gardu deržali, koker
tu s. Paul, Rom. I, ⁴²⁰ govori, de Bug te
nevernike pusti v nesramne grehe, od
katerih se poštenu ne more govoriti, pa-
sti. Inu čez te anticrištove šcoffe, farie
inu čez nih tovariše tudi čestu telesni
torruvi, tu ie francoži, raki, angliski
put⁴²¹ inu druge čudne boleznj prydo. Inu
kir tu morie inu studenci so se na kry
obernili, pomeni, de ty papeški doctary,
pissary, pridigary, šcoffi, fary inu me-
nihi tu S. pismu (kateru samu na sebi ie
lipu, svitlu koker voda oli studenci,
Ee čistu

420| Rim 1,22–25.

421| Prva omembna sudor
anglicus (English sweat ali
English sweating sickness)
v slovenski književnosti. Šlo
je za bolezen epidemičnih
razsežnosti, ki se je iz
neznanega vzroka pojavila
v Angliji (moderne razlage
omenjajo kot morebitni vzrok
neznano vrsto hantavirusa).
Epidemije le-tam so bile
1485, 1508, 1517, 1528,
zadnja pa 1551, nakar se
bolezen ni več pojavila.
V kontinentalni Evropi je
bolezen žela v letih 1528
in 1529, ko so bili prizadeti
Hamburg, Nizozemska, del
Skandinavije, Poljska, Litva in
Rusija. Bolezen je zaznamov-
ala visoka umrljivost, njen
prvi celovit opis pa je najti v
knjigi Johna Caiusa *A Boke or
Counseill Against the Disease
Commonly Called the Sweate,
or Sweatyng Sicknesse* (1552),
ki jo je zdravnik napisal po
zadnji epidemiji 1551., pri
kateri je bil prisoten. Prvi
simptomi angleškega potu,
kot bolezen poimenuje
Trubar, so bili vrtoglavica,
glavobol in huda občutljivost.
Po eni do treh urah od pojave
le-teh je prišlo do močnega
znojenja ob povišanem
srčnem utripu in močnem
glavobolu. Smrt je nastopila v
treh do osemnajstih urah po
pojavi prvih simptomov. Če
je bolnik preživel prvih 24 ur
od prvih bolezenskih znakov,
je veljal za ozdravljenega.

422|Trubar pripoveduje o magdeburškem nadškofu in knez Friedrichu (1530–1552) in njegovem polbratu Sigismundu Brandenburškem (1538–1566), ki je Friedricha nasledil. O Friedrichovem dvoru je najti podatek, da je tam vladalo razkošje (Trubar govori o »offerti«) in da je le-to v slabega pol leta Friedrichovega nadškofovanja vzelo kar 20.000 goldinarjev. Od tod naprej pa do omembe Francesca Spiere na strani Ee3 gre za protiimaginarij dobre smrti (ars bene moriendi) oz. za prikaz, kako slab kristjan ali nekristajn slabo konča (že na tem svetu). Prvo polno slovensko ubeseditev imaginarija dobre krščanske, zlasti pridigarjeve smrti je najti v Matija Trost, *Ena leipa inu pridna prediga per pogrebitiga vrejdniga inu vissoku vučeniga gospud Primoža Trubarja*, Tübingen 1588, in sicer ob popisu smrti Primoža Trubarja.

423|Felix grof von Werdenberg (1480–junij 1530). Grof von Werdenberg je v protestantski pamfletni literaturi obveljal za prototip nasprotnika »prave vere krščanske«. Na državnem zboru v Ausburgu je preminil nepričakovano, in sicer, kot se zdi, zaradi možganske kapi.

Crainski šcoffi, fary inu menihi, kir so S. evange-

čistu koker zlatu) preobračuo ž nih fals izlago, temnu, nezastopnu delaiio. Inu kir ta dva angela Boga hvalita inu pravita, za čes volo Bug te nevernike štraifa, zatu, kir so te verne morili, nedolžno kry prelili, s teim oznanuieta tim sovražnikom te cerqve, de Bug bo nee na tim sveitu inu vekoma štraifal, koker per našim času se ie nim dostim zgudilu; pred dvasseti leiti ie madepurki šcoff⁴²² tudi tu istu meistu pomagal obleči, voiskovati inu dobiti inu kadar ie offertnu noter v tu meistu ieizdil, v tim istim ieizdenu ga ie kervava griža zapopala, de ie zdaici umerl, nega brat, kir ie za nim šcoff ratal, ie tudi v kratkim konec vzel. Pred pet inu štiridesseti leit ie v tim Augspurgi en velik knez bil, nemu ie bilu ime Felix od Barteperg;⁴²³ ta ie v enih gosteh ostru tim luterskim prtil, de hoče v nih kry do ostrog ieizditi, oli to isto nuč ga ie nega lastna kry spečiga zadušila. Mi tуди veimo inu pumnimo, koku se ie lublanskimu šcoffu Urba-

nu

nu Texteriu oli Kalzu, kir ie te naše pridigarie inu prave kersčenike preganel, lovil (inu koker ty eni pravio, enimu šcoffu iz Noviga meista per Dunaiu inu šulmoštru tih avstriskih deželanov strupom zavdal), tim luterskim v Lublani ostru prytil, godilu, de si ie viutro zgudo na tesče v Ionaberti⁴²⁴ vrat ulomil.⁴²⁵ Inu ta šcoff, kir ie za nim bil, Peter Seepaher, ie tudi eniga crovaškiga pridigarie, gospud Gregoria Lahoviča⁴²⁶ v velikim mrazu uluvil, zvezal, v iečo vergal, de ie na rokah inu na nogah taku ozebel, de ie še zdai krulov na rokah, ta isti ie tudi na božični večer, per večery sedoč, z naglo smertio umerl, koku se ie tudi Primožu Šcoffiču, Andreiu Stamiceriu, lublanskim corariem, glih taku Iuriu Draguliču, v Černomlu farmoštru, kir so od straha, zavolo blaga od prave vere stopili, zatayli inu vernim sovraž postali, zgudilu; Šcoffič se ie tudi vrat ulomil, Stamicer ie hotel iz kebla vodo piti, ie per

Ee 2 nim

liu bili zuber, so hud konec vzeli.

424| Donauwörth.

425| Smrt škofa Urbana Tekstorja (1491–1558) je bila že v Trubarjevem času predmet katoliško-protestantske kontroverze. Katoliki so namigovali, da so protestanti škofu polili stopnice, te so zmrznile, vladika je padel in se ubil, toda zgodovinopisje meni, da si je zlomil vrat zaradi predhodne kapi; pokopan je v Gornjem Gradu. Škof Tekstor je bil prvi izmed ljubljanskih škofov, ki je deloval v smeri katoliške verske reforme, kot je bila začrtana na tridentinskem koncilu. Bil je tudi prvi med škofi Ljubljanske škofije, ki si je sistematično prizadeval za prihod jezuitov v Ljubljano, v korespondenčnem stiku pa je bil celo z ustanoviteljem redu Ignacijem Loyolskim in njegovim tesnim sodelavcem Petrom Kanizijem. Trubar Tekstorjevo smrt omenja že v pismu Heinrichu Bullingerju, 1. februarja 1559 (Edvard Vrečko (ur.), *Primož Trubar: Pisma, Zbrana dela Primoža Trubarja* 10. Ljubljana 2011, 34–36); isti dogodek omenja tudi Matija Trost v navedenem delu, in sicer na str. 111.

426| Gregor Vlahovič (1523–1581), slovenski protestantski pridigar. Vlahovič je bil sprva katoliški duhovnik, nato pa pastor evangeličanske gmajne v Metliki (po letu 1562 je tam pridigal poleg Janža Tulščaka, Mihaela Matičiča, Nikolaja Tuškaniča in Petra Vokmaniča). Pridigal je tudi v Novem mestu, v Savinjski dolini (1561: takrat ga je dal ljubljanski škof Peter pl. Seebach v Gornjem Gradu zapreti za tri tedne, o čemer pripoveduje v komentiranem odlomku Primož Trubar, Brežicah, Semiču in Radečah. Vlahovič je slovel dober govornik, kot poznavalec slovenske in hrvaške ljudske govornice, predvsem pa kot odločen spoznavalec evangeličanskih nauk. Predlagal je tudi prevod Svetega pisma v turščino.

427| Eden od Trubarjevih tovarišev v kanonikatu ljubljanske stolne cerkve sv. Nikolaja, ki ga je dal škof Urban Tekstor leta 1547 zapreti in preiskati zavoljo reformnih nazorov. Glej Lilijana Žnidaršič, Ljubljanska stolna duhovščina in protestantska reformacija do škofa Konrada Glušiča (1571–1578), *Zgodovinski časopis* 52, št. 2 (1998), 159–173.

Isti dogodek omenja tudi Matija Trost v navedenem delu, in sicer na str. 110–111: »Zatu ie taisti škof v tem 1547. leiti od tiga narvisokeše hvale inu krščanskiga spomina vreidniga poprei rimskiga kraila, potle cesaria Ferdinanda skrivši befelihe ali listi dobil, de bi gospud Primoža inu dva nega raven brata, gospud Paula Wieneria, koreria, inu Iuria Dragoliča, vicaria, imel uloviti. Kakor sta tudi ta imenovana nega dva ravenbrata v iečo vržena bila inu še en drugi stari inu na podagri bolni mož, gospud Leinhart Merklic, vicarius generalis inu korer, v pan dian inu od vseh svoiuh službi odpahnen, le za tiga volo, ker ie on, ie on bil svoio kuharco, naisi nikar očitu, temuč le skrivši k zakoni vzeli; kateri vsi trye so pustili gospud Primoža opomeniti, de nei v iečo prišal, temuč taistikrat ubežal.«

Papežniki
tu sonce,
tu ie, Cristusa, ž nih
falš vukum
temniga
delao, de
ty

nim doli pal inu zdaici umerl, Drakolič⁴²⁷ ie vpyoč, norčast inu v cagovanu konec vzel. In summa: vsi tyranni, mamaluki, kir te prave kersčenike so sovražili, preganeli, martrali inu morili od začetka tiga svita, so hud konec vželi. Obtú so prov diali ty stari kersčeniki: »Ne ygrai oli ne šercai se svetniki, de te hudič ne osserie,« tu ie, ne delai špota iz pravih kersčenikov (zakai vsi pravi kersčeniki so svetniki, koker smo tu odspreda v listeh s. Paula zadošti spričali) inu nih ne sovraži, sice Zludi bo tebi hud lon dal. Natu ty angeli tukai pravio: »O, Bug, ti si pravičen, kir daies tim, kir tih svetnikov kry preliveaio, tudi kry piti.«

B. Tiga četertiga angela štraifingo, kir ie vlita na tu sonce, ty eni izlagaio, de pomeni te falš papeške vučenike, kir od Cristusa, kateri ie tu pravu sonce vseh vernih, prov ne pridiguio, de vsi ludie, kir pokuro deio inu v nega prov veruio, bodo pred Bugom pravič-
ni

čni, brumni, Bogu lubi, nega otroci inu erbiči, tiga ty papežniki ne vuče, temuč te boge visty vižαιο na človeiske postave inu službe, obtu ty boži ludie nigdar, na smerti tudi nekar, neimaio obene dobre pokoine inu⁴²⁸ visty inu serca pruti Bogu, nim ie tu sonce, Cristus, vselei te man, nim se serdit vidi, en oster rihtar, nekar en izveličar. Zatu takim ludem ie vselei v serci vroče, se Boga koker Zludia boie, bi radi, de bi Boga ne bilu, nigdar pred nega prišli, ga šentuiio, so mu sovraž inu h pravi pokuri inu veri v Jezusa ne prido, sovražio Boga koker Zludi vekoma. Inu v takim cagovanu na pomučii inu milosti Božy so per našim času nekateri vučeni papežniki vmerli, koker ta menih Offmeister, Latomus, Franciscus de Spiera⁴²⁹ inu drugi. Ty eni pag hote, de tu sonce tukai samiga papeža pomeni, ta te boge ludi ž nega odpustki, postavami, s krivo pokuro martra, žaluie inu cagove dela, v pekal, v te nega vice perpravle, de nih

Ee 3 serce

bozi ludie na nim le žalost, nekar vessele oli trošt imaio.

428|Vessele.

429|Sebastian Hofmeister (1476–1533), s psevdonomom Oeconomus, je bil ena vodilnih figur na začetku verske reforme v Švici. Pot je začel kot frančiškanski redovnik, nanj je občutno vplival Ulrich Zwingli, pomembno mesto je zavzemal zlasti kot poglavitni predstavnik reformacije v Schaffhausenu. Napisal je več manjših del in bil Luthrov korespondent.

Jacobus Latomus (Jacques Masson, 1475–1544), flamski katoliški teolog, profesor in rektor univerze v Leuvenu. V svojem času je bil Latomus znan kot polemik s protestanti (Luther, Melanchthon, v: *Articulorum doctrinae fratris M. Lutheri per theologos Lovanienses damnatorum ratio ex sacris literis et veteribus tractatoribus*, 1521), toda tudi kot svetovalec inkvizicije ter nasprotnik angleškega reformatorja in bibličista Williama Tyndalea (*Confutationum adversus Guiliimum Tindalum*, 1542). Zbrana dela J. Latomusa je izdal njegov nečak, in sicer leta 1550 (*Opera omnia*, Leuven).

Francesco Spiera (1502–1548), italijanski pravnik in zagovornik protestantizma. Zaradi svojih reformnih nazorov se je Spiera znašel pred inkvizicijo v Benetkah. Proces je potekal med 24. majem in 20. junijem 1548. Po procesu se je Spiera javno slavnostno odrekel svojim »zmotam«, toda psihični konflikt, ki ga je to povzročilo, je rezultiral v totalnem skrhanju Spierovega psihičnega in fizičnega zdravja. Taku mu na koncu niso mogli pomoči niti zdravniki v Padovi, kamor je bil prepeljan. Vir, ki pripoveduje o teh dogodkih, je napisal Spierov prijatelj Peter Pavel Vergerij ml. (*La historia di Francesco Spiera, il quale per hauere in varii modi negata la conosciuta verita dell' evangelio, casco in una misera desperatione*, 1550), tradicija, da si je Spiera zavoljo rekantacije sodil sam, pa se je začela uveljavljati nedolgo po njegovi smrti.

*serce nigdar nei hladnu, vselei gory etc.
Le-tei obei izlagi so prov.*

Papešku,
Tursku
kraljevstvu
ie temnu,
bogu inu
obeniga
articula te
prave vere
ne zna inu
ne zastopi.

*C. Ta stol te beštie ie tu anticrištovu
papešku inu Tursku kraljevstvu; ie te-
mnu inu černu, zakai vsi ty, kir s pape-
žom inu s Turki, kir so tiga anticrišta
hlapci, derže, nih vero imajo, zagovario
inu branio, ty veliki černi, debeli tem-
mi (koker nekadai ty Egiptary, de so no
tipali, ampag ty Izraeliti so svitlobo
imeili, Exod. 10)⁴³⁰ leže inu prebivaio.
Oni neimajo obeniga praviga spoznane
tiga Božyga stanu v ti S. Troici, ne
nega vole pruti ludem, ne veido, kai ie
nom Syn Božy ž nega človeistvom inu ž
martro dobriga sturil, cbivlajo na Božy
milosti inu pomučti, zatu ie nih veist
vselei temna, černa, žalostna; ta
temna⁴³¹ v tim S. pismi se pravi inu
pomeni nezastopnost v ti veri, žalost
v tim sercu, prebivane v velikih
smertnih grehah, ta luč pag ie tu pravu
Božye spoznane, prava vera, vessela
veist, trošt, dobru serce pruti Bogu
inu*

430|2 Mz 10,21–23.

431|Temma.

inu kir pravi, de ty anticrištovi služabniki suie iezike grizeio, šentuiio Boga zavolo nih beteža inu torrov, pomeni, de ty anticrištovi služabniki, kir vseh pravih pridigariev inu kersčenikov, kateri v ti Božy luči prebivaio, prov veruio, Bogu služio, imaiio dobro, vesselo veist, ne mogo zatreti inu pogubiti, tu nim težku dei, zobi na nee škripaio, bi nee radi zobmi rezderli inu kadar Bug čez nee kako štraifingo, žleze, voiske, lakoto oli druge boleznj zavolo nih grehov pošle, s temi nee Bug h pokuri opomina, taku on/i/ dolže le te verne, de so oni ž nih vero inu vukum na tim dolžni, s teim oni Boga inu nega sveto bessedo prez straha inu grevinge šentuiio.

D. Ta Eufraten ie ena velika reka, koker Sava oli Lublanica, ta ie tekla skuzi Babilonio, to so Cyrus inu Darius krala prekopala inu pošušila inu sta taku po suhim inu ponoči to Babilonio dobila, koker od tiga prerok Ieremias, 51. cap.,⁴³³ inu ty aydovski pissa-

Pred sodnim dnem obuie anticrištovu kraljevstvu, papešku inu Tursku, bo od Cristusa⁴³²

432|Manjka nadaljevanje povedi.

433|Jer 51,27–33.

440 *Režodivene s. Ianža.*

434| Herodot, Zgodbe
I,185–191.

*ry pišeio,⁴³⁴ glih taku tu anticrištovu
močnu oblastnu kralovstvu bode od tih
duhovskih kraljevih Cristusevih žlone-
riev, tu ie, pridigariev, od vseh stran
voiskovanu, rezdianu, zatrenu inu se
ne bo moglu ubraniti, koker tu mi zdai,
hvala Bogu, vidimo, de skorai po vseh
deželah inu iezikih se žubper papeže,
cardinale, šcoffe, farie inu menihe, kir
s teim anticrištom derže, te verne love
inu moree, pridiguie, piše, malla inu
poye, inu skuzi tu ta papežova oblast
inu muč pada inu doli iemle. Ty try
nečisti duhuvi, tu ie, žludievi, so tiga
anticrišta v Rymi sli, legati a latere,⁴³⁵
bessedniki inu nega falš pridigary,
cardinali, šcoffi, fary inu menihi, ty se
h tim cessariem, kralem, vyudom inu k
nih ratom perlixuio, velike dari inu
debele pfrvende,⁴³⁶ šcoffye, corarye, far-
re, cloštre inu caplanye, denarie šenku-
io, papeža žagovarieio, de ie svet, do-
bru hoče tei stari materi cerqvi, inu te
velake nastavlaio, de te luterske ke-
carie*

435| *Legatus a latere*,
papeški legat je bil kardi-
nal s funkcijo diplomata,
ki ga je papež poslal
na posebno misijo in z
enakimi pooblastili, kot
bi jih izvajal sam.

436| Prebende.

*carie pomagajo papežu pomoriti, zakaj ty luterski, pravio oni, so dolžni, de Turki nas premagajo inu de taku hudu zdai na sveitu stoy, koker so vnuvič Franski deželi naredili, de so te luterske, tu ie, te prave stare vere brumne ludi, taku fratarsku, nečlovesku po zľadievi voli pomurili.⁴³⁷ Oli taki, kir timu papežu s takim mordanem inu kregom pomagajo, ty voiskuo zuber tiga velikiga Vsigamogočiga Boga. Obtü gledajte, koku nim puide na koncu, Cristus ie nim mogoč zadosti. On bo te anticristove hlapce inu pomagavce vkupezbral inu perpravil v ta dull Armageddon, tu ie, h timu pobyenimu campu inu h ti prekleti voiski, kir vekoma v pekli prebivajo. Inu kir tukai vmeis pravi: »Pole, iest pridem koker en tat etc.« Tu s. Ianz na Cristusevim meisti govori, Cristus sam ta nega drugi prihod inu sledniga človeka smert pergluhie k animu tatu. Math. 24, 25. Luc. 12 inu s. Paul, 1. Thes. 5. S. Peter, 2. Pet. 3.⁴³⁸ Inu oni zapo-
Ee 5 vedaio,*

437| Drugi odziv na šentjernejsko noč.

438| Mt 24,36–44;
Lk 12,35–40;
1 Tes 5,1;
2 Pt 3,10.

442 *Režodivene s. Ianža.*

vedaio, de ty verni imaiio veden čuti, de se neimaiio pustiti tim anticrištovim ž nih morienem inu z oblubami zepelati inu de nekar nagy inu nesramni, temuč obličeni, tu ie, veden v pravi pokuri, v živi veri, v poštenim lebnu, v risnični lubezni pruti vsakimu človeiku, v volnim terplenu inu z dobro vistio na sodni dan čakaio, taku nim bo vselei dobru v nebes-sih.

Na sodni dan bodo vse riči postavlene na sui pravi stan, ty hudi v tu zlu, ty do-bri v to dobruto.

*E. Tiga sedmiga angela štraifinga ie ta pusledna, kir gre čez te zcludie inu čez nega hlapce anticrište, nevernike inu nepokurnike, zakai ty hudiči do sodniga dne nad nami, v tim luffti, inu okuli nas prebivaio, koker od tiga s. Paul, Ephes. 6,⁴³⁹ pričue, berite ta isti capitul. Ta velika štyma iz templa v nebessih ie Jezuseva na sodni dan, zakai tedai bo v nega maiesteti rekal: »Zdai ie sturienu,« tu ie, vse riči so dokonane, hk animu koncu prišle, vsaka reč bode na sui pravi stan postavlena, ty hudiči ž nega služabniki bodo verže-
ni*

439|Ef 6,12.

ni v ta pekal, ty verni pag bodo vzeti v nebessa, undu bodo imeili večni myr inu pokoi. Inu ta isti sodni dan bode tim hudičem inu vsem anticrištom inu nevernikom en strašan, grozovit inu žalosten dan, veliku strašneše, koker ie bil tim Sodomitariem, kadar ie ogen inu žveplu iz nebes čez nee dežilu. Gen. 19.⁴⁴⁰ Inu koker ty Egiptery, kadar ie čez nee grozna toča padala, Exod. 9.⁴⁴¹ Inu koker ty Iudi v ti pusčavi, kadar ie Bug nim z grozovitim bliskanem, treskanem inu garmenem te Desset zapuvidi dai-al, Exod. 19.⁴⁴² Inu tim Amariteriem, kadar ie tudi toča čez nee šla, Iožue 10.⁴⁴³ Obtukukai s. Ianž govori od grozovitiga tressa, bliskane, garmena, toče, de en točni kamen ie en centnar⁴⁴⁴ težal⁴⁴⁵ inu vagal; tedai, pravita s. Paul inu S. Peter, 2. Thes. 2, 2. Pet. 3,⁴⁴⁶ bodo nebu inu zemla, lufft, voda inu kar ie v nih gorelu, taielu inu rezpusčalu; na le-ta veliki grozni dan, na le-ta Božy serd inu nega pravdo bi imeili vsi neverniki

440| 1 Mz 19,24.

441| 2 Mz 9,23.

442| 2 Mz 19,18–19.

443| Joz 10,11.

444| 56 kilogramov; moderni cent tehta 100 kg.

445| Težak.

446| 2 Tes 2; 2 Pt 3,12.

*niki inu nepokurni, sovražniki tiga s. evangelia inu te prave cerqve Božye zmisliti, koku nim tedai puidē. Inu spumnite, koku se vsi ludie zdai na zemli, kadar začne bliskati, garmeti, treskati, toča yti, se strašio inu boie, veliku več na sodni dan se bo le-tu godilu. Oli taki anticrišti inu neverniki bodo od Božyh štraifing inu pravih pridig le huiši, Boga inu te verne sovražio inu šentuio. Tu veliku meistu, na try dela rezdilenu, ty eni zastopio try vere, kir ustaieio, kadar se ta evangeli pridiguie: ty eni ga sovražio, ty eni hynavci, kecarry rataio, ta trety inu ta manši deil nemu prov veruio inu se po nim derže. Ty eni pag menio, de pomeni te neverne Iude, Turke inu ayde, ty ž nih krivo vero, meisto inu oblastio bodo skuzi to pridigo tiga s. evangelia rezdiani, zatrejni, en deil se bode na pravo vero preobernil, ty drugi pag, zuseb ty, kir v ti Babylonyside, tu ie, pod anticrištom v Rymi, gdi se vsa žlaht lotrya
inu*

*inu malikovane dopernaša inu menio, de Bug nih lotrye ne vidi oli ne spumni, ty isti bodo z velikim, težkim Božym serdom obdani inu štraifani. Inu taki anticristovi se ne bodo mogli pred Božyo sodbo, serdom inu štraifingo v oben otok, dull oli gorre, koker časi v tih voiskah, skriti oli ubežasi.*⁴⁴⁷

447|Ubežati.

TA XVII. CAP.

Tukai pravi od te velike curbe, matere vsiga malikovane, s katero so curbali krali, vyudi inu ž no malikovali, te verne morili. Izlaga, kai ie ta beštia, kir no nossi, nee konec. Od tiga Iagneta premagane inu dobivane.

POtle pride eden od tih sedem angelov, kir so imeili te sedem verče, ta ie govuril z meno inu ie dial k meni: »Pridi, iest hočo tebi pokazati tu pogublene te velike curbe,

A.
Tukai na-
prei malla
tiga očiti-
ga inu
skrivniga

anticrišta,
Mahometa
inu pape-
ža.

curbe, kir sedi na dosti vodah,
^[2]s katero so ty krali na zemli cur-
 bali inu ty, kir prebivaio na zemli,
 so pyani ratali od vina nee curba-
 rye,« ^[3]inu on ie mene pernessil v
 tim duhei v to pusčavo. Inu iest
 sem vidil eno ženo, sidečo na eni
 šcarlatovi bešty, polno tih imen
 tiga kletva inu ie imeila sedem
 glav inu deset rogov. ^[4]Inu ta žena
 ie bila obličena s to purpuro inu
 šcarlatom inu ie bila pozlačena s
 teim zlatum inu žlahtnim kame-
 nem inu s perlami inu ie imeila v
 ni roki en kelih od zlata, poln
 prekletve inu nečistosti nee cur-
 barye. ^[5]Inu na nee čellu pissanu tu
 ime, skrivnust: »Ta velika Babi-
 lon, mati te curbarye inu prekle-
 tve na zemli« ^[6]inu iest sem vidil to
 ženo, pyano od kry tih svetnikov
 inu od kry tih maternikov Jezuso-
 vih, inu iest sem se čudil, kadar
 sem no vidil z velikim čudessom.

^[7]Inu

^[7]Inu ta angel ie dial k meni:
»Zakai se ti čudiš[?] Iest hočo te-
bi povedati to skrivnust od te že-
ne inu od te beštie, kir no nossi,
katera ima sedem glav inu deset
rogov. ^[8]Ta beštia, katero si ti vi-
dil, ie bila inu nee nei več inu spet
pride iz tiga predpoda inu puide v
tu pogublene inu ty, kir na zemli
prebivaio (katerih imena neso za-
pissana v tih buqvah tiga lebna od
začetka tiga svita),⁴⁴⁸ se bodo za-
čudili, videoč to beštio, katera ie
bila inu ie nei, naisi ie še. ^[9]Inu
le-tukai ie ta missal, kir ima to
modrost.

Te sedem glave so sedem gorre,
na katerih ta žena sidi, inu so se-
dem krali. ^[10]Pet so pali inu eden ie
inu ta drugi še nei prišal inu kadar
pryde, more en kratig čas ostati.
^[11]Inu ta beštia, kir ie bila inu nei, ta
isti ie ta osmi inu ie eden od tih se-
dem inu on gre v tu poguble-
ne.

B.
Izlaga, kai
ta beštia
inu curba
pomenita.

C.
V Rymi so
sedem hri-
bi inu gra-
di, na tih
žena sydi
inu regira.

448] Raba oklepajev na tem mestu je Trubarjeva interpretacijska odločitev za lažje razumevanje bibličnega besedila; prevod sledi L1545: »⁸Das Thier / das du gesehen hast / ist gewesen / vnd ist nicht / vnd wird wider komen aus dem Abgrund / vnd wird faren ins Verdamnis / Vnd werden sich verwundern / die auff Erden wonen / der namen nicht geschrieben stehen in dem buch des Lebens von anfang der Welt / wenn sie sehen das Thier / das es gewesen ist / vnd nicht ist / wiewol es doch ist.«

ne. ^[12]Inu ty deset rogi, katere si ti vidil, so ty deset krali, kateri še neso tu kraljevstvu pryeli, oli oni bodo pryeli oblast koker krali v eni uri s to beštio, ^[13]le-ti imajo en svit inu bodo dali nih muč inu oblast tei bešty. ^[14]Ty se bodo bo-
yovali s tem Iagnetom inu tu Iagne bode nee premoglu, zakai onu ie en gospud vseh gospudov inu en kral čez krale inu ž nim red, kir so poklicani inu izvoleni inu verni.«

D.
Tukai izla-
ga, du ie ta
curba obl-
stna inu de
na koncu
od tih kra-
lev bo
končana.

^[15]Potle ie k meni dial: »Te vode, katere si ti vidil, gdi ta curba sidi, so ty folki inu množice inu aydi inu ieziki ^[16]inu ty deset rogi, katere si ti vidil na tei bešty, ti bodo sovražili to curbo inu no bodo sturili pusto inu nago inu bodo nee messu ieili inu no z ognem sežgali. ^[17]Zakai Bug ie nim dal v nih serce, de sture, kar nemu dopade, inu de eno volo sture inu de dado nih kraljev-

kralevstvu ty bešty, dotle se dopernesso te bessede Božye. ^[18]Inu ta žena, katero si ti vidil, ie tu veliku meistu, kateru ima tu kralevstvu čez vse krale na zemli.«

A. V le-tim capituli pravi, de tu anticristovu kralevstvu se bode izvurna taku lipu vidilu, de ty krali, vyudi, ta vegši deil vseh žlaht ludi se bodo nemu podali inu podvergli inu per tim bodo zo vso lotryo, goluffio inu malikovanem obdani inu zepelani. Oli vini ty izvoleni inu verni bodo pred koncom tiga svita od anticrista rešeni. Le-ta velika curba, žena inu veliku meistu pomenio to anticristovo tursko inu papeško cerkov, v kateri se malikuie, kir se ie od Buga Očeta inu nega Synu bessede, zapuvidi, postave inu pokorščine, koker ena curba oli prešušnica od suiga moža, obernila, ga zaver gla inu zapustila. Obt u S. pismu čestu tu malikovane, krive, falš Božye službe curbaryo

Obilna zastopna izlaga, kai tu duhovsku prešuštvu inu curbaria v le-tih buqvah inu v tim S. pismu pomeni, koku tu malikovanje inu vse falš Božye službe ie ena grozovita pregreha pred Bugom, katera se tim ludem ne zdy, obtu od taciga

450 *Režodivene s. Ianža.*

449|Sod 8,27.

greha taku
gostu tu S.
pismu go-
vori.

450|Iz 1,21.

451|Jer 2,20.

*baryo inu prešustvu imenuie, koker v tih
buqvah Iud. 8⁴⁴⁹ beremo, ty Izraeliti so se
obernili inu so curbali po tim Baalim
inu so tiga Baala sebi sturili k animu
bogu inu neso spumnili na tiga Gospudi
Boga, kir ie nee od vseh nih sovražnikov
odrešil. Inu Esa. 1⁴⁵⁰ pravi, koku ie tu
meistu Ieruzalem, kir ie bilu poprei zve-
istu, pravičnu, brumnu, ie k ani curbi
ratalu, se ie od Buga obernilu. Inu Iere.
2⁴⁵¹ pravi: »Na slednim vissokim hribu
inu pod slednim zelenim drivessom si se
curbala,« tukai inu drugdi čestu vsi
preroki te fals, od ludi zmišlene inu na-
reiene Božye službe, te hribske, pulske
inu gozdenske cerqve, capele inu pilde
duhovsku curbane inu žrebsko nečistost
imenuio. Inu le-ta duhovska curba (tu
ie: ta anticrišt, Mahomet, ty pusledni
papeži, šcoffi, fary inu menihi) ie upya-
nila cessarie, krале, vyude inu skorai vse
ludi na sveitu, de so ž no curbali, tu ie
vse žlaht malikovane dopernašali, lič-
kake norske izpačene Božye služ-
be,*

be koker ty pyani, kir pameti neimao, katere ie nim ta curba naprei stavila, gori vzeli, veliku od nih deržali, hvalili, čestili inu branili, koker to krivo izpačeno mašo; to so vsi velaki inu gmain ludie po vsim kersčanstvi za to nervegšo, bulšo inu pridnišo službo Božyo deržali, s to so hoteli sebe inu druge, ia, tudi te mertve v tih vicah izveličati, vse dobru, myr, zdravie, dobro letino, blagu, veliku gospostvu od Buga dobiti inu zaslužiti prez vere inu pokure. Obtu za take maše volo so ty cloštri, nunski inu meniški, šcoffye, corrarye inu caplanye od velakov inu gmain ludi štiffthane, sezidane inu z velikim blagum obdilene inu bogate postale. Zdai pag, hvala Bogu, per sadašnjim čassu mi smo iz tiga catehisma, iz tih evangelistov inu s. Paula pisma spoznali, de ta papeška maša ie ena prekleta malikovska reič pred Bugom, inu kir ie taka maša gori prišla, ie Bug dopustil te Turke čez nas kralovati. Glih taku

Ff 2 smo

452 *Režodivene s. Ianža.*

452|Klicane.

*smo vse druge papežove službe, koker kličane⁴⁵² na svetnike, odpustke, rumane, ta farski nečisti sta[n], od te spiže prepuvidi etc., spoznali, de ie tu vse Bogu zubper inu tu očitū malikovane. Inu tīga se mi prov inu spodobnu čudimo tim velakom inu kir so pred nami bili, de so se pustili taki duhovski curbi upyaniti inu zepelati od te prave stare vere, de neso merkali na Božy vuk, kateri ie vsem ludem dan skuzi očake, preroke, nega Synu inu iogre, koku inu skuzi kai mogo vsi ludie Božyo milost dobiti, v nebu priti inu Bogu prov služiti; na tim vsem ie ta curba v tim Mahometi inu v papežih po le-tim prerokovanu dožna,⁴⁵³ kir ie nee oslipila. Za tīga volo se ie ta curba zlatom, srebrom, žlahtnim kamenem lepa delala, škarlatom, žametom oblačila. Tu vse smo per tih mašah vidili, s teim ie ta curba ž nee lastnim peharom inu kelihom te cessarie, krале, vyude, vse žlaht ludi opoyla, nore v ti veri sturila inu zepelala. Inu ta
nee*

453|Dolžna.

nee erdeči šcarlatovi gvant pomeni to nedolžno kry tih pravih vernih, kir ie ta curba, z lažami, sylo inu s frataryo po vsem sveitu grozovitu skuži te neverne cessarie, krale, vyude, meista prelila, koker se ie pousod per naših čassih inu vnuvič v Franski deželi zgudilu. Ty stari vučeniki s. Petra bessede izlagaio, kir pravi, 1. Pet. 5: » Ta babilonska cerkovom službo spoveda, «⁴⁵⁴ pravio, de s. Peter ta Rym to Babilonio imenuie. Zakai glich taku v tim Rymi koker v Babilony so ty pravi verni inu služabniki Božy veliku preterpeli.

B. Zdai ta angel izlaga, kai ie ta zvyrina inu ta curba, ta beštia, koker Dan. 7⁴⁵⁵ tudi pravi, pomeni. Tu pervu veliku, široku inu oblastnu tar grozovitu Rymsku cessarstvu. Tu se ie rezdialu, manše perslu, rezdelilu, de nei več taku oblastnu inu veliku. Na nega meisti inu poleg tiga šibkiga cessarstva ie enu iz predpoda, tu ie, iz pekla, tu anticrištovu papešku inu tur-

Ff 3 sku

454| 1 Pet 5,13.

455| Dan 7,19–26.

Papeško, tursko vero ty ludie iz suie pameti ne mogo spoznati, de ie kriva, h timu sliši S. Duh.

sku gori prišlu, tu istu ie odločenu h timu pogublenu. Oli na takim kralovstvu tiga anticrišta, papeža inu Turka, se bodo ty neverni, kir v nebessa h timu večnimu ne slišio, sylnu čudili, za veliku inu svetu deržali, kir bodo beštio, tiga anticrišta ž nega službami vidili, tar naisi nei nih kralovstvu več koker poprei oblastnu, doli iemle, oli vsai še nakuliku ie močnu inu to beštio, Turka inu papeža, ž nih krivo vero inu malikovanem prov spoznati, de sta hudičeva, sliši vum, velik zastop inu prava modrost.

Prerokuie
očitu, de
ta nervegši
anticrišt
bode v
Rymi go-
spodoval,
timu se
bodo dosti
kralv inu
ludi pod-
verglu, ž
nim

C. V Rymi okuli meista inu zydov so sedem hribi, na tih so stali terdni gradi, ty so tu meistu terdili inu branili, obtu le-tu prerokovane gvišnu sam Rym tiče, zakai nigdir od obeniga meista se ne piše, kir bi sedem hribov v sebi oli okuli sebe imeilu, koker ta Rym. V tim ta duhovska curba nervegše malikovane inu vso žlaht lotryo, hudobo inu nesramno nečistost dopernaša. Te sedem gla-

ve

ve inu ty deset roguvi pomenio te množetera kraljevstva, vyude inu te velike, bogate patriarhe, cardinale, šcoffe inu appate, kir veliku gospostvu inu dvore koker krali derže inu gospostvu, kir so s to beštio, s teim papežom red, veliku gospostvu inu blagu s fals kunštio inu hynavsčino dobili, nase perpravili inu iz tih kraljev so ty eni zatreni, ty drugi pag, koker vogerski, peamski, polanski, litvaniski, šwenski, danski, angliski, franski, šotenski inu ispaniski raven tih ozgorai imenovanih prelatih inu vyudih, so vsi dosehmal bili timu papežu, anticrištovimu hlapcu, podverženi, ž nim deržali, nega branili inu nemu h službi te verne morili. Inu tu ie nom vse vedeče, de ty cardinali, patriarchi, šcoffi ž nih pissary, fary inu menihi so pridigali inu pissali, de papež ie od Buga postavljen na s. Petra meisti, de on ima ključ k nebesom inu oblast te ludi izveličati inu ferdamnati, te cessarye, kra-

deržali,
nega
oblast bra-
nili inu
terdili.

Ff 4 le

456 *Režodivene s. Ianža.*

le poterditi oli odvreči, Božye zapuvidi inu postave prestaviti, perminiti⁵⁶ inu drugači oberiniti, koker ie s to večerio Cristusevo, s teim farskim zakonom, spižo inu z drugimi velikimi ričmi tei Božy zapuvidi zubper sturil. Inu le-tu vse, kar ie papež Cristusevi bessedi zubper postavil, tu ty cardinali, patriarhi, šcoffi, fary inu menihi koker nega iogri poterduio, pričuoio, de tiga papeža zapuvidi so prov inu Božye, kir te derže inu so nim pokorni, ty bodo izveličani. Takimu vuku, pridigom inu pričovanu so ty krali, vyudi inu skorai vsi ludie po tim kersčanstvi verovali, ž nimi deržali, nee branili, bogate ž nih štiffdami sturili, nih roke inu noge kušovali inu nim zo vsem se podali; tu ie, koker tukai angel ie prerokoval: so tei bešty, timu anticrištu vso nih muč, oblast čez dali inu ž nim zubper tu Iagne, to Cristusevo cerkov, zubper te ludi, kir so te prave vere bili, voiskovali, preganeli, lovili, martrali inu morili,

morili, oli vini h puslednimu bodo ty kersčeniki dobili inu obstali, zakai tu Iagne, kir ie en gospud čez vse gospude, stoy na nih strani.

D. Tukai ta angel izlaga, kai te vode, na katerih ta curba sidi, pomenio: vse žlaht ludi inu dežele, zakai timu papežu neso le samuč te laške, temuč tudi vse nemške, franske, angliske, polniske, vogerske, crovaške inu slovenske dežele služile, nemu verovale inu pokorne bile. Inu ty deset roguvi, tu ie, krali, naisi ie bilu od Buga perpusčenu inu danu v nih serce (zakai kadar ludie ne hote Božy risnici verovati, de Bug nim perпусти, de lažom veruio, pravi s. Paul, 2. Thes. 2.),⁴⁵⁷ de so kmalu inu z volo nih kralevtvu inu oblast timu papežu podvergli. Oli ništer mane oni bodo, kadar Božy čas pride, de se bo spet prov ta s. evangelium pridigal, de taki krali, bodo to curbo (ena curba ie bila dvei leiti papež),⁴⁵⁸ tiga papeža spet božiga inu nagiga delali, za-
Ff 5 pusčali,

Papesku blagu inu oblast so od te duhovske curbe prišle, taku se bode tudi koker curbarsku blagu rešlu.
 Mih. 1.

457| 2 Tes 2, 11.

458| Trubar tukaj aludira na »obče mesto« v polemični literaturi reformiranih cerkva, na narativ o papežinji Ivani, ki naj bi nosila ime Janez Angleški (Ioannes Anglicus, 855–857). Prvo omembo papežinje je najti v delu Chronica Universalis Mettensis dominikanca Jeana de Maillyja z začetka 13. stoletja.

*pusčali, prekleli, timu ognu, tu ie, timu
 Zludiu v pekli, izdaiali, koker se tu
 zdai, hvala Bogu, godi. Zakai ty angli-
 ski, šotenski, danski krali, vsi nemški
 vyudi mumu eniga iz papeža špot delaio,
 so ga spoznali, de ie ta pravi anticrišt.
 Na koncu zastopnu pravi, du ie ta žena
 oli curba, de ie tu veliku meistu ta Rym,
 kir kraluie čez druge krale, zakai tedai,
 kadar ie s. Ianž pissal inu pridigal, ie tu
 meistu nervegše inu oblastniše bilu, v
 nim so ty cessary nih stan imeili inu čez
 druge krale inu dežele gospodovali. Na
 nih meistu so ty papeži prišli, ty so tudi
 čez te druge cerqve, cessarie inu krale go-
 spodovali inu so od sebe pissali, de oni so
 moistri inu vučeniki vsiga kersčanstva,
 de imaiio obuy meč, duhovski inu dežel-
 ski, cessarie, krale prestaviti inu
 poterditi inu kar vuče, postavio,
 zapovedaio, nim se ima koker
 Bogu verovati inu pokorsčina
 izkazati.*

TA

TA XVIII. CAP.

V le-tim capituli ie pissanu tu pusledne rezdiane inu zatrene te velike Babilonye inu ta plač, kir bodo čez no imeili ty krali inu kupci, kir so ž no curbali inu bogati ratali, inu tu vesselie, kir bodo imeili ty svetniki, tu ie, vsi pravi verni.

Inu po le-teh ričeh sem iest vidil eniga drugiga angela, doli gredoč iz nebes, kir ie imel veliko oblast, taku, de se ie ta zemla resvetila od nega svitlusti. ^[2]Inu on ie sylnu vpyl z močno inu z veliko štymo, rekoč: »Ona ie pala, ona ie pala, ta velika Babilon, inu ie ratala enu prebivališče tih zludiev inu en varih vseh nečistih duhov inu en varih vseh nečistih inu sovražnih ptic, ^[3]zakai vsi aydi so pyli od tiga vina tiga serda nee curbarye inu ty krali na zemli so
ž no

A.
Cristus bo
skuzi suie
pridigarie
papesko
vero rezo-
dil inu
rezdial.

ž no curbali inu ti kupci na zemli so bogati postali od nee velike hočljivosti.«

B.
Timu anticrištu,
duhovski
curbi bode
Bug ne
delu obil-
nu vračoval.

[4] Inu iest sem slišal eno drugo štymo iz nebes, rekoč: »Puidite vunkai od nee, mui folk, de ne bote diležni nee grehov inu de nee žlakov ne primete, [5] zakai nee grehi so prišli noter do nebes inu Bug ie zmislil na nee hudubo. [6] Vernite ni, koker ie ona vom vernila, inu sturite ni dvakrat po nee delih inu s katerim peharom ie ona vom pernašala, s teim istim ni tulikain dvakrat pernessite. [7] Kuliku se ie ona gosposku deilala inu v hočljivosti prebivala, tulikain daite ni terplena inu plača, zakai ona ie diala v ne serci: »Iest sidim inu sem ena kralica inu ne isem vduva inu plača ne bom vidila.« [8] Zatu na en dan prideio nee žlaki, ta SMERT inu ta plač inu ta lakota, inu bode s teim ognen se-
žgana,

žgana, zakai Gospud Bug ie močan, kir bo no sodil.«

^[9]Inu čez no se bodo plakali inu klagovali ty krali na zemli, kir so ž no curbali inu hočlivost tribali, kadar oni bodo vidili ta dim nee pogorena, ^[10]inu bodo deleč stali od straha nee terplena inu diali: »Io inu ve, tu veliku meistu Babilon, tu terdnu meistu, na eno uro ie prišla tuia pravda.« ^[11]Inu ty kupci na zemli se bodo plakali inu klagovali čez no, zakai nisče več ne bo kupoval nee kupčio, ^[12]to kupčio od zlata inu od srebra inu od žlahtniga kamene inu od perlov, od špinata, od purpura, od žid, od žameta inu od šcarlata inu od tineniga lessa inu od sledne possode tih elefantovih kosty inu od sledne possode tiga žlahtniga lessa inu od kuffra inu od železa inu od marmora ^[13]inu cimeta inu kadila inu žalb inu veroh

C.

Grozovitu se bo s to B/a/bilonio, v kateri ta velika curba gospuduie, inu tim nee kralem inu kupcem godilu.

veroh inu vinu inu ole, lipo moko
inu pšenico inu ovce inu kone inu
kulla inu šužne inu duše tih ludi.

[14]»Inu ta iabelka, po katerih tuia
duša želi, so stopila od tebe inu
vse, kar ie debellu inu gosposku
bilu, so tebi poginile inu tih ty ne
boš več nešla.« [15]Inu ty kupci
le-tih riči, kir so od nih bogati
postali, bodo od nee deleč stali,
zavolo strahu, nee terplena se bo-
do plakali inu klagovali [16]tar diali:
»Io, ve, tu veliku meistu, kir ie bi-
lu obličenu z židami, s to purpuro
inu šcarlatom inu ie bilu pozlače-
no zlatom inu žlahtnimi kameni
inu perlami, [17]zakai vu eni uri ie
bilu obpusčenu taku blagu.« Inu
vsi barkaroli inu sledne tovarištvu,
kir v tih barkah prebivaio, inu ty
čolnary inu ty, kir na muriu dela-
io, so od daleč stali [18]inu vpili, ka-
dar so zagledali ta dim nee pogo-
rena,

rena, inu so diali: »Kateru ie bilu le-timu velikimu meistu glih[?]«^[19]
Inu so metali ta prah na nih glave, vpili, plakali, klagovali inu diali: »»Io« inu »ve«, tu veliku meistu, v katerim so vsi bogati postali, kir so barke imeili na muriu od nee kupčye, zakai onu ie vu eni uri pustu ratalu.«

^[20]Vesseli se ti, nebu, čez no inu vsi sveti iogri inu preroki, zakai Bug ie obsodil na ni to vašo pravdo,
^[21]tedai en močan angel vzdigne gori en velik mlinski kamen inu ga ie vergal v tu murie inu ie dial: »S tako sylo bode veržena ta Babilon, tu veliku meistu, inu ne bode več naidena.^[22] Inu ta štyma tih pevcev inu lavtariev, pisčicev inu troben-tariev se v ni ne bo več slišala. Inu oben antverhar kakeršniga antverha se ne bo več v tebi nešil inu ta glass tiga malina se ne bo v tebi več slišal

C.
Ta cerkov, vsi verni se bodo veselili, kadar te anticrištove službe bodo rezdiane.

slišal ^[23]inu ta luč te lesčerbe ne bo več v tebi svetila inu ta štyma tiga ženina inu neveiste se ne bo več v tebi slišala. Zakai tuy kupci so bili vyudi na zemli, zakai skuzi tuio cupernio so zablodili vsi aydi ^[24]inu ta kry tih prerokov inu svetnikov ie v ni naidena inu vseh teih, kir so ubyeni na zemli.«

Anticri-
štovu kra-
levstvu
bode od
Cristusa
skuzi pri-
digarie
rezodive-
nu inu
rezvalenu.

*A. Še pag prerokuie, kadar ta anticri-
št cilu velik inu oblasten rata, taku ž
nega služabniki konec vzame, tiga se bo-
do nebeške vse stvari inu vsi verni, žu-
seb pravi pridigary, vesselili, Boga hva-
lili. Le-ta capitul ta štirinaisti ozgorai
izlaga. Le-ta močni inu oblastni angel
ie sam Cristus, kir ima vso oblast v nebi
inu na zemli, ta isti ie suiem S. Duhum
te prave pridigarie resvetil, de zastopio
prov inu popolnoma tu S. pismu, inu ie
nim dal taku serce, de z veliko štymo
vpyo čez to Babilonio inu v ni
rezodevaio*

rezodevaio tiga anticrišta, daio na znane to papežovo cerkov ž nega družino, de nei sveta inu Božya, temuč nečista inu hiša tiga rogatiga Zludia, zakai ona ie napoyla ž no curbaryo skorai vse ludi, krale inu kupce na sveitu. Le-te ene bessede so vžete iz tiga Esaia preroka, katere so pissane v teh. II., 21., 15., Iere. 15. capitulih, ta laški poet Petrarha pravi, de le-te bessede so zhubper Rym govoriene inu pissane. Inu tukai ty verni, kir so od papežnikov pregnani inu martrani, kir veido, de tu papešku inu Tursku kraljevstvu, muč inu oblast se rezide, imaiio velik trošt.

B. Bug veli vsem vernim se od tih papežnikov deržati, od nih krivih Božyh službi inu od vse žlaht lotrye bežati, zakai Bug bo nee inu vse nepokurne grešnike grozovitu štraifal. Glih taku pišeio Esa. 48, Iere. 51, Zah. 2 inu s. Paul, 1. Cor. 5 inu 2. Cor. 6, Ephe. 5, 1. Pet. 2, 1. Ioh. 2.⁴⁵⁹ Inu koker ta prelita kry inu plač tih vernih glih taku
Gg veliki

Le-tu prerokovane se ie povsod v tim papežovim kraljevstvu dopernašalu inu še zdai se dopernaša.

459| Iz 48,22;
Jer 51,1-4;
Zah 2,11-13;
1 Kor 5,13.
2 Kor 6,3;
Ef 5,11-18;
1 Pt 2,9;
1 Jn 2,6.

466 *Režodivene s. Ianža.*

veliki grehi vpyo v nebessa, zatu te verne mesčava, ampag te malikovce inu nepokurne grešnike štraifa. Gen. 4, 18.⁴⁶⁰ Inu kir pravi, de tim anticrištovim imamo dvakrat oli samodrug poverniti, se neima zastopiti, de ty verni se imαιο mesčovati, kratku nekar, temuč Bug trošta te verne, kir od anticrištovih veliku terpe, de bodo zadosi masčeni. Zakai tih vernih martra inu terplene na sveitu ie kratku, ampag tih nevernih na telessu inu na duši ie večnu. Glih taku pisšeta Iere. 50, Abdias 1.⁴⁶¹ Inu Cristus pravi, Math. 7: »S kakovo mero vi merite, s takovo se bo vom merilu,« inu kir pravi, de ta curba ie v velikim gospitalu, v luštih žiher, prez straha, terplena inu plača, koker ena kraliza ž ne kralem, s teim prerokuie, de ta anticrišt suiemi tovariši bode na sveitu bogat, oblasten inu vseh žlaht luštih, v miru inu v pokoyu prebival. Le-tu vse bermo v tih cronikah, šlišimo inu vidimo od tih papežov, cardinalov, šcoffov,

460 | 1 Mz 4,24;
18,20–32.

461 | Jer 50,4–5;
Abd 1,21;
Mt 7,2.

ščoffov, appatov, fariev inu menihov, tim cessary, králi, vyudi inu skorai vsi ludie so nim noge inu roke kušovali, nih oblasti podverženi bili, nih blagu inu gospostvu čez dali inu izročili, cessarie z nogami teptali; in summa: oben cesar ne kral nei bil taku bogat inu oblasten koker papeži ž nih družino, so ner te bulše inu lepše dežele, ščoffye inu cloštre pod sebo imeili, debele kone v srebernih inu pozlačenih sedlih inu vuzdah ieizdili, vso žlaht nečistost nesramnu tribali inu nim nisče nei smel kai zubper oli čez nee reči oli žaliga sturiti, gdur ie nim zubper bil, tiga so zdaici v pan polužili, prekleli, Zludiu izdali, mertviga neso pustili v britofpolc/opati. Inu vse kersčanstvu se ie dosehmal papežov, ščoffov, fariev inu menihov več balu koker Boga, onu ie vsem vedeče, de smo dosehmal tim človeiskim inu papeškim zapuvidom inu postavom več bili pokorni koker Božym. Mi smo v petik messu oli iaica oli v praznik

Gg 2 delati

delati vegši greih koker šentovane, curbane, tatvino, nid, sovraštvo, pyanstvo imeili; en far si imei desset curb, taku nemu papežniki ništer ne deio, ampag aku on eno brumno ženo poroči, taku ga obsessio; v tim 1525. so eniga brumniga vučeniga pridigarie, gospud Ianža Zai-ca, kir ie bil suio deklo poročil, v Sloven-skim Gradci nad Celem skuzi doctarie Augustina Prugla⁴⁶² inu ercpriestra Sigismunda Grobšoffa uieli, tiga so v Nemškim Gratcu obsessili, zatu ta močni Bug bo nee tudi s teim večnim ognem v pekli žgal.

Trošta vse verne, de bodo od anticrišta, od Turka inu papeža pred so-dnim dnem od-rešeni.

C. S. Ianž skuzi te čudne prikazni inu videne obilnu inu zastopnu daie na znane tiga anticrišta, Turka inu papeža inu te, kir ž nim derže, kir s to curbo, tu ie, s teim malikovanem, curbaio, inu per tim tukai tudi z dostimi inu zastopnimi besedami govori od tiga pogublena inu nagliga zatrena vsiga anticrištoviga kralovstva. Per tih kralih inu kupcih moremo zastopiti. Te krale inu

462] Avguštin Prygl (Prugl, Tyfernus, 70. leta 15. stoletja–1537), humanist, arhitekt in zbiralec rimskih napisov. Znana je Pryglova izjava v pismu ljubljanskemu škofu Krištofu pl. Ravbarju 1521. »auctoritatem sedis apostolicae observabo veneraborque contra Lutherianum morem«, kar je najzgodnejša omemba luteranstva na Kranjskem, Prygl pa obljublja, da bo za razliko od ostalih in od luteranske navade spoštoval papeževo avtoriteto. Prygl je bil poleg ostalega tudi uspešen arhitekt: na novo je pozidal Škofjski dvorec v Ljubljani.

inu vyude, kir bi radi papeža v to staro oblast postavili, oli ne mogo, zakai ta pridiga tiga evangelia ie močneši koker nih muč oli oblast, inu per tih kupcih te kupce, kir so vse žlaht blagu, kar h ti oferti inu dobri lebingi slisi inu trebuhu dopade, tu vse so kupci od vseh stran v Rym pernašali. Oli per tih kralih inu kupcih moremo tudi zastopiti te cardinale inu prelate, kir sred papežom so te odpustke, maše, vigilie, rešitvu iz vic, nebessa dragu za denarie predaieli, le-to kupčio ie le ta s. evangeli rezderl inu rezodil, de ie tu zgul lotrya, golufya inu zepelane tih božih duš. Inu tukai imamo ta trošt, de glih taku tiga drugiga očitiga anticrišta, tiga Mahometa, inu turska vera bo skuzi evangelium rezodivena inu zatrena še pred sodnim dnem, ampag stuprov na sodni dan bodo papeži inu Turki cilu končani inu vekoma v pekli goreli, velik dim inu smrad terpeli.

D. Na sodni dan bodo ty verni

Verni marterniki

Gg 3 neizre-

470 *Režodivene s. Ianža.*

bodo več-
nim vesse-
liu, an-
ticrištovi
večnim
terplenu.

*neizrečenu veliku inu večnu vesselie zo
vsemi angeli inu zuseb ty marterniki
imeili, ampag ty anticrištovi neverni
malikovci ta večni plač, škripane tih zob,
nim bo vse nih vesselie, blagu, lušti inu
dober leben tiga svita odvžetu zatu, kir
so te verne morili, nedolžno kry prelili,
koker od tiga tu S. pismu čestu govori. S
teim se ty verni v nih nadlugah imai
troštati, nih glave, koker Cristus, Luc.
21, vely, »gori pruti nebossom vzdigni-
ti«, ⁴⁶³ z vesseliem na ta sodni dan čakati
inu iz serca ter s pravo vero, Apoc. 6, ⁴⁶⁴
moliti, de skorai ta sodni dan pride. Per
tim ty anticrištovi imai tudi premisliti,
kai nim naprei stoy inu per redu pravo
pokuro diati.*

463|Lk 21,28.

464|Raz 6,10–11.

TA XIX. CAP.

*Se daie hvala Bogu zavolo, kir štrai-
fa to veliko curbo; tim, kir so h
ti večery tiga Iagneta poklicani,
bo vekoma dobru, Cristus, ta viši
kral,*

kral, pryde suio voisko inu se bode s to beštio inu s krالي tuga svita voiskoval, nee premagal inu pobyal.

POtle sem iest slišal eno veliko štymo mnogotere množice v nebyssih, rekoč: »Alleluia. Zdravie inu čast, gloria inu mučbodi Bogu, našimu gospudi, ^[2]zakai risnične inu pravične so nega pravde, kir ie to veliko curbo obsodil, katera ie izkazila to zemlo ž no curbaryo, inu ie to kry nega hlapcev od nee roke mestil,« ^[3]Inu druguč so rekli: »Alleluia. Inu nee dim gre gori veko-
ma« ^[4]inu ty štiri inu dvaisseti stariši inu te štiri zviryne so doli pale inu so molile Boga, sidečiga na stolu, rekoč: »Amen, alleluia,« ^[5]inu ena štyma gre iz tuga stola, ta ie diala: »Hvalite našiga Boga vi vsi nega svetniki inu vi, kir se nega boyte, mali inu veliki.«

A.
S. Duh h
troštu
vsem ver-
nim tukai
stavi na-
prei, ka-
kovu ves-
selie bodo
v nebyssih
imeili.

Gg 4

^[6]Inu

B.
 Le-ta per-
 gliha od
 Cristusa
 inu te nega
 cerqve, de
 v nebi bo
 lepa, čista
 koker ena
 neveista;
 berite
 Eph. 5,
 2. Cor. 11.

^[6]Inu iest sem slišal koker eno štymo ene velike množice inu koker eno štymo velikiga garmena, ty so diali: »Alleluia, zakai ta vsigamogoči Gospud Bug ie tu kralvstvu noter vzel. ^[7]Vesselimo se inu bodimo vesseli inu daimo nemu čast, zakai ta ohcait tiga Iagneta ie prišla inu ta nega žena se ie perpravila. ^[8]Inu ni ie bilu danu, de se ie oblekla s čistimi inu z belimi židami« (te žide pag so te pravice tih svetnikov). ⁴⁶⁵ ^[9]Inu on ie dial k meni: »Piši: Izveličani so ty, kir so h ti večery te ohcaiti tiga Iagneta poklicani.« Inu on ie dial k meni: »Le-te bessede Božye so risnične.« ^[10]Inu iest pred nega noge doli padem, de bi ga molil, inu on ie dial k meni: »Gledai, tega ti ne sturi, iest sem raven tui hlapec inu tuih bratov inu tih, kir imαιο tu pričovane od Jezusa; moli Boga, zakai

465 Trubarjev prevod skupaj z rabo oklepajev dosledno sledi L1545: »⁸Vnd es ward jr gegeben / sich anzuthun mit reiner vnd schöner Seiden (Die seide aber ist die gerechtigkeit der Heiligen) ...«

Gledajte, zamerkajte: angeli, svetniki se neimaio moliti.

zakai tu pričovane Jezusevu ie ta duh tiga prerokovane.«

^[11] Potle sem vidil tu nebu odper-tu inu pole, en beil kon inu ta, kir ie na nim sidil, mu ie bilu ime Zveist inu kir pravico sodi inu boyuie. ^[12] Inu nega oči so bile koker en plamen tiga ognia inu na nega glavi veliku kron inu ie imel enu ime zapissanu, kateru nisče ne zna, samuč on sam, ^[13] inu on ie bil obličeni z anem gvantom, s kryo okroplenim, inu nega ime se imenuie Bessedia Božya ^[14] inu te voiske, kir so v nebi, so šle za nim na belih koneh, obličeni z belimi inu čistimi židami, ^[15] inu iz nega vust ie šal en oster meč, de on ž nim te ayde bye, inu on bo nee regiral s to železno palico. Inu on tlači to prešo tiga vina tiga zlobniga serda vsigamogočiga Boga. ^[16] Inu on ima na nega gvanti inu na nega ledavyah pissanu le-tu ime:

Gg 5 En

C.
Cristus ie mogoč, pravičini, risničini ž nega pravdo, nega verni so vesseli inu z belim gvantom, tu ie, svestustio obličeni.

En kral vseh kraljev inu en gospud vseh gospudov.

D. ^[17]Potle sem iest vidil eniga angela, stoiečiga v tim soncu, ta ie vpyl z veliko štymo inu ie dial k vsem ptycom, kir so leteile po sredi tih nebes: »Pridite inu se zberite h ti večery tiga velikiga Boga, ^[18]de bote ieili tu messu tih kraljev inu tu messu tih altmanov inu tu messu tih močnih inu tu messu tih kun inu tih, kir na nih sidee, inu tu messu vseh, kir so fray, inu hlapcev, tih maihinių inu velikih,« ^[19]inu iest sem vidil to beštio inu te krale na zemli inu nih voiske zbrane, de bi se bo-vovali s teim, kir na konu sidi, inu ž nega voisko. ^[20]Inu ta beštia ie bila uieta inu ž no red ta falš prerok, kir ie caihne delal pred no, s katerimi ie bil zapelal te, kir so bili vzeli tu znamine te beštie inu kir so nee pild molili. Le-ta dva sta veržena v tu ognenu iezeru, kir žvep-lom

Cristus na sodni dan bo vse anticristove ž njih oblast-niki, falš preroku v pekal peh-nil.

lom gory, ^[21] inu ty drugi so bili ubi-
eni s teim mečom tiga, kir ie na ko-
nu sedil, inu kir ie iz nega vust šal,
inu vse ptyce so syte ratale od nih
messa.

*A. Še pag prerokuie inu trošta vse
verne, kir veliku na tim sveitu od
anticrišta, Mahometa inu papeža
terpe, de bodo gvišnu skuži Cristusa
od nih zlega odrešeni, zakai Cristus bo
to veliko curbo, vse žlaht malikovane,
hudubo inu tu nedolžnu moriene sodil
inu mesčoval, zatu bodo vsi angeli,
svetniki inu marterniki v nebessih
inu v ti cerqvi, v gmaini vseh pravih
kersčenikov nuč inu dan hvalili inu z
vesseliem peili »alleluia«, tu ie, hva-
lite tiga Gospudi. Ta velika množica
so vsi izvoleni, ty veliki so ty pravi
pridigary inu kir so močni v ti veri
inu kir so za te vere volo dosti preter-
peli. Ty mali so ty preprosti gmain
kersčeniki, kir so še šibki v ti veri.*

Ludie tež-
ku priho-
dne nevi-
deče
nebeske
riči veruio,
zatu se ta-
ku zastop-
nu naprei
pravio.

B. S. Duh

Tukai še
bule inu z
vegšim vi-
denem
terdi, de
vsim ver-
nim mar-
ternikom
bo v nebi
vselei do-
bru, z ves-
seliem Bo-
ga hvalili.

*B. S. Dub ie vidil, de ty verni pod dol-
gim inu težkim cryžom bodo časi šibki
v ti veri, de v tih velikih nadlugah pod
tim oblastnim sylnim anticrištovim
kralovstvi bodo cbiolali na pomuču inu
milosti Božy inu kir se nim ne ždi, de
tu Tursku inu papešku široku, bogatu
inu oblastnu kralovstvu bi se mogli
rezdiati inu zatrete. Obt u le-tih
buqvah inu v tih drugih v dostih mei-
stih vse verne S. Dub inu Cristus sam
močnu inu obilnu trošta inu zagvišue,
de na Božy pomuču inu na nih odreši-
tvu neimaio cbiolati inu cagovati. Ta
štyma te velike množice, tih rek oli vud
inu glasnu garmene ie ta hvale vseh
vernih, žakai le-tih vernih molitve,
prošne, hvale inu vzdihane v nebessih
vpyo, koker s. Paul, Gal. 4, pravi:
»Naš Bug inu Oča sliši inu usliši.«
Inu kir spet pravio »alleluia, naš Go-
spud Bug Vsigamogoči kraluie inu go-
spoduie«. Tu bomo popolnoma na sodni
dan govurili, žakai tedai hudiči, an-
ticrišti*

ticrišti, Turki, papežniki, smert, greh inu vsi neverniki, kir so dolg čas na tim sveitu regirali inu gospodovali, bodo verženi v pekal inu končani. Ampag Gospud Bug v ti S. Troyci bode v tih izvolenih kraloval vekoma. Inu tedai ta Fezuseva neveista oli žena, tu ie, ta prava cerkov Božya, koker od tiga tudi s. Paul, 2. Cor. 11, Ephes. 5,⁴⁶⁶ govori, bo lepa, bela, čista, s to kryo Cristusevo v tim kerstu skuži to vero oprana inu prez vsiga madeža sturiena, s to nega pravico obličena (od le-tiga gvanta tudi Ezehiel 16⁴⁶⁷ govori), bode s teim Iagnetom, s Cristusom Fezusom, večeriala inu ž nim red tiga večniga vesselia uživala. Le-tu vse ie gvišnu inu risničnu, zakai tu ie sam Bug, kir ne umei lagati, govuril. Inu le-tukai, kir ta angel od s. Ianža nei hotel molen biti, rekoč, de ie tudi en hlapež Božy koker vsi verni, iz tiga vsaki zastopi, de neimamo na svetnike klicati. Glih taku s. Peter inu s. Paul, Act. 10, 14,⁴⁶⁸ govorita, de ne hočta biti molena

466| 2 Kor 11,2;
Ef 5,25–27.

467| Ezk 16,13.

468| Apd 10,25–26;
14,15.

478 *Režodivene s. Ianža.*

molena, ne česti, kir Bogu slisi, imeiti, zakai ty svetniki vso čast inu hvalo samimu Bogu daio, ampag ty žludy s teim imenom, de so svetniki, hote, de se molio, na nee kliče, nim offruije, cerqve zydaio etc. Tiga ty angeli, ne svetniki kratku ne hote. Inu per tim imamo tudi zamerhati, kai ie tih angelov diane, drugu nekar, samuč de Bogu služio inu ludem, Boga česte, pridiguio inu oznanuio Cristusa. Psalm. 103. Esa. 6. Heb. 1. Luc. 1, 2, 24. Math. 12, 4, 28.⁴⁶⁹ Ty stari vučeniki, s. Auguštin prepoviduio na te svetnike klicati inu nim cerqve, altarie židati; Epiphanius, en šcoff, ie pissal pred anaist stu leit žubper te žene, kir so Divici Mary pogače, povitice pekli inu ni offrovali, le-taku: »Diviza Maria ie, ia, sveta inu česti vredna, oli ona nei h timu dana inu postavlena, de bi se imeila moliti, za Buga deržati, temuč de ona tiga, kir ie od nee royen, ima moliti.« Inu kir pravi: »Tu ie pričovane Jezusevu, ie ta duh tiga prerokovane,«

se

469|Ps 103,20;
Lz 6,3;
Lk 1,19; 2,10.13; 24,23;
Mt 4,6; 12; 28,2.

se vučimo, kateri pridigar zveistu od Jezusa pridiguie, ta ima S. Duha, koker s. Paul, 1. Cor. 12, pravi: »Nisče ne more Jezusa eniga gospudi reči, samuč skuži S. Duha.«⁴⁷⁰

C. Zđai govori od Cristusa inu nega victorie inu premagane zubper tiga anticrišta inu zubper vse te, bodite papeži, cardinali, cessary, krali, vyudi, capitani, kir ž nim derže inu zubper Cristusa inu te verne voiskuio, te iste bode s pravico inu ž nega mečom, tu ie, ž nega močio inu ostro sodbo končaval. Ta beli kon pomeni Cristusevo nedolžnost, kir nikomer krivu ne sturi, temuč vsakimu, koker si zasluži, plačuie inu povrača, tim vernim pokurnim da dobru, tim anticrištovim hudu, zakai on ie pravičen inu risničen. On ima ognene plamenske oči, tu ie, on bo tim nevernim nepokurnim na sodni dan grozovit inu strašan, ima veliku cron na glavi, tu ie, on ima popolnoma oblast, koker ozdolai pravi: »On ie en kral čež vse krale,

Cristus bo suio muč, čast inu oblast na tim Zludiu, anticrištovih nevernih, nepokornih stuprovo očitu izkazal.

470| 1 Kor 12,3.

480 *Rezodivene s. Ianža.*

krale, « tu nega Bogastvu, čast, gloria inu oblast oben človik na tim sveitu prov ne zastopi, koker on sam, Math. II, ⁴⁷¹ govori. Nega gvant ie kervav, on ie ž nega martro inu kryo to smert, tiga hudiča inu pekal premogel, nega rane na sodni dan bo kazal inu bo koker ty močni, redli viteži, kir od suih sovražnikov bodo kervavi od nih kry ratali, te iste bo premagal inu v ta pekal pehoval. Zakai on ie ta Bessedá Božya, ta večni Syn Božy, kir ie tu messu, tu človeistvu k sebi pervzel, koker s. Ianž, I. cap., piše; ž nim bode tudi voiskovala vsa nebeška voiska, vsi angeli prideio s Kristusom na sodni dan v belim gvan-tu, beli gvant inu koni pomenio, de so čysti, nedolžni, de so vesseli, kir so to hudičevo, anticrištovo voisko s Kristusom premogli. Per le-tei voiski moremo tudi vse zveiste prave pridigarie zastopiti, kir tiga anticrišta rezodevaio inu doli tareio, koker zdai per naših časih se godi, zakai ta papež ž nega tovariši ie skorai

471|Mt 11,25.

skorai vsem ludem znan, de tudi ty, kir nega noge zavolo trebuha kušuo, špot iz nega delaio. Ta nega oster meč ie nega besseda, kir ta serca reže, de so ni pokorni, inu on tudi pravizo terdi, te brumne brani, te hude štraifa inu železno palico oli batico poby, nemu se ne more nisče ubraniti, zakai on ie kral inu gospud čez vse krale inu gospude. Inu kir pravi Kristus, de ie on sam to prešo tiga Božyga serda teptal, tu ie vzetu iz Esaia preroka, 63. capitula,⁴⁷² undu inu tukai Kristus govori, de ie nemu od Buga dana vsa oblast vse ludi soditi inu štraifati, per tim imamo tudi zastopiti, de le on sam ž nega martro ie ta serd Božy utolažil.

D. Od grozovitiga zatrena tiga anticrista, papeža inu Mahometa S. Duh nekar le v le-tih buqvah, temuč tudi skuži preroke inu iogre, Ese. 63, kir zuber Edoma govori, inu Ezech. 38, zuber Goga inu Magoga, Dan. 11,⁴⁷³ zuber tiga krala, od kod tu sonce gori gre,

Hb Zah.

Anticristovu kraljevstvu bode pred sodnim dnem skuži pridigarie doli iemalu inu stuprov na

472| Iz 63,3.

473| Iz 63,1-6;
Ezk 38,2-21;
Dan 11.

474|Zah 14,12–13;
2 Tes 2,8.sodni dan
cilu kon-
čanu.

*Zah. 14 inu s. Paul, 2. Thes. 2,⁴⁷⁴ govore, pišeio inu prerokuio, de gvišnu pred sodnim dnem ty anticrištovi hlapci, Turki inu papežniki bodo zatreni, nih oblast, muč, regirane inu kralovstvu konec vželu. Obtū ta angel na meistu vseh pridigariev v tim sonci, tu ie, v ti luči s. evangelia stoy, kriči, vpye glasnu, zagvišūie vse verne, de nih žubperniki, Turki inu papežniki, bodo smerdeče merhe, nih telessa bodo orli, merhary, srake inu vrane ieili (od merhariev, orlov, kain inu drugih ptic pravio, de kadar ima en boi biti, de try dni za voisko lete)/. / S teim S. Duh pričūie, de tih papežnikov, Turkov messu bodo te peklenske ptice, ty peklenski angeli ieili inu nih kosty glodali vekoma, koker David v tim 49. psalmi⁴⁷⁵ govori. Inu tukai S. Duh na žnane daie, de ta beštia, Žludi, anticrištovi, krali bodo vselei žubper Cristusa, nega bessedo inu cerkov voiskovali, s falš caihni inu vukuvi boge, preproste ludi žepelovali, te bode Cris-
tus*

475|Ps 49,15.

*tus v ta smerdeči žveplovi večni ogen na
sodni dan metal. Inu ž nim red vse te,
kir so se timu papežu, Mahometu pustili
zpelati; bodo vkup vekoma goreli.
Amen, tu bo gvišnu.* C.

TA XX. CAP.

*Ta Satan, zupernik, ie zvezan v pekli
tissuč leit, ta isti pottle bo rezvezan
inu bode Goga inu Magoga, tu ie,
skrivne inu očite sovražnike zuber te
svetnike, voiskovati dražil, oli za te-
im bode grozovitu štraifan. Ty mer-
tvi bodo soyeni ž nih delli, koker se
bodo nešla zapissana v tih buqvah ti-
ga lebna.*

POtle sem vidil eniga angela,
gredočiga iz nebes, ta ie imel
ta kluč h timu predpodu inu eno
veliko ketino v nega roki inu ie
popal tiga draka, to staro kačo,
katera ie ta Hudič inu Satanas,
Hh 2 inu

A.
Ta angel ie
Cristus,
kir to ka-
žo, Zludia
vuzda, de
več koker
poprei

te ludi z
malikova-
nem ne
zpelava.

inu ga ie zvezal tissuč leit ^[3]inu ga
ie vergal v ta predpod inu ga ie za-
perl inu ozgorai zapečatil, de več
ne zpelava te ayde, dotle neso
dopernessena tissuč leit, inu po le-
-tim on mora prust biti en maihin
čas.

B.
Trošta vse
verne, kir
so zavolo
Cristusa
martrani,
de neso
mertvi, te-
muč živi
per Cri-
stusu.

^[4]Inu iest sem vidil stole inu oni
so seili na nee inu nim ie bila dana
ta sodba inu iest sem vidil te duše
tih, katerim so bile glave odseka-
ne zavolo tiga pričovana od Jezu-
sa inu zavolo te bessede Božye inu
kateri neso molili to beštio inu
neee pild inu kir neso vzeli nee
znamina na nih čellu oli v nih ro-
ke inu so živeli inu kralovali s Cri-
stusom tissuč leit. ^[5]Ampag ty dru-
gi mertvi neso oživili, dotle neso
bili dopernesseni tissuč leit, le-tu
ie tu pervu gorivstanene. ^[6]Izveli-
čan ie ta inu svet, kateri ima deil v
tim pervim gorivstanenu, čez te
iste ta druga smert neima obe-
ne

ne oblasti, temuč oni bodo fary
Božy inu Cristusevi inu bodo ž nim
kralovali tissuč leit.

^[7]Inu kadar bodo ty tissuč leit
dopernesseni, bode ta Satanas
prust od nega ieče ^[8]inu on vunkai
puide zepelat te ayde, kir so na
tih štirih krayh te zemle, tiga
Goga inu Magoga, de on bode
nee zbral h timu boyu, katerih
štivene ie koker ta peissek tiga
moria. ^[9]Inu oni so gori stopili na
to širokoto te zemle inu oblegli
ta camp tih svetnikov inu ta ogen
ie pal od Buga iz nebes, ta ie nee
požerl ^[10]inu ta Zludi, kir ie nee
zpelaval, ie bil veržen v tu ieze-
ru tiga ognia inu žvepla, tiakai,
kir so ta beštia inu ty falš preroki
bili, inu bodo martrani podnevi
inu ponoči od vekoma do veko-
ma.

^[11]Inu iest sem vidil en velik beil
stol inu eniga, kir ie na nim sidel,
Hh 3 pred

C.
Anticri-
štovi bodo
časi mane
to cerkov
Božyo doli
terli, oli na
koncu bo-
do v pekal
verženi.

D.
Vsakiga
diane,
dob-

ru inu hu-
du, se bo-
de na so-
dni dan
očitu bralu
inu lono-
valu.

pred katerim obličiem ie beižala
ta zemla inu tu nebu inu nim se
nei obenu meistu nešlu. ^[12]Inu iest
sem videl te mertve, velike inu
mahine, stoieče pred Bugom, inu
te buqve so se odperle, katere so
tiga lebna, inu ty mertvi so bili
obsojeni po tim pismu v tih
buqvah, po ni dellih. ^[13]Inu tu mo-
rie ie povernilu te mertve, kir so v
nim bili, inu ta smert inu ta pekal
sta dala te mertve, kir so v nyu bi-
li, inu sta bila obsoiena en vsake-
teri po nega dellih. ^[14]Inu ta smert
inu ta pekal sta bila veržena v tu
ognenu iezeru. Le-ta ie ta druga
smert. ^[15]Inu ty, kir neso bili nai-
deni zepissani v tih buqvah tiga
lebna, so bili verženi v tu ognenu
iezeru.

476|Prerokovane.

Le-tu
preroko-
nane ⁴⁷⁶se
ima duho-
vsku za-
stopiti, de

*A. Ty eni stari inu novi vučeniki,
zuseb ty nevučeni bidertauffery, le-ta
capitul izlagaio, de ty pravi kersče-
niki*

niki pred sodnim dnem bodo tavžent le-
 it poredu z myrom inu v pokoyu pred
 Turki, papežniki inu pred vsemi hudiči
 inu hudimi ludi na tim sveitu prebiva-
 li. Oli tak zastop ie kriv inu fals, vsimu
 S. pismu zuber, zakai tu Cristusevu
 kralovstvu ie duhovsku, nei tiga svita,
 se izvuna ne vidi, on le skuži te zacra-
 mente, nega bessede inu pridige inu sku-
 ži muč tiga S. Duba v tih vernih sercih
 regira nee viža, ponovluie v ti veri, po-
 korsčini, hrani inu varuie inu stuprov
 po le-tim lebni inu sodnim dnevi bodo v
 nebessih myr, pokoi inu tu večnu vesselie
 imeli. Na tim sveitu moraiio od hudiča,
 anticrišta, papežnikov, Turkov inu od
 vseh nevernikov inu nepokurnikov veli-
 ku preterpeti. Oni le ta noterni myr, tu
 ie, to dobro veist vseh žlaht nadlugah
 pruti Bogu imaiio, so zagvišani, de za-
 volo Cristusa, v kateriga prov veruio, v
 Božy milosti inu v periazni stoie.
 Ampag le-ta text inu prerokovane
 se ima le-taku zastopiti: Ta an-

tak myr ty
 verni le v
 nih veisty
 inu v ti ve-
 ri bodo
 imeili, ne-
 kar tele-
 snu, koker
 ty Turki
 inu bider-
 tauffery
 menio.

Hh 4 gel

gel iz nebes, kir ima ključ čez ta predpod, tu ie, čez pekal, inu velike ketine v rokah, kir ie tiga Zludia, kateriga draka oli lintvorna, to Staro kačo, Diavola inu Satana, tu ie, opravlavca, zatožnika inu zupernika imenuie, zvezal, ie Cristus; ta isti ie timu Zludiu s teim suiem evangelium skuzi te suie iogre inu zveiste pridigarie po vsim sveitu to nega oblast, kir ie imel čez Iude inu ayde, vzel, rezdial inu zaterl, de ty bogi aydie inu Iudi, kir so tim malikom služili, vsi žlaht nečistosti inu lotry, koker s. Paul od nih, Rom. 1, pravi, prebivali inu pod hudičovo oblastio bili, so se h ti kersčanski veri preobrnili inu taku iz te hudičove oblasti v tu Cristusevu kralovstvu stopili. Inu taku močnu, pravu evangelisku pridigovane ie terpelu od Cristuseviga terplena tavžent oli tissuč leit, pottle ie ta Zludi prust ratal, ta ie v tih drugih leitih skuzi papeže inu Turke spet tu suie kralovstvu oblastnu inu široku sturil, koker tu še zdai vidimo,

oli

oli bode spet doli iemalu inu na sodni dan cilu zatrenu.

*B. Pravi, kai ty kersčeniki v tih tissuč leitih, v katerih ta Zludi v pekli na ke-
tinah bo pervezan, bodo deilali, de ty
verni, kir neso to beštio inu nee pild mo-
lili inu nee znamina na nih čellu posta-
vili, tu ie, neso tim aydovskim cessariem
inu krallem, timu anticrištu, papežom
inu Mahometu bili pokorni, temuč so
stonovitu per pravi veri obstali, zavolo
Cristusa inu nega evangelia vse žlaht
martre preterpeli inu pustili umoriti, ty
isti bodo na stolleh koker rihtary sideli
inu s Cristusom red vekoma regirali inu
ž nim red te zľudie inu te neverne sodili,
tu ie, bodo Cristusevi sodbi prov dali inu
poterdili, koker Cristus sam ie k suim
iogrom dial, Math. 19:⁴⁷⁷ »Vi bote sideli
na dvanaistih stoleh inu sodili te dva-
naist iudovske žlahte.« Inu s. Paul, 1.
Cor. 6,⁴⁷⁸ govori, de ty svetniki bodo ta
sveit inu te zľudie sodili. Inu koker
naš Gospud Jezus Cristus ie s to*

Tukai tudi
le od te
duhovske
smerti go-
vori inu od
tiga sodni-
ga dne
pravde.

477| Mt 19,28.

478| 1 Kor 6,2.

Hh 5 nega

490 *Rezodivene s. Ianža.*

*nega martro inu smertio tiga hudiča
premogel, vse verne od nega oblasti od-
rešil inu stuprov začel čez vse riči regi-
rati inu gospodovati. Glih taku ta cer-
kov stuprov po nee martri inu smerti
bode vekoma s Cristusom kralovala, bo-
de, koker tukai s. Ianž pravi, izveličana
inu sveta inu ty verni bodo fary Božy
inu Cristusevi, bodo zo vsemi angeli
Boga čestili inu hvalili vekoma. Inu kir
tukai pravi, de ty drugi mertvi neso ži-
vi postali, dotle neso ty tissuck⁴⁷⁹ leit do-
konani, se ima od te duhovske nevideče
smerti zastopiti, tu ie: Dotle en človik v
neveri inu v nepokuri živi, naisi ie s
telessom živ, taku ie na duši pred Bu-
gom mertov; Adam ie bil v ti uri, v ka-
teri ie ta prepovedani sad ieidel, pred
Bugom mertov, tu ie, ferdamnan, nai-
si ie životom pred Bugom beižal inu se
skrival, zakai Bug ie k nemu govuril:
»V kateri uri boš ieidel od prepoveda-
niga sadu, v ti isti boš umerl,«⁴⁸⁰ tu ie,
tei drugi inu večni smerti, timu hudiču
boš*

479|Tissuč.

480|1 Mz 2,16–17.

boš podveržen, obtu s. Paul, 1. Thi. 5,⁴⁸¹
tudi pravi, de te vduve, kir v hočlivosti
inu v luštih prebivaio, so žive mertve.
Obtu s. Ianž tukai drugiga ne meini, kir
pravi, de ty drugi mertvi neso oživeli,
dotle neso ty tavžent leit dopernesseni,
tu ie, ty, kir neso te pridige s. evangelia
gori vzeli inu neso za Cristusevo volo
obene nadluge hoteli terpeti, v ti telesni
pervi inu drugi smerti ostano inu bodo
vekoma ferdamnani; tei dvei bessedi
»dotle« inu »tissuč« pomenita v tim S.
pismi čestu dolg čas inu vekoma, inu kir
tukai pravi: »Le-tu ie tu pervu gori-
vstanene,« tu on govori tudi od tiga
perviga duhovskiga gorivstvanena, ka-
dar en človik se pusti kerstiti, pokuro
dei, prov veruie v Jezusa inu se derži po
Božy voli, ta isti od te duhovske smerti
gorivstane, inu kadar s to telesno smer-
tio umerie, taku nega smert ie le enu za-
spane, na sodni dan bo od smerti obuien,
ne umerie druguč, ne bo ferdamnan, ta
druga smert ne bo obene moči inu ob-
lasti

*lasti čez nega imeila, temuč on bo veko-
ma živ v nebessih. Od take smerti inu
gorivstaiena tudi Cristus govori, Ioh. 5,
kir pravi: Risničnu, risničnu iest vom
poveim, kateri muio bessedo posluša inu
veruie timu, kir ie mene poslal, ta isti
ima ta večni leben inu on ne pride v to
sodbo oli ferdamnane, temuč on ie skuži
to smert šal v ta leben.« Za teim več
pravi: »Risničnu, risničnu iest vom po-
vem, de ta čass pride inu ie vže zdai, de
kadar ty mertvi bodo slišali to štymo
tiga Synu Božyga inu kir no bodo sliša-
li, bodo ta večni leben imeili,« tukai
Cristus od te duhovske smerti inu noter-
niga lebna govori; berite vi le-ta capi-
tul cillu.*

Le-tu
preroko-
vane se per
našim čas-
su doper-
naša.

*C. V tih puslednih čassih po iogerskih
inu xveistih pridigariev vuku, kadar
se sodni dan bo perbližal, bode Gospud
Bug zavolo te velike nehvale inu nepo-
kure tih kersčenikov timu Zludiu spet
dopustil vse žlaht ludi zepelovati,
de bo mogel vse žlaht ludi na
vseh*

vseh štýrih krayh tiga svita, tiga Goga inu Magoga, tu ie, tiga skrivniga inu očitiga anticrišta Mahometove inu papeske vere (tih bode prez čissla, koker ta morski peissek) k sebi h timu voiskovanu zubper te svetnike, prave kersčēnike inu zubper tu Božye izvolenu meistu, tu ie, zubper to pravo staro Božyo cerkov, perpraviti inu na suio vero preoberniti. Le-tu prerokovane ie gvišnu dopernessenu. Ty pravi kersčēniki, kir po Cristusevim vuku veruio, Bogu služio, so obdani povsod od Goga inu Magoga. Ty Turki, od kod tu sonce viutro, ob puldnevi gre inu zahaie, so nas obdali. Ty papežniki, skrivni anticrišti te Laške, Ispaniske, Franske, Payerske inu druge dežele so te prave kersčēnike v nemških inu družih deželah obdali inu vmei nimi imaiio veliku papežnikov, anticrištovih hlapcev, ty vsi nuč inu dan mislio inu pratikuio, koku bi mogli te luterske končati v ti viži, koker so pred tryemi leiti v tim 1572.

na s.

494 *Rezodivene s. Ianža.*

na s. Iernea dan v Pariži začeli etc. Oli per tim tukai S. Duh tei suy cerqvi spet en velik trošt daie, de ta Zludi ž nega veliko voisko, skuzi Goga inu Magoga po vsem sveitu zubper te verne vkupezbrano, bode od Buga iz nebes končan inu veržen v tu ognenu inu žveplenu iezeru, gdi ta beštia inu fals prerok nuč tar dan inu vekoma bota neizrečenu terpela.

V kakovi časti, oblasti se bo sodni dan deržal, kai se bo godilu inu vsakimu dalu.

D. Tukai zastopnu od sodniga dne, koker ty preroki, Cristus inu iogri govore. Ta veliki beili stol ie ta neizrečena gloria, čast, oblast, muč inu pravica Cristuseva, katero bo na sodni dan pred vsemi stvaru v nebi inu na zemli izkazal, koker Jezus sam, Math. 25,⁴⁸² od takiga stola inu česti govori. Tedai bo zemla, voda, lufft inu nebu gorelu, taielu inu bode vse ponovlenu. Esa. 66. 2. Thes. 3. Apoc. 21.⁴⁸³ Pred nimi se bodo ty neverniki grozovitu bali, bi se radi skrili, oli ne bodo veidili, kei inu kam bi bežali, inu ta stol Cristusev bodo morali vsi

482|Mt 25,31–33.

483|Iz 66,22;
2 Tes 3;
Raz 21,1.

li vsi žlaht ludie, hudi tar dobri, mali tar veliki, stari tar mladi, cessary, krali, vyudi tar pastiry, kmetiči, boži inu bogati, ty mertvi inu živi, pryti, stati inu pryeti vsaketeri po nega veri, lebnu, dianu inu dellih nega pravi lon, 2. Cor. 5.⁴⁸⁴

484|2 Kor 5,10.

Tedai se bo odperl inu bral vsakiga register te nega visty, kai ie vse nega dni mislil, govuril inu dial inu zatu nega lon pryel. Inu h timu sodnimu dnevi vsi ludie, kir so sežgani, v muriu potopleni, od diviasčine snedeni, v zemlo, predpode, v iame verženi inu pocopani, prydo naprei inu nim se bo pravica sturila. Od tiga tudi Cristus govori, Ioh. 5.⁴⁸⁵ De »vsy ty, kir so v grobeh, bodo nega štymo slišali inu prido naprei, inu kir so dobru sturili, bodo vstaieli h timu večnimu lebnu, kir hudu, h ti pravdi,« inu tedai bo ta smert inu pekal konec imeila inu s teimi neverniki, anticrišti, papežniki inu Turki verženi v ta večni ogneni pekal inu marter. Pred teim nas Jezus obari.

485|Jn 5,21.

TA

TA XXI. CAP.

Od ponovlena vseh riči, kir Cristus bo sturil na sodni dan, na kateri bodo ty verni inu brumni pryeli to večno do-bruto, ty hudi neverniki bodo pahneni v ta peklenski večni oge[n]. Lipu pravi od tiga nebeskiga Ieruzalema, tu ie, od te kersčanske cerqve, katera ie ta prava neveista Jezusova.

A.
Verni bo-
do imeili
nov, lep
neveisten,
ženinov
gvant inu
vesseli
stan./.

486| Raba oklepajev na tem mestu je Trubarjeva interpretacijska odločitev za lažje razumevanje bibličnega besedila; prevod sledi L1545: »¹VND ich sahe einen neuen Himel / vnd eine neue Erden / Denn der erste Himel vnd die Erste Erden vergieng / vnd das Meer ist nicht mehr.«

INu iest sem vidil enu novu nebu inu eno novo zemlo (zakai tu pervu nebu inu ta per-va zemla ie minila)⁴⁸⁶ inu tu mor-ie nei več. ^[2]Inu iest, Iohan[n]es, sem vidil tu svetu meistu, tu novu Ieruzalem, doli gredoč iz nebes, od Buga perpravlenu koker ena neveista, lipu nareiena suimu možu, ^[3]inu sem slišal eno veliko štymo iz nebes, rekoč: »Pole, ta utta Božya ie s teimi ludmi inu bode per nih prebi-vala

vala inu oni bodo nega folk inu ta Bug ž nimi ^[4]inu bode doli zbrissal vse selze od nih oči inu ta smert ne bode več inu ne bode več plača, ne žalosti, ne vpi-tia, ne beteža več ne bo, zakai tu pervu ie minilu.« ^[5]Inu ta, kir ie na tim stollu sidil, ie dial: »Pole, iest delam vse riči nove.« Inu on ie k meni rekal: »Piši, zakai te bessede so risnične inu gvišne.«

^[6]Inu on ie k meni rekal: »Onu ie sturienu, iest sem ta A inu O, ta začetig inu ta konec. Iest bom dal timu žeinimu od tiga studenca te žive vode zabston. ^[7]Kateri premore, ta bode vse riči possessedil, inu iest bom nega Bug inu on bode moi syn. ^[8]Ampag tim boiečim inu tim nevernim inu tim prekle-tim inu tim uboinikom inu tim curbariem inu tim cupernikom inu tim malikovcem inu vsem laž-Ii nikom

B.
Cristus ie tim vernim velike, dobre riči odločil, tim nepokurnim, mamalu-kom vse zlu.

nikom bode nih deil v tim iezeru, kir s teim ognem inu žveplom gori, kateru ie ta druga smert.«

C.
Tu nebe-
šku kra-
levstvu
enimu le-
pimu svi-
tlimu mei-
stu
perglihuie.

^[9]Inu pride k meni eden od tih sedem angelov, kir so imeili te sedem verče, polne od tih sedem puslednih štrafing, inu ie z meno govuril, rekoč: »Prydi, iest hočo tebi pokazati to ženo, to neveisto tiga Iagneta.« ^[10]Inu ie mene nessel v tim duhei gori na eno vissoko gorro inu ie meni pokazal tu veliku meistu, tu svetu Ieruzalem, doli gredoč iz nebes od Buga. ^[11]Inu ie imeilu to svitlobo Božyo inu nee luč ie bila glih timu neržlahtnišimu kamenu, enimu crištalnimu iaspidu. ^[12]Inu ie imeilu velik inu vissok zyd inu ie imeilu dvanaist vrat inu na tih vratih dvanaist angelov inu ta imena zapissana, kir so imena tih dvanaist žlaht tih otruk tiga Izraela. ^[13]Od iutra try vrata, od pulnoči try vrata, od pulne try vrata,

ta, od večera try vrata. ^[14]Inu ta zyd tiga meista ie imel dvanaist gruntov inu v tih istih ta imena tih dvanaist iogrov tiga Iagneta.

^[15]Inu ta, kir ie z mano govuril, ie imel en zlat terst, de bi meril tu meistu, nee vrata inu zyd. ^[16]Inu tu meistu ie bilu na štiri vogle inu ie bilu dolgu koker široku inu on ie meril tu meistu s teim zlatim rorom na dvanaist tissuč moških tekov inu tiga meista dolgust, širokost inu vissokota so glih. ^[17]Inu on ie meril nee zyd, stu štiri inu štiri-desseti lahti, po meri tiga človeka, katera ie tiga angela. ^[18]Inu tu zidane nee zydu ie od iaspida inu tu meistu ie bilu čistu zlatu, glih čistimu glažu, ^[19]inu ty grunti tiga zidu inu tiga meista so bili lipu nareieni zo vsemi žlaht kameni. Ta pervi grunt ie bil en iaspis, ta drugi ie bil en sa/fi/r, ta trety en kalcedon, ta četerti en šmaragd, ^[20]ta

D.
Od lipote inu terdnusti tiga nebeškiga Ieruzalema pozemlisku govori.

Ii 2 peti

peti en sardonik, ta šesti en sardis, ta sedmi en crizolit, ta osmi en beril, ta deveti en topasier, ta desseti en crizopraz, ta anaisti en yacint, ta dvanaisti en amatist.

E.
V nebensih
ie zgul
svitloba; v
to isto
oben čern,
smerdeči
človik, te-
muč le ty, s
Cristusevo
kryo oprani,
prydo.

^[21]Inu te dvanaist vrata so bile dvanaist perle inu vsaka vrata so bile od ene perle inu te vulice tiga meista so bile od čistiga zlata koker en presvital glaž ^[22]inu iest nesem v nim vidil obeniga templa, zakai ta vsigamogoči Bug ie nee tempel inu tu iagne. ^[23]Inu tu meistu ne potrubuie obeniga sonca, ne lune, de bi ni sveitila, zakai svitlust Božya no resvečuie inu nee luč ie tu Iagne. ^[24]Inu ty aydi, kir so izveličani, hodio v ti isti nee luči, inu ty krali te zemle bodo pernesli v tu istu nih gospostvu inu čast ^[25]inu nee vrata se ne bodo za-perla podnevi, zakai tukai ne bude obene noči, ^[26]inu v tu istu bodo pernašali tu gospostvu inu to
čast

čast tih aydov ^[27]inu v tu istu ne
puide obena reič nečista inu ta,
kir preklete riči dopernaša, inu
ta, kir laže, temuč samuč ty, kir so
zapissani v te žive buqve tiga
iagneta.

*A. Koker ie odspreda v dostih capitu-
lih od te grozovitne velike večne štrai-
finge, kir pryde čez tiga Zludia, an-
ticrišta, draka, čez to beštio, papeža,
Mahometa inu čez vse, kir ž nimi derže
inu v ti nepokuri prebivaio, govuril inu
pissal, taku v le-teiu puslednima capi-
tulih od tih vernih pravih kersčenikov
govori, v kakovim stanu, dobruti inu
vesselei bodo na tim sveitu v ti visty
inu potle po sodnim dnevi z dušo inu s
telessom vekoma v nebessih uživali. Inu
on tukai v perglihah govori. Tu večnu
vesseliu inu to cerkov, pravo gmaino
Božyo, perglihuie h tim novim nebessom
inu h ti novi zemli, h timu novimu,
svetimu, nebeškemu meistu inu k*

Koker ty
ferdamna-
ni bodo
veliko ža-
lost v pekli
terpeli, ta-
ku vesseliu
inu dobru-
to bodo
vsi verni v
nebessih
uživali, s
teim se
imamo v
naših re-
vah troša-
ati.

Ii 3 ani

ani lepi neveisti. Glih taku piše Esa. 65 inu s. Peter, 2. Pet. 3.⁴⁸⁷ De bodo vse stvarre ponovlene, tu ie, ty verni bodo v lepi novi deželi vekoma prebivali, v ti ne bo več morye, tu ie, vse žlaht nadluge bodo od nih vzete, inu per nih ne bo več plača, reve oli žalosti. Zakai ty pravi kersčeni-ki, kir so ta prava cerkov inu gmaina Božya, bode Cristusu lepa tar luba koker ena lepa neveista suimu ženinu. Inu Gospud Bug bo ž no deržal inu per ni z milostio inu zo vso dobruto prebival. Zle-teim se imamo vseh žlaht nadlugah, revah inu izkušnavah troštati, v nih vesseli biti, za gvišnu deržati, de h timu pryde, zakai kar Bug govori, oblubi oli priti, tu risničnu bode.

Božye
bessede,
priteži inu
oblube so
gvišne inu
risnične;
kar Bug
tim never-
nim

B. Inu kir tukai Cristus pruti s. Ianžu pravi: »Onu ie sturienu,« s teim zagvišue, kar on govori, prerokuie inu ohlubi, tu se bode gvišnu godilu; vsi ludie imαιο te bessede Božye od prihodnih ričih taku deržati, koker de bi bile sturine. Obtü ty preroki inu iogri od Cristuseviga

tuseviga perviga inu drugiga prihoda inu kralevstva so taku pissali, koker de bi vže zdavnu bilu sturienu; Esa. 9, 53⁴⁸⁸ piše od Cristuseviga roystva inu nega martre okuli osem stu leit, preden ie Cristus na ta sveit prišal, koker de bi zdavnu bil royen oli martran; taku s. Paul, Ephe. 2, ⁴⁸⁹ pravi, de mi kersčeniki smo vže s Cristusom red od smerti vstali inu sidimo v nebessih, smo purgary inu domači Božy. Zakai tiga smo gvišni, Cristus ie tu nom oblubil, obtu drigači ne more biti, koker drugdi Luc. 21⁴⁹⁰ pravi: »Nebu inu zemla se rezydo, ampag muie bessede se ne rezydo.« Inu tukai pravi: »Iest sem A inu O, začetig inu konec,« tu ie, drugiga Boga nei bilu inu ne bode. Iest z muiem Očom inu S. Duhum sem vse riči stvaril, gori deržim inu rovnam, iest sem vsigamogoč, Esa. 43. ⁴⁹¹ Obtu ty papežniki krivu vuče, kir pravio, ty kersčeniki imαιο na nih izveličanu cbivlati, s tem oni Boga, nega preroke inu iogre na lažo stavio inu

Ii 4 te

488|Iz 9,1;
53,1–10.

489|Ef 2,5.

490|Lk 21,33.

491|Iz 43,1–4.11–13.

te boge prestrašene visty cagove delaio, de v nadlugah inu na smerti ležoč cbi-vlaio na Božy milosti inu pomučī. Inu kir tukai Ioh. 4, 7 inu Esa. 55⁴⁹² pravi, de hoče tim žeinim dati piti ta studenec te žīve vode zabston, s teim on daie na znane, de le tim ludem, kir iz serca žele po Božy milosti inu po tim večnim lebnu, koker ty, kir so silnu žeini po vodi, Cristus daie iz milosti zabston ta večni leben; per tim tim vernim, zuseb tim, kir bodo per pravi veri do konca obstali, to spoznali očitu inu voiskovali inu štritali se s teim Zludiem, anticristom, pappežom, ž nih lastnim messum inu s teim sveitum, še več oblubuie, de bodo ž nim vse tu, kar on ima v nebessih inu na zemli, imeili, potehmal so Cristusevi bratie inu sestre, Math. 12. Rom. 8.⁴⁹³ Obtudo bodo tudi nega ravenerbiči. Ampag tim, kir iz straha te martre bodo to vero, Cristusa inu nega bessedo zatayli, ty puidō s temi nepokurniki v ta večni žvepleni ogen. Gdi bodo vekoma terpeli inu nigdar

492| Jn 4,13–14;7,37–38;
Iz 55,1.

493| Mt 12,47–50;
Rim 8,11–16.

dar ne bodo mogli taki martri umreiti; tak peklenski marter se imenuie ta druga smert. Pred teim nas Jezus Kristus milostivu obari, amen.

C. Iz le-tih sedem angelov ie ozgorai v tim sedemnaistim capituli tudi s. Ianžu tu grozovitu pogublene inu ferdamnane te nečiste velike curbe, te beštie inu Babilonie izkazal, glih taku tukai spet nazai izkazuie tu veliku neizrečenu izveličane inu vesselie, kir bodo vsi verni v nebessih imeili inu uživali. Inu on te, vse verne, to gmaino inu cerkov Božyo, perglihuie k ani neveisti inu ženi tiga Iagneta, koker David, Psal. 45; Canticorum 1, 2, 3, 4, 5; s. Ianž Kerstnik, Ioh. 3; s. Paul 1. Cor. 11, Ephes. 5.⁴⁹⁴ Zakai vsaki vei, de vmei brumnimi čistimi neveistami inu ženini ie velika goreča lubexan. Glih taku Kristus ie to suio preveliko neizrečeno lubexan pruti tim vernim, tei sui cerqvi inu gmaini, kir ie za nee volo umerl, no ž nega kryo v tim kerstu očistil, vse madeže, šrimfe inu

Ii 5 vraske

Z le-teim te verne trošta, kakov stan nim naprei v nebessih stoy, zgul dobru vesselie inu vsa žlaht lipota.

494|Ps 45,10–16;
Vp 1–5;
Jn 3,29;
1 Kor 11,3–11;
Ef 5,23–29.

vraske opral inu očistil, izkazal, zatu ga vsi pravi kersčeniki, ta nega cerkov inu Gmaina spet nazai lubi, spozna, hvali inu očitū od nega pridiguie, ie nemu pokorna inu se za nega volo pusti martrati inu umoriti. Inu ga vekoma bo čestila inu hvalila. Tu veliku vissoku meistu, tu svetu Ieruzalem, kir ie iz nebes prišlu, ie ta stan inu lipu, vesselu, terdnu, večnu prebivališče te cerqve Božye, kir ie nee voiskovane na tim sveitu dobila inu dokonala inu v nebi bo myr inu pokoi imeila, obenu sovraštvu tiga Zludia inu anticrišta ni ne bo moglu več škoditi oli kai žaliga sturiti. Inu kir tukai od tiga nebeškiga meista Ieruzalem z dostimi bessedami koker od eniga pozemliskiga meista govori, de ie v nim velika čast Božya, velika svitloba skuzi videče žlahtne kamene koker cristali, veliki, vissoki, debeli židuvi, dvanaist vrat, te ty angeli varuio, de dvanaist gruntov ima, na nih so ta imena tih dvanaist izraelskih žlaht inu tih dvanaist

dvanaist iogrov tiga Iagneta zapissana inu de ima na vse štiri kraie truia vrata etc. Tu on piše inu govori, koker so poprei ty preroki govurili. Zakai so ty preroki od tiga kraljevstva Cristuseviga, tu ie, od tiga kersčanstva pissali, taku so oni od nega pissali inu tu istu perglihovali k animu velikimu, širokimu, terdnimu meistu, v kateru vsi žlaht ludie od vseh stran ž nih blagum, zlatum, srebrom, žlahtnimi kameni vleko, Esa. 54, Ezech. 40, Zah. 2.⁴⁹⁵ Inu Zaharias tudi lipu od tiga velikiga Ieruzalema govori inu pravi, de Gospud Bug bo sam okuli tiga meista en ogneni zyd inu bo v nim sam prebival; tu ie Cristus dial, Iohan. 14.⁴⁹⁶ »Kateri mene lubi, ta bo muie bessede ohranil inu mui Oča ga bo lubil inu mi k nemu pridemo inu per nim bomo sturili enu prebivališče.« Inu Math. 28.⁴⁹⁷ Kadar ie v nebu šal, ie dial k suim iogrom: »Pole, iest bom z vami vse dni do konca tiga svita,« tu ie, Cristus bo sam to cerkov S. Duhum skuzi to pridigo tih iogrov
resveitil

495| Iz 54,11–14;
Ezk 40,2–49;
Zah 2,6–9.

496| Jn 14,23.

497| Mt 28,20.

498|Ps 34,8.

499|Mt 16,18.

500|Lk 12,32.

501|Ef 2,20.

resveitil iznotra v tih sercib, no varoval inu branil skuzi te angele, koker David, Psalm 34,⁴⁹⁸ govori, kir pravi: » Ta angel tiga Gospudi bo suiem campom okuli oblegal te, kir se nega boye, inu bo nee ohranil.« Cristus pravi, Math. 16,⁴⁹⁹ de ta peklerska vrata, vsa hudičeva inu tiga svita muč inu kunšt te cerqve ne premogo. Inu ta nega cerkov ie tu maihinu kardelce, katerimu sam Bug bo dal tu nebešku kralovstvu, Luc. 12.⁵⁰⁰ Inu ta cerkov ie izbrana od vseh štirih kraiev tiga svita, od vseh žlaht ludi skuzi to pridigo tih iogrov inu pridigariev inu ta grunt te cerqve, ta prava kersčanska vera ie gruntana inu sazidana na ta iogerski navuk inu nekar na ta papeški oli drugih ludi, Ephes. 2.⁵⁰¹ Inu tih kersčenikov imena so raven tih angelov inu iogrov v nebi zapissana, tu ie, Bug nih ne pozabi inu ne zapusti na tim sveitu inu po nih telesni smerti.

Vera inu ta cerkov

D. Ta zlati ror oli terst inu tu mnogeteru žlahtnu kamene, s katerimi ie tu

ie tu nebesku meistu, ta cerkov inu gmaina Božya premeriena, sazjdana inu gruntana, so ta čista besseda Božya, ta stonovitna vera, vupane inu lubežan tih kersčenikov pruti Bogu inu ludem, koker od tiga David, Psalm 19, 119; s. Paul, 1. Cor. 13, inu s. Peter, 1. Pet. 1.,⁵⁰² govore; Cristus sam perglihuie to nega bessedo h tim velikim šacom inu žlahtnim dragim perlom, Math. 13.⁵⁰³ Inu s. Peter pravi, de ta vera tih kersčenikov v tih nadlugah bo izkušena inu probirana koker tu zlatu v tim ognju, inu s. Paul, de ta vera, vupane inu lubežan so ner te vegše riči per kersčenikih, inu ta meista, na štiri vogleglih postavlena, so dolga tar široka (ty 12. tissuč moških tekov, kir se latinski stadia pravio, so try stu nemških myl),⁵⁰⁴ so terdna, obtu on to kersčansko cerkov, to gmaino vseh vernih, na tim sveitu inu v nebessih h takim močnim, iz zlata inu žlahtnimi kameni sturienim inu gruntanim, perglihuie.

E. Še

kersčanska sta dvei lipei, ter dne, močne riči v nebi inu na zemli, tih Zludi ne ludie ne mogo za-treti.

502|Ps 19,8; 119,1–2;
1 Kor 13,13;
1 Pt 1,3–8.

503|Mt 13,44–46.

504|Nemška milja je merila 7532,5 m, saška 6797 m, bavarska 7420,4 oz. 7414,9 m, württemberška 7448,7 m, badenska 8888,89 m, hannoverska 9323 oz. 9347 m, vestfalska pa celo 10044 m. Stadij (gr. στάδιον, lat. stadium) je bila grška dolžinska enota, ki je merila 157 m, toda tudi 176 (olimpijski), 185 (atiški), 196 (babilonski) in celo 209 m (feničanski stadij).

To dobru-
to inu li-
poto, ka-
tero ie
Bug tim
vernim v
nebi nare-
dil inu
perpravil,
»obenu
oku nei vi-
dilu, ne
vuhu sliša-
lu, ne ser-
ce zmisli-
lu,« pravi s.
Paul.

I. Cor. 2.

E. Še pag h troštu vsem vernim, kir na tim sveitu od tih anticrištovih veliku terpe, od tiga nebeškiga lepiga vesseliga stanu inu prebivališče govori, tu istu koker poprei perglihuie k animu meistu, kir ie le s tem žlahtnim kamenem inu s čistim zlatum sazidanu inu scimpranu, koker mi moremo tudi per tim lepim meistu tukai to cerkov inu gmaino Božyo na tim sveitu zastopiti, v to isto gremo mi skuzi perlove inu zlata vrata, tu ie, skuzi to čisto inu svitlo zastopno bessedo Božyo, kadar no poslušamo inu ni terdnu veriamemo. Žakai kateri hoče v le-tu lipu nebešku meistu priti, ta mora na tim sveitu s pravo pokuro inu vero v ne stopiti. Inu kersčanstvu ne potrebuie več obeniga templa, koker so ty Iudi imeili, žakai Gospud Bug ie povsod, žuseb v tim kersčanstvi, per vsakim vernim suo milostio. Obtū nei potreba nom, kadar hočmo moliti, delleč okuli, po hribih oli doleh po cerqvah hoditi, koker Cristus pravi, Ioh. 4.⁵⁰⁵ De ty pra-

vi

vi služabniki Božy inu kir molio, ne bodo več na tih hribih v Ieruzalemu oli v tim templi molili, temuč v ti risnici inu v tim duhei. Zatu te naše cerqve nei ena bulši oli sveteiši mumu te druge inu so le zavolo dežia inu mraza sturiene, de ludie mogo vkupe stati, moliti, Božyo besedo poslušati, te s. zacramente diliti inu pryeti; tih šcoffov cerqve inu britoffske žegnane ie tu pravu malikovane. Vsi verni so ty templi inu veže Božye, koker s. Paul, 1. Cor. 3, 6, pričúie inu s. Ianž, 1. Ioh. 4.⁵⁰⁶ »Bug ie ta lubežan inu kateri v ti lubežni ostane, ta isti v Bugi ostane inu Bug v nim.« Inu 1. Ioh. 1 tudi pravi: »Za tiga volo tu, kar smo vidili, slišali inu tipali, vom oznanuimo, de vi tudi bote z nami tu tovarištvu oli društvu, inu tu naše tovarištvu ie s tem Očetom inu ž nega Synom Jezusom Cristusom.«⁵⁰⁷ Inu kir pravi, de v tim nebeskim meistu, tu ie, v ti gmaini Božy na tim sveitu inu v nebessih ne bo sonza ne lune, nee vrata se ne bodo za-
perla,

506| 1 Kor 3,16; 6,19;
1 Jn 4,16.

507| 1 Jn 1,3.

512 *Režodivene s. Ianža.*

*perla, Gospud Bug inu tu Iagne Cristus bode nee resvetil, tu on govori od tiga dobriga, vesseliga, večniga, stonovitiga stanu tih vernih; glih taku Esa. 60⁵⁰⁸ piše. Inu tu se bo gvišnu po sodnim dnevi v nebessih godilu, de sonca, ne lune, ne zydivov ne bomo potrebovali inu de oben nevernik, nepokurnik, hud človik v nebu ne pride. Zakai Bug, kir »prebiva v ti luči, h kateri nisče ne more pryti,« 1. Thi. 5,⁵⁰⁹ bode po vsem nebu sveitil. Inu ty verni, pravi Cristus, Math. 13,⁵¹⁰ bodo svitli koker tu sonce inu ty neverniki bodo od tih vernih odločeni inu pahneni v ta pekal. Oli mi tudi moremo tukai zastopiti to gmajno cerkov Božyo, kir ima to luč Cristusevo, Ioh. 1, 12, inu to nega bessedo, koker David pravi: »Bug, tuia besseda ie ta luč muh nug,« s to vidim, de prov grem po tuih potih v nebessa. Psal. 119.⁵¹¹ Inu ty verni so žiber, se nikoga ne boie, ne smerti ne hudiča, zakai Cristus nee v ti martri inu v ti smerti obrani, inu h taki gmajni kersčanski
nekar*

508| Iz 60,19–20.

509| 1 Tim 6,16.

510| Mt 13,24–30.

511| Ps 119,105.

nekar le samuč ty boži, temuc⁵¹² tudi krali inu bogati se bodo perdružovali, nih pomuč, blagu ž no dilili, no čestili inu hvalili inu obeniga nečistiga, ležniviga, malikovskiga prekletiga lotra, kir nei zapissan v te žive buqve Cristuseve, k sebi ne h tim s. z sacramentom pustili; tu vse, hvala Bogu, se zdai per nas godi inu rovna.

TA XXII. CAP.

Na koncu le-tiga videne, prerokovane inu prikazni se izkazuie ta živa voda inu tu drivu tiga lebna inu lipe riči te večne dobrute. S. Ianz druguč malikovsku hoče tiga angela moliti, Cristus ima skorai s teim sodnim dnem priti, bo daial vsakimu nega lon. Prepoveda ostru k le-timu inu k vsimu S.

*pismu kai perložiti
oli odvzeti.*

Kk Inu

A.
Kakovu
pitie oli
špižo bo-
mo imeilu
v nebessih,
tu bo ves-
selu prebi-
vane, to-
varištvu
per Bugi.

INu potle ie on meni pokazal
eno čisto reko te žive vode,
svitla koker ta crištal, gredoč od
tiga stolla Božyga inu tiga Iagne-
ta. ^[2]Na sredi nih vulicah inu na
obeiu strani te reke ie bilu tu dri-
vu tiga lebna, kateru pernaša dva-
naist sadov inu daie vsak messec
sui sad inu tu listie tiga drivessa ie
dobru h timu zdraviu tim aydom
^[3]inu ne bode obene prekletve več,
temuč ta stoll Božy inu tiga Ia-
gneta bode v nim inu nega hlapci
bodo nemu služili ^[4]inu vidili nega
obličie inu nega ime bode na nih
čelleh ^[5]inu tukai ne bo nuč inu ne
bode potrebovalu obeniga svečni-
ka oli te luči tiga sonca, zakai ta
Gospud Bug bo nee resvetil inu
bodo kralovali od vekoma do ve-
koma.

B.
Še pag za-
gvišu-

^[6]Inu on ie k meni rekal: »Le-te
bessede so gvišne inu risnične. Inu
ta Gospud Bug tih svetih prero-
kov

kov ie poslal suiga angela pokazati tim suim hlapcem te riči, katerere se imαιο skorai zgoditi. ^[7]Inu pole, iest pridem skorai, izveličan ie ta, kateri ohrani te bessede le-tiga prerokovane le-tih buqvih.« ^[8]Inu iest, Ianž, sem ta, kir sem slišal inu vidil, sem doli padel pred te noge tiga angela, kir ie meni le-te riči izkazal, de biga molil, ^[9]on pag reče k meni: »Gledai, tiga ti ne sturi, zakai iest sem s tebo red en hlapec inu tuih bratov prerokov inu tih, kir ohranio te bessede le-tih buqvih. Moli Boga.«

^[10]Potle pravi k meni: »Ne zepečati le-te bessede tiga prerokovane v le-tih buqvah, zakai ta čas ie blizu. ^[11]Kateri škodi, ta še škodo delai, inu kateri ie smerdeč, ta še smerdi, inu kateri ie brumen, ta še bodi brumen, inu kateri ie svet, ta bodi še svet, ^[12]inu pole, iest skorai

Kk 2 pridem

ie, de kar se v le-tih buqvah pravi, ie gvišnu, se bo risničnu taku godilu.

C.

Risnica se ima pridigati, niasi ta vegši deil od nee huiši rataio inu za špot imeio.

pridem inu mui lon ie z mano, de bom dal vsakimu, koker bodo ta nega della, ^[13]iest sem ta A inu O, ta začetig inu ta konec, ta prvi inu ta pusledni. ^[14]Izveličani so ty, kir ohranio te nega zapuvidi, de nih oblast bode na tim drivessu tiga lebna inu de puido noter skuzi ta vrata tiga meista, ^[15]ampag izvuna bodo ty psi inu ty cuperniki inu ty curbary inu ty uboiniki inu ty malikovci inu vsi ty, kir lubio inu delaio te laže.

D.
Prerokovane v le-tih buqvah ie od samiga Jezusa.

^[16]Iest, Jezus, sem poslal muiga angela vom le-te riči pričovati v tih cerqvah. Iest sem ta koren inu žlahta tiga Davida, ta svitla zvezda inu danica.« ^[17]Inu ta Duh inu ta neveista pravio »Prydi« inu kateri sliši, ta reci »Prydi« inu kateri ie žeien, ta prydi, inu kateri hoče, ta vzami od te vode tiga lebna zabston.

E. ^[18]Iest pričam vsakimu, kir slišio te

te bessede tiga prerokovane v le-tih buqvah: Aku gdu perloži k le-tim ričem, taku Bug bode perlužil čez nega le-te štraifinge, kir so zapissane v le-tih buqvah, ^[19]inu aku du proč vzame od tih bessed le-tih buqvi tiga prerokovane, taku bode Bug proč dial nega deil iz le-tih buqvi tiga lebna inu iz tiga svetiga meista inu od tiga, kar ie pissanu v le-tih buqvah; ^[20]ta, kir pričue le-te riči, pravi: »Ia, iest pridem skorai.« »Amen, ia, pridi ty Gospud Jezus.« ^[21]Ta gnada našiga Gospudi Jezusa Cristusa bodi z vami zo vsemi, amen.

H Božy
bessedi inu
postavi se
neima
perstaviti
oli to isto
preminiti.

A./ Pred le-tim capitulom ie pravil, kakovu inu iz čes ie tu nebešku meistu sazidanu, zdai pag pravi, kakovo spižo, pitie inu kakov leben bomo v nim imeili; bomo vsiga pitia, vse žlaht spiže siti, nigdar ne bomo bolni ne žalostni. Mi v nebessih, koker ty angeli, ne bomo

Kk 3 ieili

Koker
malu enu
deite v
materinim
telessu vei
oli vidi, kai
ie na svei-
tu, taku
mi, dotle
smo

na tim sve-
itu, prov
ne zasto-
pimo, kai
ie v nebes-
sih.

*ieli ne pili. Oli on koker ty preroki od
Cristuseviga kralovstva na tim sveitu
inu v nebessih taku s perglihami govori,
s teim te verne trošta inu vessele dela,
de oni tudi bodo v nebessih koker ty bo-
gati velaki na tim sveitu inu v velikih
bogatih meistih prez vse skerbi dober le-
ben imeili vekoma, tu ie, prez konca. Ta
čista, svitla reka oli voda pomeni to bes-
sedo Božyo inu ta s. kerst, koker David,
Psalm. 36,⁵¹³ govori, kir pravi: »Per tebi,
Gospud, ie ta studenec tiga lebna inu v
tuy luči mi to luč vidimo, oni bodo pya-
ni od tiga bogatiga blaga tuie hiše inu ty
nee napaias s teim luštom koker z anem
potokom.« Zakai koker enimu vročimu
žeinimu popotnimu človeiku ie en čist,
merzal studenec lub inu vessel, glih taku
tim žeinim, lakotnim, prestrašenim vy-
stim ie ta s./ evangelii lub, vessel inu
perieten, kir nee z Božyo milostio obes-
seli, trošta inu zagvišūie, de Bug zavolo
suiga Synu hoče nim vse grehe zabston
odpustiti, v suio milost inu v ne-
bessa*

513|Ps 36,8–9.

bessa k sebi vzeti, koker od tiga tudi David govori, kir pravi, Psal. 94: »Iest sem dosti inu veliku žalosti v muim sercei imel, oli tuy trošti so obesselili muio dušo.« Te gasse oli vulice pomenio tu kardelu vseh vernih, v nih inu vmei nimi ie tu drivu tiga lebna, tu ie, Cristus sam te mertve obuduie inu nim daie ta večni leben, koker on sam od tiga čestu govori, Ioh. 3, 5, 6, 11, 14, 17. Inu s. Ianž, I. Ioh. 1.⁵¹⁴ Inu koker v tim paradižu tu prepovedanu drivu ie timu Adamu inu nom vsem perneslu to smert inu ferdamnane. Taku Cristus, tu zelenu drivu, ie nom perneslu ta večni leben obilnu koker ta drivessa, hruške iablane inu pomoranče, kir čestče v leiti rode. Inu le-tu drivu Cristus ž nega saduvi, ž nega besedo, močio inu oblastio vse žlaht ludi, ayde, Iude inu Turke, kir v nega veruio, ozdravi na duši inu telessu h timu večnimu lebnu. Inu ty verni bodo Gospudi Bogu inu nega Synu iz serca, volnu inu zveistu, koker Zaharias, Lu. 1,⁵¹⁵
Kk 4 govori,

514| Jn 3,36; 5,24; 6,27;
11,25; 14,6; 17,1-3;
1 Jn 1,1-3.

515| Lk 1,74-75.

520 *Rezodivene s. Ianža.*

516|1 Kor 13,12.

517|2 Kor 3,18.

518|Jn 8,12;
Ef 5,8.

govori, prez straha v ti pravici inu svetusti, vse nih živoče dni služili. Tedai tudi bodo ty verni na tim sveitu tu Božye obličie v ti veri, potle v nebessih popolnoma vidili inu znali, koker Paulus, 1. Cor. 13,⁵¹⁶ govori, de zdai le koker en špiegel, ampag potle v tu obličie bomo Boga vidili inu ga bomo očitu z rezkri-venim obličiem spoznali inu čestili, 2. Cor. 3.⁵¹⁷ Inu ty verni, kir za Cristusom gredo, nega bessedi terdnu, stonovitu veruio inu slušaiio, ty na tim sveitu inu po smerti v temnico ne prido. Ioh. 8. Ephe. 5.⁵¹⁸ Zakai oni imaiio to pravo luč Božyo vsebi inu pred sebo, zatu bodo tudi ž nim kralovali inu vživali to Večno dobruto.

Gospud Bug ie vsigamogoč inu risničen, obtu, kar govori, h timu gvišnu pride.

B. Zdai le-te inu vse bibliske buqve risnične inu pravične della inu pričuiie, de kar ie v nih pissanu inu prerokovanu, se ie oli se bo pred sodnim dnem godilu, zakai sam Gospud Bug skuži preroke, iogre inu svetnike take riči tim ludem rezodeva inu oznanuie, obtu vsi preroki

preroki nih prerokovane začno: »Sic dicit Dominus exercituum,«⁵¹⁹ »Taku ta Gospud Bug tih campov govori etc.« S tem ta s. angel inu s. Ianž hočta te verne vučiti inu zveistu opominati, de se pred anticrištom zveistu varuio, de se od nega ne puste zepelati. Inu per tim nee trošta, de Cristus s tem sodnim dnem skorai pride inu bo po nega bessedi inu prerokovanu tih prerokov inu iogrov vus sveit sodil. Obt, kir bo tei Bibly veroval, po nee vuku dial (ta catehismus ie ta kratka Biblia), timu istimu bo na tim sveitu inu v nebessih vselei dobru. Za teim s. Ianž pravi, de kar ie v le-tih buqvah zapissal, tu vse ie on v prikaznah vidil inu slišal od samiga Božyga angela. Tيجا ie še pag iz nezastopnosti hotel moliti, oli ta angel ga ie zatu ostru svaril, zakai angeli so le hlapci Božy inu te nega cerqve. Heb. 1.⁵²⁰ Tukai se vučimo, de neimamo na svetnike klicati, ne nim cerqve zidati.

C. Ta angel hoče, de le-te inu te Veli le-te
Kk 5 druge

519|Npr. Jer 25,15:
»¹⁵Quia sic dicit Dominus exercituum, Deus Israël : Sume calicem vini furoris hujus de manu mea, et propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te.«
»¹⁵Da, tako mi je govoril GOSPOD, Izraelov Bog: Vzemi iz moje roke to čašo z vinom srda in daj piti iz njega vsem narodom, h katerim te pošljem.«

520|Heb 1,14.

buqve inu vse S. pisnu gostu prebrati, s teim bodo vučeni v Božyh ričeh inu potroštani v nih nadlugah.

druge vse buqve tiga S. pisma se imaiio veden od vseh ludi zveistu inu s flissom brati inu nigdar na klopi oli pod klopio zapreti, v prahi pustiti ležati, zakai iz tih ty verni se navuče, koku se imaiio s teim anticristom, Turki inu papeži v nih nadlugah deržati inu se troštati. Inu de taki nih sovražniki hud konec vžamo. Obtū vsaki kersčenik ima rad inu čestu le-te inu vse bibliske buqve prebrati, kadar veimo inu v nih vidimo, de vse riči, kar ie v nih prerokovanu, se ie zgudilu, de ta sodni dan, pogublene tiga anticrista, Turkov, papežnikov inu vseh nepokurnih inu tu večnu izveličane tar vesselie tih vernih gvišnu tar skorai pride, amen. Per tim prerokuie, de ty anticristovi neverniki inu nepokurniki bodo le čedale huiši, nečisti, smerdeči v tih grehah, vsi hudobi inu lotry od dan do dne gori iemali, te verne preganali, lovili inu martrali, koker tu mi zdai v franskih inu niderlenskikh deželah slišimo,⁵²¹ oli ty verni

521| Zastran Nizozemske je imel Trubar verjetno v mislih protireformacijske ukrepe Filipa II. Španskega, ki so zanetili upor v pretežno kalvinskem severnem delu Nizozemske in tako leta 1568 sprožili osemdesetletno vojno, ki se je med španskimi Habsburžani in Nizozemsko končala šele z eno od listin vestfalskega verskega miru 1648.

*ni se neimajo v ti veri zblazniti, temuč
le v ti dobruti inu v svetusti gori iema-
ti. Zakai Christus suiem sodnim dnem
skorai pride, bode lon daial vsakimu po
nega zasluženu. Kir Cristus v le-tih
buqvah tretyč, v začetku, v sredi inu na
koncu pravi, de ie on A inu O, začetig
inu konec, ta prvi inu pusledni, s tem
tu suie Bogastvu daie na znane inu ter-
di, koker Esa. 43,⁵²² kir pravi: »Iest sem,
iest sem ta Gospud inu prez mene nei
obeniga ohranenika, pred meno nei oben
Bug sturien inu za meno ne bo.« Potle
spet hvali tu Cristusevu kralovstvu, to
cerkov inu gmaino Božyo na tim sveitu
inu v nebessih, v tim bo vselei dobru, bo-
do ieili ta sad tiga večniga lebna inu v
tu istu prideio ty, kir Božye zapuvidi
ohranio, ampag ty anticristovi, Turki,
papeži, vsi nepokurniki, neverniki, koker
so ty nesramni melčeci psi, kir ne laio, ne
pridiguio, ne pišo zubper anticristove, ty
cuperniki, curbary, uboiniki, malikovci
inu vsi, kir z lažami okuli hodio,
ne*

522|Iz 43,11-12.

*ne prido v tu s. meistu, temuč bodo vun-
kai pahneni v ta pekal, undukai bodo v
žvepli goreli vekoma; pred teim nas Syn
Božy ohrani inu obari, amen.*

Cristus ie
bug inu
stvarnik
Davidov
inu vseh
ludi inu ta
luč inu ce-
sta v ne-
bessa, per
nim vsi lu-
die s to
pokuro
inu pravo
vero dobe
tu nebešku
izveličane.

*D. Tukai očitu sam naš Gospud, Jezus
Cristus, pravi, de ie suiga angela sveti-
mu Ianžu poslal, de ie le-te riči, kir so v
le-tih buqvah, mnogeteri viži inu čudnih
prikaznih prerokoval, de on tim cerqvom,
vsem vernim po vsim sveitu ima ozna-
niti, dati na znane inu rezglassiti, de se
veido pred anticristovimi hlapci varo-
vati, inu kadar nim bodo sylo inu zlu
nalagali, se troštati, inu kir pravi, de ie
koren inu žlahta Davidova, svitla zve-
izda inu danica, tu ie tulikain, koker de
bi rekal: Iest, Jezus, sem stvarnik Davi-
dov po Božy naturi inu stric po človeiski
inu iest to pravo luč, ta pravi pot kažem
v nebessa, koker od tiga on sam v tih
evangelistih buqvah inu nega iogrov li-
steh pričue. Inu per tim pravi, de Sveti
Duh vseh izvolenih sercib inu ta nevei-
sta, ta cella cerkov Božya, ve-
den*

den vždiha inu moli, de bi Cristus, nee lubi ženin skorai prišal, de bi te suie verne od anticrišta inu od nega hlapcev odrešil inu vsi hudobi, lotry en konec sturil, inu kir tu sliši, ta ima za tu iz serca prossiti. Inu kateri ie lačen oli žeien te Božye milosti, nega dobrute inu tiga večniga lebna, ta pridi v pokuri inu s to vero h Cristusu, le-tu vse on naide per nim zabston. Cristus tudi pravi v tih perglibah od ochaiti⁵²³ inu velike večerie, Math. 22. Luc. 14.⁵²⁴ De ie vse pernarednu, de le imaiio pryti, doli seisti inu ieisti zabston, oli nih ie malu vrednu prišlu. Glih taku Esa. 55⁵²⁵ piše.

E. Ostru inu vissoku s. Ianž zapričue, de le-te inu vse bibliske buqve, v nih prerokovanu ie Božye, gvišnu inu risničnu, kar ie v nih zapissanu, se bo gvišnu dopernašalu pred inu po sodnim dnevi. Inu per tim ostru pryti vsemi grozovitimi Božymi štraifingami inu s teim peklenskim ognem vsem tim, kir tu S. pismu falšuo, prevračaio, zamecuio,

»Io« inu
»ve« ie inu
bode vsem
falš pridi-
gariem inu
vučeni-
kom, kir
tu S. pismu
krivu izla-
gaio inu
prevračaio.

523|Ohcaiti.

524|Mt 22,2–14;
Lk 14,15–24.

525|Iz 55,1–3.

mečuo, krivu izlagaio, prestavleio, perstavleio inu proč iemlo, koker so tedai ty falš preroki, vučeniki, pissary per tih čassih tih prerokov inu iogrov bili inu delali. Inu koker tudi per naših čassih ty papežniki, ty eni šcoffi, menihi, doctary, velike šule, vvidertauffery, cbingliani inu neverč ty hinauski, polni hude kunšti, pregnani novi menihi, veliki lotri, fratary inu mordrary, goluffi iezuwidery; ty silnu S. pismu falšuo, obtu Bug bo nee skorai grozovitu štraifal, nim vum inu pamet vzel, de pado v strašno sromoto, inu hud konec vžamo. Natu spet Cristus oblubuie, de hoče skorai pryti, tim nega pokurnim dati tu večnu vesselie, tim anticrištovim vse zlu vekoma, amen, tu bo gvišnu. Za teim s. Ianž moli, de bi Gospud Jezus skorai prišal, s teim opomina vse verne, de oni tudi ž nim molio iz serca v tim Očanašu »Pridi tuie kralevstvu«, zakai kadar Cristus ž nega sodnim dnem pride, tedai stuprov bodo vse kecarye,

Ta XXII. cap. 527

*carye, falš pridige, malikovske službe,
vsa lotrya, hudoba doli diane, od pravih
kersčenikov odvlečene, v ta pekal verže-
ne, ampag ty pravi verni bodo s Cristu-
som red v nebu makneni inu vselei
per nim prebivali. 1. Thes. 4.⁵²⁶ Na
koncu od vseh vernih slovu iem-
le inu nim prossi od Cris-
tusa nega milost
inu vse dob-
ru,*

526| 1 Tes 4,17.

A M E N .

K O N E C V S I G A N O -
viga testamenta oli za-
kona.

Regiſter

V TIBINGI,

M. D. LXXVI.

Regiſter.

**ZAMERKANE TIH
NERVEGŠIH POTREBNIH**

ričy, navukov inu troſtöv, v le-tih buqvah
zapopadenih. Cerkov, verni, kersčeni, ta try imena
se imajo za enu zastopiti, kar per enim nei, tu se per
drugim naide etc. Vseh cyffer nesem, temuč le te perve
postavil, za teimi od vsake ričy več naidete, so tudi ene
prestavlene. Na le-ta regiſter se neimate zanesti,
temuč sami preberite čestu le-te buqve.

Taku bote iz nih prov vučeni
s teimi anticriſti duhovsku
voiskovati.

A.

Abbadon, Appollyon: peklenski Zludi.

326. 330.

Alleluia, vsi verni v nebessih veden poio.

453. 457.

Andri Kaminar: corar lublanski, ie lutersko
vero zatayl, hud konec vzel. 417.

Angeli so se vesselili Cristuseviga prihoda
na ta sveit. 141. 143.

Angel Mihael se ie Zludiem kregal za
Moizeſevu tellu. 230.

Angel ta vegši ie Cristus. 336.

Angeli so vsi pravi pridigary, anticriſta rez-
odevaio. 272. 277. 281. 317. 320. 397. 403.

Angeli, ne svetniki se neimajo moliti. 454.
459. 497. 503.

Ll Anticriſ-

Regiſter.

Anticriſti ſo truy: Iudi, Turki, papežniki.

194.

Anticriſti ſo ſli pred ſodnim dnem. 188.

193.

Anticriſti ſo Turki, papeži, ſo ž nih vero inu dianem Criſtusu zuper. 372. 377.

527|Straſna.

Anticriſt, garda, ſiraſna ⁵²⁷beſtia, ima oblaſt od Zludia. 371. 376.

Anticriſt od te žlahte Dan ima priti. 310.

314.

Anticriſt ie na tim sveitu oblaſten, te ſuie brani, zagovarie, verne pregane, mory, obeſa. 442. 447.

Anticriſt ž nega curbo, kupcy, krali, cardinali, ſcoffi ie rezodiven, malan, končan inu zatren. 443. 450.

Anticriſt ž nega hlapci bo pred ſodnim dnem rezodiven. 333. 336.

Anticriſti Criſtusevu Bogastvu, čaſt inu zaſlužene taye inu zamečuio. 203. 206.

528|Anticriſta.

Anticriſti⁵²⁸ ſe varuimo. 180.

Anticriſti ſo oblaſtni, močni, verni ſo močneſi. 254.

Anticriſti prave pridigarie inu verne dolg čaſ premagaio, love, moree inu ſe ſ teim hvalio inu vessele. 342. 349.

Anticriſtovu obuie kralevſtvu, tursku inu papešku, bo od Criſtusa pred ſodnim dnem zatrenu. 412. 421.

Anticri-

Regiſter.

Anticriſtovi voiskuio s teim Iagnetom oli
Iagne nee premore. 430. 438.
Anticriſtovimu vuku so krali inu ta vegſi
deil ludi verovali inu ſlužali. 430. 438.
Anticriſtovi le čedale huſi, smerdečesi⁵²⁹
rataio. 497. 504.
Anticriſtovih grozovitu pogublene././456.
463.
Arca ie Criſtus. 344. 355.
Armageddon, pobyen camp. 413. 423.
Arrius, preklet velik ſkodlivi turski kecar.
248. 306.
Arcnya od ole. 130.
Augustin Prigel: doctor././450.

B.

Babilonia, Rym, Turčya bodo zatreni. 391.
399. 443. 450.
Balaam: hud zupernik. 275.
Beli gvant, kai pomeni. 286. 288.
Besseda Božya ie živa, ostra, oster meč,
močna, risnična, pravična, ie Criſtus.
28. 30. 455. 461. 463.
Besseda Božya dobiva. 320.
Besseda Božya ie slatka, grenka, obesseli,
cryž da. 335. 339.
Besseda Božya loči te prave vučenike inu
kersčenike od krivih, rezodeva te
anticriſtove. 340. 344.
Besseda Božya ie večna, ludi druguč

Ll 2 rody,

529|Smerdeči.

Regiſter.

rody, obrača na pravo vero, nebessa
odpyra inu zapyra. 143. 286.
Besseda Božya, kadar se posluša inu sluša,
izvelyča. 106. 109.
Beſtia huda tar zla sta Turk inu papež.
429. 435.
Bibliſku pismu ie gviſnu, risničnu. 496.
502.
Bibliške buqve se imαιο od vseh brati. 497.
503.
Biblišku pismu, kir falſuio, krivu izlagaio,
bodo v pekli goreli. 499. 507.
Blagu, čaſt tiga svita hitru rezido. 104. 108.
Boga, du lubi, ta lubi tudi ſuiga bližniga./.
206.
Boga bomo v nebi prov znali inu vidili.
496. 502.
Boga ſamiga se imamo bati inu ſamimu
ſlužiti. 391. 398. 403.
Boge ludi imamo lubiti, zakai Bug nee
lubi. 101. 110.
Bogate, kir več koker boge lubi, ta greſi.
115.
Bogati iz bozih inu iz prave vere ſpot
delaio. 114. 115.
Bogatim lakomnim, odertnikom,
tyrannom hudu puide. 102. 112. 125.
Bolniki imαιο moliti, pridigarie k ſebi
poklicati. 128.

Boieči,

Regiſter.

- Boieči, kir iz straha prave vere očitú pred
ludmi ne spoznaio, puido v pekal. 479.
Božye oblube inu priteži so gotovi, gviſni
riſnični. 479. 484.
Božya zapuvid nervegſi, de v nega Synu
veruiemo. 199. 202. 206. 208.
Božy Synuvi: kakovi. 209.
Bug ie lubezen, ta tudi od nega pride.
204. 208.
Bug, per komu prebiva. 202.
Bug vidi deleč, globoku, kar mi ne
vidimo. 286. 288.
Bug te suie svary inu tepe. 284. 289. 83.
85.
Bug odlaſa inu zanaſa. 172. 175.
Bug ž nega volo inu ſego se ne preminuie.
28.

C.

- Cananeiska deželá pomeni nebessa. 29.
Caplani papeski: kokovi. 326. 331.
Cerkov Božya ie boga na tim sveitu, ima
veliko revo inu žalost, neima vunane
brambe, ne pomuči. 258.
Cerkov Božya ie skrivna, se ne vidi z očy
inu človesko zastopnoſtio, se le veruie.
258. 260. 262.
Cerkov ima v ſebi zmote, kecarie,
greſnike, hude inu dobre. 259. 260. 272.

Ll 3 Cerkov

Regiŝter.

- Cerkov Božya obstane v vseh žlaht nadlugah. 257. 258.
- Cerkov, Božya gmaina, ie lepa, bogata, žiher, vessela, ie en svečnik pred Bugom. 272. 480. 490. etc.
- Cerkovna vrata kakova. 482.
- Cerkov ie neveista Jezusova, ga prossi za sodni dan. 498. 506.
- Cerkov, kir ima to luč, Cristusa, nega bessedo, lotrov, nepokurnih ne pusti h tim s. zacementom. 483. 494.
- Cerkov Božya ie ena svitla porodna žena, raste, doli iemle, od Zludia sovražena, veliku terpi, oli vini dosti otruk rody. 356. 360.
- Cerqvom sedem, tu ie gmainom tih kersckenikov,⁵³⁰ piše s. Ianž. 264.
- Cor v templi: kai pomeni. 341. 345.
- Crainski šcoffi, fary, menihi, kir so s. evangeliu bili zuper, so hud konec vzeli. 411. 414. etc.
- Cristus ie A inu O, začetig inu konec, večni Bug. 498. 505.
- Cristus ie ta pervi inu pusledni pravi pridigar, bug inu človik, stvarnik vseh riči. 11. 12.
- Cristus ie vseh angelov inu Moizesev bug, stvarnik inu gospud. 6. 21. 24.
- Cristus, vernih vyuda inu izvelyčar. 17.
- Cristus

Regiſter.

- Criſtus ſam vse verne z Bugom zmyruie,
večni myr daie. 6. 24.
- Criſtus ie vseh vernih beſsednik,
spravlavec, far, papež pred Bugom. 6.
71.
- Criſtus ie ta kamen, grunt, skala te cerqve.
147. 151.
- Criſtus ie glava vseh vernih, zatu, koker
on ie terpil, bil svet, periazniv, taku mi.
145.
- Criſtus ie nom dan za truyh riči. 148.
- Criſtus ž nega ſmertio ie nas od te večne
ſmertio odreſil. 17. 20.
- Criſtus, zakai ie človik, naš brat ratal inu
izkušen. 20.
- Criſtus ſam ie naš viſi far, ſcoff, pomočnik,
ima ta pravi lepi maſni gvant. 31. 41. etc.
- Criſtus ie ta pravi tabernakel, tempel,
utta, cor, altar, offer, luč, kruh, skrina
vseh nebeſkih ſacev. 56. 57. etc.
- Criſtus ſamo ſuio kryo inu offrom ie neſil
inu dobil celi večni odpuſtig. 58.
- Criſtus ie ſvečnik. 269.
- Criſtus ie pervi royen, vyuda vseh kralev.
265.
- Criſtus ie vselei bil inu bode, začetig inu
konec. 263. 92. 95.
- Criſtus ſam ie vseh vernih večni leben. 285.
- Criſtus brani ſuio cerkov. 287. 359. 368.

L1 4 Criſtus

Regiŝter.

- Cristus ie Amen, tu ie, Risnični. 283.
288.
- Cristus ie straŝan inu periezniv. 266. 270.
- Cristus čestu koker en človik pruti Bogu
inu ŝ nim govori. 266.
- Cristus se le bogaboiečim rezodeva. 295.
- Cristus vse riči vei, vidi, troŝta vse verne,
299.
- Cristus dopusti inu hoče, de se nega
evangeli vsem ludem pridiguie, tu
Zludi brani. 307. 313.
- Cristus bo temman, poteptan skuzi
kecarie papeŝnike. 318. 322.
- Cristus stuprov na sodni dan bo suio
muč, čast, oblubo inu pryteŝ izkazal.
343.
- Cristus, sionski kral, bo ŝ nega cerkovio
obba anticriŝta, Turka inu papeŝa,
premogel. 396. 390. 394.
- Cristus suio bessedo skuzi pridigarie bo
anticriŝta v papeŝovih inu v Turkih
rezdiral inu zaterl. 441. 446.
- Cristus z veliko čestio, oblastio, voisko
straŝnu bo te anticriŝtove sodil inu v
pekali metal. 455. 461.
- Cristusa kir sluŝa, ie nega tovariŝ. 284.
- Cristusev offer sam naše visty prov
troŝta. 8.

Cristusev

Regiſter.

- Criſtusev ſtan, opravilu kakovu. 4.
Criſtuseva čaſt, muč ſe bo ſtuprov na
ſodni dan rezodela. 16.
Criſtusev prvi prihod ie bil nizak, drugi
bo viſſok. 20.
Criſtuseva čaſt, oblaſt, gloria, maiieſteta
ſe malla, rezodeva inu izkazuie. 289.
Criſtusu vſi angeli, verni, ſtvary od nega
oblaſti pričuio inu ſo podverženi. 295.
140. 144.
Criſtusev ſerd bo velik, grozovit čez te
neverne oblaſtnike. 303. 306.
Criſtusev vuk ie Božy. 299.
Criſtuseva ſmert, gorivſtanene ie tudi
tim mertvim oznanenu inu pridnu. 139.
140.
Criſtusevo maiieſteto ie ſ. Ianž vidil. 265.
Cryž, terplene verne probira. 147. 150.
Curba babiloniſka, ſkarlatom obličena,
ie turſku inu papeſku kralevſtvu inu
nih malikovane. 427. 431.
Curba duhovſka ima v Rymi nervegšo
oblaſt. 430.
Curbi duhovſki, papežnikom inu
Turkom, bo Bug zadosti povračoval.
442.
Curbarya duhovſka ie tu malikovane.
427. 431.

Ll 5 Curba-

Regiſter.

Curbarya velik greh. 276. 279.

D.

S. Duh ne prebiva per velikih grešnikih.

124.

Demetrius: pravi kersčenik. 226.

Dečle gredo za Cristusom. 391. 396.

Dim: kai pomeni. 324. 328.

Diotrefes: hud hynavec, tih ie zdai dosti.

226.

Drak, lindgvor, Zludi: vernih sylen
sovrašnik. 356. 368.

Drak, ta viši Zludi, tim anticrištom suo
muč oblast daie. 371. 374.

Drivu tiga lebna ie Cristus. 496. 501.

Duše tih vernih so žive per Bugi. 466. 470.

E.

Elias, Enoh, kadai prideta. 346.

Erbsčina vernih prava v nebessih. 139.

Evangeliske pridige prez vere ne priduiio.

26.

Evangeli ie star, oli nove ludi della. 186.

192.

Evangeli vsem ludem, vsaki starosti sliši.

185. 187.

Evangeliu zdaici, kadar se pridiguie,
imamo verovati, de ne bomo
ferdamnani. 25.

Evangeli

Regiſter.

- Evangeli ima sylne sovražnike. 307.
321.
Evangeli pred sodnim dnem se bo široku pridigal. 333.
Evangeli odpre, zepre nebessa inu ludi v pan polaga. 334.
Evangelisti imaiio dosti uk oli očesss, so ſtyrim zvirynom perglihani. 291.
294.

F.

- Farmani, prave Božye ovčice se imaiio čestu opominati, de ostano per pravi veri, pred anticriſti se varuio, ž nimi obeniga tovariſtva ne derže. 222.
Farstvu iudosku, papesku se od Cristuseviga deleč narazen loči; Cristusevu samu nas izveliča, tiga ludi, papežniki ne zastopio. 34. 35.
Felix knez od Barteperga: evangeliski sovražnik, ie v sui kry zadušen. 416.

G.

- Gaius: en pravi kersčenik. 223.
Greh, noterna duſna reč. 63.
Greh rody smert. 105.
Greh ie krivina, pride od Zludia. 195.
Grehi smertni kakovi. 211. 214.
Grešni-

Regiŝter.

Greŝnikov rezlotig, so duy. 200. 216.
Greŝniki prez vere v Jezusa so ferdamnani.
68.
Greŝniki so vsi kersĉeniki na tim sveitu.
182. 190. 212. 216.
Greŝnike, kir h pokuri perpravi nih duŝe,
ohrani. 129.
Gospoŝcina se ima poŝtovati, v pravih
zapuvidah, postavah sluŝati. 149. 153.

H.

Hlapĉiĉi verni so redli lunaki. 358. 368.
Hlapci, kmeti so dolŝni nih gospudom,
dobrim inu hudim, zveisti biti, od nih
sylo krivico terpeti po Cristusevim
exemplu. 149. 153.
Hvaliti se ima Cristus veden. 299.
Hudiĉ lev, hud vernih sovraŝnik, timu se s
to vero imamo ubraniti. 152.
Hudiĉ malikovane, pozreĉino,⁵³¹ curbaryo
nareia. 274.
Hynavski kersĉeniki. 115. 124.
Hynavci Boga ne znaio, ne lubio. 203.
Hynavci nepocurni, komu so glih oli
podobni. 231.
Hynavcem ie Bug sovraŝ. 283.

I.

S. Iacoba sta dva iogra bila, koku sta ŝi-
vela

Regiſter.

vela inu martrana, kateri ie le-ta lyst
pissal. 97.
S. Iacoba lyst ie iogerski. 100.
S. Ianž: du ie bil, nega pismu ie cilu
Božye. 176.
Iezik imamo vuzdati. 102. 116.
Jezus:⁵³² zakai ie človik postal. 5.
Jezus ie tu pravu Iagne, dini offer za naše
grehe. 8.
Jezus večna luč, izvelyčar. 181.
Jezusu pryčuiio S. Troyza, kerst, obhaylu,
S. pismu, de ie bug inu človik, vseh
vernih izvelyčar. 210.
Jezusu inu v nega, du ne veruie, ta Boga
na laže stavi. 210. 211. 213. 214.
Jezus sam ie s. Ianžom govuril. 498. 506.
Ieruzalem, novu, nebesku. 478. 483. 484.
etc.
Interim, papeška vera. 308. 365. 358.
Iogerski vuk risničin, izvelyča, v nebesku
tovarštvu perpravi. 181.
Iogrovu pisma neso basni oli sane, temuč
risnica, kar so vidili, slišali, preroki
pissali. 158. 161. 162. 163.
Izkušne so dobre././104.
Izkušne, dobre od Buga, hude od nas. 105.
108. 109.
Izkusnavah⁵³³ se imamo Božye oblube
terdnu deržati. 40. 41.

K. Kadilu

532|V izvorniku zapisano v obliki lezus. Kljub transliteraciji se zaradi načela likovne primerljivosti pričujoče izdaje z izvirnimi Trubarjevi knjigami nahaja pod zadevno črko stvarnega kazala.

533|Izkušnavah.

Regiſter.

- Kadilu pravu so vernih molitve. 296. 361.
319. etc.
- Kača, drak sta zcludia. 465. 470.
- Kača ie zcludi. 357. 364.
- Katči repi imaiio glave, kai pomenio. 327.
332.
- Kersčenikov prava znamina. 91.
- Kersčeniki so iznotra inu izvuna čisti,
svety, preprosti, prez nida. 145. 151.
- Kersčeniki so svety, zatu imaiio v svetusti
prebivati. 143. 102.
- Kersčeniki so prez hudube, golufye,
cerkovni živi kamini, fary, krali, folk
Božy, ptui, popotniki, sveti na tim
sveitu. 147. 152.
- Kersčeniki po vsim sveitu terpe. 152. 154
- Kersčeniki, koku se imaiio vmei sebo,
pruti Bogu, ludem v dobrim inu hudim
deržati. 138. Cyffre so prestavlene. 141
- Kersčeniki pravi se izkažo s pokorsčino
pruti Bogu. 191.
- Kersčeniki so otroci, synuvi Božy v ti veri
inu vupanu, naisi zdai v tim životu ne
čutimo. 196.
- Kersčenikov znamina, terplene, lubezen.
198. 201.
- Kersčeniki otroci Božy, kateri. 209. 213.
- Kersčeniki so posvičeni fary, krali. 229
Kersče-

Regiſter.

Kerſčeniki imajo do konca v pokuri per
veri oſtati, ſice bodo ſtraſnu ſtraiffani.

229.

Kerſčeniki ne ſentuio z Božym imenom.

231.

Kerſčeniki s čim, koku ſe imajo h timu
ſodnimu dnevi perpraviti. 232.

Kerſčeniki imajo vmei ſebo vſelei več
odlaſavcev, nepokurnih, koker dobrih,
zatu potrubuio veden ſvara. 243.

Kerſčenikom bo h puſlednimu vſelei
dobru. 257.

Kerſčeniki imajo zle ſovražnike na ſveitu.

301. 304.

Kerſčenikov ſovražniki ſliſyo v pekal. 302.

Kerſčeniki morajo voſkovati, dobiti,
premoči. 273.

Kerſčeniki mogo pred ſylo bežati. 357. 363.

364.

Kerſčeniki neimajo myru, ne pokoya pred
anticriſti na tim ſveitu. 468.

Kerſčanſtvu, kadar ſe rezteguie, ſo
prididigary⁵³⁴ veſſeli. 220. 224. etc.

Kerſčanſtvu vseh nadlugah oſtane inu
premore nee ſovražnike. 244. 257.

Kerſčanſtvu od vseh ſtran, Goga,
Magoga, od ſkrivniga, očytiga
anticriſta, tu ie, papeža inu Turka, bo z
veliko nadlugo obdanu. 251.

Kerſčan-

534| Pridigary.

Regiŝter.

- Kerŝanŝtvu ie veliku, bo obŝtalu inu varovamu³³⁵ od Criŝtusa pred vŝo ŝylo. 310. 311.
- Kerŝanŝtvu ima vsag čas revo inu doŝti nadlug, teŝesnih inu duhovŝkih. 301. 302.
- Kerŝt: kai vela. 140. 145.
- Kecariev falŝ vučenikov vuk ie prvič ŝladag, potle grenak. 318. 322.
- Kecary imai0 ženske laŝye. 325. 330.
- Kecaryev, papežov ŝega, natura inu diane ./ / 324. Inu ta celi capitul ž nega izlago.
- Kecary, oblaŝtni, ŝylni. 306. 307. 308.
- Krali, vyudi ŝo nih muč, oblaŝt tei beŝty, papežom podvergli inu dali. 329. 436.
- Krali ŝo cardinali, ŝcoffi, appati. 437.
- Kraleŝtvu anticriŝtovu, papeŝku, turŝku, ie temnu, nezastopnu v ti veri. 412. 420.
- Kregati, opravlati neimamo. 143. 102.
- Kregi, nid: od Kot. 121.
- Kry Criŝtusa ie naŝ od grehov oprala. 263.
- Kry Criŝtuseva ŝama naŝ očiŝti od naŝih grehov. 182.
- Kry martirnikova doŝti ludi na pravo vero oberne. 342. 351.
- Kry martirnikova bo meŝčovana tudi
na tim

Regiſter.

na tim sveitu. 352. 411.
Kry: falš vuk. 411. 415.
Kry martrinikova ie seime tiga
kersčanstva. 342. 351
Kruh nebeski././375. 280
Kobilice so fary, menihi, papeži, nih cilu
tovariſtvu.
Kropilu Moizosevu.⁵³⁶ 59. 60
Kupci se bodo plakali, kir so s to
babilonisko rymſko curbo deržali. 443.
451
Kupci papežovi, kokovi. 450. 451

L.

Lažnik ie ta anticriſt././189
Lažniki ne prido v nebu. 498. 505
Leben, život tiga svita kratig. 123
Lyst h tim Iudom ie S. Duha, vučen,
potreben, pridenm skuzi s. Paula
pissan, nas zveistu h Cristusu napelava.
1. 2. 3. 25
Lubezan curbarska, vražya. 122
Lubezan prava, serčna. 180
Luna oli sonce, kadar merkneio,
opominaio vse ludi h ti pokuri. 308
Luna ie ta cerkov. 318. 322. 323
Lufft ie cerkov. 324. 328
Luſti hytru minee. 179. 188. 193
Luterska predguvor čes s. Ianža
Rezodivene. 240

Mm Luterski

536|Moizosevu.

Regiſter.

Luterski hynavci././ 280

Luč: zastopnost v ti veri. 412. 420. 421

Luč, sveiča v nebi inu v kersčanstvi: du,
kakova. 496. 500

M.

Mahomet: anticriſt, preklet kecar. 432.
249

Mašovane Cristusevu na cryžu samu vse
verne izvelyča, zakai on ima ta lepi
noterni mašni gvant, celo svetust././
46

Mašovane papešku: velik greh pred
Bugom. 63

Mašni offer za žive, mertve ie preklet.
70

Maša: velik malik. 433

Maša: duhovska curba. 433

Mladi, stari, otroci imaiio S. pismu
brati././ 179

Mlačna gnusna voda so hynavci. 284. 288

Mamaluki hud konec vzamo. 411. 418

Mamaluki bodo v pekli velik marter
terpeli ././ 392. 399. 68. 72

Magdeburſki ſcoff z bratom hud konec
vzel. 416

Mamaluki prekleti: Cristusa druguč
cryžaio, težku oli nigdar h pravi
pokuri inu veri ne prido. 36. 37. 39

Maliko-

Regiſter.

Malikovane: velik greh. 180. 212. 498. 505.
506.
Marcion: kecar, S. pisma sovražnik. 247
Martyrniki vpyo v nebessih zuper nih
sovražnike. 302. 305
Martyrnikov velik troskt.⁵³⁷ 303. 305. 312.
315.
Martyrniki so inu bodo masčeni. 352. 353.
Martyrniki neso umerli, so živi. 466. 471././
Martyrniki inu vsi verni bodo velik lon
imeili v nebessih. 135
Martro Cristusevo so pred iogri
evangelisti, preroki prerokovali. 140.
141././
Melhizedeh: kai ie bil inu pomenil. 7.
41././
Mleku: kai pomeni. 33. 35././
Merhary, orli, kane peklenske bodo
anticrištove glodali. 456. 464././
Mertvi verni nigdar ne umerio, so vselei
živi. 466. 471././
Mertvi iz zemle inu morya bodo vstaieli.
468. 476././
Mertvi so vsi nepokurniki pred Bugom.
281././
Meistu Ieruzalem nebesku ie lipu, svitlu,
terdnu, žlahtnim kamenem, zlatom
sazydanu, varovanu od angelov, v nim
nei nočy, ne sonca, Bug ž nega

Mm 2 Synum

537|Trošt.

Regiŝter.

Synum ie nega svitloba. 480. 487. 493./.
Mihael angel ie Cristus. 357. 364./.
Milost Božya nas vuči, de se pred grehi
varuiemo. 233./.
Myr pravi, večni v nebessih. 319./.
Myr, kadar kersčeniki imαιο, Boga hvalio.
358. 365./.
Myr noterni v nih visty imαιο ty verni,
nekar izvuna na tim sveitu. 465. 468./.
Moizesove službe so le na Cristusa kazale.
8.
Moizesevu tellu ie hotel Zludi rezodeti.
230. 234./.
Modrost, duya: Božya inu pozemliska.
118.
Modrost Bug daie, za to imamo prossiti.
104. 108./.
Moliti imamo za zastop S. pisma. 298./.
Moliti imamo s terdno vero. 104./.
Moliti: koku imamo. 94. 96./.
Moliti: za poštene ričy imamo. 124.
Molitve za druge dosti opravio. 214
Molitve, kadilu tih vernih, Cristus sam
pred suiga Očeta nossi. 316./.
Molitev: lepa za verne. 233. 236./.
Možye imαιο ženom zanesti, pregledati.
137. Cyffre so prestavlene.
Messu v nas imamo moryti. 149./.
Molitev: grešna. 121./.

N. Nad-

Regiſter.

- Nadluge, pridne: v tih vernih moraiο na tim sveitu biti. 107./.
- Nadluge ſtyri čez nepokurne inu sovražnike Božye beſſede. 245./.
- Nebessa bodo nove, stare zgore. 172. 175./.
- Nedela ie dan tiga Gospudi. 264. 168
- Nepokurni so psi, svine. 168./.
- Nepokurni, hynavci ne ſlišio v nebessa. 182./.
- Nepokurniki: komu so podobni. 231./.
- Nepokurni puido s kecary v pekal. 327. 332.
- Nepokurni, neverni živi so mertvi pred Bugom. 466. 472
- Neverniki Boga ne znaio, ne lubio. 203./.
- Neverniki bodo od Božyh ſtraifing inu peen le huiſi, koker Egiptary. 411. 412 etc.
- Neverniki ſentuio Boga, kadar nee ſtraifa, h pokuri vabi. 412. 421./.
- Nevera v Jezusa: ta nervegſi greh. 5./.
- Neverne, nepokurne bo Bug grozovitu ſtraifal. 7./.
- Nevera v Jezusa vse ſtraifinge nase nalaga. 15. 18. 22./.
- Neveista Cristuseva ie ta cerkov, gmaina kersčanska, ie lepa, čista, sveta. 454. 458. 478. 483. 487.

Mm 3 Nevide-

Regiſter.

Nevideče prihodne nebeske ričy ludie
težku veruio. 453. 457./.
Nicolaytery ke Cary so žene gmain imeili.
278./.
Noge Cristuseve: goreče. 269./.
Novatus: kecar, pokure zataynik. 246./.
Nov sveit bo po sodnim dnevi. 478. 483.
etc.

O.

Odvetnik, spravlavec vmei Bugom inu
ludmi ie sam Cristus. 179. 185./.
Odpustig vseh grehov nigdir, v obeni
ričy, ne sluzbi⁵³⁸ Božy, se ne naide,
samuč per Cristusu s to vero. 68./.
Odpuski papeški zašpotuio Cristusevo
kry inu martro. 312./.
Offer Cristusev sam ie vseh vernih grehe
plačal, vse verne posvečil, nim to cesto
v nebessa potrebil. 64. etc.
Offri: pravi, tih vernih. 152./.
Offri človeiski nikogar v nebu ne
perpravio. 96./.
Ohzat vmei Cristusom inu vernim. 454.
458./.
Ole: kai, koku bolnikom pomaga. 130./.
Opravlane, reznašane: velik greh. 119. 123.
Opravlavci: Zludievi hlapci. 235

Origenes

Regiſter.

Origenes ie S. pismu prevračal. 247./.
Orožye, pridigarstvu: močnu. 404.
408./.
Otročičem tudi ta evangeli sliši. 187./.
Očy: goreči, Cristusevi. 269./.

P.

Pamet, zastopnost, modrost človeska
težku zastopi inu veruie, de Cristus
sam nas izveliča. 70./.
S. Paul ie modru, vissoku, risničnu
pissal. 173. 176./.
Paul Biener, lublanski corar, zavolo
evangelia loven, Truber pregnan.
308./.
Papeške farye, menihe, šcoffe s. Peter
malla. 156./.
Papeži so anticrišti, te prave
pridigarie inu verne love, moree,
panaio, v britoff ne puste
pocopati, nih fary, menihi nih krivi
vuk, vero z lažami, falš caihni,
sylo, z mečom terdio inu branio.
342. 349. 372. 377. 373. 376. 387. 256.
249.
Papeška vera pogine. 371. 381. 256.

Mm 4

Papeža

Regiſter.

539| Službe.

Papeža smo za Buga deržali, so cessarie teptali. 373. 386. 380. etc.

Papeške lipe hynavske Božye službbe⁵³⁹ so dosti ludi od prave vere zepelale. 383. 372././

Papeži ž nih ſcoffi, fary menihi so zli s. evangelia sovražniki, so Diotrefi, branio inu prepoviduio prov, zastopnu s. evangeli izlagati, v cerqvi peiti, obhaiati. 327. 331. 307. 225././

Papeži so cessary, krali na zemli: oba meča pudse perpravili, veliku zlega v tim kersčanstvu naredili. 250. 251././

Papežniki krivu vuče, veruio, S. pismu inu catehismu zuper, so v Božym serdu. 253. 245././

Papeži v Rymi čez cessarie kraluio. 440././

Papeſtvu pred sodnim dnem bo zatrenu, od suih periatelov obrupanu, obužanu inu rezdianu. 253. 254././

Pas Cristusev: kai pomeni. 269././

S. Petra prerokovane od papežov, faryev, menihov. 164././

Polycarpus: s. ſcoff. 278././

Pokura prava Božyo milost, pomuč obderži, v paradiž perpravi. 273. 280././

Pokura, hynavska: kakova. 89././

Pokoi: truy. 29././

Postava ie strašna, evangeli ie lub, ves-
sel.

Regiſter.

- ſel. 86//
Pozreſčina, pyanost, nečistost Boga
rezerde. 89//
Poſſoda Moizeſeva v templi: kai ie
pomenila. 56. 60//
Peter Seepacher: lublanski ſcoff, zataynik,
ie z naglo ſmertio umerl. 410. 417//
S. Petra drugiga lystu ſumma. 155. etc.
S. piſmu le ty izvoleni bogaboieči
zastopio. 294. etc.
Praznik, pokoi ie v nebessih, v ta le ty
pravi pokurni verni prido. 27//
Perokovane ie truye// 240//
Prerokovane od kecariev: Arria,
Mahometa papežov, menihov. 324. 328//
Preroki falš ſo vſelei bili inu bodo, kakovo
ſego, dellu imaio; pred nimi ſe imamo
varovati. 156. 164. 165. 173. 176. 179//
Prerokovane pravu gre iz permorena S.
Duha. 162//
Prerokovane ie mnogeteru, oli tu
pridigastvu nerpridniſe. 240//
Prerokovane s. Petra od papežnikovih
faryev, menihov, ſcoffov inu nih
tovariſev. 164//
Preroki, pridigary, piſſary, kir prov od
Cristusa ne pravio: koku bodo ſtraifani.
100. 165. 169//
Preſusniki, curbary ſo zgubljeni. 91//
Mm 5 Pridigary

Regiſter.

Pridigary pravi so angeli: nih mallu, oli vsag čas iz S. pisma anticriſtovim zuper govore inu piſcio. 244. 346. etc. 272. 314./.

Pridigary pravi iz evangelistov pridiguio, so serčni. 326. 331. 333. 336./.

Pridigarieva velika oblast: zepre, odpre nebessa, v pan polaga. 341. 346./.

Pridigary, martyrniki bodo v nebessih vesseli. 392. 400./.

Pridigary, pastiry imαιο nih ovčice, bližne inu dalne, S. pismom v ti veri terditi.

Pridigarstvu pravu se ne more zatreti, premore vse kecarye, tyranne, velike riči opravi. 342. 351. 316. 319./.

Pridiga s. evangelia te, kir nemu veruio, brumne sturi. 184./.

Pridigary imαιο pruti nih ovčicom očinu serce imeiti. 221./.

Pridigary morαιο terpeti, zanesti. 272. etc.

Pridigary so ſpegli inu exempli. 92./.

Prihodnimi ričmi v nebessih se ty verni v nadlugah troſtaio. 88./.

Primoſ Šcoffič: corar lublanski, evangeli zatayl, hud konec vzal. 410. 417./.

R.

Raitingo težko od našiga diane bomo Cristusu daiali, ta nas pergane na vse dobru.

Regiŝter.

- dobru. 146. 149//
Rezodivene S. Ianža: kai ie v nih, od čes
pravio, koku inu v čim nom priduio inu
nas troštaio. 237. 242. 257. 262. 266.
Rezodivene več od hudih, koker od
dobrih vučnikov govore. 244//
Rezodivena summa. 240//
Regiŝter vsakiga, veist inu dellu se bo
bralu na sodni dan. 468. 476//
Reka, studenic ie Božya besseda, s. kerst.
496. 500.
Reve duhoške: try velike, potle ŝtyri,
preganene, kregi, dragina, pomor čez
kersčanstvu. 248. 301. 301//
Rihtar bozih, bogatih, živih, mertvih,
zludiev inu te smerti bo Cristus. 467.
476//
Rihtary bodo ty verni čez neverne inu
zludie. 466. 471//
Rym, papež so obrupani od suih
periatelov, ie Sodoma inu Egiptus. 255.
352. 342. 450.
Rym ima sedem hrybov, na tih ta
duhovska curba sidy inu široku regira.
429. 436//
Rym: gdi ie dosti faryev, ie dosti
curbariev. 279//
Rym ie Babylonia, v nim anticriŝt prebiva;
bo rezdian, zatren. 441. 446//

S.⁵⁴⁰ Zako-

540| Razdelek imenskega
kazala zaradi trans-
literacije obsega tudi
Trubarjeve iztočnice pod
črkami Z, Š in Ž.

Regiŝter.

541|V izvorniku zapisano v obliki Sakonikou. Kljub transliteraciji se zaradi načela likovne primerljivosti pričujoče izdaje z izvornimi Trubarjevi knjigami nahaja pod zadevno črko stvarnega kazala.

542|Nunstvu.

Zakonikov⁵⁴¹ postella: čista, poštena.

91./.

Zakon ie čist, sveitiŝi koker menihstvu oli nunskvu.⁵⁴² 140. 397./.

Žalost, terplene vernih pernesse večnu vesselie. 140. 312. 315./.

Žlaki, ŝtrafinge so nerveč kersčenikom naložene, ty te neverne h pokuri vabio. 144. 147./.

Žalba duhovska ie vuk S. Duha. 189. 194./.

Žabe so kecary, papežniki. 254./.

Samopravičary, lažniki, zepelavci: veliki grešniki. 184. 245./.

Zapuvidi Božye so tim vernim lahke. 210. 213.

Zapuvidi Božye so le od lubezni. 111./.

Zatožnik tih vernih ie Zludi ž nega tovariŝi. 358. 366./.

Starišem imamo biti pokorni. 151. 154./.

Stari: zakai bodo pridigary imenovani. 145.

Stara iogerska, preroska vera sama izvelyča. 189. 195./.

Stariŝev vera nei vselei prov. 145./.

Scarpiani so falŝ vučeniki. 325. 330./.

Zdravi inu vesseli imaio psalme peiti. 128.

Štrafinge prido, kadar se timu pridiganu

Regiſter.

ganu evangeliu ne veruie. 317. 320. 410.
Znamina tih vernih. 325./.
Želee, luſti človeiski: hudi. 121./.
Žene male vere, boieče se rade ſtraſio,
z otruki cupraio. 141./.
Žene verne ſo Bogu inu angelom lube.
218.
Ženska zakoniska lipota: dopadeča
Bogu inu pridna (ſo cyffre krivu
nazai postavlene). 136. 140./.
Šentovane: Zludiev/u/dellu. 231. 235./.
Serd človeiski: huda reč. 106. 109./.
Serd Božy, velik, ſtraſan čez nevernike,
sovražnike tih vernih. 410. 414./.
Serd Cristusev: ſtraſan, grozovit. 303./.
Zepelavci ſo anticriſti. 219./.
Zludi ie kača, veržen v ta pekal. 257.
364.
Zludi se le s to vero, s. evangeliom,
nekar ſolio oli svečami, odpodi inu
premore. 358. 366./.
Zludi ž nega hlapci: zakai te verne
sovraži. 350. 369./.
Zludi povsod vselei tu malikovane gori
nareia. 234./.
Zludieva imena, ta ie od Cristusa
zvezan. 465. 470./.
Zludievi ne mogo prez vole Božye ko-
mu

Regiſter.

mu kai žaliga sturiti. 307. 313./.
Službe Božye: kakove. 101. 107. 114./.
Smert: duya. 274. 468. 476. 480./.
Smert ie Hudič. 302./.
Smerti verni se neimaio bati. 199. 149./.
Smerti neverniki bodo želedi. 325. 329./.
Zmote, secte so vselei bile vmei
vernimi, zatu se neimamo zblazniti.
258./.
Sodni dan se ne veruie od vseh, kai se
bo per tim godilu. 157./.
Sodni dan pride koker tat z ognem,
nebu, zemla bodo goreli inu tayeli.
171. 175. 413. 423./.
Sodni dan ie gvišen, bo skorai. 174. 334.
338.
Sodni dan bo stuprov Cristusa ž nega
čestio, močio, oblastio rezodil, tim
vernim, martyrnikom večno dobruto,
tim anticrištovim, nepokurnim nih
pravi zaslužen lon odložil inu daial,
tedai bode vse rovnane tiga svita
konec vzelu. 343. 353. 413. 424./.
Sodni dan bo žell inu vindimal hude inu
dobre. 393. 401./.
Sodni dan bo strašan pravde dan tim
nepokurnim. 232./.
Sodni dan bo vernim lub, vessel,
nevernim strašan. 319. 333. 337./.

Sonce

Regiſter.

- Sonce temnu. 318. 322. 328./.
Sonce, Cristus, ie dobrim vistym od
papežnikov teman, strašan sturien. 411.
412.
Sovražnike tih vernih Bug tudi na tim
sveitu groznu štraiffa. 410./.
Šcoffi pravi imaio pasti, nekar dreti oli
klati nih ovčice./151./
Skrivnusti Božye sam Cristus vei inu
ludem rezodeva, te so v tim S. pismu
zaperte inu zapopadene. 295. 297./.
Sigmund Grabšoff. 450./.
Štyma Cristuseva ie nega močna besseda,
ta s. evangeli. 269./.
Zvirine štiri: kai pomenio. 290. 293./.
Špyžo sledno zdravo vsag čas mogo verni
prez greha ieisti. 95./.
Špyža oli icid v nebessih: kakova. 496. 499.
Zvezde temne: kai pomenio. 318. 322.
328./.
Zvezde, svečniki: kai pomenio. 268. 270.
272
Sveit ie hudoben. 212. 117./.
Svetu Pismu se ima od vseh brati, naisi tu
papežniki prepoviduio. 192. 193./.
Svetniki so le skuzi Cristusevo kry svety,
čisti, beli ratali. 312. 315./.
Svetniki so naši naprei hotci, exempli. 38.
40.

T. Ta-

Regiſter.

T.

- Tacianus: hud kecar zuper zakon. 245./.
Tabernakel, utta, tempel ima try deile,
pomenio Cristusa v nebessih. 54. 61./.
Telletova, kozlova kry, iunnicevi pepel oli
kropyly grehe ne izpero. 57. 58. 59.
Tempel Božy inu nega cerkov ie povsod.
482. 492./.
Tempel ie Cristus. 404. 406. 410. 415./.
Temma ie nezastopnost v ti veri. 412.
420./.
Terplene ie h dobrimu vernim od Buga
naloženu. 101./.
Terpeti imamo z vesseliem tar volnu. 102.
104./.
Testamenta dva, pusledni bulši. 52. 55./.
Testamenta, Stari inu Novi, tiga
anticrišta, Mahometa inu papeža
rezodevata, ubyata. 341. 345./.
Tyrani, Turki, papežniki verne pregano,
love. 317. 321./.
Tyrani hud konec vzamo. 411. 418./.
Tressuvi veliki. 303. 306./.
Tressuvi opominaio h pokuri. 308. 413./.
Try vere od evangelia prido:
sovražniniki,⁵⁴³ hynavci, verni. 426./.
Trošti lipi: v buštvi, v nadlugah, v ter-
plenu.

Regiŝter.

- plenu. 118. 117./.
Troŝt, de mi verni bomo v nebessih v vesselei. 179./.
Troŝt, de kersĉeniki v teŝkih nadlugah, vmei kecaryh, bodo prave vuĉenike imeili. 250./.
Troŝt vseh nadlugah. 302./.
Troŝt velik, vessel vseh vernih: ta oblast inu maiesteta Cristusa. 268. 309. 313. 316. 310. 314. 315. 478. 483. 492./.
Troŝt vseh vernih, zuseb martyrnikov, kir bodo meŝĉovani inu v veĉnim vesselei. 443. 450. 467./.
Turki⁵⁴⁴ so anticriŝti. 372. 377. 381./.
Turki ŝ nih Boŝymi ŝluŝbami, ostrim postom, lebnom, pokorsĉino, almoŝno, s trezivostio doŝti kersĉenikov na nih vero zepelavaio. 372. 384. etc.
Turki bodo zatreni, pogino pred sodnim dnem. 253. 256
Turska, papeska vera pogine. 334. 338. 372
V.
Vera, kai v sebi derŝi, se izkaŝe v terplenu, vupanu, v lubezni. 9. 37. 38
Vera: kai ie, kai opravla, kakove moĉy. 72. 74. 79. etc.
Vera nevideĉe prihodne riĉi ima inu
Nn derŝi

544 | Muslimani. Trubarjev jezik in slovenski knjiŝni jezik 16. stoletja ne poznata posebnega jezikovnega oznaĉevalca (izraza) za oznaĉevanje pripadnikov muslimanske verske prakse, temveĉ je pomenska podstava »pripadnik muslimanske vere« sovpadla z izrazom za oznaĉevanje »pripadnika turŝkega naroda«. Gre za metonimiĉno preimenovanje (*pars pro toto*): islamski Turki so v slovenskem jeziku oznaĉevali muslimane nasprol, in sicer do konca 17. stoletja, ko se metonimiĉno preimenovanje ne pojavlja veĉ (morda tudi zavoljo vojaŝkega iztisnjenja muslimanskih Turkov iz srednje Evrope po bitki na Kahlenbergu pri Dunaju, ko je poljski kralj Jan. III. Sobieski 12. septembra 1663 pokonĉal drugo turŝko obleganje Dunaja in je nato predstava o muslimanah-Turkih izzvenela). V zbirki pridig *Sacrum promptuarium* Janeza Svetokriŝkega (III. knjiga, 1697 (pridiga Na noviga lejta dan), 66 (I)) je brati: »Vicekrajl ga zaĉne sfarit, de on, karŝenik, se je podstopil Machometavo vero v karŝantvu perpelat ...« Omenjeno mesto je prva slovenska aluzija na muslimansko mnogoŝenstvo, v njej pa se prviĉ pojavi besedna zveza *Mohamedova vera* (pred tem, v 16. stoletju: *turska vera*, *turŝki bug*, *turŝki farji* ...). Tako izrazje (s korenem mohamed-) se uporablja do konca 19. stoletja (Maks Pleterŝnik, *Slovensko-nemŝki slovar*, 1894–1895: mahomedan in mahometanec). Vse zapisano je treba upoŝtevati ob (politiĉno in ideoloŝko modnih) razpravah o domnevni zgodovinski muslimanstva v slovenskem jeziku, etniĉnem in narodnem prostoru.

Regiſter.

- derži za gviſne, gotove, koker bi bile
vpryčo. 75. 76
- Vera tiga svita čaſt, blagu zamečuie, ie
serčna, terpežliva. 77. 78. 79
- Vera sama ie vse s. očake, martyrnike,
svetnike izvelyčala. 79. 80
- Vera gleda v nebessa. 81
- Vera nas Bogu lube, serčne, vessele v
nadhugah, martrah, na smerti ležoč
sturi. 81. 82
- Vera turska inu papeža se ne more iz
zastopnosti človeske ločeti, ie li prov
oli kriva, temuč iz S. pisma. 429. 435.
436
- Vera, koker zlatu, mora skuzi ogen, tu ie,
skuzi nadluge biti izkušena. 481. 491
- Vere exempli inu ſpegli so ty s. očaki. 30
- Verni moraió od nevernik⁵⁴⁵ veliku terpeti.
9.
- Verni so dobri ludie. 10.
- Verni so svetniki. 21. 24
- Verni imaió v ti veri inu zastopu S. pisma
rasti. 33. 39.
- Verni imaió S. Duha, ty iz lubezni, volnu,
z vesseliem so Božym zapuvidom
pokurni. 53. 54. 55
- Verni vsi dobruti, brumi, terplenu rasto.
85
- Verni so h terplenu perneredni, pred gre-
hi be-

Regiſter.

- hi bežo. 89
Verni lubio, poſtuio pridigarie, za nee
molio. 93. 94
Verni morαιο na tim sveiti terpeti volnu,
biti obrupani, oli v nebessih bodo
vekoma bogati. 69. 70. 72
Verni, stari, madi,⁵⁴⁶ otroci, žene, so lubi
Bogu inu vsem pravim piedigariem.⁵⁴⁷
219. 220. 221.
Verni sami sebe ne znaio, so li pravi
kersčeniki. 260
Verni so svety, fary, krali pred Bugom. 263.
267
Vernim bo vselei dobru. 276. 280
Verni bodo z belim gvantom obličeni. 282.
286.
Verni imaio brumo, lubezen, sice so
hynavci. 285
Verni so znamenovani; bodo obarovani
pred tyrani, kecary, falš vučeniki. 309.
312. 313
Verni, kir so anticriſtu zuper stali, so v
večnim vesseliu, poyo »alleluia«. 403. etc.
Verni morαιο od anticriſtovih veliku
terpeti. 403. 405. 406
Verni so na tim sveitu v nebessih. 479. 484.
etc.
Vernih kakove službe Božye inu diane. 94.
95

546| Mladi.

547| Predigariem.

Nn 2 ver-

Regiŝter.

vernih meistu, stan, leben v nebessih:
kakov. 496. 499. etc.
Verovati ima sledni per težki Božy peni.
23
Vyce martraio dobre visty na tim sveitu.
319
Vyce: s čim, de so, papežniki spryčuiio. 393.
401.
V nadlugah imamo na Cristusa gledati, s
prihodnim nebeskim vesseliem se
troštati. 82. 83. 84
Voiska nebeska so angeli inu pridigary.
455. 462
Urban Kalec: velik hynavec, lublanski
šcoff, sovražnik s. evangelia ie z naglo
smertio sebi vrat ulomil. 410. 411. 417.
418
Vučeniki falš: komu glih, kakove šege.
235. 236

Z.

Časa, ⁵⁴⁸ ure, dne, leita: ne v nebessih. 171
175
Človeisku diane ie negvišnu. 125
Človeiska ckast, ⁵⁴⁹ oblast, ie trava, cveit.
143
Človeiske riči kratku na tim sveitu terpe.
146. 149

VSI

548| Časi. V izvorniku zapi-
sano v obliki Zhasa. Kljub
transliteraciji se zaradi
načela likovne primer-
ljivosti pričujoče izdaje
z izvornimi Trubarjevi
knjigami nahaja pod
zadevno črko stvarnega
kazala.

549| Čast.

Regiſter.

VSI PRAVI PRE-

*roki, iogri inu pridigary
so evangelisti.*

Zavolo tih enih dobrih, preprostih inu de le-ta papyr prazen ne ostane, sem hotel k le-tim buqvom, de se raiſi, česteſe, gosteſe inu z bulſim flissom bodo brale, le-te beſede perstaviti inu povedati, de nekar le samuč, kar so ty 4. evangelisti pissali, ie evangeli, tu ie, tu vesselu selstvu oli dobri marini, temuč tudi vse tu, kar so preroki, iogri inu pridigary prerokovali, pissali, pridigali, pravili inu vučili od Cristusa, de ie ta pravi večni Božy dini Syn inu v tim času po Božy oblubi zavolo našiga izvelyčane k no[m] na ta sveit priſal, človik ratal, na našim meistu vse Božye zapuvidi dopernessel, naše grehe nase nalužil, za te iste Bogu pokuro odſtal, plačal inu sturil zadosti. Inu s to nega pokorsčino, martro inu smertio ie nas od prekletve te postave, od Božyga serda, od večne smerti, pekla inu Hudiča odreſil inu ž nega gorivstanenem od smerti ie vse te, kir le-tu veido, pokore inu veruio, ie pred Bugom, nega Očetom, svete, brumne inu pravične sturil inu s tako nega celo pokorsčino ie nim sprossil, dobil inu zaslužil ta

Nn 3 večni

Regiſter.

večni leben inu ie zdai vseh pokurnih inu vernih viſi far pred Bugom inu vsigamogoči oblastni kral, tu ie, beſsednik, ſpravlavec, varih, ohranenik inu izveličar vseh pravih kersčenikov etc. Ia, le-ty vsi, kir le-te riči od Cristusa s piſmom oli z beſsedo rezglasuio inu pryčuio, ty iſti so ty pravi evangelisti dobre veſſele marine, vse[m] preſtraſenim viſtim pravio, de nim Bug zabſton, iz miloſti, zavolo nega Synu martre vse grehe hoče odpustiti, pozabiti inu k ſebi po le-tim lebni vzeti v nebessa; s takim evangeliu te boge viſty veſſele delaio inu troſtaio.

Obtu, kadar ty iogri v nih lysteſh inu piſmih le-te ričy od Cristusa taku dobru koker ty evangelisti pryčuio, zatu so nih piſma tudi ta pravi čisti evangeli, koker od tiga s. Paul, Ro. 1, Gal. 1, 2,⁵⁵⁰ očitū govori, de ie od Buga odlečen⁵⁵¹ ta evangeli pridigati. Inu mi ſmo tudi pred dvasseti leiti v ti Predguvori čez Novi teſtament, v tih pervih capitulih, de ie le eden evangeli, obilnu govurili, te iſte buqve imate čestu prebrati. Iz tiga vsaki zaſtopi, de te epistle, piſma tih iogrov ſo zgul evangeli; Bug Oča nom dai zavolo nega Synu ſred S. Duhum ta pravi zaſtop vsiga S. piſma, amen, molite veden zaſtopnu ta 119. psalm.

Vaſ Truber.

550|Rim 1,1.5;
Gal 1,1.11–12; 2,7–8.

551|Odločen.

Regiſter.

ERRATA.

PREGLEDANE, KRIVU POSTAVLENE nakaterih puſtobov v tim druku, nerveč v tih ciffrah; te so premagnane, ene nazai postavlene.

Perva cyffra pravi, na katerim platei ie krivu, ta druga kaže to versto inu ta perva beseda ie kriva, ta druga prov. Obtū: 4, v. 17: berite za služe, službe; 17, v. 19, na strani: izlevstil, izkusil. 10, v. 20; 19, 20, v. 5: inu nemu. 20, v. 3: človiki, človik; 27, v. 21: štyma, štymo. 42, v. 17: nemu, neima. 51, v. 23: dokomati, dokonati. 53, v. 20: kir, kei. 61, v. 3: desti, dosti. 74, v. 3: arho, arko. 85, v. 3: pokorem, pokovni. 105, v. 10: ie, ne. 114, v. 4: te, ie. 153 se začno cyffre krivu nazai staviti: za 136 etc. bi imeilu stati 154 etc. 152, v. 9: vsah, vaš. 155, v. 22: mert, smert. 161, v. 15: velika, velikiga. 231, v. 3: ineči, izneči. 237, v. 17: v le-te, le-te. 253, v. 23: našiga, naših. 344, v. 5: avdi, aydi. 365, v. 3: ta, v ta. 404, v. 23: stare, stvare. 431, v. 3: ž nega, žena. 466, v. 15: vselei, vzeli. 476, v. 24: ta, pred ta.

Konec.

Geza Filo

Cerkev v Novi zavezi in pri reformatorjih

Reformator Martin Luther je svoje biblično razumevanje Cerkve prvič obširneje opisal v spisu *O poboljšanju krščanskega stanu* leta 1520, ki ga je naslovil na krščansko plemstvo nemške nacije. V tem spisu je postavil tezo o splošnem duhovništvu vseh vernih ali verujočih. S tem je Luther ovrigel dotedanjo trditev, da je duhovni stan posvetnemu nadrejen. Luther s to trditvijo ne odpravlja različnih služb v Cerkvi, odpravlja pa stopnje, po katerih naj bi bil en stan več vreden kot drugi. S tem Luther ne zagotavlja samo enakopravnosti med kristjani, ampak enakopravnost posvetnega in duhovnega poklica. V tem smislu se pravzaprav začinja demokratizacija Cerkve, ki pa ni samo reforma cerkvenega življenja, ampak tudi reforma družbe.

Vprašanje, kaj je Cerkev, se zdi precej samoumevno, vendar čim hočemo podati natančnejši odgovor, vidimo, da stvari niso tako preproste, kot se nam zdi na prvi pogled. Obstajajo različne, celo zelo različne predstave o tem, kaj naj bi bila Cerkev, kako naj bi se vzpostavljala in kaj naj bi bilo njeno bistvo oziroma njeno glavno poslanstvo v svetu. Od tega je odvisna celotna vizija in nato tudi konkretna organizacija krščanskega življenja in delovanja. Gre torej za bistveno vprašanje, kako naj bi kristjani obstajali in delovali v sodobnem svetu, kako naj bi se povezovali in kako naj bi izvrševali oznanjevanje evangelija vsemu svetu. Zato je Cerkev, pisana z veliko začetnico vse do danes, tema pogovora med ljudmi. Enim pomeni mesto molitve, sprostitev, miru, mesto iskanja odgovorov na najbolj temeljna vprašanja življenja ter oporo pri doživljanju njegovih življenjskih prelomnic in vrhuncev. Drugim je to neka nevsiljiva spremljevalka in uresničevalka zastarelih navad predhodnikov. Tretjim predstavlja nekaj strogega in nepotrebne, kar počasi umira in se bori za obstanek, moč in oblast ...

Z ozirom na zaključnje izdaje Zbranih del Primoža Trubarja se mi zdi potrebno, da o Cerkvu podam kratko, splošno razlago, ki je tudi Primoža Trubarja vodila skozi njegovo reformatorsko delo za »cerkev Božjo slovenskega jezika«. To pa je razlaga iz *Simboličnih knjig*, ki so na podlagi učenja Svetega pisma neke vrste merilo pravilnosti vere in verskih navad v Evangeličanski – luteranski cerkvi. *Augsburška veroizpoved* (Confessio Augustana), katere avtor je bil Luthrov sodelavec Filip Melanchthon in je bila prebrana na državnem zboru v Augsburgu leta 1530, v ekumenskem duhu utemeljuje učenje reformatorjev o Cerkvu, in to predvsem v VII. in VIII. členu. Filip Melanchthon je tudi avtor t. i. *Apologije Augsburske veroizpovedi*, ki jo je napisal kmalu za tem, da bi dodatno pojasnil posamezne člene, ki so jih reformatorji sprejeli, toda s strani državnega zbora in takratne Cerkve niso bili potrjeni. V *Apologiji* je o Cerkvu govora v IV., VII. in VIII. členu. Z vprašanjem in definicijo Cerkve je svoje razlage podal Luther v *Malem katekizmu* in v *Velikem katekizmu* (1529), v členih II. in III. O Cerkvu Luther govori tudi v *Šmalkaldskih členih* iz leta 1537 in v spisih *O babilonskem suženjstvu Cerkve* ter v svojem delu *O svobodi kristjana* iz leta 1520, ki so bile neke vrste *reformni program* za obnovo in poživitev celotnega krščanstva v okvirih Katoliške cerkve – na temeljih evangelija.

Z ozirom na tako široko razlago reformatorjev o Cerkvu moramo vedeti, da je Cerkev, razen na dveh mestih v Mateju 16,18 in 18,17, v Novi zavezi omenjena še sedemkrat: v Prvem pismu Timoteju, Pismu Titu, Prvem in Drugem Petrovem pismu, v Prvem in Drugem Janezovem pismu in v Judovem pismu. Kot krajevna označba je Cerkev omenjena v Pismu Rimljanom in v Drugem pismu Korinčanom ter v Pismu Galačanom.

Cerkev, iz grškega *ekklesia*, je prevod starozaveznega pojma *kahal*, kar pa je označba posameznih cerkvenih občin na določenih mestih oz. krajih, brez tega, da bi bile te predstavljene kot nekakšni posamezni deli ene velike celote. Grška beseda *ekklesia*, ki jo najdemo v Novi zavezi, v antičnem okolju označuje svečani, uradni zbor, ki ima določeno avtoriteto, lahko tudi v političnem smislu; uporabljala se na primer za volilno skupščino meščanov, ki odloča o zadevah *polisa* – v današnjem pojmovanju neke vrste parlament.

Odgovor na vprašanje o nastanku Cerkve, ali je le-ta vezan na prve binkošti in izlitje Svetega Duha v času apostolskega koncila v Jeruzalemu v letih 43–44 ali na Jezusove besede iz Matejevega evangelija 18,20: *Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi ...*, je nejasen. Ostaja neizpodbitno

dejstvo, da Jezus sam nikoli ni ustanovil nobene, povsem enotne Cerkve, kot jo želimo imeti in videti kristjani dandanes.

Da bi lažje razumeli, pa tudi sprejeli razvejanost in raznolikost krščanske Cerkve v podobi tolikih denominacij in veroizpovedi, v učenju katerih človek kot svobodno in razmišljajoče bitje išče odgovore in svoje *doma*, moramo vedeti tudi, da krščanska Cerkev – naj se je artikulirala skozi poimenovanja *Kristusovo telo, skupnost svetih, novi Izrael, bratje, izvoljeni ...* – nikoli ni bila ena in enotna.

Že v samem judovstvu, ki ima del skupne zgodovine in tradicije s krščanstvom, so se prepletali razni verski, narodnostni, politični in drugi tokovi ter interesi. Judovski monoteizem – vera v enega Boga Jahveja, bogoposlušnost, izpolnjevanje zakonskih predpisov Stare zaveze in Mojzesove postave, pomen templja in sinagog, vse to so bili pomembni dejavniki za poznejše širjenje krščanstva, pa tudi za razumevanje Cerkve in njenega poslanstva v času reformatorjev in za nas, danes.

Nastanek in najstarejša zgodovina krščanstva je sicer dokaj problematična, vendar se v njej dajo ločiti tri glavne stvari, ki zadevajo:

- a) *samega Jezusa, njegovo osebnost in učenje,*
- b) *krščanstvo v prvotnem pomenu besede (pristop s krstom, katehumenat, omizja),*
- c) *zgodnji katolicizem (prvi obrisi Cerkve okrog leta 180 in prva razhajanja).*

Že pred nastopom Jezusa je bilo med palestinskimi Judi močno prisotno pričakovanje Mesije – Odrešenika. Jezusov predhodnik Janez Krstnik je s poudarjanjem enkratnosti krsta in bližine Božje sodbe ta pričakovanja le še vzpodbudil. Po Krstnikovem zajetju in smrti je začel svoje delovanje v Galileji Jezus, katerega so sprejeli kot najvišjo možno obliko Božjega razodetja. Gledano čisto zgodovinsko, je bil Jezus brez dvoma ena najučinkovitejših in racionalno najuspešnejših osebnosti sredozemskih in zahodnih dežel takratnega sveta. O njem poleg Biblije poročajo tudi zgodovinarji. Preroške napovedi in osebnost ter delovanje Jezusa Kristusa so bili povod za nastanek krščanskega verovanja. Jezusova zemeljska katastrofa, kot je smrt na Golgoti, dvomi učencev v njegovo vstajenje od mrtvih, ki naj bi dopolnilo predstave o prihodu Mesije v podobi odrešenja in zveličanja, je na eni strani razbila krog Jezusovih učencev, na drugi strani pa je pripeljala k temu, da Jezus ni bil samo oznanjevalec novega verovanja, temveč je sam postal objekt verskega čaščenja. Razhajanja glede

Jezusa, njegovega poslanstva in učenja, s tem pa tudi raznolikosti Cerkve in njene vidne ali nevidne prisotnosti niso od včeraj. Vsak po svoje smo namreč podobni popotnikoma v Emavs in nevernemu Tomažu, ki v želji, da bi se prepričali in dokazali svojo resnico, to iščemo in odkrivamo. Taka želja in boj za doseg našega prav in za uveljavitev naše resnice, za vodilne vloge, sta bila in sta še zmeraj predmet razprav in vzrok razhajanj tudi znotraj takšne ustanove, ki se upa imenovati *Kristusovo telo, izbrani, sveti, izvoljeni, bratje ...*

Taka vprašanja niso bila tuja niti samemu Jezusu, ko sta se dva od učencev potegovala za to, kdo bo *sedel na njegovi levici in kdo na desnici*. Takoj po Jezusovi smrti so se med učenci začela razhajanja med pravovernimi iz judovskega rodu in med simpatizerji, ki so se krščanskemu verovanju priključili iz poganstva. Določen kompromis je bil sklenjen na apostolskem koncilu v Jeruzalemu leta 43–44, ko sta bila za delovanje med poganskimi narodi pooblaščenata Pavel in Barnaba. V zgodnji krščanski Cerkvi verske navade, obredi in institucije še niso bile izoblikovane, so se pa obstoječe cerkvene občine med seboj povezovale. Ko pa je po padcu Jeruzalema vse pomembnejšo vlogo prevzel Rim, je spet prihajalo do vse večjih razlikovanj in izobčevanj. Po razkolu Cerkve na vzhodno in zahodno leta 1054 in medsebojnem izobčenju se je korak za korakom nezadržno in pod vplivom številnih dejavnikov približeval čas reformacije, čas prenove in obnove ter vrnitve Cerkve na njene prvotne temelje – na Sveto pismo.

Že cerkveni oče Ciprijan (umrl okrog leta 258) je opozarjal, da *ne moremo imeti Boga za svojega očeta, v kolikor Cerkve nimamo za svojo mater!*

V razumevanju Cerkve in njenega poslanstva lahko izhajamo iz dveh ekstremnih razlag: iz katoliške in protestantske. Prva, katoliška, je, da je Jezus ustanovil Cerkev kot neke vrste zdravilišče, oskrbnico, darovalko in propagatoriko, ki Jezusa razglša kot na svet poslano Božjo milost. S to ustanovitvijo je v Cerkev položil tudi določen pravni red, s katerim je Cerkev enkrat za vselej dokončno instituirana in izoblikovana. Kot takšni je Cerkvi dana milost in neprestana obljuba Sv. Duha. V njej veljajo trdni pravni okviri na temelju Božjih dekretov. Druga, protestantska, je razlaga, kako je Cerkev *Creatura verbi* – stvaritev besede, kar pomeni, da *kjer se Božja beseda oznanja, posluša, razume in se vanjo veruje, tam se zbira in ustvarja Cerkev*. Po protestantski razlagi Cerkev ni izoblikovana enkrat za vselej, temveč se po Božji besedi vedno znova oblikuje in ustanavlja. Kot beremo v Augsburški veroizpovedi: *Povsod tam, kjer se Božja beseda pravilno*

oznanja in poslušaj in kjer se zakramenti kot »verbum visibile – vidna beseda« pravilno podeljujejo, tam je oziroma tam bo Cerkev.

Na podlagi katoliškega učenja Cerkev predstavlja nekaj nespreminjajočega se, od samega začetka s točno določenim ciljem. Po razlagi Ireneja in Ciprijana si Katoliška cerkev lasti prvobitnost in samoniklost. Kjer je Cerkev, tam je tudi Božji Duh; tam je tudi apostolat, torej poslanstvo škofov in duhovnikov kot nasledovalcev apostolov, ki imajo karizmo resnice; Cerkev ima avtoriteto in je gospa ter mati vseh vernikov; znamenje njenega katolicizma je enotnost vere, trdi Tertulijan, in da se zakon ter zapoved ljubezni začneja in dokazuje v neločljivosti do Cerkve. Kakršno koli nasprotovanje škofovstvu in duhovništvu pa pomeni mater vseh razdorov.

Izraz *katoliška* naj bi pomenil, da Cerkev je in mora biti odprta za vse ljudi in da vsi kristjani spadajo skupaj. Omenjeni izraz se je leta 381 pojavil v Nicejski veroizpovedi in pomeni *vseskupno, tikajočo se vseh, vse zaobjemajočo in po vsem svetu razširjeno* Cerkev. Pozneje in vse do danes se ta pojem uporablja le za eno konfesijo oziroma Rimskokatoliško cerkev. Augsburgska veroizpoved uporablja izraz *sveta vesoljna krščanska Cerkev*.

Avguštin o cerkvi trdi, da je to hierarhično urejena odrešitvena ustanova z določeno dvoobraznostjo: na eni strani je to vidna Cerkev kot legitimna ustanova, v kateri je na drugi strani prikrita resnična in prava Cerkev kot nosilka odrešitve. Šele pod vplivom spiritualizma je prišlo do radikalnega preobrata v tem učenju, ko je bilo rečeno, da prave Cerkve še ni, ampak da le nastaja. Teolog Tomaž Akvinski ni podal posebnega učenja o Cerkvi, je pa postavil temelje dogmi o nezmotljivosti papeža. Za njim je šele Johann Gottlieb Fichte (1762–1814) podal novo razlago krščanstva, katero razume kot splet navad, zakonov in delovanja Duha.

Popoln prelom v učenju o Cerkvi pomeni reformacija. Ta je kritično zreducirala idejo o Cerkvi in postavila novi koncept. Cerkev je bila osvobojena od zemeljskih opor in v veroizpovednih spisih je bila podana nova, biblično originalna definicija, katere glavne točke so:

- *Božje kraljestvo temelji na notranji pravičnosti in darovih Duha.*
- *Cerkev je creatura verbi, ustanovljena oziroma nastajajoča po besedi.*
- *Sveto pismo je gospodar nad vso tradicijo.*

- *Cerkev je po delovanju besede zbrana in vidna gmajna (občestvo), ki je medsebojno povezana z vero in ljubeznijo.*
- *Kot znamenje prave Cerkve so na Svetem pismu utemeljene pridige in zakramenti, za podeljevanje katerih so zadolžene določene službe ob pomoči vere in molitev (M. Luther, O koncilih in Cerkvi, 1539).*
- *Zavračajo se vsakršne ceremonije kot znamenja Cerkve.*
- *Za red in pravičnost svojega obstoja Cerkev potrebuje stvari, ki morajo biti v skladu z zapovedjo ljubezni in notranjega miru (Augsburška veroizpoved 28,55).*
- *V odnosu do Cerkve se verniki morajo obnašati kot otročički in ovčice, ki poslušajo glas svojega pastirja.*
- *Uradi in službe v Cerkvi morajo biti v interesu odrešenja.*
- *Služba Cerkve mora buditi pravo, opravičujočo vero in evangelij mora biti v Cerkvi reprezentiran.*
- *Cerkev je vidna in smemo biti potolaženi, da tam, kjer se srečujemo s pravim oznanjevanjem evangelija in s pravilnim podeljevanjem zakramentov, da se tam srečujemo s pravo Cerkvijo, čeprav so v to Cerkev pomešani tudi hudobni ljudje, neverniki in zasmehovalci. Na zemlji pa mi nimamo pravice prave vernike ločevati od nevernikov.*
- *Cerkev ima na zemlji tudi svojo skrivno stvar. Ta skrivnost pa nima nič skupnega z nevidnostjo (s civitatis platonica), ki se odločno zavrača.*
- *V Augsburški veroizpovedi (VII. člen) je podana klasična definicija Cerkve kot congregatio sanctorum, in qua evangelium pure ducetur et recte administrantur sacramenta (skupnost vseh verujočih – svetih, pri katerih se Evangelij čisto oznanja in se zakramenti podeljujejo na podlagi Evangelija).*
- *Cerkev je mati, ki vernika rodi in živi, ni pa posredovalka milosti; verniki so duhovno ljudstvo, novorojeni iz Sv. Duha.*
- *Prava, skrivnostna Cerkev je varuhinja Božje besede, usmerjena s Sv. Duhom.*
- *Božja beseda in delovanje Sv. Duha sta tesno povezana (Sv. Duh deluje in se da slišati po besedi).*
- *Martin Luther zavrača vsakršno hierarhično podobo Cerkve.*

- *Dobra dela so sad vere. Verniki so odrešeni po veri, brez zaslužnosti.*
- *Po Luthru je Cerkev skrivnostna in sveti, poveljani so neznani.*
- *Reformatorji delajo razliko med duhovno in posvetno oblastjo, slednja ima za nalogo čuvati telo, ne pa tudi dušo.*
- *Zavrnen je celibat, ki nima utemeljitve v Sv. Pismu, ravno tako moč papeža, ki ne bi smel biti gospodar tam, kjer ga priznavajo za rimskega škofa, ampak brat, ki je po svoji moči in pooblastilih enak ostalim škofom.*
- *Učenje o splošnem duhovništvu temelji pri reformatorjih na prepričanju, da ima vsak človek možnost osebnega pristopa k Bogu, zato ne potrebuje duhovnika kot posrednika, ki se daruje v maši, enako ne Marije, svetnikov in vic. To pa seveda ni identično z duhovniškim poklicem. Uči in zakramente lahko podeljuje le za to poklicana in ordinirana oseba (rite vocatus, Augsburgska veroizpoved XIV).*

Reformirana cerkev je glede učenja o Cerkvi identična z luteranskim učenjem. Razlikuje se v tem, da odklanja vsakršne podobe in umetniška dela v cerkvah, kot kršitev prve in druge Božje zapovedi. Učenje o predestinaciji – vnaprejšnji določitvi enim za rešitev, drugih za pogubo – pa je težko razložljivo z ozirom na novozavežno učenje o Božji ljubezni.

Cerkev je po prepričanju reformatorjev *ena, sveta in katoliška*, in to ne na osnovi pogledov in učenja, temveč v edinosti vere. Edinost in katoliciteta apostolske Cerkve je torej v izpovedovanju vere v Troedinega Boga.

Jonatan Vinkler

K 14. knjigi Zbranih del Primoža Trubarja

Uredniško poročilo

S pričujočo, štirinajsto, knjigo se zbirka *Zbrana dela Primoža Trubarja* zaključuje. Bralec v knjigah prvih zbranih del prvega škofa slovenske luteranske – evangeličanske gmajne, »cerkve slovenskega jezika«, toda tudi prvega slovenskega pisatelja in tako začetnika slovenske književnosti najde vse znane Trubarjeve slovenske in nemške spise; Trubarjeva dela, ki so bila prevedena v hrvaščino in tiskana v cirlici oz. glagoljici in so vezana na delovanje tiskarne v Urachu, pa od vsega začetka niso bila planirana kot integralni del *Zbranih del Primoža Trubarja*. S štirinajsto knjigo *Zbranih del Primoža Trubarja* dobiva bralec predse znanstvenokritično izdajo Trubarjevih komentiranih novozaveznih bibličnih prevodov *Noviga testamenta pusledni deil* iz leta 1577. Gre za prvo integralno ponovno objavo po prvotni izdaji v 16. stoletju; knjiga namreč doslej ni doživela ne ponovnega natisa (reprint in/ali faksimile) ne znanstvene oz. kakšne drugačne celovite¹ tiskane in/ali elektronske izdaje, izvirniki tiskanega besedila pa so med redkeje ohranjenimi Trubarjevimi tiski.

Nemški predgovor v *Noviga testamenta pusledni deil* je bil objavljen v: Edvard Vrečko (ur.), *Primož Trubar: Nemški spisi 1550-1581. Zbrana dela Primoža Trubarja 11*. Ljubljana 2011, 223–245, DOI: <https://www.doi.org/10.32320/978-961-270-098-0> Transkripcija izvirnika se podobno kot v dosedanjih knjigah *Zbranih del Primoža Trubarja* ravna po prepisovalnih načelih, ki vodijo osnovni namen edicije: reformatorjev slovstveni opus predstaviti v izvirniku kar najzvestejši podobi,

¹ Popularizacijski izbor je najti v: *Slovenski protestantski pisci*, ur. Mirko Rupel, Ljubljana 1966, 250–265, celovitejši komentirani izbor v: Primož Trubar, *Trubarjevo razodetje: izbrana poglavja iz Poslednjega dela Nove zaveze*, izbral in komentiral Mihael Glavan, Ljubljana 2008.

hkrati pa ga narediti v čim večji meri dostopnega sodobnemu bralcu,² kakor jih je za celotno zbirko predvidel prvi glavni urednik *Zbranih del Primoža Trubarja*, prof. ddr. Igor Grdina, in kot so upoštevana v vseh doslej izdanih knjigah *Zbranih del Primoža Trubarja* ter deloma modificirana glede na posebnosti v izdanih besedilih.

Distribucija črk ostaja pretežno enaka. Grafem η je dosledno transkribiran kot *ii*. Pri fonemu *j* je dosledno ohranjen izvorni zapis z *i* ali *y*; grafem *j* je zapisan izrecno samo v besedi *Jezus* in tam, kjer se grafično pojavlja tudi v izvirniku. Podvojitve grafemov *f*, *l*, *r*, *s* in *t* so dosledno ohranjene. Ohranjeni so tudi grafemi *w*, *q*, *x* in *c*, ki zaznamuje glas *k*. Zapis fonemov *u* in *v* je v nezadnjem zlogu načeloma sodoben, tudi v primerih, ko je na začetku besede, kjer danes uporabljamo *u*, zapisan *v*; zapis *u* ostaja enak izvirnemu pri osebnem lastnem imenu Pavel (*Paul*). V primeru, da je v izvirniku predlog pisan z veliko začetnico in skupaj s samostalnikom, je v transkripciji pisan narazen in z malo, samostalnik pa je, če gre za osebno ime, pisan z veliko. Predlog *zavoljo* je povsod zapisan kot ena beseda (*ne za volo*). Enako velja za zapis 3. os. množine glagola *biti*, in sicer v nikalni obliki: torej *neso* oz. *neiso* (*ne ne so*, *nei so*). Lastno ime Kristus je povsod transkribirano v izvirni podobi (torej *Cristus* ali *Christus*, ne Kristus). Pri transkripciji nemških izposojenk je bila dosledno upoštevana taka transkripcijska podoba, kot je zabeležena in z jezikovno analizo podkrepljena v znanstveni monografiji Helene Jazbec *Nemške izposojenke pri Trubarju* (Ljubljana 2007) ter kot je podobo razbrati v *Besedju slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja* (www.fran.si).

Pri uvedbi sodobne interpunkcije, ki je v rabi v *Zbranih delih*, je v pričujoči knjigi uresničeno vodilo, da naj se sodobni pravopisni uzus vzpostavi čim manj nasilno napram izvirnemu besedilu. Tako so meje izvirnih period ohranjene, in sicer povsod. Izjemo predstavlja raba *posameznih končnih ločil* (vprašaj in klicaj) v bibličnem besedilu: interpunkcija je interpretativna, in sicer v toliko, da upošteva takšno segmentacijo besedila in pravopis, kot sta običajna v sodobnem prevodu svete knjige krščanstva v slovenski jezik, toda Trubarjevo členitev povedi znotraj odstavka.³

2 Igor Grdina, Splošna prepisovalna načela, v: *Zbrana dela Primoža Trubarja I*, ur. Fanika Krajnc-Vrečko, Ljubljana 2002, 542.

3 *Sveto pismo Stare in Nove zaveze. Slovenski standardni prevod iz izvirnih jezikov*. Drugi, pregledani natis. Ljubljana 2002.

Zbrana dela poskušajo tudi s knjižnim stavkom dosledno reprezentirati izvirne Trubarjeve tiske ter tako na neki ravni celo nadomestiti faksimile. Zato velja tudi v pričujoči knjigi načelo, da transkripcija nikjer ne odpravlja nobene tiskarske napake, izpusta črk ipd., vse tovrstne besed(il)ne posebnosti pa so dokumentirane in razrešene v opombah ob izvirnem tekstu.

Štirinajsta knjiga *Zbranih del Primoža Trubarja* upošteva izdajateljsko-uredniško načelo *zadnje roke*. Za to objavljeno Trubarjevo delo to pomeni, da transkripcija upošteva zadnje korektorske spremembe (popravke), kot jih je mogoče razvideti v izvirniku. Le-te so v zaznamovane: 1) z nad- ali podvrstičnim znamenjem (~), ki se nahaja nad/pod grafemom tik pred mestom, na katerega se nanaša popravek (npr. ludē > lude[m]), in 2) z navedbami v *Errati* (str. 601). Vsako mesto avtorske korekture, naj je v izvirnem tisku označeno z nadvrstičnim ali podvrstičnim znamenjem, šteje za spremembo *zadnje roke* in je topogledno upoštevano; v transkripciji je dosledno označeno z oglatim oklepajem. V oklepaju se nahaja emendacija manjkajočega; nadvrstično/podvrstično znamenje zanj se je v izvirniku nahajalo na prvem grafemu pred zadevnim mestom (v transkripciji gre za prvo pozicijo črke pred oglatim ali pokončnim oklepajem).

Da bi bili uredniški posegi v transkripciji izvirnika jasno razvidni, sta v pričujoči izdaji v rabi dve vrste oklepajev, ki jih v Trubarjevem izvirniku ni najti, in sicer oglati [] ter poševni //. Tako se tovrstna raba povsem jasno loči od Trubarjevih okroglih oklepajev (), ki so skupaj s svojo vsebino del integralnega izvirnega besedila. Oglati in pokončni oklepaji za emendacijo so v rabi samo na tistih mestih, na katera se v izvirniku nanaša korekturno znamenje. Na mestih, kjer so zaradi izpada, umanjkanja črke v besedilu evidentne praznine, in tam, kjer je izvorno besedilo poškodovano do nečitljivosti, se uporabljajo poševni oklepaji, v katerih se nahaja emendacija poškodovanega mesta (npr. *D vidu* > *D/a/vidu*). Emendacije so bile določene s pomočjo tekstnokritičnih metod in lingvostilistične analize ter opravljene glede na besedila slovenskih protestantov v prepisu na: *Korpus slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja* (neobjavljeno, za dovoljenje za uporabo se zahvaljujem prof. dr. Kozmi Ahačiču, predstojniku Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU).

Zaradi bolj ali manj obsežnih Trubarjevih izvirnih robnih opomb in doslednega upoštevanja lastnosti sinoptične izdaje so morala uredniška orodja zavzeti kar moči malo prostora. Zato za razliko od *Zbranih del Primoža Trubarja III in IV* in skladno z *Zbranimi deli Primoža Trubarja VIII, IX, XII in XIII* Trubarjeve izvirne

korekture besedila in uredniški posegi v tekst (emendacije) niso več označene z a) vrstilno številko ali neštevilčno oznako (npr. *) reference in b) z ob robu besedila posebej natisnjeno številčeno opombo, temveč samo z obliko oklepaja besedilne dopolnitve (v *Zbranih delih Primoža Trubarja IV*: do ko[n]ca¹ skupaj z robno opombo *Corr.*; v pričujoči knjigi: lude[m]). Poleg omenjenega je pri razreševanju svetopisemskih navedkov uporabljeno njihovo »gnezdenje«: skupina citiranih mest ima poslej samo eno referenco in ne po eno referenco za vsako mesto posebej, kot je bilo doslej. Ta način se zgolj grafično razlikuje od postopka, ki je bil uporabljen v *Zbranih delih Primoža Trubarja III in IV*, in sicer, da zaradi gostote tekstnokritičnega aparata na posameznih mestih tiska in skopo odmerjenega prostora na marginah ne bi bila prizadeta celostna podoba sinoptične izdaje. Mesta, kjer je prišlo do razvidnih izpadov posamezne črke/črk, pa le-ti niso niti korigirani po načelu zadnje roke niti ne gre za poškodbe v tekstu, so emendirana kot navadna interpolacija v izvorno besedilo (npr. *Božy oli* > *Božy /v/oli*). Besede, kjer je razviden napačen vrstni red črk, napačen rez ali napačna postavitve črke (*q*, *b* ali *d* namesto *p*), so v integralnem besedilu transkripcije puščene v izvorni podobi; napake so razrešene v obrobni opombi. Poleg oglatih in poševnih oklepajev sta pomembni uredniški orodji trinajste knjige *Zbranih del Primoža Trubarja* ločili dvopičje in narekovaji. Njuna kombinacija, ki spremni stavek ločuje od dobeseidnega navedka (citata), se v pričujoči izdaji uporablja dosledno, in to povsod tam, kjer je bilo mogoče ugotoviti, da gre za navajanje ali na mestih, kjer k temu navaja sodobna interpunkcija v *Slovenskem standardnem prevodu*. Trubarjeva humanistična interpunkcija, ki je sicer tudi poznala dvopičje, vendar z drugačno funkcijo, kot jo ima to ločilo danes, je na takih mestih nadomeščena s sodobno, segmentacija besedila pa je posledično ustrezno spremenjena. Velika začetnica se načeloma ravna po današnji pravopisni rabi. Pri tem je treba ob pravilih, ki tozadevno veljajo za celotna *Zbrana dela*,⁴ opozoriti, da pravopis v pričujoči knjigi ločuje občno poimenovanje pripadnikov judovske religije (*judi*), kar je dosledno zaznamovano z malimi črkami, od lastnega imena za člane bibličnega ljudstva (*Judi*), ki je povsod zapisano z veliko začetnico,⁵ ne ločuje pa zapisa za V kolikor se ista tujejezična (npr. latinska) pasaža pojavlja večkrat, je v opombi prevedena samo enkrat, in sicer načeloma ob svoji prvi pojavitvi v pričujoči knjigi.

4 Igor Grdina, Splošna prepisovalska načela, v: *Zbrana dela Primoža Trubarja I*, Ljubljana 2002, 542–545.

5 Fanika Krajnc – Vrečko, K drugi knjigi *Zbranih del Primoža Trubarja*, v: *Zbrana dela Primoža Trubarja II*, Ljubljana 2003, 416, 417.

Številčenje opomb s prevodno, razlagalno in/ali tekstnokritično vsebino je načeloma urejeno enako kot v *Zbranih delih* I–XIII.

Razrešitve Trubarjevih bibličnih referenc so izvedene tako, da je najprej posodobljena okrajšava svetopisemske knjige. Nato je razrešen Trubarjev sklic na sorodno mesto (Trubar se je v referencah skliceval zgolj na poglavja svetopisemskih knjig, kajti izvirnik ni bil številčen), vrstice v razrešenih referencah pa so popolnoma nov donesek k izdaji in razumevanju Trubarjevega besedila; gostota tekstnokritičnega aparata je botrovala tudi odločitvi, da se vse biblične reference ne razrešujejo (še enkrat), upoštevajoč zlasti dejstvo, da so Trubarjeve biblične robne opombe že bile razrešene pri pripravi *Zbranih del Primoža Trubarja VI* in *VII*. V pričujoči knjigi *Zbranih del* so razrešena samo biblična mesta v Trubarjevih razlagalnih besedilih, bralca pa napotevamo k razvezavam v *Zbranih delih Primoža VI* in *VII*. Spodaj je izpisan seznam krajšav imen svetopisemskih knjig, ki jih Trubar navaja v tej knjigi *Zbranih del Primoža Trubarja* izdanem delu.

Seznam krajšav svetopisemskih knjig

Trubarjeva krajšava	Ime biblične knjige	Krajšava v SSP
<i>Stara zaveza</i>		
Genes.	Geneza / 1. Mojzesova	1 Mz
Exod.	Eksodus / 2. Mojzesova	2 Mz
Levit.	Levitik / 3. Mojzesova	3 Mz
Num.	Numeri / 4. Mojzesova	4 Mz
Deut.	Devteronomij / 5. Mojzesova	5 Mz
Reg.	Sodniki	Sod
1. Reg.	1. Samuelova	1 Sam
2. Reg.	2. Samuelova	2 Sam
3. Reg.	1. knjiga kraljev	1 Kr
4. Reg.	2. knjiga kraljev	2 Kr
Esa.	Izaija	Iz
Iere.	Jeremija	Jer

Trubarjeva krajšava	Ime biblične knjige	Krajšava v SSP
Ezech.	Ezekiel	Ezk
Mich.	Mihej	Mih
Psal.	Psalmi	Ps (navajanje vrstic po SSP)
Iob	Job	Job
Pro. / Prov.	Pregovori	Prg
Dan.	Daniel	Dan
1. Paral.	1. kroniška knjiga	1 Krn
2. Paral.	2. kroniška knjiga	2 Krn
Devterokanonične knjige		
Iud.	Judita	Jdt
Sap.	Knjiga modrosti	Mdr
Eccle.	Sirah	Sir
Nova zaveza		
Math.	Evangelij po Mateju	Mt
Marc.	Evangelij po Marku	Mr
Luc.	Evangelij po Luku	Lk
Ioh.	Evangelij po Janezu	Jn
Act.	Apostolska dela	Apd
Rom.	Rimljanom	Rim
1. Cor.	1. pismo Korinčanom	1 Kor
2. Cor.	2. pismo Korinčanom	2 Kor
Gal.	Galačanom	Gal
Ephe.	Efežanom	Ef
Phil.	Filipljanom	Flp
Col.	Kološanom	Kol
1. Thes.	1. pismo Tesaloničanom	1 Tes

Trubarjeva krajšava	Ime biblične knjige	Krajšava v SSP
2. Thes.	2. pismo Tesaloničanom	2 Tes
1. Thim.	1. pismo Timoteju	1 Tim
2. Thim.	2. pismo Timoteju	2 Tim
Tit.	Titu	Tit
Heb.	Hebrejcem	Heb
Iac.	Jakobovo pismo	Jak
1. Pet.	1. Petrovo pismo	1 Pt
2. Pet.	2. Petrovo pismo	2 Pt
1. Joh. / 1. Johan.	1. Janezovo pismo	1 Jn
Apoc.	Razodetje	Raz

Bibliografski viri⁶

Vsi navedki iz Luthrove Biblije 1545 so črpani iz znanstvenokritične izdaje omenjene Luthrove edicije »zadnje roke«, in sicer:

Martin Luther, *Die Luther-Bibel*, II. izdaja. – Berlin 2000, Digitale Bibliothek Band 29 (CD);

Luthrova zbrana dela pa po:

Martin Luther, *Gesammelte Werke*. Hrsg. Kurt Aland. – Berlin 2002, Digitale Bibliothek Band 63 (CD; obe omenjeni izdaji sta dostopni v knjižnici Slovenske akademije znanosti in umetnosti).

Navedki iz slovenskega Svetega pisma so v celoti pridobljeni iz *Slovenskega standardnega prevoda*, Ljubljana 2002, digitalno dostopnega na: <https://www.biblija.net/biblija.cgi?l=sl&biblija.cgi>.

Navedki iz Vulgate so pridobljeni iz izdaje: <http://vulsearch.sourceforge.net/index.html>.

Razlagalne opombe biografskega tipa so tam, kjer vir ni posebej naveden, napisane na podlagi naslednjih priročnikov (citiranje ob vsaki opombi je

⁶ Zgoraj navedene bibliografske reference veljajo za Zbrana dela Primoža Trubarja 4, 5, 8, 9, 12–14.

opuščeno zavoljo ohranitve celovite grafične podobe zbirke, ki želi tudi z izborom tipografije in knjižnim stavkom reprezentirati podobo Trubarjevega izvirnika):

- 1) *Theologische Realenzyklopädie*, 1–36, Berlin 1977–2007 (izdaje so dostopne v knjižnicah Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Teološke fakultete Maribor in Teološke fakultete Univerze v Ljubljani);
- 2) *Historisches Lexikon der Schweiz*: <http://www.hls-dhs-dss.ch/index.php>;
- 3) *Neue Deutsche Biographie*, 1–26, Aa-Vo, digitalno dostopno preko Münchener Digitalisierungszentrum;
- 4) *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon*: <https://www.bbkl.de/>;
- 5) *Slovenska biografija*, ZRC SAZU, <https://www.slovenska-biografija.si/>.

K digitaliziranim referenčnim delom iz 16. stoletja je bilo pristopano preko portala *Europeana* (<https://www.europeana.eu/portal/sl>) in preko referenčnega portala *Post-Reformation Digital Library* (<http://www.prdl.org/index.php>).

Bibliografski opis

Transkripcija je bila izdelana na podlagi digitalizacije fotografij izvirnika, ki jih pod signaturo R III 20616 hrani Zbirka rokopisov, redkih in starih tiskov Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in na podlagi digitalne kopije izvirnika: http://digital.wlb-stuttgart.de/sammlungen/sammlungsliste/werksansicht/?no_cache=1&tx_dlf%5Bid%5D=4859&tx_dlf%5Bpage%5D=1 (po izvodu iz Württembergische Landesbibliothek)

Natančen bibliografski opis izvirnika je opravil Branko Berčič, objavljen pa je v 29. enoti bibliografije slovenskih protestantskih tiskov. Kot v predhodnih zvezkih *Zbranih del Primoža Trubarja* tudi tukaj povzemamo Berčičev opis z ohranjeno metodologijo.⁷

NOVIGA TESTAMENTA PVSLEDNI DEIL, VTIM SO S. Paula htim Iudom, S. Iacoba, Petra, Iansha, Iudesha liftuui, inu S. Iuana Refodiueene, Skratkimi faftopnimi Islagami, Druguzh popraulen inu prepiffan fdai peruizh drukan, od Primosha Truberia. Deut. 4. Pfal. 119. Efai. 8. Apoc. 22. Si quis appofuerit ad haec

⁷ B. Berčič, Das slowenische Wort in den Drucken des 16. Jahrhunderts, v: *Abhandlungen über die slowenische Reformation*, München 1968, 205–196.

vel diminuerit de verbis libri Prophetiae huius, apponet Deus super illum plagas scriptas in hoc libro, & auferet partem eius à libro vitae & ex vrbe sancta. Das letzst Theil des neuen Testaments, in wölchen begriffen seind, die Episteln desß heiligen Apostels Pauli zun Hebreern, Item, Jacobi, Petri, Johannis, Jude, sambt der Offenbarung, mit kurtzen verstandigen Auflegungen. VTIBINGI, [Georg Gruppenbach] M. D. LXXVII.

8°. 26 vrstic (glej str. 5). 300 listov, signature a⁸, b⁸, A⁸-Z⁸, Aa⁸-Mm⁸, Nn⁴. Številčenje I (a^{2a}) do XXX (b^{8b}), 1 (A^{1a}) do 153 (K^{5a}) in 136 (K^{5b}) do 509 (Kk^{8a}), z napakami (str. B^{2a}=19, F^{4a}=87, H^{5a}=121, K^{2b}=148, L^{3a}=147, N^{5a}=183, S^{5a}=263, Z^{7a}=347). Kustode. Robne opombe. Slovensko in latinsko besedilo v latinici, nemško v frakturi. Lesorez z Agnus Dei kot tiskarski signet Ulricha Morharta in njegovega naslednika Georga Gruppenbacha iz Tübingena (str. Kk^{8b}). Inicialke (str. a^{1b}, XI, 1, 10, 97, 132, 176, 218, 223, 227, 237). Verzalke visoke 2–3 inu 8 vrstic.

Str. a^{1a}: [naslovna stran].

Str. a^{1b}, vrstice 1–5: VSEM BOSHYM CRAINZOM INV SLOUenom, kir bodo lete Iogerske Buque brali, Pomagai Bug.

Str. a^{1b}, vrstici 24–25: Vash Star Pafty Truber.

Str. I, vrstici 1–2: Den Wolgebornen, Edlen Herren unnd Jungkherren,

Str. X, vrstice 20–26: Ewer Ganden Erneuft und der Creinischen Windischen Gemein Gottes Trewer und dienstwilliger Seelforger, Primus Truber.

Str. XI, vrstice 1–4: VSEM BOGABOIEZHIM CRAINZOM INV Slouenom, od Buga skufi Criftufa, vfe Dobru molim.

Str. XXV, vrstici 30–31: Vash fueift star Pafty Truber.

Str. XXVI, vrstice 10–13: SA VOLO DE LETA POPYR CILV PRASEN pres Pifma ne Oftane, fem lete beffede perlushil.

Str. 1, vrstice 1–4: OD AVTHORA, DV OLI KOga ie leta list htim Ebreom, tu ie htim ludom piffan.

Str. 10, vrstice 8–11: SVETIGA PAVLA JOGRA LIST PISfan htim Ebreom, tu ie, htim ludom.

Str. 97, vrstici 5–6: SVETIGA IACOPA LIST.

Str. 132, vrstice 8–10: SVETIGA PETRA DVA Liftuua.

Str. 176, vrstice 16–19: ZHES SVETIGA IANSHA Perui lift, PREDGVVOR.

Str. 218, vrstice 1–3: SVETIGA IANSHA drugi lift.

Str. 223, vrstice 4–6: SVETIGA IANSHA tretji list.
Str. 227, vrstice 8–10: SVETIGA IVDESHA list.
Str. 237, vrstica 1: APOCALYPSIS.
Str. Kk^{8b}: VTIBINGI, [lesorez] M. D. LXXXVI.
Str. Ll^{1a}, vrstica 1: Regishter.
Str. Nn^{3a}, vrstice 1–3: VSI PRAVI PREROKI, Iogri inu Pridigary, fo Euangelij.
Str. Nn^{3b}, vrstica 31: Vas Truber.
Str. Nn^{4a}, vrstica 1: ERRATA.
Str. Nn^{4a}, vrstica 28: Konez.
Str. Nn^{4b}: [prazna].

Po evropskih knjižnicah so, po Berčiču, evidentirani naslednji izvodi *Noviga testamenta poslediga deila* (1577):

- Kempten: Evang.-Luth. Pfarramt St. Mang;
- Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica (R III 20616: fotografija izvornika iz Kemptena; R 97946/II/4);
- Ljubljana: The British Museum (C. 110. e. 6);⁸
- Praha: Knihovna Národního muzea;⁹
- Stuttgart: Württembergische Landesbibliothek (B slowen.157701).¹⁰

Digitalna kopija izvornika

http://digital.wlb-stuttgart.de/sammlungen/sammlungsliste/werksansicht/?no_cache=1&tx_dlf%5Bid%5D=4859&tx_dlf%5Bpage%5D=1 (po izvodu iz Württembergische Landesbibliothek)

Izbor (kot samostojna izdaja)

Primož Trubar, *Trubarjevo razodetje: izbrana poglavja iz Poslednjega dela Nove zaveze*, izbral in komentiral Mihael Glavan. – Ljubljana 2008.

Popravek

Str. 72: Heb 6,17–18: »[17]V katerim, kadar ie Bug hotel tim erbom te oblude obilnu izkazati, de ta nega svit ie stonoviten, ie on vmeis polužil to persego,

⁸ Pod zadevno signaturo, ki jo navaja B. Berčič, n. d, 180, Trubarjevega dela ni najti.

⁹ V zadevnem katalogu omenjenega dela ni bilo najti.

¹⁰ Signatura popravljena; Berčičeva navedba ni več aktualna

[18]zatu, de mi skuzi dvei riči, kir se ne premine (v katerih ie nemogoče, de bi Bug lagal), imamo en močan trošt ...« Ob koncu oklepaja v bibličnem besedilu (vrstica 18) je izpadla naslednja razlagalna opomba:

Raba raba oklepajev »(v katerih ie nemogoče, de bi Bug lagal)« sledi beedilni podobi v L1545: »¹⁷Aber Gott / da er wolte den Erben der Verheissung vberschwenglich beweisen / das sein Rat nicht wancket / hat er einen Eid dazu gethan / ¹⁸Auff das wir durch zwey stück / die nicht wancken (Denn es ist vmmüglich / das Gott liege) einen starcken Trost haben ...«

Zahvale

Prof. ddr. Igorju Grdini, za zaupanje in povabilo k *Zbranih delom Primoža Trubarja* – za širokosrčno možnost, da kaj sploh nastane. Ne prvo ne drugo v današnjih časih ni samoumevnost, prej privilegij.

Prof. dr. Igorju Ž. Žagarju, direktorju Pedagoškega inštituta in dolgoletnemu skrbniku projekta *Zbrana dela Primoža Trubarja* na PEI, za zaupanje, potrpežljivost in najboljše pogoje, kot jih je projekt lahko imel od začetka priprave *Zbranih del Primoža Trubarja* 6 naprej.

Ge. Vlasti Vičič iz Javne agencije za knjigo Republike Slovenije, za naklonjeno in zavzeto spremljanje projekta s strani R Slovenije, ki je daleč presešlo običajno uradniško korektnost. Brez te pomoči knjižna zbirka najverjetneje ne bi preživela pretresov ob menjavi založnikov.

Prof. Ivanu Florjancu, prodekanu Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani, za pomoč pri pojasnjevanju glasbenozgodovinskega in liturgičnega ozadja razlagalne opombe 167 (str. 194) »*Cum rex gloriae Christus*« v pričujoči knjigi.

Izr. prof. dr. Kozmu Ahačiču, predstojniku Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, za dovoljenje za uporabo še neobjavljenega portala *Korpus slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja*.

Matjažu Luliku, bibliotekarju Zbirke rokopisov, redkih in starih tiskov Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, za naklonjeno pomoč pri pridobivanju digitalnega materiala za transkripcijo.

Vsem tistim, ki jih je snov doslej zanimala in so bili pripravljene pri nastanku *Zbranih del Primoža Trubarja* sodelovati ali z dobro besedo in/ali s konkretnim prispevkom (Fanika Vrečko, Blaž Javornik, Maja Šetinc, Klaudija Sedar, Geza Filo, študenti UP FHŠ pri predmetu Editologija).

Globoka hvala ing. Primožu Orešniku za zaupanje in dolgoletno tvorno sodelovanje; vsa leta dela na *Zbranih delih*, od četrte knjige naprej, je vztrajal pri projektu, in to navkljub dejstvu, da zaradi nedostojnega poslovanja prvotnega izdajatelja (Darila Rokus) v nekem trenutku ni mogel (tako) prejeti zasluženega plačila za *Zbrana dela Primoža Trubarja 5*.

Posebno zahvalo, ki je ni mogoče ne dovolj izreči ne poplačati, dolgujem soprogi, ge. Heleni Čebul, ki je bila zadnje več kot desetletje skupnega življenja pripravljena voljno prenašati tegobe, povezane s pripravo *Zbranih del Primoža Trubarja*; kronično umanjkanje običajnega prostega časa pišočega je le ena manj neprijetnih med njimi.

Ponižna hvala vsem.

